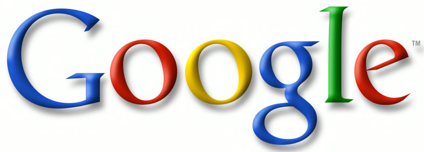

Historie
Wyssehradská,

neb

Wyprawowánj

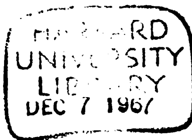
o hradu, o kapitole a městu Hory Wyssehradu
u Prahy w králowstwj Českém,

od

W. Russera,
kněze Wyssehradského.

W Praze, 1861.
Tiskem Ant. Renna w Kolowratské třjdě „u třech lip."

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
DEC 7 1967

Předmluwa.

Wyssehrad, negstarožitněgssj a mimo Prahu neg-slawněgssj paměti mjsto w zemi České, cizincům i wla-stencům wzácno gest. Nenj kroniky, nenj kalendáře hi-storického, aby cos slawného a paměti hodného o Wy-ssehradě newyprawowal, neb aspoň nepřipomjnal, o če-ském národu gednage. Jan Hammerssmid, farář Tegnský w Praze a kanownjk Wyssehradský, sebraw co w kro-nikách o Wyssehradě nalezl, a z listů Wyssehradských se dowěděl, znamenitý letopis w latině r. 1700 wydal pod názwem: Gloria et Majestas Sac. Sanc. Wissehradensis Ecclesiae, též český spis: Krátký wýtah sláwy swato-swatého králowského wýhradnjho kostela Wyssehradského swatých apoſstolů Petra a Pawla r. 1700 — zhotowil.

Měl gsem přjležitost gako Hammerssmid prameny historie Wyssehradské seznati, on listownu kapitolnj pro-hljžel, rewidowal, gá pak od wysoce důstogné kapitoly nařjzenj dostaw, do náležitého pořádku gi srownati, dle možnosti gsem srownáwal. Nebyla to práce několika hodin, ale wjce let. Abych wssak tjmto swým mnoha

*

letým přičiněnjm trwalý gakýſi užitek koſtelu a kapitole Wyſſehradſké zgednal, předewzal gſem ſi ze ſpořádaných liſtin knihu ſepſati, která by ſtručný obraz děgin Wyſſehradu ſe týkagjcjch podáwala a na budoucj čaſy údům kapitolnjm za rukowěť ſloužila, w njž by w čas potřeby ſnadněgi a pohodlněgi nežli w celém archiwu a w gednotliwých liſtinách rady a poučenj o býwalých poměrech kapitolnjch dohledati ſe mohli. *Kniha ta nebyla tedy pro weřegnoſť, nýbrž gen pro domácj potřebu kapitoly Wyſſehradſké ſepſána.* Poněwadž wſſak mnozj we wěci znalj mužowé, genž za přjčinou ſwých wědeckých pracj archiw Wyſſehradſký čaſem nawſſtěwowali, a při té přjležitoſti také do této knihy nahljželi, negednou ſe wygádřili, že by žádoucno i proſpěſſno bylo knihu tu weřegnoſti podati, an by ſe tak zagiſté mnohé poſud neznámé ſpráwy w známoſť uwedly, giné neúplné doplnily, zatemnělé obgaſnily a omylné oprawily — widěl gſem ſe takowým gich pobádánjm pohnuta knihu na ſwětlo wydati.

Hiſtorie Wyſſehradſká dle předmětu ohled bráti muſj:

1. Na hrad gako ſjdlo mocnářů, wlády a řjzenj zemſkého, a to geſt od čaſů Libuſſe až do Boleſlawa ukrutného.

2. Na kapitolu, genž ku konci 11. wěku založena byla. Od toho čaſu co o Wyſſehradu k wypra-

wowánj gest, wjc kapitoly než hradu se týká, ale předce až do r. 1420 mnoho o králjch českých a wlasti české k připomjnánj gest.

3. Na město, o kterém až do Soběslawa se takměř nic newj, gen že se město Hory Wyssehradu nazýwalo; aniž co znamenitého se wj o něm až do roku 1400. Tu z ustanowenj rychtáře se poněkud nahljžj, gaká práwa a řjzenj mělo. Až po spleněnj sjdla králowského a kapitoly w 16. a 17. wěku práwo a ústaw městský se obgewil, a odtud mnohé práce a rozbroge obce města Hory Wyssehradu se ukázaly, kdežto hrad a sjdlo králowské docela zhlazeno, a město pod horou založeno bylo, tak že na tom mjstě, kde gedenkráte město stáwalo, wjce ani skljpku městského nenj.

O gednom wyprawugjce, nesmjme druhé a třetj z mysle pousstěti. Ze starého Wyssehradu se nic giného nezachowalo, než kus brány na cestě k Táboru; gdoucjmu branou wen na prawo stogj djl zdi něco přes dwa sáhy do wýssky, po lewé straně gest gako celá bassta zachowaná, z gedné strany přes dwa, z druhé strany zeď gesstě skoro na tři sáhy wysoká, tak z každé strany gako wěž tak ssiroká co brána; proto dwanáctero sspičatých wjžek dle starého obrazu na té bráně bylo. Od brány z gedné i z druhé strany stogj zeď na několik sáhů délky, památka ohraženj Wyssehradu od Karla IV. Druhý kus zdi se nacházj na skále nad řekou k západu slunce.

Třetj památka gsou pilјře a klenutj po obou stranách w kapitolnjm kostele sw. Petra a Pawla a kus zdi s wýklenky před welkými dweřmi toho chrámu okolo hřbitowa. Kaple sw. Martina we swých základech zachowala se, swrchek nowé stawenj gest. Pak několik studnic sem tam nynj gesstě na hoře zachowaných a porůznu stogјcјch důkazem gest, že tu domy stáwaly, zdali wssak hned před husitskou wálkou, anebo až pozděgi wystaweny byly, stwrditi žádný moci nebude, ani důwodně popјrati. I zdi sem tam se nacházegј w zemi gako základowé; které z bјlého tesaného kamene gsou, dogista ze 14. wěku pocházegј; kde černý kámen a opuka, w pozděgssјch časech založeny byly, a gsou zbytky zdј okolo winiček k ochraně postawených. Málo gest tedy od starého Wyssehradu spatřiti, ale tјm wјce wyprawowati.

Obsah.

strana

strana

strana

strana

strana

strana

Počátek Wyssehradu.

Když kraginy okolo Labe a Wltawy hlubokými lesy gesstě prorostlé byly, a Markomani po wypuzenj Bogů tudy bydleli, přitáhli sem lidé národu slowanského, genž Čessi nazwáni byli. Ti rozehnawsse Markomany, w kraginách po Labi se usadili. Že po nich mnoho nezbědili, snadno se domysliti; národowé ti pastýřským způsobem a od lowu wůbec žiwi gsouce, důkladná města a twrze nehrubě zakládali, ale gsouce od giného národu tjsněni, sebrali dobytek i nábytek, na wozy naložili, a s sebou odwezli; a gestli wálečně proti sobě počjnali, gakž často býwalo, co ustanoweno bylo, na zmar přissło. I Čechowé hljdánjm dobytka a lowem, táhnouce z dalssjch kragin, se žiwili. Počali we swém nowém usazenj sjdla stálegssj zakládati; neměli-li pro stáda swá pospolu gsouce dosti pastwy, ani na dlouze zwěře k lowenj, w prawo a w lewo k půlnoci a k polednjmu rozkládati se počjnali. Kde při wrchu znamenitěgssjm nedaleko potok neb řeka byla, tu neglépe se gim ljbilo. Botič se do Wltawy wyléwá k hoře ne přjliš wysoké, a na wrchu dosti prostranné, kteráž měla k západnj straně nad řekou přjkrou skálu. Poznali, že mjsto pohodlné, les posekali, obydlj, sruby a hradby ku swé a swého nábytku ochraně zakládali a stawěli. To mjsto Psáry nazwali.

Na hřbetu té hory od skály k wýchodnj straně dobré čtwrt hodiny gest pramen hogný a čistý, Bezjrka nazwaný, a na rowině mezi skalou nad řekou a mezi studánkou Bezjrkou rozložili se ti přjchozj Slowané Čessi. Obljbili sobě přednj soudcowé neb wůdcowé gegich tu bydleti. Krok z Budče se sem přistěhowal. Po smrti

Kroka počala Libuffe Pſáry rozſſiřowati, ſilněgſſi hradbou ohrazowati, a toto ſwé obydlj neb twrz Libjn nazýwati přikázala. Přemyſl gſa we wálkách zapleten, aby outokům na hradě ſwém ſnáze odporowati mohl, a giſtěgſſi twrz měl, blj̃že ku ſkále, kde geſſtě chraſtj ſtálo, a ſtrana ta proto Chwraſten ſloula, hrad znamenitěgſſi a pewněgſſj. poſtawil, tak že od západu řekou ohrazen, na přjkré ſkále nepřjſtupný byl docela, a k wýchodnj ſtraně ſnadněgi ſe brániti mohli, když by potřeba kázala. Tento hrad na ſkále pak zwláſſtě Wyſſehradem nazwán byl, kdežto prwněgſſi ſjdla bljž Bezjrky, na wrchu Bezer, Pſáry gméno podržela až do druhé polowice 15. wěku, a ſtatky, luka a winice w ſkutku kapitole Wyſſehradſké patřily, o čemž učený Dobner docela pochybowal, dokládage, že Wratiſlawowo nadánj koſtela Wyſſehradſkého četl, gména Pſáry ale nikde nenalezl, ani giného liſtu neſpatřil. Wjce liſtů ze 13. a 14. wěku bych mu ukázal, kde kapitola role, luka a winice we Pſářjch Pražanům pronagjmala. Tak položenj hory Wyſſehradu ſwědčj, že mjſto na hoře k wýchodu Pſáry, k západu Chwraſten, pozděgi i Libjn a pak Wyſſehrad ſloulo, a gedna a ta ſamá hora geſt, na které Wyſſehrad ſtogj. Wyſſehrad hora má 106 pařjžſkých ſáhů wýſſky nad rownoſtj mořſkou.

Powjdačky o počátku Wyſſehradu a o tom, co ſe tu za prwnjch čaſů až do Nezamyſla dělo.

Kronikáři, genž mnoho ſet let pozděgi žiwi byli a kroniky ſwé o Krokowi, Libuſſi a Přemyſlu pſali, zaznamenali rok, den a hodinu, kdy tito ſoudcowé co nařjdili, lidi zegmena gmenugi, ano i celé řeči, zákony a ſoudy na ſlowo, gak a komu ge dali, wyprawugj. Odkud tak důkladných a obſſjrných zpráw doſſli, neoznámili. Co otec ſynům, děd wnoučatům wyprawowal w pjſnjch neb w powjdkách, to kronikáři také zaznamenali, a w tom dobře učinili. Geſt patrně w kronikách těch widět, že kronikářowé národ čeſký ſwými ſpiſy poučit a w mrawnoſti wzdělat chtěli, proto co ſlawného, co rozumného a diwného o mocnářjch wůbec wěděli, to Krokowi, Libuſſi a ſeſtrám, též Přemyſlowi připiſowali. Ani w tom nehřeſſili. Ti ale, genž by wſſe na ſlowo za prawdu měli a za prawdu wydáwali, bez powáženj by gednali. Mnoho prawdy ſe we zpráwách těch nacházj

w základu; wssak přidaného a ozdobného tolik také na tom, že sotwa rozeznati lze, co prawdiwého a co smyssleného gest. Gako když bykyta zlatem tak wyssita a protkána, že sotwa poznati lze pro zlato, gaké barwy bykyta sama byla: tak gest to s historickou prawdou we zpráwách o těch prwnjch časech. Básnická historie neb powjdka gest to pro obweselenj ducha a ussleclitěnj srdce.

Krok gsa zwolen na mjsto Čecha, ze Stebna, kdež prwnj twrz od něho w zemi české wystawena byla, do Ctiňowsi, kde Čech pohřben byl, stěhowati se umjnil, aby patře na hrob Čechůw se upamatowal, že též umřjti a bohům ze swých skutků gedenkráte odpowjdati musj; na žádost starostů ale na Budeč se odebral, a tam dcery swé wychowal. Simon Bubdekyus, Rudolfa II. cjsaře hornjouřednjk, wěděl gména učitelů a žáků i žaček, genž w Budečské sskole za časů Kroka býwali. Tu pobyw několik let, pokoge neměl, zkázu toho mjsta předwjdage. Starssj wolni byli, že gemu chtěgj přjbytek postawiti, kdekoli nařjdj. Poslal ge hned druhý den ráno před slunce wýchodem k polednj straně, tam aby při řece na pohodlném mjstě na hoře, ku které ge bohowé a osud přiwedou, byt postawili. Přissli k hoře a wystawěli twrz, Krok se přistěhowal, a tu rokowáno bylo, gak by mjsto nazwáno býti mělo. Usnessli se, že ge Psáry nazýwati budou na památku, že Čech wůdce w Charwátech byble, sjdlo swé Psáry gmenowal. Byla w Charwátech pod zámkem, Psáry řečeným, w oudolj wes též Psáry nazwaná; proto Dřewoslaw, přjbuzný a přjtel Krokůw, gsa přidán za soudce Krokowi a geden z těch, genž z Charwát wytáhli, wystawěl též wes Psáry pod wrchem na potoku Botičském. Nařjdil Krok, aby lid po různu bydljcj boudy swé opustil, aby spůsobněgssj byty a sruby w bljzkém sousedstwu gako wesnice stawěli, lesy plenili, zem wzdělávali a osjwali. Po řekách se usazugjce na pjsky bohaté zlatem také přissli, zlato wypjrali, a chtjce Kroka, gegž welmi milowali, něgak překwapiti, ohněm slili a na Psáry přinesli. Potěssen nad upřjmnostj Čechů wzbuzowal ge, aby z toho bohy chwálili, a nic sobě z toho nepodržel řka: Komuž bohowé co dagj, aniž slussno gest, mu toho bráti. Dwa a třidcet let spráwu wedl, wěku swého 86 let mage zemřel, a wedlé Čecha pohřben byl we Cti-

ňowsi. Dle swého spůsobu kámen weliký na hrob nawalili, oheň na něm udělali, a oděw geho bohům zemským obětugjce spálili.

Tři dcery, gež po sobě zanechal, dědičky byly celé kraginy, nad njž Krok za žiwobytj wládl. Gména gegich Kassa, Tetka a Libusse. Byly to panny nad giné moudré, šslechetné a cnostné. Kassa, kterouž ginj Běla nazýwagj, w lékařstwj slawné powěsti u Čechů dossla, moci wssech bylin znala, w nemocech dobře radila a sstastně neduhy lidské hogila. I zwlásstnj wěsstkyně byla, krádeže a ztráty hádánjm lidem wyzrazowala, tak že to Čechowé za přjslowj měli, že ani Kassa ztracenou wěc by nenassla, když naděge k nalezenj nebylo. Tetka, druhá dcera, též wěsstkyně, bohy wodnj, hornj a lesnj ctjti, a gim slaužiti, lid český cwičila. Libusse, gako k panowánj zrozena, w opatrnosti, w rozeznánj odporných sobě wěcj, rozumem a prorockým duchem, gjmž budoucnost předwjdala, nad giné wynikla. Pro důstognost otce a pro wlastnj powahy těch panen wssecken lid gim welmi nakloněn byl, tak že starssj a předněgssj se sssedsse na tom zůstali, aby sestry ty w sprawowánj země i lidu po otci zůstaly. Obeslaly sestry wesskeren lid na hrad Psáry a předložily mu, kterou z nich by za pána mjti chtěli. Lid odpowěděl, aby losy metaly. Wýchodnj strana knjžetstwj se dostala Libussi, w té byl hrad Psáry, polednj stranu Kassa za podjl dostala, a pro sebe hrad Bělinu wystawěla: západnj kragina Tetce připadla, kdež ona hrad Tetjn postawila.

Panowánj Libussino.

Libussa ugawssi se sprawowánj země a widouc, že gest sama swou panj, gsouc od panen, kteréž okolo sebe měla, zbuzowána, aby ginde, ne na hradě Psářjch bydlela, wyprawiwssi se k wýchodu slunce, až tam, kde Ciblina do Labe wcházj, tu pewný hrad založila, Hotousowi lidu dost dala a nařjdila, aby on město wystawěl a pewně ohradil. Libice aby slaulo rozkázala, a tu že pohřbena býti chce, oznámila. Panny služebnice Libussiny po horách a lesjch, stránjch a dolech lowjce zwěř, kratochwilně se procházely, a opět giné mjsto k bydlenj sobě oblibily. I měly Libussi k tomu, aby tu pewný hrad postawiti kázala, a pak bydlela. Byl tedy na proti Tursku wystawen hrad gmenem Liběhrad. Libusse ale zde bydlet nechtěla,

a to sice proto, že wygewssi ze Psár na druhou stranu řeky na wysoké hoře, nynj Petřjn nazwané, oběti duchům wěsstčjm konala, a od nich odpowěd dostala, aby na hrad Psáry se nawrátila a ustanowila, že na dědictwj otce swého bydleti chce. Toho času Domabog a Haldán, synowé Hrubowi, w ondolj na druhé straně řeky Wltawy naproti Psárům dwůr sobě stawěli, železnou rablici welmi welikou w zemi nalezli, a to mjsto Rablice nazwali. Hrady a dědiny w knjžetstwj Krokowě se rozmáhaly. Čessi hory a doly zkoumali, střjbra a zlata hognost nacházeli. Boryslaw bydle w kragině na západ slunce, nabyw znamenité spousty střjbra, po synech swých Libussi na Libjn poslal (nesměl totiž žádný wjce hrad Libussin Psáry, ale Libjn nazýwat). Libusse s poděkowánjm střjbro přigala, a hned dělnjky k Boryslawowi poslala, kteřjž hognost střjbra na dwůr Libussin přináesseli. Kassa we swé kragině zlato dobýwala, a sestře swé zasjlala, aby ona, gsouc za soudkyni zwolena, minci střjbrnou a zlatou dělati kázala. Nawsstjwala času gednoho Kassa sestru swou Libussi, a na Libjn přigela. Biwog, syn Sudiwogůw z rodu Strassowa, gsa na kratochwjli na Kačj hoře, diwokou swini utkaw za ussi gi lapil, a na se gi hodiw, na hrad přinesl. Podiwily se hybnosti a sjle Biwogowě kněžny. Libusse hrdinowi zlatou přjpásku darem dala. Kassa pro geho mužstwj srdce i ruku mu odewzdala, a za manžela geg zwolila. Čessi okolo Libjna na obogjm břehu Wltawy lesy pálili, dwory stawěli, pole wzdělávali, stáda rozmáhali, dolů k západu na rowiny lučné přissli, a Swach, muž bohatý, město založil, tu kraginu Lučsko nazwal, a tu na řece Halák, syn Mladůw a mistrný tesař, prwnj mlýn wystawěl, kdežto djwe mlýny wětrnj na wrchách měli. Národ rostl, gměnj přibýwalo, a znamenité býti počjnalo. Starssi tedy lidu na to pomýsleli, aby měli mjsta, kde by se ukryt mohli, kdyby ze sousedstwa lid nepřátelský do země přitáhl a sskodu činiti chtěl, aby se lépe brániti w stawu byli. Počal lid také prostopássněgssi býti, geden proti druhému wálčiti, roztržky působiti, tak že Libusse při sprawowánj welmi teskliwa byla. Swolala znamenitěgssi, a rady žádala. Ustanowili tito společně, aby Libusse spráwu wedla, a 12 mužů ze swé společnosti gj k ruce zwolili, a ti od spráwy země zemané, neb wládykowé od wlády nazwáni byli. Domoslaw, geden ze zemanů těch, welmi bohatý, žádal

si Libussi za ženu mjti. Wzkázal gj, chtěla-li by ho za muže wzjti, že gj chce 100 kraw a 300 wolů poslati; na to Libusse odpowěděla, že se mu nechce prodati.

Přemysl na Libjn přiweden a za knjžete wyhlássen.

Gakkoli Libusse 12 mužů přednjch radou měla, přece mnozj s nj spokogeni nebyli, a muže za soudce a ředitele swého mjti žádali. Nespokogenost weřegně a mocně se wyzradila při soudu, který Libusse na Libjně učinila mezi Rohoněm a Milowcem o meze w Chuchli. Tito dwa mužowé znamenitj tak proti sobě se rozhorlili, že rokugjce o dědiny mezi sebou, geden druhého za bradu chytil; rwali se tak dlouho, až geden druhého prstem pod nos potupil. Přissli na dwůr Libussin, a za sprawedliwý rozsudek žádali. Libusse na zemi na wyšssjm mjstě na koberci se posadila, loket na kolena a bradu na dlaň podepřela, a tu při gest slyssela. Poznawssi Rohoně býti křiwého w té při, geg té dědiny odsoudila. Tu on wida, že při ztratil, počal welmi hanebně o ženách mluwiti. Třikrát a čtyrykrát sebe samého pěstj w hlawu a zemi třikrát kygem uděřil, bradu nad obyčeg usliniw. Libusse s žalostj a bolestj srdce wsse snássjc mlčenjm pominula, wědouc, že neupokogj neswornýcb ginym způsobem, leč muže za soudce ustanowj. Rozpustila soud a oznámila, aby w gistý čas na Libjn lid se sessel, pána sobě zwolil, a ona že geg za muže mjti chce. Powolala sestry swé i lid, a gemu ostře předstawowala, gakou železnou metlu na sebe strogj, když pod správu muže pospjchá, nespokogen gsa s gegjm mjrným a libjm panowánjm. Lid na swém stál, že chce mjti pána. Powstala Libusse, ukázala na hory půlnočnj, tam že nedaleko potoka, Bjlina řečeného, wes Stadice a muž gmenem Přemysl, ten že má býti pánem. Wypodobnila ho, gak oře na poli s dwěma strakatými woly, dala gim wůdce koně bjlého, na kterém měla obyčeg gezditi, toho aby bez uzdy pustili, a za njm chwátali. Třicet znamenitěgssjch mezi sebou wywolili, a to poselstwj gim odewzdali. Libusse dlouhou sukni a plássť pro nowého pána gim dala, a aby se cestou pokogně měli, ge napomjnala.

Poslowé wyssli 13. den kwětna (bylo to roku 722), přes hory a doly přissli k Stadicům, oráče na poli spatřili, a kůň bjlý přissed

k němu zařehtal, a na swá kolena poklekl. Poslowé přistřeli koně, oráči knjžecj oděw ukázali, a že geg za pána zwolili, gemu s uctiwostj oznamowali. Přemysl pogedl se swými hostmi na radlici chleba s twarohem, wody ze džbánu se napil, sedl na koně oblečen gsa w roucho dlouhé, kázal sobě podati střewjců lýčených, w kterýchž chodjwal, a kteréž sám ussil lýčjm z kor ljpowých, a ty za ňadra wstrčil. Na otázku, proč by to činil, odpowěď dal: Aby zachowány byly a budoucjm se ukazowaly, by widěli w čem gest prwnj knjže země obyčeg měl choditi. Wzal i mossnu a to proto, aby wěděli náměstkowé, že gsou z chudoby possli a na knjžecj stolici posazeni; a tak aby nezpyssněli, nebo pyssnj ponjženi býwagj pro swé zasloužení, a pokornj powýsseni pro swou cnost. Střewjce a mossna ta na Wyssehradě pilně chowány byly, a ten den před korunowánjm krále českého kanownjci w procesj krále přigali, střewjce před njm nesli, a mossnu na pléce dali, aby měl paměť a se nepyssněl. Což až do časů Sigmundowých w obyčegi býwalo. Libusse dowěděwssi se, že Přemysl se bljžj, s swým lidem gemu wstřjc ssla, radostně geg na swůg hrad wjtala, do přjbytku swého uwedla, a za muže swého geg přigmula.

Společné panowánj Přemysla a Libusse.

Negpředněgssj starost Přemysla byla, aby roztržky w lidu a z nich possle nepořádky srownal a ukogil. Wydal mnohá práwa a nařjzenj, která i w pozděgssjch časech zákonem sloula. Co potřeba kázala, a sprostý zdrawý rozum uznal za dobré, to weřegně určil a ustanowil, žádné giné předsewzetj neměl, než pokog w lidu zachowati, a zem wzdělávati, aby lid dle swého spůsobu žiw byl. Zagisté to byla práwa základnj wssech zákonů, kteráž geden každý w swém srdci napsána má, ge cjtj, uznáwá ge gako we snách, ale nenj si gich tak žiwě powědom, aby ge slowem wygádřil. Gen mužowé ducha zwlásstnjho gsou to w stawu, a to byl Přemysl; on měl zdrawý rozum, a to gest nádoba a nástrog wssi moudrosti, genž s hůry přicházj, zastjnj wssecku učenost, kteráž nenj w zdrawém rozumu wsstjpena.

Čechowé mezi lesy a horami gako soukromě žiwi gsouce, w sousedstwu pokog měli, a sami magjce co činiti lowenjm ljté zwěře, pálenjm lesů a wzděláwánjm země, žádnému w sousedstwu

obtjž nečinili. Čjm dále se rozssiřowali, tjm wjce bohatstwj z plodnosti zemi nabýwali, a hory střjbrné a zlaté nacházeli. Děd kopaw sobě základy pro nowý dwůr stranou Libně, nassel rudu střjbrnou. Přemysl poslal dělnjky, genž hognost střjbra dobýwali, že mohl trogi střjbrnou minci dělati. W Dalegském lese w hljně zlato se nacházelo a wypjralo se, až Kolan hawjř pramen hogný zlata nalezl. Tolik zlata a střjbra wydobýwali a na Libju přinásseli, že Přemysla a Libussi přewažowalo. Zaljbila se zwlásstě Dědowi a přjbuznému geho Dolislawowi, genž z rodu Hrabowa pocházeli, hawjřská práce; oni powzbudili znamenitěgssj obywatele, aby od Přemysla žádali, wjce na hory pozor dáti. I powolal Přemysl starssjch a o to se s nimi radil. Libusse wstala a poodssedssi na gedné wysoké skále nad řekou Wltawou na 4 strany hory gim ukázala: Březowý wrch, Silowý, Kutnou Horu a Krupku, tam aby ssli a kowů hogně dobýwali dle libosti. Dobyli zlata, střjbra, mědi, železa, cegnu, a olowa hognost.

Rymboš w Silowém nad giné požehnaněgssj byl, mnoho zlata na Libjn odeslal. Přemysl i Libusse wzdáwali chwálu bohům hornjm, oběti pod ssirým nebem weliké činili, rytce powolali, a obraz weliký, wypodobňugjcj člowěka na stolici sedjcjho, udělati rozkázali, stánek pro něg wystawili, Zelú obrazu řjkali, welikou uctiwost mu činili, wlasy a nehty časem sobě obřezugjce, na uhlj kladli, a před njm pálili.

Giného času wyssla Libusse s Přemyslem a s čeledj z Libjnu na tu samou asi skálu, a swé wěsstby oznamowala o založenj, zrůstu a slávě města Prahy. Wyssedssi Libusse na druhou stranu swého dwora pro kratochwil na wrssek, genž slowe Bezer a o Wrssowi zemanu, gemuž wes Wrssowice, naproti Bezeru ležjcj, patřila, předpowjdala, že mnoho zlého Přemyslowským potomkům způsobj.

Kowů Čessi hognost měli, a na dobýwánj gich se odhodlánwagice, začjnali oránj polj zanedbáwat; čeho se gim nedostáwalo, tof od sausedů Morawanů a Němců snadno způsobili. Seznali Němci plodnost a bohatstwj země, w njž Čessi bydleli, brzy chuť wyzradili, že by se s Čechy rádi o hory dělili. Powolal Přemysl znamenitěgssj, k tomu ge zbuzowal a přikazowal, aby twrze a hrady těmi mjsty, kdeby sausedé nepřátelsky do země padnouti mohli, pewně

stawěli, a tak kragin a swého nábytku hágiti mohli. A Libusse, mezi ně wkročjc, gim powěděla: Měgte to za obyčeg, a při swém osazowánj toho pilně ssetřte, abyste mjsta k osazowánj wolili, kde byste 4 žiwly nalezli, totiž: zemi plodnou, wodu zdrawou, powětřj přjhodné a dřjwj k ohni dostatečné, tu také budou pastwy dobytku, zwěř a ptáci wám za pokrm i ryb bez nedostatku. Toto nařjzenj Libussino zůstane základem wssech stawitelských prawidel w mjrných a studených zemjch, dokud na lidech peřj gako na huse, neb srst gako na medwědu neporoste. Splodil pak Přemysl z Libusse syna, a Nezamysla geg nazwal. Libusse widouc, že dlouho žiwa wjce nebude, žádala Přemysla, aby znamenitěgssj Čechy na Libjn pozwal, aby se s nimi rozloučila; brzy pak zemřela. Zármutek weliký byl w lidu. Přemysl kázal na druhý den tělo w drahý oděw obléci, a w truhlu wložiti, 5 grossů zlaté mince do měssce koženého wložil, a mrtwé do lewé ruky dal, řka: Toto ona má dnes bohu neznámému obětowati. Kázal gj dáti také 2 grosse mince střjbrné do ruky prawé, geden wůdci a druhý plawci aby dáti mohla. Kázal truhlu zawřjti, gi dobře smolou a kljm oblepiti, a do Libic wézti, gak žádala.

Panowánj Přemysla po smrti Libusse.

Nechtěli mužowé za času Libusse býti pod sprácwou ženy, tjm pohlawj ženské arci těžce urazili; aby ženy mužům nic dlužny nezůstaly, nechtěly nynj pod správou muže býti. Služebnice Libussiny, panny nad giné wzácné a zkussené, s giným, co gich nawésti a zjskati mohly, se spikly a umluwily, že pohlawj mužské podrobeno být musj pohlawj ženskému. Dobyly lstj Motol, ohradily geg, dostawěly a upewnily Děwjn na proti Libjnu. Wlasta a Stratka, přednj dwě rekyně, poslaly poselstwj k Přemyslowi a Hyňchwogowi, že ge chtj za muže mjti. Odpowěď ale dostaly: Bude-li se Přemyslowi Wlasta, a Hyňchwogowi Stratka ljbiti, že to budou moci učiniti. Nad čjmž se náramně rozhorlily panny, muže kde a gak mohly lstj a silou hubily.

Pokusili se mužowé, aby Děwjn dobyli, ale nepowedlo se gim. Přemysl radil mladjkům, aby dočkali času, a pozwal panny na Libjn, aby přissly, že gim správu země odewzdá. Poslala Wlasta k Přemyslowi Dobroslawu, Zdoběnu, Horssownu a Radslawu

s 50 ginými děwami, aby na mjstě Wlasty hrad Libjn a správu země přigaly. Hoty gim učiněny byly. Zatjm 100 mužů wýborných w gednom lese blјzko od Libjna, genž stračj důl slowe až do dnes nad Podolem, skrytých na Libjn připjnulo a panny zagaty a zbity byly.

Přemysl kázal na Libjně wěž a weliký dům gako hrad postawiti a přikázal, aby žádný tomu hradu ani Pjáry ani Libjn neřjkal, ale Wyšſſjm Hradem gmenowal. Djwky Přemyslowi náwzdory na druhé straně řeky proti Wyſſehradu činjce, Ctirada, gednoho z přednjch Čechů a miláčka Přemysla, lstiwě chytiwſſe zabily, a hnáty mu přeraziwſſe do kola wpletly. Přemysl gsa od Čechů pobjzen a wida, že gest čas, aby se nepořádku tomu konec učinil, swolal lid na Wyſſehrad, radu gim dal, gakby učiniti měli, aby zlostné panny skrotili. Poslechli moudré rady Přemyslowy a panny přemohli, hrady gegich zbořili, a tak pořádek w zemi opět uweden. Hágek geſſtě widěl zdi djwčjho hradu na dwě neb tři pátra zwýſſj welmi tlusté a pewné.

Sotwa Přemysl wálku s pannami upokogil, protiwiti se mu počal Rozhoň, syn Mſtibogůw, genž město Kouřim měl, pewně se ohradil, a knjžetem se nazhwal. Přemysl neodporowal, ale prawil: Dosti gsem měl na knjžetstwj Wyſſehradském, také i na tom můg syn dosti mjti bude. Přemysl powolal na Wyſſehrad zemanů a starſſjch na sněm, syna swého gim odporoučel a děkowal, že ho za pána zwolili; nemoci gsa zkljčen brzy žiwot dokonal, a tu pod Wyſſehradem nad potokem na Hrobce weble giných pohřben byl.

Wyſſehrad, negpředněgſſj mjsto české.

Nezamysl od wládyků na stolici otce swého na Wyſſehradě dosazen byl a knjžetem nazwán, a weſſkeré kraginy, které sprawowal, knjžetstwj Wyſſehradské sloulo. Giž za Libuſſe rozdjl w stawech se činil, ale dle zkuſſenosti a stáři, a zdrawého rozumu; neb dle mohowitosti málo rozdjlu se činit mohlo, poněwadž ani negopatrněgſſj, w cizé a newzdělané kragině přjchozj, s počátku wjc nemá, než co rukou zmůže.

Sestry Libuſſiny, každá djl země, nad kterou Krok wládl, dostala, ale we wſſem se dle Libuſſe a Přemysla řjdily tak, že wſſecka země mezi Ohřj, Mžj, Labem a Wltawou pod správou Přemyslowou byla. Ku konci panowánj Přemyslowa giž wjce wládyků neb zemanů,

genž znamenité kraginy wzdělali, čeleď, ſtád hognoſt a pewné hrady měli, ſami ſwůg krag řjditi počali, to bylo zwláſſtě w Lucké a Kouřimſké kragině, ano kouřimſkému wládykowi ſe zachtělo i Wyſſehradſké knjžetſtwj ſobě oſobiti, a tu byla prwnj wálka mezi Nezamyſlem Wyſſehradſkým a Rozhoněm Kouřimſkým. Rozhoň obſadil dwůr Ři-čanſký ſwým lidem, Nezamyſl ſwolaw wládyky poſlal lid ozbrogený proti Rozhoňowi, kterýž přemožen gſa gako wězeň s 55 ginými na Wyſſehrad přiweden byl. Nezamyſl propuſtil wſſechny wězně ſwobodné, Rozhoňowi dal nos ſrpkem uřjznouti a přikázal, aby nos w ruce neſa, do Kouřimi ſe nawrátil a na ſwém doſti měl. Slawimil, potomek Rozhoňůw, lidu ſwému přjſně nařjdil, aby geg Goſpodinem, t. g. Pánem negmenowali, ale knjžetem kouřimſkým. Synowé Slawimilowi k wýchodnj ſtraně kraginy až k řece Metugi wzdělali a oſadili, zagiſté tehdy rod ten nad giné mocněgſſj byl a proto rodu Přemy-ſlowu wždy ſe protiwugjcj. I držitelé Luckého položenj půtky Neza-myſlowi ſpůſobili. Holot, ſlužebnjk Nezamyſlůw, gſa na lowu, k zá-padu pod gednjm wrchem ſlanou wodu naſſel. Nezamyſl daw ſi wodu tu přinéſti a poznaw, žeby z nj ſůl ſe wařiti dala, poſlal lid ſwůg w ta mjſta, aby ſůl dělal. Lučtj ale tak dlouho wálčili, až to mjſto ſami oſadili. Též Teplice za wlády Nezamyſlowy od paſtýřů nalezena byla, kterou Koloſtug opanowal proti Koſſalowi, muži Bjlé, panj měſta Bjliny, kde též prameny ſolné byly. Gako tito Čeſſi w kraginách bohatj byli, byli ginj wzděláwánjm hor obohaceni. Mezi těmi byl Bytjz, genž ſám pro ſebe panowati chtěl, a Neza-myſlu ſe protiwil. Nezamyſl gſa milownjk pokoge, nabjzel geg ku ſwornoſti ſkrze poſly. Bytjz odpowěděl poſlům, že kázal ſtřjbrnou houžew udělati, na kterėž Nezamyſla oběſj, a že ſám Wyſſehradſkým knjžetſtwjm wládnouti bude. Nezamyſl ſebraw lid táhl s njm k By-tjzu, gal geg a kázal ho na dřewěné houžwi oběſiti.

Mage Nezamyſl takowé půtky, za potřebné uznal, Wyſſehrad upewniti. Kázal na mjſto ſrubů dřewěných nadělati ohrad z kamene twrdého, rozkázal též bránu z Petřjnſkého kamene tak wyſokou a ſſirokou poſtawiti, gjžto žádná w celé zemi rowna nebyla. Bytjz u Berouna ſwé hory měl; Přjbral, ſſwagr Nezamyſlůw, ſtřjbro wý-borné nalezl, hrad poſtawil a Přjbram geg nazwal. Mimo Gjlowé w ſtranách polednjch w dolech hognoſt zlata ſe nacházelo, a chudſſj při

potoků z pjsku zlata hogně wybjrali; tu kde negwjcaštněgssj byli, mjsto ſmeli a Pjsek nazwali.

Gako Libuše ze zlata Zelů, tak Nezamysl poslaw z Gjlowých hor od Hosťa s kusu zlata, kázal z něho Krasatinu udělati, a gi w tagném mjstě pod zemj postawiti, při které weliké oběti činil, kláda na ubij rozpálené smolničky a břjwky, t. g. wlajky, zwláště na den nowého měsjce. Zlata a střjbra hognost byla, ale železa nebylo. Hes, syn Rawosťůw z Tetjn narozený, bydljcj na řece, genž slowe Mjza neb Mže, nassel rudu železnou. Nemage lidu, genž by se w čisstěnj železa znal, poslal do Zbečowic, které od geho hradu k wýchodu slunce ležely, a odtud dělnjky přiwolal. Ruda hognost železa wydáwala. I rozkázal Hes 5 wozů železem wýborně okowati, na ně železa ohněm roztaženého naklásti, a Nezamyslowi na Wyssehrad poslati. To byla wěc newj= daná wozy kowané. Nezamysl radu držel, co negprospěssněgssjho by se z toho železa činiti mělo. Usnesli se, aby kowář Bleha nádobj a náradj ukowal, gehož w horách při dobýwánj kowů potřeba. A tak od toho času s mnohem wětssjm prospěchem w horách se praco= walo, zlato a střjbro železem se dobýwalo. Tjm se stalo, že lid za= nedbáwal pole wzdělávati, a města i wesnice stawěti. S počátku panowánj Nezamyslowa plenili lesy okolo Řjpu a Wyssehradu, když ale knjže znamenité město založiti, a gak se w radě usneslo, giž založenou Prahu rozssjřiti chtěl, nikdo se k tomu hrubě neměl. Knjže na swé penjze stawěti kázal, a gen nedostatek pokrmu lid k tomu dohnal, že od hornjků se odtrhl, a ginám pracowat ssel, kde chleba a pečeně dostati mohl. Neb tjm, že wssecken lid na hory táhl, nedo= statek powstal, gak se hogně dost neurodilo. Který pán zásobu w potrawě měl, ten pak hognost dělnjků dostal. Proto nařjzenj wy= dal Nezamysl, aby wzdělávánj země nebylo zamesskáwáno. Za Ne= zamysla zem česká giž od Wyssehradu až k Metugi, na půlnoc až pod Krkonosse, k Bechyni a přes Tábor rozssjřena a hrady osazena byla. A to se stalo tjm prostředkem, že Nezamysl swolaw starssj a wládyky, gim kraginy rozdělil s tjm doloženjm, aby lesy wywraceli a role wzdělávali, též aby služba na dny s toho činěna byla. Usnesli se, že každý djl swůg až do smrti držet má, po smrti aby opět na knjžete připadl, a knjže opět, komukoli by chtěl, pod službu po= stoupil.

Mimo Wyssehrad počala Praha se w přednj město zwelebowat. Mnáta, syn Nezamyslůw, byl wolen na mjsto otce swého. Mage syna Wogena, gemu, ažby wěku mužského dossel, za sjdlo zwolil mjsto, na němž krásný hrad wystawěl a Ostromečem nazwal. Mnáta, nemage na Wyssehradě stánj, na Ostromeč se přestěhowal, a wladařstwj země Křesomilu z Wrssowic odewzdal. Křesomil po čase na Wyssehradě gsa wladařem na mjsto Mnáty knjžetem býti žádal, a lid proti knjžeti sponzeti počjnal. Mnáta mage zpráwu o tom, se swými wěrnými se přestěhowaw na Wyssehrad, gim sljbil, že budoucně gen na Wyssehradě bydleti bude, a tu Křesomila také odsoudil, že se sám swým mečem zabiti musel. Diwný nápad Mnátůw byl, že on na Swinském wrchu proti Petřjnu kázal dům weliký z kamene postawiti, aby Střezislawa žena geho w něm bydlela se swou ženskou čeledj. Ta měla s 10 pannami w radě wsseck◦ ženské pohlawj soudit, knjže sám soudil toliko pohlawj mužské.

Mnáta se staral, aby se zem zwelebowala. Bylo na tom, aby město znamenité založili. Wládykowé mjnili na rowině před zámkem Wyssehradským k wýchodu Wyssehrad rozssjřiti a město slawné založiti; awssak nebylo uznáno mjsto za pohodlné pro nedostatek wody. Byla zwolena rowina na prawém břehu Wltawy na proti údolj lewého břehu mezi Petřjnem a Swinskou horou, kde Praha giž počátek měla. Na prawém břehu kázal Mnáta domy stawěti a sám swým nákladem stawěl. Rozmnoženi byli obywatelé tak, že knjže, aby pořádek zachowán byl, soudce gim ustanowil, aby soudil lid na mjstě knjžete, a sám také knjže pro sebe dům weliký wystawěti dal a w něm bydlel. I ginj wládykowé stkwostněgssj stawenj stawěti počali. Střih, syn Klasonůw, wystawěl hrad, gegž Střihow nazwal. Měl ten hrad w hořegssjm podnebj gizbici zwlásstnj, w které bydlel Střih, zwlásstnj, w které žena geho Borka přebýwala; čeleď wssecka pro sebe gizbu měla, koně, kráwy, woli a každý dobytek zwlásstnj mjsto pro sebe měl, což wssickni obdiwowali. Z toho widěti lze, že Čechowé, páni a čeleď, w sprostnosti upřjmné bydleli, a druh nad druha se newynássel. Kowy se dobýwaly, zlato zwlásstě u Susssice z pjsku hogně wypjralo. Na Křesné hoře nalezl člowěk něgaký prut zlata, na gednom konci gako prst tlustý a přinesl geg na Wyssehrad Mnátowi, kterýž ten prut na zem postawil, a až k swé

hradě přiměřil. W kraginách půlnočnjch nalezena byla hognost olowa a cegnu na zbožj Slawklasowě. Ten nadělaw hognost slitiny, poslal Mnátowi knjžeti na Wyssehrad. Knjže za tu wěrnost Slawklasowi hory té k užjwánj propůgčil s tjm, aby bránil lidu přjstupu do Čech, genž by nepřátelsky do země se dobýwal. Gakkoli neouroda, nedostatek a mor za času Mnáty w zemi byl, přece se lid opět zotawil a zásobenost měl, tak že sousedé okolnj do Čech wálečně na kořist wyrážeti počali. Ti negprwněgssj byli Morawané. Nepokogili na pomezj bydlicj Čechy, přitáhli až k Ouwalům, a mjnili Wyssehrad dobyti. Zatjm Mnáta lid sebraw do pole wogensky wytáhl, a u Kygů Morawany porazil. Nepřestali Morawané Čechům sskoditi, a pewné mjsto na hoře Lipnici učinili. Tu i Čechowé gedenkráte poraženi byli. I poslal Mnáta wjce lidu než prwé, a poraženi byli Morawané, hrad gegich spálen a zagatj na Wyssehrad přiwedeni. Gako Slawklas dostal znamenité zbožj w půlnočnj straně, aby zem bránil před nepřátelským wpádem, tak Čáslaw, muž udatný a knjžeti wěrný, měl ssiroké a daleké kraginy na pomezj Morawském, aby bránil Morawanům, Českou zem hubiti, co on také statečně činil. Mnáta na morowou ránu umřel, a na Hrobku gako předkowé geho pochowán byl.

I Wogen, syn Mnátůw, těžkou nemocj obkljčen na Ostroměči ležel. Odewzdali prozatjm wládykowé řjzenj země Rohowičowi z Wrssowic. Ten počal welmi krutě panowati, Karsu, syna Rohogowa, ze wsi Krče swázaného na Wyssehrad přiwézti kázal, a dal geg tu tagně se skály do řeky hoditi, a to učinil, aby se we zbožj geho uwázati mohl. Wogen se pozdrawil, a wládykowé ho k tomu měli, aby se na Wyssehrad stěhowal. Přigda Wogen k Wyssehradu, nalezl bránu zawřenou, nechtěl Rohowič totiž otewřjti. Krosňak, geden z lopotů, muž silný, sekerou bránu wysekal. To wida Rohowič, přes zeď se dolů spustiw prchl. Němci od západu a Morawané od wýchodu doráželi na Čechy neustále. Aby Wogen se swými radu wzal, powolal sněm na Wyssehrad. Posla poslal i k Rohowičowi. Ten geg kázal gjti, gemu hlawu stjti, a na bránu Wyssehradskou w noci tu hlawu w mossně powěsiti. Wogen to spatřiw, welmi se zarmoutil a žádal, aby se na Rohowiče wálečně táhlo. Učinili tak wládykowé a Wládař, město, kde se byl Rohowič zawřel, w 36.

den dobyli, Rohowiče gali, na Wyssehrad přiwedli, a tu soud nad njm držeji, a aby se sám, gsa wyšssjho rodu, swou rukou poctiwě oběsil. Baňka, žena Wogenowa, wyžádala, aby až do budoucjho roku usmrcenj obloženo bylo. Rohowič byl do wězenj dán, kde často hrozné pohrůžky knjžeti činil. Wedlé rady wládyků rozkázal knjže Rohowiče z wězenj wywesti a přes řeku přeplawiti. Na druhé straně u samé cesty geg k wysokému dubu přiwedli, kde on chtěg neb nechtěg se na houžwi sám oběsiti musel.

Němci w Lucké kragině weliké těžkosti konali. Knjže se obáwal, aby snad až ku Praze nedorazili a lidu českého nepotřeli, i zawolal Pražany s druhé strany na Wyssehrad a oznámil gim, aby se na prawou stranu řeky přestěhowali, a tu město zdmi, přjkopy a hradbami upewnili. Wogen sám se swými služebnjky ohradu zdj městských wyměřil. Tak město welmi rozssjřeno a upewněno bylo. Také o wzdělawánj a zwelebowánj hor w dobýwánj kowů Wogen pečowal, zwlásstě w Pjsecku.

Wogen swým synům Křesomyslowi, genž na Ostromeči, a Wratislawowi, genž na Budči bydlel, dal na žádost wládyků ženy, a na Wyssehradě slawné hody gim učinil. A tak žiw gsa Wogen o rozssjřenj a upewněnj Prahy, o zachowánj pokoge pečugjc, žiwot dokonal a na Hrobce pod Wyssehradem pochowán byl.

Lucko s půlnočnjmi kraginami od knjžetstwj Wyssehradského odděleno.

Po smrti Wogenowě sesslo se mnoho lidj na Wyssehradě, a rokowali o to, zdali Křesomysl, starssj a wtipný, čili Wratislaw, zrůstu spanilého, na knjžetstwj dosazen býti má. Rozdělili knjžetstwj a ustanowili, aby Křesomysl Wyssehradské knjžetstwj s Pražskou kraginou na wýchod slunce, Wratislaw Lucko s kraginami půlnočnjmi sprawowal, což oba wděčně přigali a sworně činili. Křesomysl byl slawně na djl swůg usazen. Byl wesskeren lid na Wyssehrad powolán, kteréhož se tolik sesslo, že nebylo dosti mjsta prostranného. Na druhý den byla přinessena zlatem okrásslená stolice Libussina na rowinu u studánky Gezerky před hradem Wyssehradským, na stolici tu se knjže posadil, dwa z negpředněgssjch wládyk dali mu na hlawu čepici Přemyslowu, a klanjce se Křesomyslowi, za knjže swé geg wy-

hlásili. Křesomysl wstaw, šel w té čepici Přemyslowě na Wyšehrad. Gako otec Wogen Prahu zwelebowal, tak i syn činil. Obstaral, aby obywatelé břehu lewého i prawého Wltawy pohodlněgi se scházeti mohli w Praze, mimo sruby, na kterých se sem tam plawili, kázal lod welikou stawěti, aby negen lidé, ale i koně i wozy při weliké wodě přeplaweni býti mohli; srubowé sloužili gen když woda malá byla. Zdi okolo města dodělal, a Pražanům swobodu udělil, aby každý držitel domu, dědiny a gakékoli ohrady gměnj toho negen do smrti swé užjwal, ale i potomkům swým neb komu by chtěl, odkázati mohl, toliko aby penjz střjbrný, kterýž se knjžeti platil, nehynul. Wzdělávánj a osjwánj polj bylo zanedbáno pro dobýwánj zlata a rud. Na horách Gjlowých nowou zlatou žjlu nalezli, a hogně zlata na Wyšehrad dodáwali. I w Přjbramských horách mnoho lidj pracowalo, tak že skoupiwše oni potrawy w Pražském okolj, tu i ginde nedostatek počal býti, z čehož newůle w lidu powstala. Horymjř, muž statečný a welmi opatrný, radil knjžeti, aby zastawil rudowánj, a lid k osjwánj rolj obrátil. Hornjci zwlášště Přjbramštj, w gegichž sousedstwu Horymiř swé zbožj měl, počali se mstjti na něm, a bezžiwotj geho wyhledáwali. Horymiř ukryl se, a hornjci stohy obilné rozmetali, pobrali, a zůstatek spálili. Horymiř s lidem swým přepadl nočnjho času hawjře, domy gegich spálil, a doly gegich zawálel. Hornjci žalowali u knjžete na Horymiře, a knjže dostaw nelibost na Horymiře, že doly zawálel, na smrt geg odsoudil. Horymiř wyžádal sobě, aby naposled na swém Šemjku pogesti mu dowoleno bylo. Šemjk pod pánem swým welmi čerstwě se obracj, weliké skoky od gedné brány hradu k druhé dělá, nagednou nenadále skočiw přes wšecky zdi hradowé, na druhé straně řeky Wltawy gako w okamženj se octnul, což žiwot Šemjka stálo, neb tjm skokem sobě ublјžil, ale Horymiř milosti od knjžete dosáhl.

Žanda, z pokolenj Wršowského, mjnil oukladně Křesomysla i Neklana geho syna zabiti, a w knjžetstwj Wyšehradské se uwázati. Byl Žanda gat a ohněm mučen, aby wyznal, kdo té nešlechetnosti půwodcem byl. Přiznal se, že on sám, proto rozčtwrcen a před hradem Křesomyslowým za swé wziti měl; wšak na dřewo powěšen, a hrad Žandůw spálen byl.

Němci a Morawané hrozili wpádem do Čech. Křesomysl

žádage pomoc od knjžete Luckého, stregce swého, neb Wratislaw bratr smrtj giž seſſel, a ten odpowěď dal, že chce od západu zemi Křesomyslowu hubiti, gestli král Morawský od wýchodu to činiti počne. W těchto půtkách dokonal Křesomysl žiwot swůg, a byl wedlé swého rodu na Hrobce pochowán.

Neklan Wyſſehrad zwelebil, a Lucké knjžetstwj s Wyſſehradským opět spogil.

Neklan gako obyčegně na Wyſſehradě za knjže wyhláſſen byl. Hned druhého dne přiwedli wládykowé Neklanowi krásnou pannu Pomyslawku, a za ženu mu gi dali, kterážto na Wyſſehradě syna Hostiwita porodila. Wlastislaw, knjže Lucké, s welikou mocj a ukrutnostj počal hrady knjžetstwj Neklanowa dobýwati a hubiti. Seſſli se wládykowé a zemané na Wyſſehrad, aby se uradili, gak té zhoubě průchod zamezlti. Neklan nehrubě mage ducha hrdinského uzawřel poslati Wlastislawowi znamenité dary, což učinil, a kruh zlata, kterýmž by se mohl přewážiti, 10 konj wýborných, 50 smolnjků a tolikéž proſſiwanic Wlastislawowi poslal. Wlastislaw ale poslům nařjdil, aby tyto dary naspátek s sebou wzali a knjžeti swému wyřjdili, by mu to dobře schowal, když si i proto, co geſſtě doma nechal, přigde. I knjže Kouřimský proti Neklanowi powstal, a když Neklan gemu kus země ustoupiti mjnil, odpowěď dostal, že Krásnjk, knjže Kouřimský, ne o kus, ale o celé knjžetstwj Neklanowo stogj. Mnohé půtky tento Krásnjk Neklanowi činil, byl ale přemožen, z Kouřjmi wypuzen, a uſſel do Morawy, popudil knjžete Morawského proti Neklanowi, a w bitwě s Morawany byl od wogska Neklanowa poražen a tu zahynul.

Neklan mage poněkud oddechu od nepřátel swých, kázal Wyſſehrad dobře obezdjti, a welmi welikou wěž postawiti, kterouž malowánjm swého rodu, počaw od Přemysla, krásně dal ozdobiti, w čemž nástupnjci geho pokračowali, tak že až do Sigmunda panownjci zde wyobrazeni byli. Ta wěž Neklanka sloula. Mage Neklan hognost zlata zwláſſtě z pjsku okolo hradu Tetjna, zlatou a střjbrnou minci bjti rozkázal se swým obrazem. Wlastislaw Lucký se wſſj mocj a silou knjžetstwj Wyſſehradského dobyti usilowal. Sebral i Neklan wogska mnoho a ustanowil wůdce Styra, hrdinu

udatného. Wlastislaw, muž silný a udatný, a nad mjru hrdý, k zmužilosti swé zbuzowal, a do bitwy ssikowal, což i Štyr welmi opatrně a zmužile činil. Překrásně wyobrazuge Hágek tu bitwu takto: W tom když giž od sebe welmi blízko byli, Štyr uhledaw čas i spůsob přjhodný, wzkřikl na swé: Nuže mogi, bjte tjm statečněgi! A hned se hnul s swého mjsta a Pražané za njm welmi prudce, gakoby wčely za swou matkou letěly, na Lučany se s wřeskem wálili, wsseckо, s čjm se potkali porážegjce, bili a mordowali. A Štyr neginak, než gakoby někdo ostrou kosou makowice w zahradě potjnal, hlawy swých nepřátel stjnal. Bitwa dlouho se prodléwala, wjtězstwj sem i tam se nachylowalo, hřmot od lidu, třeskot od mečů, dusot od koňů daleko slyssán byl. W zástupu pak pěkněgssjch konj a oděněgssjho lidu uhledal Štyr muže gednoho krásné postawy, genž byl ozdobněgssj w swé zbrogi, mage přjlbici s ocelowými a pozlacenými obruči, a ginj geho, an naň zřenj magj; srozuměl, že gest to Wlastislaw, k němu se přiblížiti pospjssil. Zemané geho statečně gsou geg bránili tak, že za dwě hodiny se k němu probiti nemohl, až mezi tjm na 100 mužů Lučanských od geho ran padlo. Gesstě se počal Wlastislaw od Štyra uchylowati a za ginými krýti. I zwolal Štyr řka: Widjmť tě ukrutnjče! A w tom naň prudce giné porážege s swým koněm doskočil, sstjt geho na dwé překaw, druhou ranou hlawu geho i s přjlbicj na dwé rozwrátil, a on upadl s koně na zem. Tu wssickni Lučanssti se na Štyra obořili, bili, sekali, střjleli, a mnoho ran gemu učinili. Pražané geho dostatečně bránili, tu weliká hromada zbitých na tom mjstě byla, a Štyr sprchu na ně padna umřel. Lučané přemoženi byli. Neklan táhl osobně do Luckého knjžetstwj. Züstal pak po Wlastislawowi Zbislaw, mládeneček w 5 letech. Toho odewzal Neklan, gsa milosrdenstwjm hnut, Duryňkowi, negwěrněgssjmu služebnjku Wlastislawowu, k opatrowánj a chowánj. Ten po něgakém čase pacholeti tomu hlawu staw Neklanowi knjžeti na Wyssehrad přinesl, domnjwage se, že Neklanowi wděk přigde a odměnu obdrži za to, že poslednj ratolest rodu knjžecjho Luckého zmařil, a Neklanowi gako k tomu knjžetstwj dopomohl. Užasl knjže nad tou nesslechetnostj, a dal na wůli Duryňkowi, ze tři gednu odplatu si wywoliti, buď s Wyssehradské skály sám spadna hlawu zlámati, buď se mečem na

miště zabiti, bud swau rukou oběsiti. Wywolil Durynk poslednj, a na olssi pod Wyssehradem se oběsil. Tak Lucké knjžetstwj k Wyssehradskému připadlo a s njm spogeno bylo.

Přjprawa ku křesťanstwj.

Po smrti Neklanowě wládykowé Hostiwita za knjže wolili, a na Wyssehradě usadili. Brzy nato Miloslawu, krásnou pannu, za manželku mu dali, a Mstiboge, mladssjho bratra Hostiwitowa, k tomu sňatku pozwali. Ten ale nelibost měl proti bratru swému, a hledal, gak by geg z knjžetstwj wypudil, a sám se w ně usadil, a proto krutou wálku mezi sebou ti bratřj wedli. Umřel Leslaw, pán Kauřjmský, bez dědiců. Wládykowé radili Hostiwitowi, aby Kauřjmské čili Zlické knjžetstwj Mstibogowi postoupil. Učinili bratřj smlauwu mezi sebou, kterou wládykowé napsati kázali na knihách telecjch skrze Rosana žáka a pjsaře, kteréžto spisy wěcj zemských welmi pilně a opatrně w gednom twrdém sklepě před Božnicj, kdežto i práwa od předesslých knjžat, gako Přemysla a Libusse byla, se chowaly a ostřjhaly. Starssj lopotowé (gako kragssti) toliko od nich klče měli. Popouzen gsa Mstibog od některých zemanů, po něgakém čase proti Hostiwitowi powstal. Hostiwit sebraw wálečného lidu mnoho, přjmo ku Kauřjmi táhl. Mstibog wida nebezpečenstwj, přigel sám gediný na Wyssehrad, a padl před bratrem swým žádage odpuſstěnj. Hostiwit wida bratra swého se kořiti, zaplakal a gemu wssecko odpustil.

Žádné wálky wésti nechtěl Hostiwit, ale raděgi lesy pleniti a zem wzdělávati. Což učinil, aby syny swé usadil. Uslyssewsse to wládykowé a lopotowé sgeli se na Wyssehrad, knjžete žádagice, aby swých synů od sebe newzdalowal, aby oni na swých dědinách swého zisku pilni byli, a raděgi na Wyssehradě zůstali, a tu aby se souditi, a soud sprawedliwý swým poddaným činiti učili, k čemuž knjže swolil. Hostiwit we swém knjžetstwj pokog měl, neb Němci a Morawané měli se gindy co brániti, tak že král Morawský w přjzni a přátelstwj s Bořiwogem, synem Hostiwitowým, genž po smrti otce swého od wládyků na knjžetstwj dosazen byl, setrwal.

Bořiwog, muž pokog milugjcj, srdce dobrého a gemného, dostal ženu Lidmilu, dceru Slawiborowu z Pssowa, t. g.

Mělnjka. Ta sice mladá ale rozssafná, a swých bohů weliká milownice byla. Gsouc na Wyssehrad přiwedena Bořiwoge žádala, aby modlu ze zlata uliti dal. Kázal tedy Bořiwog obraz postawy ženské welmi weliké sljti, a Lidmila gi gméno Krosina dala. Modla ta na soukromé mjsto gako giné modly postawena byla, při které Lidmila denně oběti konala, a aby u nj olegné swětlo ustawičně hořelo, ustanowila, též co negwzácněgssjho měla, gi obětowala, a to bylo tehdegssjho času wjno. O wjně nebylo prw w Čechách slýcháno. Morawský král poslal weliký sud wjna Bořiwogowi na Wyssehrad darem na důkaz přátelstwj, načež knjže znamenité dary na zlatě a střjbře králi učinil. Čechowé okusiwsse wjna, nápogi tomu se diwili a geg welmi chwálili. Lidmila žádala Bořiwoge, aby nádobu kamenou wytesati, wjna do nj naliti, a pod Krosinu postawiti rozkázal, což Bořiwog učinil. Tak knjže i kněžna nábožnj potomci nábožných předků na mrawy swých poddaných blaze oučinkowali; lid wjce než gindy dobýwánjm kowů, wzdělávánjm rolj w pokogi delssj čas žiw gsa, neghrubssj krutost odložil. Zem ourodu wydáwala, od nehod toho času zachráněna byla, a tak prozřetelnost Božská srdce Čestá co zem dobrou připrawila, aby sjmě slowa Božjho, zgewenj Páně w nich se ugalo, wkořenilo a hogné owoce přinásselo, což se také stalo.

Sbjrka historická z powjdek o lidu a zemi České od přjchodu Čechů do země této až do počátku křesťanstwj za Bořiwoge.

O zemi České od přjchodu Čechů do nj až do časů Bořiwoge, prwnjho knjžete křesťanského, žádné ouplně hodnowěrné spoluwěké zprávy až dosud se nenalezly. Co Němci spoluwěcj w sousedstwu bydljcj z oněch časů zaznamenali, gen z paměti a gako we snách podotkli, a to gen tenkráte, když něgaká krutěgssj wálka mezi německým a slowanským lidem se stala. Domácjch spisů naprosto žádných až dotud se nenalezlo, než z času sw. Wogtěcha. W pohanském čase dle obecného domněnj učených ani kdy gakého pjsma bylo, neb za to magj, že Čechowé, přjchozj do kragin na Labi a Wltawě, psáti neuměli. To domněnj ale, že prwnj Čechowé pjsma neznali, gest proti wssj kritice. Ze zwelebených kragin, ze sousedstwa newjm kterých národů asiatských i afrikánských wyssedsse, kde

učenost wssady kwětla, a přigdonce k Labi neměli by ani písma znáti? Ani pouzj diwochowé nebyli, gak 'z některých Kosmowých průpowědj wůbec se uzawjrá, že žaludy gedli, a kožemi se přiodjwali; z toho gen tolik wyplýwá, že prozatjm giného neměli. Kdyby na Labi ananasy a datle byli nalezli, zagisté by gim byly lépe chutnaly; to gim spůsobnosti a sslechetnosti ani přidati, ani ugmouti nemohlo. Kosmas, prwnj a negstarssj kronikář český, prawj, že žádné kroniky se dopjditi nemohl, která by mu zprávu dala o přjhodách w České zemi před geho wěkem zběhlých. Nemohli prwnj Čechowé tak spustlj býti, poněwadž by w stawu nebyli, zem okolo Labe tak brzy wzdělati, gak wzdělána a zwelebena byla. Kosmas gsa o wjce než 300 let pozděgi žiw, a nemage spoluwěkých zpráw, tolik wjry zasluhuge, gako Hágek a Dobner, když tito o přjchodu Čechů na Labe a o gegich žiwotu mluwj.

Až do času Bořiwoge osadili Čechowé celý okrssek, gegž nynj Českou zemj nazýwáme. Wyssehrad byl sjdlo knjžat přednjch a negmocněgssjch, Praha prwnj město, kde obywatelé od soudců swých řjzeni byli, a swým gměnjm wládnouti směli. Mimo Wyssehradské knjže bylo knjže w Lucké, a giné w Kouřimské kragině. Gak mnoho země kdo wzdělal, tak welikým pánem byl, a gméno měl Wládyka. Pán Čáslawský měl powinnost, brániti zem proti Morawanům, což přirozená wěc byla, neb o geho zbožj negprwé sslo; to samé činili wládykowé na pomezj německém proti Němcům, gako w Kadaňském okolj.

Magjc hognost kowů země Česká, wydáwala mnoho rudy, a Čechowé kowy z hor i z pjsku ohněm i wodou dobýwali a nassedsse železo, nástroge a nádobj polnj i domácj z něho připrawowali. Stawenj stawěli počátečně gen ze dřjwj a sprostné, pro stáda swá ohrady a chljwy, kde porůznu dobytek wssého druhu pospolu stál. Nebyl tak weliký rozdjl stawu wůbec, pán a hospodář s čeledj pospolu gednu práci konal, stegného pokrmu a nápoge i kratochwjle požjwal. Pozděgi domy z kamene stawěti počali we wjce oddělenj a podnebj. Gak krmě, gak oděw připrawowali a gmenowali, gak to wsse wyhljželo, řjci nelze, neb nemáme popisu. Kdo prawj, že lze gest se domysliti, ten přestáwá historii psáti, a počjná mudrowati, a mudrowati w historii gest nesmysl, pouhé hádánj, a ne dégů wypra-

wowánj. Že znali byliny a gich oučinky na zdrawj lidské, to prawda historická, přioděná powjdkami o Kassi, sestře Libussinë. W duchy a bohy rozličné, lidem přjzniwé a nepřjzniwé, wěřili, gim oběti konali, ge ctili. Gak se gmenowali, gakého spůsobu byli, opět řjci nelze. Co Stránský, co Procházka o úctě a gmenech těch duchů a bohů prawj, žádné wjry nezasluhuge, oni se toho gen domyslili, a na žádné spoluwěké swědectwj se odwolati nemohli. Diwno gest, že o pohanských kněžjch žádné zmjnky ani u Hágka se nenacházj, wždy gen lidé oběť přinássegicj sami obětowali. O wychowánj mládeže péče měli, a když co pogednati bylo, zwlásstě co se wssech týkalo, u knjžete společně se o to radili. Toto gest historie těch 8 neb 9 knjžat pohanských. Ostatnj gest básnická obálka těchto prawd. Že střjbro a zlato w ten čas na tom mjstě, od toho neb onoho gmenem nazwaného muže w takowém spůsobu a takowé welikosti se nalezlo, tak neb ginak se s njm nakládalo, gest wymysseno, aby wyprawowánj žiwěgssj a přjgemněgssj bylo. Co ale popisowánj djwčj wálky w kronikách českých znamenati má, to newjm. Gest to, gak se zdá, negprwněgssj básnická práce na české půdě. Wyprawowánj o Horymiři gest děg historický básnickým spůsobem wyprawowaný, též wálka a bitwa mezi Wlastislawem Luckým a Štyrem za Neklana.

Wěsstba gest wůbec pomůcka u wssech historiků starých i nowých, též mudrců neznabožských, aby wzdělávánj a zrůst rozumnosti u národu, z tuposti powstáwagjcjho, rozumu lidskému pochopitelno učinili. Toho následowali i čessti spisowatelé, aby ukázali, gak český lid poznenáhlu se zwelebowal w rozumnosti a wljdnosti. Historikowé, w Boha wěřjcj, magj rozumněgssj a přjručněgssj prostředek k wyswětlenj toho tagemstwj, oni widj, že Stwořitel člowěka má moc negen neobyčegnou sjlu tělesnj člowěku dáti, ale že může, a w skutku gednomu neb druhému, gak dalece třeba gest, a prospjwá, sjlu a milost Ducha sw. dáwá, aby oswjtil a rozžal rozum ostatnjho národu, gako slunce měsjci a hwězdám celého slunečného okrsslu swětla tolik propůgčuge, že i ony na obloze se lesknou a temnost nočnj oswěcugj. Kdo wjry prawé a žiwé důstatek má, ten gistě nepotřebuge ani wěsstců, ani osudů, ani básnických důmyslů řeckých, čjnských neb indických, on u wssech národů geden a tentýž pro-

střebek widj: Bůh dal ducha swého muži wywolenému, neb poslal z gedné země posly swé do druhé, aby pokolenj lidské ze sna probuzowali. Tak práwě wěřjcjmu i přjhody neobyčegné, gež zázraky a diwy gmenugeme, srozumitelny gsou. On wj, že u Boha nic diwného, nic neobyčegného nenj, a w tom swětle mu wsseclo patrno, ač zázračno. Že newěřjcjmu w historii mnohé wěci neprawdiwé a nerozumné a protimyslné přicházegj, nenj se čemu diwiti. Kdo wjry w řjzenj Božské nemá, ten duchowně slepý gest. Proto oswjcenost mužů předesslého stoletj a také nyněgssjho, ginak ostrowtipných a wysoce učených, tak že se oswjcenými nazýwali, tak zatmělá byla, že patrné historické prawdy popjrali a za podwod wyhlassowali, poněwadž pro newěru w Boha gich nechápali a neuahljželi. Nikdy tolik zmatku w historii nebylo, gako ku konci 18tého stoletj křesťanského. A práwě tu takměř očité obrazy a přjklady negpatrněgssj před očima měli, kde se prawdy historické, kteréž oni popjrali, gako wtělowaly. W ty časy negpatrněgssj, neghoguěgssj a negobssjrněgssj spráwy z Ameriky do Ewropy přissly, gak pokolenj lidské, do tuposti a usnutj duchownjho padlé, hynulo, gak rozličnými stupněmi diwokosti, a gakými prostředky k wljdnosti a zwelebenosti cjrkewnj i občanské lid ten diwý postupuge, a přece práwě w ten čas prawdy historické gak knih Rogžissowých tak giných, genž dost srozumitelně a moudře o temných počátcjch občanského a cjrkewnjho wzdělánj a zrůstu wyprawugj, zawrhowali, a domněnj swé matné, každý giné, na swětlo wynássely, až powstal zmatek na zmatek, a ze zmatku newěra wůbec se rozssjřila, a tak ta nazwaná oswjcenost bez wjry w řjzenj Božské byla a gest nesstastná a nesslechetná slepota. Toho důkaz máme i na českých spisowateljch, z nichž někteřj wsse co o pohanských knjžatech se wyprawuge, gako smysslené zawrhugj, ginj opět některé wěci za prawdiwé magj, ale horu Wyssehrad nikoli tu, kde Botič do Wltawy wtéká, ale kdes ginde na lewém břehu Wltawy mjti chtěgj. K čemu to? Libusse a Přemysl byly dwě osoby ducha dosti mocného, a počaly ne diwoký, ale spustlý lid český w mrawnj a občanský pořádek uwáděti, a z počátku negwětssj sjly třeba.

Hostiwit, muž pokogný, syna Bořiwoge pokog milugjcjho wychowal, genž s Lidmilou, pannou srdce ussleehtilého, se spogil, čjmž Čechowé připraweni byli, aby dostawsse blažené poselstwj z Morawy, ge ze

wssj dusse swé a z celého srdce přigali. Kdo poslal Bořiwoge pokřtěného z Morawy do Čech naspět, aby na Wyssehradě králowstwj nebeské založeno bylo, ten wzbudil ducha w Libussi a w Přemyslu, aby pořádek a žiwot občanský w lidu uweden byl. Dřjwe stwořil Hospodin tělo, pak do mrtwého těla dussi wdechl, a tak Hospodin powždy činil a činj.

Swětlo učenj Kristowa w Čechách na Wyssehradě swjtiti počalo.

Giž Fritigil králowna slyssewssi o sw. Ambroži, arcibiskupu Milánském, žádala od něho pokřtěna býti, a w Krista wěřiti. On gj poslal katechismus pro ni schwálně sepsaný. Ona na to do Milána na cestu se wydala, ale sw. Ambrože na žiwě nezastihla, on zemřel 4. dubna 397. Gestli nĕgaká známost o Kristu wjce w těchto kraginách byla, určiti nelze.

Neklan a Hostiwit w pohanstwj gesstě žiwi byli, ale páni někteřj giž křtu sw. oučastni se stali. Němečtj kronikáři pjssj, že r. 845 Ludwjk, král německý, 14 pánů neb wogwod česských ke křtu sw. přiwedl; r. 873 zemřel Takulf, nĕgaký pán Český, kterýž klássteru Fuldenskému nadánj učinil. Kde tito páni Česstj w Čechách swé statky měli, gak daleko učenj a žiwot křesťanský u swého lidu rozssjřili, ani zmjnky se nedĕge. O křtu neméně se wyprawuge w prwnĕgssjch a negstarssjch spisech, které se až do nassjch časů zachowaly, ale i spisy negstarssj gsou od lidj, genž přes 100 let pozdĕgi, aneb w cizých kraginách, negsouce Čessi, žiwi byli. Proto nikdo z nich ouplně hodnowĕren nenj. Newjm, proč učenj a horliwj páni spisowatelé dĕgů česských tolik se napsali, to neb ono domněnj zastáwagjce, na ten neb onen spis se odwoláwagjce, kdežto sami wyznali, že žádný z těch spisů wjry ouplně hoden nenj. Ani na skoumánj pozdĕgssjch se nikdo spolehnout nemůže, neb sobě odporugj. Tak Kosmas, Neplach, Hágek kladou rok, w kterémž Bořiwog pokřtěn byl, 894, Dobner 890, Soliman 880, Jordan 877, Athanas 876, Pubička 874, Pessina 864, Balbjn 856; kdo z nich má prawdu? Gako se hádagj o rok, w kterém Bořiwog pokřtěn byl, tak se neshodugj w tom, kde Bořiwog, kde Lidmila, a od koho pokřtěni byli, měli-li gaké kněze, kolik, gak gim řjkali, kde gaké kaple a kostely, kdy a která od koho postawena byla. Powěsť ale

wůbec se zachowala, že Bořiwog pokřtěn gsa, snažil se wjru křesťanskou we swém knjžetstwj upewniti. Sjdlo knjžete toho byl ale Wyssehrad, tedy tu a odtud záře swětla Kristowa se skwjti počala, a brzo kostel neb kaple nějaká postawena byla. Powěst prawj, že kaple sw. Klimenta negprwé tu stála. Kdyby nic giného nebylo, než úcta sw. Klimenta w Čechách, tož dosti důkazů gest, že Čechowé od sw. Metuda a Cyrilla, genž ostatky tohoto sw. mučedlnjka s sebou mjwali, we wjře Kristowě wyučeni byli. Nadarmo tato úcta se w Čechách nerozmohla, a nenacházj se giná přjčina, než ta, že od těch morawských a českých apoštolů toho swatého znáti a ctjti se naučili. Wratislaw, zakladatel kapitoly Wyssehradské, w nadánj toho ústawu též připomjná sw. Klimenta, a před dweřmi chrámu sw. Petra a Pawla stála kaple giž od dáwna ku poctě sw. Klimenta, při které žáci a duchowenstwo chowáno bylo.

Powěst ale, kterou spisowatelé od Kosmy až do kněze Athanásse zaznamenali, tato gest: Bořiwog přigda do Morawy k Swatoplukowi králi, tu s Cyrillem a Metudem, apoštoly morawskými se sessel, a gegich přičiněnjm se stalo, že Bořiwog a lid český s njm přjtomný pokřtěn byl. Bořiwog křesťan nawrátiw se domů, kněze gmenem Kaych s sebou přiwedl. Čechowé uslyssewsse, že Bořiwog pohanstwj se odřekl, a křesťanským spůsobem žiw gest, powstali proti němu, a za knjžete geg mjti nechtěli. Odessel Bořiwog do Morawy, radu a pomoc tu hledage. W Čechách zatjm weliký nepořádek a různice panowaly. Wládykowé swolali sněm na Wyssehrad. Tu bylo rokowáno, gedni stáli na tom, aby Bořiwog z Morawy powolán byl, ginj, aby nowé knjže zwoleno bylo. Bořiwog přissed po čase na Wyssehrad z Morawy s Cyrillem, genž tělo sw. Klimenta s sebou přiwezl, a 3 leta na Wyssehradě nábožně chowal, w knjžetstwj České se usadil, a wjru křesťanskou rozssiřowal. Cyrill kněžnu Lidmilu, Spitihněwa i Wratislawa, syny knjžecj a lid domu Slawibora, otce sw. Lidmily, pokřtil a kaple od Bořiwoge založené poswětil, na Lewém Hradci, před Tegnem w Praze a na Wyssehradě. Že Bořiwog wracege se po křtu z Morawy na Lewý Hradec se uchýlil, a tam prwnj kapli sw. Klimenta založil, to wyswětluge přirozený běh wěcj. Negstarssi pjsemnj památky České

zwěstugj, že Wyssehrad byl hlawnj místo uctěnj bohů s chrámy, s modlami, s kněžmi, i poswátné praporce w chrámjch že chowány byly. Tu owssem nemělo swětlo Kristowo místa. Až Bořiwog rozhorleného ducha pohanského ukogiw, stánky, sochy a služebnjky pohanské na Wyssehradě zrussil, teprw připrawil místo swětlu Kristowu. Bořiwog uložiw sněm na Wyssehradě, toliko křesťanům gej oznámil. Na Morawě počalo protiwenstwj kněžjm, a proto Metud i mnoho kněžstwa k Bořiwogi opět se uteklo, což Bořiwoge welmi těssilo, neb Cyrill rozžehnaw se giž dřjwe s Bořiwogem, do Řjma byl odessel. Metud gednal s Bořiwogem o to, aby na Wyssehradě, kdežto kněžstwo w znamenitém počtu chowáno bylo, biskupstwj se založilo, cožby se w skutku bylo stalo, kdyby byla smrt Metuda dřjwe nepřekwapila, a Drahomjra křesťanstwa tak nepotlačowala.

Bořiwog odewzdal u přjtomnosti wládyků na Wyssehradě knjžetstwj České synu swému Spitihněwowi, a odebral se s Lidmilou na hrad Tetjn. Tu bydle a gsa w okolj na lowě, sw. Iwana poustewnjka nalezl. Na té pousstj kázal knjže kapli ku poctě sw. křjže a Marie Panny wystawěti, a kněžj několik z Wyssehradu při nj usadil a zaopatřil. Druhého roku giž Spitihněw na Wyssehradě žiwot swůg dokonaw, do kostela Panny Marie před Tegnem pohřben byl. Sessli se wládykowé na Wyssehrad, a na tom se usnesli, aby poselstwj Bořiwogowi na Tetjn poslali, a knjžetstwj ku sprawowánj opět gemu odewzdali.

Žádal Bořiwog, aby druhému synu, t. g. Wratislawowi, knjžecj hodnosti popřáli, což oni učinili. Bořiwog posadil Wratislawa syna swého slawně na stolici knjžecj. Metud, který wyučowal a křtil lid w kragi, přissel k té slawnosti na Wyssehrad, a w kapli sw. Klimenta mssi sw. sloužil. Pokřtil gesstě Boleslawa, syna Bořiwogowa, a když z Drahomjry se narodil Wáclaw, syn Wratislawůw, i ten w té kapli od sw. Metuda křtu sw. dossel. Wratislaw kázal na Swinském wrchu, tu kde někdy dům weliký Libussin stál, kostel ku poctě sw. Gjřj wystawěti, a 9 duchownjch, totiž 5 kněžj, 2 gáhny a 2 podgáhny z Wyssehradu powolaw při něm usadil. Též nařjdil w Boleslawi kostel ku poctě sw. Cyrilla a Metuda wystawěti, 4 kněžj z Wyssehradu tam odeslal, a usadil. Měl pak Wratislaw z Drahomjry druhého syna Boleslawa, a dceru

Přibyslawu, i wyžádala si Lidmila wnuče Wáclawa, aby ho u sebe na Tetjně wychowati a mrawům křesťanským cwičiti mohla. Kněz Pawel mage mladé knjže we cwiku, denně pokleкal na swá kolena, k Pánu Bohu se modlil, za to prose, aby Wáclaw dobrý knjže a spráwce lidu swého byl.

Zhouba křesťanstwa na Wyssehradě.

Drahomjra, chot knjžete Wratislawa, pohanka gsouc, co křesťanského bylo nenáwiděla, a křesťanům mnoho pronásledowánj činila. Tolik historik o nj řjci může. Powěsť ale zegmena obssjrně ukrutné skutky gegj zachowala, a co se Wyssehradu dotýče, Pessina zaznamenal aš po 750 letech: Po smrti Wratislawowě Drahomjra až do zrůstu syna Wáclawa měla wládnouti. Bydljc na Wyssehradě, kněze, genž zde služby Božj konali, sužowati počala, a kteřj w rozssjřwánj slowa Božjho horliwěgssj byli, kázala usmrtiti. Gsouc z Luka rozena, gela nawsstjwit hrobku otce swého, a tam na hrobě slib učinila, že křesťany wyhubiti musj. Nawrátiwssi se na Wyssehrad, kněze a žáky docela zahnala, dwéře do kaple sw. Klimenta zabiti kázala, a tak synu swému Boleslawowi, gehož u sebe na Wyssehradě chowala, žiwým obrazem ukrutnosti na křesťany byla, a tu zlosť w srdce geho wsstjpiti se snažila. Wládykowé křesťanssťj nemohli déle na to patřiti, aniž Wáclaw knjže takowé prolitj krwe křesťanské déle snássetí, pročež ustanowil s wládyky w sjni paláce Wyssehradského se sgjti, a dle wůle otce swého řjzenj knjžetstwj nastoupiti, a tak knjže Wáclaw panowati počal. Gako wčely k oulu, tak žáci a duchowenstwo okolo Wáclawa se shromáždděli. Kaple sw. Klimenta opět otewřena, a služby Božj opět horliwě konány byly. Mage Wáclaw knjže rameno sw. Wjta darem od cjsaře, newystawěl chrámu Páně ku poctě toho swatého na Wyssehradě w sjdle králowském, nýbrž w menssjm hradě proto, že we snách zwlásstě od sw. Wjta k tomu napomenut byl, ale z Wyssehradu duchowenstwo k tomu chrámu Páně powolal.

Drahomjra nemohouc ukrutnostj hubiti křesťanů, uchopila se pokrytstwj. Přissedssi ku knjžeti na Wyssehrad, počala učenj a způsoby křesťanské wychwalowati a gako negwětssj přjtelkyně se twářiti, magjc zatjm ged s wjnem smjssený připrawen, aby při stole syna

swého tjm nápogem otráwila. Wšak se gj neposstěstilo. Nedala se ale odstrassiti, až Boleslawa k tomu přiwedla, že bratra swého Wáclawa zabil. Na to rychle chwátala Drahomjra k Wyssehradu, gakého koli kněze neb žáka tu postjhla, zgjmati a swázati kázala, a usmrtit, neb se skály do řeky wrci dala. Dwa měsstany od nj na Wyssehrad wyzwané pod slibem, že se gim nic nepřjgemného nestane, na cestě zabiti kázala. Nastaupiw Boleslaw správu země zapudil Drahomjru, která gako wdowa do swého obydlj na Stochow z Wyssehradu se odebrala.

Neyznamenitěgssj poklady České země na Wyssehradě, hrad zbuden r. 936.

Boleslaw knjže, powahy gsa prudké, welmi přjsně panowal a mnohých ukrutnostj se dopausstěl, přitom, co dobrého předsewzal, s horliwostj welikou wykonáwal. Popudiw proti sobě cjsaře německého i mnohé pány české, boge s nimi měl. Kázal swolati wládyky na Wyssehrad, a poručil na wognu se wypravitwiti. Oni u welikém počtu se připrawugjce a newědauce, kam se uchýliti magj, před branau Wyssehradskau se sessli. Boleslaw táhl s nimi do Lucké krajiny a hubil gi. Druhé léto opět Pražanů na Wyssehrad powolal, aby domy w Boleslawi stawěli, gim přikázal, čemu oni odepřeli, a s knjžetem welikau nesnáz měli. Snažili se páni, aby knjže mjrněgssjho gednánj byl. Dal si Boleslaw řjci. Lid pohanský, genž ku stawěnj Boleslawi ze wssech stran se hrnul, a křesťanům nátisky činil, na hory k dobýwánj kowů rozeslal, a tu welmi sstastný byl, hognost kowů nabyl, a welmi zbohatl. Kázal na Wyssehradě několik sklepů we skále wytesati, a wysokau wěž, které Boleslawka řjkali, wystawěti. W těchto sklepjch hognost zlata a střjbra bylo složeno. Neb Boleslaw radu dostal od wládyků, aby w starých letopisech hledal, co Přemysl a Libusse o zlatých a střjbrných podzemských pokladech prorokowali a pjsařům zapsati kázali. I hledal Boleslaw pilně, a nalezl letopisy w pokladnici Přemyslowě na Wyssehradě, z nichž knjže se dowěděl, kde bohatstwj ležj. Hned poslal na hory Gjlowské, kdež w gámě Tobola nazwané dělnjci ssirokau wrstwu zlata nalezli. Wida Dalimil, pán Český, že se knjžeti zawděčj, když drahé kowy pilně hledati bude, učinil tak u potoka Lipnického. Nalezl silný pramen střjbra, pak weliký kus střjbra

w způsobě koně welikého, genž byl welmi mistrný a samorostlý, tak že nebylo schopněgssjho mistra w zemi, který by takowého koně slíti dowedl. Koně toho přiwezli na silném woze na Wyssehrad. Knjže chtě, aby Čechowé ten diw widěli, rozkázal na prostřed hradu na wysokém kameně koně střjbrného postawiti. Toho času také nowá mince zlatá a střjbrná s obrazem knjžete Boleslawa na Wyssehradě ražena byla.

Uhřj a Němci nepopřáli pokoge, pročež swolal knjže wládyky na Wyssehrad, aby na Uhry wogensky táhli, což oni učinili, a Uhry porazili. Radil se pak, co proti cjsaři činiti má? Radili mu, aby se pokořil; on gsa srdnatý toho učiniti nechtěl, a byl w té wálce nesskastný.

Nezapomněl Boleslaw, že knjže křesťanský gest, radil se o to, aby Čechowé wlastnjho biskupa měli, odhodlal gemu kraginu za Labem k wýžiwě odewzdati, aby w Boleslawi biskupská stolice byla, sám že ustawičně na Wyssehradě seděti chce. Tak Boleslaw gakkoli ukrutný, zem Českou welmi zwelebil, a snad gen prudkosk a horliwosk geho w stawu byla, tolik znamenitého předsewzjti a prowésti. Toto wsse Hágek zaznamenal. Co se stawenj na Wyssehradě týče, mohl on gesstě zřjceniny geho patřiti, které mu swědectwj wydáwaly, že powěsk, na kterou on se odwoláwá, wjry zasluhuge, neb za geho času stály gesstě základy a zbytky býwalé sláwy. Nastoupil r. 967. wládu Boleslaw II., knjže nábožný.

Práce sw. Wogtěcha na Wyssehradě.

Knjže Boleslaw II. bolestně patřil, gak lid Český při wssem snaženj geho i duchowenstwa přece gen pohanských způsobů se držj, ačkoli giž pokřtěn byl. Usnesl se s biskupem sw. Wogtěchem, aby wssecken lid pokřtěný, gak dalece možná, na Wyssehradě se sessel, gak Krugner pjsse. Což když se stalo, biskup toto pilně a pewně zachowáwati mu přikázal:

1. Aby w neděli nic neprodáwali ani kupowali, žádného trhu neměli.

2. Aby do stawu manželského skrze požehnánj a řád duchownj wstupowali a manželstwj práwě a křesťansky drželi.

3. Aby na mjstech poswátných těla swá pochowáwali, ne

pak na poljch, w lesjch, na hrobkách pohanských, ohně na hrobjch nepálili, a oběti duchům nečinili.

Boleslaw kapli tu poctě sw. Jana ewangelisty w zámku na Wyssehradě postawiti kázal, a sw. Wogtěch gi poswětil. Neb Jan, biskup Pražský, poswětiw tuto pozděgi obnowenou kapli ku poctě sw. Štěpána a Gernona, zawázal w listu od r. 1264 kapitolu Wyssehradskou, aby služby Boži w té kapli stenčowány nebyly, poněwadž prawdiwými důkazy přeswědčeni gsme, pjsse on, že ta kaple od sw. Wogtěcha, předka nasseho a druhého biskupa Pražského, poswěcena byla. Boleslaw 20 kostelů wystawěl, a gak sw. Wogtěch horlil pro rozssjřenj a upewněnj wjry Kristowy, známo gest. Nemohly temnosti swětla obsáhnouti.

Wyssehrad knjžeti Jaromjrowi wěren, od Oldřicha okrášlen.

Boleslaw II. řjdil knjžetstwj České 32 let. Dokonaw žiwot r. 999, zůstawil po sobě 3 syny: Boleslawa, Jaromjra a Oldřicha. Ti neswornj gsauce mezi sebou, na Boleslawowi knjžeti Polském welmi zlého souseda měli, a proto zem Česká za celého půlstoleti welmi mnoho wystála, i také z těch časů nad mjru málo historických správ se nacházj, a ty ku podiwu zmatené a sobě odporugjcj gsou.

Boleslaw III. nastoupiw stolici knjžecj, Jaromjra wykleštiti kázal a Oldřicha w lázni udusiti. Oldřich ale této smrti ussel. Wládykowé ukrutnosti té se obáwagjce, Polské knjže o pomoc žádali, a on Wladiboge, prince Polského, w Čechách usadil a Boleslawa zahnal. Wladiwog 1003 umřel, a Jaromjr a Oldřich byli od wládyk do Čech woláni, neb oba měli w zemi mnoho přátel i nepřátel. Jaromjr měl České knjžetstwj sprawowati, proto na Wyssehradě bydlel. Zatjm Boleslaw III. zjskal si přjzeň Boleslawa Polského, který s wogskem do země padl, Prahu dobyl a Boleslawa opět na knjžetstwj usadil. Wyssehrad zůstal Jaromjrowi wěren, a udatně hágen byl, tak že ho Poláci nedobyli. Kam Oldřich se skryl, wědomo nenj. Jaromjr tou dobou utekl se k Gindřichowi, cjsaři Německému, a ten mage na knjže Polské nelibosk, protože mnohé kraginy řjšské podmanil, táhl wogensky do Čech, Jaromjra s sebou mage, a sstastně až ku Praze přitáhl. Na Wyssehradě se dowěděli, že Jaromjr gest s wogskem cjsařským, počali o půl noci na

zwony zwoniti, dáwagjce znamenj k bogi proti Polákům. Poláci se ulekffe toho, na autěk se dali, a Jaromjrowi wěrnj Poláky z Prahy wymjtali. Na ráno odpustil Jaromjr před branou winu wffech, potwrdil práwa, a wegda do brány s radostj welikou na předeffiou hodnost dosazen byl, a tu každý mu kořist ukazowal, kterouž nepřjteli wzal. Jaromjr přigaw znamenité dary, na Wyffehrad uweden a dle wůle cjsaře za knjže České wyhláffen byl, též swým wěrným zaslouženou odměnu slibil. Ze wffech stran hrnuli se zástupowé obogjho pohlawj sprostého lidu i panstwa na důkaz swé wěrnosti k nowému knjžeti, a ku přiwjtánj slawného hosta cjsaře r. 1004. Až do r. 1012 panowal Jaromjr. Co se w Čechách neb na Wyffehradě dálo, newj se. Zaznamenaná gest toliko neffastná přjhoda, kteráž Jaromjra na lowu potkala Kochan Wrffowský, geden z neyznamenitěgffjch pánů Českých, wyzwal Jaromjra na low. Přiffli na Weliz, tu Kochan se swými knjže samotného popadl, geg na zem uwrhl, kázal geg obnažiti, ruce a nohy ku kolům uwázati. Tak na něho házeli, a na koujch sedjce, přes něg se přehánčli. Až Dowara, wěrný Jaromjrůw, spatřiw co se děge, pomoc shledal. Přigdouce wěrnj knjžete rozehnali zločince, knjžete, genž od polu mrtew, zraněn a od much a komárů soužen ležel, odwázali a na Wyffehrad dowezli. Dowara za swou wěrnost od knjžete mnohým zbožjm aouřadem loweckým, kterýž prw k Stebnu patřil, dědičně obdařen byl. Jaromjr sám to wyswobozenj orodowánj a přjmluwě sw. Jana Křtitele připisowal. Na poděkowánj Bohu za tu milost postawen byl na Welizu kláffter Benediktinský. Jaromjr táhl několikkráte cjsaři na pomoc wogensky. R. 1012 se nacházj Jaromjr u cjsaře w řjffi gako knjžetstwj Českého zbawen, a Oldřich pomocj Baworu a swých přátel Českých gako knjže České. Ano Jaromjr byl od cjsaře do wězenj dán, pak Oldřichowi wydán, a tento geg r. 1013 zraku zbawil, tak gako Boleslaw Polský giž dřjwe Boleslawu III. Českému to učinil.

Oldřich tedy sám panowal 24 let. Mage ženu neplodnou, Boženu, osobu ze sprostého stawu, za manželku pogal a na Wyffehrad swolaw starffj a znamenitěgffj pány České, gim oznámil, kterak gest od Pána Boha krásnou ženou obdařen. Za Oldřicha Wyffehrad zwláfftnj okrasy nabyl. Nařjdil knjže krásný palác tu posta-

witi, w němž byl stůl z bjlého mramoru na wyšssjm mjstě postawen, a lawice z čerweného mramoru krásným djlem kamenickým ozdobeny. Za těchto časů nábožnost w Čechách znamenité obrazy a swětla měla. Sw. Prokop na Wyssehradě u sw. Klimenta w žáctwu chowán byl, a nad Sázawou poustewnický žiwot, wstoupiw dřjwe do řehole sw. Benedikta, swatě wedl. Sw. Wintýř dlouhá léta w Čechách žiw gsa, přjkladem swým ku křesťanskému žiwotu wzbuzowal. Oldřich knjže časem nočnjm žaltář čjtal, a Pánu Bohu se modlil. Při té pobožnosti přistawil gedenkráte někdo k oknu welikou ostrew, a gizliwou střelu tjm oknem mimo samou hlawu knjžete tak silně wstřelil do sloupu, že se tomu wssickni diwili. Knjže nemesskaw kázal sobě giný přjbytek we skále Wyssehradské bljže k wodě postawiti, chtě tomu, aby žádný nepřjtel neměl přjstupu k němu.

Gakkoli lékařstwj w tehdegssjch časech gesstě wzniku nemělo, přece rozum tak sskastný nápad dal na ruku, že proti morowé ráně oheň by prospěl. Nařjdil tedy knjže Oldřich w čas moru okolo Prahy a zwlásstě okolo Wyssehradu mnoho lesů posekati a to dřjwj zapáliti, aby ten dým lesnj a smolnj nakažené powětřj oprawil, načež také mor přestal. Zem Česká byla tehdy gesstě mnohými lesy i okolo Prahy a Wyssehradu prorostlá, a močálowitá, gakkoli giž mnoho měst a dědin wzdělaných bylo. I Wyssehrad giž město byl, negen pouhá twrz a zámek. Cjrkew swatá řeholou sw. Benedikta ku wzdělánj země i lidu welmi silně oučinkowala, tak že při těch wálkách, krutých mrawech a diwokosti občanské wjra a ctnost křesťanská kwetla, gako růže na trnj kwete. R. 1037 umřel Boleslaw III., gsa 34 let newidomý, neb Boleslaw Polský geg oslepil. Na to w listopadu umřel i Oldřich toho roku. A Jaromjr gsa od bratra Oldřicha též oslepen, usadil Břetislawa, syna Oldřichowa z Boženy, na stolici knjžecj; r. 1038 také žiwot dokonal. Wssickni tito 3 princowé wětssj djl žiwota swého we wyhnanstwj a w žalářjch stráwili, a w neustálém nebezpečenstwj žiwota žiwi byli.

Břetislaw cjsaře častuge. Duha — zemětřesenj — radowánky z wjtězstwj nad Gindřichem cjsařem — sspitál a kaple sw. Mauricia.

Břetislaw giž za žiwobytj otce swého zwlásstnj důkazy srdce hrdinského a udatnosti dal. Co otec a strýcowé stratili, on mocnou rukou wydobyl. Popudil cjsaře německého Konráda proti sobě, který přitrhl s wogskem do Čech, postawil se Břetislawowi na odpor, awssak bez krwe prolitj s njm se usnesl. Břetislaw uwedl slawně cjsaře do Prahy a na Wyssehrad, a ctil geg, gako knjžeti cjsaře ctjti zásluſſno. To Hágek wypraweuge na r. 1032; odkud to wzal, newjm.

Za časů Břetislawowých ukázala se gedenkráte při slawnosti sw. Petra a Pawla weliká a gasná duha nad Wyssehradem, a trwala 3 dny bez proměny. Giným rokem weliké zemětřesenj bylo, a za 3 dny trwalo, tak že se lid domnjwal, gakoby soudný den se blјžil. Šebjř biskup uložil půst, sám na zemi se prostřew Pánu Bohu se modlil, negedl ani pil, až zemětřesenj přestalo. Tjm wěž od Neklana nad branou Wyssehradskou wystawená padla, čjmž Wyssehrad gedné okrasy zbawen byl. Nehoda starobylou wěž zbořila, wssak nábožnosk knjžete Břetislawa prospěssným stawenjm hrad ozdobila. Pogal totiž knjže Šebjře biskupa, otce swého duchownjho, k sobě, s njm se o to radil, gakby wěčného pokoge dogjti mohl, mage po welikých a sſkastných wálkách pokoge časného. Biskup poradil, aby w pohodlném mjstě dům prostranný wystawěti, a chudý lid w něm potřebnou wýžiwou zaopatřiti kázal. Břetislaw rozkázal weblé brány na předhradj Wyssehradském dům prostranný s rozličnými přjbytky i kapli sw. Mauricia při něm postawiti, a rozkázal tu mnoho chudých shromážděti a chowati. Tak Hágek. Diwná wěc, že o tom chudém domu docela žádná památka w listech kapitoly Wyssehradské se nenacházj. Paprocký tu kapli na památku sw. Wawřince wystawenou býti pjſſe; k tomu ho asi zawedla kaple, která se až dosawáde chowá w sjdle kanownickém proti zbrognici, při kterém o domu chudém žádné zmjnky se nenacházj. Na starém obraze, gehož otisk Šaller při popsánj Prahy wydal, ukazuge se kaple sw. Mauricia w giném položenj. Ale wsse to historické gistoty neposkytuge.

Břetislaw r. 1040 po wjtězstwj nad Gindřichem cjsařem u Domažlic držel radowánky na Wyssehradě, a poselstwj od knjžete Saského přigal, který mu radil, aby, gsa wjtěz, s cjsařem pokog učinil. Břetislaw toho učiniti nechtěl, až druhý rok toho pykal, a Šebjř biskup, genž k Gindřichowi cjsaři, u Prahy s wogskem ležjcjmu, nočnjho času do leženj ussel, byl po dosaženém mjru na Wyssehrad od knjžete powolán, a do žaláře uwržen, což Pessina wyprawuge.

Za Spitihněwa málo, ale mnohé a welmi důležité wěci se dály na Wyssehradě za Wratislawa, prw než byl kapitolnj chrám Páně založen.

Po smrti Břetislawa r. 1055 Spitihněw, negstarssj syn, na Wyssehradě za knjže České zwolen a wyhlássen byl. Byl muž nábožný a pokoge milowný, nebylo mu nic protiwněgssjho nad německý lid, proto wssecky Němce i swou wlastnj matku, protože Němkyně byla, ze země wypowěděl. Co by se bylo na Wyssehradě dálo zwlásstnjho, nikde gsem zaznamenáno nenassel. Za geho času byla kapitola Litoměřická založena, chrám Páně sw. Wjta spálen, bylo tedy co dělat a zwelebowat. Wratislaw přigal po smrti bratra swého správu země České, a gsa wdowcem, poselstwj k Boleslawowi a sestře geho Swatawě do Polska wyprawil, a Swatawu za manželku zwolil.

Swatawa s powolenjm bratra swého do Čech se wyprawila, na Wyssehrad uwedena byla, a tu slawná swatba se držela. Jaromjr, mladssj bratr Wratislawůw, wůlj otce Břetislawa pro duchownj staw wychowán, a giž gáhnem učiněn gsa, měl časem swým oučasten býti biskupské stolice Pražské. Byl ale muž mladý, plný ohně a wrtkawý, tak, že se zdálo Wratislawowi užitečněgssj, cjrkwi České giného, w duchownjch prácech zkussenébo a nábožného muže po smrti Šebjře za biskupa ustanowiti, což weliké nesnáze spůsobilo. Negznamenitěgssj páni Čessti se Jaromjra ugali, a na swém stáli, aby wůle knjžete Břetislawa se wyplnila, a Jaromjr gegich biskupem byl. Wratislaw toho času byl w Kladsstě. Páni widauce, že Wratislaw mocně Jaromjrowi odpjrá, usgednotili se, že mocnou rukou

práwo Jaromjrowo zastáwati budou. Wratislaw obáwage se, aby Wyssehradu nedobyli, pospjchal ku Praze, a na cestě posly swým bratřjm poslal, že chce wůli otce swého z ohledu Jaromjra wyplniti. Páni přitrhli až k Hostiwařům, tu stany rozbili, a poselstwj na Wyssehrad wyprawili, tázagjce se, chce-li Wratislaw slowu dostáti. Knjže dobrotiwě přigal posly, bratry swé Konráda, Ottu i Jaromjra sem powolal, a Jaromjra za biskupa zwolil. Tak mjr mezi bratry a pokog w zemi učiněn byl.

Za těchto časů lid se rozmnožil w zemi České tak, že ho nikdy od přjchodu Slowanů do té kraginy tolik nebylo. Mjsta, twrze a dědiny hogně stawený byly a zem wzděláwána, přece ale byla gesstě mnohá kragina i okolo Prahy tmawými lesy prorostlá, na wzděláwánj hor a wyhledáwánj kowů tak mnoho lidu se neoddáwalo, gako w předesslých časech. Když taženj wogenské do pole bylo, giž mnohým obtjžné přicházelo, a wůbec sskodné býti počjnalo, aby bez rozdjlu každý táhl, byť by i užitečněgssj byl pro domácj službu. Země se zwelebowala, zbožj přibýwalo, lid se množil, mrawy dle křesťanstwa se ssľechtily, i obecné řjzenj a spráwa země ginou twářnosť ukazowala. Sessli se wládykowé knjžetstwj Českého na Wyssehrad, a žádali, aby dle potřeby řád ustanowen byl. Rokowalo se o tom, gakby negwjce lesy pleněny a w role wzděláwány býti měly, aby i práce hawjřské se nezamesskáwaly. Wratislaw nalezl prostředek, gakby se tomu neglépe pomohlo, a lidu chuti dodalo, a sice, aby na budoucj časy nebylo třeba lidem, genž pilně w dědinách dělagj, a role wzděláwagj, wogensky do pole táhnouti a z pracj swých se wytrhowati. Odkud ale lid bogowný w čas potřeby wzjti? Knjže ustanowil, aby se lid bogowný z giných zemj zgednal, k tomu aby se zbožj nashromáždělo w knjžecj pokladnici, a z toho aby ten lid chowán byl. Nedowolil pro zwelebenj země swátečnjch dnů russiti, a přikázal ge swětiti. Dělnjci byli na Gjlowské hory uwedeni, kdež tak pilně dělali, že w brzkém čase weliké slitiny zlata knjžeti na Wyssehrad posilali, a tjm geho pokladnici znamenitě obohacowali. Z toho widěti lze, že Český národ na znamenitém stupni wzdělanosti stál. Gakkoli pohanské spůsoby gesstě silně wkořeněny byly, bylo také welmi přjsných prostředků proti nim. Dwě báby w stranách půlnočnjch země České pokoussely a mámily lid se swými kouzly a

[illegible] Wratiſlaw [illegible] ſpáliti. [illegible] nebyli [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kteří [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ducha. Žádná byla kniha k čtenj; byl ſnadněgſſj a [illegible], [illegible] a dokonalegſſj, než wſſecky giné. [illegible] a [illegible] chrámech Páně žáci chowáni byli, z kterých [illegible] a [illegible] wycházeli. Tak w žiwotě ſw. Prokopa [illegible] pojmenáno geſt: [illegible], [illegible] dáti k Wyſſehradu, k [illegible] na [illegible], by geg učil čtenj wſſemu, kdež [illegible] učenj bylo, w [illegible] gazyku ſe [illegible]. Tu Prokop čytal wſſe w žaltáři, a w kratkém čaſe w piſmě doſſel, a we [illegible] i [illegible], neb nikdy prázden nebyl, nebo na modlitbě, nebo w knihách čta.

Tak w mateřſké řeči i w latině žáci cwičeni byli. Žákem ale ſe nemjnj gen pachole do 12 let, nýbrž wſſe, co ſe při chrámu Božjm liternjm uměnjm obíralo, dokawad zwláſſtnjch ouřadů nezaſtáwal, což negen na Wyſſehradě, nýbrž i u wſſech chrámů Páně wjc neb méně ſe dálo. Tu byly ſ e m i n á ř e, w y ſ o k é ſſ k o l y, g y m n a ſ i a a t. d. Tu knjžata, tu ſſlechticowé, tu ſchopné hlawy z rodu nižſſého chowáni a k bázni Božj wedeni byli, a tak z pohanſké krutoſti na ſtupeň křeſtanſké dokonaloſti celé rodiny ſe přiwáděly. A to bylo to ſproſté, temné ſtoletj. W Čechách ſwětlo prawdy Božj gaſně ſwjtilo, ſrdce a myſl ſe ſſlechtila, a temnoſti a překážky wſſeliké mocně zapuzowala. Neſtolowal knjže, ani páni Čeſſti, ani lid obecný tak rozmanitě, ne tak oupravně, za to měl každý tělo ſilné a zdrawé, a wypracowawſſe ſe, ſproſté, ačkoliw čiſtě a chutně připrawené krmě hodnou čáſt pogedli, a mnohou čjſſi medowiny, neb piwa neb wjna wypili, proto ale neſtřjdmj nebyli. Slyſſíce naſſeho wěku mladjci o čjſſjch u naſſich předků, wždy ſpolečnoſt

opilců před sebau widj. Gako předkowé magjce hmotněgssj tělo wjce sukna na oděw potřebowali, aby nahotu pohodlně přikryli, tak aby hlad a žjzeň ukogili, wětssj částí pokrmů a nápoge gim třeba bylo. Oni ani tak stkwostně nebydleli, ani tak titěrně se nessatili, ale proto přece rozumně, ostrowtipně smýssleli, prospěssné prostředky k dosaženj swých cjlů nacházeli, sslechetně a sprawedliwě gednali, a Bohu w duchu a w prawdě se klaněli, knjžete a wlast swau milowali, maudrost, zkussenost a hrdinské skutky we wssj uctiwosti měli. Tedy na stupni prawé, wnitřnj duchownj dokonalosti, tak gak gim možno bylo, stáli. Lepssj zlatá hrubá zápona, nežli filigránowá pozlacená a tompachowá. Tak wssjm práwem bez pohorssenj srownati se dá oswjcenost tohoto wěku s oswjcenostj wěku minulého. Zákonů až dosawáde mnoho nebylo. Newyhnutelná potřeba a starý užitečný zwyk, pak společné srozuměnj knjžete a pánů byl zákon mimo to, co Přemysl neb giný knjže ustanowil. Řjzenj a saudy odbyl knjže, když znamenitého cos se přihodilo, buď pán, kterýž wždy gesstě gako otec si počjnal, hospodář čeledj wládl. Města gesstě, mimo Prahu, sotwa zwláſstnj práwa měla. Tu byl sudj, který saudil dle prawidla: Co se tobě neljbj, nečiň ginému. Každý měl gesstě ředitele a saudce sám sebe, quisque fuit sibi rex. Země, národ, knjže, pán, to wsse bohaté bylo, a w tom i lid obecný, swazky občanské nebyly tak zuzljkowány a zamotány. Nebylo tolik potřeb wymysslených, nebylo tolik žádostj sobě se protiwugjcjch a oddělených, knjže, páni, a lid byli gesstě dosti auzce spogeni. Ani stawowé, ani řemesla, ani auřadowé na rozličné střjdy přjsně rozděleni nebyli. Geden biskup, gedno knjže, onen w duchownjm, tento we swětském spůsobu swůg lid řjdil a sprawowal. Biskup Hyzo sám žaláře, sám nemocnice nawsstěwowal, chudým wlastnj rukou pokrm žehnal a uděloval, sám narozené a umrlé zaznamenáwal. Každý dělal sám co mohl, a co geho powinnost kázala, neodkládal, ani se spolehal na druhého, a tak sprostně ale pořádně řjzenj a spráwa ssla, že země Česká a národ prospjwal i se zwelebowal, a gakkoli malý byl, sláwy u cizinců docházel.

Kapitola na Wyssehradě založena.

Zámek knjžecj, kaple sw. Klimenta s kněžstwem a žákowstwem w znamenitém počtu, w zámku kaple sw. Jana Ewanželisty, kaple sw. Mauricia se sspitálem, hradby, brána a wěže nacházely se na hoře Wyssehradské dřjwe, než Wratislaw kapitolnj kostel a kapitolu založil. Zdali giž také něgaké město bylo, zdali obywatelé něgaká práwa měli, o tom až dotud ani negmenssj zmjnky se nenacházj. Že Kosmas a ginj w těch časech o městě na Wyssehradě zmjnku činj, neb Wyssehrad město gmenugj, gest tomu tak, gako když wládyky, a pány těchto časů, bratry, hrabata neb ginak nazýwagj. Prawdě podobno, že i obecnj obywatelé přjbytky u knjžecjho sjdla měli. Že na Wyssehradě wssecky poklady se nacházely, z toho souditi se může, že za přjslowj bylo: Chceš mjti bohatstwj, na Wyssehradě ge hledeg. Tak alespoň uwádj Marignola choť Konrádowu k Wratislawowi, Brno dobýwagjcjmu, ana prawj: Chci ti ukázati, kde zbohatnouti můžeš, toužjš-li po klenotech, w Praze a na Wyssehradě, a chceš-li widěti gako Troja město hořeti, nemůžeš lépe, gako když obé to město podpálјš. — Poněwadž knjžetstwj České gako pozemské giž zwelebeno bylo, pečowal Wratislaw i o duchownj potřeby, aby i králowstwj Božj, t. g. cjrkew sw. se stkwěla; on znal, že duch obžiwuge tělo, cjrkew že gest matka a pěstounka národu a wznessených králowstwj. Za Šebjře, biskupa Pražského, kterýž gako geho předkowé i Morawskou zem pod duchownj správou měl, ustanowil w Olomonci nowé biskupstwj, a Jana, kanownjka Pražského, biskupem nazwal, a to pro rozssjřenj cti a sláwy Božj a ku zwelebenj národů swých. Opatrný w řjzenj, udatný w bogi, horliwý w náboženstwj, wždy cosi wznesseného a slawného we swých předsewzetjch mjwal. Chtě něco slawného učiniti w České zemi, založil a wystawěl na Wyssehradě kostel ke cti sw. apossštolů Petra a Pawla; probossta, děkana a 12 kanownjků potřebnou wýžiwou bohatě nadal, kostel ten i s duchowenstwem z mocnosti biskupa Pražského wyhradil, a pouze Řjmskému biskupstwj aby podřjzeno bylo, na papeži wyžádal, za to ročně 12 hřiwen střjbra papež dostáwal. Wyžádal též Wratislaw knjže na papeži, aby probosst a děkan při mssi sw. na slawnosti, též gim přisluhugjcj kněz, gáhen i podgáhen w hi-

skupských čepicjch a w sandálich slaužili, a tak těch ozdob biskupských k rozssjřenj pobožnosti užjwali. W kterém roce Wratislaw kapitolu založil, w kterém roce od papeže listy tohoto založenj s tak neobyčegnými přednostmi opatřené obdržel, kdy celá kapitola i chrám auplně zřjzeny byly, až dosawáde nikdo určiti nemohl, ani gá určiti w stawu gsem, ale r. 1088 wůbec ode wssech uznán gest, že kapitola i kostel giž auplně zřjzeny byly. A cokoliw historikowé od Kosmy až do Berghauera o založenj kapitoly Wyssehradské pissi, z paměti psali. Wsse zůstane pauhé domněnj.

O listu základnjm kostela a kapitoly Wyssehradské.

Hamerssmid, Berghauer, Dobner a Ditrich základnj list w latině, gak původně psán gest, wydali tiskem, Pelcel we swé České kronice w česstině geg na swětlo wydal. W hlawnjm poznamenánj wssech listů kostela Wyssehradského r. 1482 zhotoweném čtu: Patero listů zakladatele Wratislawa. Pečeti w čerweném wosku wytisknuté, w prostředku obraz králowský pod korunau sedjcj a žezlo w prawé ruce držjcj. Na okolku tento nápis: Wratislaw, z Božj milosti České knjže, Boëmorum dux. Stará ale dobrá litera gako w hrubé polské řeči. R. 1482 pět opisů dobře zachowaných se nacházelo. Nynj gsau čtyry w pjsmě až dosawáde pohodlně čitelné, ale pečeti gsau porauchané tak, že z obrazu králowského nic se wybrati nemůže. Při gednom gen dwa kusy wosku spodnjho se nacházegj; na druhém z nápisů slowo rex auplně čitelno; na třetjm se gen zdá být rex, zřetelně spatřiti nenj; na čtwrtém se zřetelně spatřuge Wratislaus, ostatnj gen se zdá být Boëmorum dux. Pečeti wzaly porussenj w 30leté wálce, od té doby wjce porusseny nebyly, neb na 100 let giž papjry w pokogi opatrně chowány gsau. Gakkoli Wratislawůw list na čtyrech rozličných pergamenách psán, z nichžto patrně widěti gest, že starssj geden gest než druhý, přece nechtj učenj připustiti, žeby který opis byl za času Wratislawa napsán. Na Wyssehradě se tedy původnj list nenacházj, snad to byl ten pátý, gegž w rukau měl spisowatel poznamenaný r. 1482. Kdoby chtěl rok určiti, w kterém Wratislaw nadánj to učinil, nadarmo by se snažil až dosawáde, gako Dobner. Na žádném listu ani rok,

ani giné znamenj času napsáno nenj. Wratislaw w listu se nazýwá princeps et monarcha Boëmorum. Na pečeti se čte rex, na giné se čte dux, aniž se náležitě určiti může, byl-li giž králem čili ne, když list Wyssehradský hotowiti kázal. Aniž z podpisů swědků se cos důkladného souditi dá. Bratřj Wratislawowi Konrád i Otto byli přjtomni, tedy na žiwě. Za swědky byli wolání Jan, biskup Tuskulanský a kardinal, Egilbert arcibiskup Trewirský, biskup Pražský, též Holomoucký, Bruno biskup Mißenský. Jaromjr byl swěcen na biskupstwj Pražské r. 1068. Od roku 1086 byl spolu biskupem Holomouckým. Před tjm byl w Holomouci Jan † 1086. Jaromjr a Wecel, biskup Holomoucký, byli též bratřj Wratislawowi. Morawané nechtj wěděti w řadě Holomouckých biskupů o Wecelowi, a neznagj ho gen z podpisu w listu Wyssehradském a z Kosmy, odtud tedy nelze nějakého swětla dogjti. Neb Jaromjr umřel r. 1090, a w Morawě r. 1091 gest Ondřeg gmenowán biskupem. Tedy mezi r. 1086 a 1090 Holomouckým biskupem byl Jaromjr a Wecel. Gelikož w listu stogj: Egilbert arcibiskup Trewirský, od kterého gsem pomazánj na králowstwj obdržel — tedy byl Wratislaw giž králem, a list zhotowen byl w roce 1086, když Egilberl w Čechách se zdržowal, mage Wratislawa na králowstwj mazati, nebo pozděgi, gestli kdy do Prahy a na Wyssehrad přissel. Tolik se řjci může, že list kapitoly Wyssehradské před r. 1086 zhotowen nebyl. Ale základ a nadánj i ustanowenj řádu w kapitole zagisté giž dřjwe učiněno. Wratislaw kapitolu Wyssehradskou s powolenjm papeže zakládal, a od něho ta práwa a přednosti kostelnj wyžádal, kterými kapitolu a wesskerou cjrkew Českou ozdobiti chtěl a w skutku ozdobil. W tom listu základnjm odewzdáwá čili poroučj kostel Wyssehradský do ochrany papežowy, a za to mu také 12 hřiwen peněz ročně od toho kostela platiti ustanowil. Dřjwe než list ten wyhotowen, byl giž probosst gmenem Benedikt, miláček Wratislawůw, ochrancem toho kostela nazwán, a gemu ten list základnj do rukou dán.

Nadánj kostela Wyssehradského.

Wratislaw král w naděgi odplaty wěčné a na dosaženj odpusstěnj wssech prowiněnj na tomto swětě wykázal a odewzdal kostelu sw. Petra a Pawla a sw. Klimenta 'mučedlnjka a papeže w městě Wyssehradě wystawenému následugjcj zbožj: 1. W Žitenicjch, celý dwůr s winaři. 2. Týnec dwůr. 3. Na Wrutici, země na 2 pluhy. 4. Na Malessowě, země 9 statků. 5. W Hozteni, celý dwůr krom hospodářů Břewnowského opata. 6. W Wogkowici, celý dwůr mimo zem sw. Klimenta de Opis. 7. W Hožolkjch, 6 statků. 8. W Kochowicjch, na dwa pluhy země s pekařem. 9. W Belsce a Sichlicjch, země na dwa pluhy. 10. W giné wsi toho gmena, země na 1 pluh s winařem. 11. W Cogaticjch, ode wssech osadnjků po celé wsi desátek. 12. W Boleslawci též. 13. W Wikowicjch, 7 žiwnostj čili statků s nádwornjky. 14. W Cekowicjch, 6 žiwnostj s pekaři. 15. W Bezně, země na 3 pluhy. 16. W Jazenici, země na pluh s kowářem. 17. W Badřech, země 7 žiwnostj s 4 winaři mezi dwěma hrady Chrudjm a Wratislaw řečenými. 18. W Janisowicjch, celá wes. 19. W Hruzinĕwsi, země Hrbek řečená na 2 pluhy. 20. Na Kačihoře, na 1 pluh s pekařem. 21. W Sčitařjch, země na pluh s nádwornjkem. 22. W Nanečmině, zem na pluh s 4 nádwornjky. 23. W Woděradech, země na 2 pluhy s dělnjky u wody. 24. W Bogšicjch, na pluh a winici s winařem. 25. Na hradě Kouřim řečeném, 6 nádwornjků. 26. W Chotisi, 8 žiwnostj. 27. Sinaz země na 4 pluhy se sklenáři. 28. W Sluhách, Psářjch, země na 4 statky s čjssnjky. 29. W Jazenici, země na 5 pluhů. 30. We Wrbčanech, země na pluh. 31. W Hradissti, 9 statků s rybáři. 32. Na Klku, rybář. 33. W Březazi, 8 statků. 34. W Blažoticjch, země na pluh s nádwornjkem. 35. W Chwalách, země na 7 pluhů. 36. W Dubci, země na dwa pluhy s dwěma sedláky. 37. W Canatjch, země na pluh s hrnčjřem. 38. We Wrssowicjch, země na pluh s 2 pacholky. 39. W Nostulech, 2 pacholky. 40. Božumil se wssemi zahradami. 41. W Bážči, země na 2 pluhy s 2 pekaři. 42. W Lobci, zem na 3 pluhy s 3 rybáři. 43. Na Horuině, země na pluh s rybářem. 44. W Drahlicjch Chwal a Wozidlnjk se zemj na pluh. 45. W Kameném mostě,

země na 3 pluhy s nádwornjky. 46. W Rassech, země na pluh s nádwornjky. 47. Wožaca nádwornjk s zemj na 1 pluh. 48. W Potliscimi, země na 3 pluhy s winaři. 49. W Knowizi, 11 statků země s dělnjky, genž se wůbec gmenugj rudnjci. 50. W Lubossině, země 6 statků s winaři. 51. Letona s zemj na pluh. 52. W Ugerčjch, země na 3 pluhy s winaři. 53. W Degnicjch, země na 2 pluhy s soustružnjky. 54. W Knasawezi, země na 2 pluhy s nádwornjky. 55. Luhukawez prablj s zemj na 1 pluh. 56. W Modřilužech, země na 2 pluhy se zwonjky. 57. W Záběhlicjch, země na pluh se zwonjky. 58. Tinec země na pluh se zwonjky. 59. W Tetinsce. 60. Na Brodě, země na pluh s rybářem. 61. W Obrgni, země na 2 pluhy. 62. Pro kustosa w Weriňowicř, země 7 statků. 63. W Letech, země na 2 pluhy se zwonjky. 64. W Suchomazlech, země na 2 pluhy se zwonjky. 65. W Swinařjch, země na pluh s winařem. 66. W Uzdu. 67. W Nazhowě, 5 statků s rybářem. 68. Plesiwec, celá hora až k cestě a tu země na 2 pluhy. 69. Na Brodě, 3 statky s rybáři. 70. Pod wrchem Tetjnem stogatou wodu gmenem Tona. 71. W Mokropsi, 2 statky s rybáři. 72. W Nagowicjch, země na pluh s rybáři. 73. Na Holini, země na pluh se strážným kostela. 74. W Komorazi, země na pluh s rybářem. 75. W Branici, 3 statky s nádwornjky. 76. W Ninonicjch, země na pluh s wápenjky. 77. W Butowicjch, země na pluh s wápenjkem. 78. Na Letni, 2 statky se zwonjky. 79. W Bubnech, 6 statků se strážnými. 80. W kragi Bozenském w Switicjch (Sutnicjch), 2 statky s koláři. 81. W Rastylech, 5 statků s nádwornjky. 82. W kragi Žateckém Mezika, Koseluh. 83. Trebata se zemj Časusk, Modlata, kowář se syny, genž odwáděgj železo čtyrykrát za rok. 84. W Loumazicjch Bozen, Pklnic se zemj na pluh. 85. W Hoscasi, země na pluh s rudnjkem. 86. W Trnowazi, země na pluh s rybářem. 87. W Pražském podměstj Kwas, Čáska, Boždan, Imran. 88. W Trávnici strážnj, zwonjci, kowáři, kotláři, ssewci, sládci, sstitaři, pekaři. 89. Přidal lesy: W Lubici až k cestě. 90. Na Otawě, přjstawy tři. 91. Desátou hřiwnu daně po celých Čechách také w Sedlicjch. 92. W Budessině, desátý hrnec. 93. Za horou Osekem, 10. hrnec medu ze wssj sprawedlnosti. 94. Messariorum Xma. 95. De sa-

rotationibus Xma. 96. Desátek z kozelcých kožj. 97. Desátek z piwowárn. 98. Desátý žnec. 99. Desátý sekáč sena. 100. W kragi Wltawském, desátý penjz z prodage. 101. W Prachaticých, právo sé wšj sprawedlnostj. 102. Od Pražského ouředníka 10. penjz z prodage. 103. W kragi Tethinském a 104. w kragi Kameneckém, desátý penjz z prodage. 105. Na cestě Holotilenské, z cla osmý penjz. 106. Na Třesstěnici, z desjti kamenů soli dwa kameny, desátý bochnjk, ryba druhá, z každého soudu djl. 107. Desátek z chmele po celé zemi, genž náležj knjžeti. 108. Třetj djl z wčel kněžniných za horou Osec řečenou. 109. Z každého hradu ročně geden ubrus a geden ručnjk. 110. Od ouředníka Pražského, od Netolických a Dublebských sekáčů probosstowi desátá owce. 111. Na hod swatodussnj ancilla neb 600 denárů, k sw. Benediktu wola, k sw. Wogtěchu a Giřjmu wola, k sw. Wáclawu hřjbě. 112. Owsa 15 měr, žita 19 měr. 113. Od sklepnjka 17 hrnců medu. 114. Zahradného 16 okowů. 115. Pražský biskup z 200 lidj a Holomoucký z 100 lidj desátek.

Kostel a probosst gest w nadánj rozeznán, kdokoli při kostele žiw byl, wýžiwu swou z těchto důchodů měl. Kapitola společně řjdila a sprawowala zbožj, počet wedla, a každý měl a dostal co strávil, co oděwu spotřebowal, tak gako to asi až dosawáde we spořádaných řeholjch gest. Žádný nenj oddělen. 6 celých wesnic, 163 celých sedlských statků, na 94 pluhy země mimo wesnice bylo rolj. Na pluh země gest, co by spřežený wolů neb gednoho koně držeti mohl, tedy co w některých mjstech tak nazwaný chalupnjk. Mimo to měli winaře, sládky, pekaře, kowáře a giné řemeslnjky. Gaké užitky z nich měl kostel, sotwa gest kdo w stawu určiti. Desátky z medu znamenité, desátky z daně po celé zemi, ze čtyr kragů z každé prodege, z Netolicka a z Dublebska 10tou owci. Co asi ty desátky wynássely, kdo wypočte? Souditi se může, že daně tehdáž weliké býti nemusely, neb co by byli na Wyssehradě při wssech giných důchodech s penězi počali? Nagde se pozděgi, že střjbmě a mjrně žiwi byli. Co diwno při tom i při wssem giném nadánj gest, že toto zbožj po celém okrssku země České rozptýlené a roztrhané bylo; tu wes, tam statek, nikde znamenitá částka tak asi, gako za nassich dnů panstwj gest, což we sprawowánj náramné těžkosti a překážky působj.

Duchownj čili cjrkewnj nadánj.

Kapitola byla wyhražena ze správy biskupa Pražského, řjdila se sama práwem cjrkewnjm, a kostel Wyssehradský byl takměř kostelům biskupským roweň. Probosst a děkan, a co gesstě diwněgssjho, i přisluhugjcj gáhen a podgáhen konali w biskupském ornátě hlawnj služby Boži, což za tehdegssjch časů neslýcháno bylo. Alexander II. papež, gen w Luce při kostele sw. Martina kanownjkům powolil, infule biskupské nositi. To wyžádal Wratislaw na papeži, mage mjněnj kapitolu na Wyssehradě založiti. List papežský ale na to nikde se až dosawáde nenalezl. Tak nazwaná kopie listu Alexandra II. nacházj se w kopiáři za děkana Kapljře ze Sulewic okolo r. 1470 psaném od slowa k slowu, gak gi Freher w Kosmowi wydal. W regstřjku Wyssehradském od r. 1482 nacházjm toto: Prawj se, že list Alexandra papeže pan Jan Nesonis Carsstein nazwaný w schráně kostela Pražského nalezl za času Wáclawa z Krumlowa, děkana a administratora r. 1458, kterýž list ten samý pan Wáclaw panu Janowi z Wilimowa, nazwanému Bassta, děkanu Wyssehradskému wrátiti nařjdil. Dobře by bylo, aby se nadřečenému panu Janu neb panu Ondřegowi kustosowi skázalo, zdali geg po smrti pana Bassty nalezl; w kopiáři Kaplјřowě gest opis toho listu. Žádný ten list nechce uznati za hodnowěrný, spůsob geho geg podezřelým činj. O obsahu geho ale nikdo nepochybuge, žeby prawdu měl, neb spisowatelé, ač oni w 12. neb 13. nebo 14. wěku žiwi byli, na swé oči widěli, že Wyssehradská kapitola těch práw užjwá, a slyssjce, že od Alexandra papeže pocházj, bez hlawy lámánj do kronik swých to zaznamenali. I Wratislaw sám pod infulj při službách Božjch z powolenj papežského přjtomen býwal. Wratislaw, panownjk Český a Alexander II. papež se neopowěděli u kritiků Českých, w gakém pořádku a spůsobu se usrozuměti chtj, ani gak se usrozuměli o srownánj kostela Wyssehradského, a list prwotnj papežský se nenacházj, tedy nadarmo wsse popjránj a mudrowánj, kapitola Wyssehradská zůstane přece w slawné paměti. Ale to připomenouti musjm, že při wssj té ozdobě nebylo tenkráte prstenů, pentlj, křjžů, ani galanterij, ani kožjsstů hermeljnowých a giných, ani kápj chorálnjch. To wsse na Wyssehradě i w Praze, a ginde w biskupských

i kolležiatnjch kosteljch teprw w pozděgssjch časech pro zwelebenj služeb Božjch z powolenj papežského se zřjdilo, gak se ukáže. Tak kostel sw. Petra a Pawla na Wyssehradě dle tehdegssjho Watikánského kostela w Řjmě nákladně postawen, od legáta papežského poswěcen, od krále i papeže bohatě s wlásstnjmi milostmi obdařen byl. Kapitola tenkráte monasterium se gmenowala, a kanownjci nebyli samj kněžj, nýbrž i nižssjch řádů, ani probosst nebyl wždy kněz, ale gen gáhen. Z toho widěti, že docela giný cjrkewnj způsob býwal, než nynj gest.

Položenj kostela a ostatnjch stawenj kapitolnjch.

Berghauer gesstě mnohé zbytky starožitných stawenj nassel na Wyssehradě. On takto w rukopise pisse: Zawolán byl Řjmský stawitel, aby kostel dle způsobu kostela Watikánského sw. aposstolů Petra a Pawla wystawěl. Mjsto se mu wykázalo nedaleko kaple sw. Klimenta k wýchodnj straně. Sjdlo probosstowo bylo nedaleko kostela k západu, gak od Husitů pozůstalé spálenisstě doswědčuge. Děkanstwj od kostela k polednj straně stálo, které gá nynj od základu obnowugi (gest to stawenj naproti zbrognici). Kanownické byty stály po gedné straně ku kostelu sw. Jana Stětj (nynj zrussená kaple Loretanská na hradbách), z druhé strany ku kapli okrouhlé sw. Martina, od kapitolnjho chrámu ulici způsobjce. Zdali kostel Stětj sw. Jana Křtitele a kaple sw. Martina giž za časů Wratislawowých stály, žádné swědectwj se nenacházj.

Způsob stawenj za oněch časů byl giný, než za časů nassich. Nikoliw zednjci, ale kamenjci byli hlawnj dělnjci na takowém stawenj, gako byl kostel kapitolnj. Z bjlého kamene tesaného, gako gest nynj Bělohorský u Prahy, byly stawěny pilјře; a sice z hruba tesaný kámen připogen byl klegem na spodek, a tak upewněn gsa, mohl býti od kamenjka tak tesán, že bez drolenj a bez ourazu kulaté a hranaté pilјře zhotoweny býti mohly, gakoby od spodu až nahoru z gednoho takměř kusu byly. Tak i zde stawenj bylo, zewnitř hladké, gako mramorowé.

Prwnj oudowé kapitoly.

Beneš, probossť a kancljř králowstwj Českého; Petr, děkan; Jan, Dobrowit, Milota, Gindřich Slawan, Miloslaw, Hugota, Damogost, Krisstof, Hroznata, Godfried, Ludgost, Honata gsou gmena kanownjků, která se z XI. stoletj zachowala. Beneš prý se Swatawou, dcerou Kasimjra, krále Polského, kterouž Wratislaw III. za choť pogal, do Čech přissel, a swou moudrostj a učenostj milosť Wratislawa krále zjskal. Horlil pro rozssjřenj cti a chwály Božj, čehož důkaz od něho wystawený kostel ku poctě sw. Pangracia za branou Wyssehradskou, a nadal geg tak, že při něm farář býwal. Něgaký winař Woldřich dal k té faře winici, kteráž wynássela ročnjho užitku 32 grossů Pražských peněz, což sám r. 1376 wyznáwá, a w listu tak pjsse, gakoby kostel sw. Pangracia we wesnici stál, kterouž Crussina retro Wissegradum nazýwá. — R. 1414 nalezám Ondřege Diwočka farářem sw. Pangrace bljž wrchu Wyssehradu. Kostel ten patřil ku kapitole Wyssehradské až do času Sigmunda krále. Probossť Beneš neb Benedikt zesnul w Pánu okolo r. 1107. Po 150 letech tělo geho od Tobiásse z Dubé, přjbuzného Benesse, do klásstera Minoritského w Benessowě, kterýž Tobiáš, probossť Pražský a Wyssehradský založil, přenesseno a pochowáno bylo. O tom stará spráwa: W prostřed kůru ležj sám Benedikt I., Wratislawa, prwnjho krále Českého, kancljř a prwnj Wyssehradský probossť. Nynj z toho kostela w Benessowě zřjceniny se nacházegj. — Petr děkan, z rodu prý Berkowského, mnoho nápomocen byl a potřebowati se dal při dosaženj koruny králowské od Wratislawa. Též při základu kostela Wyssehradského o wýhradu geho se snažil, a papeži se tjm welice zawděčil. Proto od Wratislawa dary mnohé a děkanstwj Wyssehradské dostal, od papeže pak r. 1091 kardinálem učiněn byl. Gualb. in serie Cardinal. Pokud se wj, tedy prwnj kardinál z českého duchowenstwa. — O kanownjcjch dotčených nic nenacházjm: Jan, Dobrowit gsou gména, kterýmiž probossť Wyssehradský druhý, a pak biskup Pražský welmi slowútný, též třetj děkan, slawné paměti, se gmenowali; zdá se, že to ti samj byli. Byl to tedy přemilostný zbor mužů, kteréž infule Wyssehradské ozdobowaly, a oni drahé perle

w koruně byli. Bohatá nadánj, zbožj mnohé, práwa znamenitá slávu kostela a kapitoly Wyssehradské působila, wjce ale duchownj wlastnosti a dokonalosti mužů, genž při tomto chrámu Páně sloužjce, o čest a chwálu Božj horlili, cjrkwi swaté, králům a wlasti swé prospjwali, slávu tu rozssiřowali a upewňowali.

Pohřeb Wratislawa krále. Synowé válčili o knjželstwj a Wyssehrad dobýwali.

Král Wratislaw dne 14. ledna 1092 umřel, a na Wyssehradě w kostele sw. Petra a Pawla pohřben byl. Páni a wládykowé Konráda, bratra Wratislawowa, za pána sobě wolili. Kosmas, biskup Pražský, a Ondřeg, biskup Holomoucký, nawrátiwsse se, od cjsaře inwestowáni gsouce, w Boleslawi od Konráda milostiwě přigati, s njm na Wyssehradě welkonoce slawili. W zářj giž Konrád wladařstwj swé dokonal, a Břetislaw, syn Wratislawůw, přissed do Prahy, s radostj ode wssech stawů přigat, do Tegnského chrámu Páně a odtud na Wyssehrad weden, a za pána dle obyčege prohlássen byl. Neghlawněgssj měl starost o wypuzenj pozůstalých gesstě zwyků a spůsobů pohanských. Pozwal na Wyssehrad do swé rady některých starssjch, a poradiw se s nimi, rozkázal wsseckу kouzelnjky, čaroděgnjky, hadače, zaklinače, wěsstce a snů wykladače ze země wyhnati, a kteřj by nechtěli gjti, kázal ge topiti a páliti. Co času a gaké opatrnosti a násilj třeba, aby se zastaralé nawyklosti wykořenily! — Takowými pracemi zabýwage se Břetislaw II., r. 1099 swětil na Wyssehradě welikonoce, a listy od cjsaře dostal, aby k němu do Řezna přissel. Tu wyžádal, aby Bořiwog bratr za nástupnjka knjžecjho w zemi České uznán a potwrzen byl. R. 1100 byl knjže Břetislaw lstiwě zabit, a Bořiwog od pánů Českých, gakožto negstarssj z rodu knjžecjho, za knjže wyhlássen. — Powstal Swatopluk přjbuzný, mage Morawy djl pod swou spráwou, proti Bořiwogowi a hledal pány České proti knjžeti popuditi. Ukázali se mu mnozj nakloněni. Swatopluk wtrhl wogensky do Čech; Bořiwog wida to, z Wyssehradu do Prahy přissel, s wěrnými swými město dobře osadil. Heřmanowi, biskupu, spráwu města odewzdal, a sám na Wyssehrad se odebral a zde Morawany očekáwal. Swatopluk wida, že

gemu nakloněnj páni k němu se přidati prodléwagj, nawrátil se do Morawy. Bořiwog pozděgi přece z knjžetstwj Českého od Swatopluka obloupen byl. Tento ale r. 1109, gsa s cjsařem w poli proti Polákům, lstiwě zabit byl, a tak nesprawedlnost potrestána. — Čechowé dosadiwsse Swatopluka na stolici knjžetskou, zawázali se, že po geho smrti chtj Wladislawa, syna Wratislawowa a wnuka Swatoplukowa, za knjžete woliti. Rozkolnj páni Čessti, genž se Swatoplukem w poli u cjsaře byli, žádali geg, aby Ottu, bratra Swatopluka zabitého, za Českého knjžete uznal; což cjsař učinil. Otta přissel do Prahy, ale páni Čessti ho za Pána neuznali, nýbrž Wladislawa pořádně za knjžete swého wyhlásili. Mezi těmito pány byli negpředněgssj, gak moudrostj tak ouřady negwyšssjmi, kterými wládli, znameniti: Heřman, biskup Pražský, a Fabián, wladař Wyssehradský. — Bořiwog, uslyssew w Polsku o smrti Swatoplukowě, přissel pomocj a radou knjžete Srbského do Prahy, a knjžetstwj se zmocnil. Fabián, wladař, ussel z Wyssehradu, a w okolnjch wesnicjch se skrýwal. Bořiwog zaopatřiw Prahu, na Wyssehrad, gako mjsto gistěgssj, se odebral, druhý den ale, na den Božjho Narozenj, opět do Prahy přissel, a po službách Božjch na Wyssehrad zase se nawrátil. Té noci přitáhl Otta se znamenitým wogskem, a rozbil stany u potoka Rokytnice, na ráno oblehl Wyssehrad a wssecky cesty osadil, aby nikdo wcházeti, aniž wycházeti, a pomoci neb sspjži přinásseti nemohl. Tak se rok 1109 skončil a rok 1110 počal, neb k Ottowi u Wyssehradu ležjcjmu přitáhl Wladislaw, a také se tu s wogskem položil. Wladislaw poslal k cjsaři dary, aby cjsař gemu pomohl ku knjžetstwj. Cjsař nařjdil, aby knjžata pokog uzawřeli; Bořiwog ale k němu přissel do Rokycan, zde wssak do wězenj uwržen a Wladislaw knjžetem učiněn byl. Netrwala dlouho přjzeň mezi Wladislawem, knjžetem Českým, a Ottou, Morawským. Wladislaw uložil schůzku pánů w Sadské, Otta sem také přigel; tu do okow dán a na Wyssehrad do wězenj odweden byl. Zde gedenkráte prawil ku strážným swým: Přirownán gest ku wčele gazyk lstiwého přjtele, od gehožto úst pocházj med, ocasem ale ukrutně sstjpe, poussti ged; mne takowou lstj oklamal přjtel, mezi sstěstjm a nesstěstjm. Wacek tak mjti chtěl, a tak radil mladý Boženjk. Gá budu-li žiw, dá mi to Pán Bůh, že se nad nimi pomstjm. Wacek a

Božensk byli přjčinou wězenj Ottowa. Wladislaw domnjwage se w pokogi býti, spatřil na bratru swém Soběslawowi nowého nepřjtele, genž s Polským wogskem do země wtrhl a Čechy hubil. Wladislaw sebraw lid wálečný, Poláky u Turnowa hrdinsky potřel. Tu Swatawa, choť krále Wratislawa a máteř spolubogugjcjch knjžat, přigela z Morawy na Wyssehrad k Wladislawowi, a geg k tomu měla, aby pokog učinil. Wladislaw neoslyssel žádosti matky swé, učinil pokog, a bratru Soběslawowi kraginu Žateckou pod spráwu dal. Tak mateřská láska a wroucnosť synowská knjžatům i celému národu pokog a ulehčenj spůsobila. Soběslawa dossla powěsť lstiwá, že by Wladislaw náwodem Wacka, pána Českého, zabiti geg mjnil. Při tom dostal Soběslaw poselstwj, aby nawsstjwil bratra swého na Wyssehradě. Přissel, a w záloze podál od Wyssehradu nechal zástup swých wěrných. Pogednaw s bratrem, gsa od něho welmi dobře přigat, a rozžehnaw se s njm, žádal Wacka, aby wyprowodil geg. Wacek ničehož zlého se nenadál, a gel s njm. Gak Soběslaw mezi swé přissel, obkljčili Wacka, a Soběslaw popogel dále, gakoby nic newěděl. Wacka swým wěrným, gak umluweno bylo, žiwota zbawiti kázal r. 1113. Soběslaw do Polska utekl. Wladislaw se strýcem swým Bořiwogem se smjřil, a půlnočnj kraginu za Labem mu postoupil, sám s polednj se spokogiw. A Wladislaw od toho času bez Bořiwoge nic nečinil. — Gako wássně w lidu zbouřeny byly, tak i žiwlowé bouřili r. 1119. W měsjci srpnu přissel k wečeru we čtwrtek před sw. Jakubem, dle starého kalendáře, tak weliký wjtr od polednj strany, že na Wyssehradě zeď tlustou a dosti pewnou, kteráž byla mezi ginými dwěma, přewrhl, půl paláce knjžecjho se zbořilo, kamenj toliko tu zůstalo, dřjwj ale pryč w powětřj rozneseno. — R. 1124 Wladislaw gsa na wyraženj w Zbečně we wesnici nedaleko Křiwoklátu, padl do těžké nemoci, rozkázal se na Wyssehrad wézti, a tu w nemoci dlouho trwal. Páni Čessstj widouce konec žiwota knjžete a obáwagjce se nowých zmatků, požádali Swatawu králownu, aby opět knjžata smjřila, a stolici knjžecj Soběslawowi připrawila.

Swatawa ssla a nawsstjwila Wladislawa knjžete, syna swého, řkouc k němu: Rozpomeň se milý synu, že gest Pán Bůh přikázal: Cti otce swého i matku swou; protož prosjm, neoslyš mě, a mé

twáře swraskalé nezahanbug, neb gsem z wůle wssého národu Česského před tě předstoupila, mně gsou to poručili mluwiti a gednati proto, neb znagj, že gsem twá i geho matka, a wás oba že gsem w swém žiwotě nosila, znám, že giž brzy umřjti musjm. Degž mi to milý Pán Bůh, abych dřjwe swé oba syny na stolici knjžetstwj Česského seděti widěla, než bych umřela. A to powěděwssi před njm sľzawě plakala, a tjm i syna swého k pláči wzbudila. Přigel i Otta, biskup Bamberský, knjžete nemocného nawsstjwiti, gehož knjže žádal za spowědnjka mjti. Wyznal se z hřjchů swých, biskup ale rozhřessenj dáti nechtěl, dokawad s bratrem se nesmjřj. Knjže hned tak učinil, a bratru wssecko odpustil milostiwě. Dokonal brzy na to žiwot swůg, a w Kladrubech, w kostele Blahoslawené Marie Panny pohřben byl r. 1125.

Soběslaw knjže přičiněnjm Dobrowita, děkana Wyssehradského, slawného wjtězstwj dosáhl.

Soběslaw r. 1125 dne 16. dubna s welikou powděčnostj wssech Čechů na stolici knjžecj dosazen byl, a ten rok w pokogi stráwil, gakkoli Otto Morawský, gsa při nemoci Wladislawowě na Wyssehradě, silně se zapřisáhl, že neodegde od Wyssehradu, leč wjtězně stolice knjžecj dosáhne neb poražen gsa žiwot ztratj. Hned ale r. 1126 popudil Otto **Lothara** cjsaře proti Soběslawowi, tak že cjsař wogenský do Čech padl, a k městečku **Chlumci** přitáhl. Soběslaw sebraw lid swůg zbrogný, ačkoliw w počtu mnohem menssj proti německým zborům se položil. Lid Česský pro silu nepřátel we strachu byl, Soběslaw ale w pomoc Božj a sw. Patronů Česských se pewně důwěřowal. I měl sen, že sw. Wogtěch k němu přistoupil a gemu rozkázal, aby wzal do toho boge korouhew Slawnjka otce geho, genž se nacházj we Wrbčanském kostele. Knjže poslal hned ráno Dobrowita, kaplana swého, genž byl děkanem na Wyssehradě do **Wrbčan**. Dobrowit přinesl ssťastně praporec do leženj, knjže kázal na kopj sw. Wáclawa geg zawěsiti, uprostřed wogska wyzdwihnouti a Dobrowitu tak wyzdwižený držeti, kdyby bitwa byla. Lid praporec takowý uzřew, wzkřikl hlasem welikým: „Hospodine pomilug ny.“ Wogsko widěla welikého orla letěti s hroz-

ným křikem proti Němcům, a když se giž potkati měli, spatřili nad sebou sw. Wáclawa w oděnj bjlém s praporcem otce sw. Wogtěcha w ruce. To dobré znamenj býti prawili, hrdinsky w ochraně Páně na nepřátely dorážeji, ge porazili, a slawné wjtězstwj dobyli r. 1126.

Soběslaw děkuge Bohu za ochranu w nebezpečenstwj žiwota, a trestá přjsně zlosyny.

Přjbuznj Soběslawowi w Morawě neustálé těžkosti knjžeti působili, i rozkázal r. 1128 Konráda syna Litoldowa giti, a na Wyssehrad do wězenj wsaditi. R. 1130 geda Soběslaw od Kladska do Morawy řjzenjm Božjm se dowěděl, že se o žiwot geho gedná. Mage správu od dwou k tomu nesslechetnému skutku nagatých, gmenem Skoch a Jaroš, kázal ge schytati, a před sebe předwésti na wyznánj. Přiznali se, že od Miroslawa, syna Janowa, nagati gsou, a dary zlaté že obdrželi, aby knjžete zabili. Miroslaw i Střezimjr bratr i dwa gegich služebnjci, od nich nawedenj, byli gati, swázáni a na Wyssehrad wezeni, též do tuhého wězenj wsazeni. Soběslaw přjmo ku Praze se dal, změniw roucho knjžecj w kagicj, bosýma nohama gednu mjli do Prahy ssel, na poděkowánj Bohu, že geg z nebezpečenstwj žiwota wyswobodil. Tu proti němu wysslo wsseckо množstwj lidu městského, spjwagjce spěw andělský, zwony zwonily, radugjce se a děkugjce Pánu Bohu, že gest ráčil gich Pána a knjže od té úkladné smrti zachowati. Wykonaw modlitbu, sám na Wyssehrad se odebral, a tam od kanownjků otce swého Wratislawa s new\u00fdslownou radostj přiwjtán byl. Na druhý den pak gako wčely k swé matce Čessti páni shromážděli se na Wyssehradě k Soběslawowi, z geho zdrawj se radugjce. Na zegtřj opět knjže shromáždil wsseckеn lid, urozený i sprostý, na Wyssehrad, byli zde i Pražsstj kanownjci a lidu okolo 3000. Soběslaw držel soud weřegný, a zločincowé byli k smrti hrozné odsouzeni. Miroslaw s bratrem swým Střezimjrem a s nimi spolu Gracián lékař, který také měl Soběslawa otráwiti, na náměstj města Wyssehradu gsou wywedeni, ruce i nohy gim usekány, a tak hanebně zemřeli. Za hodinu wywedeni byli Skoch a Jaroš, gazyky gim uřezány, oči wyloupány, hnáty zlámány, pak do kola wpleteni, nahoru

wyzdwiženi a do třetjho dne tu tak ohawně zůstali. Křiwosud, strýc Miroslawůw, a ginj dwa, totiž Wacemil a Gindřich, kteřj také w té radě s Miroslawem byli, gati gsou, a když se na nich wina náležitě wyhledala, také na náměstj wedeni, a každému z nich sekerou hlawa sťata. Přissel k tomu diwadlu i Božjk, kaplan, genž gako prwnj půwod té nesslechetnosti od Miroslawa obžalowán byl. W tom od gednoho znamenitého rytjře gest polapen, ku knjžeti přiweden, wyslýchán a winen nalezen gsa, swázán železným řetězem a weden k děkanowi a ku kapitole kostela Wyssehradského, a gim dán w gich ruce, a oni hned té hodiny kázali geg w žalář wsaditi, z kterého newyssel. Newjm, co o tom souditi, že Hágek Božjkowo wsazenj do žaláře tak obssjrně wyprawuge, kdežto kronikář spoluwěký dle wydánj Dobrowského má Villico regis deputatus ad custodiam, a Hágek slowo od slowa z něho celý ten přjběh přeložil. Na Hágkowi žádné přjčiny nemám, co by ku swéwolnému přidáwánj pohnulo. Ale gestli kdo od kostela sw. Wjta ten djl kroniky přepsal, snadno každý, kdo wj, co gest přjzeň, přjčinu nahljdne, proč on to wynechal neb změnil.

Soběslaw I. zwelebil znamenitě kostel a kapitolu Wyssehradskou.

Od Soběslawa I. gest gediný list na Wyssehradě od r. 1130 a také prwnj, proti kterému kritika nic nemá, co by wystawowala. Soběslaw byl, gak z předesslého widěti, welmi nábožný knjže, kterýž o kostely a nábožné památky swých předků welmi pečowal. Knjžata po Wratisslawowi nastupugjcj málo si wssjmali Wyssehradského kostela, a představenj toho mjsta nedbaliwi byli, tak že kostel ten welmi spustnul. Nad tjm se zdržowal Soběslaw, a kostel a celý klásster neb kapitolnj stawenj s negwětssj bedliwostj oprawiti a zbožjm, gak powinen byl a mohl, obdařiti se snažil. Kázal zdi malowati, zem hlazenými kameny ozdobiti, strop obnowiti, a mnoho giného wnitř i zewnitř zhotowiti, kostel také korunou ze zlata a střjbra obmyslil, oltáře baldachyny, křjži zlatými a střjbrnými okrássil, a knihy rozličné darowal. Na zbožj kostelu a kapitole dal:

1. Polowic cesty w Prachaticjch bratřjm, t. g. kanownjkům, a polowic proboštu.

2. Polowic obiti a wjna w Žitenicjch bratřjm a polowic probosstu.

3. Polowic diwokých klisen w Gožolicjch (Hoholicjch) bratřjm a polowic probosstu.

4. Polowic soli na Trstěnici.

5. Polowic dřjwj pod Děwjnem bratřjm a polowic probosstu.

6. Celý přjgem přjwozný na Otawě bratřjm.

7. Z Prahy, z Wyssehradu, w Žatci, w Sedlcjch, Litoměřicjch, Bjlině, Děčjně, Boleslawi, Kamenici, Hradci, Opočně, Chrudjmi; Kouřjmi, Plzni, Lubici, Wrátné dostáwali bratřj 10 peněz z ročnj daně.

8. Přidal 10 hřiwen daně ze 3 kragů: w Rokytnách, Čáslawi, Chýnowě.

9. Děkanu dal zwlásstě 2 pluhy we Wrssowicjch a 2 pastwisstě k stodole připogené u Wrbčan.

10. Aby woli ku kostelu patřjcj nezassli, měl Pražský důchodnj k sw. Martinu 8 hřiwen peněz odwáděti.

11. Aby kanownjci se za geho matku a geho bratry Boleslawa a Břetislawa modlili (matka se dala w klássteře tom pochowati), darowal Seňačjn s 3 pluhy a se wssjm, co k tomu přináležj, hospodáře, stawenj, země wzdělané i newzdělané, luka, pastwisstě, lesy suché i zelené, low, mlýny, rybařenj se wssemi požitky.

12. Darowal bratřjm prostrannou rowinu w předměstj, aby se měli w letě kam progjti, 2 služebnjky k tomu.

13. Země we Wrssowicjch a zahrad w Neoswěteljch, které k sw. Mářj Magdaleně patřj, ať užjwagj bratřj wlastnjm práwem. Břetislaw bratr Soběslawůw ty pole ku kaply sw. Mářj Magdaleny dal. Kde ta kaple byla, kdo gi stawěl, nic se nepowjdá, myslim, že byla na Wyssehradě.

14. Kamenjci 10 peněz z prodege, gak od dáwna ustanoweno.

Prwnj stopa domácjho řádu w kapitole z toho samého listu.

Nadčené zbožj darowal kapitole Soběslaw knjže, aby probosst, děkan a kanownjci od Wratislawa založenj také za něho, geho matku a bratry se modlili, a ustanowil, aby o 3 kanownjky wjc bylo. On 15 bratrů počjtá, gimž statky mimo děkana a probossta k užjwánj dal. W požjwánj těch statků

1. probosta wssady zwlásstě gmenuge a zwlásstnj důchody pro něho samého wykazuge.

2. Děkan s kanowniky má společné přjgmy s tjm rozdjlem, že dwogj porci béře.

3. Každý bratr má také swé zwlásstnj pluhy s oráči, kterýchž žádný giný ze žádné přjčiny si nemá přiwlastniti, ani se ginému do geho zbožj mjchati.

4. Gména statků, gež bratřj pro sebe měli, gsou: Hostjn wes 3 bratrů. — Bezno dwou. — Winoř dwou. — Basst dwou. — Jenissewice dwou. — Chwaly gednoho. — Howořice gednoho. — Dubeč gednoho. — Na Wruticj gednoho.

5. Probosst, gak od starodáwna gest, má dáti 52 oběd, refectiones, servitia a sice tjmto způsobem: w létě galowici, 12 kuřat, 6 prasátek, leč by chtěl z dobré wůle něco přidati. Též láhew medowiny 17 měr, též tak welikou láhew piwa na každý oběd ať dá, w zimě mjsto galowice 2 prasata třjletá.

6. W postě dá probosst na každý týden 80 penjzů na ryby. W létě též tolik, kdyžby w pátek něgaká slawnost připadla, ginák gen polowic.

7. Děkan má mjti péči o bratry, za to má dwogj porci.

8. Custos, geden z přednjch kanownjků, měl mimo ostatnj zwlássnj zbožj w Kbelech, země na pluh se 6 woly a se semenem, za to byl powinowán ročně oběd dáti bratřjm.

9. Giný auřad neb služba byl custos armarii. Ten aby we swé powinnosti nebyl zdlouhawý neb línŷ. Zwonjcj a strážnj toho klásstera pod správou a mocj probossta stáli tak, aby w žádné rozepři k žádnému ginému gakkoli mocnému, leč k němu samému zřenj měli. Tak Soběslaw správu a hospodářstwj domácj djlem předepsal, a djlem potwrdil.

O způsobě listů z tohoto wěku.

Papjru tehdáž nebylo, na pergamenu se psalo. Pjsmo auhledné, zřetelně psané, pečet z bjlého wosku weliká, ku kragi na pergamen na proti sobě z gedné i z druhé strany přitisstnuta, nebo na řeménku zawěssena 3 rakauské coule w průměru gako wdolek. Wy-

tisknutý obraz na obou stranách, muž sedjcj na stolici w prawé ruce korauhew, w lewé gako štjt, okolo nápis k. p. Soběslaw z Božj milosti České kníže. Rytec se obstogně znal we swé práci, neb obraz obstogně ryt gest. Wšecky takowé listy gsou w latině, gména ale wlastnj zwlášť nijšt s předslowy a s Českými uchylkami psána, k. p. Litomericjch, Boleslawi. S počátku wždy něgaké nábožné rozgjmánj, které přjčinu obsahuge, pro kterou k takowému nadánj pohnut byl. Na ostatcj, neb na ostatcjch swatých kníže list pečetj swou stwrdil, a kletbu welikou přidal proti těm, genžby takowý list a nadánj rušiti se opowážili, k. p. který nepřjtel toho nadánj neb nařjzenj takowého by chtěl podwracowati, wěz, že bude od Boha wšemohoucjho na wěky zatracen, že nebude mjti žádného podjlu se Swatými, nýbrž že s ďáblem, swým swůdcem, wěčně w neuhasitelném ohni pálen bude. Takowé wýstrahy užjwali knjžata, neurážeti sluchu swého národu, nechávali pomsty Bohu, neb wěděli, že se lid báti bude wjce takowého soudu, nežli ztráty chleba a služby, nežli žaláře, nežli hole, nežli pokuty na penězjch. Kde gest wětšj moudrosť? Tu kde gest wjce bázně Božj.

Snad obgasnj list Soběslawůw temnosť s strany základu kostela a kapitoly Wyšehradské.

Dosti patrně napřed ukázáno gest, že rok založenj kapitoly Wyšehradské zouplna se určiti nemůže. Mezi r. 1068 a r. 1088 padá to založenj. Tento list Soběslawůw se zdá ukazowati, že kostel a stawenj kapitolnj giž r. 1068 stawěny byly. Neb od r. 1088 až do r. 1131 gest 43 let, a za tak krátký čas by takowé stawenj do tak bjdného stawu přigjti nemohlo, gak geg Soběslaw popisuge, aby střecha, strop i zdi tak zohaweny býti mohly. Wratislaw předsewzetj swé, slawný kapitolnj chrám Páně, o kterém se s papežem umluwil, w skutek uwedl, a od papeže wýhradná práwa kapitolnj wymohl beze wšeho dlouhého upisowánj. Kněžstwo důchodů požjwalo, poněwadž statky a zbožj skutečně odewzdány mělo, ačkoli bez pjsem, a bylo w tom lépe, než aby ge mělo upsány a utwrzeny, ale užjwati gich nemohlo. Nacj w psanj za nic nestogj, když negsou spolu w skutku. Wratislaw gednal na slowo, a později teprw,

když giž králem byl, list wyhotowiti kázal. To widjme také na listu Soběslawowu. Kostel giž byl obnowen, ozdoben, kanownjci užjwali statků, a teprw list byl wyhotowen. Listů netřeba, kde důstatečnost a dobrá wůle gest, a kde obého nenj, list a pečet neprospěge. Na tomto listu podepsán gest Jan, tohoto klásstera probosst, o kancljřstwj gesstě žádná zmjnka. (Hamerssmid list tento welmi chybně wydal, nemusel mjti půwodnjho listu ani kopiáře Wyssehradského před sebou, nebo byl pjsař welmi lehkowážný. Soběslaw gmenuge w listu bratry swé Boleslawa a Bracislawa, Hamerssmid postawil gen gméno Bořiwoge; odkud toho nabyl, domysliti se nelze, a tak wjce chyb se nacházj.)

Soběslaw rozmnožil kapitolu o 5 kanownjků, gak list od Wáclawa krále r. 1245 dokazuge. 12 gich založil Wratislaw a Soběslaw I. gednou 3, pak gesstě 5, tedy bylo 20 prebend mimo probossta a děkana. Aby kapitola nowých 5 kanownjků bez ugmy předesslých wyžiwila, přidáno toto zbožj: 1. Z rázu peněz 1 hřiwna. 2. Na dwoře 10tý penjz, 10tý wůl, 10tý snop, 10tý služebnjk neb služebnice. 3. Dwůr Choleč s pluhem i s hospodáři. 4. Od kontribučnjka Rokytenského 12 hřiwen. 5. Z prodage w kragi Dřewičském 10tý penjz, wůl, snop. 6. Desátek soli 7. Šest hospodářů pod Petřjnem w Trávnjce. 8. Od sklepnjka 6 hrnců medu. 9. Od ssafáře 4 mjry mouky, 3 wepře a 3 berany.

Oudowé kapitoly.

Po smrti probossta Benesse byl na probosststwj dosazen děkan Wyssehradský Jan, kterýž prw kanownjkem na Wyssehradě byl, muž welmi učený, bohabogný a přjgemný, w kapitole byl ku 55 letům, pak byl biskupem Pražským učiněn. Po Janu byl Dobrowit děkanem, o kterém giž mluweno bylo. Tento umřel r. 1178. Gacj kanownjci byli, newj se, ani gména gich se nenacházegi.

Duchownj hosté na Wyssehradě a pohřeb Soběslawůw.

R. 1131 biskup Minsterský od cjsaře Lothara do Řjma poslán gsa, uchýlil se, aby cestou před Konrádem nepořádně

wolenym cýsařem zachráněn zůstal, do Čech a na Wyssehrad (kronikář spoluwěký nazýwá Wyssehrad hlawnj město), tu u weliké sláwě s kanownjky kostela Wyssehradského mssi sw. na den nalezenj sw. křjže slaužil, a od knjžete obdarowán, domů se nawrátil. Soběslaw gako pán nábožný, uradil se s Adelagdou, chotj swau, aby almužny, které by při poslednj wůli učiniti mjnili, za dnů zdrawých učinili, domnjwagjce se, že po gegich smrti žádný tak wěrně to neučinj, gako oni sami za žiwa. Powolali Wincencia, kaplana swého, a wygádřili mu swé mjněnj, aby kanownjci Wyssehradsstj a Pražsstj, Benediktjni i geptissky a wssecko kněžstwo w městě cjrkewnj pobožnost konali tak, gak spůsob gest za mrtwé se modliti, ginj aby slaužili msse sw. za žiwé, ginj za odpusstěnj hřjchů. Aby knjže ukázal, s gakau srdečnostj a wraucnostj to ustanowil a důchody k tomu wykázal, učinil na prwnj wýročnj památku w domě kapitolnjm weliké hody, tu on s kanownjky Wyssehradskými a se wssjm duchowenstwem stoluge, wůli swau wygewil. Nenj se třeba diwiti, že tenkráte kanownjci Wyssehradsstj u wětssj wážnosti byli, a často přednost přede wssemi ginými měli. Tok ani ginak býti nemohlo. Byli mužowé nad mnohé giné učeněgssi a wznesseněgssi, usazowánj knjžat na Wyssehradě se dálo, kanownjci Wyssehradsstj při tom znamenité služby měli, před knjžetem Přemyslowy památky, mossnu, střewjce, a co giného bylo, nosili, knjže na Wyssehradě bydle, mnohou wůli swau těmto kanownjkům swěřil, tedy mimo wůli a přičiněnj kapitoly oudowé gegj i celá kapitola nad giné wážnosti a uctiwosti požjwala.

Knjže Soběslaw nebyl překwapen, když roku 1140 nemoc těžká geg potkala, a wiběti bylo, že pomoci nenj. Knjže w Chwogně w Hradeckém kragi tehdáž byl, a nemocen na Hostinné se wézti poručil. Páni znamenitěgssj se na Wyssehrad sgeli, a o budaucjho knjžete se radili. Wssak nesrozuměli se. Soběslaw dne 14. února umřel, byl do Prahy přiwezen a we Wyssehradském kostele pochowán. Ani mjsta, ani památky se wjce nenacházj, kde Wratislaw a Soběslaw pohřbeni byli; tak zbauřené wássně, tak nedbalost lidská nemilosrdně ku prwnjm a negslawněgssjm dobrodincům se chowaly.

Wladislaw častuge na Wyssehradě cýsaře Konráda.

Po smrti Soběslawa wolili páni Čessti na Wyssehradě Wladislawa, syna Wladislawa, bratra krále Wratislawa, za knjžete. Ten mage bratra gmenem Theobald, hegtmanem Wyssehradským geg učinil. R. 1142 počali mnozj páni býti s Wladislawem nespokogeni, a chtěli Konráda, genž byl Morawy sprawowal, knjžetem učiniti. Konrád Morawský wtrhl do Čech a oblehl Prahu. Wladislaw požádal cýsaře Konráda o pomoc. Cýsař přitáhl s wogskem k Plzni. To uslyssew Konrád Morawský, a wida, žeby takowé moci odolati nemohl, potagmo w noci od Prahy odtáhl. Cýsař Konrád w pátek před letnicemi w malém počtu wogska přigel na Wyssehrad. Tu od Wladislawa a geho wěrných welmi radostně přigat a častowán byl. Kronikář Wincenc zaznamenal na r. 1144: W tom roce Welislaw hrabě, mage syna gediného, wýborné powahy, od knjžete Wladislawa Wyssehradským zámkem obdařen byl, a držel geg až do smrti.

Lucius II. papež stwrzuge wssecko nadánj kostelu Wyssehradskému r. 1144.

Prwnj papežský list půwodnj u kostela Wyssehradského zachowaný gest od papeže Lucia II. W tomto listu přigjmá kostel sw. apossstolů Petra a Pawla pod swou ochranu, a ustanowuge wůbec, aby wsse zbožj a gměnj, genž řádně kostelu a kapitole dáno bylo, neb gesstě budoucně dáno bude, bez uhony zachowáno zůstalo. Na důkaz, že ten kostel pod práwem sw. Petra gest, a pod geho ochranou stogj, 12 hřiwen denárů aby ročně papeži se platilo. Kdobykoli budoucně, duchownj neb swětský, wěda o tomto listu proti němu gednal, po druhé a po třetj napomenut gsa, dostatečně nenaprawil se, a zadost neučinil, má moci a důstognosti swé zbawen býti a hoden Božského soudu, též odmrsstěn od negswětěgssjho těla a krwe Boha a Spasitele nasseho Ježjsse Krista, a při poslednjm soudu přjsnému soudu podroben. Wssem ale, genž zřenj k nařjzenj tomuto mjti budou, že pokog udělj Kristus Ježjš, kdežto owoce dobrých skutků požjwati, a od sprawedliwého soudce odměnu wěčného

pokoge očekáwati magj. Pečet gest olowěná, na prowázku tenkém zawěssená. A takowé pečeti užjwagj papežowé až dosawáde. Gest ten spůsob pečeti mnohem dokonalegssj, než wssecky giné spůsoby s woskem we sstatulkách plechowých, zlatých nebo dřewěných, neb bez sstatulek. Nerozbrobj se, ani tolik mjsta nezagjmá, gako giné pečeti. Tak cjrkew co rozumněgssjho (proto že prospěssněgssj a stálegssj bylo), zwolila, a při tom po wssecky časy zůstala. A tak i w tom spůsobu listů swých ukazuge, že nepromĕnitelná gest a stálá, gako prawda, kterou ona wždy hágj a zastáwá. A proto se takto mluwiti musj: Co u nás gesstě temné a wrtkawé, to w Řjmě giž dáwno swětlé a stworzené.

Hognost zlata a wzácněgssj nad zlato smjřenj knjžat na Wyssehradě.

R. 1145 Neda kněz nábožný, oltářnjk kněžny Gertrudy w kostele sw. Wjta, muž 80letý, přissed na Wyssehrad před knjže a kněžnu, wyprawowal widěnj, gež měl mssi sw. slauže. Stála prý nad mjru krásná panna na oltáři a prawila: Až dokonáš mssi sw., gdi a powěz knjžeti, aby w Gilowských dolech, kde zlato dobýwati načjdili, na stranu k západu slunce se co negdřjwe uchýlili, tu hognost zlata nagdou. Knjže tak učinil a brzy rudnjci welikou oblohu zlata nassli, pilně dobýwali, a do poklatnice knjžecj na Wyssehrad odwáděli, 24 centů býti ho měto.

Konrád strýci swému Wladisslawowi a giným mnoho mrzutosti a nesnáze čjnil, proto od Wladisslawa z Morawy wyhnán a od biskupa Holomouckého Gindřicha do kletby dán byl. Wida, že swým gednánjm nic nespůsobj, utekl se r. 1149 ku Konrádowi cjsaři, žádage ho o přjmluwu u Wladisslawa, knjžete Česského a strегce swého. Cjsař poslal list knjžeti, a knjže zase ku strýci swému, aby přissel, že mu na přjmluwu cjsaře odpustj. Konrád přigel na Wyssehrad, Wladisslaw geg před sebe připustiti nechtěl, dokawad od Gindřicha, biskupa Holomouckého, z klatby propusstěn nebude. Konrád se pokořil, a biskup gako otec milostiwý z klatby geg propustil. Na to Wladisslaw mu odpustil a kraginu, kterou prw sprawowal, zase mu nawrátil.

Čerwás, probošt Wyšehradský.

Jan, probošt Wyšehradský, gsa wywolen za biskupa Pražského, dostal nástupnjka nějakého Huža lagika, kterýž gsa wdowcem po druhé se oženil, byl ale od Guidona, kardinála a wyslance Innocence II., té hodnosti zbawen r. 1133. Na geho mjsto přišel Alexander. Na žádost geho potwrdil Lucius II. papež nadánj Wyšehradské r. 1144. Za to, že tito dwa proboštj nehrubě gasně na hoře Wyšehradské swjtili, rozněcowali tjm krásněgšj zářj děkanowé: Dobrowit a Čerwás. Čerwás dosáhl infuli proboštskou a za geho času byl děkan Vincenc, genž Soběslawa knjžete k smrti připrawowal r. 1139 a sám r. 1143 umřel. Po něm Zachariáš, syn Girjho, pána na Oseku, dokonal r. 1157. Pak Martin, přjbuzný Čerwáse probošta, o kterém wjce na swém mjstě.

Čerwás giž r. 1146 podepsán gest na základnjm listu Cisterciánského klássštera w Plasech od Wladislawa založeného, co kancljř a probošt Wyšehradský. R. 1156 byl založen klášter křižownjků s bjlým křjžem řádu sw. Jana Jerusalemského na Malé Straně bljž mostu, ku poctě B. Marie Panny od Wladislawa a welebných mužů pana Čerwáse, probošta Wyšehradského, tenkráte kancljře králowstwj Českého, a Martina, probošta kostela Pražského. Probošt Wyšehradský byl tedy spoluzakladatel kláštera Maltežského w Praze. Wystawěl též kostel w Bohnici ku poctě sw. Petra, a Daniel, biskup Pražský, geg 30. kwětna 1158 poswětil. W ty časy klášter Kladrubský, Doksanský, Teplický založen a Pražský most postawen byl. Tenkráte nábožnost se rozmáhala, bohabognj panicowé a nábožné panny nacházeli obory, nacházeli schrány, kde před pohoršenjm, gež gim swět působiti mohl, se ukrýwali pod správu muže welebného a w poslušnost ustawičnou se odewzdáwali, aby se žádosti tělesné krotiti naučili. Zagisté národ Český tehdáž přirownán nyněgšjmu w počtu daleko menšj byl, snad sotwa 10. djl, a mjst ústawnjch pro wzdělánj rozumu i srdce lidského wjce bylo než nynj. Triviálnj školy magj cosi znamenitěgšjho docjliti, a ne gen newyhnutelně potřebné wzdělánj národu na zřeteli mjti. Kolik stromků ze školky wysázených do polnjho pořadj, po

cestách a pastwissťjch hned ten rok po očkowánj, nemagjcjch kořenů ani sjly w kmenu, kolik takowých stromů ponese owoce? Sotwa je sla geden, ostatnj dřjwe neb pozděgi zagdou. Tak gest to s naššj mládežj wesměs. Z mládj dokud ani tělesné ani duchownj schopnosti nemá, gest dosti mocně honěna k zniku cnostnému, takměř přeháněna; gak ze sskoly wygde, giž žádného wětřjčku, žádného paprsslu nábožnosti na ni nepřigde. Znamenitých přjkladů se gi nedostáwá, swětlá gasná zdrženliwosti, střjdmosti, panenské čistoty gj neswjtj. Mjsto sskol, dobrowolné chudoby, ustawičné čistoty, ouplné poslussnosti, duchownjho wůdce, gsou hospody, hampegsy, diwadla, sklady na sperky atd. Co gesstě nábožných ústawů se nacházj, co nábožnj a duchownj mužowé swými dobrými skutky a přjklady působj, gakkoli chwalitebné a horliwé snaženj gegich, nedostačuge, aby teplo nábožnosti proniklo hory ledowé, a proto co řeřawé uhlj w popeli nábožnost se dusj, proto duch křesťanský wůčihledě zacházj, bludy a newěra po wssech končinách swěta se rozmáhagj a neprawost roste. Čjm wjce národ Český až do 15. wěku zrůstal, tjm wjce klássterů, tjm wjce duchowenstwa bylo, a tak národ wznikal. Gak sjla hmotná nad duchownj se zmáhala, ztrácel národ wáhu a stal se kořistj národů cizjch, z geho památek nezůstal kámen na kamenu.

Gerwás, probosst Wyssehradský, mimo biskupa Pražského Daniele byl miláček Wladislawa knjžete, byl geho radou doma i w cizině, w poli, i w řjzenj zemském. R. 1157 cjsař Fridrich položil sněm do Wircpurku na hod swatodussnj a tu se oženiti ustanowil. Pozwal sem Wladislawa knjžete, gel i Daniel biskup a Gerwás. Po hodech swadebnjch cjsař soukromě s Danielem a Gerwásem o to gednal, aby Wladislawa k tomu měli, by znamenité wogsko cjsaři na pomoc proti Milánským dal, a sám osobně s njm do pole táhl, za to že geg králem učinj a hrad Budessjn postoupj, o čem žádný giný newěděl, než tito dwa mužowé. Tak se s knjžetem domů nawrátili. Co soukromě s cjsařem umluweno bylo, to w skutek ke cti a sláwě Českého národu se wywedlo, o co biskup a probosst se snažili. Wladislaw knjže ohlásil, když čas přissel, pánům Českým, že chce cjsaři gjti na pomoc proti Milánským, kdoby s njm táhnouti mjnil, toho že slussnou důstognostj odměnj a žoldem potřebným opatřj. Ze wssech stran připrawowali se Česstj hrdinowé

urozenj a sprostj s knjžetem do pole táhnouti, a u Prahy se sessli. Odtud korauhew knjžecj wlagjcj napřed, a za nj wýbor negkrásněgssjho rytjřstwa k Řeznu chwátali. Gerwás, Wyssehradský proboſſt a kanclýř a negpředněgssj rada knjžetete Wladislawa, neohljžege se na těžkosti a nehody wogenského taženj, wssj nesnáze se podrobil a s knjžetem do Wlach táhl. Přitáhlo wogsko České až k Brixii. Brixenſſtj spatřiwsse wogsko tak silné, poslali k wogsku posly, žádagjce pokogného rozmlauwánj. To gim powoleno bylo. S Danielem biskupem a Gerwásem proboſſtem mluwiti žádali, a prosili ge, by u pána swého se přimlauwali, že se chtj s cjsařem smjřiti, a s njm proti Milánu táhnauti. Což ti dwa opatrnj mužowé také na pánu swém i na cjsaři wymohli. Odtud wogska k Milánu se hnula. Gak hrdinsky České wogsko zde si počjnalo, gak slawného a znamenitého wjtězstwj si dobylo, wyprawowati zde mjsta nenj. Nawrátila se wogska s sláwou welikou a kořistj znamenitou do swé wlasti. Cjsař ponjžiw protiwná města Wlaská, wěděl, že České knjže s swými rytjři negwjce napomáhal; wěren we swých slibech, gež Gerwásowi učinil, wyhlásil Wladislawa za krále země České. Diwná wěc, že kronykáři o této tak důležité wěci opět se shodnouti nemohau w letech, kdy Wladislaw za krále wyhláſſen byl.

Tak opět přičiněnjm Wyssehradského proboſſta cjsař knjžeti Českému korunu králowskou na hlawu posadil, gako před 70 a několika lety opatrnostj děkana se stalo, že Wratislaw korunowán byl. Gerwás byl žiw až do r. 1178; w tom roce gesstě zhotowen gest list Soběslawa II. A w giném listu tohoto knjžete mezi giným podepsán gest Gerwás, proboſſt a kanclýř. Proboſſt Wyssehradský měl přednost před Pražským.

Židé před Wyssehradem upáleni. Soběslaw Morawský dán gest do wězenj.

R. 1161 počali lidé welmi zhusta mřjti a lékařů se nedostáwalo. Tu znamenitý počet židů se za lékaře wydal, a sſťastně nemocné hogiti počal. Ginj židé gak po městech, tak po wesnicjch chodili, a kde nemocného nassli, geg zbuzowali, aby se od žida hogiti dal. Po někakém čase počalo křesťanů tjm wjce umjrati bez wssj

bolesti a nemoce, ale židé byli před tím morem uchráněni. Židowsstj lékaři přissli do podezřenj, gako by byli lid trávili. Král ge kázal zgimati a skoumati, zdali tomu tak, i wyznali se. Na wýstrahu za tuto nesslechetnost 86 židů těch, genž o tom wěděli, před Wyssehradskou branou upáleno bylo. Následugjcjho roku Soběslaw, syn Soběslawůw, správce Holomucké kraginy, proti králi Wladislawowi powstal. Ten přitrhl k Holomouci, Soběslawa odtud wypudil a dostaw geg na Wyssehrad do wětssj wěže zawřel, odtud po 8 nedělích na Přimdu wezen byl. Tak Soběslaw negsa spokogen, přissel i o to, co měl.

Martin Děkan.

R. 1164 powstala newůle w Uhřjch o králowstwj. Dwa Štěpánowé králowstwj mjti chtěli, gednoho se ugal Wladislaw, král Český, druhého Emanuel, cjsař Řecký. Wogska se polem sessla, ustrassenj cjsařsstj plukowé stany swé opustili a Čechům ge za kořist nechali. Cjsař k Wladislawowi posly wypravil a oznámil, že nechce wálku ale pokog mezi Uherskými knjžaty. Král zgednal mjr mezi nimi, že oba spokogeni byli. Na to poslal Wladislaw Martina, wnuka Gerwáse, probossta Wyssehradského, poselstwjm a s znamenitými dary k cjsaři Řeckému. Chtě pak cjsař pewnějssj swazek přátelstwj s králem Českým mjti, žádal wnukowi swému za ženu dáti wnučku Wladislawowu, dceru Fridrichowu, k čemu král swolil. Tuto knjžecj newěstu r. 1166 s mnohými pány Českými do Konstantinopole doprowázel. Když swadba se wykonala, Patriarcha Konstantinopolitánský na mjsto swého cjsaře poctiwou úmluwu a poděkowánj učinil poslům Českým, kterýmžto gak ženich tak přjbuznj geho zwlásstě Martinowi, gakožto smjrci Uhrů a negpřednějssjmu půwodci swadby, znamenité dary učinili. Znamenitý djl těch darů obětowal Martin swému kostelu, z nichžto roucho k službám Božjm zhotoweno bylo tak skwostné, že když děkan s přisluhugjcjm duchowenstwem služby Božj konal, po mnohá leta obdiwowati se bylo kráse toho zbožj. Tak sstastně mnohé giné znamenité poselstwj k cjsaři Německému i k otci sw. wykonal. Martin byl muž ctihodný, před Bohem i lidmi sprawedliwý, učený a wýmluwný, moudrý a

ſſlechetný. Moudroſt a ſſtěſtj kwětlo w Čechách. Gaký ale diw, byl to kwět se ſtromů prawé a horliwé nábožnoſti. Co král Wladiſlaw w Uhřjch s wogſkem byl, poſtil ſe Daniel biſkup na každý pátek za krále a lid geho, a poſtiti ſe rozkázal, a ſám s kněžmi uſtawičně ſe Pánu Bohu modlil. Též králowna se ſwými pannami na každý den Pánu Bohu ſe kořjc, proſila za zdrawj a wjtězſtwj manžela ſwého. A král ſſťaſtně ſe domů wracege, od Wyſſehradu ſe uchýliw, negprwé ſſel do koſtela ſw. Wjta a Wáclawa, aby Pánu Bohu djky wzdáwal. Potom také ſſel do koſtela Wyſſehradſkého. Toho čaſu mnoho pánů Čeſkých ſe ſgelo do Prahy a na Wyſſehrad, kteřj pána ſwého laſkawě a weſele wjtali. Martin děkan dokonal žiwot ſwůg r. 1171.

Wogſlaw, pán Čeſký, w nebezpečenſtwj žiwota. Duchowenſtwo wytýká poprawu knjžeti. Knjže wogáky pro loupež přjſně treſce.

Wogſlaw, pán z Proſeče, muž nad giné od krále wywýſſený, nowých miloſtj králowſkých neuſtále docházel, což giným pánům ſe neljbilo. Popudili oni Swatopluka, ſyna Wladiſlawowa. Ten ſetkaw ſe w paláci králowſkém na Wyſſehradě s Wogſlawem, tak ſe rozhorlil, že nerázně na něho dotjral. Wogſlaw, newěda ſobě rady, ku králi běžel, Swatopluk za njm a Wogſlawa w rukou králowſkých ſwým pobočnjkem w hlawu ranil. Swatopluk pomocj některých pánů z paláce uſſel, koně doſáhl, ugel, a u krále Uherſkého pohoſtinu byl. — Král Wladiſlaw žiwot dokonal a Soběſlaw na ſtolici knjžecj naſtoupil r. 1174. Soběſlaw přjbuzný, ne ſyn krále Wladiſlawa, byl 12 let wězen nařjzenjm Wladiſlawowým na Přimdě, a od tehdegſſjho hegtmana toho zámku welmi přjſně chowán. Když Soběſlaw na knjžetſtwj doſednul, powolal toho hegtmana gmenem Šturma k ſobě, a hněwem zapálen gſa, wlaſtnj rukou geg zabil. Biſkup Pražſký a proboſſt Wyſſehradſký a ginj preláti ſkutek takowý předſtjrali a aby pokánj činil, geg nabjzeli. Knjže wzaw na ſe žjni, želel toho s pláčem, proſil Boha, aby mu to odpuſtil. Co prchliwoſt a mſta wſſecko nemůže! Kdo ſám ſebou wládnouti neumj, gak může lidem wládnouti!

Roku přjsstjho poslal Soběslaw wogsko pod správou Oldřicha, bratra swého, Fridrichowi cjsaři proti Wlachům na pomoc. To wogsko přissedssi do Němec, takowé nezbednosti se oddalo, že loupili, pálili, lid sužowali gako negtwrdssj nepřátelé, a wůdce swého, genž gim wssemožně zbraňowal, zabiti chtěli. Připadla na ně nemoc, Němci se gim sprotiwili, těžké nehody ge potkaly. Rozprchlo se wogsko České, tak že Oldřich s 8 pouze domů přissel. Soběslaw prohlásil, že službu chce zaplatiti těm, kteřj wogensky w poli byli: Sessli se mnozj, a ty, genž winni nalezeni byli, kázal zgjmati a za Wyssehradem na duby 73 gich dal oběsiti. Wzali mzdu sprawedliwou.

Nadánj kapitoly Wyssehradské za Soběslawa II.

Za těchto časů prebendy Wyssehradských bratřj, t. g. kanownjků tak schudly, že geden sotwa 100 denárů ročně důchodů měl, málo kdy wjc, často méně, kdežto za Soběslawa I. 1700 denárů na gednoho přisslo. Diwná wěc; před 50 lety kostel tak spustlý byl, že knjže s bolestj na něg patřil a skwostně zřjditi kázal, tu opět kanownjci w chudině wězeli. Tehdáž nikdo kněze neussetřil, kdo co ugmouti a zadržeti mohl, z celého srdce to učinil. Soběslaw nařjdil: Co odňato, neb zadrženo bratřjm bylo, to ať opět ku prebendám náležj. Páni probosstowé až do Gerwáse přjgmy zadrželi, které bratřjm patřily. Knjže nařjdil: Polowic wjna ze Žitenic a polowic hřjbat, což někteřj probosstowé až na Gerwáse dáwati zanedbáwali, magj bratřjm dáwati. — O daň papežskou 12 hřiwen střjbra těžkosti powstáwaly; k uwarowánj toho dal Soběslaw kapli sw. Wawřince na Petřjně se wssjm přjslussenstwjm; z těch důchodů aby se každoročně těch 12 hřiwen mezi welikonocj a wstoupenjm Páně zaprawilo. Pozděgi se dočteme, že přece zase nikdo gich platiti nechtěl; z toho widěti, nenj-li spráwa a pořádek w domě, nic neprospjwá. Gaká lakomosť po zbožj a nepřjzeň k duchowenstwu byla, widj se. Giž za času Bořiwoge okolo r. 1109 Nemog, pán Český, darowal kostelu 5 statků a ostatnj wssecko swé gměnj. Cernuc, Wrasskow, Chraberce, Skrssin, Libyň s tou wýmjnkou, aby gich manželka geho do prowdánj neb do swé smrti

užjwala. Nechtěli držitelé neb kdo giný statků těch kapitole postoupiti, až Soběslaw přjsně nařjdil listem r. 1178 zhotoweným, aby kapitola o to škracowána nebyla, a spolu gj přidal nowé statky a přjgmy, totiž: 1. Okrssek w podměstj Pražském, který mateři Soběslawowě patřil. 2. We wsi Sljwnici 4000 peněz každoročně. 3. Dwa denáry z mýta pod Podiwjnem a 1. mjsto mlýnské pod kostelem sw. Kosmy a Damiana. 4. We wsi Modřanech země na 2 pluhy s winicj. 5. Černowic 70 giter. 6. Wyssehořowic, země na pluh. 7. Wrch Psáry, aby se winice udělala se zahradami, genž dřjwe byly louky pod tjm wrchem. (Oswjcené stoletj zase louky udělalo, na kterých žádná tráwa neroste. Oswjcené moudro bez skussenosti samo sebe porážj). 8. Řeku Sázawu kanownjkům celou dal, aby w nj žádný neměl moci, to u přjtomnosti těch, genž s nj mezugj. Pomezj okrssku toho: od wýchodu Sázawa, od Želiwa řeka Liwbe, k západu stará cesta, genž wede k Želiwu. 9. Byl tehdáž kanownjk gmenem Ingram, tomu prebendu doplniti dal pro geho dobrou službu, wes totiž Chlumeček z platu 1200 denárů.

Špitál Marie Panny w Praze.

Soběslaw knjže pjsse we swém nadánj kostelu Wyssehradskému učiněném: Dáwám též sspitál Marie Panny, w kterém mimo přjchozj denně 12 chudých krmeno býti má. Nestogj, kde by ten dům byl. Stal se ale soud o ten dům r. 1280, a tu gest w listu takto: Dům, který hned při kostele Marie Panny, nazwané hospitalis, w Praze u Tegnu stogj, gest kostelu Wyssehradskému patřjcj. — Kdo geg stawěl, a kdy, nenalezám, ale to wjm, že kapitola o to zbožj gako i o faru Tegnskou neustále se s rychtářem Pražským a osadou Tegnskou souditi musela. Spisowatelé mjchagj tento sspitál se sspitálem pozděgi pod Wyssehradem založeným r. 1364; stegná gmena ge swedla.

Důchody toho sspitálu byly ze statků: 1. W Trubjně, země na 3 pluhy se 2 woráči, 6 kraw, 10 prasnic. 2. W Čakowicjch, 2 pluhy s woráči. 3. 8 statků, 100 owec, 6 kraw. 4. Brtczaz (?), země na 2 pluhy. 5. We skladu přjchozjch kupců 3. penjz. 6. Z každého zámku po celých Čechách od spráwce 12 párů kožj, tolik

kytlj, kalhot, podwljkaček, rukawic, pásů s noži w possewičkách, kossil a ginych potřeb. 7. Na trhu z každého wozu dřewo. 8. Mjsto na 3 mlýny až k ostrowu řeky s mlynářem. — To wsse kapitole Soběslaw odewzdal. W takowé mjře se prokázal kostelu a kapitole Wyssehradské milostiw. — Mnohé rozepře a wálky měl se swými přjbuznými a sousedy, kteřj popudili cjsaře proti Soběslawowi, a Fridrich, syn Wladislawa krále, dostaw pomoc od cjsaře do Čech wtrhl, Soběslawa wyhnal, a na Wyssehradě gsa za knjžete wyhlássen, w řjzenj země České se uwázal. Soběslaw nemohl knjžecj stolice dosáhnouti, a skonal w cizině na počátku r. 1180, gehožto tělo do Prahy přinesseno gest a na Wyssehradě poctiwě pochowáno.

Nadánj králowny Swatawy a Fridricha knjžete.

List králowny Swatawy se nacházj na toto nadánj; Fridrich gen to nadánj potwrdil a rozmnožil, též i král Karel, který wsse zegmena wyznamenal. Statky od Swatawy a Fridricha kapitole dané gsou: 1. Město Králowice se wssjm přjslussenstwjm, a wssemi práwy. 2. Dwůr Lubčice. 3. Čekowice. 4. Zibřidowice. 5. Děkanowice. 6. Martinice. 7. Tomice. 8. Snět. 9. Dwůr Podiwice. 10. Rapotice. 11. Blažegowice. 12. Braběnice. 13. Pjssť. 14. Hořice. 15. Děkančice. 16. Dunice. 17. Syrow. 18. Loket. 19. Brzotice. 20. Welow. 21. Bělčice. 22. Město Zahrádka. 23. Rapotice. 24. Lychenfelt. 25. Schonfelt. 26. Lhotice. 27. Třjtež. 28. Přjseka. 29. Dwůr Zahraděice. 30. Dwůr Přjseka.

Fridrich prawj, že w tom okrssku, který bába geho, králowna Swatawa, sw. Petru obětowala, žádný co řjditi a požadowati nemá, ani který kastelán tam gakého práwa má, ani na trhu, ani we wodách, ne we dwořjch, ne na lukách, ani nad lidmi w tom okrssku se nacházegjcjmi, ani wogsko se nemá do ničehož w tom okrssku poussťěti. Fridrich sám darowal kanownjkům Wyssehradským okrssek sw. Martina na předměstj; zdali to byla kaple sw. Martina, kteráž až dosawáde na Wyssehradě se nacházj, nynj zrussená, ugistiti nemohu, prawdě ale podobno gest, že to ta samá gest, a tedy giž dáwno dřjwe wystawena byla; takby na Wyssehradě na hoře a pod horou 5 kostelů a kaplj se dwěma sspitály za dnů Fridrichowých se nacházelo.

Práwa zemská kapitoly Wyssehradské.

Byla by země Česká tak zwelebená býwala, byla by se tolika uměnjm a znamenitými pracemi giž za těch časů skwěla, kdyby byla hmotnost přjrody a národu tělesnost duchem učenj Kristowa proniknuta a ožiwena nebýwala? Muži apossstolsstj lesy wzdělávali w zahrady, a holé skály ozdobowali, gměnj gim od knjžat a pánů swětských odewzdaného tak užjwali, že kostely, klásstery a sspitály zakládati pomáhali neb sami zakládali. Tak cjrkew swětskému mocnářstwj prospjwala. A poněwadž mocnářowé zemsstj od Boha meč obdrželi, aby práwo zastáwali a hágili, cjrkew ale mimo slzy a modlitbu žádných zbranj nemá, těmito ale hladowých sskůdců cizjho statku nezažene; proto wždy sprawedliwý mocnář opatrowal a hágil zbožj cjrkewnj. Gako temnost se swětlem neustále w bogi gest, tak také nezřjzená dychtiwost po zbožj a nepřjzeň wždy a wssude, kde gen mohla, statkům duchownjm ugmu činila. Tak knjže Fridrich pjsse: „Až dotud bezpráwj se stalo lidu mému, zwlássstě cjrkewnjm a řeholnjm mužům, kdež za to mám, že gegich modlitbou blaženěgssjm býti mohu a také doufám. Od té chwjle chci ráb hágiti, gak budu moci, kostel Wyssehradský, kterýž chrániti musjm, neb mnoho sskod a bezpráwj trpěl na zbožj swém a na důchodech.“ A na to w listu druhém toto ustanowil:

1. Předkowé určili, aby kostel Wyssehradský nikomu podřjzen nebyl, než knjžeti panugjcjmu, což Fridrich potwrdil a wsse sužowánj zapowěděl.

2. Wsseckÿ soudy aby probosst, děkan a kustos w kapitole wedli. Kdyby některé rozepře souditi nechtěli, gako gest wražda, ať soudce dworu knjžecjho soud držj.

3. Ať w pokogi stálém zůstáwá zbožj téhož kostela wsse po wsseckÿ časy, které má a mjti bude.

4. I pouhé knjžecj daně, genž gsou zwod, nárok, což wůbec hlawa se gmenuge, od poddaných kostela Wyssehradského patřj gim, t. g. kapitole.

5. Ge-li z poddaných gegich kdo smrtj winen a odsouzen, připadne statek odsouzeného kapitole, hlawa prowazu.

6. Kdekoliw gaký probag neb soud neb obecnj zbjrka bude

mezi lidem toho kostela, ať užitky béře buď probošt, nebo kanownjci, čj lid ten bude. Toto nadánj a práwa wrchnostenská zemská, r. 1187 od Fridricha knjžete kapitole daná, papež Celestin III. w 7. roku swého panowánj potwrdil a r. 1197 opět ochrany swé kostel ugistil, protože od kostela daň dostáwal ročně 5 hřiwen střjbra. Wratislaw se uwolil, 12 hřiwen raženého střjbra dáwati, t. g. bitých peněz. Časem ale mezi střjbro mnohé giné přjsady přišly, tak že ražené střjbro sice gméno gedno, ale cenu welmi rozdjlnou mělo. Papež tedy ustanowil, aby budoucj kostel čisté střjbro, ne bité penjze odwáděl, a sice gen 5 hřiwen. Při těch 5 hřiwnách čistého střjbra pak zůstalo až do časů Husitských. Co se papeži nedalo, toho on nebral, a co se mu králowé neb knjže neb země některá dáwati uwolili, měl práwo, to žádati. A newjm, co w tom nepraweho býti má, když se do Řjma wýročnj neb přjhodné oběti posjlagj od katoljků, an každý wěřjcj pod správou a péčj papežowou gest, a sw. Otec pro cjrkew newyhnutelné a znamenité wýlohy má a mjti musj. Řjm gest také sjdlo a hlawnj město cjrkwe; nezasluhuge-li, aby ozdobené a okrášlené bylo chrámy a zbožjm kostelnjm nad giná města? Toť zagisté každému wýhod a wšelikerému shromážděnj ke cti býti musj.

Zgewenj sw. Petra Fridrichowi we snách.

Swědectwj o tom, že se knjžeti Fridrichowi sw. Petr zgewil, a geg we snách k rozšjřenj sláwy kostela Wyšehradského citelně napomjnal, gest w listu Fridrichowě od r. 1187 těmito slowy obsaženo: „Gá Fridrich děkugi tobě, blahoslawený Petře, že gsi mně ráčil i citelně napomenouti we snách, abych bedliwěgšj byl w uctiwosti toho kostela." — Přemysl w listu swém r. 1212 swědčj o tom, též užjwá slowa „mrskánj" k napomenutj knjžete, předka swého. Kapitola magjc pečeť welkou s obrazem sw. Petra a Pawla a Wratislawa zakladatele, užjwala také pečeti menšj s obrazem, gak knjže na posteli sedjcj od sw. Petra mrskán gest. A takowý obraz na zdi w kostele u welkého oltáře byl malowán za časů Karla IV., o čemž Marignola ku konci swé kroniky swědčj, gakkoli Wratislawa, Soběslawa a Fridricha dohromady zmátl a zmjchal. Gen

spozdilec pochybowati může o tom, že Fridrich kníže we snách widěnj a widitelné znamenj na zádech měl. Kdokoliw wýklad gaký činj, posmjwage se udánj tomuto, w posměch sebe sám uwádj. Newyložil Fridrich kníže swého widěnj ginače, než že to dopuštěnj Božj, kteréž widěl a cjtil, gakkoli we snách; gak může kdo co giného než nesmysl pronásseti, mluwě o něčem, čeho newiděl, necjtil, ani slyšel. Odkud Hágek, genž příběh ten obšjrně wyprawuge, zpráwy nabyl, mně neznámo. On takto wyprawuge: Fridrich Habrowcowi, milostnjku swému, za wěrnou službu wes gmenem Swrčowice we 300 hřiwnách peněz obecně berných zastawil, kterážto wes kostelu Wyšehradskému patřila. Gedné noci ukázal se knjžeti sw. Petr we spanj, wytýkage mu, proč tu wes kostelu odňal. Knjže we dne při obědě widěnj swé kratochwilně wyprawowal. Krisstof kaplan po obědě soukromj knjžeti předstawowal, aby toho widěnj w smjch neobracel, ale wes tu kostelu nawrátil. Ty zagisté chceš býti kanownjkem Wyšehradským, Krisstofe, prawil kníže, až ty budeš ale děkanem, wrátjm tu wes kostelu. Když druhé noci kníže usnul, sw. Petr opět se ukázal, bičem geg w záda mrskal, a we Fridrichowi předsewzetj zbudil a utwrdil, že wes kostelu w skutku nawrátil. — Kdy se to stalo, zaznamenáno nenj, Hágek to též na r. 1187 klade. Nábožně wěřjcj snadno chápá, gak se wše státi mohlo, a raduge se, že Fridrichowo swědomj se powzbudilo widěnjm; newěřjcj wšak nepochopuge, poněwadž geho swědomj sotwa oprátka zbudj.

Břetislaw, ginak Gindřich, probošt Wyšehradský.

Břetislaw čili Gindřich, šestý probošt Wyšehradský, gest geden z neyznamenitěgšjch mužů Českých. W geho rukou byla neywyšší wláda duchowní i swětská od r. 1191 až 1196, neboť on biskupem Pražským a spolu knjžetem byl, a cjrkew i knjžetstwj tak moudře řjdil a hrdinsky chránil, gak nikdo před njm, a po něm málokterý. Tak kronikáři pjšj. On byl syn Gindřicha, bratra knjžete Fridricha tehdáž panugjcjho, tedy z rodu neywyššjho. Muž ten šlechetný a zwlášštnjmi dary nadaný zwolil sobě staw duchownj, a na učenj do Pařjže se odebral. Gesstě za žiwobytj Gerwáse, probossta Wyšehradského, muže welmi dobře zasloužilého, a wěkem

giž lesského, Břetislaw proboštstwj toto obdržel. On Wyssehradský kostel kapitolnj ozdobil, pro zwelebenj služeb Božjch spěwáky w kůru, genž choralisté se gmenugj, ustanowil, a důchody opatřil. W Pařjži wýborný duchownj z něho se stal, tak že při geho se nawrácenj do Čech wssickni té naděge byli, že od něho cjrkew Česká dobře sprawowána a zwelebena bude, až na biskupskou stolici dosedne. Byl toho času gen podgáhen. I umřel biskup Pražský Walentin. W Praze byl Adalbert, arcibiskup Solnohradský, přjbuzný Břetislawůw, genž se welmi snažil, aby Břetislaw za biskupa wolen byl. Proto Břetislawa w postě poswětil na gáhenstwj a na kněžstwj, a na zelený čtwrtek byl na biskupstwj wolen, při kterémž wolenj předìwná gednomyslnost a swornost wssech, genž tu co činiti měli, panowala. Dálo se to r. 1182. A od toho času kronikáři obssjrněgi wyprawugj o Břetislawowi, co gako biskup činil. Páni Čessti magjce nechuť k Fridrichowi knjžeti, z Čech geg wypudili, a Konráda na stolici knjžecj dosadili. Tento od cjsaře s knjžetstwj swržen, s ostatnjmi nepřátely Fridrichowými se spogil, a mnohé nesnáze w Čechách z toho possly, w kterézto bjdě Břetislaw swou moudrostj a milostj, kde možné bylo, mocné ulehčenj spůsobiti se snažil. Nelze wyslowiti wljdnost a dobrotiwost geho ku každému, nikým nepohrdl, nikoho nezlehčil, nikomu nezáwiděl, ale každému dal a učinil, co prawého a slussného bylo. Hosti, přjchozj a zwlásstě duchownj milostiwě přigjmal, chowal a propousstěl. Ku wssem byl přjwětiw, známosti si ale tak snadno neučinil, leč s těmi, gež dobře znal; byl welmi střjdmý, zwlássť w požjwánj nápogů, málo kdy wečeřel; modlitby cjrkewnj denně wykonáwal, mssi sw. ne tak často mjwal, ale wždy s negwětssj pobožnostj a často se slzawýma očima gi sloužil, a wždy dřjwe kleče swému kaplanu se wyzpowjdal. Čistoty na negwýš si wážil a ostřjhal. Chudých se tak srdečně ugjmal, a ge zastáwal, že si z toho nic nedělal, byťby i pány a wládyky země urazil, mocj duchownj, kletbou i brannou rukou hrozil wssem, genž by se opowážili, chudé utiskowati, což mu obé gako biskupu a spolu pánu země arci přjslussело. Proti knjžeti Fridrichowi w soudu před cjsařem a knjžaty Řjšskými mocně zastáwal swá práwa biskupská, tak že knjže powoliti musel. Práwa nad biskupstwjm Holomouckým, kteráž markrabj Morawské sobě osobowal, opět biskupu Pražskému

wymohl a utwrdil. R. 1192 u Gindřicha cjsaře wyžádal pro upokogenj bouřj w Čechách, aby Přemysl knjžetstwj České, Wladislaw markrabstwj Morawské sprawowali, oni přislibili cjsaři znamenitou summu peněz a biskup Gindřich se zaručil osobně za přjbuzné swé tak dlouho, dokudby cjsaři nezaplatili. Přemysl nemage ohledu na Břetislawa čili Gindřicha, že celý rok giž w zástawě gest, nad to proti cjsaři se postawil, proto od cjsaře z Čech wyhnán, a Gindřich biskup na knjžetstwj dosazen byl. Petra, kardinála Marie Panny od Celestina III. do Čech wyslaného, uctiwě přiwjtal a s njm řády duchownj do pořádku uwedl. Za těchto časů o slib neustálé čistoty w kněžstwu, w péči dussj se nacházegjcjmu, činiti bylo, zagisté pro biskupa práce těžká, a proto od papeže Gindřich byl moudrým nazwán. On gest to, genž skwostné sjdlo biskupské na Malé straně podál mostu, tu kde nynj anglické panny bydlj, wystawěl. R. 1195 darowal Luckému klássteru, prémonstrátské řehole, wes Luku a wes Bohumilice s mlýnem, řekou a lesem Palice nazwaným. Weliký byl dobrodinec a zástupce panenského klásstera w Dokſanech, darowal tomu klássteru okrsslek Kolowec a ze swého stanu oltářnj nářadj zlatem wyssjwané. Tjm a takowým mužem dobře gest se honositi kapitole Wyssehradské.

Markant, dobrodinec kostela Wyssehradského.

Markant, pán Český, horliwou nábožnostj puzen gsa, obětowal kostelu Wyssehradskému 2 pozlacené swjcny, gednu hřiwnu střjbra na krytbu kostela, též desátek z winice Záběhlic, a zawázal k tomu desátku i wssecky syny swé a držitele té wesnice.

Probosstowé, děkanowé a kanownjci ze 12. stoletj.

Po Břetislawowi, genž byl učiněn r. 1182 biskupem Pražským, byl probosstem na Wyssehradě Florián, a gest podepsán w listu od Fridricha kapitole Wyssehradské daném, byl též kancljřem Břetislawa biskupa a knjžete, dle Pessiny také probosstem u sw. Wjta w Praze. — Po Floriánowi přissel Sigfrid, pán z Eppensteina w Mohuči zrozený, muž plný moudrosti a ctnosti, byl swědkem

při wyplácenj peněz, které bratřj křjžownjci položili za nějakou wes u Roudnice r. 1194. Byl učiněn arcibiskupem Mohučským, též kardinálem sw. Sabiny, jak někteřj pjšj.

Po děkanowi Martinowi přišel P o d i w a, o němž se nic nenacházj, než že r. 1188 umřel. Nástupnjk jeho byl B o h u s l a w neb B o h u š, on dostal bullu od Celestina III., w kteréž papež potwrzuje práwa kapitolnj; byl muž u weliké wážnosti w celé zemi. Když knjže Wladislaw o swé ujmě proti obyčejům zemským swého kaplana Daniele M i l j k a na biskupstwj Pražské dosadil r. 1197, usnesl se staw duchownj, před knjže předstoupiti, a ustanowil děkana Wyšehradského Bohuše za řečnjka, který také práwa cjrkewnj srdnatě hájil. Knjže pustil od swého wolenj a preláti sešedše se w chrámu sw. Mučedlnjka k wolenj biskupa, toho samého Daniele zwolili. Tak opatrně staw duchownj práwa swá zastáwal a knjžete neurazil. Tento děkan děkanowal na Wyšehradě 32 let, umřel r. 1220.

Jména kanownjků ze 12. stoletj se zachowala: A l e x a n d e r, G e r w á s, V i n c e n c, Z a c h a r i á š, M a r t i n, P o d i w a, A d r o s t kustos, J a r o š, W o j t ě c h, S l a w a t a, T e r č j k, F r i d r i c h, A l e š, A l e x a n d e r, mistr B u r g h a r t. W listu Fridricha knjžete jest swědek podepsán R a t i b o ř, kastelán Wyšehradský.

Přemysl král držel sněm na Wyšehradě. 6 listů od něho kapitole daných. Křišťan, probošt Wyšehradský.

Potomkowé Přemyslowštj a čekancowé na stolici knjžecj i po smrti Břetislawowě proti sobě wálčili a zem Českou tjm spůsobem welmi hubili, až konečně P ř e m y s l nade wšemi opanowal. Uslyšew w Řezně, kde pohostinu se zdržowal, a s jednjm ještě swým wěrným nádenickou práci při stawěnj nějakého chrámu konal (nestyděl se, jsa knjže, w čas potřebj rukou pracj chleba si dobýwati), že nepřátelé a protiwnjci jeho umřeli, maje poslednj dukát w ruce, do řeky jej hodil, řka: Buď králowstwj, neb nic. Do Čech se wydal, přátele swé wyhledal a na knjžetstwj dosedl, od F i l i p a cjsaře králowskou hodnostj i s nástupnjky swými obdařen byl.

R. 1207 swolal král Přemysl pány České na Wyssehrad, a držel radu s nimi, gak by mohl králowstwj swé rozssjřiti. Radili mu páni, aby raděgi pokog upewnil, a nemage w sausedstwu žádného nepřjtele s domácjmi a přjbuznými, aby w mjr wessel. Král poslechl té rady, a wessel w přátelstwj dokonálé s Teobaldem, synem Teobaldowým, a s Kunrádem, synem Soběslawowým, gegichž strýcem byl. Na r. 1208 dne 25. dubna wyprawuge Kruger, že Přemysl klássteru Oseckému znamenité nadánj učinil a klásster z moci zemské wyhradil, a dokonáwá: Tento list zhotowil, podepsal a spečetil Křisstan kancljř, probosst Wyssehradský.

Přemysl Otokar se welmi milostiwým ku kapitole Wyssehradské prokazowal. Šestero listů od něho se nacházj. Při gednom listu gest pečet z čerweného wosku, ne ale ze sspanělského. Obrazowé na těch pečetjch gsou stegné. Na gedné straně sw. Wáclaw sedj na trůnu, drže w gedné ruce korauhew, w lewé sstjt. Nápis okolo: Sanctus Wencezlaus Boëmorum dux (Swatý Wáclaw knjže České). Na druhé straně král pod korunou w prawé ruce žezlo, w lewé gablko držj. Nápis: Pax regis Otocari in manu S. Wencezlai (Pokog krále Otokara w ruce sw. Wáclawa). Na Wratislawowě listu gest pečet z černého wosku, w prostřed listu na dolegssjm konci asi 3 prsty od krage přiděléna w pargamenu, kterýž dwakrát neb třikrát prořjznut gest, aby se tak pečet w něm udržela. Obraz gest gen po gedné straně. Soběslaw I. má giž pečet zawěssenou na pergamenowém řeménku, a obraz na obou stranách stegný, knjže sedjcj na trůnu, korauhew w prawé ruce držj. Soběslaw II. také toho způsobu pečet má při gednom listu, při druhém nenj pečet zawěssena, nýbrž w prostřed kůže z gedné i z druhé strany stegně naproti sobě w gednotě gako obrazem znamenána, takowým, gako při Soběslawowi I. Otokarowy listy gsou welmi krásně psány. I ssestý list byl od r. 1219, gehožto opis pouze zachowán gest w kopiáři kapitolnjm.

Staw Wyssehradu za Přemysla Otakara I.

Časy ty w Čechách welmi podiwné byly, neb mnoho welebného i ossemetného, prawého i neprawého se zběhlo, a obé zwlásstnjm

způsobem se wyznamenalo, tak že nesnadno těm časům rozuměti. Wyssehrad w ty časy dobře se měl. Přemysl král tu bydlel, služby Božj horliwě konaly a w počtu nad mjru hogném od nábožných nawsstěwowány byly. O městu na hoře Wyssehradě až dosawad žádné správy se nenacházj, gak obec se řjdila, co za swobody neb za zásluhy w zemi měla. Kapitola a kostel od krále, dokawad w klatbě nebyl, mnohá protiwenstwj wystála, a od pánů a rytjřů a lidu na statcjch a důchodech swých mnoho trpěla, pozděgi od krále mocně chráněna byla, a některou náhradu dostala, a toho byla kletba na zemi Českou uwalená a probosst Arnold, přjbuzný králůw, přjčinou.

Poznamenánj. Země Česká byla toho času bohatá, na plodiny wsseho druhu ourodná, wogsko udatné a bogi zwyklé, učenost kwětla, w Praze, na Wyssehradě, w Litoměřicjch, w Boleslawi, na Mělnjce, w Žatči byly slawné kapitoly a při každé 40, 50 i wjce duchownjch (ústaw toho způsobu nynj seminář gmenngeme), okolo 80 klássterů, w nichžto i tenkráte znamenitý počet ondů byl. Neb w Plasském klássteře gich bylo as 40 let pozděgi, o čem správu máme, k 500. Benediktjni, Prémonstráci, Cisterciáci, Maltézowé, Minoriti, Křižownjci Prusstj, Františkáni, Křižownjci s hwězdou, Klaristinky, Dominikáni swá sjdla tu wzali. Nelze pochybowati, že duchowenstwa w péči dussj dostatek byl. Každý kláster byl wzdělawacj ústaw, gymnasium, filosofické a theologické učenj mage. Lidé ze wssech končin Ewropy i z Azie a z Afriky w Čechách se nacházeli, a Čessi na učenj we Wlassjch, Francouzjch a ginde býwali a knihy učené shromáždělí. Co nábožných, znamenitých a wznessených mužů tehdáž žiwo bylo, Balbjn wyprawuge Epit. p. 255 etc. W Čechách nemuselo tedy býti tehdáž tak temno, gak o tom mnozj Němečtj, zwlásst nekatoličtj učenci wyprawugj. Hmotná mocnost se ale protiwowala duchownj, králowstwj zemské nesrownáwalo se s králowstwjm Božjm, lid a páni swětsstj dostáwali choutky na zbožj duchownjch osob. W Čechách gako i ginde bylo zbožj cjrkewnj oswobozeno wssj králowské daně, a lid na statcjch duchowenstwa danj králi neplatil, ale pánu swému duchownjmu. Knjžata a králowé magjce pokladů a zbožj hognost k zaopatřenj wydánj obecného, tak ustanowili, aby cjrkew také dost prostředků měla, k duchownjmu wzdělánj národu působiti. Wzdělánj rozumu a srdce, zwelebenj krásného uměnj, byla starost biskupa a cjrkwe. Přemysl uložil rozličné daně na duchowenstwo, některé welmi těžké

a potupné, k. p. kněz z plesse 30 denárů, žid 1 denár. Nutil duchowenstwo, aby desátků ulewilo. Poddanj na kněž[illegible] statcjch museli gako ginj také službu králowskou konati. Páni a rytjři s swým lidem duchowenstwu přjkoře činili a na swých statcjch kostely a klásstery bořili. Ondřeg, biskup Pražský, dle powinnosti swé chránil a zastáwal práwa swá a swého duchowenstwa. Představowal bezpráwj to králi, napomjnal pány, nic wssak neprospělo, on zapowěděl daň platiti a na celé králowstwj kletbu dal, a do Řjma odessel. R. 1219 přissel Řehoř kardinál do Morawy až na České hranice, tu se o pokog gednalo. Porownánj učiněno, ale král hned na to práwa a swobody, které postoupil, zrussil, a Ondřeg na zem opět kletbu wydal a do Řjma odessel. Přemysl na to mnoho nedbal, že po zemi lid pohanským způsobům přiwykal, že mnoho nepořádku w zemi znikalo, když lid bez křtu, bez swátosti stawu manželského byl zůstawen, neb sám na Wyssehradě bydlel, a tu se služby Božj konaly, protože kapitola Wyssehradská nebyla pod správou biskupa Pražského. Pražané také chodjwali na Wyssehrad na služby Božj. R. 1221 se wsse to porownalo. Co bylo wssech těch těžkostj přjčinou? Nedostatek prawé lásky křesťanské a křesťanské sprawedlnosti. Tento nedostatek ale národ gesstě naskrz nepronikl, k tomu bylo gesstě 200 let třeba, totiž r. 1420. A pak opět 200 let bylo třeba, až hmotná mocnost země, tělesnost národa se strávila a schudla, tu teprw pořádek s nábožnostj a sprawedlnostj křesťanskou se nawrátil a králowstwj zemské s králowstwjm Božjm se schodlo. Zdaliž ginak se za nassich dnů děge a giným způsobem a z giných přjčin u těch národů, genž oltáře a trůny bořj?

Nadánj od krále Přemysla.

R. 1212 potwrdil Přemysl nadánj od Fridricha knjžete a přikázal, aby daň na zbožj kapitolnjm kapitole lid platil, gako se knjžeti platila, z w o d, n á r o k neb h l a w a nazwaná. Přidal třetj penjz z přjwozu pod Děwjnem, poněwadž dwa penjze od dáwna giž měli kanownjci. Toto nadánj se stalo na oltáři sw. Wjta na zelený čtwrtek, když Daniel sw. olege swětil, a král mssi sw. slyssel. Z u d o n, kastelán Wyssehradský, byl mezi swědky.

R. 1215 Arnold gako probosst měl gistý počet obědů obstaráwati, přjgmy geho wssak gako i kanownjků stenčeny byly, když lid desátků a danj neplatil; tu žádal krále o náhradu. Byla pak

kaple ſw. Klimenta na Wyſſehradě, ke kteréž ſtatky, luka, leſy a lid poddaný přikazáni byli; užitky té kaple měl arcigáhen Kouřjmſký. Tuto kapli ſe wſſjm zbožjm dal za náhradu probosſtowi a kanownjkům, ale až po ſmrti arcigáhna, aby užitky brali. Přemyſl ſjdle na Wyſſehradě w čas kletby zřjdil w koſtele pro ſwou potřebu něgakou ozdobu, za kterouž, aby též památka po něm zůſtala, wykázal zbožj Zahrádku nazwané s okrſſlkem i s přjſluſſenſtwjm, s leſy, lukami, wodami a dwory, wyſlal ſwé ſyny Wáclawa a Wladiſlawa k wyſazenj mezj, a wyhotowiti kázal liſt r. 1219. R. 1222 potwrdil liſt Wratiſlawa a Soběſlawa od r. 1175 a nazýwá koſtel Wyſſehradſký ſwůg zwláſſtnj (nostra specialis ecc.).

Byla toho čaſu rozepře mezi probosſtem a kapitolou o wrch Pſáry a okrſſlek Wyſſehradſký. Král takto rozhodl. Kapitole přiſoudil: 1. Wrch Pſáry a celé oudolj od Wyſſehradu až ku Dworcům a k Bránjku mimo chalupy rybářſké, které králowna zde měla; Stračj důl až ku přjwozu u ſkály Wyſſehradſké, ku bráně a odtud až k Botjči. 2. Pſáry, oudolj a wrchy přes Nuſle. 3. Statky w Michli. 4. Pratice (?). 5. Krč. 6. Bránjk. 7. Wyſſehradſký wrch i měſto. 8. Wes Pſáry, oudolj až k Wltawě, a ku kapli ſw. Koſmy a Damiana, horu Wětrnjk a paſtwiſſtě, proroſtliny až k Nuſljm. 9. Oſtrow a oba břehy Wltawy až ku přjwozu w Podſkalj.

Probosſtowi patřilo: 1. Wes Hlubočerpy. 2. Koſſjře. 3. We Wrſſowicjch z oudolj wrchu Pſár 2 ſtatky. 4. Záběhlice. 5. Straſſnice. Sám geſſtě přidal: 1. Rowinu u přjwozu ſe wſſjm přináležegjcjm, ležjcj w Podolj wedlé ceſty pod ſkalou hory Wyſſehradſké. 2. Mýto a přjwoz na Wltawě pod horou, z čehož wſſeho polowic přjgmů patřj probosſtowi, polowic kapitole. Kdoby podwodně chtěl wykládati liſt tento, ať pokuty položj 10 liber zlata, a polowic té pokuty králowſké truhlici, polowic koſtelu aby připadlo, a to z každé hlawy.

Práwa kapitole daná a obnowená.

Probosſt i kapitola ouplnou prawomocnoſt na ſtatcjch a libech prowozowali, tedy i na Wyſſehradě, který tu kapitole přiřknut byl. Probosſt na ſwém zbožj, kapitola na ſwém ſwé poddané ſoudj a

řjdj, odwolánj gest gen na samého krále, a kdyby na smrt odsoudili winného si netroufali, na krále ať soud takowý zašlou. Žiwot kdo zawinil, připadl statek kapitole a hlawa sprawedlnosti. Bez wědomj krále nemá ani probošt, ani kapitola co měniti, prodáwati neb dě-dičně zaprodáwati, a gestli se co prodá, nagme, ať se to děge na dwogj neb trogj wěk. Kdoby nágmu za půl léta po přeběhlé lhůtě náležitě a docela nezaplatil, stratj práwo, a kapitola neb probošt se na wždycky w to zbožj uwáže.

Arnold a Tobiáš probošťowé — Filip děkan — kanownjci.

Arnold, přjbuzný Přemysla Otokara I., gsa děkanem u sw. Wjta w Praze, probošťem Wyšehradským učiněn byl. Pešina o něm pjše: Arnold byl s počátku pro swou znamenitou moudrost, učenost a zkušenost miláček krále Otokara; když ale cjrkewnj práwa a swobody duchowenstwa tak, gakž na něho slušelo, hágil a zastáwal, tak se mu zošklivil, a od něho tak mnoho wystál, že i s Ondřegem, biskupem Pražským, ze země wyhnán byl. Brzy byl od krále, genž skutků neprawých želel, naspátek powolán, a na milost přigat, tak že opět mnoho dobrého kostelu wymohl. R. 1212 byl geště děka-nem u sw. Wjta, r. 1215 byl giž probošťem na Wyšehradě, na geho žádost dal král kapli sw. Klimenta kapitole. R. 1226 byl kancljřem a wyhotowil s Hermanem, Litoměřickým probošťem, krá-lowský list Prémonstrákům w Litomyšli, na daň „hlawa" nazwanou, kterou poddanj gim platili. R. 1232 byl při swěcenj kostela Matky Božj w Teplé, naposled byl biskupem Segnenským. Tobiáš z Dubé, z rodu Šternbergůw, gen na krátce probošťem Wyše-hradským byl. On založil klášter Minoritský w Benešowě, gsa také probošťem u sw. Wjta, odřekl se wšeho důstogenstwj pozemského a gako řeholnjk w Benešowě žiwot swůg strávil, mnohá těla Štern-bergů shledal, a w Benešowě u Minoritů uctiwě pohřbil.

Filip, syn Oldřicha I., knjžete Korutánského a Kateřiny, wnuk Přemysla I. krále, byl děkanem, pak probošťem Wyšehradským. — Kanownjci byli za Arnolda probošta: Hodčalk kustos, Anselm a Dominik. Dřjwe giž Bohuslaw, genž byl dě-

kanem, Engelbert, Kuno, Godfrid kustos, Frantissek scholastik.

Král Wáclaw drží radu. Židé mučeni.

R. 1230 po smrti Přemysla Otokara uwázal se syn Wáclaw w králowstwj a hned proti němu powstal wogensky Fridrich, knjže Rakauské. Wáclaw zapudiw nepřátele, na Wyssehrad se nawrátil, a znamenaw w tom wogenském taženj gakési zrádné činy mezi wogskem, powolal na Wyssehrad swých wěrných a tázal se, proč někteřj mu radili dřjwe, než geho wogsko s nepřátely se potkalo, ano dřjwe než ge widělo, na bubny tlauci. Odpowěď dostal, aby nepřátelé měli čas buď couwati, anebo dobře se k bitwě připrawiti. Zachowal to král w paměti prý až na delssj čas.

R. 1235 dostali Židé w Praze něgaké psanj pod welkau pečetj. Celnj o tom zprávu dali králi. Král powolaw starssjch židowských k sobě, tázal se gich na to. Židé zapjrali, že o psanj nic newědj. Počali ale wětřiti, mnohé wěci prodáwati, až gednoho dne wssickni, stařj i mladj, pod čerwenau korauhwj wen z města wytáhli a nad kostelem u sw. Jana na bogissti se položili. Král opět ge na Wyssehrad powolal. Starssj prawili, že magj proroctwj, že křesťané město Jerusalem obdržj a Židům ge postaupj, že proto chtj tu na bogissti radowánky držeti. Král znage lež gegich, kázal ge ohněm a smolau mučiti. Na to wyznali, že dostali listy z posledních kragin, že se Messiáš w skutku narodil. Seznaw král z listu, že si někdo žert s Židy učinil, propustil starssj, přikázal ale, aby žádný do města se newracel; museli po městečkách a wesnicjch zůstati.

Filip probosst. Prwnj listy kapitolnj domácj — kanownjci.

Děkan Filip, wnuk krále Wáclawa, probosstem učiněn byl. Co slawného pro obec a cjrkew učinil, mně powědomo nenj, králi byl i papežům milý, musel welmi sprawedliwý a poctiwý býti, což domácj geho skutky dokazugj. Rozbrog mezi řjzenjm zemským a cjrkewnjm za Přemysla Otokara důchody knězské stenčil, proto i kapitola

Wyssehradská nebyla s to, aby daň papeži zaplatila, a za mnohá leta dlužna zůstala. Papež Řehoř IX. ustanowil Ginděicha, arcibiskupa Kolinského, aby platy po Německé řjšſi wymohl, což on skrze mistra Filipa horliwě wykonáwal. Kapitola zaplatila r. 1234 15 hřiwen zlata mjsto 113 hřiwen střjbra, po 5 hřiwnách za rok, musela býti ta daň 22 let zadržena. Od téhož probossta gest od r. 1234 list wyhotowen, genž gest w archiwu kapitoly Wyssehradské prwnj z domácjch, tedy wssecky spisy, gichž na Wyssehradě nemálo býti muselo, strany nadánj kaplj a oltářů od počátku až do té chwjle, snad na wždycky ztraceny gsou. W tom listu přiznáwá se Filip, že od kapitoly obdržel zbožj Zahrádku pod gmenem obedience za ročnj plat 6 hřiwen střjbra. Obedience byl důchod, genž se ustanowil při základu něgakého oltáře w kostele pro kněze, genž při tom oltáři mſſe sloužil, 10 i 12 kop Pražských grossů.

R. 1236 bylo srownáno nedorozuměnj mezi kapitolou a klássterem Želiwským o řeku Lube. Rybářstwj připadlo kapitole, mlýny na té řece bratřjm Želiwským.

Na žádost Filipowu potwrdil král Wáclaw r. 1240 kapitole užjwánj kaple sw. Klimenta na Wyssehradě, což i papež Innocenc IV. r. 1246 učinil. — Aby se kapitola ugistila zbožjm w Zahrádce, žádala papeže Innocence o potwrzenj, což také 1246 učinil těmito slowy: Oznámili gste nám, že slawné paměti Otokar, král Čeſký, gakousi okrasu zlatou a střjbrnou, perlami a drahými kameny wykládanou tomu kostelu o swé ugmě wzal. Král pak pán nábožně se rozpomenuw, že hřjch nenj odpusstěn, gestli že se odcizená wěc nenahradj, dal wám s nassjm srozuměnjm za náhradu wes Zahrádku s přjslussenstwjm na wssecky časy. Nakloněni gsouce k žádosti wassj, to, co gste od téhož krále nábožně a opatrně dosáhli, z nassj strany mocj apoſstolskou potwrzugeme, a ochranou přjtomného listu upewňugeme. — R. 1237 nawrátil Filip probosst Zahrádku kapitole k ruce mistra Heřmana, kanownjka, až do geho smrti, pak aby kapitola dle swé libosti toho statku užjwala. (Gako král a gako biskup psal se i probosst Wyssehradský: Gá Filip, z Božj milosti probosst Wyssehradský. Děkan se psal z milosrdenstwj Božjho.) W tomto roce nazýwá se woleným biskupem Solnohradským, byl konečně patriarchou Božlegským a r. 1273 w Pánu zesnul.

R. 1234 byl děkan Petr, Gerard kustos, kanownjci: Kosmas, Fridrich, Engelbert, Zdeslaw, Jan, Přisnobor, Jan, Reinbot, Bartoloměg a nadřečený Heřman, mistr Jan z Affaffenburka, Albero. Gak welice wážen byl tento probosst w Ržjmě, bulla Inocence IV. r. 1246 dokazuge. Papež mu dáwá na důkaz swé náklonnosti moc, aby on negprw prázdné prebendy sám obsadil, ačkoliw má kapitola práwo woliti, a kdoby se tomuto powolenj protiwil, aby gen duchownjm trestem přihrozil, nebera ohled, žeby swá práwa dále zastáwati chtěli. Filip byl gako probosst gen podgáhen a aposstolský kaplan, tak geg papež nazýwá.

Innocenc papež IV. a Wáclaw král přáli kapitole. Kaple sw. Markety w Mochowě. Giná na Wyssehradě.

Papež Innocenc byl muž nad mjru horliwý w hágenj práw cjrkewnjch práwě w těch časech, kde cjrkew utiskowána byla, neb pro wálky a rozbroge bezpráwj nikdo nepřetrhowal. Každé psanj na knjžata počjnalo slowy: „Pokog měgte mezi sebou." On powolil kardinálům, červené klobouky na hlawě nositi, aby wěděli, že magj stálj býti až k smrti w hágenj swobody cjrkewnj. To bylo také to prwnj znamenj zwlásstnj kardinálské, ostatnj ozdobu kardinálskou pozděgssi papežowé Bonifác VIII. a Pawel II. zawedli. Proto w 11. wěku kanownjci a kardinálowé gedno za druhé se užjwalo. Od toho papeže gesstě nynj se 7 listů na Wyssehradě nacházj od r. 1245, nařizuge, aby žádný legát papežský skrze 10 let do klatby neuwrhowal. R. 1246 a 1254 udělil odpustky 40 dnů na slawnost sw. Petra a Pawla, na den poswěcenj chrámu Páně a na kwětnou neděli. To gsou prwnj odpustky na Wyssehradě, o kterých gsem spráwu nassel. Potwrdil také nadánj čili náhradu Otokarowu, o čem nahoře powědjno.

Wáclaw mnohé milosti kostelu prokázal. Až po dnes se nacházegj 4 listy od něho od r. 1240, potwrdil nadánj Otokarowo, 1245 darowal Hodkowičky, 1251 potwrdil list Wratislawůw, Soběslawůw a Fridrichůw, 1252 srownal probossta s kapitolou. Darowal kapli sw. Markety w Mochowě Wyssehradskému kostelu, aby

za něho wýročnj památka konána byla. Giná kaple sw. Markety stála stranou k Slupům, neb Hágek wyprawuge, že pusskář Wyssehradský r. 1420 dwě jrubnice před kaplj sw. Markety položil, aby obtud praky Pražanům w Slupech zlámal. W kopiáři se také nachází list potwrzené úmluwy mezi kapitolou a probosstem o Prachatice a Žitenice.

Král Wáclaw důchody z Hodkowiček dal na obědy w postě.

Na žádost mistra Jana z Affaffenburka dal král wes Hodkowičky kapitole, aby tento Jan nad ustanowený počet kanownjků kanownjkem byl. Po geho smrti na tu prebendu, gakkoli mensij důchody měla než ostatnj, dosazen byl žák Albero; ten gsa pak řádně do kapitoly wolen, prebendu Hodkowičky pustil a ona prázna zůstala. Poněwadž důchody ustanowené na obědy w postě schudly a dostatečny nebyly, příjmy z Hodkowiček se na ně nařjzenjm králowským obrátily. List tento wyhotowen gest na zámku Křiwoplatě rukou Diwisse, kancljře dwornjho, r. 1245. Tu poprwé nacházjm přidáno „dwornjho," až dosawád wssady stálo kancljře „nassého."

Pokog a smjřenj mezi králem Wáclawem a synem geho Přemyslem. Kostel Wyssehradský shořel.

Rok 1249 byl pro mnohá města Česká nesstastný, zwlásstě ale Wyssehrad mnoho trpěl. Král Wáclaw mage pokog w zemi sem tam w zámcjch po zemi bydljwal a kratochwjlj užjwal. Někteřj páni Čessti w kostele sw. Wjta na hradě Pražském soukromně Přemysla za pána sobě zwolili a wěrnost gemu sljbili. Přemysl obstaraw sobě také znamenitý lid z Rakous a Uher, a shromáždiw swé wěrné, přitáhl před Wyssehrad a dobyl ho. Osadiw geg s swými wěrnými táhl dále a twrze i města hubil a dobýwal.

Toho roku kostel Wyssehradský shořel, ne od nepřátel, ale náhodou zapálen. Diwná wěc to, že w listech Wyssehradských z toho času, kdežto gich wjce dosti obssjrných gest, žádná zmjnka o nákladech na stawenj se neděge. Byla k tomu přjčina. Z toho soudjm, že ta sskoda nehrubě znamenitá byla.

Wáclaw král sebral wogsko swé, rozehnal cizince, dobyl Prahu, hrad Pražský i Wyssehrad, a Přemysla do wězenj dal. Přemysl pokořiw se otci swému slibil, že chce na wždycky poddanost gemu zachowati. Král kázal geg na Wyssehrad přiwésti a tu sám w gizbě s njm rokowal, tak že oba litugjce toho, co se mezi nimi zběhlo, žalostiwě plakali, a wssecko přátelsky narownali.

R. 1252 mage král biskupa Mikuláše w podezřenj, gakoby s pány některými proti němu srozuměn byl, rozkázal geg gjti. Mikuláš dal krále do klatby a zapowěděl služby Božj konati, krom gedné mše swaté. Lid se počal bouřiti. Král obáwage se nějaké pohromy nočně ugel z Wyssehradu. Sotwa pokog doma zřjdil, powstal Bela, král Uherský, proti němu a wpadl u weliké počtu Uhrů a Tatarů do Morawy. Král kázal Wyssehrad i hrad sw. Wáclawa pilně oprawowati a proti nepřjteli se připrawowati; zatjm Jaroslaw Šternberg porazil Uhry u Holomouce.

Staw kapitoly práwě w polowici třináctého wěku.

Muže, genž w kapitole byli, nacházjm tyto: Diwisse, probossta, mistra w práwech na sskolách Pražských, — Engelberta děkana, Bartoloměge kustosa, Fridricha scholastika; — kanownjci byli: Engelbert, Heřman, Ludwjk, Reinbot, Jan Čech, Jan Němec, Bartoloměg, Albero, Wiljm, Konrád, Přjsnobor, Štěpán. Probossta král ustanowil swobodně, neptage se papeže, ani gakého biskupa, neboť kapitola Wyssehradská žádnému biskupu, ani metropolitowi podřjzena nebyla. Děkana, kustosa a scholastika wolila a ustanowila kapitola, gako i kanownjky. Probosstowé některá práwa kapitolnj, k. p. wolenj některých kanownjků, gen o swé ugmě osobiti si chtěli a proraziti nemohouce, od papeže proti kapitolnjm práwům plnomocnost si wyžádali. I kustosa probosst sám dosazowati chtěl. Kapitola mocně se bránila, a probosst sám zwolil děkana Engelberta, aby on nahledl do zákonů kapitolnjch, by co prawého gest, dle swědomj wýrok učinil, a že spokogen bude, přjsahou se zawázal. Engelbert wyřkl, že kapitola celá kustosa wolj. Při tom tedy zůstalo.

6*

Toho času chodili kanownjci do kůru a žalmy spjwali. Gaký pořádek byl we službách Božjch, gak se žaltář spjwal, zagisté nikdo udati w stawu nebude, neboť o žádné knize cjrkewnj z těchto časů w Čechách newjme. Pakli kanownjk nebyl na hodinkách, nebral podjlu w obědu, a geho djl dostali chudj. Byli giž toho času také wikáři při kostele; kdy a gak byli založeni, to se newj, neb listů kapitolnjch o tom se nenacházj. Spůsob žiwobytj kapitolnjho byl tento: Kanownjci měli společné přjgmy, společný stůl, měli také gedenkaždý některé zwlásstnj zbožj swé, z kterého užitky brali, wssickni oudowé od probossta až do chudého žáka při kostele dostáwali denně něgakou mzdu za práce při službách Božjch, což probosst, kustos, ginj kanownjci, wikáři, oltářnjci ze swých důchodů každý dle ustanowenj zakladatelowa, neb dle úmluwy a řádu kapitolnjho dáwati powinni byli. Byl totiž tehdáž spůsob, že kdo oltář w kostele postawil, neb wýročnj památku za mrtwé ustanowil, tomu, genž při oltáři neb při té památce sloužiti měl, tolik důchodů dal, a tak ge rozdělil, aby buď wssickni při kostele, neb gen někteřj podjl z toho dostáwali. Statky a zbožj společně kapitola sprawowala a oučty wedla; o zbožj, gednomu neb druhému zwlásstě patřjcjm, týž sám počet wedl, ale kapitola wždy ku skládánj oučtů ho přidržeti práwo měla; hlásil-li se někdo, že se mu křiwda děge, soudila kapitola neb děkan. Powstal-li něgaký nepořádek, nedorozuměnj mezi kanownjky a děkanem neb probosstem, zwolili společně buď mezi sebou soudce, neb kněze odginud, a co on po dobrém rozwáženj dle swědomj a zákona za práwo uznal, tomu každý se podrobil, ať mu to přjgemné neb odporné přicházelo. Takowé ustanowenj neb rozhodnutj, gestli-že zwlásstnj důležitosti do sebe mělo, podáwalo se králi neb papeži neb oběma ku potwrzenj. A tak duchowenstwo samo se řjdjc a soudjc, nepřicházelo do potupy u lidj swětských, a král i celé řjzenj zemské netřeba mělo, aby soudce a ouřadnjky žiwilo a gim do ruky moc dáwalo, a tisjce tisjců ročně na gegich wýžiwu nakládalo; proto pracowitý lid, co wydělal, na sebe a pro sebe wynaložil. W oswjceném stoletj nedowedou lidé sami sebe souditi a řjditi, gen proto musegj také zuby sussiti. Kdo soudj sám sebe, nebude od giného souzen.

Způsob soudu z r. 1250.

Mezi probošstem a kapitolou powstala rozepře o práwo, kustosa ustanowowati. Gak se ta rozepře srownala, swědčj opis následugjcjho listu, kterýž gako listy z toho wěku w latině sepsán gest: „My Engelbert, z Božj milosti Wyssehradského kostela děkan: Známo činjme wssem, že gsme wůli welebného pána mistra Diwisse, probossta z gedné strany, a pana Bartoloměge, kustosa, i kapitoly Wyssehradské z druhé strany, o práwu gedné i druhé strany, které mjti prawj w obsazowánj kustodie a we wolenj kustosa Wyssehradského na sebe posledně přigali, gsouce k žádostem gegich nakloněni. Kterážto wůle z gedné i z druhé strany takto znj: Gá mistr Diwiš, probossť Wyssehradský, odewzdáwám wůli panu Engelbertu děkanu tjmto spůsobem, aby on dle Boha a sprawedlnosti nad dussj swou ouplnou prawdu wyhledaw wypowěděl, zdaliž předkowé mogi a gá něgaké práwo mám při obsazenj kostodie Wyssehradské neb ne, a cokoliw z ohledu toho dle nadřečeného spůsobu wyřkne pod přjsahou, za prawé a bytedlné mjti slibugi." — „My Bartoloměg, kustos i kapitola Wyssehradská skládáme wůli na pana Engelberta, děkana Wyssehradského tjmto spůsobem, aby on dle Boha a sprawedlnosti nad dussj swou dle kněžského důstogenstwj a swědomj swého po wyskoumánj ouplné prawdy ouplně wyřkl, zdaliž my práwo něgaké kustosa woliti máme, čili nic. A ačkoliw dle nadřečeného spůsobu wyřkne, slibugeme přjsahou za prawé a sprawedliwé držeti. — Po skoumánj tedy ouplné prawdy i swědků, a nahljdnutj dostatečném w pjsemnj swědectwj gegich o práwu obé strany prawj: „Dle rady mužů slowútných tjm spůsobem, gak oni to uznánj na mě složili, konečnj wýpowěď činjm: Kapitola má práwo woliti kustosa Wyssehradského. Mistru Diwissowi, probosstu, o dosazowánj, kteréž, gak dj, by gemu přináleželo na kustodii, wěčné mlčenj ukládáme. Stalo se w kapitole Wyssehradské r. 1250 dne 13. července." Pečeť z bjlého wosku gest podlouhlá, nahoře a dole sspičatá, wytissknut obraz preláta infulowaného s berlou, a nápis: Engelbert, děkan Wyssehradský.

Spůsob zbožj nagjmati.

Kapitola pronagala grunty a statky swé w Humpolci Gindřichowi, mincmistru w Humpolci. List ten na ukázku kladu, aby spůsob gednánj těch časů zgewen byl, a ukáže se, zdali tenkráte lidé opatrni byli, gako nynj. Znj takto:

Ponoukánjm newyslowitelné prostopášnosti tohoto swěta býwagj někdy skutky upřjmné od podwodných ssibalů konečně russeny. Poněwadž tedy mnoho gest neprawosti lidské na zemi, a wsseckо toužeuj srdce po wssecky časy ku zlému se nachyluge, za rozumné a užitečné uznáwáme, aby člowěk opatrný pjsemnjm swědectwjm, gako něgakým sstjtem opatrnosti, střely zlostného přičiněnj ssetrně hleděl předegjti. Známo buď tedy wssem, že my C. děkan, B. kustos, F scholastik s ostatnjmi kanowujky Wyssehradským mimo probossta a mistra Diwisse, Přjsnobora, Štěpána a Romána, kanownjků Wyssehradských, gsme nagali zboží nassich prebend mezi dworem w Humpolci a lesem Nelechowem okolo Zahrádky ležjcj, panu Gindřichu, mincmistru w Humpolci, k stálému drženj práwem dědičným touto wýminkou, aby on gesstě tento rok na oněch statcjch usadil lid, genž by pole wzděláwal; každý takowý rolnjk aby po 5 letech nám dáwal desátek ze žnj čtwerého druhu zrnj obilné, a sice z lusek, gečmena, owsa, a od nynj 10 let ať magj swobodu, ze žnj wssak 11. roku na den sw. Martina každý rolnjk z lánu bude platit nám mimo nadřečený desátek napotom wždy geden ferton stříbra. Lán bude té délky a ssjřky gako w mjstech okolnjch, gako Němci klássтera Želiwského země wzděláwagj. Doswědčugeme také, že na každém dwoře, kterýž nadřečený mincmistr nagal, 7. a 8. lán oswobozen býti má i geho dědičowé odewssech wýsse gmenowaných danj, a každý z nich přjsežně před děkanem Wyssehradským pokaždé wyzná, že pod gménem lena ge od samého kostela má a magj, a že oni wěrnosť gako manowé nassi děkanu a kostelu Wyssehradskému po wssecky časy zachowáwati budou. Dále ustanowugeme, že gen sám mincmistr na čas swého žiwobytj má sudj práwo nad tamějssjm lidem. Po geho smrti bude mjti kapitola swobodu ustanowiti a zwoliti soudce, kterého za hodného uzná, i také shoditi beze wssech námitek dědicu nadřečeného mincmistra. Ani to nepomineme ustanowiti, gestli gmenowaný

mincmistr mezi rokem tjmto neustanowj rolnjků tak, gak se wýš podotklo, tratj wsseck o prá wo, které mu na těch statcjch přináležj i geho manowé. Konrád spolu kanownjk náš na Wyssehradě, Walther, syn Zwatkůw, a Albero, bratr gmenowaného mincmistra, měsstané Pražsstj, platiti budou 30 hřiwen stříbra, w čem se nám slibem pewně zawázali. Sám nágemnjk statků s wýsse gmenowanými lidmi bude se řjditi s gednjm z pánů Wyssehradských kanownjků, na kterého bude od kapitoly poukázán. Ani o tom žádný pochybowati nemá, že sám často gmenowaný mincmistr a geho dedičowé gakékoliw práwo magj na to zbožj, kdyžby ge prodati neb odciziti chtěli, nebo darowati, dřjwe to pánu od kostela ustanowenému ku koupi podati magj, ani smj rolnjci práw swých ginému odewzdati, genžby nechtěli na těch statcjch bydleti, a to wsse s powolenjm kapitoly a soudce řjditi a sprawowati budou. Aby o ničem, co swrchu powědjno, nikdo nepochybowal, tento list gsme wyhotowiti kázali a pečetj kapitoly Wyssehradské potwrdili. Stalo se gest na Wyssehradě r. 1252 na den sw. Lucie u přjtomnosti a s srozuměnjm Engelberta děkana pro sebe, Engelberta, Heřmana, Ludwjka, Reinbota, kanownjků Wyssehradských, gegichžto hlas a swolenj on sám měl, Bartoloměge kustosa, Fridricha scholastika, Jana Čecha, Jana Němce, Bartoloměge, Alberona, Wiljma, Konráda kanownjků, Waltra, syna Zwatkowa, a Konráda, měsstanů Pražských.

Z tohoto listu gest widěti, že kapitola Wyssehradská měla práwo lena rozdáwati, že w Čechách znamenité kraginy gesstě newzdělány byly, že duchownj o to péči měli, aby se země zwelebowala, a králi moci hmotné přibýwalo; kde duch nábožný wěge, tam hmotnost obžiwuge. Wsseckn takměř moc swou swěřil král duchowenstwu, a nebylo to na sskodu.

Srownánj některých práw a powinnostj mezi kapitolou a probosstem Diwissem.

Papež Innocenc IV. mage za mnoho let daň za Wyssehradskou kapitolou, ustanowil T o m á ss e, biskupa Wratislawského, aby zastzené dluhy wymohl. Zaplaceno za 15 let 75 hřiwen čistého

stříbra. Kapitola se odkazowala na probossta a probosst se **platit** zbráhal, domnjwage se, že sám za celou kapitolu platit **powinen** nenj. Stjžnost přissla před krále Wáclawa. Král ustanowil T o- b i á s s e a K u n a, z Božj milosti Pražského a Boleslawského **pro**-**bossta**, aby ssetřili, kdo tu daň odwáděti má. Bylo také o 52 **obědů** co činiti. Z toho widno, že pan probosst zanedbáwal **powinnosti** swé. Onino soudcowé u přjtomnosti J a n a, opata Strahowského, M a r t i n a Břewňowského, G e r a r d a Teplského a B l a ž e g e u sw. Prokopa a giných mnohých učinili rozsudek tento: 1. **Aby** probosst mjsto 52 obědů (refectiones) a 5 hřiwen stříbra, daně **pa**-**pežské**, která se z Cholče, gižto probosstowé držj, platiti má, budoucně dáwal 44 hřiwen stříbra. 2. Nepřjtomnj kanownjci nemagj podjlu w těch obědech, když w kůru nespjwagj. 3. Za těch 44 hřiwen má upsati statky: Choleč, Týnec, Zakolany, Welwary, Štědřjk, Třebossnice, Hnidousy, Lubosin, Otwogice, Kněžewes, Podlessjn. 4. Aby obědy nebyly penězi zaplaceny, ale pokrmy, aby chudj ne-byli ssizeni. 5. Při každém občerstwenj kanownjků má býti také 5 wikářů kněžj, tak aby 5. wikář byl probosstůw. 6. Nepřjtomných kanownjků djly patřegj chudým Kristowým. K tomu ti, genž obědy obstaráwagj, přjsahou zawázáni gsou. 7. Prebenda z každého obědu přináležj probosstowi, byť by i přjtomen nebyl, poněwadž w službě králowské často býti musj. Pokuta wysazena gest 200 hřiwen stříbra. Králi Wáclawowi na tom záleželo, aby w kapitole pokog byl, a papež pořádně daň dostáwal, proto kratssj cestu namjřil. Wes Cho-leč a kapli sw. Wawřince na Petřjně dostal probosst hned s po-čátku proto, aby daň papežskou zaprawowal. Když to ale dělati obmesskal, wzal král obé to zbožj probosstowi, a dal ge děkanowi a kapitole, by oni ty statky řjdili, papežskou daň platili, a s probosstem pokog měli. List tento králowský dán gest w Ličanech.

Kapitola a probosst měli zbožj napolowic w Prachaticjch a w Žitenicjch, což časté zmatky a nepřjležitosti působilo. Usnesli se, aby kanownjci důchody a práwa swá w Prachaticjch postoupili pro-probosstowi, on že postoupj práwa a důchody w Žitenicjch, a měla tu každá strana zbožj pohromadě, i patronát fary Žitenické odewzdal kapitole. K Žitenicům ale patřil také Malessow, Týnec, Ougezd, Wrutice a něco desátku z Litoměřic. Probosst si předce wygmul

koupu we Wrutici, dal ale za ni kapitole desátek swůg, gegž měl na přjwoze pod Wyssehradem. Což král Wáclaw wsse potwrdil.

Wladislaw probosst.

O Wladislawowi probosstu, genž po Diwissowi přissel, w listech gesstě nynj se na Wyssehradě nacházegjcjch ani zmjnky se nenalezá. Krugér na den 24. dubna w památkách Swatých pjsse, že w rukopisech Wyssehradských nalezl zprávu o něm. Ty rukopisy arci zmizely. Wladislaw, syn Gindřicha dobrého, knjžete Wratislawského, a Anny, sestry krále Wáclawa, docela nábožnosti a uměnj odewzdán byl. W Pádowě na učenj gsa, nad giné pilnostj a schopnostj se wznesl, čistoty panické a newinnosti nadewssecko sobě wážil. Otec něgaký chudý w Pádowě přiwedl mladému Wladislawowi dceru welmi krásnou a spanilou soukromj, aby snad mládenec mage nad nj zaljbenj, žádostj zapálen gsa, milostiwým se prokázal. Porozuměw otci nesstastnému, užasl nad úmyslem geho, a milosrdenstwjm hnut gsa, nepustiw otce ani kroku, tolik peněz mu darowal, co za potřebj bylo, aby dcera poctiwě se prowdati mohla. Tak mládenec křestanské čistoty sslechetnost Josefa Egyptského a milosrdenstwj Mikoláse sw. w srdcj swém spogil. Muž takowého srdce, takowé učenosti a z takowého rodu učiněn byl probosstem Wyssehradským, pak r. 1265 arcibiskupem Solnohradským. Papež Kliment IV. takto pjsse w bulle dosazenj na arcibiskupstwj Solnohradské: „My powažugjce chwalitebné skutky twé, kterýmiž w ctnosti stále prospjwáš, a od twé malíčkosti se každodenně zawděčiti snažjš, uwažugjce též libost wůně twé powěsti, gakž weřegnost swědčj, že wznessenou urozenost twých předků bohabogným snaženjm a pracj oslawiti se přičiňugeš, My znamenagjce wůni tu ljbeznou, swé zřenj, mysle nasse na tebe syna požehnaného gsme obrátili. Dosazugjce tebe při kostele Solnohradském nadarmo gsme to neučinili, máme naděgi silnou a důwěrnost, že gsa krewnj přjtel a přjbuzný mnohých knjžat, dosti učený, mrawný, wljdný a sslechetný i mnohými giným ctnostmi obdařen, w duchownjch wěcech prozřetelnost, we swětských powážliwost ukážeš; aby cjrkew twou takowou mocnostj a užitečnou opatrnostj přjtomných nehod byla zbawena,

a před budoucjmi ochráněna: ty negen gegj zbožj, práwa, swobody a wýhrady hodně zastáwati máš, nýbrž i wsse obstarati, coby k duchownjmu zwelebenj a ku blaženosti, ale i k wezdegssjmu pokogi, a k dobrému podřjzených twých, gak kněžstwa tak lidu s pomocj Božj sloužilo. — Tak papež. Dobrou powinnost na sebe béře, kdo na biskupstwj dosedá, biskup gest sloup, gest podpora blaženosti, pak-li ale podpora ta gest třtina wětrem se klátjcj! Wladislaw drahá perla, hwězda se třpytjcj w kapitole Wyssehradské. Kdo zastře gasnost tu s hory Wyssehradské se skwoucj?

Bartoloměg kustos obdržel patronát na Zléchowě a ustanowil, by sakrista Wyssehradský důchodů toho kostela užjwal a kapli sw. Štěpána a Gereona na Wyssehradě obstarávaval.

Bartoloměg byl mnoho let farářem na Zléchowě a zásluhy znamenité u krále Přemysla Otokara II. měl, byl kanownjkem, pak kustosem Wyssehradského kostela. Žádal krále, aby patronát té fary mu postoupil za něgaké důchody u Litoměřic. Král postoupil patronát Bartoloměgi a nástupnjkům geho. Mikuláš biskup to nadánj potwrdil.

Kaple sw. Jana Ewangelisty na Wyssehradě byla spustlá; Bartoloměg z nábožnosti swé kapli obnowil a zřjdil, a od krále pak na žádost swou gi obdržel. Tu kapli Jan, biskup Pražský, pŏswětil ku poctě sw. Štěpána a Gereona. Neb za časů Přemysla krále ostatky sw. Gereona a spolu towaryssů geho w kostele nalezeny byly. Tyto dwě kaple kustosowé Wyssehradsstj pod swým patronátem měli. Ku Zléchowské kapli patřilo rozličné zbožj, role, luka, zahrady, ohrady, sedláci někteřj na Zléchowě i w Hlubočerpjch, též Kněžewes. Důchody, které Bartoloměg králi u Litoměřic postoupil za patronát Zléchowský, nawrátil král opět kustodii Wyssehradské. Byla to země u dwora Wrutice, z kteréžto město Litoměřice 1½ hřiwny střjbra platilo. Bartoloměg byl arcigahnem a r. 1264 děkanem w Holomouci a wymohl to na králi Přemyslu, na biskupu Pražském Janu i u kapitoly Wyssehradské, aby správa a řjzenj obogj kaple se dostala Wáclawowi, sakristowi Wy-

ssehradskému, i geho potomkům neb nástupnjkům. Sakrista ale také měl uloženo, aby na Zléchowě služby Božj a péče dussj řádně byla obstarána. W kapli sw. Štěpána a Gereona na Wyssehradě aby služby Božj stenčeny nebyly. Poněwadž důchody ze dwora Wrutického negméně 4 hřiwny wydáwaly, ustanoweno, aby sakrista na den poswěcenj oltáře sw. Gereona we Wyssehradském kostele dáwal oběd kapitole tak dlouho, dokawád Bartoloměg, Holomoucký giž děkan, žiw bude; po geho smrti aby se ty důchody, genž se na oběd obracely, na wýročnj památku za něho obrátily. Tento děkan měl Holomoucký dům na Wyssehradě, a dostal od krále hospodu w Praze, kdežto kustos Wyssehradský giž od dáwna gednu měl; ten dům a obě ty hospody dal Bartoloměg kustosowi, aby památka mrtwých za něho konána byla ročně, a ten den aby swjce, oběti a co třeba w kostele zaopatřeno bylo, a kapitole, kanownjkům, wikářům i chudým aby se dal oběd na den sw. Gereona. Což wsse Jan, biskup Pražský, potwrdil r. 1264.

Kostel w Budči i patronát patřil kapitole.

Zisk, kteréhož kapitola nadánjm tjmto w Budči nabyla, tak znamenitý nebyl, aby se o něm zwlásstě wyprawowalo, aniž se to proto děge, ale pro spůsob, kterým se to nadánj stalo, obssjrněgi wyprawowáno býti zasluhuge. Přjsnobor, scholastik Pražský, byl také kanownjkem na Wyssehradě, wěrným se králi prokázal a znamenité zásluhy sobě u krále spůsobil. On žádal krále o kostel a patronát Budečský. To práwo patřilo ale králowně, tehdáž Kunigundě. Přemysl král tedy žádal, aby Kunigunda práwo swé kapitole Wyssehradské postoupila. Učinila to na žádost, gak pjsse, swého negdražssjho a negmilegssjho chotě, slawného krále Českého, a sice ze zwlásstnj přjčiny, kterouž takto uwádj: Zagisté slawné a ctnosti přiměřené, aby každý stwořitele swého welebil. Dosáhla gsem od krále králůw králowské důstogenstwj, a od pána pánů třetjho knjžetstwj hlawu, mám patrnou přjčinu z ohledu blaženosti swé, abych toho w milosrdenstwj a w dobrotiwosti následowala, ku kterému gsem w mocnosti se bljžjm.

Při listu tom, r. 1262 wyhotoweném, nacházj se pečet gakž

tak zachowaná. Rytina gest welmi krásná. Králowna sedj na stolici, w prawé ruce žezlo držj a lewou má na prsech. Nápis gest we dwou okresjch porussen, z druhé strany gest wytisk co groš weliký, hlawu králowny wypodobňugjcj, s nápisem do kola a wisj na červené hedbáwné tkanici. Musel zagisté Přjsnobor u krále státi u weliké milosti, a kostel Wyssehradský welmi milý mu býti, že on, gsa prelátem Pražským, krále o rozssjřenj práw kapitoly Wyssehradské žádal, při které gen kanownjkem byl. W požehnánj zůstáwá památka geho a sice proto, že slib a přjsahu kostelu učiněnou wyplniti se snažil. Běda tomu, kdo swé břicho pase na zhoubu kostela a služeb Božjch.

Přemysl se welmi milostiwým kapitole prokázal, lid oswobodil, a práwa zastáwal.

Osm půwodnjch a dobře zachowalých listů se w listowně Wyssehradské od tohoto krále nacházj, giné 4 w kopiáři. We třech gedná o Zléchowě, w gedné o Budči, w gedné o kapli sw. Markéty, gak wýsse podotknuto. We třech potwrdil práwa a zbožj wůbec, a zwlásstě w listu Wratislawowě a Soběslawowě. W prwnjm wyhradil, gako wssecky kostely cjrkewnj i řeholnj, tak Wyssehradský kapitolnj ze wssech hrubých powinnostj, oswobodil geg od robot wůbec a od toho, co lid nad obyčegné roboty konati musjwal, a od soužen při bernjch zbjrkách w listu od r. 1253. Města, okolo kterých lid Wyssehradské kapitoly bydlel, potahowala geg k rozličným danjm, genž obywatelé těch měst obyčegně k obci platiti museli. Přemysl r. 1277 oswobodil wessteren lid kostela Wyssehradského, genž mimo zdi měst zůstáwal, od wsseho potahowánj ku zbjrkám, zwlássstě lid probosstůw okolo Litoměřic bydljcj. — W listu krále Přemysla II. nacházegj se pečeti trogjho způsobu. a) Na obou stranách gezdec na koni w běhu gako negprudssjm, mage pjku s praporcem ouzkým wlagjcjm, na lewé ruce sstjt třjhranný s Českým lwem. Nápis: † Přemizl Dei gratia juvenis rex Boëmorum. Na druhé straně: † Otocharus Dei gratia dux austriae. Wosk gest čerwenawý. b) Král na trůnu sedjcj, mage prawou ruku na prsech, držj žezlo, w lewé gablko. † S' Otokari sive Přemizlai quinti regis Boëmorum marchionis, w druhém kole moraviae filii Wenceslai regis quarti.

Na druhé straně: gezdec w pancjři na koni skwostnými pokrývkami w zadu až na kopyta přikrytým: † S' Otokari Dei gratia regis Boëmorum quinti moraviae Marchionis, — w druhém okolku austriae et styriae ducis. Na obrubě: † Pax Otokari regis quinti in manu Sancti Wenceslai, wosk bjlý a rytina welmi mistrně zhotowena, tak že gest se čemu podiwiti.

Kostel Wyssehradský nazýwá Otokar takměř we wssech listech swých, swou zwlásstnj kaplj, — swatoswatou kaplj swou — kostel zwlásstnjmi swobodami od papežů a knjžat obdařený — wýhradnj a bez prostředku pouze papežské stolici podrobený, Bartoloměge, kustosa, a Přjsnobora, kanownjka, swé kaplany gmenuge.

Že Otokar wznessených a zwlásstnjch powah byl, to wůbec známo, wssak ale gen s strany udatnosti, hrdinské mysli a poněkud z ohledu wysokomyslnosti. Kronikář spoluwěký popisuge geg s křesťanské strany, řka: Otokar tento od mládj swého wssecku swou naděgi w ochranu Božj skládal a zmužilou myslj králowstwj swé sprawowal. Byl knjže znamenitý, král nepřemožitelný, wůdce w poli přjgemný. Kolikrát koli proti králi neb knjžeti do pole táhl, wždy wjtězoslawný se domů nawrátil. W řjzenj králowstwj swého plápolal nábožnou horliwostj, dobrotiwě odpousstěl těm, genž winy swé poznali, neoslyssel wdow a rád pomáhal sirotkům, času postnjho s gednjm služebnjkem soukromj w noci kostel nawsstěwowal, a na zemi prostřen tak dlouho na modlitbách trwal, až hogným pramenem slzj zem, na které rozprostřen ležel, zwlažena byla. Odtud wstaw před wýchodem slunce ku připrawowánj pokrmu wolal ouředujka, gehož powinnost byla o chudé pečowati, a tázal se, zdaliž krmě pro chudé připraweny gsou. Geho způsob byl w postě denně 50 chudým dáwati pokrm a na weliký pátek oděw. Na zelený čtwrtek dwanácti chudým nohy mýwal, každého twrdým penjzem obdarowal. Že se to na Wyssehradě dálo, nelze pochybowati, gak Hamerssmid poznamenal, neb kronikář dále pokračuge: Přigda také času postnjho do kostela Pražského osobně kněze pozdrawil, a žádal, aby msse spjwali za požehnánj žiwých, giné za dusse zemřelých, i také msse ku sw. Trogici, k sw. Duchu, k Marii Panně, k sw. Patronům, k sw. Mikulássi, když gen tolik kněžj nalezeno bylo. Každému mssi sw. sloužjcjmu kněži dal při takowé přjležitosti 2 zlaté neb 12 střjbrných

penĕz. To gsme widĕli a swĕdectwj wydáwáme. Štĕdrost knjžete toho nepochopitelná a newyslowitelná byla. Nesčjslné dary dáwal cizjm wogwodům a knjžatům, na zlatĕ, na střjbře, w konjch, w prstenech, na odĕwu a látkách, což nelze wyslowiti. Kdo sečte počet wogska, rytjřů, knjžat, zbrognossů, wssady geg denně doprowázegjcjch! Šlechticowé zemĕ oplakáwegte w hořkosti srdce krále wasseho, genž wás ssarlatem rozkossnĕ přiodjwal, podáwal ozdoby zlaté k odĕwu wassemu. Opásáni gste byli negdražssjmi pasy purpurowými a stkwoucjmi ssňůrami a kragkami ozdobenými, což swĕt obdiwowal a slávu wassi až k nebi wyhlassowal. Ozdoba kaple králowské byla negdražssj roucha ssarlatowá a kmentowá, gako kásule, dalmatiky, kápj a giné ornáty. Kalichy nĕkteré zlaté, giné střjbrné. Tak slawný, tak milostiwý pán gak nesstastný a smutný wzal konec! Králowstwj České na wysokém stupni slávy a moci stálo, gak zhanobeno a zhubeno bylo gesstĕ za poslednjch dnů krále swého giuby tak mocného. Může se zagisté řjci o Otokaru: Snažil se králowstwj swé zwelebiti a nesslo to; ginj wsse wynaložili ge zkaziti, a také se gim nepodařilo, důkaz, že wyšssj mocnost králowstwj řjdj, což Karel Fridrich, Badenský wéwoda, r. 1446—1511 panowawssj wyznal.

Náklonnost biskupů ke kostelu Wyssehradskému a znamenité proměny w kolegiátnjm žiwotĕ.

Gako Praha w prostřed zemĕ, tak stál Wyssehrad u prostřed České cjrkwe, a z moci i správy biskupa Pražského byl wyhražen. Kapitola řjdila se dle stolice Řjmské. Negen kapitola Wyssehradská, ale i nĕkteřj klássterowé byli wyhraženi z práwomocnosti biskupské, gsouce pod správou samého papeže. Dokud gesstĕ cjrkew s bludy a pohanskou temnostj zápasila, nebyly práwa cjrkewnj a powinnosti tak přjsnĕ oddĕleny a rozmĕřeny. Gsa geden každý duchownj, w nižssjm neb wyšssjm řádu postawený, horliwostj puzen, dosti mage činiti we swém ouřadu, do giného se nemjchal, a spjsse byl druhý powdĕčen tomu, když nĕkdo napomáhal a gemu nadlehčowal, neboge se, že mu moci, práwa neb hodnosti ugme. Toho důkaz máme až dosawad na missionářjch amerikánských i asiatských. Přigde-li missionář wĕdomĕ neb newĕdomĕ do cizého biskupstwj a

posloužj lidu lačnějcjmu po chlebě nebeském, byl by se to bez předcházegjcjho powolenj biskupowa stalo, srdečně powděčen gest biskup a chwálj Boha z toho. Tak i mezi duchowenstwem ginde gest a bývalo. Byl-li wyhražen kostel který ze správy biskupa, ačkoli w biskupstwj geho se nacházel, nenesl to tak těžce, ani mu na mysl newstoupilo, žeby mu tjm důstognosti ubylo. A pak, gestli biskup dobrý pastýř stáda swého, a gestli ředitel a celá společnost duchowenstwa při kostele dle zákona cjrkwe swaté žiwa, co má při dohljženj naprawowati, co řjditi? Kde zákon lásky w Kristu, tu wssecho giného nazbyt. Když ale ouhlawnj nepřjtel, temnost a bludy přemoženy byly, a práce pohodlněgssj býti počjnaly, pak pastýřowé wssjm práwem zasluhowali, aby zwlásstnj uctiwosti a wážnosti za odměnu swého snaženj požjwali, i také pohodlnostj wsseligakých tělesných hleděti si počjnali. I wlastnj wnitřnj žádosti wjce se rozwjgely, a proto cjrkewnj práwa giž w přjsněgssj okresy a obory powinnosti se obmeziti musela. Tu biskupowé wýhrady těžce nesli a s nelibostj na ně patřili. Tak i w Pražském biskupstwj s Wyssehradem se stalo. Proto pozděgssj kronikářowé Česstj, nemohouce pochopiti, gak možno bylo, aby Wyssehrad z moci biskupské wyhražen byl práwně, na possetilou přissli myssléuku, že Wratislaw král, aby mrzutost Jaromjru bratru swému, tehdáž biskupu Pražskému, učinil, kostel tento wyhradil. W skutku nic spozdilegssjho gim napadnouti nemohlo. Bylť i za času Otokara I. wýhrad Wyssehradský nelibý biskupu Pražskému Ondřegi, který krále i zem Českou, gako swé biskupstwj, do klatby uwrhl a wssecky služby Božj zapowěděl, nemage Wyssehradu pod správou swou duchownj, wykonáwánj služeb Božjch tam zakázati nemohl. Král se swým dworem a Pražané býwali na službách Božjch na Wyssehradě, když na Prahu kletba uložena byla. Muselť Ondřeg, biskup Pražský, a po 50 letech opět někdo proti té swobodě kostela Wyssehradského powstati, tak že Jan, biskup XXIV., r. 1270 swědectwj wydal, že Wyssehradský kostel gest pod správou samé stolice papežské od starodáwna bez přetržky, a že to odtud doswědčuge, poněwadž on biskup od kwětu swé mladosti za 4 biskupy, a sice: Peregrina, Jana, genž geho strýc byl, Bernarda a Mikuláše widěl, že Wyssehradsstj tu swobodu wýhrady w biskupstwj Pražském měli. Na žádné pjsemnj důkazy se neodwoláwá,

ale na tradici. Tak bylo od počátku, tedy práwo to s sebou přinássi, ačkoli listů a pečetj na to nenj. Žiwé slowo gest wjce, než litera mrtwá. Směssno zagisté, pjsemné žádati důkazy, kde se prawda na žiwém slowě, na skutku zakládá. Nedá se gináč takměř žádná swoboda a žádné práwo cjrkewnj ginym spůsobem prowésti a dotwrditi, leč tradicj. Ouřednjk neb soudce buď si swětský neb duchownj, který tradici zawrhuge, ukazuge, že duch katolický ho opustil a protestantský geg opogil, a úsudek geho dlouhé přjzně nedogde, neboť gen to, co wsseobecné gest, a wssudy wkořeněno se nacházj, to stálé gest a pewné.

Za biskupa Jana III. wyhrazenj kostela na přjkoř nebylo, ale že kostelu Wyssehradskému přál, ukázal tjm, že odpustky w tom kostele udělil, a sice na den narozenj, obřezánj, zgewenj, z mrtwých wstánj Páně, na swátky swatých, k gegichžto uctěnj oltáře a ostatky w tom kostele se nacházely. J L e w, biskup Řezenský, dal odpustky na slawnost sw. Petra a Pawla, na den poswěcenj chrámu Páně a na čtyry slawnosti Blahoslawené Panny Marie. —

Kanownjci z počátku pospolu na Wyssehradě w gednom domě zůstáwali, a u žádných ginych kostelů ani služby, ani prebend neměli, tak gako to i ginde býwalo. W Mohuči r. 1253 přestali prý kanownjci pospolu žiwu býti. Prawdě podobno, že po 10 neb 20 letech i na Wyssehradě společné pospolu bydlenj tak přjsně zachowáwáno nebylo. Nenalezáme, aby w předesslých časech prelát neb kanownjk dům měl na Wyssehradě zwlásstnj, až Bartoloměg kustos; neměl také až dosud žádný dwogjho neb trogjho kanownjctwj, až Přjsnobor, scholastik Pražský, kterýž byl kanownjkem na Wyssehradě, a J o r d á n, kanownjk Wyssehradský, který od kapitoly na faru kostela Marie Panny we sspitále w Praze byl ustanowen, a od Jana, biskupa, potwrzen. W e l e s l a w, mistr, byl kanownjkem Pražským, Wyssehradským i Holomouckým. Z toho znamenati, že duch pokory a mjrnosti Kristowy se giž proměnil w ducha žádoucjho zbožj a hodnostj tohoto swěta. Ačkoli byly tyto časy O t t y, markrabj Braniborského, těžké, důchody welmi stenčené a prebendy tak tučné nebyly, předce se mně nezdá to přjčinou býti, aby geden muž 2 a 3 prebendy byl ku swé wýžiwě potřebowal, při pokoře a mjrnosti Kristowě. Byli také giž faráři na swých osadách a

kanownjci ginde bez prebend. Od základnjch prawidel se odloučili, a giná prawidla obecná na mjsto nich nepřissla, tak každý wzal, čeho se gen dopjditi mohl. Wnitřnj nepřjtel králowstwj Božjho, duch tohoto swěta, počal wáti w ratolestech stromu, a od té chwjle strom u wnitř tjm wjce chudnul. Gak daleko duch ten wlažný cjrkew Českou přiwedl, hrůza gest na to gen spomjnati.

Petr probosst. Děkanowé a kanownjci toho času.

Dle listu Klimenta IV. r. 1265 byl Wladislaw, probosst Wyssehradský a kaplan papežský, za biskupa w Solnohradě ustanowen, a r. 1267 nacházjm w listu kapitolnjm Petra, probossta, kterýž toho roku wykoupil od měssťanů Litoměřických pole u Žitenic za 20 hřiwen střjbra, tu se dobrým hospodářem býti ukázal, a toho Petra nacházjm gesstě r. 1285 w listech kapitolnjch, nelze tedy pochybowati, že 20 let na Wyssehradě probosstowal. S njm 3 děkanowé žiwi byli: Engelbert, kterýž také za Diwisse giž děkanowal, Kuno — a Bartoloměg. Kustosowé Gottfrid a Bohuslaw. — Scholastikowé Fridrich a Jan. — Kanownjci: Mistr Heřman, Petr Sar, Arnold, Bartoloměg, Bohuslaw, Kuno, mistr Gindřich, Welislaw, Dominik, mistr Wawřinec, mistr Jordán, Bartoloměg, Jan Polák, Hodislaw, Wenceslaw sakrista.

R. 1271 byl kanownjk Welislaw mjstoděkanem, 1280 kanownjk Dominik mjstoprobosstem. Kanownjk Gindřich, mistr fisikus, byl protonotař Pražský i Holomoucký kanownjk a farář při ginėm gesstě kostele. Gottfrid byl kustos a probosst Pražský.

Petr byl muž nad mjru přičinliwý, pracowitý a snad neghorliwěgssj hagitel práw a swobod kostela swého. Gestli listy, kteréž geho rukama wydány byly, také od něho sepsány gsou, byl zagisté znamenitý řečnjk a bohomluwec. Za krále Otokara a po geho smrti za ukrutných časů pod Otton, ředitelem země České a poručnjkem Wáclawa králowice, mnoho prospěl Petr zemi i cjrkwi Božj w Čechách. Na žádosť geho potwrdil král Otokar r. 1268 práwa probosstowi, aby lid na geho statcjch od žádného

k ničemu nebyl potahowán, ani pro žádné prowiněnj souzen, leč by probošt winného k ginému soudu odewzdal. Soudnj prwotiny w Prachensku, w Bukowce, na Pečce a w Doublebjch, o nichž w listech kapitolnjch žádná určitá zmjnka nikdež nebyla, darowal a potwrdil. Z tohoto wygádřenj patrně gest widěti, že znamenité nadánj se stalo gen oustně u přjtomnosti swědků, a že platilo, dokawad poctiwost panowala. W tomto listu swědčj král Otokar, že ku kostelu Wyssehradskému od dáwna prosslých časů předkowé geho připogili ouřad kanclјřský, a w listu od r. 1277 nazýwá král kostel Wyssehradský zwlásstnj kancelář dworu swého, čemuž se nenj co diwiti. Sprawedliwě souditi a řjditi gest powinnost, za kterou každý před Bohem odpowjdati musj. Proto tehdáž zwlásstnj soudy a důležité správy w sjncjch kostelnjch, i na oltář se ukládaly, neb práwo člowěka gest cosi swatého, tak gako gest člowěk obraz Božj. Na poswátném mjstě co swatého gest, swatě se djti mělo. Které řjzenj zapomene, že práwo člowěka swaté gest, tu ukrutnost z gedné, a otroctwj z druhé strany ruce sobě podáwá. Sprawedlnost pouze lidská neb filozofická neprospěge. To bylo přjčinou, že pohansstj národowé z otroctwj wyniknouti nemohli, ačkoli se swobodnými gmenowali; Kristus teprw swobodu prawou ukázal, když mocnářům do srdce wsstjpil, že člowěk obraz Božj gest, a geho práwo, práwo od Boha dané. Proto gest to zlé znamenj, že obraz ukřižowaného Spasitele nasseho z radnjch sjnj zmizel, gest se obáwati, aby také z mysle se nestratil, gestli se gesstě někde nacházj.

R. 1269 gest od Petra wyhotowen list k opatu Litomysslskému, w kterémž Otokar 60 lanů polj u Poličky klássteru daruge. Litoměřičtj si wystawěli lázeň na gruntech probosstowých; Přemysl nařjdil, aby tw lázně buď probosstowi připadly, neb docela zbořeny byly (r. 1277).

Přičiněnj kapitoly o rozmnoženj a zachowánj zbožj.

Engelbert děkan, předek Kunůw, odkázal 40 hřiwen střjbra na kůr w kostele, aby se znowa wystawěl. Kanownjk Hermann odkázal na oltář sw. Mikolásse 50 hřiwen. Těch 90 hřiwen dal děkan Kuno Dominikowi, kanownjku Wyssehradskému na wes Zelčjn,

kterou on po swém otci zdědil. Ta wes stála za 115 hřiwen střjbra. Byl tehdáž spůsob, že při koupi statku na každé hřiwně geden loton se připočjtal na wyčisstěnj střjbra (co se wůbec na chyst gmenowalo). Dominik odpustil kapitole co 115 lotonů činilo, 25 hřiwen obětowal oltáři sw. Dominika in ambone od něho wystawenému. Tak aby kněz k tomu oltáři přikázaný téhodně 3 msse sw. četl, a lampu, dnem i nocj za Dominika a geho rodiče hořjcj, obstaral, a dokud žiw bude Dominik, aby na den památný smrti otce geho 12 peněz a 12 mensjch swjček do obětnj pokladnice položil, a dwě nočnj swětla aby každoročně zaopatřil. Po smrti Dominika aby se polowice toho wsseho obrátila na wýročnj památku geho smrti. Užitky w té wsi se rozdělily tak, gak kdo na nj peněz měl. Statek patřil ale kostelu a kapitole.

Kapitola měla zbožj w Krči; gakýsi P o t o dělal tu obtjžnost. W soudu rozhodnuto bylo, že polowic Krče patřj giž nynj kapitole a polowice aby Poto až do swé smrti užjwal. Na Zelčjn a Krč gsou listy od r. 1279. Poto ze Mssena odkázal r. 1293 swůg podjl we swé poslednj wůli kapitole. Kapitolnj statky trpěly zhoubu gako probossstské a negwjce ty, z kterých denně podjly se dáwaly. I tu zwolila kapitola 5 mužů ze swé společnosti a odewzala gim ty statky ku sprawowánj, aby ge w lepssj staw uwedli. Poněwadž w zemi práwa dowolánj nebylo, a mnoho zbožj w rukou rozličných lidj bezpráwně se nacházelo, ginj opět ouroky a platy odwáděti obmesskáwali, utekla se kapitola do Řjma ku papežj o pomoc. Papež M a r t i n IV. ustanowil biskupa Holomouckého r. 1281 a po druhé 1282 a nařjdil mu, by přinutil neprawé držitele statků Wyssehradských, aby ge kapitole nawrátili. To samé nařjdil H o n o r i u s IV. opatowi Altenbergskému r. 1286. Hledali pomoci, kde mohli, newjm, mnoho-li dostali. Ale chwalitebná gest horliwost gegich.

Mezi probosstem a kapitolou byla o mýto w Prachaticjch wždy mrzutost. Kapitola postoupila swou polowici probosstu, a probosst dal opět podjl swůg na zbožj swém w Žitenicjch, w Malessowě, Týnci, Úgezdě, desátek w Litoměřicjch, patronát kostela w Žitenicjch a desátek z přjwozu pod Wyssehradem r. 1285, což král Wáclaw potwrdil.

Děkan Kuno založil wýžiwu pro kněze na Wyšehradě.

Kuno děkan koupil statek od Albika za 46 hřiwen střjbra dobrého, Pražské wáhy, w Kameněmostě, země na 2 pluhy, 3 sedláky, nágemnj pole magjcj, zahradu na zeleninu, a druhou owocnými stromy wysázenou a dobrá luka. To odkázal kostelu s tjmto záwazkem: Má býti téhoduě w pondělí 1 mše za děkana Kuno. Na wýročnj památku smrti geho má se obětowati 12 swjc, tolik peněz a baldachýn za 7 fertonů střjbra, z kterého by buď kasule neb giný oděw mešnj zhotowen býti mohl. Na to má být zwláštnj kněz dosazen, nemá toho zbožj kanownjk ani prebendowaný, ani bez prebendy užjwati. Ten kněz má na Wyšehradě bydleti, aby se duchowenstwo rozmnožilo. Welislaw kanownjk, kterýž poslednj wůli Kunowu obstaral, podržel si práwo kněze dosazowati; po geho smrti to kapitola dělala. Tento kněz dá oběd na den památný smrti přjtomným kanownjkům, wikářům, duchownjm a zwonjkům kostela Wyšehradského. Upsánj toho se stalo teprw r. 1294 dáwno po smrti Kunowě.

Způsob, gak nágem se umlauwal na Howorkowice (Howorčewes).

Někdo darowal kostelu Howorkowice, aby se wýročnj památka dála za odpuštěnj hřjchů zakladatele. Oldřich Placerius, měštan Pražský, nagal r. 1284 Howorkowice na 8 let. Kapitola položila tyto wýminky: aby prwnjm rokem odwedl 70 králowských měr pšenice, druhým 80, třetjm a pak dále 100 měr, a to k sw. Martinu. Mimo to má dáwati na ročnj requiem 12 swjček, 12 peněz knězi gahnowi a podgahnowi, gegichž týden gest, a 6 giným duchownjm a žákům oběd. Kdyby byl nedbalý w placenj, má dát pokutu 50 měr. Do zástawy dáwá Oldřich wše swé gměnj mowité i nemowité w Howorkowicjch. Zawázal se dáti 10 hřiwen střjbra na ohrady, přjkopy a stawenj, aby w dobrém stawu bylo. Při wystoupenj přislíbila mu kapitola 5 hřiwen nahraditi. Oldřich wystawěl w Howorkowicjch propugnaculum a obětowal kostelu. Slíbil také wosk od wčel, které mu Bůh požehná, kostelu dáwati. Kdyby se ale stala obecná ouhona, neouroda, sucho, krupobitj atd.,

chce kapitola slussnou náhradu učiniti. A poslednj rok může Oldřich zimnj i letnj obilj w Howorkowicjch složiti. Když by umřel, anebo chtěl, aby syn geho geden neb druhý nágem do 8 roků držel, to že mu kapitola powoluge.

Král Wáclaw milostiw se prokázal kapitole.

Nynj gen 2 listy Wáclawa II. se nacházegj na Wyssehradě od r. 1285, kterým změnu statků mezi probosstem a kapitolou potwrzuge, a od r. 1288, w kterém dal a utwrdil práwo chudým, Wyssehradské kapitole poddaným w Hodkowičkách, aby ryby lowili we Wltawě, gak daleko pole Hodkowičská se okolo řeky táhla až na druhý břeh w Chuchli. Chuchelsstj nemagj překážeti w lowenj ryb.

Jan probosst Wyssehradský postoupil dle wůle krále Wáclawa klássteru Zbraslawskému zbožj w Lahowicjch a we Widimu. Za náhradu dal král probosstowi 170 giter rolj w Milčicjch na blizku probosstského statku Tatce řečeného r. 1294. Toho roku darowal král městu Berounu wes Wzdice, která biskupu Pražskému patřila. Za tu dal 4 wesnice biskupowi: Dobřjn, Kozlowice, Černuc, Lobeč. Tyto wesnice patřily opět probosstu Wyssehradskému, za ty dal král probosstu ostatnj zbožj w Milčicjch nedaleko Sadské s lidem, roli, lukami a wssjm práwem a užitky, swobodami i přjslussenstwjm. Zagisté král tento milostiwý opatrně gednal a dobrý přjklad dáwal, když statky tak rozdělowal a w okrouhlost ge uwáděl, aby tjm snáze sprawowány býti mohly.

Kapitola pronagjmá, a Jan probosst měnj statky.

Časy byly těžké, protože zem od wálečných ouhon se gesstě nezotawila. Statky kapitole málo nesly, pronagjmala ge, ale komu? Swým spoluoudům, genž hospodářstwj rozuměli. Duchownj statky nagjmati, gest wždy possetilost, wždy gest duchownj ztrácen. Byť by sám ničemu nerozuměl, přece lépe pochodj, když nepronagjmá zbožj swého.

R. 1287 Miloslaw, arciděkan Bechyňský, a Přibyslaw, děkan Teplský, kanownjci Wyssehradsstj, nagali od kapitoly

statky Žitenice, Wrutice, Úgezd, Týnec se wssjm přjslussenstwjm, lesy, mlýny, lukami, s desátkem w Litoměřicjch na 5 let. Prwnj rok platily nágmu k sw. Giřj 14 hřiwen střjbra, aby kapitola mohla zástawy kostelnj wyplatiti, a po zbjrce wjna a po žnjch 18 měr (tůnj) Řezenských wjna Žitenického, to k sw. Michalu aby na Wyssehrad přiwezli. Druhým rokem 8 hřiwen střjbra k sw. Giřj a 20 měr Řezenských wjna k sw. Michalu, pak 8 hřiwen střjbra k sw. Hawlu. Třetjm rokem k sw. Giřj 12 hřiwen, k sw. Michalu 24 měr Řezenských wjna Žitenického a 12 hřiwen střjbra k sw. Hawlu, a to aby i ostatnj 2 léta dáwali.

R. 1292 probosst Jan II. prodal kanownjku Fridrichowi s powolenjm kapitoly 180 giter země s rowinami, lukami, rolemi wzdělanými i newzdělanými za 62 hřiwen střjbra a kaupil ten samý rok za těch 62 hřiwen zbožj přjležitěgssj, a sice wes Wrbičany při statku Tatcjch.

Sněm na Wyssehradě s naprawenj práw a uwedenj wyšssjch sskol do Čech, r. 1295. Pobožnost k Panně Marii. Walter scholastik.

Kronikáři Čessti čjm dále, tjm skrowněgssj správy o Wyssehradě dáwagj, tak gakoby wjce králowé na Wyssehradě byli nebydleli. Hágek wyprawuge na r. 1295, že král Wáclaw se radil s pány Českými o naprawenj a spořádánj práw a pak o to, aby w Praze sskoly uwedeny byly gako w Pařjži. Páni ale gednomu i druhému odpjrali, tak že král Wáclaw na giný čas to odložil a gak wjme, nic neučinil, byw smrtj dřjwe zachwácen.

R. 1295 byli na Wyssehradě Jan, biskup Krakowský, a Konrád Lubučenský; ti na žádost Bartoloměge, děkana a mistra, Jana, scholastiky odpustky w kostele Wyssehradském udělili těm, genž by přispěli ku stawěnj kostela, a byli při mssi swaté o Marii Panně na swjtánj. Kdy takowá pobožnost k Panně Marii na Wyssehradě začala, kdo půwodem byl, známo nenj. W Holomouci biskup Theodorik giž r. 1282 ustanowil, aby msse swatá o Panně Marii před swjtánjm slawně zpjwána byla. List na ty odpustky na Wyssehradě dán gest a Jan, scholastik, zřegmě gmenowán.

Kronika Zbraslawská wyprawuge w 54 kapitole diw, který sw. Celestin, papež, když z pokory a náklonnosti k žiwotu soukromnému neb poustewnickému důstognost papežskou složil, učinil, že znamenjm sw. křjže djtě od narozenj chromé uzdrawil, a dokládá, že mu to často powjdal ctihodný muž pan Walter, Wyssehradský scholastik a Pražský kanownjk, genž při tom byl. Kronikář Frantissek wyprawuge ten přjběh také, ale o Waltrowi žádné zmjnky nečinj. Gak máme rozuměti kronice Zbrawslawské? Jan byl scholastikem před rokem 1292, i po něm, gak listy wykazugj. Tedy r. 1295 gesstě scholastikem nebyl Walter, až r. 1318. Měl tedy Walter nějaké řjzenj toho času we Wlassjch, neb snad tam na sskolách byl? Wssak buď gak buď, důkaz přece gest, že Walter muž znamenitý byl.

Odpustky od rozličných biskupů od r. 1285—1304.

Udělowánj odpustků w těchto časech bylo we zwyku a na Wyssehradě prostředek, gakby stawenj kostelnj zaopatřeno býti mohlo. Wssecko gměnj wždy zapsáno bylo kostelu, a když kostel co znamenitého potřebowal, pokaždé zwláštnjch prostředků třeba bylo, i dobrodinci zbuzeni býti museli. Kapitola měla w mysli stawenj rozssjřiti a rozmnožiti, neb kněžstwa přibýwalo.

R. 1285 Inzeler, řádu sw. Augustina, biskup Budnenský, udělil odpustky na hody Božj a na swátky těch swatých, kterých oltáře na Wyssehradě stály a ostatky gegich se chowaly.

Giné odpustky udělil těm, genž ku stawěnj kostela nápomocni budou. R. 1288 Theodorik, biskup Holomoucký, to samé učinil, gen že ge na hody Božj negen na neděli ustanowil, ale i na druhý swátek prodloužil.

Prokop i geho nástupnjk Jan, biskupowé Krakowsstj, r. 1294—1295 udělili odpustky na slawnosti obyčegné, r. 1299 wyhotowili list na odpustky kostelu Wyssehradskému: Lando Nolánský, Mikoláš Kapitranský, Landolf Brirenský, Jakob Kalcedonský, Maurus Amelianský, Thomasius Kownenský, a Řehoř Pražský geg r. 1300 potwrdil.

Gindřich, biskup Wratislawský, dal odpustky na hody

Božj a na swátky Panny Marie. Tak biskupowé kapitolnjmu kostelu Wyssehradskému swou wděčnost a uctiwost prokazowali. — R. 1304 Petr, biskup Basilegský, ročnj odpustky udělil a Řehoř Pražský 40denni k nim přidal.

Protokol o wolenj děkana Gindřicha r. 1302.

My Petr, probosst s ostatnjmi kanownjky a preláty, genž přjtomni byli prwnj pátek po Nanebewstoupenj Páně s následugjcjmi dny gsme ustanowili k wolenj budoucjho děkana, pečugjce o to, aby wssickni ginde byblicj, genžby powoláni býti měli, a mohli pohodlně přjtomni býti, do té chwjle se swolali. Když se sessli do Wyssehradské kapitoly, předložil Petr, probosst nadřečené kapitoly, gakým spůsobem se bratřjm ljbj, dáti kostelu budoucjho děkana? Rozmlouwawsse mnoho o tom, obljbilo se wssem a každému woliti skrze kompromis. Sgednotiwsse se wssickni w gednu mysl, žádný neodpjrage, dali gsme moc a práwoouplné a swobodné welebnému otci w Kristu panu Petrowi, biskupu Basilegskému a probosstu nassemu, též pánům mistrowi Janowi, scholastikowi, a mistru Rapotowi, doktoru dekretů, Týneckému probosstowi, Wyssehradského kostela kanownjkům, mužům zagisté opatrným a wážným gakožto wolenj nasseho swědkům, woliti děkana a kostel obstarati ze swé neb celé společnosti kapitoly Wyssehradské, gak za dobré uznagj tjmto spůsobem, aby ze swé společnosti dwa třetjho, neb wssickni tři některého giného z kapitoly gednomyslně zwolili za děkana a pastýře tak, aby když o osobu, kterou by zwoliti mjnili, se sgednotj, geden z nařjzenj ostatnjch pro sebe a za ně a gménem celé kapitoly tu osobu zwolil wůbec, a kostelu osiřelému předstawil. Wssickni a každý pro sebe gsme ustanowili, že geg za budoucjho děkana a pastýře přigmeme, gen když gest schopen. Ti kteřj práwo dostali nadřečené po odchodu nassem z kapitoly sami gako sudj w kapitole zůstali, a po opatrném a pilném uwážení, gak nám pak o tom zpráwu dali, zwolili muže slowútného a wážného pana Gindřicha, faráře kostela Panny Marie w Praze, spolukanownjka nasseho, muže arci plného wěku, mrawů wážných a uměnjm zwláštnjm obdařeného, z poctiwého manželstwa splozeného a na kněžstwj poswěceného, kteréhož

často dotčený pan Petr, Basilegský biskup a probosst náš, geden z sudjch, z wůle a nařjzenjm swých spoluoudů, když wssecky kanownjky a preláty do kapitoly swolal, w tento způsob pjsemný zwolil: We gménu Otce, i Syna, i Ducha swatého. My Petr, z Božj a aposstolské milosti biskup Basilegský a probosst Wyssehradský z wůle a ze srozuměnj nassich spolusudj, kterýmž ostatnj swé hlasy swěřila kapitola nasse Wyssehradská na mjstě nassem a giných wssech, genž magj práwo woliti, nám i nassim spoluoudům odewzdáme po wzýwánj o milost Ducha sw. — pana Gindřicha, faráře Blahoslawené Marie w Praze, spolukanownjka a spolubratra nassého, gsme zwolili za děkana a pastýře nassého kostela Wyssehradského, a to wolenj pjsemně a slawně wůbec ohlassugeme. Ačkoliw zwolený sám s počátku dle způsobu dobrých srdcj se sponzel, pak ale přemožen prosbou silnou ku zwolenj sebe s bázni Božj přiwolil. Tak dle cjrkewnjch řádů a slawně učiněné wolenj gsme wssickni přigali a schwálili, „Tě Boha chwálime" prospěwugjce. O potwrzenj woleného děkana nowě wolený osobně do Řjma k sw. Otci gjti měl. Tenkráte a snad gindy též kapitola žádala Otce sw., aby to gegj wolenj potwrdil, že Gindřich pro swůg wěk a slabost a giné nehody osobně do Řjma se wydati nemůže. Tu žádost, w které protokol wolenj gest, 11 swědků podepsalo, 17 pečetj ale zawěsseno bylo, totiž:

Gá Petr, z Božj a aposstolské milosti Basilegský biskup, Wyssehradského kostela probosst, králowstwj Českého kancljř, byl gsem přjtomen při tom wolenj, srozuměn gsem byl, a wlastnj rukou gsem podepsal.

Gá mistr Kunrád, kustos kostela Wyssehradského, byl gsem přjtomen wolenj a srozuměn, a wlastnj rukou gsem podepsal.

Gá mistr Jan, scholastik Wyssehradského kostela, byl gsem při wolenj přjtomen i srozuměn, a rukou Mikolásse, sakristy Wyssehradského, gsem podepsal.

Gá Dominik, kanownjk kostela Wyssehradského, byl gsem při tom wolenj a srozuměn a rukou Oldřicha, pana Petra probossta Wyssehradského wikáře, gsem podepsal.

Tak ostatnj kanownjci buď wlastnj rukou neb ginou podepsáni gsou.

Kanownjk Petr připsal, že nemage swé pečeti, pečeti mistra

Rapoty, spolukanownjka, užil. Pečetě mnohé gsou zcela wydroleny, celá nenj žádná. List gest ale dobře zachowán.

Probosstowé a kanownjci od r. 1287—1303.

Po Petrowi z Reichensteina byl probosstem Jan II., z krwe králů Českých, o němž co na Wyssehradě činil, nahoře wyprawowáno bylo. Coby byl w zemském neb cjrkewnjm řjzenj prospěl, nenalezl gsem zaznamenáno.

Pak přissel Petr II. Aichspalter, rodič z Trewiru, ten byl biskupem Basilegským, pak arcibiskupem Mohučským, a gako arcibiskup znamenité služby králowstwj Českému za krále Jana prokazowal. O něm pozděgi bude mluweno.

Po Petru II. přissel Petr III., genž byl také probosstem Pražským a biskupem Holomouckým. O tomto Petru ale žádné památky w listech Wyssehradských nenacházjm, ani kdo giný o něm co wj, leč kronika Zbraslawská.

R. 1316 umřel Petr, biskup Holomoucký, w Praze a byl na na hradě pochowán. Ten ačkoliw probosstem Pražským i Wyssehradským, též kancljřem země České byl, a za žiwobytj wsseho bohatstwj hognost měl, při smrti sotwa tolik zanechal, aby pohřeb zaprawen býti mohl. Morawané gmenugj tohoto Petra Bradawice. Poněwadž o něm žádné zmjnky na Wyssehradě se nenacházj, kronika Zbraslawská gen neurčitě o něm pjsse, může býti, že Petr tento gen náhodou Wyssehradským probosstem nazwán gest.

Děkanem byl Gindřich. Kustosowé za ten čas Šimon r. 1292, Konrád r. 1302, a Rycholf r. 1313. Scholastikem byl pořád mistr Jan, musel býti nesmrtelný.

Kanownjci byli: R. 1287 Miloslaw, arcigahen Bechyňský, Přibyslaw, arcigahen Teplský. R. 1282 Fridrich, kanownjk a farář w Budči. R. 1294 Welislaw, kanownjk Wyssehradský, Pražský, Holomoucký, byl r. 1298 děkanem u sw. Wjta, Kochan a Šimon, kanownjci r. 1302, Dominik, Jan, Welislaw, mistr Rapota, mistr Petr, Sethan, Richolf, Petr r. 1303. Konrád měl djl prebendy swé w Hagce.

Kněžna Elisska z wězenj wyswobozena a za Jana Lucemburského prowdána.

Kmen dáwnowěký a silný když se zwrátj, welikým hřmotem padá, a wsse co zasáhne láme, drtj a potjrá. We Wáclawowi, synu Wáclawa II., zahynul kmen slawný knjžat Českých z pokolenj Přemyslowa, proto po celém králowstwj a mocnářstwj Českém zmatek a bjda powstala.

O Wyssehradě až do r. 1319 takměř žádné zpráwy nenalezám. Jan, probosst, byl také při poslednj wůli krále Wáclawa II. r. 1305. Týž Jan byl nápomocen Elissce, dceři krále Wáclawa II., genž byla od Gindřicha Korutánského pod strážj držána, aby mu w panowánj nad králowstwjm Českým nepřekážela. Ona opatrnostj a přičiněnjm Jana z Wartenberka, pána Českého, z wězenj wyswobozena, gako stará babička přestrogena až k Wyssehradu utekla, a tu od Jana, probossta, s wozem očekáwána, do Rymburka wezena, a tak z moci Gindřicha Korutánského oswobozena byla. Tato Elisska prowdala se za Jana Lucemburského, genž r. 1311 i s Elisskou od Petra Mohučského na hradě Pražském korunowán byl. Z toho manželstwj possel Karel, genž 14. kwětna se narodil a 30. toho měsjce u sw. Wjta od téhož Petra pokřtěn byl r. 1316.

Zbraslawská kronika takto o tomto Petrowi wyprawuge: „Welebný otec Petr, rodič z Trewiru, arcibiskup Mohučský, zkussený a wýborný lékař, moudrá rada knjžat, muž we wssech přjhodách lidského obcowánj welmi sstastný byl. Tento duchownj předstawený skrze Wáclawa krále, zakladatele klásstera Zbraslawského, byl klássteru tomu welmi milostiw, neb 2 oltáře w tom kostele nábožně nadal. Gaký tento welebný kmet dle osoby byl, pomlčjm; byl maličký, ale tjm wznesseněgssj w rozumu, w uměnj a moci, w bohoslowj a lékařstwj neměl sobě rowného. Po nesstastném pádu Otokara snažil se až do r. 1320 w těch negtěžssjch časech, co zlého bylo, odwrátiti a dobré činiti. Skrze sstastné uzdrawenj papeže Klimenta V., genž w nebezpečné nemoci od swých lékařů opusstěn, skrze prostředky lékařské Petrem uzdrawen byl, z wděčnosti na arcibiskupstwj Mohučské dosazen gest. On také 14letého Jana Lucemburského do Čech při-

wedl, a w Plzni a w Praze k nakloněnj mu srdcj Českých mnoho prospěl. Takowé muže Wyssehradská kapitola mezi swými počjtá.

Držislaw děkan. Gindřich kanownjk.

Děkan Gindřich powýssen byl na biskupskou stolici do Řezna, a Držislaw arcigahen Pražský byl wolen za děkana Wyssehradského. Byl práwnjk krále Wladislawa, z rodu Gindřichowa, genž pozděgi Černjnský se nazýwal. Papež Jan XXII. w bulle potwrzugjcj na děkanstwj Wyssehradské takto o něm pjsse: Nechceme, aby déle děkanstwj náležitého ředitele zbaweno bylo. Pozorugjce wzneſſenosk twého rodu, twou učenosk i ctnosti twé a chtjce zwlásstnj milosk tobě ukázati, udělugeme ti to děkanstwj.

Kde Hamerssmid tuto bullu nalezl, newjm, nynj w listowně Wyssehradské se nic takowého nenacházj.

Tento děkan stál u krále Jana u weliké milosti a wážnosti, mnoho učinil král na geho radu. Na přjmluwu geho rod Černjnský znamenitých milostj oučasten byl. Za těchto časů zadržel papež wssecky přjgmy nowě usazeného děkana prwnjho roku pro sebe. Děkan wolený neměl přjgmů, ale znamenité wýlohy gak při dosazenj, tak na giná wydánj, neb měl mezi giným soud o faru Tegnskou s Staroměstským Pražským magistrátem. Proto mu kapitola dala ze společných statků dwůr Schönfeld se dwěma statky a s přjslussenstwjm tak, že musel wikáře při oltáři Marie Panny we Wyssehradském kostele dle hognosti důchodů z toho zbožj wyplýwagjcjch spokogiti. To se stalo r. 1318. Řehoř, děkan u sw. Gilgj w Starém městě, wydal neprawé listy w soudech proti Držislawowi, a za to do kletby uwržen byl; konsistoř Pražská žádného psanj od toho Řehoře přigmouti nesměla. To bylo práwě w rozepři o faru Tegnskou. Držislaw děkan měl swá práwa co hágiti, a kapitola tjm nesnáze měla; nebylo na tom dosti, něgaký Gindřich z Sonenburka, kanownjk kostela Wyssehradského, welmi nepřjgemný soud začal s Janem IV., biskupem Pražským, obžalowal geg w Řjmě a těžce geg winil z neposlussenstwj stolici aposstolské, z podporowánj kacjřů, ze simonie (swatokupectwj), a mnohých giných neprawostj a dokládal, že wsse slowy i listy dokázati hotow gest, a gestli by

nedokázal, že se wšem trestům podrobuge. To kronikář Zbraslawský na rok 1318 wyprawuge a dokládá, že opat sw. Saturnina za soudce ustanowen gest, rozepře ale že skončena nenj. Kronikář František Pražský též o tom zmjnku činj, tupj welmi Gindřicha a wychwaluge Jana biskupa; o tom, z čeho Gindřich geg winj, nikdež zmjnky nečinj. Měl Jan tento wjce nepřátel. 11 let trwala tato rozepře. Jan byl do Řjma powolán, tu se ze wšeho zodpowjdal, a gak pjše František, nad swými nepřátely swjtězil a r. 1329 do Prahy se šťastně nawrátiw s welikou sláwou přigat byl. Co přjčinu k takowému podezřenj dalo, žádný newyprawuge. Jan tento weliké náklady na cjrkewnj ústawy wedl, a biskupstwj w přjgmech rozhogniti welmi se snažil.

Soud o faru Tegnskou mezi Držislawem děkanem Wyšehradským a rychtářem Starého města Prahy.

Kdo a kdy kostel Tegnský kapitole Wyšehradské pod duchownj spráwu odewzdal, nenalezl gsem. Byl hned wedle kostela dům hostinský, špitál, tak že djl toho domu ke kostelu přistawen býti se zdál; tento špitál Blahoslawené Marie Panny darowal Soběslaw II. knjže r. 1178 kapitole Wyšehradské a král Wáclaw to nadánj r. 1251 potwrdil. O ten dům giž r. 1277 rozepře byla, an Michal Jan, měšťan Pražský sobě geg wlastnil. Papež Mikoláš III. ustanowil opata Třebjčského w Morawě za soudce mezi měšťany a kapitolou. R. 1300 ustanowil Jan, biskup Pražský, bez wědomj a wůle děkana Wyšehradského wikáře při kostele Tegnském; děkan si stjžnost proti tomu wedl, a biskup odwolal to ustanowenj. Tak mnohé nesnáze o patronát toho kostela i o ten dům kapitola měla, až to do tuha přišlo. Držislaw postawil se r. 1320 na úswitě očišťowánj Marie Panny před Hawla, arcigahna Hradeckého, mjstosoudce na mjstě Bawora, opata Břewňowského, přede dweřmi kostela Pražského a předložil list papežský od Jana papeže, w kterémž nařizuge Baworowi, opatu Břewňowskému, aby obstaral, by se nawrátilo děkanu Wyšehradskému, co odcizeno bylo a gest. Též list od Břewňowského opata, w kterém na mjsto sebe za soudce ustanowuge Hawla, arcigahna Hradeckého. I list Hawla

Hradeckého, w kterém Petru faráři sw. Michala, a Hočalkowi, faráři sw. Walentina nařizuge, aby wssechny osadniky Tegnské fary předwolali a gim nařjdili, by oni sami neb gménem gich syndik neb prokurátor na oswitě očisstowánj Marie Panny 3. hodinu se wynassli, a před děkanem Wyssehradským se z práwa zodpowjdali. Přissli w určitou hodinu wyslanj 3 mužowé od osadnjků a žádali prodlouženj lhůty, že za tak krátký gim určitý čas nemohli wssech důkazů shledati, a že starssi z osadnjků negsou přjtomni. Děkan žádal, aby odporná strana gako neposlussná, že se slussně nepostawila, prohlássena byla, a odsouzena, aby outraty zaplatila. Pan soudce poradiw se s moudrými, a zachrániw práwa gedné a druhé strany, ustanowil úterek po neděli Reminiscere 3. hodinu, aby osadnjci Tegnsstj skrze syndika dostatečného se do soudu postawili. Welislaw a Pawel, kněžj kostela Pražského, od Hawla za pjsaře přigati gsouce, přjsahu složili, že chtěgj wsse wěrně psáti, co před soudem se stane.

W ustanowený čas přissel děkan, žádage, aby se pokračowalo dle určenj. Strana odporná ale nepřissla. Dotjral děkan na odsouzenj pro neposlussnost. Aby soudce odpornou stranu ze zlosti přeswědčil, určil opět úterek po skončeném welikonočnjm hodu k ssetřenj té rozepře. W ten den se wynassel Držislaw, děkan, a z osadnjků Tegnských 2 plnomocnjci. Pjsařowé dostali otewřené psanj, že soudce přigjti nemůže, a že oktaw sw. aposstolů Filipa a Jakuba ustanowuge k soudu, a gestli by to byl den, w který se soudy nedržj, na den následugjcj soudnj, že do Prahy přigde, a wsse před sebe wezme; což oběma stranám ohlássено bylo. W určitý den uwedl děkan soudci na paměť wsse, co se dálo a žádal odsouzenj odporné strany, též placenj útrat. Frenclin, rychtář Pražský, ukázal list plnomocenstwj swého na mjstě wssech osadnjků Tegnských a žádal o prodlouženj lhůty, aby zástupce pro sebe wyhledati mohl, dokládage, že nemůže w Praze ani w celém králowstwj Českém gakého nalezti, protože wssickni práwnjci gsou buď kanownjci toho děkana, neb gemu k ruce, že musj w cizjch zemjch zástupce hledati, a to že za tak krátký čas se státi nemůže. Soud byl odložen na budoucj pátek. Tu děkan předložil list, že gsou zástupcowé w Čechách, gen když se gim dobře zaplatj, a usilowal, aby osadnjci za

gegich zlost byli potrestáni. Podal i giný list, w němž dokazuge, že geho předek Ginbřich wikáře w Tegně ustanowil, a že tenkráte, když děkana na Wyssehradě a tedy zástupce nebylo, osadnjci mocně wikáře usadili. Děkan žádá, aby geho práwo hágeno, přjgmy, které mu za ten čas patřily, nahraženy, a osadnjci potrestáni byli. Děkan počjtal za ten čas 100 hřiwen grossů peněz Pražských, za outraty též 100 hřiwen, a žádal mjti práwo, aby i budoucj outraty počjtati mohl. Frenclin Jakubůw z Turri, rychtář Pražský, předložil list, w kterémž osada Tegnská popousstj práwo gemu, dosazowati faráře do Tegna, aby on i geho potomci, dědici, neb komukoliw by to práwo propůgčil, ho užjwal, že gim do té rozepře, kterou děkan o patronát wede, nic neuj. A žádal opět o lhůtu dalssj, aby si mohl zástupce wyhledati. Soudce opět budoucj pátek ustanowil. Tu soudce odsoudil osadnjky, aby outraty platili, a děkan proti tomu na odpor se postawil. Rychtář žádal o lhůtu, a bylo určeno segjti se w pátek před sw. Wjtem. Rychtář se ale nepostawil. Děkan dorážel, aby soudce wyřkl, že osadnjci nemagj práwa na kostel, a to giž také proto, že mezi rozepřj se práwa swého odřeksse ginému, a sice mocněgssjmu postoupili. Byl určen pátek po sw. Janu Křtiteli. Tu teprw dle nařjzenj soudcowa děkan důkazy a listy biskupů a giné proukázal, které práwo geho ku kostelu Tegnskému doswědčowaly, ty kázal soudce u přjtomnosti mnohých moudrých čjsti. (Stará bába by řekla: Podlé mého hloupého rozumu měly ty listy hned prwnj den čteny býti, tu měli začjti.) Listy byly od biskupů Pražských od r. 1278 — 1302 — 1311 — 1308 — 1313 — 1318. K tomu gesstě 4 swědky přiwedl, genž přisahali, že patronát Tegnský děkanu patřj. Soudce nemoha přjtomen býti, aby se wyřčenj swědků skonalo, odewzdal to swému kaplanu Bohuslawowi, a prohlássenj wyznánj swědků obložil na sobotu po sw. Petru a Pawlu. Swědectwj bylo prohlássено. Jan, farář kostela sw. Jana, takto swědčil, že Donat od pana děkana presentowán ke kostelu sw. Marie w Tegně, obloupen byl toho kostela a z něho násilou wyhozen od Ebrljna a syna geho a giných osadnjků toho kostela, že byl od oltáře strčen, a že oběř s oltáře od syna Eberlinowa, laika, mocj gemu wytržena byla, a že i ginj duchownj od nadřečených z kostela wyhozeni byli. Ostatnj swědkowé práwě tak swědčili, že se to stalo

na den sw. Mikoláſſe. Na to ſe tázal ſoudce, zdali by děkan geſſtě wjce důkazů měl, neb geſſtě cos giného pronéſti chtěl, neb geſtli kdo proti tomu co namjtá? Když ſe nikdo neozwal, řekl děkan, že ſe ſpokoguge s tjm, co řekl, a žádal o rozſudek. Soudce uložil den outerek po oktáwu sw. Petra a Pawla. Na ten den přiſſed děkan žádal rozſudek. Soudce ſedě na ſtolici přede dweřmi koſtela Pražſkého u přjtomnoſti mnohých wzýwal gméno Kriſtowo a rozſudek učinil: Že oſadnjci we ſwé při propadli, protože mezi rozepřj ſwé práwo mocněgſſjmu poſtoupili, že ſe dokázalo, gak děkan to práwo měl a o ně oloupen byl, že tedy děkan ſe do ſwého práwa uſazuge. Děkan žádal, aby oſadnjci odſouzeni byli k náhradě wſſech přjgmů za ten čas, co geg patronátu zbawili. Soudce ge odſoudil, aby 60 kop gr. ſtř. Pr. nahradili. Na útraty té pře muſeli děkanu dáti 40 kop. Že děkan na tu při tolik wydal, muſel přiſahati. Stalo ſe na hradě Pražſkém před koſtelem biſkupſkým r. 1320 dne 8. čerwence.

Patrně geſt widěti, že gakkoli kněži ſoudili, děkanu nic nedarowali. Tuto při obſſjrněgi gſem popſal, aby byl obraz něgaký wedenj a zaſtáwánj práw. Zagiſté kratčegi ſe k cjli dogjti mohlo, ale tak ſe to dálo před pěti ſtv lety, a gſou-li nynj ceſty práwnj kratſſj a přjgemněgſſj? Měř a uwažug, mnoho-li gſme proſpěli. — Paměti hoden i liſt, na kterém ten ſoud pſán geſt. Geſt 5 loket beze čtwrti dlouhý a přes půl lokte ſſiroký, ſeſtáwá z oſmi kuſů pergamenowých, které řeménky pergamenowými ſeſſity gſou, a na každém konci řeménku geſt pečeť zawěſſena, aby ſſwy ſe rozpárati nemohly, ſedmero geſt řeménků, tedy 14 pečetj; 15tá geſt dole zawěſſena na potwrzenj. Nápis na pečetjch podlouhlých z bjlého woſku geſt: Gallus archidiaconus Gradicensis. Málo liſtů toho ſpůſobu ſe nacházj.

Nebyl proto pokog, opět r. 1323 uſouzeno bylo takto: Když wikář odegde, má rychtář Pražſký děkanowi mezi 3 měſjci dwa hodné a ſchopné muže předſtawiti, a děkan gednoho z nich zwoliti a biſkupu k potwrzenj podati. Který by ſe tak nedržel, ſtratj práwo ſwé pro tenkráte. Wikář má oba za ſwé patrony uznati a na důkaz poddannoſti ročně gim z obětj koſtela Marie Panny 15 kop gr. pen. Pr. ſtřjb. platiti. Syn Eberlinůw ať platj 12 kop děkanowi, dle

toho měl děkan ročně z Tegnské fary 19½ kop. Byly tedy oběti tehdáž hogné. Snad na místo těch přišla tak nazwaná šstola. Když nechce člowěk coš potřebného z dobré wůle činiti, přinucen býwá k těžššímu.

Nadánj a založenj kantora r. 1320.

Kdo kantor byl a gaká geho powinnost byla, nenacházjm. U sw. Wjta gest kanownjk cantor. R. 1292 koupil Fridrich, kanownjk Wyšsehradský a farář w Budči, od probošta Jana zbožj w Kaměnémostě, gak gsme nahoře čtli. Koupil také od sakristy půl mlýna. To zbožj dal kapitole, aby přjgmy z něho nowě zřjzený kantor při kostele Wyšsehradském měl, a sice takto: Kantor zaprawj z těch přjgmů na wýročnj památku smrti: kanownjkům při hodinkách 20 gr., sakristowi a mistru šskolnjmu po 1 gr., na 10 mšsi sw. za mrtwé 5 gr., — wikářům, kteřj při hodinkách budou, 10 gr., wikářům, genž při mšsi památné budou, 10 gr. — Na oběd těm, gimž patřj, 5 gr. — zwonjkům 1 gr.; na chudé žáky 4 gr. Na oběk a swětlo po 2 gr. — Druhá památka se má konati za otce, a třetj za matku. Tu na oběk a na swětlo po 1 gr. — Dwě kopy a půl a 5 gr. dá na 12 swětel, která mezi sw. apošstoly na welkém oltáři na slawnosti, na které budou chtjti děkan a kanownjci, rozswjtit se magj. Ostatnj patřj kantorowi wšsecko.

Král Jan založil nowého kanownjka r. 1321.

Král Jan přiwtělil kostel w Heřmani, genž králi patřil, ke kostelu Wyšsehradskému, tak aby z přjgmů toho kostela byla prebenda Wyšsehradská učiněna. Ustanowil, aby ten kanownjk, genž důchody ty bráti bude, wšsech práw duchownjch i swětských i dennjch podjlů kanownjckých gako ostatnj kanownjci prebendowanj oučasten byl. W Heřmani aby stálého wikáře, genžby lidem swátostmi posluhowal, ke kostelu obstaral a gemu potřebné důchody wykázal. Toho aby kanownjk wždy biskupu Pražskému presentowal. Poněwadž s ostatnjmi kanownjky dennj djlce bráti měl, byli by s tjm ostatnj skráceni. Nařjdil tedy král, aby se kapitole

náhrada stala ročně se 6 kopami gr. we dwou lhůtách, o sw. Giřj a o sw. Hawle. Toho času administrowal bisstupstwj Pražské Oldřich z Paběnic, scholastik Pražský, on to králowské nadánj potwrdil. Farář tehdegssj w Heřmani, Tobiáš, byl prwnjm kanownjkem na té prebendě a po něm geho nástupnjci; bylo to tak, gako to skoro nynj gest w Hradci Králowé s děkanstwjm městským. Králowna presentuge děkana pro město a spolu kanownjka kapitoly. Tak to bylo s počátku z nouze učiněno, a až dotud po $1\frac{1}{2}$ stoletj a wjce nikdo se nenassel, aby nouzi té pomohl a kanownjku žiwnost zaopatřil. Tak i w Litoměřicjch se děge. Bisskup gest žiw z důchodů probosstských a ta změna připusstěna byla od papeže proto, že slib se stal, že ti, gimž náležj péči mjti o duchownj ústawy, obstaragj, aby gměnj tolik co negdřjwe obgednali, co by probosst wýžiwu měl. To se hned nedlouho před 200 lety stalo, a probossta gesstě nenj. Gak obtjžno musj býti, počátečné nedostatky wyplňowati. Pozděgi přiwtělil král Jan kostel Žitomjř ku kapitole, gak učinil w Heřmani, na obě dwě prebendy král wolil kanownjky. Toto obé nadánj r. 1330 od papeže potwrzeno bylo. Tobiáš byl miláček krále Jana, a mage z přjgmů Heřmanské fary wikáře wydržowati, ubyla mu gich znamenitá částka; wedl si stjžnost u krále, že prebenda geho welmi chudá gest. Král Jan darowal k té prebendě důchody z králowské berně w kragi Chýnowském, Bechyňském a Wltawském, r. 1330. U Heřmaně byly něgaké prostliny a háge králowské. Ty též obdržela kapitola r. 1341, wyplenila les a orné pole nadělala; některé giné zbožj, gež něgaký Lokeckow až do swé smrti od krále měl, pak kapitole připadlo a woda Blanice od mostu Heřmanského až k mostu Půhonu k lowenj ryb k Wyssehradu patřila od r. 1341. Rytjř Iwan wystawěl u Heřmani mlýn a darowal geg tamègssjmu kostelu; král to obdarowánj potwrdil a co práwa k tomu mlýnu měl, kapitole postoupil. Tak zrostla prebenda Wyssehradská.

Giné milosti od krále Jana kapitole prokázané.

Od krále Jana nacházj se až dosawáde na Wyssehradě 14 listů půwodnjch a giné 4 uwádj Hamerssmid z kopiáře. Hned

prwnjm rokem panowánj swého dal probosstu Janowi 70 honů pole u Plzně dědičně. R. 1321 darowal Držislawowi děkanu stawenj králowské, zdj obehnané, na hoře Wyssehradské ležjcj, aby w něm děkan i geho nástupnjci bydleli. Fara w Sussici byla přiwtělena za prebendu ku kostelu Wyssehradskému a kanownjkem na nj byl Mikoláš, syn Jana krále a bratr Karlůw. Tam Augustiáni klásster založili a faráři něgaké těžkosti působili. Král ge napomjnal r. 1331, aby se mjrně chowali. Wssak nedali pokoge a r. 1345 dostali správu, aby se ze Sussice wystěhowali, sice že se gim klásster zbořj až do základu.

Duchownj osoby bonifantes nazwané, 12 w počtu. Na mjstě gich 10 kněžj nazwaných chorálnjch zřjzeno.

Kdy a kdo bonifanty u Wyssehradského chrámu Páně založil, nenalezl gsem. Byli to žáci neb klerikowé, genž při službách Božjch dennjch i nočnjch sloužili. Přjgmy měli na gednom dwoře, genž ku kostelu Marie Panny před Tegnem patřil a r. 1322 něgaký Štěpán z Tetjna, práwem zákupnjm (emfiteutickým) pronagatý měl. Platil 3 kopy, genž clericis bonifantibus patřily, wes Čakowice s twrzj a Basst gim patřila. Giž dáwno o tom se mluwilo, aby mjsto bonifantů kněži se ustanowili; a r. 1317 w kapitole, tak se ustanowilo, wssak w skutek neuwedlo. Držislaw děkan zřjdil gim stawenj, gak se zdá, to samé, gež pro sebe od krále Jana dostal, neb bylo zbořené, že w něm bydleti nemohl. Twrz w Čakowicjch a giné wěci na statcjch bonifantů sprawil a zřjdil, poněwadž dosti přjgmů k wýžiwě neměli, tedy na ně náklad wedl. To wsse činil ze swého a počjtal 80 kop gr. Praž. wýloh. Žádal od kapitoly náhradu. Kapitola zaprodala (emfiteuticky) zbožj bonifantů Basst a Čakowice, dostala 66 kop Praž. gr. na hotowě a ročnjho platu 32 kop. Tyto zůstaly za důchod bonifantům, a 66 kop wzal děkan za náhradu. — Gest to ku podiwu, gak starý gest tento duch ďábelský, nikdy nechtjt mjti něgakých peněz w záloze, ale wždy prodáwati zbožj, když něgaká potřeba nastane. Wsse musj hrdlem progjti. Tak to bylo před 5 sty lety, tak gest to nynj, a proto musj wsse na mizinu přigjti, a nouzi třjti.

R. 1326 mjsto bonifsantů kněžj chorálnj ustanoweni byli, a zákon gegich znj takto:

1. Magj mjti kněžj chorálnj přednosť w oděwu a w plessi cjrkewnj.

2. Magj býti přjtomni při wssech hodinkách, mssjch, wigilijch, a při službách kostelnjch s počátku až do konce a to w spůsobu tomto:

3. Při mssi Marie Panny, která se při rozednjwánj spjwá, geden týden 5 a druhý týden opět giných 5.

4. Rowně tak při mssi sw. za mrtwé, na kterou se nezwonj welkým zwonem, — ginak wssickni přjtomni býti magj.

5. Každou neděli budou slaužiti 6 mssj, každý giný den čtyry mimo dennj hodinky a msse, které se spjwati budou wedlé pořádku. Kdyžby se srownati nemohli, zanechá se to pánům residentům k rozhodnutj.

6. Od nich má býti slaužena gedna msse wždy po rannjch hodinkách při začátku switánj u welkého oltáře, gestli žeby giž giný kněz tu neslaužil, tu u giného oltáře ať čtena gest bez odkladu.

7. Gedna msse slaužena bude po offertorium welké msse, ku konci gest opět giná msse.

8. Mezi mssj Panny Marie neb za mrtwé může z těch, genž při těch mssjch nepotřebugj přjtomnu býti, geden za druhého, když má na prázdno, a řád nenj na něm, mssi čjsti, a mssi sw. Marie neb za mrtwé přjtomen býti, gak na hoře řečeno, bez pokuty ujžepsané.

9. Ti kněžj magj s duchownjmi desjti chlebů w neděli, pakli by ale hod Páně neb matky geho byl neb slawnosť některého patrona na ten den připadla, tedy následugjcj den, každý měsjc u welkého oltáře po prwnjch hodinkách slawně se služebnjky mssi spjwati o sw. Duchu. Geden z nich slauže tu mssi připogj dwě modlitby, gednu za žiwé, genž ge ustanowili a obstarawagj, druhou za mrtwé dobrodince.

10. Musegj bydleti na wrchu Wyssehradském w domě někdy děkanském neb ginde, kde se gim zljbj w domjch kanownjků, wikářů a oltářnjků, ne pak w hospodách neb w domjch podezřelých.

11. Každý z těch kněžj dostane denně 9 gr. Pražského rázu.

12. Zanedbá-li kdo které koliw hodinky, pokuta bude: geden malý denár za primu, terc, sextu, nonu, nesspory, kompletář, wssi Panny Marie a za mrtwé; 2 malé denáry za matutinum.

13. Spjwati budou skrz celý rok s duchownjmi desjti chlebů w určitý čas antifonu o Pauně Marii po kompletáři.

14. Kdyby některý z nich hodinky často zanedbáwal, ať se to wznese na kapitolu skrze pana děkana a 2 residenty, ať čte žaltář ouplně, co se gegich úsudku zanechá. Kdyžby ta pokuta neprospěla, ostřegi ať potrestán gest, ať mimo žaltář řjká 7 kagicjch žalmů a litanie; kdyžby ani to neprospělo, propustj se z powinnosti swé.

15. Kdyžby některý mssе, kterou má slaužiti, sám neb skrze giného neslaužil, stratj 3 malé penjze, za které giný druhý den čjsti bude, leč by měl dostatečnou přjčinu, že čjsti nemohl a se dřjwe u 2 residentů omluwil.

16. Magj nadřečenj swé powinnosti wykonáwati dle pořádku ustanoweného tak, aby w tom žádná nedbalosť nebyla — sic by nedbalý pokutowán byl gednjm malým penjzem. Aniž smégj powinnostj konati, které gsou pro chlapce, leč by giné pomoci nebylo.

17. Ani smégj za wikáře neb oltářnjka gakých powinnostj konati, leč když schážj. Ani smégj kterých powinnostj mimo kostel neb w kostele konati neb beneficium mjti mimo swé.

18. Na den slawný Pána nasseho, Panny Marie, a patronů, totiž: sw. Petra a Pawla, sw. Klimenta, Wogtěcha, Gereona, Vitala, Oldřicha, na slawnosť poswěcenj chrámu Páně čte každý mssi sw. k té slawnosti; na wýročnj památku smrti zakladatelů, totiž: Wratislawa, geho synů a manželek gegich, genž w nassem chrámu odpočjwagj, a při rekwijch za preláty a kanowniky, kteřj w nassem kostele pohřbeni budou, neb byť by se i ginde stalo, gen když se za ně čte, každý z nich mssi sw. za mrtwé slaužiti bude, za dusse nadřečené pod pokutou wyznamenanou 3 peněz malých bez rozdjlu.

19. Žádný z nich nesmj se wzdáliti od kostela bez dowolenj residentů, a kdyby se stalo, žeby odegjti chtěl s dowolenjm pánů, místo sebe giného opatřj, genž by docela geho powinnosť zastal, a gestli že by se za měsjc newrátil, stratj swé mjsto, leč by nemocen

byl neb zagat, co na swém mjstě se dokáže. Kdyby někoho i dlouhá nemoc obkljčila, djly swé docela dostane.

20. Pokuty nadřečených obdrži decempáni mimo pokuty za mſſe, které mjsto nich čteny být musegj, kteřj duchownj za to tjm pilněgi služby Božj ať konagi, a při wſſech hodinkách přjtomni ať gsou.

21. Dosazenj těch kněžj státi se má od prélátů a kanownjků we wětſſjch prebendách a od residentů, a sice ze služebnjků kostela wlastnjho, genž w skutku přisluhugj a schopni gsou, ginak odginud se wezmou lepſſj, genž se shledati mohou. I propustit ge mohou ti samj páni z důležitého prowiněnj, což se gegich swědomj zanechá, neb wětſſjmu djlu z nich.

22. Nadřečenj kněžj dagj také dostatečné rukogemstwj, že za wſſecku ſſkodu skrze ně učiněnou po ten celý čas, co při kostele naſſem w powinnosti budou, když by stjženi byli, a se dostatečně zodpowjdati nemohli, zouplna zadost učinj.

23. Kdoby ze swé powinnosti wystoupiti mjnil, má měsjc napřed wěděť dáti, abychom giného ustanowili.

24. Při weliké schůzce lidu, aby se rozepře mezi oltářnjky a kněžjmi chorálnjmi skrze oběti nestala, ustanowugem, aby co při mſſjch kněžj chorálnjch obětowáno bude na oltářjch, u kterých mſſe čtou, oni s oltářnjky se dělili napolowic o to, co by přes groš obětowáno bylo, a we wſſech mſſjch, které slaužiti přigdou, aby od oltářnjků strpeni byli.

25. Z pokut kněžj chorálnjch, genž decempánům odhodlány gsou, dostanou djly chudj duchownj, kteřj do kůru chodj, gestli že decempáni to učiniti zameſſkagj.

26. Wýklad w pochybnostech, které by z předřečeného neb z přjčiny těch prawidel powstaly, a doplněnj toho, kdyby geſſtě co chybělo, zanecháme residentům.

27. Residenti, tedy páni, genž břemeno naſſeho kostela negwětſſj nesou a proto mezi ně se wſſecky důchody mimo almužny dělj, magj mjti dobrou péči, aby dotčenj kněžj ze zbožj bonifantů a ze zbožj kostela w Budči dle přiwtělenj geho, gim skrze administratory Pražſkého biskupstwj a odginud dennj i nočnj penjz, který si zaslaužiti musegj, také náležitě dosáhli.

Přjgmy zwláštnj těch kněžj. Kapitola se usnesla, aby některé obedience, genž prelátům a kanownjkům patřily, na wýžiwu těch kněžj dali. Dali gim přjgem z Hor Kutných, gegž probošt Jan za Howorčewes kapitole postoupil, a obedienci w Medwězj. Děkan Držislaw měl prozatjm něgaké obydlj na hoře, toto obydlj wykázala kapitola těmto nowě ustanoweným kněžjm, kteřj by w něm bydleti chtěli; a dům, w němž dosud bonifanti zůstáwali, postoupila děkanowi za sjdlo, neb ten děkan i geho předkowé neměli gistého bytu na hoře Wyšehradě. W tom domě zůstáwal děkan také r. 1482.

Zwláštnj práwa od Jana krále probošstu a giná kapitole udělená.

R. 1319 odcházege Jan král do Lucemburku, odewzdal práwo, probošta w Staré Boleslawi dosaditi, Janowi, probošstu Wyšehradskému. W giném listu toho samého roku dal probošstu Wyšehradskému plnomocenstwj, duchowenstwo na wšecka mjsta králowského patronátu dosazowati. Postoupil mu práwo, wšecky statky swého probošstwj na zákup (emfiteuticky nebo na purkrecht) pronagjmati, což žádný duchownj bez powolenj zwláštnjho králowského učiniti nesměl. Wypůgčil si ale také král od Jana probošta 600 kop, a zastawil mu dwě wsi Zamachy a Wtelno.

Gednalo se o to, aby kostel obnowen byl; a poněwadž duchowenstwo při kostele se množilo, a kapitola na to doléhala, aby při kostele bydlelo, o to se starati musela, aby také obydlj měla. Žádala krále o powolenj, aby mohla stawenj kapitolnj rozšjřiti, a obdržela ge, aby na hoře Wyšehradě byty rozšjřiti, a pro swou čeleď a giné potřebné řemeslnjky stawenj stawěti mohla. List od r. 1327. Gest tedy patrně wiběti, gaká městská obec byla toho času město Wyšehrad, když kapitola stawěti musela, aby pro řemeslnjky, kterých potřebowala, obydlj měla. Powolil také, aby kapitola polowici důchodů i z prebend králowských kanownjků w druhém roce na spráwu kostela obrátila, též aby i králowštj kanownjci s ostatnjmi w pořádku prebendy wybjrali, tak gak kapitola si toho přála a w následugjcjm ustanowenj určila.

Stanowy kapitolnj r. 1328.

Poněwadž zawázáni gsme práwem i swědomjm o stawenj kostela se starati, často gsme o to gednali a gednáme, gakbychom w tom pomohli. Přjgmy, gež od kostela máme, k tomu nestačj, proto aby ten kostel tak spustlý nezůstal, ustanowugem:

1. Polowice přjgmů druhého roku z každé prebendy, která budoucně gakým koli způsobem při nasſem kostele prázdna bude, má na stawenj kostela patřiti, byťby i byly prebendy králowské, poněwadž to král Jan z přjzně k nasſemu kostelu dowolil.

2. Polowice přjgmů prwnjho roku z každé obedience, která prázdna bude, wygme se ale napřed břemeno gegj, co se wyſſetřj dle nasſeho nařjzenj neb těch osob, kteréž k tomu ustanoweny budou, na stawenj kostela se wynaložj.

3. Poněwadž některé osoby nasſeho kostela pracugjcj pro znamenitěgſſj swé záſluhy mezi ginými přednost mjti magj, gak cjrkewnj práwa ustanowugj a rozum káže, a poněwadž z toho, že preláti a kanownjci osobně při swém chrámu Páně bydlj a Bohu slaužj, služby Božj a čest kostela prospjwá a se množj, což za nasſich časů z celého srdce žádáme; proto ustanowugeme: aby preláti sjdelnj u kostela nasſeho prebendy, nasſemu oddělenj patřjcj, když některá prázdna bude, mohli wybjrati dle času swého bydlenj, která se gim pak newyhnutelně dáti musj, kdežto oni prwnj swou prebendu opustj. Pak kanownjci sjdelnj na wětſſjch prebendách dle stářj swého sjdlenj postaupnou na wyšſſj mjsto. Nazýwáme ale sjdelnj, genž mohou na wyšſſj prebendy postaupiti, ty, kteřj geden rok celý bez přetržky u kostela bydlj, a druhý rok rowně tak se držeti.

4. Ginj kanownjci nepřjtomnj dle času swého přistaupenj,

5. kanownjci na mensſjch prebendách dle času swého sjdla a pak dle času přistaupenj na přednj prebendy magj postupowati, a teprw ta prebenda, na kterou žádný nestaupil, dle wůle kapitoly aneb toho, genž práwo má, se obsadj.

6. Tento wyrčený pořádek we wsſem chceme mjti zachowaný při prebendách, na kteréž kapitola i na kteréž král dosazuge.

7. Poněwadž gsme kanownjky mensſjch prebend w postupowánj na prebendy wyšſſj, gak rčeno, nám přirownali, a gim tjm

wděk, kterého nebylo, přissli, aby z toho kostel náš užitek a čest měl, chceme a ustanowugeme: že od té doby se žádnému mensſi prebenda nedá, leč prw přisáhne, a slibj, že bude u kostela osobně bydleti, a gestli se za měsjc neusadj a přjtomen nezůstane, hned ginému, genž sjdleti bude, se podá. K tomu byly zřjzeny malé prebendy za staro-dáwna, aby gegich přjtomnostj kostelu se posluhowalo, a že práwě proto obdrželi wětſſi prebendy na swém mjstě.

8. Chceme a ustanowugeme, aby kanownjci z mensſjch pre-bend na wyšſſj postupugjce, když by w ten čas, když postupugj, při kostele nezůstáwali, mezi měsjcem se usadili, a u kostela se drželi, což kdyby neučinili, ginym, genžby zde bydleti chtěli, prebendy gegich se udělj; kterou pokutu i na ty ukládáme, kteřj, poněwadž při kostele zůstáwagj, z malých prebend na wětſſj stupugj, a wstoupiwſſe na ně, z obydlj se odtahugj.

9. Kanownjkům malých prebend ten wděk učinjme, aby tim pohodlněgi při naſſem kostele bydleti mohli, ustanowugeme, aby i oni dle předku času swého bydlenj při kostele dosáhli obedience, tak že by kanownjci wětſſjch prebend, genž obedience dosahugj, gich ne-dosáhli, gak to od kanownjků wětſſjch prebend a residentů častěgi bylo wyřčeno.

10. W cjrkwi Božj má stegnost býti, nenj dowoleno druhému co geden nesmj, nebo kdo stegný spůsob žiwota wede, pod stegným zákonem gest. Aby tedy láska mezi spolubydljcjmi se množila a ouzkost swědomj se zapudila, ustanowugeme: aby, gestli někteřj za kanownjky gsou přigati, genž nepřisáhali zachowáwati ustanowenj a obyčegů kostela, na pozwánj pana děkana přisáhali dle obyčegného spůsobu, gestliže by se to nestalo, od společnosti bratřj a pogednánj kostelnjch wyloučen bud, pokud přjsahy nesložj.

11. Z gedné ctnosti do druhé wcházeti sluſſj a dobré w lepſſj proměňowati. Byl starý obyčeg při kostele, že ti, genž za kanownjky přigati byli, oběd bratřjm a služebnjkům kostela dáwali; my ten obyčeg skrze potřebu kostela pro nedostatek kápj w lepſſj proměniti mjnjme a ustanowugeme, aby každý, genž kanownictwj přigjmá, mjsto oběda kápi sobě spůsobiti slibil mezi měsjcem, gestli že ne, at ge ze společnosti bratřj wyloučen, až by kápi za 2 kopy hedwábnou neb zlatem protkanou sobě zaopatřil.

12. Slussno gest, aby památka dobrodinců, zwlásstě zakladatelů nezassla; poněwadž kostel w Budči k residenci kanownjků skrze hostinstwj a giná mnohá břemena, která nésti musegi, gsme připojili, z kterýchžto statků 3 oběda za zakladatele kostela se dáti magj, aby nezassly, ustanowugeme: aby na den památný smrti gednoho každého, totiž: Slawných knjžat Wratislawa krále a králowny Slawaty, Soběslawa Starssjho, syna gegich, 2 kopy mezi ty, genž při mssi byli, dle obyčege se wyplatily, a mimo to pan děkan 6 kněžj chorálnjch nasytj.

13. Slussj čest a chwálu domu Páně na zřeteli mjti zwlásst těm, genž k tomu zřjzeni a k službě ustanoweni gsou, proto ustanowugeme: aby tenkráte, když se služby Božj w kostele děgj, neb se na ně sezwánj, žádný prelát ani kanownjk bez superpellice do kostela newcházel, gestli že by kdo proti tomu zawinil, pokuty 2 libry wosku ke kostelu zaplatj dle uznánj dwou residentů, a kdyby dlouho nesplácel, ať se do kostela kráčeti neopowažuge, aniž buď připusstěn k pogednánj kostelnjmu.

14. Nemá skutkem gednoho druhý býti obtěžowán, aniž obohacowán geden sskodou druhého. Poněwadž zřjzenjm kněžj chorálnjch sskoda se stala děkanu i kustosowi nassého kostela w tom, že pan děkan, genž wosk z lázně k wyzdwiženj těla Kristowa a na msse, které w nassem kostele čteny býti magj, zaopatřiti powinen gest, a skrze ustanowenj těch 10 kněžj chorálnjch dwognásobně tolik co prwé platiti musj, a proto také sám pan kustos rowně w potřebě swětla pro ně gest obtjžen; chtjce mi sskodu gegich odstraniti, a předce čest kostela nasseho rozmnožowati, ustanowugem a na náhradu wosku panu děkanowi odhodláwáme celý užitek z obedience we Weselé wygjmagjce stará břemena, a oběti na welké slawnosti kostela nasseho. Tedy kdokoli dotčené zbožj powolenjm nassjm mjti bude, druhou woskowou swjci při wyzdwiženj těla we wssem té podobnou, kterou pan děkan dá, ať zaopatřj. Tak ať se w zaopatřenj těch swjcj spolu srownagj a ge stegně zřjdj, když třeba bude. Na pomoc ale panu kustosowi odhodláwáme wssecky přjgmy ze zbožj Bestiarii na zaopatřenj swjček ku mssjm kněžj chorálnjch, wygjmagjce ročně 64 gr. na wýročnj památku smrti dobrodinců kostela, kdykoliw a ne nagednou z nich se platit magj na oběd tak, gak w prawidlu kostela nasseho zazname-

wáno gest, tak komu koliw dotčené zboží propůgčjme, musj nésti dotčená břemena.

15. Poněwadž horliwost po sláwě domu Páně kostela Wyssehradského nás rozpálila, gehožto sláwu ze wssj sjly swé rozmnožiti žádáme, ustanowugeme, aby nočnj swětla, a penjze, genž se na ně wynakládagj, na lampu w kůru před welikým oltářem dnem i nocj hořjcj se obrátily; což pan kustos obstarati powinen gest, k čemuž od pana děkana, když by nedbalý byl, pohnán buď.

Kaple těla Božjho wystawena.

Ekrik, kanownjk Wyssehradský, byl geden z těch mužů, genž od Boha dary obdařeni a powoláni gsou, aby mnoho dobrého učinili, aby gako swětlo w temnostech swjtili; bezbožnost lidská gim wssak tolik překážek dělá, tak se gim opjrá, že to dobré, co by mohli a upřjmě chtěli, dowésti a prowésti nemohou. Ekrik byl r. 1316 zwolen s ginými, aby zákon pro kapitolu sepsal. Konečně on takměř sám zůstal a stanowy wyhotowil. Znal tedy a měl wůli dobrou dobré kostela docjliti, ale proniknouti nemohl, nebyl w stawu ducha swého horliwého powzbuditi w srdcjch kožených; ti gen tak dalece geho rady přigali, gen potud mu nakloněni byli, pokud museli, gak to bezbožné děti rodičům činjwagj. Ekrik měl přednjm prelátem býti, a kapitola nepotřebowala takowého kroucenj a okolkowánj, aby si kápi zaopatřila, kostel oprawila, nebyla by w nouzi wězela. Tak sama sebe hodně trestala. Že tento Ekrik, hospodář a horlitel pro čest a chwálu Božj byl, dokázal za dnů swého žiwota. On kapli ku poctiwosti těla Božjho založil, wystawěl a nadal na hoře Wyssehradě, swé gměnj na to obětowal a dobrodince wzbuzowal. On dědictwj swé měl nedaleko města Opawy, to prodal a Gottssalk, farář, 2 hřiwny ročnjch důchodů mu odewzdal. Ekrik koupil wes Swinařow u Slaného od Bořity Smečenského s poli, lukami, pastwisstí, s rybnjky, horami, údolími a s potoky. To odewzdal ku kapli Božjho těla, a ustanowil, aby sakrista Wyssehradský sprawu té kaple měl, a o to se staral, by wsse dobře se zachowáwalo. Služby Božj měli obstaráwati w té kapli nowě zřjzenj

kněži chorálnj. Každý den wssednj w neděli i we swátek měli oni gednu mssi swatou slaužiti a žák byl wlastnj při té kapli ustanowen. Za tu mssi má kněz dostati 5 malých peněz a žák 1. W neděli má žák 3 gr. Pr., z těch podržj 2 malé penjze a za ostatnj koupj chleba, a sám geg žákům a chudým, genž u dweřj kostela sedáwagj, má rozdati, za tu práci má ty dwa penjze. Nad to má býti každého měsjce spjwaná msse swatá, při té mssi se má čjsti 8 mssj před obětowánjm a 8 po obětowánj; za ty se platj 8 gr. Pr. tak, aby každý kněz dostal 6 malých peněz; když by tolik kněžj nebylo, koupj se za zbylé penjze chléb, a rozdá se hned po mssi mezi chudé. Kdo má týden, dostane 3 gr. Pr., na swětlo 1 gr. a zwonjkům též 1 gr. Pr. a 2 gr. Pr. na chleby žákům, genž při té mssi gsou a žádným giným. Kdyby sakrista náležitě toho neobstaral, neb kanownjci by budaucně cos měniti chtěli; má král neb králowna celé to nadánj přenésti Cisterciákům na Zbraslawi. Ti měli sobě ryby w čas postnj a chudým chleba za to koupiti, na každau neděli přisslo 6 gr. Pr. na chléb a 4 kopy gr. Pr. ročně na ryby. Kdyby ale Cisterciáci nadánj zadost neučinili, má král moc mjt, gim ge wzjti a na Wyssehrad přenésti. To Ekrik wsse we swé poslednj wůli ustanowil a král Jan r. 1328 potwrdil.

Králowna Alžběta.

Králowna Alžběta neb Elizka byla i mysli i srdce w skutku králowského, nad během časn i nad sebou panowati uměla a wssemu protiwenstwj a wssi nehodě swou stálostj a neohroženou trpěliwostj bez rozepři wyhowěla tak, že nemohouc zlé od sebe a králowstwj swého zahnati, alespoň sama co w stawu byla, na swá bedra wzala a snássela, než by bouři gakou spůsobila. W outlém wěku osiřela; od sswagra swého Ginřicha Korytánského, gak gsme wýsse podotkli, pronásledowána byla. Ona od otce swého Wáclawa i od pánů Českých za dědičku králowstwj zwolena, práwa toho udatně zastáwati uměla; tak že Ginřichowi, sswagru swému, genž gi k tomu měl, aby se za něgakého pána Českého prowdala a gemu králowstwj přepustila, srdnatě odpowěděla: Chci raděgi se ctj žiwot stratiti, než sobě nerowného za muže wzjti. Do wězenj ssla, ale práwa ne-

postoupila. Tak panna wěku nedospělého, rozumu byla zagisté dospělého. Za Jana Lucemburského prowdána dwognásobné trápenj okoussetí musela; gsouc totiž sama od pána swého nenáwiděna, králowstwj swé, národ Český, gegž milowala, od krále a pánů welmi stjsněný widěla. Jan králowské zbožj neustále zastawowal pánům Českým, a ti w zemi wládli dle libosti; králowna bolestně na ten řád se djwagje nechuť proti sobě i u pánů Českých si spůsobila, proto mnoho u přjbuzných w Bawořjch se zdržowala, nemagje ze swého králowstwj ani halíře důchodů, neboť král přikázal, aby králowně přes meze králowstwj žádné penjze se newydáwaly, z dobroty gegich w trpěliwosti weliké žiwa byla. Gak welikomyslná i nábožná byla, Zbraslawská kronika o nj obssjrně wyprawuge. Tu gen položjm, co o nj na Wyssehradě nacházjm. Tři listy od nj wyhotoweny byly, z nichžto widěti lze, že byla ctitelkyně zwláštnj Marie Panny, neb r. 1316 wykázala ze zbožj swého w Podole 1 ferton ročnjch přjgmů na woskowé swjce při salve regina na Wyssehradě. Že za prokázané služby wděčna byla, dokázala bratru swému Janu, probosstu Wyssehradskému, když mu r. 1321 na zbožj swém w Mělnjce 11 lánů rolj, genž po wyměřenj Mělnických půd přebýwaly a králowně připadly a 15 hřiwen ouroků odtud wyplýwagjcjch se wssjm práwem odewzdala s tjm doloženjm: za prokázané služby. Wyžádala také od krále Jana, aby kostel w Lysé ku kostelu Wyssehradskému přiwtěliti a tjm nowou prebendu na Wyssehradě založiti mohla. Král Jan to powolil a list na to wyhotowil r. 1328. Gestli w skutek uwedeno bylo, newjm, ani tento list Janůw, aniž gaký giný se nacházj, aniž gaké giné zpráwy gsem nalezl.

R. 1330 uwedla Alžběta 6 panen řehole Dominikánské z Holomouce do domu Jana, probossta Wyssehradského, gegž měl na Ougezdě před Malou stranou a dala gim důchody kaple sw. Michala pod Wyssehradem, a tak z toho domu klásster učinila; to bylo na den Božjho těla. Téhož roku 13. zářj wyhotowila list na Wyssehradě, w kterém wýročnj památku swé smrti ustanowila, a sice gednu kopu Pr. gr. na zbožj w Podole ročně aby kapitola měla, a giné 2 kopy w poslednj wůli swé gesstě k tomu určiti sljbila, tak aby 3 kopy byly na služby cjrkewnj ten den za gegj dussi, a ostatnj na swětlo. W tom listu odkázala brewiář swůg za 17 kop, celý

ornát, hedbáwný baldachyn na oltář za 24 kop. Alžběta při tomto listu wlastnj pečet zawěsila okrouhlou z bjlého wosku welmi tenkou na modré a čerwené tkanici hedbáwné. Králowna sedj na trůnu, nápis: † S. Elisabeta Dei gratia bohemiae et poloniae regina ac lucemburg. comittissa. Ostatně gest celá pečet gotický ozdobena.

Na den sw. Wáclawa okolo hodiny, když se kompletář řjká, r. 1330 žiwot swůg dokonala tak wznešená králowna na Wyšehradě w domě probošstowu w 39. roce wěku swého a králowánj 20. Odtud průwod weden do Prahy a pak tělo gegj na Zbraslawi do klášternjho kostela pohřbeno bylo.

Jan III. probošt a osoby duchownj za geho času při chrámu Páně Wyšehradském.

Jan III., přjgměnjm Wolko, přes 30 let na Wyšehradě probošstowal ku prospěchu cjrkwe i králowstwj wůbec, tak gako k dobrému gednotných osob wšecku duchownj sjlu i čas wynaložil; on byl zástupce potlačených, potěšenj zarmoucených, ochrana chudých, w nehodách trpěliwý, w štěstj mjrný. Blahoslawený, který snášj protiwenstwj pro čistou prawdu, nebo když bude seznán w swé mjrnosti, oslawen bude. To Jan skusil. Gsa kancljřem králowstwj Českého, zemi sám řjdjwal, zwlášstě když král Jan w cizině se zdržowal. Měl od krále plnomocenstwj prebendy králowské obsazowati, r. 1320 změniti zbožj králowské se zbožjm křižownjků w Praze. R. 1321 klášter Sázawský postoupil proboštu Janowi za weliké dobrodinj a službu prokázanou na znamenj wděčnosti dwůr Tatce k užjwánj až do smrti. Toho roku půgčil on králi 70 kop, a dostal do zástawy geden přjwoz. Král proboštu darowal 70 lánů polj u Plzně za prokázanou wěrnou službu. A probošt to zbožj darowal kapitole, což i král potwrdil. Probošt měl w městě Kutné hoře 20 hřiwen gr. Pr. přjgmů ročně, a 15 hřiwen w Mělnjce. To wše dal probošt kapitole za zbožj na obedienci w Howorčewsi, z kterého kapitola gen 10 kop ročnjho užitku měla; mně se zdá, že nanic hospodářstwj wedla, a že Jan probošt to měl přjgemněgšj.

R. 1322 náramná bouře nad hlawou Jana probošta se shrnula. Slyšme kronikáře Zbraslawského, genž tehdáž žiw byl.

Stihodný muž Jan, syn krále Wáclawa z boku lewého, bratr králowny, kancljř králowstwj Českého, probosst kostela Wyssehradského, kanownjk Pražský a Holomoucký, mage i giné prebendy a hodnosti, tak gak se we swětě státi může důstognostmi obdařen, mage mnoho komonstwa, byl nagednou a bez wsseho nadánj od krále Jana w Praze gat, wssech hodnostj zbawen, a gako wrah, aby si potupný způsob smrti sám wywolil, pohrůžkami poháněn a hrozně mučen. Winil ho král (gak to obyčegně dělal) ze lsti a podwodu, gako by mu byl něgakou zlou radu dal, čjm by byl král i králowstwj w nesstěstj padlo. Gsa probosst nad tjm užasnut, newěděl ani co odpowěděti. Okolostogjcj páni mu radili a geg k tomu zbuzowali, aby řekl, že prawda gest to, z čeho geg král winj, by tak alespoň ukrutné smrti ussel. Tomu swolil, sebe winným býti prawil, a za milost krále žádal. Na to od krále a některých králowských rad potupen, a usoužen gsa, byl wzat a w domě křižownickém do wězenj wsazen, druhý den ale na wečer wyssel z wězenj w soukromj, nočnjho času ussel, a pátý den byl w Bawořjch. Král wssecky prebendy i ty, gež od Jana papeže potwrzeny měl, gemu odňal, a giným dal. Tak kronikář Zbraslawský.

R. 1324 byl probosst w Bawořjch, r. 1325 giž opět listy na Wyssehradě se od něho nacházegj, genž swědčj, že s králem smjřen byl. Neboť kapitola i probosst koupili od krále Jana dwory Letow, Siřem, Soběchleby, Luběssowice se wssjm přjslussenstwjm. Co přjčinou bylo, že probosst do nemilosti padl, neb gak se stalo, že král se opět milostiw gemu prokázal, kronikáři nezaznamenali, a nawrhugi, gakoby as přjčinou nemilosti bylo, že Jan probosst neschwalowal gednánj krále Jana, kterýž králowskou choť swou Alžbětu, sestru probosstowu, sužowal, zboží gegj pánům Českým zastawowal a s Alžbětou králownou, nazwanou Hradeckou, tak gednal, že se lid nad tjm horssil. Probosst newinný brzo swjtězil nad nepřátely swými a od papeže i od krále znamenitěgssjmi milostmi obdařen byl.

Toho času bludné učenj w Němcjch na pomezjch Českých se také rozljzalo, kterěž gakýsi M i c h a l Č e s e n a t s k ý mjchati počal, a někteřj bratřj řádu sw. Františka w Němcjch ge zastáwali. O tom Jan, papež, zpráwu dostaw, Jana, probossta, k wyssetřenj a zamezenj toho nepořádku ustanowil r. 1332. Dal mu ouplnou

moc, aby káral, trestal a wyobcowal takowé, genž by se toho kacjřstwj neodřekli.

Biskup Holomoucký Hynek r. 1334 umřel, a Jan, probosst Wyssehradský, byl přičiněnjm Karla, tehdáž markrabj Morawského, a Mikolásse, wéwody Opawského, na biskupstwj zwolen. Gsa Jan probosst w Avignonu u dwora papežského, od Jana XXII. na podgahenstwj poswěcen byl, a obdržel kostel Maljnský u Kutné hory i s důchody za komendu, který kostel i podržel tehdáž, když za biskupa zwolen byl; držel i některé statky probosststwj Wyssehradského, ačkoliw giž giný probosst byl dosazen; r. 1334 gsa giž za biskupa zwolen a potwrzen, byl we Wyssehradském kostele w suché dni, když se spjwá Caritas Dei, za gahna poswěcen. Gako biskup Holomoucký welmi horliwě biskupstwj řjdil, práwa hágil, a kde gak mohl, nowá zaopatřiti hleděl. Wymohl, aby probosst Holomoucký byl wždy kancljřem na Morawě, wystawěl, nadal a ozdobil kostel s klássterem panenským w Pustomjři.

R. 1328 děkan Držislaw byw za probossta u sw. Wjta zwolen, děkanské užitky si podržel, a tjm kapitole mnohé nesnáze spůsobil. Kapitola ustanowila kanownjka Petra mjstoděkanem. Držislaw mnohé wydánj na statky učinil, a chtěl náhradu mjti; tak rozepře powstaly.

Mikolás byl kustos r. 1318 a spolu officialis curiae pragensis episcopalis. R. 1326 byl Minard (Menhart) kustos. —

Scholastik Walter r. 1323 umřel, a Tobiás kanownjk byl za scholastika wolen. Kolik wolenců při tom wolenj bylo, nenj poznamenáno, a sedm wolilo, gimžto ostatnj přjtomnj hlasy postoupili. Kapitola nařjdila wikářům, aby swým pánům den k wolenj ustanowený oznámili, a sice těm, genž w králowstwj Českém byli. Z kanownjků zwolený scholastik byl od děkana installowán a we zbožj swé uweden. Toho roku byla tak weliká zima na den sw. Řehoře, že nemohli w kostele woliti a wolili w sednici p. děkana. Pakli wolený scholastik chtěl prebendu, kterou prwé měl, podržeti, swobodno mu bylo; prebenda předesslého scholastika se dostala kanownjku, na kterém řád byl. Tobiás mage prebendu kanownickou w Heřmani, gako scholastik gi podržel. Tamějssjmu

wikáři swému ale neplatil, a kapitola geg wložila do klatby. R. 1324 děkan mocj kapitoly geg z klatby propustil, když se byl s farářem srownal. Hynek, probosst, a mistr Oldřich, scholastik Pražský, byli administratorowé biskupstwj Pražského. —

Kanownjci byli: Tobiáš, farář w Heřmani. Fridrich, genž založil kantorii. Fridrich, od krále Jana roku 1327 zwolený. Mladota. Minard. Petr z Milčjna, genž založil oltář r. 1330 a obedienci w Schönfeldu r. 1339. Hroznata r. 1324. Gindřich (de Trono), kanownjk Wyssehradský a Pražský. Ekrik. Jan Paduánský. Gindřich z Mühlhausen, králowský kanownjk. R. 1326 Šimon z Herbipole, mistr Welquin (Wolkin). R. 1327 Gindřich, arciděkan Kouřimský, koupil mjsto u sw. Martina. R. 1328 Jan z Mělnjka, dostal powolenj od probossta, aby pronagal pole w Hostiwařjch, ku kapli sw. Wawřince patřjcj. Jan Wolfram. Fridolin, sakrista, patron kostela na Zléchowě. Jan, wikář Mikolásse kustosa, měl obedienci Bassk. Wogslaw, wikář scholastikůw. Frantissek, ředitel sskoly Wyssehradské, o němž nic giného w listech Wyssehradských nenalezám, leč to, co w kronice o něm stogj, že byl potom kaplanem a spowědnjkem Jana biskupa, pak že byl kazatelem učiněn u sw. Wjta. On porussiw kroniku Zbraslawskou pod swým gménem gi sepsal, něco málo sem tam wyplnil, wjce ale změnil, a wynechal; patrně gest widěti, že z Wyssehradu odessel, kyselost w srdci swém proti Wyssehradu mage, a w tom wjce měl následownjků. O newděčnj synowé!

Některé zpráwy o statcjch kapitolnjch a gak sprawowány byly.

Měla kapitola znamenité zbožj na Morawě: Wolframowice (Olbramowice) s dwory Lesonicemi, Selowicemi, Bohuticemi se wssjm přjslussenstwjm. Zdálo se kapitole prospěssněgssj býti, to zbožj prodati. Prodala ge r. 1321 Gindřichowi z Lipé, negwyššjmu marssálu králowstwj Českého, za dwa tisjce hřiwen gr. Pr. peněz, 64 gr. na každou hřiwnu počjtage.

Mlýn pod Wyssehradem na Botjči patřil křižownjkům u mostu, též zahrady a pole okolo potoka Botjče z gedné i z druhé strany.

Křižowníci [illegible] zboží [illegible] kapitole za lauky w Rozdylech pod Mělnj[illegible]. Ta ale [illegible] z [illegible] [illegible] [illegible] na luka, z toho [illegible] [illegible] mezi kanowníky a křižowníky. Pro uwarowánj [illegible] [illegible] [illegible] že obě strany, aby kapitola Rozdyly opět přigala a w Kralowicích nad [illegible] křižowníkům tolik zboží, co slussného gest, postaupila. Kapitola [illegible] a mlýn i luka podržela; stalo se to r. 1321. Děkan [illegible] s powolenjm kapitoly zaprodal zboží we [illegible] a [illegible], dostal za to 15 kop Pr. gr. na hotowě a ročně 6 kop, též 30 hřiwen, prodal kapitole 2 lány we Wrsso- wicjch a 13 w [illegible], též [illegible] [illegible] w Beřjči od mlýna Rusel- ského až do Wltawy. Obedience Bašt — byla odewzdána Janowi, wikáři Mikulášowe [illegible], aby mše a [illegible], gež na Bassti založeny byly, obstarawal (r. 1323).

Kapitola [illegible] proboštům obedience w Cholči a w Med- wězj, aby nějaký z nich [illegible] bral. R. 1326 prodala rowinu při zdech města Prahy wedle kostela sw. Štěpána arciděkanu Kauřjm- skému za 25 kop, zaprodala Dolju, zboží Alberta, oltářnjka oltáře sw. Jana Ewanjelisty, za 4 kopy Pr. gr. s dobrau wůlj toho oltářnjka. Probosst Mělnický měl zboží kapitolnj w Zahrádce, platil ročně 6 kop gr. Pr. — Cholec nesla r. 1326 40 kop ročně. R. 1328 patřila Žitenická fara k prebendě kanownické, kanownjk sám gako patron wikáře čili faráře dosazowal, a farář kanownjku platil ročně 12 kop; s kostelnjkem ale farář neměl co dělati, gen sám patron. R. 1332 kanownjk Jan Wolfram zboží swé prebendy pro- nagal, totiž:

a) Koreček s 5 lány a 14 měrami.

b) Siřegowice s 10 lány sine quartali.

c) Měchołupy s 3 lány et uno quartali.

d) Weltý Holedec s 2 lány a 20 měrami.

e) Malý Holedec (Holedeček) 50 měr.

f) Blažjm 46 měr s lukami i pastwissti, za každý lán dostal 6 kop gr. Pr. nomine arrae, pak z každého lánu 5 fertonů *)

---

*) Ferton měl 16 gr. Pr. peněz. 1 hřiwna dobrého střjbra tolik co kopa gr. pen. Pr. a kopa tolik co 64 gr. Pr. — 1 gr. Pr. tolik co 12 ma- lých peněz. Lán měl 64 mjry za těchto časů.

ržjčch gr. Pr. Ze soudů si podržel: Wraždu, porussenj panenské a založenj ohně.

Probosst Jan giž před 4 lety darowal s powolenjm kapitoly panu Ottowi z Wrbčan we dworě swém Wrbčanském 1 lán, soud, hospodu a pekaře s tjm doloženjm, aby wssecky soudy dle práwa Německého souzeny byly. Čtyry pády sobě wygjmá: porussenj panenské, oheň, wraždu a krádež; w těch třetj penjz sobě a nástupnjkům swým zachowal a dwa giné zwlásstě pro sebe.

R. 1332 dala kapitola kus holého wrchu nade wsj Psáry děkanu swému, aby si geg na swé útraty wzdělal a pak podržel. To pole mezilo s wrchem Psáry. Děkan měl za prebendu swou od kapitoly také toto zbožj: Lázeň w Podole, wes Zibřidowice, Šetěgowice, dwůr w Roztylech, zahrady we Wrssowicjch a Nuslích.

Powažowánj časů Jana Lucemburského.

Jan kralowal 35 let slawně, neb přjslowj bylo: Bez krále Českého nemůž nikdo býti; a sláwa ta byla předce gen na zhoubu Čech. Král sem tam po kraginách cizjch pokogně i w bogi putugjcj, slawný w komonstwu a wjtězoslawný w bogi byl, ale na Český žold, proto na zemi těžké daně ukládal; zbožj králowské zastawowal, což pokog milugjcjm pánům Českým milo nebylo, oni králi mnohé nesnáze dělali; žiwota slawného a hrdinských skutků žádoucj gim odporowali a krále proti nim popuzowali, i ti, genž bohatj byli a od krále zbožj do zástawy přigjmali, gakž takž spokogeni byli, mágjce z toho užitek. Tak ale símě rozbrogů a kyselostj w srdce pánů Českých se zasjwalo, a w nich se ugjmalo, a wássně nezřjzené se podpalowaly; proto mnozj newinně, gako králowna Alžběta a Jan probosst, křiwdy trpěti museli, a tjm wssjm mrawy celého národu se kazily. Lid giž swým přičiněnjm pohodlněgi žiw býti počjnal, nebot řemesla, uměnj a obchod na wysokém stupni stály. Žádosti také lidské se rozmáhaly, a tu bog těla s duchem powstal, krutěgssj než za časů Otokara II. Swéwolnosť s poslussenstwjm, rozmazanosť s pilnostj, rozkosse s rozumem zápasily. Čessi wůbec giž nebyli spokogeni s kusem pole, na kterém sládečko swé žiwili a od něhož swou wýžiwu měli. Giž nebydlel pán s poddanými a s čeledj w stegné boudě, aniž wjce kněžstwo w potu twářj, rukou pracj chleba sobě dobýwalo, giž nebylo na tom dosti, bjdné tělo gen přiodjwati a hlad zaháněti. Král a dwořenjnowé w ssarlatu a zlatě se stkwěli, duchowenstwo a páni i řemeslnjci w pohodlj žiwi byli,

proto i lid pohodlj wyhledáwal, a gelikož nemohl toho dle libosti dosáhnouti, záwist, lest, podwod, nespokogenost se rozmáhala, a gako tělesné žádosti proti duchu w srdci gednoho každého wjce neb méně wznikaly, tak i w celé společnosti wzrůstal duch zlý proti duchu dobrému. Wsse se ale gesstě swobodně pohybowalo. Tjm to bylo, že mužowé duchem dobrým obdařenj gesstě celou společnost udržowali. Každý pán swou čeleď, swé poddané řjdil sám. Každá společnost sama sebe dle práw swých, od krále potwrzených, řjdila a sprawowala, kapitola zákony swé obnowowala, tresty sama ukládala, a sama nad sebou bděla. Že si tehdy na počestnosti zakládali, patrno při tehdegssjch prodagjch neb nágmech statků: soudy nad smilnjky, paliči, wražedlnjky páni sobě wyhražowali. Ale práwě tu, kdež negwjce třeba bylo pomáhati, aby s pohodljm a s rozkossj křesťanská ctnost, t. g. duch práwě nábožný aneb bohabogný se rozněcowal, *o to hrubě péče nebylo, gen s zewnitřnjm pořádkem* se wsse spokogilo. Duchowenstwa bylo hognost, to ale wůbec lidu se wzdalugjc do swého oboru se odchylowalo, a tak oučinliwého a skutečného působenj w národ se wzdáwalo, proto také geho učenj, geho přjklady, magjce ducha oswěcowati a prohřjwati, sotwa že powrchu oučinkowaly, gako člowěka, gemužto wnitřnjho tepla se nedostáwá, oheň zewnitř zahřjwá, uwnitř ale předce zima njm třese. Tjm způsobem také duchowenstwo w uctiwosti býti přestáwalo, tak sice, že lid se opowážil ge z kostelů wyhazowati, na ulici ge lapati, a do wězenj uwrhowati. Gako za nassich časů w Angličanech nepořádky se spatřugj w oborech náboženských anglických, tak to asi tehdáž w Čechách býwalo. Angličané se reformowali sice před 300 lety, co dobrého bylo w cjrkwi to docela zawrhli, a co chybného, to podrželi a držj až podnes. Faráři a prebendáři užitky berouce, práce na swé wikáře wskládali; wikářowé, aby se neschwátili, dostatečně také na řeholnjky pamatowali, tak že duchownj práce wětssjm djlem na řeholnjcjch záležely; oni kázali, křtili, wyučowali atd. Pokud s posty a s chudobou za swé práce a namáhánj zawděk brali, poněkud to ucházelo. Lid se gich držel a gim přál. Gak mile wssak také řeholnjci mjsto postů rozličných pohodlj wyhledáwali, mjsto chudoby penjze woliti počjnali, a tak farářům ugmu činili, mnohé nesnáze a různice tudy powstáwaly. Sedesáte a wjce let trwal tento bog mezi wássnj a křesťanskou ctnostj; za Karla gako na wáhách to bylo; při zewnitřnj welebnosti a přičiněnjm Karlowým, Arnosstowým a některých giných mužů se stalo, že pořádek se udržowal; a wssak rozlizánj a rozkládánj se kořenů gedowaté náružiwosti u wnitř přjtrž učiniti se nemohla. Tak nebylo gen w Čechách, nýbrž we wssech Ewropských půlnočnjch kraginách; wssady občanský žiwot se zwelebowal, a městská čili občanská

sprawedlnost nad sprawedlnostj křesťanskou se zmáhala. Dokawad člowěk gen o upokogenj přirozených tělesných žádostj pracuge, dosti má na swědomj swém, a zákon Božj nepotřebuge pomoci zewnitřnj; kdo geg pozná, zagisté geg sobě oblibj, nigakého znamenitého odporu w sobě necjtě. Nyněgšj missionářowé katoličtj wšady tak doswědčugj. Tu zemská a cjrkewnj moc, ač w rukou rozdjlných, předce gedno gsou. — Občanstwj zrůstá, když pohodlnostj přibýwá, když nenj wjce třeba se starati o tělesné wezdegšj potřeby; proto duchownj i tělesné sjly mocněgi se napjnagj, rozum i tělo schopnosti swé dále skaušj, a tu žádosti wyššjho spůsobu powstáwagj, žádosti umělé, smyšlené, — náružiwosti a wášně, gsoucj něco scela giného než tělesné potřeby; a gak ty se zmáhagj, tu aby swětská moc zákon Božj tak řjkage do ochrany brala, aby nezřjzeným žádostem na odpor se stawěla a gim docela žádného průchodu nedáwala; a poněwadž cjrkew co strážce zákona Božjho sama wýstupkům takowým se protiwuge, když swětská moc gest w tom wáhawá, aneb docela wášnjm takowým proti zákonu Božjmu nadržuge: tu se moc swětská stawj proti moci cjrkewnj, a králowstwj samo w sobě se dělj a pustne. Neboť synowé tohoto swěta gsou opatrněgšj nad syny swětla, a poněwadž zlosť sama sebe strávj, tak co swětského gest zahyne, a Bůh odegme ducha swého národu tomu a dá geg ginému, genž hogné owoce přinášj, nebo pro sprawedliwé ukrátj dnů soužení a králowstwj Božj maličké co zrno horčičné, a w prach a popel zahrabané, opět wskljčj a co strom wzroste.

To gest dějepis následugicjch časů gak Wyšehradu tak i celého králowstwj Českého. Widěli gsme, gak sprawedlnost zápolila s neprawostj za Jana krále; gak se wše hýbalo, se bránilo, aby wzniklé nepořádky byly naprawený, a nowé aby wzniku neměly; gak wše ku zwelebowánj hmotné sjly přispjwalo a proto na zwelebowánj sjly křesťanské zapomjnalo, a zewnitřnj zwelebowánj za křesťanskou dokonalosť se drželo, gest to ale hrob zewnitř objlený, uwnitř ale plný hmyzu a umrliny.

Hádka o probošstwj Wyšehradské. Berthold probošt.

Na mjsto probošta Jana, genž biskupem Holomauckým byl, zwolil král Jan r. 1334 biskupa Altisydorenského, kardinála, za probošta, a Jana, biskupa, za prokuratora toho probošstwj s některými wýminkami ustanowil. Berthold, syn Gindřicha z Lipé, takowému wolenj i prokuratorstwj na odpor se postawil, mage listy králowské weřegné, že on a žádný giný nemá probošstwj Wyše-

hrabſké míti. Berthold obdržel práwo, a ſlawně negen proboſſtſtwj Wyſſehradſké ale gako kancléř i králowſtwj Čeſké řjdil. Nebok král Jan doſtaw pozwánj od krále Francouzſkého Filipa, aby mu radou a mocj ſwou přiſpěl proti králi Anglickému, zanechaw wſſeho, odewzdaw králowſtwj Čeſké Bertholdowi, do Francie poſpjchal. R. 1337 pronagal Berthold ſtatek Hoſtjn emfiteuticky, a r. 1343 wes Štědřjk Wjtkowi, kanownjku a přjbuznému ſwému. S njm byl děkan Petr, genž měl hádku s Drjiſlawem předkem ſwým, w kteréž Bawor, opat Břewňowſký, ſoudcem byl. I Jan, biſkup Holomoucký, teprw r. 1339 odewzdal kapitole proboſſtſký ſtatek Zdenice u Prachatic.

Kanownjci nemagj kdy ſlužby Božj konati.

R. 1340 Jan, ſakriſta a kanownjk, ſpolubratr, předſtoupil w kapitole a předneſl, že nepořádek ſe wloudil do ſlužeb Božjch, totiž: že na giſté wětſſj ſlawnoſti, na které wždy prelát neb prebendowaný kanownjk welkou mſſi ſpjwal, mjſto nich když práwně zaneprázdněni gſou, ſlužebnjk neb wikář koſtela welké ſlužby Božj několikkráte konal, z čehož gako potupa těm ſlawnoſtem powſtáwá, aleſpoň dle domněnj lidu obecného, genž ſe nad tjm horſſj. Žádal tedy, aby tomu ſe pomohlo, a pohorſſenj lidu odſtranilo. Předložil též, aby ſe nowá prebenda menſſjho druhu ſpůſobila, by tak ten nowý kanownjk nedoſtatek wyplnil při neſſporách i při mſſi a zaſtal preláta neb kanownjka zaneprázdněného. Na ſpůſobenj té prebendy dal Jan, ſakriſta, nadánj 1 hřiwnu těžké wáhy ročnjho přjgmu na ſtatku Čermnjkách. Poněwadž tento Jan giž dáwno kanownjkem při koſtele byl, ale prebendy neměl, kapitola tu nowě zřjzenou prebendu mu podala, a připočtla geg mezi kanownjky menſſjch prebend, a powinnoſt geho byla zaſtati kanownjka, který by ſlužby Božj konati nemohl. — Tenk prawý kněz geſt, gemuž nade wſſecko geſt čeſt a ſláwa Božj a ſláwa koſtela geho.

Ustanowenj o kápjch chorálnjch a o postupowánj w prebendách, o přjgmech chorálů.

W obecné kapitole r. 1340 bylo ustanoweno: Má se od dobrého k lepssjmu pokračowati, a užitečné w užitečněgssj proměňowati. Gest starý obyčeg při kostele, že ti, genž za kanowniky přistupugj, oběd kanownjkům i služebnjkům kostela dáwagj. Pro nedostatek kápj chceme tento zwyk ku prospěchu kostela změniti, a proto ustanowugem: aby každý, kdožkoliw za kanownjka přistoupj, slibil, že mjsto oběda sobě kápi mezi měsjcem zaopatřj, což kdyby neučinil, gest wyloučen od wsseho řjzenj kapitolnjho, dokudby kápě hedbáwné neb zlatem wyssjwané w ceně 6 kop nezaopatřil. Též obnoweno bylo prawidlo o postupowánj w prebendách. A gest widět, že to opakowánj prawidel málo prospělo; důkazem to ale býti může, že negen národ Český ale i duchowenstwo slábło, a kde duch slabý, tam zákon málo prospěge. Proto Otec nebeský giných prostředků užjwá. On wzbuzuge muže, genž dosti sjly a srdnatosti magj, aby s klesłým národem i ustydlé duchowenstwo a swětské ředitele zbudili a rozhorlili. A tito mužowé také wždy dle rozdjlných powah času rozličným spůsobem se ukazowali a gednali, ale přeswědčeni byli, že w takowých časech zákonowé a přikázanj nic neprospěgj, nýbrž gen horliwost w skutcjch sprawedlnosti křestanské národ powzbuditi může.

W té kapitole ustanoweny byly důchody kněžj chorálnjch takto: Poněwadž časem paměť lidská hyne, chceme aby určenj důchodů, užitků a přjgmů nadřečeným chorálům wyplýwagjcjch pjsemně zachowáno bylo. Wssecky a zwlásstě ge takto gmenugeme:

1. Dle wůle zakladatele dostanou kněžj chorálnj ze statků Čákowic a Bassti 30 kop gr. k rozdělenj dle obyčegného spůsobu.

2. Kapitola Pražská platj ze zbožj w Tegně 20 kop ročně a každé suché dni 5 kop, a to se rozdělj mezi chorály.

3. Kapitola Wyssehradská gim dá ročně z Hodkowiček 4 kopy gr.

4. Farář kostela Blahoslawené Marie Panny před Tegnem platj gim ročně 5 kop.

5. Ouročnjk w Křesowicjch od kaple sw. Martina platj ročně 1 kopu 30 gr. na dwě lhůty, gak obyčeg gest.

6. Od té kaple sw. Martina se gim dá ročně 1 kopa z domu Mikoláśe Mikšila w Podstalj.

Toto nadřečené se týká 10 chorálů, gak od bonifantů od starodáwna založených pocházegj. Poněwadž ale k rozmnoženj Božské chwály k uctiwosti Blahoslawené Marie Panny a sw. Apoštolů Petra a Pawla a Wšech Swatých geště ginj dwa kněžj chorálnj založeni gsou a byli na zbožj oltáře sw. Ducha, aby od společnosti oněch deseti odděleni se býti nezdáli, chceme a ustanowugeme, aby w djlech nžepsaných podjl brali a stegnj byli.

1. Na statku Liběchowě, bljž Mladé Boleslawi, za chleby 10 kop ročně.

2. Z Buku u Gindřichowa Hradce 72 ǧr. ročně.

3. Na statku Wescjch 2 kopy ročně na chleby.

4. Ze statku Křesjna u Budyně slib pana Fricka 4 kopy ročně.

5. Z domu proti wěži někdy pana Sljnka 10 ǧr. se služebnjkem.

Toho času byl Jan, doktor práw, mjstoděkan, musil Petr, děkan, znamenité práce mjti, že nemohl na Wyšehradě bydleti. Siffrid, kustos, a Tobiáš, geště scholastik. Tento Petr, děkan, byl generálnjm wikářem Jana VI., biskupa Holomouckého; pak r. 1343 biskupem Churským a konečně arcibiskupem Děwjnským.

Král Wyšehrad upewnil a kapitole přál.

Karel ustanowil, aby král Český od arcibiskupa Pražského korunowán byl. Po wyhotowenj listu na to šel se wšemi přjtomnými pány na Wyšehrad, wykonaw pobožnost, nawrátil se do kostela sw. Wjta, a byl při nešporách. Druhý den byl korunowán 2. zářj 1347.

Karel založiw Nowé město Pražské, kázal ge zdj, w njž by wěže husté a dosti wysoké byly, obehnati, počjnage od Wyšehradu až k řece mimo wes Pořjčj nazwanou. Též i Wyšehrad kázal obezditi a se wšech stran bašstami a wěžmi obkljčiti; což we dwou letech zhotoweno bylo, dle Hágka r. 1350. Kapitola má až dosawád 6 listů, genž se gi týkagi, a geden, w kterém Karel wykazuge

silnici z Gablonné do Žitawy. Žádných nowých milostj w těch listech neuděluge, nýbrž stará nadánj gen potwrzuge.

Paměti hodny gsou pečeti při listech od Karla wydaných. Gsou čtwerého způsobu. Od roku 1343 gako markrabj Morawský má bjlý wosk, pečet weliká na hedbáwné, modré a zelené tkanici, po gedné straně gezdec, po druhé straně prostředkem malý obraz orlice se sstjtem, w němž 4 lwowé we čtweru polých gsou. Nápisy gsou porussenу. Od r. 1345 gest pečet malá z wosku čerweného, as co půl wlasského ořechu; na prawé straně gest orlice, malé sstjtky okolo a pjsmeny mezi nimi: Carolus. — zawěssena na řeménku; poprwé wosk čerwený, twrdý na způsob sspanělského spatřiti; od roku 1352 gako král Český má pečet welikou, s obrazem gen po gedné straně; král sedj na stolici; od r. 1359 gest w zlaté kulaté krabičce pečet z čerweného wosku sspanělského. Na wjčku zlatém gest obraz krále na trůnu sedjcjho, w prawé ruce žezlo, w lewé gablko, po prawé straně sstjt Morawský, po lewé Český. Nápis: † Karolus quartus divina favente clementia romanorum imperator semper augustus. Na druhé straně gest brána se čtwero poschodjmi a w prawo i w lewo kulaté wěže. Na dweřjch té brány: Aurea Roma. Na okolku: † Roma caput mundi regit orbis frena rotundi.

Probosst Wyssehradský knjže.

Až do 16., ano do 17. stoletj nenj z listů znamenat žádostiwosti po titulech w Čechách. Pán, sslechtic, rytjř gsou mimo ouřad gedinj titulowé. Aniž gsem kde probossta Wyssehradského nalezl knjžetem zwaného až do časů Karlowých a otce geho Jana; ten giž w listech nazýwá probossta Wyssehradského knjžetem swým milým. Probosst Jan ale se nepsal knjže, gen probosst a kancléř králowstwj Českého. Nehřessil? Hammerssmid uwádj z rukopisu zlomek psanj Karlowa, kteréž král dal na negwyšssjho komornjka králowstwj Českého, a gemu nařjdil, aby slib wěrnosti od nowého probossta Wyssehradského přigal, a geg gako knjže w kostele Wyssehradském na mjstě a gménem králowským inwestowal, že král sám přigjti nemůže. A způsob, gakým se to djti má, takto předpisuge: Podáte gmenowanému proboSStu w kostele na mjstě obyčegném u přjtomnosti kapitoly

Wyssehradské žezlo králowské mocj králowskau, a obstaráte, aby se o takowém podánj žezla list wyhotowil. Pjsse Karel, že to gest dáwný a chwalitebný obyčeg. To psanj swědčj pánům z Lipé a Kunsstadtů. O tom Pessina též gedná a powažuge to za následek úmluwy cjsaře Gindřicha V. s papežem Kallistem II., a prawj Phosphor. pag. 54, že tak i ginj duchownj hodnostáři gako probosst Wyssehradský inwestowáni býwali.

Rozličná nadánj oltářů a kostela sw. kříže.

R. 1349 založil Martin, farář u sw. Petra na Pořjčj, oltář ku poctiwosti sw. Filipa a Jakuba inter campanilla in cripta sive in ambone. Nadal geg aurokem z Mlažic nad Labem a sice: oltářnjk dostáwal ročně 7 kop 20 gr. peněz, 33 kuřat, 3 kopy a 40 wagec. Powinnost geho za to byla: každý týden w pondělj mssi čjsti za mrtwé, a přidati modlitbu za kněze a za wsseckу zemřelé. Každou sobotu mssi k Panně Marii s modlitbami apoštolů Filipa a Jakuba, sw. Petra, Mikoláſſe, Martina a Klimenta.

R. 1350 koupili Jan, sakrista, a Jan z Mělnjka we Wrssowicjch zbožj za 46 kop gr., z kteréhož wyplýwalo 4 kopy ročnjho užitku; to k třem oltářům odewzdali, a sice k oltářům sw. Ducha, sw. Martina a sw. Tomásse.

Kanownjk Wernher zaopatřil oltářnjku oltáře sw. Gereona 8 kop Pr. gr. w Obřiti, aby wýročnj památku smrti geho držel.

R. 1353 založil oltář sw. Doroty Jan, farář w Hostjně a kanownjk na Wyssehradě. K tomu zřjdil důchody 5 kop gr. Pr., 8 koroptwj a 4 zagjce, což některé Pražské domy odwáděti museły; měli, gak se nynj říkáwá, na nich půgčené penjze. 1 kopa Pr. gr. odwáděla se ze statku Dřjna bljž města Chlumjna, a dal k tomu dům swůg na wrchu Wyssehradě, w kterémž zůstáwal. Kapitola měla ty přjgmy a spráwu toho oltáře takowým mužům odewzdati, genž by na hoře Wyssehradě zůstáwali. Toto nadánj proto se stalo, že kostel Wyssehradský sw. Petra a Pawla byl r. 1350 obnowen. W listu založenj oltáře sw. Doroty se uwádj, že ten dům kanownjka

Jana stogj wedlé kostela sw. kříže na hoře Wyssehradě. A to gest ta gedinká stopa po tom kostele.

Co kanownjci přestali pospolu bydleti, museli sobě domy na Wyssehradě sami kupowati, neb byty nagjmati. Od r. 1317 neustále ten dobrý duch wěge, genž usiluge, aby duchowenstwo kostela Wyssehradského na wrchu samém bydlelo, a tak tjm spjsse službu Božj w kostele konalo. I tenkráte byl zisk negoučinliwěgssj pohnutkou základnj swé powinnosti spjsse a ochotněgi wykonáwati. Giž tenkráte měli dussi a srdce w žaludku, ona gen břichem slyssela. A tento nesskastný neduh až dosawáde wssudy se rozlijzá. Pakli někdo powinnosti swých nezastáwá, mluw co mluw, on nerozumj, nepohneš njm; řekni ale: Strhne se ti s twého důchodu — neb dostaneš přjdawek, — to njm trhne, hned slyssj, tomu rozumj, nebok břicho čuge, že tu o něm řeč. Tak to býwalo před námi a běda! bude-li to dlouho trwati i po nás.

Toho času založil Jan, podnotář Pražský, obedienci pro kostel Wyssehradský, a král Karel to nadánj potwrdil, ale žádal, aby kapitola správu toho oltáře a nadánj to dala Frickowi, faráři Budyňskému a kanownjku Litoměřickému. Důchodu bylo ze statku Loděnic 10 kop. Mně se zdá, že o to sslo, gak Fricka kanownjkem na Wyssehradě učiniti.

Gindřich probosst a duchowenstwo za geho času.

Kapitola měla dům w Podskalj, z kterého děkan ročně 4 gr. dostáwal; ten ourok přiwedla kapitola r. 1345 na 12 gr. a 4 kuřata. List na to wyhotowený gest od probossta Gindřicha, kterýž r. 1352 probosstem byl. Karel geg toho roku w listu gmenuge. Zdali to ten samý, kterého spisowatelé ostatnj gmenugj Gindřichem, wýwodou Brunsswickým, kterýž gsa biskupem Hildesheimským r. 1352 umřel, — newjm. Toho swého Gindřicha ale připomjnagj za časů, kde listowé Wyssehradsstj probossty giného gména ukazugj. Co Zbraslawská kronika o Gindřichowi, kancléři králowském, wyprawuge a nowěgssj historikowé o Gindřchowi, probosstu Wyssehradském, wykládagj, gistě slowo kancléř toho přjčina

gest. Rozdjl wssak mezi kancléřem králowstwj Českého, a mezi kancléřem pouze králowským.

Gindřich, probosst, byl wděčný swému pěstounu Mikulássi z Frankensteinu, gmenuge ho paedagogum suum dilectum, gemuž kapitola na žádost Gindřichowu obedienci Zahrádku propůgčila.

Toho času byl Jan, decretorum doctor, mjstoděkan, a r. 1348 byl skutečný děkan Jan Padnánský, doktor práw. — Šimon, Pražský a Wyssehradský kanownjk, officialis curiae archiepiscopalis. Jan, sakrista, Jan z Mělnjka, kanownjci; Petr ze Žitomjře, Wjtko z Gutyn, Mikoláš z Kadaně, Heřman z Libochowic, Šimon z Gičjna, Šimon z Herbipole r. 1350.

R. 1352 žádal Karel, král, aby kapitola dala obedienci Frickowi. — Michal byl oltářnjk oltáře sw. Gereona; k tomu oltáři w tom roce odkázal Wernher, kanownjk u sw. Wjta, ročnjho přjgmu 8 kop, aby den památný smrti geho konán byl, a oltářnjk kanownjkům wětssjm i menssjm, wikářům djlce dal, oběti dal a msse zaplatil. Důchody byly na statku Obřjti u Kostelce.

Wilém z Landssteina z rodu Rosenberského, probosst.

Kruger uwádj z rukopisu kostela Wyssehradského, nynj ztraceného, na den 15. kwětna: Po Gindřichowi, wýwodu Brunsswickém, genž r. 1353 biskupem Hildesheimským učiněn byl, dosáhl probosststwj Českého Wilém Landsstein. S radostj udělil mu ge Karel IV., patron kostela Wyssehradského, poněwadž seznal w tomto pánu wýmluwnost cjrkewnj, genž každé kazatelny hodna byla, známost uměnj zwlásstě bohoslowedkého, cjrkewnjch práw krom obyčegnou, a na wysokých sskolách Pražských korunowanou. K tomu přissli i přátelé a přjbuznj Wilémowi a ginj Rosenberkowé z těch časů w Čechách negmocněgssj, genž u Karla u weliké wážnosti byli; z ohledu gich stalo se, že cjsař sobě i gim wděk učinil podánjm tak slawného mjsta tak schopnému muži, tjm sobě wssecky, zwlásst kostel onen wýhradnj zawděčil. Po celých skoro osm let Wilém welmi mnoho dobrého spůsobil. On byl také welmi nábožný, oltáře a kostely stawěl, gak knihy základnj ukazugj. W Lipnici založil r. 1357

kolegiátnj kostel s 12 kanownjkv; w Lomnici r. 1307 kostel Božjho těla, stawenj welmi slawné. Ani těmito tak nábožnými skutky ne-dala se smrt ukogiti, aby tak znamenitého muže minula. Gako wždy chwalitebně žiw byl, tak i u weliké nábožnosti dne 15. kwětna 1361 zemřel. W listech Wyssehradských nalezl gsem Wiléma pode-psaného r. 1353 při základu oltáře sw. Doroty.

Když Karel IV. ostatky swatých z Mnichowa do Čech přinésti kázal, byly ty klenoty we Wyssehradském kostele složeny od neděle kwětné až do pátku po prwotnj neděli. Na ten den Arnosst, prwnj arcibiskup, we slawném procesj, při kterém král a pánowé Česstj přjtomni byli, ty ostatky zdwihl, odkud u weliké uctiwosti do kostela sw. Wjta nessený, a odtud po čase na Karlsstein přenessený byly. Mezi těmi, genž ostatky nesli, byl i Wilém prw než byl probosstem.

Z těch časů gediného kanownjka gsem nassel, totiž Záwisse, genž měl statky swé u Blažegowa. Tam měla nowá dědina zalo-žena býti. Bylo oznámeno, kdo si tam stawenj wystawj, půl honu pole dostane, čtyry léta že nic platit nebude, pak má dáti z půl honu půl hřiwny těžké. Tak wsse, kde co orného bylo, se wzdělávalo, lid za darmo zem dostáwal, a bud pracj neb penězi, gako zde, za-prawowal, ostatnj co wyzjskáno, rolnjkowo býwalo.

Gediný prelát Siffrid, kustos r. 1354, genž tehdy we Wlassjch s cjsařem Karlem w Pjse byl. Museli gak preláti tak kanownjci z wětssjch prebend rozesláni býti, poněwadž w listech gména žádná se nenacházegj. — R. 1360 potwrdil Karel přiznánj Ogera z Landssteinu, w kterémž se odřjká wssech statků, gež mjwal bratr Wilém, býwalý probosst Wyssehradský.

Oltář z kamene, na kterém sw. Petr aposstol obětowal, a na kterém gen biskupowé, magjcj pallium, mssi swatou slaužili, r. 1355.

Karel IV. mage s městy gemu odporugjcjmi we Wlassjch co řjditi, za něgaký čas w Pjse byblel. Mikoláš, patriarcha Aqui-legský, Arnosst, arcibiskup Pražský, Jan, biskup Holomoucký,

Jan, opat Zbraslawský, Bohuš, probošt Litoměřický, Siffrid, kustos Wyšehradský a ginj duchowni byli s njm. Potahowáni byli k radě proti nepřátelům widitelným, a nepřjtele domácjho newiditedlného doma hospodařiti nechávali, alespoň nehrubě na něho dbali. Byl kostel nedaleko Pjsy ku poctiwosti sw. Petra, ku kterému na gisté slawnosti weliké množstwj lidu putowalo. Karel sám osobně gako nábožný pán také geg nawštjwil. Bylo to mjsto u weliké uctiwosti, poněwadž se powjdalo, že sw. Petr sám oltář tu založil, a oběť nekrwawou konal, když z Antiochie do Řjma putowal, zimnjho času do Pjsy přišel a 6 měsjců se tam zdržel. Sw. Kliment, učedlnjk sw. Petra, po smrti učitele swého ten kostel ku poctiwosti sw. Petra poswětil. Cjsař Karel z uctiwosti k sw. Petru žádal Jana, arcibiskupa Pjsánského, o djl kamena z oltáře, na kterém sw. Petr mši sloužjwal. Arcibiskup ustanowil muže hodnowěrné, aby djl toho kamene usekli, listy o tom wyhotowili, a on swůg list u přjtomnosti dotčeného duchowenstwa a giných znamenitých pánů wyhotowil, a cjsaři odewzdal. Siffrid Wyšehradský byl wšeho toho swědek očitý. Karel poslal Siffrida s tjm kamenem do Avignona ku papeži Innocenciowi VI., aby papež ten kámen s ostatky sw. Petra a giných swatých ozdobil a poswětil, a zwláštnjmi milostmi obdařil. Papež tak učinil a také ustanowil, aby na tom poswěceném kamenu, neb na oltáři, na kterém ten kámen bude, nikdo mše swaté nesloužil, leč biskup, mage moc pallium řádně užjwati. Týž papež k žádosti Karlowě udělil odpustků těm, genž by se z hřjchů wyznali, gich litowali, a kámen neb oltář, na kterém ten kámen gest, na den geho poswěcenj nawštjwili, každý rok, na 3¾ léta, kdoby ale přjtomen byl, když biskup u toho oltáře mši swatou čte, má odpustky na 1 rok a 40 dnj po každé, když by pak ten oltář nawštjwil. Bulla o poswěcenj toho kamena gest wyhotowena 8. kwětna. List Jana, arcibiskupa Pjsánského, má 14 pečetj negznamenitěgšjch mužů, genž tehdáž přjtomni byli, když on ten kámen kustosowi Wyšehradskému odewzdáwal. Gest to znamenitý důkaz uctiwosti, w gaké památky swatých tenkráte býwaly, a zagisté důkaz, tak řjkage zewnitřnj nábožnosti. Byla to také gedna z hlawnjch přjčin, že panowánj Karlowo w Čechách a České králowstwj w pokogi a w zewnitřnj sláwě trwalo. Nábožný král, a tudy šetřená nábožnost alespoň zewnitř

w celém řjzenj zemském držela wnitřnj wáſſně ſe bouřjcj na uzdě. Nenj možná žeřawé železo na dlani držeti, aby nepálilo, aniž lze národ w pořádku a pokogi udržeti, pakli wáſſně a tělesné žádosti, byť by i lidſké byly, neuſtále ſe podpalugj, wzděláwagj a zwelebugj, byť by i proſtředků k nábožnému wzdělánj ſrdce ſe nezameſſkáwalo. Karel nábožnoſt co negwjce mohl, wſſjm ſpůſobem wzdělávati ſe ſnažil, w tom gemu w Čechách nebylo rowno; wſſak pro zwelebenj wáſſnj také mnoho ſe dálo, a djti muſelo, aby Čeſké králowſtwj w ſlawné powěſti nad giná ſe powýſſilo. Pohodlj wſſeligakých ſe wyhledáwalo, ſlawná obydlj ſe ſtawěla, ſtkwoſtně ſe hodowalo, wzneſſené úſtawy, měſta, ſſkoly, wodotoky, ſilnice ſe zakládaly, weſměs celé žiwobytj obecné wetegně ſe ſtkwělo, ale tak gak ſe ſtkwj twář člowěka horkou nemocj ſtljčeného. Soukromého žiwota lidu, tak nazwaného obecného, nebylo. Prodchnutj národu, abych tak řekl, Božſtwjm nezmáhalo ſe, ale moudroſt tohoto ſwěta ſe zmáhala. Nemůže člowěk ſlaužiti Bohu a mamoně. Arnoſſt, arcibiſkup, muž horliwý a přjſný, sněm cjrkewnj držel, a welmi přjſný zákon wydal, aby národ na prawé ceſtě udržel; dobré geho mjněnj a dobře wolený proſtředek wſſak zamýſſleného oučinku neměl. Nábožnoſt a wáſſeň proti ſobě bogowati neuſtáwaly, až trnj národu Čeſkému nad hlawu wzroſtlo. Wáſſeň muſj býti udusſena, má-li ſprawedlnoſt křeſtanſká kwéſti, a při giné ſprawedlnoſti neobſtogj žádné králowſtwj w pokogi a we welebnoſti.

Karel potwrdil nadánj proboſſtſké.

Geſt liſt od Karla r. 1359 wydán pod zlatou bullou, w kterémž hodnoſti a ſtatky proboſſta Wyſſehradſkého wypſány gſou. Ku proboſſtſtwj Wyſſehradſkému připogen geſtouřad kancléřſký w králowſtwj Čeſkém a důſtognoſt knjžecj. Tu geſt prwnj práwnj důkaz, že proboſſt knjžetem byl. Statky gſou gmenowány: 1. Žitenice, s rolí, winicemi a dwory; Maleſſow, dwogj Lbjn, Kamýk, Břežany a lidj w předměſtj Litoměřickém a we dwoře Kopiſtech se wſſemi a zwláſſtnjmi práwy a přjſluſſenſtwjmi, gak k Žitenicům patřj. 2. Přjwoz s dědictwjm w Hoholicjch. 3. Dwůr Hoſtjn s hony, rybnjky a nágmy. 4. Dwůr Wogkowice s hony, rybnjky atd. 5. Tatce

s 4 orbami, lukami, a ginými přjslussenstwjm, též s dworem Wrbčany s hony, rybnjky, mlýnem, a soudnjm práwem. 6. Dwůr Břežany, s hony, hospodou a soudem. 7. Milčice, s hony, soudem a hospodou. 8. Lidi w Hradisstku, se wssjm přjslussenstwjm. 9. Město Královice s roli, práwem, mlýnem, mýtem a dwěma dwory, k městu patřjcjmi, totiž dwůr Přjseka s roli a mlýnem, Libčice se wssjm přjslussenstwjm. 10. Město Zahrádka s roli, lesy, práwem, mýtem, mlýnem, a ginými dwěma dwory: Bělou a Bělčicemi. 11. Mýto w Nymburce nad Labem. 12. Mýto ze slanečků we Wětssjm městě Pražském. 13. Mýto ze dřjwj a Peczenené(?) s Podskali (peczene cum podskalo), s mlýnem pod Zderazem. 14. Wes Jesenice a Sderyk(?) cum campanatoribus we wsi Letowě a Modřanech. 15. Město Prachatice s polem, lesy, mýtem, soudem a se wsemi: Těssowici, Wýrowem, Fefry (Fepheršak) s ostatnjmi wsemi a přjslussenstwjm wssjm. 16. Wes Popowice, pole s mlýnem. 17. W kragi Plzeňském: Žarowice, s hony, nágmy, soudy. 18. Wes Libakowice, s dědictwjm a soudem. 19. W kragi Žateckém dwůr Letow, s roli, s práwem a hospodou. 20. Wes Liběssowice s polem. 21. Wes Sjřem s poli, práwem, hospodou a mlýnem. 22. Wes Soběchleby s poli, práwem a hospodou. 23. We wsi Statiwnici, allodium cum censibus, s lukami a chrastj. 24. Wes Buděhostice. 25. Wes Wogetice s allodium a ourohy, též s kaplj sw. Wogtěcha w Mladé Boleslawi. 26. Wes Choleč. 27. Týnec. 28. Zakolany. 29. Welwary. 30. Štědřjk. 31. Črewonice (Třebossnice). 32. Hnidice (Hnidousy). 33. Lobosin (Libussin). 34. Otwogice. 35. Kněžewes a Podlessjn.

Gakkoli Karel, král, tyto statky gakožto probosstowi patřjcj potwrdil, předce mu wssechny nepatřily, a co gich neprawě sobě osobowal, pozděgi, gak se ukáže, kapitole postoupiti musel.

Měl probosst také giné přjgmy, o kterých se zde zmjnky nečinj, neboť ge z kapitolnjch tak zwaných důchodů bratrstwa bral. Škoda, že král nepoznameual, gak se obyčegně děge, gména toho probossta, genž toho potwrzenj wyžádal. Theodorik, biskup Mindenský, gest gako swědek podepsán, a přjsstjho roku byl giž také sám probosstem. Sotwa to byl giný leč Wilém z Landssteina, kterýž r. 1360 zemřel.

Probosst Theodorik.

O probosstu Theodorikowi na Wyssehradě gediná, ale dosti slawná památka se nacházj, list od r. 1360, w kterémž on kapitole Wyssehradské odewzdáwá infuli perlami a drahými kameny wykládanou w ceně 500 kop Pr. gr. a žádá, aby za něho ročně památka smrti geho konána byla. Toho roku obdržel také od Karla potwrzenj na zbožj nadánj klásstera Cisterciáckého w Skalici, nedaleko Kouřjmi. Klásster ten on sám založil, a koupil od Jana z Masoged statky: Masogedy, Doubrawici, od giného Dolánky, pak Skalici, Stanici, Měchowice, Ljpku a les Kozjhřbet, a odewzdal ge opatowi, aby tam 12 mnichů wždy se chowalo. Kronikáři o něm takto wyprawugj: Theodorik Kagelmund, neb Kachelofen, syn sprostých rodičů, gsa pilný a přičinliwý w učenj, byl do řehole cisterciácké přigat a w Braniborsku w Lenjně do klásstera uweden. Dostal správu hospodářskou klásstera spustlého a mnohými dluhy obtjženého. Theodorik swým přičiněnjm, swou ssetrnostj a opatrnostj dluhy zaplatil a klásster w ten neglepssj pořádek uwedl, tak že w ničem nedostatku nebylo. Karel přissed do toho klásstera a spatřiw wsse usslechtilegi zřjzeno než w mnohých giných bohatých klássteřjch, welice tomu se diwil. I slyssel, že to zásluha Theodorikowa, geho řjzenjm že se to děge. Takowého muže potřebowal Karel, neboť mnoho zámků, wnoho zbožj potud w zástawě bylo. Powolal tedy Theodorika k sobě a ustanowil ho ředitelem na zámku welmi bjdném, w kterém držjwěgssj správcowé sotwa sebe a čeleď swou užiwiti mohli, a časté pomoci z giných zámků potřebowali. Theodorik ale w krátkém čase ukázal, že na schudlém a nehrubě wýnosném statku nic tak neprospjwá, gako když hospodář, na nikoho se nespoléhage, sám pilně a přičinliwě dohljžj. Karel prý mu řekl: Služebnjče dobrý, nad málem gsi byl wěrný, nad mnohem tebe ustanowjm. Ustanowil geg správcem důchodů králowských, které on tak spořádal, že dosti přebýwalo na wykupowánj zbožj zastaweného, i na stawenj hradů nowých. Dostal biskupstwj Mindenské a r. 1360 probosststwj Wyssehradské, pak prý arcibiskupstwj Mohučské; trwal ale wždy při dwoře Karlowě. Kdy probosststwj Wyssehradské složil, newjm. Za geho času byl Heřman mjstoděkan a Jan kustos. Theodorik nebyl

toliko hospodář ale i wogjn; Karel geg wypravil s wogskem proti wéwodowi Baworskému r. 1357, genž Čechy hubil na pomezj. Theodorik wpadl do dolegssjch Bawor, obsadil město Kham a pohubil zemi daleko ssiroko. Bawoři ginou stranou s wětssj mocj do Českých kragin wtrhli a weliké sskody činili; Theodorik opět proti nim táhl a ge zahnal. Král dal město Weyda(?) w té kragině, z které Bawoři wypuzeni byli, Theodorikowi za léno a zámek Parkstein do smrti, pak aby ke koruně České připadly.

R. 1360 zawřel smlouwu s Petrem Kolinským na nágem tak nazwaného „Unželtu" w Praze na daň z cizjch wjn ročně 800 hřiwen střjbra. Karel král poručil mu Petra z Holomouce, aby mu ke kanownictwj na Wyssehradě pomohl, které Hynek z Potonie složil.

Theodorik sprawowal negen důchody králowské w Čechách, ale i cjsařské w řjssi. Toho roku se wssak z Čech odprázdnit nemohl; dal mu tedy král powolenj, aby mjsto sebe poslal do řjsse Rudolfa z Homburku, komendatora Německých rytjřů w Čechách.

Proč Pelcl tohoto probossta Dietrich Kugelweit gmenuge, newjm.

Wodárna pro horu Wyssehrad.

Gdoucjmu od kostela sw. Pankrace před branou Wyssehradskou k Michli, gsou po lewé straně u prostřed polj silnj pramenowé čisté a chutné wody. Hágek we swé kronice nazýwá ty prameny studánkou Gezjrkou, a w nowěgssjch časech za Berghaura, děkana, dostala ta woda gméno Libussina lázeň. Měl zagisté Berghauer dobré nadánj, že tomu mjstu swětské gméno dal; nebok mjnil lázně tu zřjditi. Skrinci Jan, lékař w Praze wyhlássený, tu wodu skoumage wyřknul, že zhřita na lázeň w nedujch tak oučinkuge gako Teplice. Zůstalo wssak gen při mjněnj. Na poljch okolo těch pramenů hág a zahradu zřjditi, bylo by zagisté cos rozkossného býwalo. Z těchto pramenů wedena byla woda po troubách neb žlabech dřewěných na Wyssehrad, gichž spráwa w druhé polowici čtrnáctého wěku kapitolu přes 8 kop stála. Při tom nebyla kassna dobře spořádána, tak že bláto, neřád a žáby w nj

se usazowaly a woda tudy zapáchala; dřewěné trouby se blátem zanesly a zahnily, tak že woda nečistá a smrdutá na Wyssehrad přitýkala, také časem téci přestáwala. Kapitola rokowala, gak by se tomu pomoci dalo. Usnesla se na tom, že dá kassnu welkou z twrdého kamena wytesati, a tak postawiti, aby od země něco gsouc powýssena polohmo ležela, aby tak woda z pramenů do nj se prýsstjcj spád do trub měla. Z té kassny aby trouby z tesaného kamene až na Wyssehrad kladeny byly, a tjm ročnjch spráwek se ussetřilo a woda čistá a zdrawá na Wyssehrad se dostáwala. Na tento znamenitý náklad prodala kapitola (mělať tehdáž a mohla z čeho prodáwati) dům na Starém městě u zdi městské na farské osadě swatosstěpánské, urozenému pánu ze Šternberka, přjgměnjm ze Zlonic za 100 kop Pr. gr. Ustanowenj to stalo se r. 1361. R. 1396 byl welký pramen wyzděný (fons major testudinatus) nazwán.

Wilém z Hasenburka, děkan Wyssehradský.

Geden z negslawněgssjch rodů toho času byli páni Zagjcowé z Hasenburka, neboť negpředněgssj ouřady we wogsstě, při dwoře i w cjrkwi zastáwali. Ti genž we Wyssehradské kapitole žiwi byli, gakožto wěrnj a wděčnj oudowé se prokazowali, tak že až do negnowěgssjch časů památky po nich se zachowaly. Toho času byl Wilém z Hasenburka děkanem kapitoly Wyssehradské. R. 1359 poslal geg cjsař Karel do Awiňona k sw. Otci z přjčin nám posud neznámých. R. 1360 poručil mu probossta od sw. Michala w Krakowě, aby při negprwněgssjm wolenj kanownjka probosst ten na Wyssehrad wolen byl. R. 1361 postoupila kapitola Wilémowi, děkanu, a Genzowi wrch pode zdj zámku Wyssehradského proti Podolu, aby ten wrch wzdělali, z něho sice nic neplatili, ale po gegich smrti aby wzdělaný bez wssj náhrady kapitole nawrácen byl. Za geho děkanowánj byly služby Božj welmi zwelebeny. Podlé dáwného obyčege býwala po rannjch hodinkách, kteréž w noci před slunce wýchodem se spjwaly, msse swatá slaužena, a ta se děkanská nazýwala; po nj býwala msse giná ku poctiwosti Marie Panny spjwána, kteráž se msse při dennj zářj gmenowala. Stáwalo se

wſſak za dnů krátkých, že ranní hodinky dlouhý čas před wýchodem ſlunce odſpjwány bývaly. Kapitola žádala o powolení, aby po ranních hodinkách mſſe tak nazwaná děkanſká držeti ſe ſměla, aby pak mſſe ku poctě Marie Panny při rozednjwánj tjm pohodlněgi ſpjwati ſe mohla. Papež Innocenc VI. k žádoſti té ſwolil, že wſſak w krátce zemřel, liſty o tom wyhotowený nebyly, až papež Urban V. ge wyhotowiti kázal. W biſkupſkých a kapitolních koſtelích giž ode dáwna obyčegem býwalo, že ſe mſſe ſwatá před rozedněním ſloužila. W Holomouci Theodorik r. 1281 uwedl způſob ten ante auroram missam solemniter decantari B. M. V. Kdy obyčeg ten na Wyſſehradě začal, newjm. Aby lid tjm horliwěgi mſſi před wýchodem ſlunce ku poctě Marie Panny ſlouženou nawſſtěwowal, udělil papež Innocenc odpuſtků těm, kdož ſwých hřjchů litugjce, z nich ſe wyznagj, a při té mſſi nábožně přjtomni budou; i o tom papež Urban V. liſt wyhotowiti dal.

Z toho, že Karel měſto Prahu až k Wyſſehradu zdmi obehnati a Wyſſehrad s ſebou podobnou zdj ohraditi kázal, Wyſſehradu gak kapitole, tak pozděgi i měſtu až do dneſſnjho dne neſčjſlné těžkoſti wzeſſly. Poněwadž wſſe gako gednou zdj obehnáno geſt, gedno ſe býti zdá, a tudy Wyſſehrad ku Praze ſe počjtá. Prwnj ſtopy takowých neſnázj nacházegj ſe giž za čaſů Karlowých. Kapitola ſhledala, že duchownj řjzenj wztahuge liſty papežſké, o Praze znějcj, také k Wyſſehradu. Aby tudy do něgakých těžkoſtj nepřiſſla, žádala w Řjmě, kdyby Praha do klatby dána byla, a w liſtu by Wyſſehrad nebyl zřegmě gmenowán, aby nikdo neſměl takowou klatbu k Wyſſehradu wztahowati. Kapitola uwedla we ſwé žádoſti přjčiny, že Wyſſehrad wždy ſám pro ſebe geſt, že, ačkoliw zdi Pražſké až k Wyſſehradu ſe táhnou, Wyſſehrad přece ſám o ſobě obezděn a 1000 kroků a wjce ode zdj Starého měſta wzdálen geſt, a na zwláſſtnjm wrchu ſtogj. Papež Innocenc k tomu ſwolil, pakli Wyſſehrad od Prahy tak oddělen geſt, liſtů wſſak zwláſſtnjch o tom newyhotowil. Papež Urban nařjdil tedy opatům Sedleckému a Zbraſlawſkému a proboſſtu Dokſanſkému, aby to wyſſetřili. Jan, opat Zbraſlawſký, přeſwědčiw ſe, že Wyſſehrad od Prahy oddělen geſt, mocj papežſkou Wyſſehrad wyhradil, tak že žádná klatba, žádné nařjzenj Prahy ſe týkagjcj k Wyſſehradu wztahowati ſe nemá, pakli

Wyssehrad w listu wýslowně gmenowán nenj. List o tom wyhotowen w obydlj děkana Wiléma r. 1363.

Wilém byl geden z negučeněgssjch mužů a spisowatel; byl také officialem arcibiskupa Arnossta a sepsal geho žiwotopis, který Berghauer w archiwu kapitoly Pražské u sw. Wjta četl. On měl také sbjrku negznamenitěgssjch spisů čili knih, gež w poslednj wůli spolu s giným zbožjm kapitole odkázal. Karel koupil od kapitoly za 100 hřiwen střjbra 114 welikých knih rukopisů, a darowal ge nowě zřjzeným wysokým sskolám Pražským.

Špitál Marie Panny pod Wyssehradem.

Jan z Wlassimi druhý arcibiskup Pražský založil dle Hágkowy zpráwy r. 1364 sspitál pro muže a ženy, genž z dopusstěnj Božjho schudli, aby nebyli w potupě, a rozkázal ge zde poctiwě žiwiti. Ten sspitál sloul „poutničj chlebowé," poněwadž pro poutnjky zwlássť wystawen byl, a chudých mužů a žen gen 12 w něm se chowalo. Při sspitále byl také kostel „Pokory Panny Marie" a oltář sw. Alžběty. Špitál w Starém městě Pražském hned wedle Týna od Soběslawa založený a nazwaný u Panny Marie gest těžko w listech rozeznati od sspitálu toho gména pod Wyssehradem. Oba kapitole patřily, oba se sspitály Panny Marie nazýwaly. Stál pak tento sspitál gak pjsse Hágek pod branou Geruzalemskou pod Wyssehradem nad potokem Botjčem, to gest tu, kde sskola nynj stogj. R. 1418 Konrad, arcibiskup, dal tomu sspitálu Nowou wes u Českého Brodu mjsto wsi Radhossti, která giž dřjwe ku sspitálu patřila. Při témž kostele byl kanownjk Wyssehradský farářem. W husitských časech sspitál ten zassel, kostel wssak se zachowal a nazýwán kostel sw. Alžběty. Weliké nesnáze měla kapitola skrze to stawenj s nekatoljky a pak s Pražskou obcj, což se na swém mjstě powj.

Kanownjci za toho času a gegich hospodářstwj.

Berghauer uwádj r. 1357: Bussa, archidiakona Kouřjmského. R. 1376: Mistra Christiana Biwjna, arcidě-

kana Plzeňského, Dominika, M. z Janowic, doktora práw; M. Sulka, Wolkmara, Wáclawa z Ougezda, Mikoláše z Litomyšle, Witka ze Černčic, Tomáše, kantora. O těch gsem w listech žádné zmjnky nenašel. R. 1363 byl Jenzo, probošt sw. Křjže we Wratislawi, kanownjk Pražský a Wyšehradský tady arcibiskupské w Praze officiál, a legát stolice apoštolské. Muž ten musel být wýborný hospodář a horliwý hagitel práw kapitolnjch. Týž s děkanem od kapitoly wrch holý na starost si wzal, gak by geg wzdělal. R. 1368 pronagala mu kapitola statky Hodkowice a Lhotu, z kterých ročně až do swé smrti toliko 20 kop. Pr. gr. platil. Dle listu byly ty statky takto spořádány: Dobytka, nádobj, nářadj a pjce nebylo. Dwůr byl ale dobrou zdj ohražen, w prostředku stála wěž, w které zeď na mnoha mjstech trhlá byla; we wěži té malá swětnička s dobrým stropem dřewěným. Domek šafářůw bljž welkých wrat z kamena se swětnicj; malý sklep, dwa welké chljwy a tři malé od kamena pro howězj dobytek, koně a giný dobytek, drůbeř malou i welkou. Dwě stodoly z kamena cum glossis seu straminibus.

Z toho widěti, že hospodářstwj s nehospodářstwjm nowně zápolilo.

Jenzo byl u kapitoly we weliké wážnosti. Když totiž s Mikolášem z Kadaně, kanownjkem Wyšehradským, rozepři měla o obedienci w Cholči, kterou týž od kapitoly w drženj mage, když gi nazpět žádala, postoupiti nechtěl, — zwolen Jenzo za soudce. On powolal za swědky Tomáše, kantora, Jana Smetanu, Wáclawa, přjgmjm Choralis, a Saksa, kazatele, wšechny od kostela Wyšehradského; slaušeny důkazy gedné i druhé strany a uznáno, že Mikuláš má Cholče postoupiti. Uznánj to stalo se w domě Jenzowě na Wyšehradě in sala superiori majori 1376. Mikoláš, člowěk twrdošjgný a soudu žádostiwý, k papeži se odwolal a gemu stjžnost swou přednesl. Papež ustanowil Kunrada, opata Walsaského, za soudce. Kunrad přisoudil Choleč Mikolášowi, a děkana i kapitolu do klatby uwrhl.

Děkan a kapitola na odpor se postawili, a skrze prokurátory swé k papeži Řehoři XI. w Awiňonu se obrátili, dokazugice swého práwa a moci, Cholač i giné obedience dle ljbosti pronágjmati a

z důležitých přjčin nágemnjku kterémukoli wypowjdati. Mikoláš nemage giných důkazů než spurné swé srdce a mysl nebratrskou per contumaciam (z nedostawenj) odsouzen byl. Musel se Cholče odřjci a outraty práwnj zaplatiti, které sſetrně skoumány a na 100 florenů na zlatě wypočteny byly. Ten rozsudek stal se w Awiňonu r. 1377.

W ty časy měla kapitola rozepři s farářem Wáclawem w Jurně, který sobě obedienci w Obytcjch a Králowicjch wlastnil. Kapitola wsſak dokázala, že na té obedienci wždy kanownjk býwal, a sice Marquard ze Soběsſina, Welko ze Sedlčan, a Albert z Latic gi nynj měl.

R. 1379 byl týž Albert děkanem u sw. Gilgj w Praze a kanownjkem u sw. Wjta. Měl toho roku na swé obedienci w Králowicjch 5 koňů, 12 kraw, 50 owec, když gi pronagal, gesſtě prý také giný dobytek a drůbeř. Z toho dostáwal ročně 11 kop gr. Pr. Nágemnjk držel wjce dobytka, tolik byl ale powinen po odstoupenj z nágmu zanechati.

R. 1370 byl Olbřich kanownjk mjstoděkanem.

R. 1373 byl Marquard mjstoděkan, Jan kustos, a před těmi Olbřich z Neumburku, kanownjk, odkázal po swé smrti na requiem 1 kopu a sice ze swého domu na hoře Wysſehradské, gegž sám za swé penjze znowa wystawěl, a ustanowil, aby kanownjk, genž by w tom domě zůstáwal, tu 1 kopu ročně měl.

Karel, král, uspořádal clo ze dřjwj na řekách Českých. Celý pramen měl 60 worů, w každém woru bylo 10 dřew, a za takowý pramen platilo se 5 peněz Wjdenských: cokoli giného na tom dřjwj naloženo bylo, swobodno bylo.

W Bránjce měla clo ze dřjwj kapitola Pražská: za 60 dlouhých dřew brala gedno, z desjti worů krátkých, w kterých po 10 krátkých dřewech bylo, dostáwala gedno krátké dřewo.

Král také přikázal, aby na Wysſehradě týmž obyčegem gako w Bránjce dřjwj cleno bylo probosſtowi, děkanowi a kapitole Wysſehradské s tou wýgimkou, aby k těm dřewům, které na Wysſehrad za clo dána budou, ode dne sw. Giřj až do sw. Petra a Pawla dwa halýře dáwány byly, po sw. Petru a Pawlu magj ke každému

dřewu, které na clo přigde, tři haléře přidati; z nákladu na takowých worech nic se neplatilo ani na Wyssehradě.

Toho roku wyhrála kapitola soud, kterýž s Pražskou kapitolou skrze clo w Tegně měla. Král usoudil, že kapitole patřj čtwrtletně 4 kopy a 20 Pr. gr. po wssecky časy, a w třech měsjcjch musela kapitola Pražská náhradu učiniti 26 kop.

Burchard, — Lambert, — Jan IV. probosstowé.

W listech Wyssehradských, až potud na Wyssehradě zachowaných, žádný probosst od Theodorika r. 1360 až do Jana r. 1376 se nemenuge. Totéž platj o děkanech od Wiléma r. 1361 až do Kunrada r. 1376.

Hammerssmid uwádj list od r. 1368, w kterémž kapitola postupuge kaple sw. Kosmy a Damiana na Skalce, nynj we dwoře klásstera Emauského, a kostelíka Panny Marie na Tráwnjčku, nynj we Slupech. Karel, král, dal za to kapitole kapli w Chroustoklatech a we Wožici, a w listu tom gmenuge se probosst Burchard, gemuž spisowatelé přjmenj „z Reinbek" dali; u Hammerssmida se gmenuge Marquard neb Burchard z Mehelina. Týž Burchard byl prokurátorem, poručnjkem a ředitelem mladého krále Wáclawa. Cjsař Karel koupil synu swému w řjssi některá léna. Přigmutj těch lén stalo se we Würcburgu r. 1366. Karel poslal Burcharda, probossta Wyssehradského, aby we gménu Wáclawowě ta léna přigal.

Lambert z Burenu měl býti děkanem po Wilémowi a z děkana probosstem učiněn. Krugér pjsse, že Lambert, gsa také biskupem Špjrským, přinesl arcibiskupský plásst Janu z Wlassimi, arcibiskupu Pražskému druhému. Byl rodem Němec, benediktjn w nowé Ville, nad mjru učený, byl biskupem w Brixu, w Špjru, w Štrasburce a w Bamberce, složil ale wsse a odebral se do klásstera swého, kde r. 1398 zemřel.

Jan IV., bratr Joboka markrabj Morawského, pak také cjsaře Německého, wnuk Karla IV., premonstrát, muž nad mjru tichý a mrawů přjgemných, byl děkanem a pak probosstem Wyssehradským. W listech od r. 1376 a 1379 geho gméno a gméno

proboſſtowo zapſáno geſt. Gmenugi geg také Soběſláwek. Měl také rozepři s kapitolou o ſtatky. Společně zwolili Jana, arcibiſſkupa Pražſkého, za ſoudce. Arcibiſkup wydal rozſudek r. 1376 a Karel, král, r. 1377 ho potwrdil. Rozſudek zněl takto:

1. Cholač, celá wes s dworem poplnjnjm. 2. Třeboſſice celá wes. 3. Djl wſi Podleſſjna. 4. Djl wſi Kowar. 5. Djl wſi Hnidous. 6. Djl w Kněžewſi. 7. Djl w Loboſtjnu.(?) 8. Djl w Tynci. 9. Hrad Zahrádka s městem Zahrádkou. 10. Wes Běla a Bělčice s přjſluſſenſtwjm t. g. s nágmy, mlýny, roli, lukami, leſy i huſtinami, s práwem patronátnjm w koſteljch, patřilo wždy děkanu a kapitole a proboſſt žádného práwa k tomu neměl. Které z dotčených ſtatků držj, odewzdá kapitole. Naproti tomu ale kapitola mezi rokem nahradj proboſſtowi 200 kop gr. Pr. za ſtawenj w Zahrádce a w Cholči, tu we dwoře, tamto w zámku, které on a geho předkowé ſtawěli. Geſtli by peněz neſložili, ať mu dáwagj 30 kop ouroků ročně. Z toho patrno, že ſtatky proboſſtſké od Karla liſtem potwrzené, wſſecky proboſſtu nepatřily a že to potwrzenj Karlowo mu neproſpjwalo. Nowý zákon nerušj wždycky ſtarého. Nemotorná geſt to průpowěd: Leges posteriores derogant prioribus. Týž proboſſt měl curiam habitationis na Wyſſehradě. Byl pak biſſkupem Litomyſſlſkým aſi 8 let, měl býti také biſſkupem Holomouckým; papež Urban VI. wſſak obáwage ſe, aby cjrkew na Morawě w zbožj ſtráty neměla, kdyby ſnad biſkup z krwe králowſké přjbuzným ſwým přjliš nakloněn byl, aby ſtatků cjrkewnjch, po kterých ſwětſſtj páni tehdáž toužili, nerozdal, raděgi na wyšſſj ſtupeň hodnoſti Jana powýſſil a patriarchou Akwilegſkým geg učinil*). Za toho pro-

*) Opatrně a miloſtiwě gednal otec ſw.; gak mnohého bezpráwj by ſe bylo uſſetřilo w mocnářſtwjch křeſťanſkých, kdyby byl ſlyſſán hlas a rada otce ſwatého! A kdyby bylo nebýwalo řjmſkého papeže, Ewropa by giž před wjce ſty lety w pouſſť Afrikánſkou obrácena býwala, a čjm déle bude řjzenj papežſkému odporowat, tjm hlouběgi bude gegi ſláwa a blahobyt kleſat. Kde geſt negwyšſſj ſtupeň blahobytu občanſkého? Zagiſté tam, kde pouhá moudroſť wſſelikou hmotnoſť proniká. Gen duch obžiwuge, a ſtrog gen tehdy řádně ſe pohybuge, když záwažj neb péro doſti ſilné geſt, aby giſtou měrou odpor přemáhalo, — giſtou měrou — an ginak wſſe ſe přetrhá a zmate. Schytraloſť nic neproſpěge, gen prawá moudroſť,

bossta byl děkanem Konrád, kteréhož žádný spisowatel w pořadj děkanů negmenuge; on se r. 1376 bránil probosstowi w dotčené rozepři o statky. Giného o tom děkanu gsem nenassel.

Toho času byl scholastikem mistr Jan Pecnjk, protonotář a syndikus kapitoly Wyssehradské.

Ryminus, kanownjk, měl winici na cestě k Strassnicům, byl arciděkanem w Plzni a kanownjkem u sw. Wjta.

Jan, služebnjk kostela Wyssehradského, dostal winici k užjwánj až do swé smrti, pak připadla na faráře kostela sw. Pankrace w Krussjně za Wyssehradem.

Čáda a Kalamář, služebnjci kostela Wyssehradského, koupili pro sebe a ostatnj služebnictwo winici, z které brali 96 gr. Pr. ouroků.

R. 1377 zaplatila kapitola 200 kop probosstu, gakožto náhradu za stawenj w Cholči a Zahrádce. Ctibor a Lodowjk, nazwán Rogata, wikářowé Wyssehradsstj, byli swědkowé při smlouwě mezi Janem, probosstem, a Konrádem, děkanem, we gménu kapitoly; w čas potřeby měl totiž wikář práwo a byl powinen kapitolnj práwa zastáwati, pak-li se kanownjků nedostáwalo. W listu úmluwnjm týkagjcjm se dotčené winice od Čády, na obedienci, a Jana Kalamáře, choralisty, koupené, (choralisté byli tehdáž kněžj nikoliw spěwáci gako nynj), gest to pamětihodného, že w nj zřegmě wytknuto, kdo ministri býwali. Nikoliw preláti ani kanownjci, nýbrž oltářnjci, choralisté, žáci, fraternitas clericorum et laicorum in ecclesia Wisehradensi.

---

a to gest duch katolický řjmský, gehož ouhlawnjm nepřjtelem gest — schytralost, mudrlantstwj, duch tohoto swěta. Tak nazwané mocnářstwj gest gen hmotná sjla se schytralostj, a proto nespůsobno, aby samo se udrželo bez sjly duchownj, genž gest cjrkew katolická. Gak se člowěk bázně Božj spustj, které cjrkew swatá učj, neobstogj, gako duch trudný kosti sussj. Ať se nikdo na to neodkazuge, že protestantských mocnářstwj posud stáwá, a že se rozmáhagj. Dáwno-li? a proč se udržela? Poněwadž se gesstě nikde katolictwj řjmského docela nezbawila, gakkoli mu odporugj, a pak že se mezi katoljky držj, tak gako dosti bjdná chatrč mezi dwěma silnými stawenjmi dlouhý čas se udržj, kteráž by se hned sesula, gak by některá strana powolila.

Kanowujci a preláti wespolek gmenowali se sice také fraternitas; a wssak pouze fraternitas; pak-li co darowáno ostatnjm oudům, přidáwáno fraternitas ministrorum. Tak r. 1382 w listu Wácslaw Čáda, Henslin, Matěg, wikáři, — Martin, nazwán Pistor, Petr, nazwán Štjpek, Jan Smetana, Tomáš Hracek, chorales et ministri ecclesiae Wys. se nazýwagj; nikdež ale kanowujci ministri se nepodpisowali, aniž kdy slowem tjm se wyrozumjwali.

W listu Karlowě, kterýmž se porownánj probossta Jana s děkanem Konrádem potwrzuge, gest swědkem Wolveramus, purkrabj Wyssehradský. Též: Ego Johannes olim Welflini de Pomuk clericus pragensis dioecesis imperiali auctoritate notarius publicus praesens fui cum collega meo Wenceslao Duras de Praga, — a r. 1374 gest podpis: me Johanne de Pomuk notario cancellariae archiepiscopi Pragensis.

Král Karel na Wyssehradě zemřel a syn geho Wáclaw kapitole welmi přjzniw byl.

R. 1378 dne 29. listopadu Karel w roce 63. wěku swého w zámku na Wyssehradě žiwot swůg dokonal, a w kostele sw. Wjta pohřben byl. Co wsseckо za swého žiwobytj na Wyssehradě gednal, a dlouho-li tam přebýwal, kronikáři nezaznamenali. Wjce nacházjm o Wáclawowi, kterýž na Wyssehradě mnoho se zdržowal, a také wjce listů kapitola po něm zachowala. 9 listů od něho až dosud zachowáno. U wssech se stegná pečet nacházj z bjlého wosku na řemjnkách. Na gedné straně předstawen král, an sedj na trůnu, w prawé ruce držj žezlo, w lewé gablko, stawenj gotické, po lewé straně sstjtek s Českým lwem, po prawé s Morawským orlem † Wenzesl. Dei gratia romanorum rex semper augustus et Boemiae rex. Na druhé straně malá pečet w čerweném wosku, genž w prostředku do bjlého wosku nalit gest. Wytisknut dwouhlawý orel a mezi křjdly lew Český. List Wáclawůw od r. 1402 má cos neobyčegného, co žádný list knjžecj ani králowský nemá, gest totiž mimo pečet králowu ssestero pečetj swědků zawěsseno.

Žádných nowých nadání sice neučinil, ale listů a práw od giných knjžat udělených potwrdil, a gakkoli kapitola znamenité před-nosti a práwa duchownj hned od počátku měla, přece za časů Wáclawa, krále, a k geho žádosti od papeže Bonifáce IX. gesstě wjce gich dosáhla, a stará práwa potwrdit si dala. Od toho papeže 10 listů na Wyssehradě se nacházj.

Pilea kardinála S. Praxedis počjnánj.

R. 1371 wyžádala kapitola od papeže Řehoře XI. od-pustků na 1 rok a 40 dnj těm, kdožby ku stawenj chrámu Páně přispěli. R. 1378 byl Pileus, kardinál, w Praze, a wida gaká sjla lidu nábožného na Wyssehradě se scházj, zbožnostj tou pohnut, rok odpustků těm udělil, genž by buď w neděli, nebo na den Marie Panny, na den sw. aposstolů, sw. čtyr učitelů a na hody Božj po-božnost na Wyssehradě konali. To bylo zagisté chwalitebno. Týž wssak kardinál, gakožto wyslanec papežský, ustanowil swou mocj a proti wssemu práwu swého kaplana Wáclawa z Burnic za ka-nownjka Wyssehradského na mjstě zemřelého Alberta z Lutic a nařjdil, aby Wáclaw hned w tu uprázdněnou prebendu nastoupil, kdežto papežem i králem ustanoweno bylo, že kanownjci magj w pre-bendách postupowat, a negmladssj, negnižssj prebendy dostáwati. Odewzdal mu také oltář sw. Gotharda w kostele Pražském. Pre-benda ta nesla 115 fr. Tento Wáclaw Gerard z Burnic také Králjk se nazýwal.

Rabanus probosst; Wogtěch Šternberk děkan a kanownjci toho času.

O tomto proboßstu a děkanu žádné stopy w listech Wyssehrad-ských nenalezám. Raban z Helmstadtu w Alsácii, byl prý gen kratičký čas probosstem, pak biskupem Špjrským, potom arcibiskupem Trevjrským, přes 50 let prý biskupowal.

Za těch časů od r. 1380 až do r. 1390 w listech samj mjsto-děkani poznamenáni gsou. R. 1382 Swatoslaw, mjstoděkan,

r. 1384 Witek z Černčic, r. 1388 gesstě Witek. Kde Wogtěch Šternberk a za gakou powinnostj se zdržowal, že mjstoděkani hospodařili, letopisowé neoznamugj, leda to, že byl učiněn biskupem Litomyšlským, pak arcibiskupem Děwjnským a že klássterу zakládal.

Kanownjci toho času: Jakub, kanownjk na Wyssehradě a w Holomouci, professor lékařstwj r. 1379. Wáclaw z Gjlowého r. 1380. Petr Placerius, wykonáwatel záwětu po kanownjku Fridrichowi, genž na oltář sw. Gereona 2 kopy gr. Pr. odkázal. R. 1381 Fridrich z Wertheimu měl prebendu w Sussici; gindy odtud dostáwal ročně 24 kop. Petr, farář, mu dáwal toliko 15 kop, r. 1389 měl tu prebendu Frantissek, protonotář krále Wáclawa a geho wikář Kliment; týž měl kanownjku 24 kop odwáděti, a gelikož se zdráhal, přissla rozepře až k samému papeži. Wiker, opat Hradisstský, byl od papeže za soudce ustanowen. Kliment odsouzen a wssak přece neplatil. Opat u arcibiskupa si stěžowal a Klimenta do klatby dal. R. 1382 byl Swatoslaw mjstoděkanem, Berghauer geg zná gako kustosa, kterýž dal 8 kop ouroků kanownjkům u sw. Apolináře. Jan Pecnjk, scholastik, Jan Porcellus, notarius regalium expensarum, byl králowský kanownjk na wětssj prebendě, měl statek w Sessowici, genž mu 12 hřiwen ročně nesl; geho předek byl také Jan; r. 1324 měl tu prebendu Wáclaw, probosst Řezenský, kanownjk Wyssehradský. Wlastislaw r. 1382. Na r. 1383 Marquard, mjstoděkan, Swatoslaw, kustos, gemu patřil tehdáž Kosoř; měl také za obedienci Buk u Gindřichowa Hradce, z čehož ročně dostáwal 1 kopu Pr. gr. Po geho smrti připadl Buk kapitole a byl směněn za zbožj w městě Řečici. R. 1384 Witek z Černčic, mjstoděkan; týž wygednáwal s opatem Zbraslawským o mezech w Kosoři. R. 1387 Wáclaw, kustos, a Jan Djdidab, kanownjk. Toho roku měla kapitola rozepři s Wicemilem, stálým mjstodržjcjm w Žatci, kterýž za skutečného faráře se drže, kanownjku Wyssehradskému dle powinnosti 10 kop ročně odwáděti nechtěl. K tomu byl od opata Hradisskského subdelegowán opat Zbraslawský, a týž uznal, že Žatecký kostel ku kapitole patřj, a wikář 10 kop platit powinen gest. Toho roku dostala také kapitola swé

zbožj w Blažegowě a Wraninec, gež mjwal kanownjk Jakub ze Sussice, licenciát w práwech cjrkewnjch. Kapitola zaprobala statky w Žatecku: Letow, Střem a Soběchleby Ginděřichu z Dubé a synu geho Alssowi do gegich žiwota, což král Wáclaw potwrdil. R. 1388 Marquard ze Soběssina, Mikuláš z Litomyssle, Wáclaw Dobrman, Hanuš, Jan ze Smilkowa, Wlastibor, farář w Mochowě, Ondřeg z Gelwic (?) kanownjci.

Toho času dali Kartuziáni na Smichowě kapitole ourokу ze swého statku we Dworcjch, a kapitola postoupila gim zbožj swého w Hlubočerpjch. Toho roku ustanoweno, aby z obedience w Buku, genž 20 kop ročně nesla, rozděleno bylo mezi služebnjky kostela Wyssehradského (r. 1388).

R. 1389 Jan Pecnjk, scholastik, založil dwě wýročnj památky, a bohatě ge nadal, gednu aby konali kanownjci, druhou wikářowé a chorálnjci; sakrista, kantor, mistr sskolnj, zwonjci, chudj žáci, wssickni byli poděleni w ten den; zanechal na to asi 60 kop Pr. gr. Zůstáwal w klássteře na Zderase in commodo, et in aestuario ejusdem commodi. Dominik z Hlohowa (Glogow), Wyssehradský a Wratislawský kanownjk, byl wykonáwatel záwětu (executor testamenti). Jan Molássek gmenem wssech wikářů a Wáclaw z Blatné gmenem wssech chorálnjků žádali opisu poslednj wůle. Jan Djbibab a Jakub z Prahy, kanownjci, gsou podepsáni.

Od r. 1350 — 1380 byl Michal oltářnjkem sw. Gereona. R. 1382 Scabini seu consules kostela Wyssehradského učinili rozsudek o statcjch kapitolnjch mezi kanownjkem Wyssehradským a mezi Wogtěchem z Dlouhé wsi, měsstanem Pražským. Kdo to byli? snad radnj neb přjsedjcj Wyssehradského práwa, a nazýwali se přjsedjcj kostela Wyssehradského, na důkaz, že kostel a kapitola měla práwo soudné, ne pak obec neb město, ačkoliw byl rychtář městský a a radnj dům, to wsse kapitole patřilo, gak pozděgi spatřjme.

R. 1389 byli Tomáš, kantor, Mikoláš z Weselé, služebnjk, collectores fraternitatis Ecc. Wisseg. snad co nynj důchodnj sbjrali přjgmy služebnjků kostelnjch.

Erb a pečeť kapitoly Wyssehradské.

Kapitola Wyssehradská má wlastně znamenj stawu panského čili erb červený, čtyrhranný sstjt, a w něm dwa welké zlaté kljče křjžem z rohu do rohu a zubami wzhůru položené. Znamenj toho pečetnjho powolila kapitola také městu Hoře Wyssehradu užjwati. Kdy a od koho se kapitole práwa k takowému znamenj neb erbu dostalo, sotwa kdo wyskoumá. Žádného znamenj toho sstjtu gsem nenalezl až na deskách knihy, od Wáclawa Králjka, děkana, r. 1390 založené. Papjr té knihy zagisté negstarssj gest we Wyssehradské listowně. Druhý obraz toho erbu gest na knjžce: registrum generale sanctae Ecc. Wisseh. 1482 založené. Obraz swůg počátek má w základu kapitoly. Kapitola a kostel wyhraženy byly z prawomocnosti biskupa Pražského a samému papeži Řjmskému poddány. Kostel gest gménem sw. Petra a Pawla založen; znamenj Petra aposstola a znamenj prawomocnosti biskupa Řjmského gsou dwa klječe; tak kapitola toho znamenj nabyla; nad těmi klječi se také někde nacházj Tyara papežská. Toho erbu kapitola užjwá. Mimo tento erb má kapitola dwogj pečeť, welkou a menssj. Na welké pečeti gest obraz: Sw. Petr sedj w prawo, sw. Pawel w lewo, každý we swém wýklenku mezi třemi wěžmi, což se kostelu podobá; od lawice, na které sw. aposstolowé sedj, z prostředka dolů gest opět kaplička, w které sedj král s korunou a w plássti, žezlo w prawé a gablko w lewé ruce drže; nápis kolem této kapličky: Wratislaus primus rex et fund. Nad hlawami sw. aposstolů: S. Petrus, S. Paulus. Na okolku: † Sigillum capituli Ecc. Wissegradensis; až w druhé polowici 13. wěku nacházj se pečeť ta u listů kapitolnjch domácjch; pak gi kapitola užjwala až do druhé polowice 15tého wěku. — Od toho času, kde se sw. Petr Fridrichowi we snách zgewil, měla kapitola na památku toho slawného zgewenj obraz, gak sw. Petr knjže Fridricha na loži sedjcjho důtkami mrská, a za menssj pečeť toho užjwala. Ti, genž s welikou libostj gazyk swůg o kapitolu brousj, wyprawugj swětu, že kapitola této pečeti teprw za nowých časů užjwati počala, a sice po bouřjch husitských, kapitole newjm gaký podiwný úmysl podkládagjce. R. 1387 wykázala kapitola polowic užitku z domu něgakého u přjwozu pod Wyssehradem

místoděkanu, a tu dobře zachowaná pečet menšší zawěšena gest. R. 1389 wyhotowený list má malou pečet, a w listu stogí i přjčina: In cujus rei testimonium presentes litteras minoris sigilli capituli nostri appensione fecimus communiri, cum ad manus majus sigillum habere nullo modo propter defectum (tu se nedá slowo čjsti) valeamus. Ale dost na tom, kapitola té pečeti užjwala hned před husitským bouřemi. Nenj dobře w historii naspamět mluwiti.

Měla každá prebenda také swé wlastnj základnj statky?

Cokoliw kapitola na zbožj dostala, patřilo wšecko gako kapitola sama, ke kostelu. Dokawád kanownjci pospolu bydleli a společný stůl měli, děkan gako každý giný opat až dosawád, wšecko zbožj řjdil a sprawowal, a důchody dělil, tak že kanownjci po gednom, on pak za práci, kterou s tjm měl, po dwou djlech dostáwali. Soběslaw giž každému kanownjku zwlášť něgaké zbožj dal, aby gedenkaždý gako pro swé wyraženj něco wlastnjho měl, do čeho se mu giný mjchati nesměl. Když w 13. wěku společné žiwobytj přestalo, a společnosti gen při službách Božjch a při řjzenj kapitolnjm se šetřilo, statky dle prebend se dělily, a kapitola kanownjkům na wýžiwu nikoliw hotowé penjze, ale dle slušné potřeby pozemské statky dáwala, aby sami se starali, gak by ze swých statků a ze swého zbožj žádoucj užitky bráti mohli. A po wšechny časy zřegmě widěti gest, že k. p. kustos gednou toho, pozděgi giného statku užjwal; a důchody z mnohé wesnice, genž kanownjkům časem patřily, když se prospěšno býti widělo, i žákům se dostáwaly. Kapitola wůbec při uděلowánj statků u přikazowánj gich k prebendám potřeby a prospěchu šetřila, a zwlášť když w prebendách rozdjl býti počal, an nižšjch a wyšších prebend a kanownjků také bez prebend býwalo. Pak-li některé statky k něgaké prebendě přikázány gsouce, po dlouhý čas s nj spogeny zůstáwaly, z toho nenásleduge, že prebenda na tom neb onom statku byla založena; nebot schudla-li některá prebenda, přidala gj kapitola důchody giné, a naproti tomu zbohatěla-li prebenda něgaká nad giné, kapitola gj ugmula, což by se zagisté bylo stát nemohlo, kdyby prebendy swé půwodnj, wyhražené a

základné zbožj byly mjwaly. Gedinj probosst měl swou wyhraženou prebendu. Dennj poděliowánj chleby, penězi a ginými wěcmi, bylo buďto od zakladatele určeno, neb se starý obyčeg w tom zachowáwal. Tak se to dálo s obediencemi, to gest se statky, z nichž kanownjci důchody swým prebendám na přilepssenou dostáwali, a za to negaká břemena nésti a giné powinnosti konati museli. Přjklad toho máme na obedienci w Buku u Gindřichowa Hradce. Tu obedienci měl propůgčenou kanownjk Wlastibor. Nesla mu nanegwjce 20 kop a ty byly ustanowenjm kapitolnjm od r. 1388 takto rozděleny: Osm kop gr. Pr. peněz bylo rozděleno mezi kanownjky a služebnjky kostela Wyssehradského na čtwero slawnostj Blahoslawené Marie Panny, totiž na den nanebewzetj, narozenj, očisstowánj a zwěstowánj. Na památný den smrti pana Jana Paduánského, někdy děkana Wyssehradského, 2 kopy; na památný den Swatoslawa, bývalého kustosa, 1 kopa; kanownjku Ondřegi a geho nástupnjkům 1 kopa; tomu, gemuž patřila obedience, za geho práci 2 kopy. Ostatek těch přjgmů patřj pánům chorálnikům a žákům chorálnjm. Chorálnjci musegj swůg djl přidat na chleby, gež magj od Paduana, a žákowé rozdělj swůg djl mezi sebou w adwentě a w postě, poněwadž na každé mssi Panny Marie ze žáků střjdagjcjch se wždy čtyři býti musegj. S powolenjm kopitoly mohl kanownjk pronagmouti neb spjsse kapitola sama pronagjmala, a zákupným (emfyteutickým) práwem wysazowala statky k prebendám přikázané a oddělené; nebot když některý kanownjk nechtěl aneb neuměl sám zbožj swého sprawowati a řjditi, kdoby byl starost tu na sebe bral, gelikož každý o swé wlastnj zbožj starati se musel. Tehdáž se to také tjm snadněgi státi mohlo, poněwadž se zbožj obyčegně gen na čas žiwota pronagjmalo a zaprodáwalo.

Prawj-li se, statky děkanské, kustosské, statky prebendy scholastické, gest tomu takto rozuměti: Děkan, kustos, scholastik užjwá statků těch za prebendu potud, pokud mu kapitola užjwánj ponechává. Tjm se stáwalo, že kapitola, když takowé statky z užjwánj komu wzala a ginam obrátila, držiteli častokráte wýlohy nahraditi musela, které si byl spůsobil w naděgi delssjho gich užjwánj. Tak se to posud s fundačnjmi mssemi děge, že ge kapitola dle potřeby mezi

audy kostelnj rozděluge; gistého prawidla se wšak w tom pokaždy sfetřiti má.

Gindřich z Dubé, weliký dobrodinec kostela a kapitoly Wyssehradské r. 1390.

Urozený a slowutný Pán Gindřich z Dubé, u krále Wáclawa mistr curiae, zaopatřil kostelu Wyssehradskému 4½ kopy ročnjho přjgmu ze Dworců, gež od Kartusianů koupil, aby památka za něho a geho rodiče se konala. Učinil to z horliwé a prawé pobožnosti, chtěge předegjti den soudný skutky milosrdnými, aby za zboží pozemské od Boha mu popřáné, zgednal sobě poklady wždy trwagjcj, poklady wěčné blaženosti a wěčné slávy swatých. Což kapitola se wssj ochotnostj a wděčnostj přigala. Týž Gindřich měl gesstě statky a zboží probossta Wyssehradského pod správou swou (in commenda), a nesčjslné milosti, nesmjrná dobrodinj gak u krále tak u Pánů Českých kostelu a kapitole Wyssehradské neustále wymáhal, a také sám, naděge se za to wěčné odplaty, wzácnými ostatky, drahými klenoty a skwostnými ornáty kostel obdařowal. Kapitola aby wděčnost swou nějakým spůsobem ukázala, slawnou památku na předky a rodiče geho dwakrát do roka konati a po smrti takowého swého dobrodince zwlásst na něho modlitbami pamatowati se zawázala. Slawně byla také památka ta konána, a od prwnjho až do negposlednějssjho pána i služebnjka wssickni hogně byli podělowáni, tedy od negwyšssjho až do negnižssjho wssickni obyčegné modlitby a služby w ten den konati museli, an by ginak nic byli nedostali.

Každý kanownjk musel wyšssjch řádů býti, aniž směl kdo na gaké swětské práwo se potahowati.

R. 1393 ustanowila kapitola we swé obecné schůzce, že od té chwjle na budoucj časy žádného od kohokoli a gakýmkoli spůsobem předstaweného muže za kanownjka nepřjgme, leč bude-li giž podgahen, gahen a nebo kněz, a že oudowé kapitoly, kteřj by posud nižssjch řádů byli, powinni gsou, do wyšssjch wstoupiti, sice by ti,

genž wyššjho řádu nepřigali, za spolubratry uznáwáni nebyli, anižby podjlu měli w důchodech z welké pokladnice, w přjgmech na čtwero suché dni, we wjně a džjwj, gež děkan a kanownjci dostáwagj, také by djlců s ostatnjmi nedostáwali.

Aby pokog w kapitole zachowán byl, ustanoweno pozděgi, wšak před rokem 1396 takto: Kterýkoliw prelát neb kanownjk gakékoli přednosti, urozenosti, důstognosti, gakéhokoli řádu neb stupně, druhému prelátu neb kanownjku w kapitole, neb w kapitolnjm něgakém řjzenj, neb w kostele Wyšehradském při službách Božjch něgaké bezpráwj učinj, neb geg potupj, gest zbawen na celý rok mjsta i hlasu w kapitole, a wšech djlců, gež dostáwagj ti, genž při službách Božjch přjtomni gsou; toho roku nemůže wyššj obedience neb prebendy dosáhnouti, má wšak na wůli, aby u náležitého soudce práwa swého pohledáwal. Do těch samých trestů upadá ten, genž by na trogj poukázánj děkanowo, neb kdyby geho práwě tu nebylo, k napomenutj negstaršjho kanownjka, byť by se nagednou po sobě stalo, ze schůzky kapitolnj za wystoupenou wgjti nechtěl, gežto by kapitola shromážděná za dobré uznala. Aby z tohoto našeho ustanowenj něgaké pochybnosti nepowstaly, aby nedorozuměnj nebylo, co b e z p r á w j neb p o t u p e n j gest, o tom ať pokaždé kapitola rozhodne, aby nebylo za potupu držáno, co potupa nenj. Dotčené ustanowenj dle celého obsahu i z ohledu trestu wztahuge se k ustanowenым wikářům, služebnjkům a ke wšem beneficiantům našeho kostela Wyšehradského. —

Kterýbykoli prelát, kanownjk neb služebnjk našeho kostela Wyšehradského, druhého preláta, kanownjka neb služebnjka, před králem, před pány, hegtmany, úřednjky wogenskými, panoši neb přjbuznými, pod gakoukoliw zámjnkou pomluwil neb obžalowal sám osobně, neb skrze giného, neb kdokoli by se mezi preláty a kanownjky w takowé rozepři z gakékoli přjčiny proneweřil, ten genž giného pomluwil neb obžalowal, i ten, genž z některé strany odpadl, ať byli geho přjbuznj nebo cizj, když by se to stalo k lepššjmu swé strany, má býti zbawen wšech djlců, důchodů a hlasů w kapitole za celý rok, gest-li prelát neb kanownjk. Wikáře, oltářnjka a žáka má kapitola w tom prowiněnj potrestat dle uznánj. — Když by ale někdo proti bratru soud wésti, práwo se domnjwal mjti, a snad by se mu dle domněnj

geho sprawedlnosti w kapitole nedostalo, může dle swé libosti na wyšši ale gen duchownj úřady swé stjžnosti wznésti. Wždy ale w tom, kde by pochybnosti mezi těmi, genž w rozepři gsou zapleteni, powstaly, má kapitola uznati, co prawého a slussného gest neb nenj.

W tom ustanowenj kapitolnjm gest widěti, gaký w kapitole tehdáž horliwý duch cjrkewnj katolický panowal. Ti, genž souditi magj wesskeré pokolenj, nemagj sami sebe rozsuzowati w stawu býti, magj se soudu dožadowati u těch, gež oni soudit powinni gsou? — Z druhé strany ale zřegmá gest spustlost mrawů křesťanských. Čjm se 15. stoletj wjce blјžilo, tjm wjce kapitola žehrá na spustlost, tjm přjsněgssj zákony wydáwá a tjm těžssj tresty na přestoupenj gich ukládá. Zákon Kristůw, zákony obecnj cjrkewnj, zákon milosti, pro mysl spletenou a srdce studené giž slabé byly, gako slabé gest pro possetilého přjgemné oko; ale prutu, prutu železného třeba, aby geg w hrůze udržel dohljžitel. Kapitola takto pjsse: Zagisté nás zkussenost giž často ponaučila, že někteřj z bratřj nassich, magjce ku prospěchu kostela, osob i obce w kapitolnjch pogednánjch mjrnosti a duchownj wážnosti ostřjhati, spousstěgj se z gakési nadutosti a rozpustilosti do konánj bezprávj a zlehčowánj prelátů a kanownjků, spůsobili pohorssenj znamenité a mrzutosti, z čehož posslo, že pogednánj kapitolnj neb kostelnj se nekončila, náležitě neustanowila, a tagnosti kapitolnj wyzrazowány býwaly. A ti, genž nemohli swé rozpustilosti sami prowésti, opowážili se duchem bezbožnosti poháněni gsouce, ku swětským pomůckám útočisstě swé bráti, a swé stjžnosti negen neprawé, ale zlostné a bezbožné, schytralými zástěrkami, žádného základu nemagjcjmi, obalowati, před swětskými úřady klásti. Ku swé pomůcce wzbuzugj moc swětskou proti Bohu a sprawedlnosti, proti swobodám cjrkewnjm, moc swětskou, genž docela na duchowenstwo newře. Z takowých stjžnostj powstáwagj někdy i krwe prolitj, wraždy i welmi mnohá pohorssenj.

Negwětssjch milostj a práw duchownjch propůgčil kapitole papež Bonifac IX.

Král Wáclaw od počátku swého panowánj wssemožně se snažil, aby kostel a kapitolu Wyssehradskou oslawil. Wáclaw

z Burnic, děkan, pak probošt Wyšehradský, miláček a rada krále Wáclawa, miláček papežského dwora, muž nad míru horliwý pro rozšiřenj cti a sláwy Boží, užil příhodného času a králowské náklonnosti ku zwelebenj kostela a kapitoly swé. Cokoli kapitola za prospěšné a chwalitebné uznala a ustanowila, král schwálil a potwrdil, čehokoli kapitola žádala, nemagjc moci, aby to spůsobila, král swou mocj, swou pomocj přispěl, zemské řjzenj překážek se činiti neopowážilo a duchownj správa České cjrkwe tomu, co kapitola pro čest a chwálu Boží, ku zwelebenj cjrkwe Kristowy za potřebné a užitečné uznala, nawzdor a odpor činiti tehdáž nemohla, nemagjc čjm řjditi na Wyšehradě aniž w městech a mjstech kostelu Wyšehradskému podřjzených. Jaké práwo a gakou swobodu občanskou kapitola gen mjti mohla, toho popřáli giž králowé a knjžata Česká a Wáclaw potwrdil. Mnohých práw a swobod duchownjch kapitola potud neměla, které mjti mohla. Negsouc pod žádným biskupem, ani arcibiskupem, k samému papeži se uchýlila, a od Bonifáce IX., tehdegšjho papeže, následugjcjch práw a swobod dosáhla:

R. 1390 dowolil, aby i biskupowé a preláti kostela Wyšehradského sloužili mši sw. u oltáře, genž byl z kamena, na kterém sw. Petr obětowati měl, a gegž Karel IV. z Pisy na Wyšehrad přinésti kázal, kdežto potud gen arcibiskupowé na něm obětowati směli. Dal také moc odpustků udělowati, biskupům 100 a Wyšehradským prelátům 50 dnj, když při tom oltáři slouží, leč by při takowé mši wyslanec papežský byl.

R. 1392 bylo wypsáno pro České králowstwj milostiwé léto, a k tomu byli chrámowé z Řjma ustanoweni. Wyšehradský kostel sw. Petra, welký kostel Pražský, nowá kaple těla Božjho, sw. Felicia a Adaucta na Nowém městě a kostel klášštera Břewnowského.

R. 1396 gest negbohatšj. Toho roku byl kostel a kapitola wyňata i z biskupstwj Pražského. Až potud byla totiž kapitola wyňata toliko z prawomocnosti biskupa Pražského. Mocj toho wyňatj:

1. kostel a kapitola Wyšehradská k žádným poplatkům, gež biskupowé tehdáž wypisowali, potahowány nebyly.

2. Preláti, genž nějakého duchownjho potwrzenj we swém úřadě neb we swé hodnosti potřebowali, w Řjmě o to žádali.

3. Správu a řjzenj kostela a práwo nad swým duchowenstwem kapitola sama konala, dle sněmů a obecných zákonů cjrkewnjch, a dle wlastnjch potřeb swých zákony si ustanowila, winné trestala, soudy sama wedla a kde potřeba kázala, potwrzenj toho wssého w Řjmě žádala.

4. Wyslance papežské, když w záležitostech kapitolnjch gednali a zaneprázdněni byli, platit musela. W tom co se týče moci a práwa bisskupského řádu (jus ordinis) musela kapitola až dotud biskupa Pražského gako za swého uznáwati, a geho slussně požádati; faráře w Praze a mimo Prahu, genž pod patronát Wyssehradský pakřili, též biskup Pražský dosazowal a potwrzowal.

Také důkaz toho se nacházj, že odpustků od cizého biskupa udělených biskup Pražský potwrdil, o čemž giž dřjwe bylo powědjno. Toto wyhraženj nebylo biskupům Pražským proti mysli, aniž kapitola Wyssehradská tehdy mnoho tjm wyzjskala, poněwadž swornost a láska apoštolská w rozkwětu byla. Když biskup zákony cjrkewnjmi gak biskupstwj swé tak i sám sebe přjsně řjdj a sprawuge, když gen cti a sláwy Božj a králowstwj Božjho wyhledáwá, ostatnj preláti a duchowenstwo zákon cjrkewnj před očima magj a geho ostřjhagj — wýhrada gakákoliw nemá žádné důležitosti, gako netřeba ohrady kolem winice, kde nenj lissek ani sskůdných lidj. Wyhražená společnost a wyhražený kostel nebyl zagisté bez zákonů, nesmělo se djti co a gak se komukoli ljbilo; wrchnj i celé towaryšstwo dle obecného zákona a cjrkewnjho práwa řjditi a sprawowati se museli.

Kapitola bywssi tak z biskupstwj docela wyhražena mnohem wětssjho práwa tjm dossla, stala se totiž, gak se po latině tomu řjká: Ecclesia nullius dioeceseos, kdežto dle onoho práwo bylo pouze Ecclesia exempta.

Tjmto nowým práwem se stalo, že kapitola a kostel Wyssehradský na biskupa neb tenkráte giž arcibiskupa Pražského wázány nebyly, aniž duchowenstwo a farářowé na fary k patronátu Wyssehradskému patřjcj dosazenj od něho potřebowali a potwrzowáni wjce nebyli; když kapitola nechtěla, nemusela arcibiskupa Pražského o nic žádati, ale kteréhokoli biskupa, genž nebyl wyobcowán neb w klatbě,

mohla pozwati, aby kostely, žáky poswětil atd. Když se bully z Říma rozesílaly, gako každému biskupskému sídlu tak i kapitole Wyssehradské zasýlány býwaly.

Děkan Wyssehradský o dispensace wsseho druhu w Římě žádal, a duchowenstwu do biskupstwj Pražského neb giného přestupugjcjmu dimissoriales uděłowal; duchowenstwo zkoumati dáwal, k farám dohljžel, a jurisdikce spowědnjkům uděłowal, a kromě papeži nikomu ginému spráw dáwati nepotřebowal. W tom měl zagisté arcibiskup ulehčenj, an práce duchownj na Wyssehradském patronátu ginj biskupowé konali. Tjm způsobem Bonifác mnoho klássterů a kostelů negen w Čechách ale po wesskeré cjrkwi wyhradil. Biskupowé geg pozorna učinili, že by to časem sskoditi mohlo; prawj se, že r. 1403 wsseliketé wýhrady zwlásstnj bullou zrussil. Bulla ta wssak nebyla prohlássena a tak přissla w zapomenutj, až w druhé polowici předesslého wěku na gegjm základě takowá wýhradnj práwa zrussena a biskupům propůgčena byla. —

Nacházj se list toho samého papeže od toho samého roku, w kterém powoluge kapitole Wyssehradské, aby probosst, děkan a kanownjci při slawnostech užjwali při mssi bjlých infulj, gako probosst, děkan a kanownjci kostela Pražského. W listowně kapitoly Pražské ale nacházeli se dwa listowé od Bonifáce IX. r. 1390 wydanj stegného obsahu, w kterých Pražským kanownjkům powoluge, by infule zlatem a drahými kameny wykládané nosili. W těchto listech gest to zwlásstnj, že w gednom stogj: prout Decanus et canonici Eccl. S. Petri Wissegradensis; — gako by si za wzor wzjti měli infule kostela Wyssehradského, který giž držjwe to práwo měl, a w druhém listu, genž s tjmto do slowa stegně znj, gsou toliko wynechána slowa: prout Decanus et canonici Eccl. S. Petri Wisseg. — Té prwnj bully užjwali dějepisci kostela Pražského, gako Pontán, probosst u sw. Wjta. Beržhauer měl obě bully w rukou, porownal gednu s druhou a we swém spisu: Protomartyr. Poenit. S. Joan. N. uwedl tu, které Pontán použil.

Odpustkowé od Bonifáce IX. propůgčenj w kostele Wyssehradském.

W Benátském slawném chrámu Páně sw. Marka weliké odpustky se udělowaly na hod nanebewstoupenj Páně. Bonifác powolil, aby takowé odpustky také we Wyssehradském kostele udělowány byly. Známo gest, gak znamenité odpustky na den Porciunkulj u Assisi se udělowaly; takowé odpustky byly také udělowány na Wyssehradě w den sw. Michala, archangela. Papež nařjdil, aby děkan zwlásst w ty dny 6 neb wjce spowědnjků dokonalých ustanowil, genž by spowěď spasitelně slysseli, mocj apostolskou odpustků udělowali a rozřessenj dáwali, wygjmage přjpady, o nichž by se s papežem poraditi bylo. Za těch časů lid na odpustky držel, walně kostely nawsstěwowal a hogné almužny dáwal, kdo odpustků oučasten býti mohl. Kostel Wyssehradský potřebowal znamenité spráwy. Aby lid gesstě u wětssjm počtu na Wyssehrad putowal, powolil papež, aby wssickni odpustkowé, genž se w Praze w kostelých řeholnjch i neřeholnjch a we wssech kostelých až na dwě mjle od Prahy udělugj, také na Wyssehradě udělowáni byli. Tjmto powolenjm udělowaly se odpustky na den narozenj, obřezánj, zgewenj, wstřjssenj, nanebewstoupenj Páně, na Božj Tělo, na hod swatodussnj, na den narozenj, zwěstowánj, očisstowánj a nanebewzetj Panny Marie, na den sw. Jana Křtitele, sw. Michala, sw. apostolů Petra a Pawla, na den sw. Anežky, sw. Anny, sw. Mářj Magdaleny, sw. Sebastiana, sw. Jana Ewangelisty, sw. Prokopa, sw. Wáclawa a sw. Patronů, též na den poswěcenj chrámu Páně. List, kterýmž papež odpustky tyto powoluge, gest co do pjsma a pergamenu geden z negkrásněgssjch. Na hradě Pražském měli ostatek něgaký roucha Marie Panny; w gisté dni byl lidu k uctěnj ukazowán a odpustky udělowány. Na Wyssehradě byl též něgaký ostatek roucha Marie Panny a w gisté dni nábožnému lidu se ukazowal, odpustků wssak se neudělowalo. K žádosti krále Wáclawa papež powolil, aby při wystawenj roucha Marie Panny na Wyssehradě, gako na hradě Pražském odpustky udělowány byly. Gako král Karel pro Českou zem a pro Prahu zwlásst wsse shromáždil a sbjral, aby gi oslawil,

tak král Wáclaw kostel a kapitolu Wyssehradskau na negwyšssj stupeň slávy powýssiti a wssemožně gi zwelebiti se snažil.

Wáclaw, patriarcha Antiochenský a probosst Wyssehradský založil nowau kapitolu na Wyssehradě w kapli wskřjssenj Páně.

Wáclaw, probosst, zřjdil w kostele sw. Petra a Pawla kapli wskřjssenj Páně, nowé kanownictwj založil a důchody na 250 kop gr. Pr. ročně z rozličných nágmů opatřil. Šimon z Nymburka, licenciat w cjrkewnjm práwu a farář Semčický také gednu prebendu w té kapli založil. Deset kop gr. Česk. we Wtelně u Mělnjka cum 7 laneis censualibus, s přjslussenstwjm a 5 kop gr. Pr. we wsi Přjworech k tomu odhodlal. Na to kanownictwj měl Wilém z Běchař a geho potomci podacj práwo. Probosst Wáclaw žádal krále Wáclawa, aby přjgmy ty nágemnj do desk zemských zapsány byly, čemuž král powolil a celého toho nadánj r. 1404 potwrdil.

Zákon těchto kanownjků takto ustanowen:

1. Bude geden prelát, a tolik kanownjků, kolik fundacj se nagde.

2. Kdo kanownictwj založj, má práwo na ně dosazowati.

3. Magj spjwati dennj i nočnj hodinky a msse čjsti o wskřjssenj a umučenj Kristowě w kapli od patriarchy zřjzené.

4. Za žaltář magj slussné důchody bráti, a od oltáře žiwi býti, gessto oltáři slaužj.

Lázeň pod Wyssehradem a purkrabj Wyssehradsstj toho času.

Chwálo, purkrabj Wyssehradský, koupil lázeň pod Wyssehradem pro zámek Wyssehradský. Lázeň tu prodal král Wáclaw za 25 kop Girowi a Walentjnowi, lazebnjkům z Chlumjna. Ty penjze odhodlal na opraweni zámku Wyssehradského, genž na mnoha mjstech byl giž na zbořenj. Z té lázně dostáwal kostel ročně 2 kopy a woskowé swjce, když tělo Páně w kostele Wyssehradském sw. Petra a Pawla bylo wyzdwihowáno, (snad

o wſſtjſſenj, — neb když ſe ſſlo k nemocnému). Ta probeg ſe ſtala r. 1393.

Wanko z Dubé byl purkrabj hory Wyſſehradu a Jan Sykora, mjſtopurkrabj r. 1399.

Racko z Dwogic nazwán Kobyla, byl purkrabj r. 1406. Týž wyhotowil zápis na dům Prokopa Fabra, z něhož také koſtel ourok bral, kterýž zápis pro lepſſj giſtotu wepſán do regiſtřjku proboſſta Wyſſehradſkého. Dům ten ſtál in suburbio montis Wissegrad. (w podhradj hory Wyſſehradſké).

Wedenj práwa na Wyſſehradě.

Nacházjm giž w liſtu od r. 1382 úřednj oſoby gmenowány, genž rozſudek učinili mezi kanownjkem Janem Porcelem a mezi Wogtěchem z Dlouhé Wſi, měſſtanem Pražſkým, když ſe o wes Čečowice ſoudili; gmenugj ſe Scabini seu consules Ecc. Wissegradensis.

R. 1400 nacházjm liſt, w kterémž Wáclaw, proboſſt, rychtáře na Wyſſehradě uſazuge. Liſt ten do ſlowa tu položjm, nebok geſt to prwnj Čeſký liſt, genž w liſtowně ſe nacházj, a ukazuge také, gaké powinnoſti rychtář měl a gaké užitky. Znj takto:

„Wáclaw božie a apoſſtolſke ſtolice miloſti Patryarcha Antyocenſky a proboſſt Wyſſehradſke° koſtela a králowſtwie czeſkeho kanclerz znamo czinime tiemto liſtem przede wſſemi, že znamenagice, kterak Rychtařſtwie naſſe, kteremuž proboſſtwie naſſemu Wyſſehradſkemu przjſluſſegicie totižto na te hoře Wyſſehradſke, a dom .... k niemu przjſluſſegicij ſkrze czaſte mienyenie a brzke Rychtarzow, kterzjž gſu ge od przedkow naſſyech drželi, bylobu w ſwych ſwobodach zmarzene a k malemu ſtawu przewedene a duom geho wzdielany a wſtaweny, bylby gakožto owſſem zborzeny a padly. Protož žádagice rzeczeneho Proboſſtwie naſſeho a geho zbožie založenie vcziniti lepſſie, a wažiece ſlužebnoſti zaſluženie, gimžto opatrny Jan rzeczeny Rachel ſlužebnjk naš nam a přžedkom naſſim dawno ſe ſpolu libil a geſſtie libiti bude moci vžiteczniegi buducnie. Ne ſkrze omyl a neopatrnie, ale rozmyſlem rozmyſſlenym a z giſte° wiedomie a zdrawu wiernych naſſych przjſtupugiecy radu Temuž Janowi Rachelowi,

diedicom a namiestkom geho naprzed powiediene Rychtarstwie proboſſtwie, na Horze Wyſſehradſke naprzed rzeczene s krčmu ſwobodnu a s domem a se wſſemi a z kazdymi zwlaſſtke pozitky, ſwobodami a poctami, k temuz Rychtarstwie przislussegiecymi, gichzto az doſawad przedkowe geho rzeczeneho Rychtarstwie wladaři poziwali gſu a gim ſe radowali pro zaſe opraweni, polepſſenie a pro dobru ſprawu, a aby rzeczene Rychtarstwie, k temuz ſtawu, w němz geſt prwe lepe bylo, przjwedeno mohlo byti ſwobodnie a pod gmenem ſwobody dáli ſme obdarowati, a tiemto liſtem miloſtiwie dawame pod takowu wſſak wymienku, ze naprzed powiedieny Jan Rachel, diedicowe a wſſickni geho namieſtkowe pro řeczené Rychtrstwie a pro duom a pro gich przislussenſtwie tudiez na ſudie ſedieti, a lidi vroczne proboſſt-ᵉ naſſeᵒ Wyſſehradſkeᵒ naprzed gmenowaneᵒ k rzeczenemu ſudu Hory Wyſſehradſke przislussegiecy a pod rzeczenym Wyſſehradſkym ſudem od ſtarodawneho az doſawad zachowawaneho a potom zachowatedlneᵒ obyčege ſucy zprawowati, ſuditi a wſſecky ſtutky gich wynaſſeti toliko magi. Zadne w tom zmeſſkanie neb opuſſtienie neczinece. Pakli by ſe przihodilo, kdyby tyz Jan Rachel, diedicowe a namieſtkowe geho ſami ſkrze ſwe ſkutkow a potrzebnoſti rzeczenych vroczníkow pod rzeczenym Rychtarstwiem Wyſſehradſkym gſucych neb obywagiecych wyrychtowati a wyprawiti nikoli nemohli, tedy na nas a namieſtky naſſe, nebo na naſſe a na namieſtky w naſſych, kterziz czaſem budu, vrzedniky to wzneſti magj, a budu powinni. Chceme take, aby pokuty nebo winy z pieti groſſ. a nize, toliko kteréžby z ſudu takoweho wynikly nebo przisſli, wedle rzadu a obyczege az doſawad zachowaného, a kteryz má potom zachowan byti, naprzed powiedienemu Janowi Rachelowi, diedicom a namieſtkom geho byly wybierani, a gine pokuty nad Summu pieti groſſuow ke komorze naſſy a namieſtkow naſſych odkazugem przeleziсym. Nad to take naprzed powiedieny Jan Rachel, diediecowe a namieſtkowe geᵒ, kdyzby ge chuboba, nebo kterákoli giná przjczina nutila budu moci naprzed powiediene Rychtarſt-ᵉ ſe wſſemi przislussenſtwiemi geᵒ ſwrchu pſanymi hodnie oſobnie prodati, dati, odkazati, ſmieniti, zaſtawiti, nebo na kterukoli oſobu przeneſti, wſſak neginak gedno pod wymienku brzemene a ſluzby naprzed rzeczenych pod tez práwo Jakoz gim ſamym ſwiedczi beze wſſy naſſy a na-

miestkow nasskych odpornosti. A ktož by koli z dobre wuole take y s powolenym naprzed psane° Jana Rachele diedieow a namiestkuow ge° naprzed psanych tento list miel wssech wiecy w tiech listech napsanych, Jakožto tyž Jan Rachel, diedicowe a Namiestkowe geho bude mocy požiwati geho, Slibugjce za nas y za namiestky nasse naprzed psane-ᵘ Janowi Rachelowi, diedicom a námiestkom geho na przedpowiedienych wssech wiecech a každe zwlasstie neprzekažeti, ale przi tiech wssech wiecech a przi každe zwlasstie gakož swrchu wypsany gsu, bez przerussenie dobru mieru zachowati. Napominagice a prosice poctiwych Mikulasse Gewuhery Sskolastika miestodiekana, Mikulasse Cynka, Waclawa Dobrmanna, Jana z Diedibab, Frydricha rzeczeneho Kucharz i wssy kapitoly kostela nasse° Wyssehradske° naprzedrzeczeneho Spolubratrzy nasskych milych, aby k naprzed powiediene-ᵘ danie tak gakož se naprzed pisse vcziniene-ᵘ, gakož nanie przisslussie przieznivie swolili. Tak a tak aby takowe nasse danie nam a nasskym namiestkom moc pewnosti obdržalo. Toho na swiedectwie peczet nasse z giste° wiedomie przjwiessena gest k tomuto listu.

Dan na Wyssehradie Letha Božie-° Tisycieho ctyrzisteho w sobotu den cztyrzmezdcytmi Miesiece ledna.

A my Mikuláš Gewuhery Sskolastikus miestodiekan, Mikulaš Cynk, Waclaw Dobrmann, Jan z Diedibab, Frydrich rzeczeny Kucharz i wssecka kapitola kostela Wyssehradského znamenagiece naprzed powiediene danie pro dobru zprawu pro zase oprawenie a pro polepssenie byti uczinien, A naprzed powiedienemu nassemu Probossť-ᵉ byti užitečne a prospěssne ge° potwrzugeme pogisstugiec a k niemu we wssech ge° artikulech a causulach neb w strankach a punktiech w kapitole sebranych spolu powolugem, Chtiece a vstanowugjce aby od nas a namiestkow nasskych potwrzenie neporussene obdržalo pewnosti. Toho na swiedectwje pečet Capitoly nasse wietssie k tomu listu z giste° wiedomie dali gsme przjwiesyti.

Dan a stalo se w Capitole nassie obecne, kterujžto ke dnu Soboty na hod S. Tymotea Mučedlnika Božie°, genž byl gest cztyrzmezdcytmy den ledna miesyce, od wigilgie S. Thomy Apossto la wedle obyczege Rzeczeneho nasseho kostela drželi gsme.

Nadánj oltáře sw. Hedwiky, genž až dotud se pamatuge.

Ze wsseho onoho hogného nadánj na msse, oltáře a na kostel obhoblaného gediná tato fundace z časů předhusitských se udržela. Giž dáwno stál oltář sw. Hedwiky w kostele Wyssehradském. Mikoláš Preller, oltářnjk w Knjně, kněz biskupstwj Pražského, znowa geg nadal 12 kop. Pr. gr. Tento úrok koupil od Humprechta z Tasnowic a dědiců geho na statcjch Zwoleňcwsi, Ougezdci, Zakolanech, Kowárech, tak gak w dskách zemských králowstwj Česského s powolenjm králowským znj r. 1401. Ten oltář s tjmto důchodem odewzdala kapitola pod správu Mikolássi Prellerowi až do geho smrti, a ustanowila, aby ani on ani oltář ten mezi tjm ničjm obtěžowán nebyl. Práwo, kněze k tomu oltáři dosazowati wyžádal Preller Wáclawowi Zeybotimu, měsstanu Knjnskému a geho dědicům a potomkům. Kapitola připustila, aby wždy, když to mjsto prázdno bude, hodného kněze děkanu neb mjstoděkanu a kapitole předstawil, oni že ho usadj a potwrdj. Po smrti pana Mikolásse ale nástupnjk geho, oltářnjk sw. Hedwiky dá na den památný smrti Prellerowy 2 kopy na slawný oběd pánům prelátům, kanownjkům a služebnjkům dle obyčege toho kostela. Každý týden bude sloužiti u toho oltáře tři msse swaté za žiwé i za mrtwé dobrodince tohoto oltáře a zwlássť za pana Prellera a geho rodiče. O slawnostech musj swůg oltář ubrusy a swětlem okrássliti, gako ostatnj oltaře okrássleny býwagj. Ostatně má mjti ten oltářnjk zastánj a práwo gako ginj. Úrok ten kapitola až dosawad dostáwá ze Zwoleňowsi. Za to čte wikář probosstský 12 mssj sw., poněwadž 16 zl. z toho kostelu připadne.

Wáclaw Králjk z Burnic, děkan pak probosst Wyssehradský, patriarcha Antiochenský a konečně biskup Holomoucký.

Wáclaw pocházel z pokolenj Wrabbského, které, dle Krugera, giž za času sw. Wáclawa slawné býti mělo. Gak gsme giž čtli, byl r. 1381 mocj legáta papežského Pilea kanownjkem na Wyssehradě učiněn. Hammerssmid pjsse, že giž r. 1383 děkanem

byl. Z listů na Wyssehradě se nacházegjcjch nic se o tom určiti nedá. R. 1383 byl Marquard, r. 1384 Wjtek z Černčic a r. 1398 týž gesstě mjstoděkanem. Až r. 1390 gest Wáclaw děkan poznamenán. R. 1398 giž gest probosstem nazwán; w listech teprw od r. 1400 geg nalezám, proto ale mohl giž dřjwe probosstem býti. Kdy byl probosstem učiněn a gak patriarchou se stal, nenacházjm. Od r. 1412 až do r. 1416 byl biskupem Holomouckým. Widěli gsme, gak se snažil, aby od papeže Bonifáce IX. a od krále Wáclawa wssemožné swobody a práwa kostelu Wyssehradskému wymohl a kapitolu oslawil. Kostel opraviti a ozdobiti, a co zwlásstnjho bylo, welmi weliký zwon, gemuž Patron řjkali, uliti a na wěži zawěsiti kázal. Počalo se njm zwoniti w čas tehdegssjho milostiwého léta, genž se w Praze, gak giž dotčeno, slawilo, aby Bůh křesťanským mocnářům a zwlásstě králi Uherskému wjtězstwj nad Turky dáti ráčil. Sigmund, král Uherský, žádal krále Wáclawa, aby mu lidem a sspjžj na pomoc byl. Nebylo genžby pány České a rytjřstwo s wětssj horliwostj a s lepssjm prospěchem k tomu zbuzowal nad Wáclawa Wyssehradského. Gako zwon od něho zřjzený, genž se rownal negwětssjmu zwonu na hradě Pražském, nebyl-li, gak mnozj spisowatelé udáwagj, geho wětssj, swým slawným a ljbým hlasem lid k pobožnosti swoláwal a wzbuzowal, tak Králjk, probosst, swou ljbou wýmluwnostj k poswátnému bogi zápasnjky wyzýwal a gim srdce i zmužilosti dodáwal. On též s welikým nákladem ostatky sw. Longjna z Řjma na Wyssehrad přiwézti dal, w truhle kamenné nad mjru těžké, kteráž se až dosawad w oltáři sw. Longjna na Wyssahradě chowá. Od Dominikánů z Perusie obdržel darem prst sw. Anny z ostatků, kteréž ti duchownj od swého zakladatele papeže Benedikta obdrželi. Pokud w geho moci bylo i na giných mjstech o rozssjřenj cti a chwály Božj pečowal. Tak roku 1398 list na odpustky kapli hrobu Božjho w Sedlicjch u Kutné Hory wydal, gegž Kapihorský w historii klásstera Sedleckého w česstině přiwádj.

Toho času byl arcibiskupem Pražským Albjk, lékař wýborný krále Wáclawa. Rozepře o wjře giž se welmi rozněcowaly a wsselikě přičiněnj Albjkowo k ukrocenj gich nic neprospjwalo. Albjk r. 1413 složil arcibiskupstwj Pražské do rukou Konráda

Westfalského z Wechty, biskupa Holomauckého a přigal biskupstwj Holomaucké. Wssak ani zde se mu nelibilo, a hned odewzdal biskupstwj to Wáclawowi Králjkowi za probosstwj Wyssehradské, a tak se stal Albjk probosstem Wyssehradským a Wáclaw Králjk, biskupem Holomauckým. Morawané někteřj nechtj ho chwáliti prawjce, že byl marné cti žádostiw, marnotraten, ginj opět, že byl muž plný horliwosti. Hned gak biskupstwj Holomaucké nastaupil, sněm we Wysskowě uložil, a se swým duchowenstwem se radil, gak by se mrawy naprawiti daly, a gakým spůsobem by se bludnému učenj Wiklefowu a Husowu odpor činiti mohl. Spasitelný zagisté řád byl w sněmu tom ustanowen. On zastawené biskupské statky pokud mohl wyplácel; slawnost a ostatky sw. Longjna do swého biskupstwj uwedl, a gakožto patriarcha služby Božj slawněgi, než obyčegně w biskupských kosteljch se děge, wykonáwal, a to geg w podezřenj uwedlo, gako by to z marné chwály činil a na nepotřebné outraty gměnj swé wydáwal. Gazyk zlý chtěge weleslawnau ctnost na člowěku zlehčiti, dobrým geho skutkům úmysl zlý podkládá. — Co Wáclaw Králjk na Wyssehradě děkanowal a probosstowal, nad mjru smutné a osudné nesnáze, wsseobecnau zhoubu a zkázu celého slawného králowstwj Českého připrawugjcj, wznikly a se rozmáhaly. Arcibiskup Pražský, muž welmi horliwý a přjsný, s králem Wáclawem nedorozuměnj a neswůli měl; přissla, gak se řjkáwá, kosa na kámen; a to zwlásstě přjležitost dáwalo Králjkowi z Burnic, aby swau službu cjrkwi a králowstwj Českému prokázal. Gsa oud Wyssehradské kapitoly a prelát z negpředněgssjch w králowstwj, pod spráwau arcibiskupskau nestoge, nemohl býti w podezřenj, že by z ohledu arcibiskupa něco schwalowal, co by cjrkwi České neprospjwalo; bylo se také nadjti, že krále, gsa geho miláčkem, spisse než kdo giný k wěcem spasitedlným nakl onj.

Králjk také neopomjgel, aby horliwost swau ukázal. Neghlawněgssj přjležitost k tomu dalo nowé biskupstwj, gež král w Kladrubech zřjditi zamýsslel, a sice tjm spůsobem, aby když opat umře, nebyl nowý wolen, ale biskup tam usazen. Což owssem ani řeholnjkům ani arcibiskupowi po wůli nebylo. Řeholnjci magjce swobodu opata woliti, wolili, a arcibiskup ho potwrdil, dřjwe než se král toho nadál. To ho rozhorlilo i wssechny ty, genž si přáli,

aby biskupstwj nowé zřjzeno bylo. Předni dwořenjnowé a mezi nimi děkan Wyssehradský přinesli králi na Žebrák zprávu o tom, co se w Kladrnbech dálo. Král chtěge na gisto wěděti, které fary po celém králowstwj zadáwati králi přisluffj, nařjdil arcibiskupu, aby děkana Wyssehradského a Mikoláffe, biskupa Laurentjnského zřjdil, genž by to wyssetřili. Arcibiskup wssak krále w Řjmě obžalowal a sám také do Řjma k swatému otci se odebral. Král naproti tomu poslal poslance swé, a mezi nimi Wácla wa Králjka, kterýž si w Řjmě tak moudře počjnal, že geg papež patriarchou Antiochenským a při geho náwratu král probosstem Wyssehradským učinil. W Kladrnbech nechtěl mjti arcibiskup biskupa, a král nechtěl mjti opata. S powolenjm králowským propůgčil papež opatstwj to Wáclawowi, probosstu Wyssehradskému, až do smrti geho. Papež to učinil, aby klásster nezaffel a král powolil, aby klásster tak nazwané hostinstwj komukoli odepřjti mohl. Hostinstwj takowé býwalo často nesnesitedlným břemenem w klássteřjch. Rytjři se začasto se swým lidem a koňstwem na kolik neděl w takowém klássteře uhostili, a gako hosté se wssjm zaopatřeni býti museli. Tjm kláffterý na mizinu přicházely. Oswobozenj to stalo se r. 1397. Mnozj páni Česstj proti králi se spikli a wogensky do pole se postawili.

R. 1399 se gednalo o smjřenj, a Benessow k tomu byl ustanowen. Král zřjdil muže gakožto prostředujky, a páni Česstj proti králi bogugjcj i sám král zawázali se, že se wýroku gich podrobiti chtěgj. Což se také stálo, a pokog zgednán byl. Prostředujky byli: Wáclaw, patriarcha Antiochensky, Wolfram, arcibiskup Pražský, Jan, biskup Litoměřický a ginj swětsstj páni. —

Kurfiřtowé a řjsstj páni též byli s králem Wáclawem nespokogeni a proti němu se srotili. Aby ge upokogil, wypsal sněm do Norimberka, aby stawowé a řjšská města plnomocnjky swé tam poslali, že on také tak učinj. Mezi plnomocnjky od krále wyslanými byl opět předuj Wáclaw, probosst Wyssehradský, a měli plnou moc, aby wsse obstarali a o wssem se smlouwali, což by králi i celé německé řjssi prospělo. Knjžata řjšská wsselikému oustnjmu gednánj s plnomocnjky králowskými se wyhýbali, což oni pozorugjce kurfirsstu Mohučskému a Falchraběti Ruprechtowi psali, že magj o mnohých wěcech s nimi gednati, gichž nemohou a nechtj wyslancům

ale toliko gim samým oustně swěřiti, dokládagjce, aby knjžata řjšská sobě a nikoli králi připisowali, pakli německá řjsse takowým gegich gednánjm w nepořádku zůstane.

R. 1400 odewzdal Wáclaw probošt králi 940 hřjwen střjbra tak nazwaného Řjmského ouroku z Wratislawského biskupstwj, načež od krále list dostal.

Toho roku 15. března byla králowna Žofie korunowána, při kterémž obřadu i patriarcha Wáclaw přisluhowal.

Toho samého roku psal král Wáclaw papeži Bonifácowi, schwaluge mu Wáclawa za patriarchu Aquilegského. Též bratra swého Sigmunda splnomocnil, aby s strany wolenj kancléře Wáclawa za patriarchu s kapitolou Aquilegskou wygednáwal. A wšak s toho sešlo, neboť kapitola gednala swobodně, gako wždy gednati má, ani w prawo ani w lewo se neohlížegjc.

Král Wáclaw učinil Wáclawa probošta negwyššjm pjsařem zemským při králowských dskách zemských.

R. 1404 byl w Kladrubech Werner za opata wolen, král wzal klášter pod swou zwláštnj ochranu, a patriarcha wzdal se důchodů toho opatstwj, w gichž drženj byl od r. 1398; za to mu král upsal téhodně 6 kop na Horách Kutnách.

R. 1407 usmyslil si král, aby Mjšenské markrabj si naklonil, gednoho z nich s princeznou Hořelickou Alžbětou oženiti. W Mostě z té přjčiny schůzka byla a Wáclaw patriarcha tam wyslán se zemským komornjkem Alšem Škopkem.

R. 1409 byl patriarcha Wáclaw na sněmu w Pjse, kdež se kardinálowé byli sešli, aby o pokogi a gednotě w cjrkwi gednali. Awšak negen o gednotě w cjrkwi, ale i o tom se rokowalo, kdo za prawého krále Řjmského držán býti má, neboť někteřj zwolili Ruprechta proti Wáclawowi. Na tomto sněmu byl Wáclaw král za prawého krále Řjmského opět prohlášen, a geho wyslanci při wšech schůzkách za wyslance krále Řjmského powažowáni, kdežto Ruprechtůw wyslanec do sněmu puštěn nebyl.

W rozepři mezi arcibiskupem Pražským a mistry na wysokých školách skrze učenj Husowo wzniklé, obě strany rozsudku krále

a geho radě se podrobiti uwolily se. Král zwolil rady. Deset pánů, swětského a duchownjho stawu bylo, z nich prwnj wýwoda Rudolf, wolenec Saský, a druhý Wáclaw, probosst Wyssehradský. Saký rozsudek učinili, dočjsti se gest u Pelcla w žiwotě krále Wáclawa na str. 586. Že Wáclaw probosst poddané swé milowal a gim dobře mjnil, widěti gest z listu swrchu uwedeného, w němž rychtáře na Wyssehradě usadil. Prachaticům, genž mu patřily, wyžádal od krále zwláštnjch swobod, totiž: wýročnj trh skrze osm dnj, počjnage od wigilij sw. Jakuba každého roku; aby wozy s nákladem a kupci z Morawy a z Čech přes Prachatice gezdili a mýto Prachatickým platili. — A na takowém mužj opowážili se lidé, genž ani hodni nebyli, aby řeménka u obuwi geho rowázali, gizliwé swé gazyky brousiti! Vide acta de exemptione monasterii Břevnoviensis.

Duchowenstwo a auřednictwo od r. 1390 až 1419.

Po odchodu děkana Wogtěcha ze Šternberğu na biskupstwj Litomysslské byl za děkana Wyssehradského wolen Kuneš (Cunsso Wesel), a děkanowal až do roku 1379, kde král Wáclaw prebendu mu odňal. Přjčinou pak bylo: Toho času, gak známo, byli dwa papežowé zwoleni, totiž Urban VI. a Kliment VII. Král Wáclaw zastáwal Urbana, též arcibiskup Jan z Genzsteina a giné duchowenstwo se ho přidrželi. Hynek Kluk, děkan Pražský, a Kuneš, děkan Wyssehradský, nakloněni byli Klimentowi a hleděli kněžstwo na geho stranu přiwésti. Král se na ty dwa preláty rozhorlil a arcibiskupa k tomu přiměl, že Hynka do klatby a do žaláře uwrhl, a nemage nad Kunessem žádné moci duchownj, wssemožně geg pronásledowal. Kde se Kuneš zdržowal, co dělal, newjm, ale prebendy neužjwal, aniž kapitoly řjdil. Byli sami mjstoděkanowé, až Wáclaw Králjk na děkanstwj dosedl. Kuneš byl žiw, a dělal si naděgi, gakož i kapitola, že opět auplného práwa nabude. On měl od kapitoly zbožj w Krči za swé penjze koupené. Zbožj to spustlo a stawenj zacházeti počjnalo, nebok Kuneš snad w cizině se zdržowal, aby wsselikému protiwenstwj ussel. Kapitola to zbožj pronagala r. 1400 Tomássowi, kantoru a kanownjku, do geho smrti, a platil

z toho ročně 3 kopy kapitole a 14 kop k ruce Kunessowě. Tomáš byl zawázán zboží toho hned Kunessowi postoupiti, kdyby týž ad beneficia sua restitueretur, po srážce toho, co by na stawenj byl wynaložil. Kuneš ale na děkanstwj wjce nepřissel. — Když Wáclaw Králjk byl probosstem učiněn, dal Bonifác IX. plnomocenstwj Blažegi, děkanu u Wssech Swatých, aby Wjtka, jenž gjž dáwno byl mjstoděkanem, za děkana ustanowil a ty, genž by se tomu protiwowali, potrestal. Gako děkan gest psán r. 1399 w listu o prodegi kusu zahrady u Psář. R. 1402 nazýwá se wssak opět mjstoděkanem w listu, gjmžto kapitola pronagjmá dwůr Třebossnice ku Cholči patřjcj, za 13 kop. Ani Hammerssmid, ani Berghauer nemagj w posloupnosti děkanů ani Kuneše ani Wjtka z Černčic, ani Jana, gehož nacházjm w listech od r. 1402 — 1410, kde Jakub z Verony děkanem psán gest.

R. 1402 Benda neb Beneš 1 kopu na wýročnj památku swé smrti založil, a Jan děkan gi potwrdil. Jakuba z Verony nacházjm w listech od r. 1410—1417. R. 1413 byl týž oudem komissj, od krále Wáclawa ustanowené, aby rozhodla mezi Pražskými wysokými sskolami a Husem.

R. 1410 gednalo se o mezech na statku Kregssickém mezi kapitolou a konwentem panen u sw. Anny.

R. 1411 darowala kapitola 3 strychy pusté země, aby winice tam založena byla, mistru Mikoláſſi Czeyslmeistrowi, cjrkewnjho práwa doktoru, arcigáhnu Horssowskému, kanownjku Wyssehradskému, pro geho weliké zásluhy o kostel Wyssehradský na dni žiwota geho, kdežto on žádal, aby mu ten kus země gen pronagat byl. Držitel pak té winice po smrti Mikolássowě aby platil ročně 18 gr. Pr.

R. 1412 byl týž Mikoláš mjstoděkanem.

R. 1417 byla pronagata winice u sw. Pankráce. Wjce o tom děkanu nenacházjm; aniž máme listů kapitolnjch w Čechách zhotowených od toho roku až do 1446. Newjm, odkud Hammerssmid a Berghauer spráw nabyli, že po Wáclawowi Králjkowi děkanem Jakuba z Prahy gmenugj. Gest to zagisté Jakub z Verony, a téhož se týče, co spisowatelé o

12*

Jakubowi z Prahy wyprawugj, že totiž při wznikuntj bouře wálečné co dražſſjho a wzácněgſſjho bylo z listů a zboži kostelnjho sbjral, ukrýwal, a w Melku w Rakonsjch a u kapitoly Ostřihomské w Uhřjch složil; též že některé wěci w Krumlowě zachowány byly. Owſſem nic gistého o tom až dosawad se newj. Hammerſſmid napsal, co w Krugerowých spisech na den 13. kwětna četl a Berghauer psal podle něho. Kruger nemage giných zpráw, psal co od děkana Plocara z Růžowa slyſſel. Zpráwy ty wſſak s přjběhy srownati se nedagj. Listy a některé střjbrné wěci, genž z předhusitských časů se zachowaly až do naſſich dob, zwláſſtě pak listy, byly w Praze r. 1482. Neboť od toho času nacházj se regiſtřjk wſſech takměř listů, genž se podnes w archiwu chowagj. A Kapljř děkan, žiw gsa okolo r. 1473, wlastnj rukou do knihy pergamenowé wſſecky bully a listy králowské i giné listiny přepsal. Gestli že listy ty w Krumlowě chowány byly, muselo to býti ku konci 15. wěku, a gelikož r. 1534 měly být opět nalezeny, tedy 40 a několik let by se tam byly nacházely, toho snadno mohli geſſtě tehdáž lidé býti pamětnjci. Prawdě wſſak podobněgſſj gest, že na Bezděze a okolo Prahy a nebo w Slezsku wěci ty chowány byly, kde totiž Albjk probošſt se zdržowal, gakkoli w Uhřjch umřel. Pozděgi shledáme, že tomu skutečně tak bylo. Co kustosy za těch časů nacházjm: Jana z Lucemburka r. 1400. — Jana z Morawy 1404. — Jakuba 1407. — Chwala ze Smilkowa 1412 a Wáclawa Ortlini 1417 — a památku o nich, že pole emfiteutické buď prodali neb koupili.

Scholastiky: Mikoláſſe Gewneri, také Gewnheri, ginde Kanheri nazwaného (pjsaři neuměli geho gmena psát,) od r. 1390; 1400 byl mjstoděkanem. Petr Zberaz r. 1411.

Kanownjci byli: 1. Mikoláš z Litomyſſle, nazwán Cink, r. 1390 byl mjstoděkanem, 1407 měl ku swé prebendě okolo 17 kop Pr. gr. ze statků Hořic a Hrozňětic. Za robotu 2 kopy gr. a 11 gr. dostáwal poručnjk těch statků. Z Libeznic 5 hřiwen, 30 kuřat, 5 kop wagec, z Wrſſowic snad 1 kopu gr. Z Přjslidic měl dostáwat 4 gr., byla wſſak rozepře s těmi, genž ouroky platili. ½ kopy z mjsta proti sw. Ambroži a ½ kopy z domu Prokopa kowáře. —

2. Wjtek z Černčic', králowský kanownjk, měl prebendu w Heřmani, 21 kop gr. a kuřata, kolik, to on prý neglépe wěděl. Též farář Heřmanský 6 kop ročně mu odwáděl.

3. Wáclaw z Hor, řečený Dobrmann, mjstoděkanem byl r. 1400, prebendu měl ze statku Syrowa, 14 kop gr., 28 kuřat — z Libeznic 7 kop gr., z Basšti 4 hřiwny a 24 kuřat, ze zahrady w Psářjch 14 gr., z Arnosstowic u Hořepnjka 2 kopy gr. Hruček w Psářjch platil 1 kop. gr. 2 strychy chmele a 2 kuřata. Jan odwáděl 16 gr., 2 kopy wagec a 6 kuřat. Zbynek platil 8 gr., 1 kopu wagec a 2 kuřata.

4. Jan ze Smilkowa měl ku swé prebendě zbožj na statku Sněti. Tu bylo 15 lánů, z kterých se platilo 30 kop ročně. Rychtář platj ročně 1 kop. gr., má ale určitou robotu z celého statku. W Pořjčj geden lán, genž přinássj 40 gr. ročně. Mlýn dáwá 48 gr., řeka 8 gr.; z lesu we Sněti platj libé 23 gr. — W Podiwicjch gest 5 lánů, z každého přicházj mimo lesy 56 gr. Ze dwora we Strassnicjch platj Pessek 6 kop. K té prebendě patřj wsselikeré winice a role 50 strychů wynássegjcj za Wyssehradem; z každého strychu platj nágemnjci 6 gr. a 2 kuřata po grossi. Walentjn, měsstan Pražský nowoměstský, platil z domu swého w Podole ročně 30 gr. — Týž Jan byl také probosstem u Wssech Swatých na hradě Pražském. On za Wyssehradem na swůg náklad založil winici a chmelnici, nástupnjk geho byl zawázán za to ročně platit 40 gr. kostelu na wýročnj památku.

5. Jan Djdibab byl r. 1404 mjstoděkanem, měl prebendu: zbožj w Bezděkowě u Žatče, we wsi Holedči, w Korečku a ginde, z nichž dostáwal ročně 27 kop. 20 gr. Wikář u Marie Panny w Žatči platil 10 kop. Z Úgezdce u Slaného dostáwal 6 kop; odwoláwá se na desky zemské, že měl wjce dostáwat. — On měl Choleč w nágmu a sljbil r. 1419, že po swé smrti zanechá důstatek semena pro ozim, i pro garnj setj, že zanechá 40 str. gečmena, a 60 str. owsa, 2 dobré wozy, dwoge brány, 2 pluhy, seno, slámu, plewy.

6. Ondřeg z Gewic měl důchody swé prebendy we wsi Přjseku, z 9 lánů po 31 gr. ročně, dělá 4 kopy 39 gr. Zahradčice 9 lánů po 33 gr. spolu 4 kopy 57 gr. — K tomu patřj djl řeky u

Sázawy a lauka, lesu asi lán. Rybář Mediolánský w Nowém městě platj ročně 2 kop ğr. Magetnjk obedience Buku platj 1 kopu ğr. Kregčj Mikoláš proti sw. Wogtěchu pod Wyšehradem 1 kopu ğr. W Nuslých z chmelnice 1 kopu, z Wrssowic 16 ğr., 3 kuřata a 1 kopu wagec. Spina dáwá ročně 32 ğr., 6 kuřat a 1 kopu wagec.

7. Fridrich z Nowé wsi odkázal r. 1412 na wýročnj památku 2 kopy na statku Děkanowu. Prebenda geho byla: z Libeznic dostáwal ročně 2 kopy 50 ğr., a o wánocých dáwal Mařjk 2 neb 3 slepice, gak se mu ljbilo. Malý dáwal 2 kopy 12 ğr. a kuře; Blažek též. Z Modřan 34 ğr. — Z Bassti 1 kopu 12 ğr. a 2 kuřata. Tolik odwáděl také Troján. We Wrssowicjch odwádj Petr 1 kopu 4 ğr. — We Psářjch ssewec dáwá k Nanebewzetj Marie Panny 34. ğr. a 4 kuřata. — W Střjteži 12 hřjwen a robotu béře ten, genž tam správu má.

8. Petr z Gestbořic měl za prebendu celou wes Pěst, z které béře 14 kop 4 ğr. ourokû, každý laik platj roboty 8 ğr., když gest ourodný rok; nenj-li, dá na negwjce 4 ğr. — Les a luka. — W Roztylech má statek 3 lány a 2 sedláky, každý platj ročně gednu hřjwnu ğr., a musj 4 dni robotowat, z toho má ale kanownjk dle prawidla službu wyplatit. W Modřanech gsou 4 lidé, geden z nich platj gednu kopu 28 ğr., druhý gednu kopu 20 ğr., třetj 1 kopu 24 ğr., čtwrtý též. Též les má u Modřan, z kterého dostáwá 12 strychû obilj. W Nuslých 2 kopy ğr.

9. Frantissek z Gewic, králowský kanownjk; tomu odwáděl farář ze Sussice 24 kop ğr.

10. Wilém z Rožmitálu, králowský kanownjk, měl k prebendě: w Čečowicjch z gedné plužiny ročně 5 kop, z $2\frac{1}{4}$ lánû 5 kop 24 ğr. W Nedwězj platj geden hospodář 5 kop ğr. ročně. 2 hospodářowé w Psářjch a Wrssowicjch platj po 24 ğr. Z louky pod Folimankou ročně 13 ğr., — z wesnice u Rožmitálu 2 kopy ğr., a gesstě asi $\frac{1}{2}$ kopy ğr.

11. Petr z Wsserub, ze statku we Wrssowicjch 5 kop ğr., w Králowicjch 6 kop ğr., 20 str. gečmena a 2 koroptwe. W Čečowicjch 5 kop. 20 ğr., w Nuslých 106 ğr., w Kowářjch u Budče 4 kopy.

12. Bohunek z Gemissst, králowský kanowník. Z farnjho kostela w Stolmjři 12 kop gr., we wsi Černjkách gest 8 lánů, wůbec dědiny, z každého se platj 75 gr., 16 kuřat; — ze statku dostáwá ročně 3 gr., 4 kapouny.

13. Mikoláš z Borssnic bral z Tomic 20 kop gr., z Nedwězi ½ kopy, ze Swépratwic 5 kop, z Ruslj 1 kopu 4 gr.

14. Mikoláš Ubaldini w Loketku u Králowic 10 kop, w Roztylech 4 plužiny, z každé ročně 80 gr., dělá 5 kop 20 gr., z Lessna u Račowa Kolowratowa 2 kopy 26 gr. — odtud giné 2 kopy 17 gr., z Králowic 4 kopy 12 gr. Wsseho dohromady 23 kop 40 gr.

15. Mistr Štěpán, králowský kanownjk, má w Chroustoklatech 13 kop; měl tu tři, genž ourokz platili.

16. Jan z Králowic, králowský kanownjk, ze wsj Dumic, Děkanowa a Wjtonic 14 kop 4 gr., z Libeznic od 4 hopodářů 4 kopy 53 gr., od 4 poddaných 34 gr., — sedlák w Nedwězi platj půlletně 45 gr., z domu pod Wyssehradem platj půlletně 15 gr. Z Wrssowic ročně 24 gr., 4 kuřata.

17. Jan z Wlassjmi měl prebendu we wsi Korečku 5 lánů 14 měr, z každého 5 fertonů; w Siřegowicjch 10 lánů beze čtwrti; w Měcholupech 3 lány a čtwrk; w Holedči 2 lány 20 měr, w Holedečku 50 měr, w Blažegowě 46 měr. Práwě tu prebendu měl r. 1332 Jan Wolfram; on tehdáž dostal za lán 6 kop, Jan z Wlassjmi wssak gen 5 fertonů, což dělalo asi 1 kopu 20 gr. Tak pole i penjze rozdjlnou cenu měly.

18. Jan z Drahkowa, králowský kanownjk, měl w Chroustoklatech 3 sedláky; odwáděli mu ročně 13 kop gr.

19. Mistr Jan z Morawy měl z Ježowa a Rapotic 18 kop, z Králowic 11 kop, z Kbel 3 kopy 12 gr.

Nic úplněgssjho gsem o prebendách nenalezl. Negsou to zagisté wssecky, aniž to gsou úplnj a čistj důchodowé kanownjků, nebo měli wydánj gak ku kostelu tak i ku kapitole. Kostel neměl swých wlastnjch oddělených důchodů, poněwadž wsse, zbožj i preláti i kanownjci ku kostelu patřili, a gak gsme widěli, kostel z krátka odbyt býwal, docházelo obyčegně na odpustky a almužny.

Petr Wirdung zaopatřil r. 1412 oltáři Blahoslawené

Marie Panny 6 kop ročnjch přjgmů z Děkanowa; kapitola giž měla nĕgaké přjgmy z této wesnice, kteráž patřila Zigˇanowi, slowutnému muži zbrognému, tak nazwanému rytjři.

Poněwadž kapitola giž znamenité úroky na Děkanowě měla, doplatila něco panu Zigˇanowi, a celou wes tak dosáhla. Farář sw. Pankrace Diwuček gménem, též z toho statku 6 kop ročně pro oltář Blahoslawené Marie Panny zaopatřil. A týž Ondřeg Diwuček byl u toho oltáře oltářnjkem. Práwo, kapitole oltářnjka předstawiti, měl Jaroslaw z Rožmitálu a geho potomci.

Pouhá gména kanownjků: Jan Pomuk, decretorum doctor. R. 1390 odwedl papežskou daň Ubaldimu, wyslanci papežskému za r. 1387 — 1388 — 1389 w Praze. — Mateg — Hanek z Budĕgowic. — Ludwjk Kojata. — Tomáš, kantor. R. 1392 Mikoláš z Mislabs (?), kanownjk Wyssehradský a u sw. Giřj na hradě Pražském. Jan, nazwán Prássil. — 1396 Wlastibor, perpetuus vicarius pana probossta, kanownjk; toho titule gsem nikde nenalezl: probosst Králjk si ho ustanowil, gsa neustále w řjzenj králowském, gako mjstoděkana kapitola. — R. 1400 Fridrich Kuchař. — Mikoláš Puchnjk. — Jan z Třemossnice. — Mikoláš Lucemburský. — R. 1409 Jan z Radnic. — Tomáš z Radnic mjstoděkan. — Mistr Jan Neustupa ze Šwamberka. — R. 1412 Ondřeg Nazo. — R. 1414 mistr Arnosst z Metelska. On gsa kanownjkem u sw. Apolináře také w Praze, založil na Wyssehradě prebendu kanownickou a wikářskou, pro kanownjka 26½ a pro wikáře 8 kop na statcjch Lstici, Hořesedlech, Malowicjch a Milobči (?). — Mikoláš Twochonis, — Aleš nebo Also z Krtěnowa. Týž byl přičiněnjm Konráda, arcibiskupa Pražského, od některých kanownjků Holomuckých na biskupstwj Holomucké wolen. Ginj wolili Jana z Prahy, biskupa Litomysslského. Geden druhému nechtěl ustoupiti, tak že ta rozepře 4 leta trwala, až sněm Kostnický řjzenj biskupstwj Holomuckého Janowi odewzdal, a papež Martin V. ho potwrdil. — R. 1417 Mistr Zdeněk z Labin (?). Martin z Nedwiřic (?). — R. 1421

ustawil papež Martin V. Jana Ondřege z Pelhřimowa bakaláře w práwech na místě Mikoláše Borsnice. — Jan Kytlic. —

Sakristowé r. 1392: Stibor. — R. 1402 Beneda, nebyl kanownjkem.

Wikáři: R. 1414 Jakub Gniscula z Krumlowa, wikář wětšj, stálý, dal 2 kopy ročnjch přjmů oltáři sw. Filipa a Jakuba na wýročnj památku ad regulam Ecc. Wisseg. Umřel r. 1418. Oltářnjk tehdegšj nechtěl té fundace přigmouti, poněwadž mu za geho práci málo wyplýwalo, totiž 1 groš Pražský. — Ondřeg z Uhřjněwsi. — Jan Pěšek, wikář wětšj. — Wáclaw, nazwán Laurjn, měl ½ kopy úroků od Ryla z Podola, poddaného kustosowa, za 5 kop mu půjčených.

Oltářnjci: Mikoláš Miča, při oltáři sw. Šimona a Judy, odkázal 6 kop ročnjho přjgmu a sice 1 kopu oltářnjku sw. Šimona, 1 kopu na swětlo do kůru Marie Panny. — 1 kopu wětšjm wikářům, 1 kopu menšjm a chorálům, 2 kopy na wýročnj památku, a na mše. — Ondřeg Lupus. —

Chorálowé: R. 1392 Ondřeg, Wáclaw Rakonjk, Wáclawjk, Oldřich, Mikoláš, Jan Šwestka, Petr, Pulec, Matěg, Petr Ugec, Petr Sypek, Pawel, měli se sakristánem soud o důchody, a wyhráli; sakristán musel se spokogiti s ½ kopou ročně.

R. 1414 brali chorálowé 1 kopu Pr. gr. úroků z lázně pod Wyšehradem a z domu naproti lázni se strany k špitálu, asi w těch mjstech, kde starý piwowár stáwal. —

Diwiš z Krsowic odkázal ze statku Krsowic ročně 92 gr. Pr. ku kostelu Wyšehradskému, a ku kapli sw. Martina deseti kněžjm chorálnjm. Ředitel školy byl r. 1396 Beneš. R. 1407 měl w Komořanech zbožj pronagaté Jure Bohemico; neslo mu ročně 5 kop.

Řjzenj krále Wáclawa na Wyšehradě.

Král Wáclaw přebýwal negwjce na Wyšehradě. Zaljbilo se mu, nowý dům pro sebe dáti wystawěti na Nowém městě

Pražském u klásstera křižownického na Zderaze. R. 1380 powolal k sobě probossta křižownického a s njm o to misto, genž konwentu patřilo, úmluwu učinil.

Páni Čestj mocnégssj, neohljžegjce se na spráwu země, welmi swéwolně žiwu býti počjnali, ze swých hradů geden druhému sskodili a kupce na cestách ku Praze loupili, což zwlásst Markwart z Wartenberka činjwal. Pražané si proto r. 1384 welkou stjžnost na Wyssehradě u krále wedli. Wáclaw wida, že napomenutj neprospělo, poslal wogsko swé, kteréž Žleby, kde se Markwart držel, oblehlo a hradu dobylo; Markwart byl gat a na Wyssehrad přiweden, kdež geg král do wězenj wsadit kázal. Tak se stalo i Gežkowi z Kolowrat, genž s Markwartem spolčen byl.

R. 1385 wjce než kdy gindy nelibost Čechů k Němcům w srdcjch se zmáhala, a radili se mnozj, gakby Němcům cestu k úřadům poněkud zamezili. Což Jan, nazwán Hegtmánek, od bjlého medwěda a Girěj od zlaté husy žiwotem zaplatili. Král Wáclaw ge kázal pod pranýřem Wyssehradským stjti.

R. 1391 páni Čestj sněmy tagné drželi; král o tom se dowěděw, kázal gjti Hrozka na Džbáně a Girosse na Hradissti, a na Wyssehrad do wězenj wsaditi a tam stjti.

Toho roku obeslal král konssely obou měst Pražských na Wyssehrad, aby s njm obědwali. Mezi obědem wstoupil kat před krále, táže se, gaké mu král má nařjzenj? Král odpowěděl, že dostane práci hned po obědě, aby wně posečkal. Toho se konsselé ulekli, wssak ale nic se gim nestalo, byl to milostiwý žert Wáclawůw.

Gak páni Čestj tak i konsselé Pražstj, chtěgjce se panowánj Wáclawa sprostiti, k tomu to přiwedli, že geg we Wjdni do wězenj dostali. Byw z wězenj wyswobozen, na Wyssehrad přissel, powolal tam purkmistra a konsselů Starého města, a dal gim hlawy stjti, poněwadž nápomocni byli, aby král do wězenj přissel.

Nepořádek w Čechách mocně wzrůstal; páni chtjce meze tomu položiti, w Praze mnozj se sgeli a se umluwili, že s králem o tom rokowati chtěgj. W znamenitém počtu na Wyssehrad se brali, tak že král to spatřiw, obáwage se, aby ho negali, ugel branou Wy-

ssehradsskou ku Zbraslawi, a přes řeku na Točnjk. Uznaw ale, že páni žádného zlého úmyslu nebyli, po nějakém čase opět na Wyssehrad se wrátil, mnohým pánům a konsselům Pražským slawné hody učinil a s nimi se smjřil r. 1398.

Druhého roku byl dostawen králowský dům na Zderaze, a král kázal některé swé wěci s Wyssehradu tam přiwésti, kdež i swé zwláštnj rozkosse s mladými pány mjwal.

R. 1409 byl Racek Kobyla hegtmanem na Wyssehradě; tomu nařjdil král, aby duchowenstwo, genž se držj papeže Řehoře XII., kdežto král Benediktowi XIII. nakloněn byl, k poslussnosti přinutil. Kobyla po celé zemi duchowenstwo nemilosrdně a marně sužowal, neboť w krátkém čase oba papežowé té důstognosti zbaweni byli, a Alexander za papeže wywolen.

Král Pražanům nedůwěřowal, proto wjce na Žebráce a ginde se zdržowal. To bylo pánům Českým opět proti mysli; sessli se tedy na Žebrák, a žádali krále, aby w Praze bydlel; král si dal řjci, gel s nimi na Wyssehrad, kdež opět bydlel.

R. 1418 poslal král Wáclaw na oba radnj domy do Prahy Wiléma z Bozkowic a Martina z Rostok, přikazuge Pražanům, aby oni wssickni, ať konssel neb soused, neb giný obywatel, swou zbraň, plechy, kusse, osstěpy, sudlice a cepy na den sw. Marka Ewangelisty přinesli, a před králem na Wyssehradě složili. Na radu Žižkowu připrawil se gedenkaždý we swou zbraň, a u welikém zástupu společně k Wyssehradu táhli, Žižku před sebou magjce. Král wida, žeby nic dobrého z toho nepossło, nechal ge w pokogi odegjti.

Zžjragjcj oheň, genžto giž přes 40 let w soukromj wsse co slussného, co sprawedliwého, co nábožného a swatého we společnosti křesťanské katolické bylo, porussil a strávil, giž mocně i zewnitř plápolati počjnal. Wsse nespokogeno, wsse plno záwisti, plno zássti bylo a proti sobě brogilo. Bohatstwj a mohowitosti hognosť, i uměnj a učenosť na wysokém stupni, sjly duchownj nazbyt, srdnatosti a udatnosti bez mjry; nebylo wssak křesťanské sprawedlnosti, nebylo bázně Božj. Nadutosť a pýcha opanowaly srdce negen těch, genž magj býti swětlo a sůl zde na zemi, ale i ostatnjch oudů spo-

lečnosti občanské, a proto Bůh zanechal národ rozpustilosti geho, tak že w zmatek a zkázu přissel. Nebylok, kdoby spomohl.

Wyssehrad w neustálém nebezpečenstwj stálý. Negpewněgssj hrad.

Okolo negwyšssj, k nebi strmjcj hory negdřjwe se po welkém wedru černá mračna sázegj a hromowý blesk se o ni negdřjwe pokoussj, poněwadž mu djlem w cestě stogj, djlem geg k sobě táhne. Tak rozkacený lid na Wyssehrad, gakožto na negslawněgssj mjsto, swou zuřiwost obrátil. Králowsstj wěrnj tu bydleli, znamenitých klenotů se zde nacházelo, a žádosti mnohých pudilo; wěrnj a udatnj služebnjci králowsstj wssak hrad ten pro tehdáž dosti pewný ostřjhali, a tjm nezřjzené wássně na uzdě a w hrůze drželi a mnohým rozpustilostem překáželi. Katoljkům i nekatoljkům byl ale Wyssehrad sůl w očjch. Když w Praze počali Husité pod obogj přigjmat dal arcibiskup Prahu do klatby, r. 1415 i 1416. Na Wyssehradě bydljcj král chtěl služby Božj mjti a děkan neměl přjčiny Wyssehrad do klatby dáwati, a práwomocnosk arcibiskupowa se na Wyssehrad newstahowala; na Wyssehradě tedy, a w kostelịch okolo Wyssehradu kapitole patřjcjch, služby Božj se konaly, tak že lid Pražský w zástupech na Wyssehrad a do Psař pod Wyssehradem se hrnul, což katolickému kněžstwu w Praze nanegwýš nemilo bylo. Husité pak pohljželi na Wyssehrad gako děti na metlu. Nebok z Wyssehradu to bylo, že komořj Boskowec (neb gak ginj pjssj Leskowec) se třemi sty gizdného lidu buřiče přepadl, genž na začátku wzniklé bouře Nowoměstské pány z radnjho domu okny wyhazowali. W Praze giž klásstery a kostely trpěly, mezi nimi také kostel Panny Marie na Louzi w Starém městě, kdež býwalý arcibiskup Pražský, tehdy probosst Wyssehradský, w gedné kapli swou hrobku měl, docela roztloukli.

Zuřiwá bouře ta wypukla, poněwadž Wáclaw král žiwot swůg dokonal. Třinácktý den po geho smrti pustil lid obecný uzdu zlosti swé a se wssech stran u weliké sjle se srocowal. Tak přitáhl r. 1419 od Ládwj 3 mjle od Prahy zástup weliký lidu wsseho druhu w procesj nesouce swátosk wečeře Páně do Prahy nočnjm časem, a okolo Wyssehradu na Botjči se usadili, na to myslịce, gakby Wy-

ssehradu a hradu Pražského dobyli. Zatjm starssj z Pražanů radili, aby se na nějaký čas o pokog umluwili. Tak se stalo, a lid se rozessel. Nedlouho wssak to trwalo, neboť obec Nowoměstská 25. řjgna Wyssehrad obsadila, a co z domu krále Wáclawa pocházelo a Žofii králowně nakloněno bylo, wssecko wyhnáno. Králowna Žofie umluwila se s Pražany o pokog, až do sw. Giřj a obec Nowoměstská ustoupila od Wyssehradu, čehož potom welmi litowala, neboť králowsstj gj odtud welmi sskodili.

Po celé řjssi Německé a we swých zemjch sbjral Sigmund, král Uherský a nástupce krále Wáclawa w Čechách, branný lid, aby proti zbouřeným Čechům do pole wytáhl. W Praze lid o tom uslyssew, welmi se děsil a zwlássť mohowitěgssj útočisstě pro sebe a swé gměnj hledagjce, na Wyssehrad a na giné hrady se utjkali.

Swatého Giřj gesstě nebylo, tedy dle úmluwy gedna i druhá strana w Praze pokogně se chowala, ač po kragjch k Táboru welikých půtek býwalo; obě wssak strany k záhubě swé wlasti weliké přjprawy činily. Nowoměstsstj dělali kolem Wyssehradu podlé Botjče až k Wltawě rozsáhlé a hluboké přjkopy a zákopy; mužowé a ženy, chlapci a děwčata se wssj pilnostj pracowali. Wyssehradsstj to widouce řjkáwali gim: „Neprospěgj wám přjkopy nic, budete-li se protiwowati králi a pánu nassemu Sigmundowi."

Ku konci dubna 1420 obec Pražská Wyssehrad opět náhle oblehla, tak že na Wyssehradě žádných zásob ani sspjže neměli. Pražané obáwagjce se, aby na rowinách u sw. Pankráce nějakým nenadálým spůsobem přepadeni nebyli, lid swůg od města stáhli. Wyssehradsstj té chwjle použili, kde co w okolj zastjhnouti mohli, pobrali, a tak pokud možno na Wyssehradě se zaopatřili a také se ochránili. Tjm wssak welikých sskod w okolj spůsobili. Druhého dne přitáhlo množstwj lidu od Kralowé Hradce, kdež se na wrchu Oreb nazwaném byli sessli, gdouce do Prahy. Obec Pražská ssla gim s procesjm a s tělem Páně, gak řjkáwali, wstřjc a u sw. Apolináře naproti Wyssehradu k obraně Nowého města se položili, sspjžj od města zaopatřowáni gsouce.

Wyssehradsstj statně si počjnali, tak že Pražsstj Wyssehradu dobýti nemohli. Pan Čeněk a ginj páni widouce, že na Wyssehradě wůdcowé u wěrnosti setrwáwagj, z druhé pak strany, gak

Husité w klássteřjch a kostelých nelidsky řádj, s cjsařskými wygednáwali, gak by gim hrad sw. Wjta, gegž opatrowali, odewzdati mohli. Stalo se tak.

Pražané to widauce zmálomyslněli; Wyssehradssti zas tudy nowé zmužilosti nabyli, tak že na stráže obce Pražské u Botjče wypadli, některé pobili, giné zagali, několik domů mezi Wyssehradem a Slowany zapálili, přjkopy wyplnili a zákopy rozkopali. Obec Pražská widěla se tak přinucenu na to mysliti, aby se s cjsařskými smjřila, kdežto dřjwe o smjřenj ani slysseti nechtěla.

Wýpad ten z Wyssehradu stal se 7. kwětna na wečer. Od té chwjle cjsařssti z hradu sw. Wjta i z Wyssehradu každodenně wýpady na Pražany činili, někdy i wjcekrát za den zbrogně s nimi se potkáwali, ge bili a gjmali. Pražané tak tjsněni posly ku králi Sigmundowi do Kutné Hory, kdež se zatjm zdržowal, wyprawili, o pokog žádagjce. On gim pokog sljbil, pakli wssecku zbraň ze Starého města na hrad Pražský, a z Nowého na Wyssehrad odwedou. Nad tjm se Pražané rozhorlili, a poznowu ohražowati se počali. Ženy ze Žatče, z Loun a z Tábora, gichžto welmi mnoho w Praze bylo, spolčily se s ženami Pražskými a daly se k poručenj obecnjch starssjch do délánj přjkopů od Slowan až ku klássteru sw. Kateřiny, a mužowé silně obsadili Slowany, Karlow a sw. Apolináře, neboť se Wyssehradu nemálo strachowali.

Sigmund král prohljžege hrady králowské z Kundratic neb Nowého hradu také na Wyssehrad přigel. Duchowenstwo s ostatky swatých w procesj w ústrety mu gdouc se slussnou uctiwostj geg přigali. Král se tu za něgaký čas zdržel.

Zatjm se těm, genž hradu Pražského hágili, zle wedlo; sspjže gim docházela a Pražané na wssech stranách neunawené bděli, aby gim odnikud přispěno býti nemohlo. Zagisté hrdinský skutek to byl, že se Wyssehradssti až k Brusce wydali, stráže tu postawené zahnali, a králowským na hradě sw. Wjta chléb a giné potřeby poskytli.

Dne 27. čerwence byl Sigmund gakožto král Český na hradě sw. Wjta korunowán. Na to Německá wogska znamenagjce, že Sigmund Husitům nakloňowati se počjná, opustiwsse geg, odtáhla. Tu hned Pražané hrady a twrze kolem Prahy obsazowali. Král ale kázal hrad sw. Wjta i Wyssehrad k obraně připrawiti, a

ženské pohlawj, genž se do těch hradů bylo uteklo, we wssj počtiwosti wyprowoditi.

Na den sw. Wawřince wečer táhli Pražané z Nowého i Starého města k Wyssehradu. Wyssehradsstj ge branou Gerusalemskou až k wratům hradu pustili, při čemž Pražané něgaký domek zapálili. Tu wssak Wyssehradsstj náhle na ně se wyřjtili, mnoho gich pobili a ge zahnali.

Wyssehrad nemage žádné pomoci wzdáti se musel.

R. 1420 dne 15. září Pražané stány swé a boudy kolem sw. Pankrace rozbili a Wyssehrad oblehli, o to pečugjce, aby žádná potrawa na Wyssehrad se nedostáwala. Z druhé strany postawili dwa praky za kůrem Marie Panny na Botjči w Slupech. Praky ty wssak bystrého oka střelec z Wyssehradu u okrouhlé kaple sw. Markéty postawený zkazil. Mimo to ale wylámali zeď w kostele Slupsském a postawili weliký střelný stroj, který Wyssehradským nemálo sskodil. Pražané psali Hynkowi Kruffinowi a Viktorinowi Bočkowi, aby nemesskali a se swými Orebity ku Praze přissli. Přissli také, a Krussina byl od Pražanů za hegtmana zwolen a položil se se swými od údolj winného přes Psáře až k sw. Pankraci. Pod wrchem od sw. Karla k Slupům měl pan Záwiš s některými Lounskými a Žateckými stány rozbity. Příkopů a náspů bylo od sw. Pankrace až k potoku w Psářjch naděláno. Wyssehradsstj tak souženi gsouce a brzkého nedostatku potrawy obáwagjce se, psali králi, aby ge zaopatřiti hleděl. Král slibil, že Pražany od Wyssehradu zažene a ge z auzkosti wyswobodj. Čtrnácté dnj minulo a pomoc žádná odnikud nepřicházela; posel za poslem docházel Sigmunda, ljče neblahý staw pořádky Wyssehradské, že spjže wssecka giž dossla a nemagj nic giného než koňské maso; že giž pátý týden tomu obleženj a třetj, co takměř gen o koňském mase žiwi gsou. Sigmund ge těssil, aby se gen drželi, že po řece gim spjže dodá, byť by se Pražsstj na hlawu postawili. On zaopatřil také lodi w Litoměřicjch a na wozjch až do Berouna wézti ge kázal. Pražané o tom sprawenj bywsse, na ostrowě proti Wy-

ssehradu (neboť tehdáž zde řeka silné rameno působila, dwa sruby wystawěli a Mikolássem z Husy a geho lidem ge osadili; přes řeku pak nad ostrowem řetězy natáhli a okowané trámy položili, tak že žádná lod splouti nemohla, kdyby se záwory ty neotewřely. Od Slowan neb od Podskalj položili prámy přes celou řeku až k ostrowu pod Wyssehradem, tak že až do Podola tudy každý přigjti mohl. Z Podola až k sw. Pankráci hlubokých příkopů nadělali. Tak Wyssehrad kolem do kola gako sjtj obtažen byl, že nižádnou stranou ani gjzdecy ani pěssky do něho ani z něho nikdo nemohl bez nebezpečenstwj. Hradečtj se snažili, aby mezi Sigmundem a Pražany mjr učinili; Sigmund nechtěl wssak o ničem slyssetí, pokudž by od obležení Wyssehradu neodstoupili. K tomu zas Pražané swoliti nechtěli. Bylo ale uzawřeno, aby král swolil k rokowánj mezi mistry obce Pražské a mezi katoljky o čtyrech wůbec známých částkách, a mezi tjm aby postoupil Wyssehradu Hradeckým, tak že geg zase obdržeti má, když by za prawé uznány byly dotčené čtyry částky. Což arci patrný podwod býti měl. Sigmund wssecko zawrhl; uida ale, že nikady sspjžj Wyssehradským přispěti nemůže, lodi do Litoměřic poslal, a dwory a wesnice na lewém břehu proti Wyssehradu zapálil, aby prý ge alespoň tjm potěssil, že na bljzce gest, a že gim brzy pomůže.

Zatjm ale na Wyssehradě i koňského masa se giž nedostáwalo, tak že mnozj hladem strápeni a co smrt bledj se wláčeli, mnozj umjrali. Wssembera a ostatnj hegtmané na Wyssehradě ustanowili se, že s Pražany úmluwu učinj. Sessli se tedy hegtmané obou stran na půl cestě od Wyssehradu k sw. Pankráci dne 28. řjgna, a úmluwu učinili. „Gestli že král Sigmund nezaopatřj Wyssehradu sspjžj, do 15. hodiny w pátek, genž byl prwnj listopad swátek Wssech swatých, w tu hodinu postoupj Wyssehradsstj hradu toho Pražanům. Nesskastná smlouwa ta. Mužowé ti byli sice králi wěrni, ale w Boha nedůwěrni, nikoliw na Boha ale na pomoc od krále čekali, proto sami we swá osidla padli, nebylik přemoženi mocj nepřátelskou, ale swým wlastnjm slowem. Nebylo tudy žádné Judity, aby byla starssjm wolala: Kdo gste wy, genž pokoussjte Pána? Kdo gste wy, genž ukládáte čas smilowánj Páně? Má se Pán dle wůle wassj řjditi, anebo wy do wůle geho poroučeti.

Boskowec, muž slowútný, weleslawným by byl býwal, kdyby udatná mysl geho w nábožnosti byla se zakládala.

Úmluwa mezi Wyssehradskými a Pražskými.

My Boskowec, seděnjm w Brandegse hegtman atd., i wssechna obec rytjřská i wsseliká giná tady na Wyssehradě w této mjře obležená, wyznáwáme listem tjmto wssem, kdož geg uzřj, nebo čjsti uslyssj, že gsme takowouto smlouwu učinili, a mocj tohoto listu činjme s Urozeným Pánem Hynkem, řečeným Krussina z Lichtenburka, Viktorinem z Kunsstatu neb z Poděbrad, Hynkem z Koselssteina neb z Walssteina, Prokopem z Ústě, Janem z Lichtenburka a s slowútnými panossj Mikolássem z Husy, a s opatrnými Purkmistry, konssely a obecnými Welkého i Nowého města Pražského i se wssj obcj rytjřskou i ginou wsselikerou, kteráž ležela a ležj tudy před Wyssehradem a před námi, neb kdežkoliwěk okolo Wyssehradu, gsouce tak obleženi, nebudeme-li do čtwrtka nynj negprw přisslého a ten den celý rytjřskou mocj zřetelně a podánjm hogným retowáni; toho za retunǧ nepočjtagjce, když by nám co málo do dwacet neb třicet měch sspjže bylo podáno: tedy my Jan Boskowec A, B, C, et reliqui i ginj wssichni swrchu psanj slibili gsme a slibugem dobrou wěrou křesťanskou, pod stracenjm cti a wjry nassj, beze wssj zlé lsti a wssech giných wýmluw a dowtipůw i hned w pátek na zegtřj w hodinu patnáctou na pořádku beze wssj nesnáze a odpory wsseligaké hradu swrchu psaného, genž slowe Wyssehrad, na kterémž gsme obleženi, Panu Hynkowi Krussinowi a giným Pánům a obcem swrchu psaným mocně postoupiti, a geg w moci gich dáti, se wssemi pusskami, prachem i wssj střelbou, kromě ručnjch nassich wlastnjch. A w té wjře křesťanské přjměřj s nimi se wssemi slibugem nassj dobrou wěrou držeti, z nassich přjkopů newycházeti do té hodiny patnácté, swrchu psané, leč by král Sigmund na ně mocj swou přitrhl, tehdy bychom gemu mjnili s druhé strany pomocni býti. Pakli bychom toho neučinili a gim toho hradu, na němž gsme obleženi, w tu hodinu skutečně nepostoupili, tehdy tjmto listem sami se cti i wjry odsuzugeme a

odwoláwáme, a chceme, aby nám i každému z nás na wěky od žádného wěřeno nebylo, než abychom gmjni byli za takowé, kteřjž cti ani wjry nemagj. Tomu na swědomj my swrchu gmenowanj a sebe i za wssecku obec rytjřskou i ginou s námi oblezenou pečeti nasse wlastnj s nassjm dobrým wědomjm dobrowolně a bez přinucenj k listu tomuto gsme přiwěsili.

Genž gest dán w obleženj nassem tudyž na Wyssehradě, léta od narozenj syna Božjho 1420 ten pondělj den swatých Šimona a Judy, apossstolů Pána nasseho Jezu Krista.

Nesstastné Wyssehradu postoupenj a hubenj.

Král Sigmund s 16 neb 20 tisjci wálečného lidu od Kundratic k Wyssehradu táhl, a postawiw se na pahrbku proti sw. Pankrácj se swými tak, že mohli Wyssehradsstj na pomoc gim přicházegjcj widěti, wytáhl kord z pochwy, a co ruka stačowala, Wyssehradským znamenj dáwal, aby i oni na Pražany wypadli. Bylo ale giž pozdě, neboť určitá 15. hodina byla odbila, než Sigmund k sw. Pankrácj přitrhl, proto Wyssehradsstj i nepřátelům slowo držjce s Pražany do bitwy se nepustili. Widouce králowsstj, že se Wyssehradsstj nehýbagj, radili Pánu swému Sigmundowi, aby se do bitwy nepouisstěl, pokud by gesstě wjce lidu swého dohromady neseffikowal, sic že nesstastný to konec wezme. Král držeti se nedal, Morawanům rozkázal, aby po swahu okolo rybnjčků a bahnissť na Pražany táhnuli, Uhřj pak aby po hořegssj straně silnice na nepřátely uderili. Obě odděl enj uderila na Pražany w zákopech tak srdnatě, že Pražané na outěk se dali a u sw. Pankráce se sbjhali. To spatřiw Kruffina, naspět ge wracel, welikým hlasem ge k zmužilosti pro čest a slávu Božj zbuzuge. Což tak účinkowalo, že w malé chwjli králowsstj odraženi gsouce, utjkati počali, tak že gich tu mnoho w bahnisstjch a rybnjcjch zahynulo, ginj po winicjch a po poljch mrtwi zůstali, neboť lid Pražský žádného žiwota nesseiřil, žádného nezagjmal, ale wsse hubil. Což když král spatřil, naložiw co mohl raněných, k Českému Brodu spátky táhl.

Na den Wssech Swatých postoupili králowsstj Wyssehradu, Pražané ge i se wssjm zbožjm a nábytkem, na wozjch složeným, až

do Konřjmi wyprowodili. Na to hned po polednách lid gako wzteklý na Wyssehrad se přihrnul, a kostely, oltáře, warhany, stolice, obrazy a wsselikau ozdobu, nářadj, oděwy a roucha kostelnj s newyslowitelným hřmotem bořil, lámal a trhal. Na dussičky přicházeli w zástupech chudj a bohatj na Wyssehrad, kanownická obydlj, kostely a zdi proti městu bořili, a kde kdo co utrhnout a odnést mohl, trhal, a do Nowého města odnássel w takowém shonu, gako když na den sw. ostatků lid na Wyssehrad a z Wyssehradu putowal. Tak za několik dnj wsse pobořili, ani králowského zámku nessetřjce. Od té chwjle wessteré králowstwj České podobalo se hoře ohněm soptjcj, která sama sebe a wsse wůkol sebe hubj a ničj.

Některé zwlásstnj wěci z toho oblezenj.

Když Boskowec, Wssemberaa a ostatnj na den sw. Šimona a Judy na poli s Pražskými se smlauwali, podiwná duha na nebi se ukázala, geden konec byl gako nad Wltawou u Kawčj hory za Wyssehradem, oblouk ssel přes Pražská města, tak že druhý konec se gako za lezenjm wogska Pražského u sw. Pankrácj nacházel. S Kawčj hory bylo prý duhu tu dobře widěti. — Pánů z králowské strany mnoho w té bitwě zahynulo: Gindřich z Plumlowa, Gindřich Lefl, Jaroslaw z Weselé, Wok z Holssteina, Hynek z Malenowic, Albrecht z Chotěnowa, Wilém Zagjc ze Židlochowic, Petr ze Šternberka ginak z Konopisstě, Racek z Rysenberka, Wáclaw z Klučowa, Aleš Krtek, Soběssjn, Janek. Páni tito djlem Čessti, djlem Morawssti byli mimo to hned o oděw a zbraň oloupeni a takměř nazj na bogissti zanecháni. — Tot důkaz oswjcenosti a ussechtilosti onoho wěku.

Co wssecko na Wyssehradě skaženo bylo, komu možno wyskoumati? Nebot mnoho-li tu uměleckých djl, obrazů, soch, mnoho-li tu domů bylo mimo ty, genž duchowenstwu patřily, to snad nawždy skryto zůstane. Hágek prawj, že kostelů 14 bylo, gež hrozně rozbořili. On w Praze zůstáwal, mohl tedy očitě zbytky těch kostelů widěti. —

Kostely a kaple, o kterých gsem bud w listech na Wyssehradě neb ginde zmjnku nalezl, gsou ze gména: Kaple sw. Klimenta, sw.

Mauricia, sw. Jana Ewangelisty, také ku poctiwosti sw. Štěpána a sw. Gereona poswěcená. Kostel hlawnj sw. Petra a Pawla, sw. Jana Stětj, sw. Wawřince, sw. Martina, sw. Markéty, sw. Křjže, Božjho Těla, sw. Mařj Magdaleny, Marie Panny se sspitálem. Gest gich 12. Co se ostatnjch dwou týče, pochybno, zdali gich w skutku stáwalo, an spisowatelé kostely dle gmen snad počjtagjce, snadno pochybiti mohli. —

Oltáře w kapitolnjm kostele byly, pokud gsem se dopátrati mohl, tyto: 1. oltář za mřjžj, při kterém gen biskupowé a Wyssehradsstj preláti mssi sw. čjsti směli. 2. Blahoslawené Marie Panny w nowém kůru. 3. Sw. Doroty. 4. Sw. Filipa a Jakuba. 5. Sw. Gerona. 6. Sw. Dominika. 7. Sw. Jana Ewangelisty. 8. Sw. Alsse. 9. Sw. Hedwiky. 10. Sw. Šimona a Judy. 11. Sw. Mařj Magdaleny. 12. Weroniky. 13. Sw. Martina. 14. Sw. Mauricia. 15. Sw. čtyr učitelů cjrkwe. 16. Sw. Wáclawa. 17. Sw. Ducha. 18. Sw. Ondřege. 19. Wssech Swatých. 20. Sw. Witalia. 21. Prokopa. 22. Sw. Bartoloměge. 23. Sw. Tomásse. 24. Sw. Mikolásse. 25. Sw. Michala. 26. Sw. Jana křtitele. 27. Kaple Wskřjssenj Páně od patriarchy Králjka pro nowé kanowniky založená.

Nahoře powědjno, že tolíko 12 kostelů ze gména gsem nalezl. Zde zmjnka se činj o 4 kapljch, ale mezi oltáři, tak že se na gisto určiti nedá, byly-li kaple mimo kostel kapitolnj samy o sobě, nebo gen kaple w hlawnjm kostele, a sice takto poznamenáno: 1. Kaple sw. Štěpána u sakristie. Že kaple ta mimo zeď kostelnj u sakristie stáwala, nenj prawdě nepodobno, an posud w těch mjstech hrobnjk zdi něgaké se dokopáwá. 2. Kaple a oltář sw. Jarolјma. 3. Sw. Kateřiny. 4. Sw. Petra: Domine quo vadis.

Nebyly-li ty kaple mimo kostel, bylo kaplj a oltářů w kapitolnjm kostele 31.

Úplný počet tehdegssjho duchowenstwa také znám nenj. Probosst, děkan, kustos, scholastik byli prelátowé. Kanownjků bylo 15 od kapitoly, 8 od krále wolených, wesměs tedy 23 a s preláty 27.

Při kapli Wskřjssenj Páně byl geden prelát a čtyři kanownjci; kolik wikářů býwalo, docela se newj. Chorálů 12; počet oltářnjků a žáků také znám nenj. Kronika, latinský rukopis w Třeboni od

Prokopa, pjsaře Nowého města Pražského, od r. 1476 prawj, že na Wyssehradě 350 kněžj, a žáků welmi mnoho bylo.

Poznamenánj některých klenotů.

Děkan Kapljř nassel poznamenánj kostelnjch wěcj r. 1470, genž se nacházj w knjze papjrowé, negstarssj na Wyssehradě:

„Leta Páně 1420 we čtwrtek, na den sw. Petra w okowech byly následugjcj ostatky Swatých a drahocené wěci z Karlssteina do kostela Wyssehradského welebným mužem p. Jakubem, děkanem gmenowaného kostela a p. Janem, kanownjkem téhož kostela přenesseny: 1. Hlawa sw. Vitalia se zlatou korunou. 2. Hlawa sw. Jana křtitele na mjse. 3. Hlawa sw. Gereona. 4. Sw. Mauricia. 5. Sw. Wawřince. 6. Sw. Christofora. — Tři obrazy střjbrné, pozlacené, totiž: sw. Petra, sw. Pawla, sw. Mikoláše. Čtyry monstrance střjbrné, pozlacené. — Šest ramen střjbrných; dwě kaditedlnice střjbrné, gedna z nich byla pozlacena, dwa swjcny pozlacené. — Pult střjbrem wykládaný. — Lodka. — Dwa křjže, geden celý zlatý, 30 hřiwen zlata těžký, druhý z předu celý zlatý, ze zadu střjbrný.

Wssecko to wzal Sigmund král. Zlato a střjbro si nechal, perle pak a drahé kameny i ostatky swatých spátky do Karlssteina poslal a pozděgi we Wratislawi za čtyry tisjce zlatých zastawil.

Benedikt někdy probosst w Alba Regali w Uhřjch, biskup Jaurinsky, ginak w Rábu, wj o wěcech kostela Wyssehradského. —

O spisech kostelnjch a giných wěcech se prawj, že gsou w klásstere Melku w Rakousjch, dobře by bylo po nich se pjdit a ge naspět žádat.“

Od koho a kdy poznamenánj toto psáno, newj se, aniž zdali kdo z toho zbožj w Rakousjch a Uhřjch schowaného] něco naspátek dostal, a co wssecko tam se nacházelo.

Ačkoliw ten ljstek giž držjwěgssjho času před Kaplj̆řem psán býti musel, přece pjsař o tom, zdali co w Rakousjch gest, gistoty neměl, neboť pjsse: Prawj se.

Nemusel Kapljř nic z Uher ani z Rakous naspátek dostat, snad se toho ani dopátrati nemohl, anby ginak k ljstku, gegž na památku do knihy přepsati dal, zagisté něco o tom byl poznamenal.

Úwaha o časjch lehdegssjch.

Minulost a přjtomnost nikdy slawná a welebná nezasluhuge slouti, gestliže patrně widěti budoucnost nesstastnou, gako negmenugeme hrozen wýborným, gestli wjno trpké wydáwá. Minulost a přjtomnost gsou práwě kořen a ratolesti, na kterých budoucnost wzrůstá. To ustanowiw, nikdy ani nábožný Pontan Berthold, ani Pelcl by nebyl psal, že za časů Karla IV. na Čechy se třeba djwati, kdo by ge w gich sláwě spatřiti chtěl. Tomu nelze odpjrati, že králowstwj České za Karla gedno z negslawněgssjch w Ewropě bylo. Uměnj, kupectwj, obchod, rolnictwj a hornictwj slawněgi se prowozowaly než kdy gindy. Bohatstwj a klenotů páni i měsstané w hognosti měli, že se knjžatům rownati mohli. Král mjrný a dobrotiwý, králowstwj České gemu wzácné co oko w hlawě, i nábožnost i mrawy zwelebowati se snažil. Školy, kostely, klásstery stawěl, duchowenstwo zwelebowal a wedenj národu mu odewzdáwal. On wzdělal winici, ohradil gi, wystawěl wěž, učinil wsse, co mohl, ale winice wydáwala wjno trpké. Králowstwj bylo zwelebeno, hrob objlen, wnitř ale pln umrlčjch kostj. Mrawy byly docela skaženy. Člowěk zdráw, když zdrawá dusse w zdrawém těle se nacházj. Tak ze spisowatelů weleslawj geden, a tupj druhý wěk tento a swádj čtenáře swé. Boháčů welikých nemálo; ale chudiny tjm wjce; pole se we winice obraceti musela; co tjm na tisjce lidj souženo bylo, nebok žádná reformace bez násily nenj; a kde násila, tu bolest. To dobře znala Kateřina II., cjsařowna Ruská. Mudrlant Francouzský předložil gi znamenité wěci ku zwelebenj národu Ruského. Přečtla wsse a prawila: Wsse gest wýborné, gen že na poddaných se to nedá tak lehce wywésti, gako na papjře napsati, a to proto, že kůže poddaných krwácj, když se na nj sskrábe, nepak papjr. — Silnice brzo sem, brzo tam přeloženy býwaly, tedy wždy znamenitý počet lidj swé žiwnosti zbawen byl; ačkoliw na druhé straně si pomáhali, přece drjwe onino na mizinu přicházeli, nežli tito zbohatli. Cla wssady nad mjru obtjžná byla a kupců na mjstech wykázaných zdržowánj. Skrátka, lidu bylo wesměs při wssj sláwě tak málo wolno, gako Dawidowi, když zlatý pancjř králowský na něg wložili, aby bogowal proti Goliássowi. Dawid zlatý pancjř složil, národ ale zwelebenj swé si musel dáti ljbiti. Gak mrawy

snaženy byly, práce Jana Miliče, muže horliwého a náboženého, dosti patrně ukazugj, wjce pak časowé za krále Wáclawa a hned po geho smrti. Gak diwokých mrawů byl weſſkeren lid, zhouba země sama to dokazuge; katoljku nebylo nic swatého na nekatoljku, a tomuto na onom, zákon Páně, zákonowé cjrkewnj i swětſſtj, gměnj, žiwot, wſſe bylo prostopáſſně mařeno. Gen w národu docela spustlém a zdiwočilém může powstati učenj, gaké tu se zljhalo. — Král tak nábožný, Karel, odewzdal synu swému Wáclawowi králowstwj w té naděgi, že anděle ploditi a samo se w rág obraceti bude; gaké bylo ale owoce, gaké následky geho snaženj, přičiněnj a geho pracj? Karel náboženstwj a cjrkew, králowstwj Božj rozſſiřowati se snažil tak horliwě, gako zwelebenj a oswjcenj národu a králowstwj pozemského; on wěděl, že bez Boha, bez cjrkwe, bez křesťanské sprawedlnosti žádné králowstwj neobstogj, a Wáclaw přece nastoupil králowstwj tak, že žádný člowěk nebyl w stawu správu a národ na uzdě držeti, aby sám i králowstwj pohromy newzalo. Náklonnost k pohodlj, nezřjzená lehkomyſſlnost a swéwolnost za zákon ustanowila, co se gi ljbilo a od krále za práwo mjti chtěla, poslušnost a wěrnost zmizela a žádost po swobodě nezřjzená swé průchody mjti žádala.

Newjm kdo byl prwnj tak nesmyslný, že Wáclawa, syna Karlowa, leniwým nazwal. Že pjsničkáři geg tak gmenugj, tomu se nediwjm, ti lidé newědj nikdy co mluwj. Muž prchliwý ani dle přirozenosti nebýwá k lenosti nakloněn. Wáclaw byl welmi bystrý, welmi hybný, a měl muže okolo sebe, genž práce ku podiwu podnikli, gen osobnj sjla geho a mužů, gež okolo sebe měl, byli s to, aby Německou řjſſi i králowstwj České tak udrželi, gak tomu za geho času bylo. Kdo srozumj této náramné mjſſenici? gak se tak wſſe naopak djti mohlo? Opustili prameny žiwých wod, a kopali sobě cisterny. Dawid počjtal lid — a měl na wůli, aby sobě ze třj ran gednu zwolil: hlad sedm let — neb neſſťastnou wognu třj měsjce, neb mor za tři dni. Pramen žiwých wod gest přjklad řjzenj Božjho, cisterny — gest mudrlantstwj, které wſſe králowstwj od počátku po celém okrſſleku země hubilo. Kterými prawidly se řjdili wſſichni ti, genž z diwokých kragin a z pouſſtj mocnářstwj, a z čeledi surowé slawné národy wychowáwali? Bázeň Božj, s čistotou ustawičnou, dobrowolnou chudobou a ouplnou poslušnostj swému wrchnjmu — to gest to prawidlo, ten zákon. Na těch základech wſſecka králowstwj wzrostla. Mudrlantstwj ale prawj množstwj lidu, oswjcenost, nádhernou skwostnost základem wſſj sjly a stálosti mocnářské, a přece zkuſſenost učj, že tjm wſſecka králowstwj zahynula. Za Karlowých a Wáclawowých časů giž to mudrctwj w řjzenj panowalo, ačkoliw wláda zemská si toho powě-

doma nebyla; až w dewatenáctém wěku neb ku konci osmnáctého stoletj weřegně se weſſkerá králowſtwj Ewropſká a s úplným wědo-mjm k té moudroſti přiznala, a proto Rjmſké, Německé králowſtwj a cjsařſtwj zahynulo; králowé a wéwodowé negsou dne ani hodiny na trůnech ſwých giſti. Tu powſtáwá panownjk, a wypuzuge ge z gich ſjdel, gako Napoleon I., tu zas národ proti řjzenj powſtáwá, a celou wládu zawrhuge. Ak geſt wláda neb řjzenj mocnářſké, neb ſtawowſké, neb republikánſké, neobſtogj, když wáſſně, těleſnoſt, ne-zřjzené žádoſti s uzdy puſſtěny gsou. W Čechách za časů Wáclawa ſtawowſká wláda byla, a práwě to weſſkeré králowſtwj Čeſké na mi-zinu přiwedlo. Gako plachý kůň uzdy nepřigjmá, leč až geſt una-wen, neb gako rozwodněný potok nikdo do břehu nepřiwede, leč až wody opadnou, tak národ s uzdy puſſtěný nikdo w pořádek neu-wede, leč celý zhubne. Tak to bylo s počátku 15tého wěku w Če-chách. Ak chwálj kdo chce a gak chce ty časy, dobře nebylo, co ſe dálo, ačkoliw z dobrého oumyſlu wſſe ſe dálo. Proto komu čeſt, tomu čeſt.

Gako kronikáři přepgatě o Čechách tehdáž, chwalitebně neb po-tupně mluwjce, mluwj, tak s krátka o Wyſſehradě wyprawugj: Wy-ſſehrad byl zbořen, duchowenſtwo rozehnáno, gměnj a ſtatky pobrány, Huſité wſſe ſkazili. Nenj prawda. Ani zmjnky nikde ſe nenacházj, že by kněžſtwo Wyſſehradſké bylo pobito; ani žádného podezřenj.

Gakkoli ſtawenj na Wyſſehradě zbořena byla, přece nezůſtala obywatelů zbawena, a ſtatky ne huſitſſtj, ale katoličtj páni kapitole odňali a zaſtawili; wſſech ſtatků a zbožj kapitola nikdy oloupena ne-byla, ale gen že ſtatky, dwory, pole a winice ſpuſtlé zůſtaly pro wálečné běhy, a zdarma neb za malý penjz byly lidu dány, aby gen zcela neſpuſtly. Za Wáclawa krále byly důchody kapitolnj na negwyšſſjm ſtupni, a mužowé w kapitole welmi horliwj, ſpo-lečný duch a ſmyſſlenj bylo ale také mudrcké; nádhernou ſkwoſtnoſt, peněz, penez mnoho, penez co negwjce, to bylo heſlem. Děkan, ge-hožto wěc byla a geſt, aby o pořádek koſtelnj pečowal, ſwolal wi-káře a ſlužebnjky koſtela a zbuzowal ge a hrozil, aby horliwě každý ſwé powinnoſti wykonáwal. Wikáři pjſemně odpowěděli: že by rádi powinnoſti ſwé pilně zaſtáwali, že to ale pro welikou chudobu ne-mohou, ex eo et pro eo, quod domini eorum ipsis solaria et colendas dare recusant, et in panibus ac portionibus fraudantur et eis dare recusant.

Reſidence opatrowati zanedbáwali, a giné pokleſky a prawé a pouhé náſſledky ducha ſpuſtlého a marnotratného patrně ſe nacházely. I tu widěti bohatſtwj a mohowitoſt, ale wedle nj a s ſebou weliká chudina a nouze znamenitá, gako w králowſtwj celém. A tak pa-trný důkaz pro budoucj wýſtrahu, že neſtřjdmým a neſpokogeným

neprospjwagj wyšssj důchodowé; kdo při malém důchodu služeb a powinnostj swých nekoná, a při něm spokogen nenj, aniž spokogen aniž we swých powinnostech bedliwěgssj bude, když přjgmy geho se zwýssj; má-li wětssjch přjgmů, wjce času potřebuge, aby ge strávil, pak mu času nezbýwá, aby powinnosti a službu zastáwal. Sunt quibus cum beneficeris pejores fiunt. Takowý byl tento wěk.

Kapitola hubne.

Sigmund panowal nad Čechy od r. 1420 až do r. 1437. On zhoubu Wyssehradu welmi těžce nesl; psaltě stawům pod obogj: Wssak gste giž dosti učinili hanby té zemi, že gste gednu stolici welmi slawnou té koruny skazili na Wyssehradě; slawný kostel sw. Petra a Pawla aposstolů, a přitom giných 14 znamenitých kostelů tu na Wyssehradě oboříwsse, wniwec obrátili.

R. 1420 dne 12. srpna, na Horách Kutnách wyhotowil skrze probossta Boleslawského list Albjkowi, probosstu Wyssehradskému a arcibiskupu Cesarenskému, w kterém přjsně přikazuge, aby každý, kdo něgakými úroky neb platy powinen gest, pod ztrátou králowské milosti pořádně ge probosstu odwáděl. Měltě Albjk mimo statky probosstské také swé wlastnj statky. List ten gest také gediný, genž se w listowně Wyssehradské od Sigmunda nacházj. Ostatnj spráwy na Wyssehradě zmiňugj se gen o tom, že Sigmund kapitolnj statky gako swé wlastnj zastáwal. R. 1421 zaprodal wes Utěchowice a Chýssku Strahowskou Marssjkowi Tlurowi, Purkrabj Karlssteinskému, za 300 kop Pr. gr. s tou wýmjnkou, aby ty wesnice kanownjkům wrátil, když mu ty penjze zaplatj. W Břežanech zaprodal dwůr probosstůw Janowi Tusskowi, s tjm doloženjm, že si geg probosst zase wyplatiti může. W Chanicjch zastawil poplužnj dwůr Mategowi z Bezdědic za 100 kop, Samssjn za 200 kop, Swrčowice za 300 kop. Michel celou zastawil Janowi Rezkowi, měsstanu Starého města Pražského za 400 kop Pr. gr. dobrých střjbrných. Rozličné společnosti měly zde zbožj swé, také kapitola Wyssehradská, na to se ohled nebral, sslo to od ruky. Zastawil také wes Uherce, a giné zbožj upsal Bohussowi; městečko Wroutky za 4000 kop Mjss. se wssjm

panstwjm, dwůr w Hodkowičkách za 800 kop Miss. a za 10 kop platu ročnjho. Prachatice zastawil Rosenberským.

Od Wratislawa až do Wáclawa, syna Karlowa, wssickni králowé a knjžata statky a důchody postupowali a nadánj činili kostelu Wyssehradskému, a w moci a w sláwě prospjwali; od Sigmunda počjnagjc, statky ubjrali, zastawowali a prodáwali, a přec nikdy nic neměli. — — —

Albjk probosst a geho poslednj wůle.

Sjdlo králowské bylo zbořeno, a po Sigmundowi žádný král na Wyssehradě nebydlel, gen purkrabj na Wyssehradě spráwu měl. Město žádných důkazů občanského weřegného žiwota nezanechalo, bylo toliko dle gména, žádných práw ani swobod nemagjc; proto také letopisowé až do časů Rudolfowých toliko o kapitole se zmiňugj.

Albjk byl probosstem od r. 1413 až do r. 1427.

Gestli tehdy probosst Wyssehradský něgakých památek a klenot u kapitoly Wyssehradské před zhoubou Husitskou zachowal, byl to Albjk. — Wssecky znamenité osoby toho času w podezřenj uwedeny gsou, neboť byli to časowé zlj, an genom wássně, nikoliw wssak rozum nepanowal. Gako mužowé pod obogj, psali také katoljci na swou stranu, a zachowáno wjce spráw strany pod obogj, než katoljků. Tak také Albjkowi nemálo na cti utrháno, ač byl muž nad giné wýborný a přjkladný. Gsa Morawan, w Uničowě zrozen, wyučowal w Praze lékařstwj skrze 26 let, a byl lékař krále Wáclawa a negwyšssj w Čechách, muž nad mjru přičinliwý a opatrný, tak že král Wáclaw swědectwj o něm dáwá, gaké toliko lékaři negwýborněgssjmu a negwljdněgssjmu dáti se může. On ženat byl, a we swé poslednj wůli o gedné dceři zmjnku činj; r. 1387 byl doktorem cjrkewnjch práw učiněn. Přigal též nižssj poswěcenj, zdali dřjwe, než se oženil, neb pozděgi — známo nenj.

Od krále Wáclawa znamenité dary na penězjch i na zbožj dostal, a měl welmi mnoho zlata, gsa muž ssetrný, a nad mjru střjdmý. Kapitola Pražská zwolila geg za swého arcibiskupa.

Gakožto učenec a horliwý lékař byl tichému žiwotu zwyklý, a tjm wjce, an také nábožný byl; on oltáře stawěl a dřjwe než gesstě arcibiskupem byl, pro rozssjřenj sláwy Božj welice horlil. Ani gako arcibiskup se nezměnil, neboť wssecko komonstwo, služebnjky, kuchaře odstranil, a soukromý žiwot w domě swém wedl. Pro nepokoge wssak, gak na wysokých sskolách tak i w České cjrkwi wzniklé, stalo se břemeno arcibiskupské tak obtjžným, že Albjk si umjnil, ge se sebe složiti. Což také učinil, a wzal na se správu biskupstwj Holomouckého, konečně wssak i toho se wzdal, a dostaw gméno arcibiskupa Cesarenského, probosststwj Wyssehradské přigal, a gako probosst žiwot swůg dokonal. To wsse se gednjm rokem stalo; r. 1412 byl na arcibiskupstwj potwrzen, a r. 1413 byl giž probosstem.

Lichè a utrhačné řeči gsou to, že Albjk nebyl k ničemu, a že byl lakomec. Co by byl gakožto probosst na Wyssehradě učinil, žádných spráw se nenalezá, leč geho poslednj wůle, která swědčj, gak welmi ssetrný, opatrný, kostela swého a služeb Božjch milowný muž a pečliwý otec byl.

Poslednj wůle Albjkowa.

Gá Albjk, arcibiskup a probosst atd. ustanowugi poslednj wůli swou sám, a skrze mé splnomocnjky té wůle nezrussitelné:

1. odkazugeme na wystawenj kostela Wyssehradského, a kaple Wstřjssenj Páně, wssecko nasse zbožj w Chřenicjch, a wsse ostatnj giné, co k tomu přjslussj, swobodné a dědičné koupené od Nyczsthkona(?), též ourokу zadržané, kteréž gsme wykoupili od Petra Mczerycze, od panj Pesoldyny.

2. Odkazugeme na tu kapli wěčné ourokу w Plzni, 60 kop gr., které ourokу gsme koupili s powolenjm nepřemoženého krále Řjmského a Českého, Wáclawa, Pána nasseho negmilostiwěgssjho, swaté paměti pro 9 mansionářů při té kapli, aby spjwali hodinky Blahoslawené Marie Panny a msse we wssednj den, každý pátek hodinky a mssi o umučenj Páně, každou neděli ale o Wstřjssenj Páně, po wssecky časy.

3. K té samé kapli odkazugem nassi insuli s pontifikalnjma rukawicema, též wssecky knihy nasse, kde která se shledati může.

4. Též odkazugeme na wydobytj knih a kaple 50 Uherských zlatých, které gsme půgčili mistru Janowi Reymeistru, zlatnjku, plnomocnjku nassj poslednj wůle, při odchodu nassem do Uher u přjtomnosti Pana Mikoláſſe, kanownjka Wyſſehradského, a pana Reinharda, w domě toho Reinharda we sednici.

5. Odkazugem a dáwáme dům náš na Nowém městě Pražském pro pana Mikoláſſe, kanownjka Wyſſehradského, nassemu Kochenmeistru za geho wěrné služby, nám po mnohá léta prokázané.

6. (Ustanowuge, mnoho-li každý plnomocnjk a notář za swé práce mjti magj, a nabjzj k pilnosti.)

7. Oznamugeme wssem pod přjsahou, že tu poslednj wůli nassi gsme učinili ze zwláſſtnjho wnuknutj Panny, slawné Matky a Rodičky Kristowy, a sw. apoſſtolů Petra a Pawla. A proto žádáme a wzbuzugeme, aby žádný wſſetečně této poslednj wůle nerussil. Též žádáme a zbuzugeme plnomocnjky nasse, i kapitolu zwláſſtě, i proboſſta, aby oni pilně wſſickni wyhledáwali nasse listy a wěci, které gsme w rozličných mjstech zanechali, gak w Praze, w Holomouci, w Brně; kteřj listowé gsou gistoty na rozličné ouroky. Žádáme proboſſta a kapitolu, aby nápomocni byli plnomocnjkům nassim pro spasenj nasse, a zwláſſtě z té přjčiny, kdyby Pán náš milostiwý cjsař Řjmský chtěl překážeti té poslednj wůli, proto že nenj wtělena do desk zemských, poněwadž gsme se k tomu pro wzdálenost dostati nemohli, ale ouplnou nassi wůli wkládáme na nasse plnomocnjky, tak gakoby byla we dſkách wtělena, aby tak wsse plnili a zachowáwali.

8. Odkazugem 10 kop gr. na wěčnou památku smrti nassj a nassich přjbuzných we Wyſſehradském kostele dwakrát do roka dle toho spůsobu kostela, které úroky poukazugeme na městě Wthomorycz (Litoměřicjch ?).

9. Na ſſpitál pod Wyſſehradem odkazugem 10 kop úroků duchownjm kostela na nemocnici, které poukazugeme na zbožj w Jencjšſſteinu.

10. Odkazugem nassj dceři Kateřině, gestli bude wychowána mimo Prahu a wdá se s powolenjm plnomocnjků nassich, 20 kop gr. ouroků; w Straſſnicjch 10, w Klučowě 10. Gestli by ale z Prahy newyſſla, tedy nic.

11. Odkazugem kapli nassj na Louzi 10 kop gr. Ostatnj za-

nechάwáme wůli a zdánj naſſich plnomocnjků. Kdyby ale tito zemřjti měli, plnomocenſtwj odewzdati magj welebným mužům Pánům miſtrowi Janu Zulowi, kanownjku a Petrowi, vikáři koſtela Wyſſehradſkého.

Tuto poſlednj wůli Albjk wlaſtnj rukou napſal, a Mikoláš, kanownjk gi w ochraně měl r. 1425. Této poſlednj wůle liſt weřegný wyhotowen geſt od Jana ſyna Mikoláſſe Baſſtowa, duchownjho biſkupſtwj Wratiſlawſkého r. 1436 we Swidnici w kláſſteře Dominikánſkém. — Plnomocnjci té poſlednj wůle byli: Marek z Lutihoma(?), doktor lékařſtwj, Holomoucký a Brněnſký kanownjk; Mikoláš, řečený Kuchenmeiſtr, kanownjk Wyſſehradſký, farář koſtela w Landshutě, we Wratiſlawſkém biſkupſtwj, Jan Newmiſtr, zlatnjk z Prahy a Mikoláš Slegjk; ti že uſtanoweni gſou za plnomocnjky we Wratiſlawi r. 1426 wyznali u Theodorika z Kruceburku, kanownjka a officiala Wratiſlawſkého.

R. 1436 byl Mikoláš z Unčowa kanownjk těžce nemocen a odewzdal to ſwé plnomocenſtwj ginému kanownjku Wyſſehradſkému gménem Jan Zul.

R. 1425 we Wratiſlawi welebný w Kriſtu otec a pán, pan Albjk, z Božj miloſti arcibiſkup Ceſarenſký a proboſſt Wyſſehradſký, doktor w lékaſtřwj, chtěge ſe z Wratiſlawi odebrati do Uher, odewzdal ſwé wěci, které w domě we Wratiſlawi, kde byblel, s ſebou měl w truhle ſchowané a zawřené se wſſemi ſſaty a oděwy negwzácněgſſjmi, s knihami, drahými wěcmi a s klenoty gakými koliw a se wſſjm oſtatnjm, kde by koli a w gakém koli mjſtě byly gménem pana arcibiſkupa ſchowány, a w gakékoli minci neb wáze, w gakékoli ceně, Mikoláſſi z Unčowa, přjteli ſwému a přjbuznému, a Janu Newmiſtrowi zlatnjku; a kljče od dotčených truhel, ſſuplat a truhličk gim do rukou dal, ažby ſe opět z Uher nawrátil do Wratiſlawi, kdyby ale zemřel a ſe nenawrátil, aby poſlednj wůli wyplnili, uſtanowil, a že netřeba aby komu z toho počet kladli, gen aby wſſe dle ſwědomj ku blaženoſti duſſe geho na chudé a giné nábožné ſſkutky, gak gim Bůh wnuknutj dá, wynaložili. Též nařjdil ſwým plnomocnjkům, aby ſe ſnažili, wſſecky liſty a giſtoty na auroky a na zbožj z rukou těm wydrati, kteřj mu ge mocj neb krádežj odcizili, ſpůrce a protiwnjky aby před ſoudce wolali,

o pomoc a sprawedlnost proti nim žádali, k čemuž zwlásstnj swobodu od krále Sigmunda měli.

O děkanech a probosstech toho času.

O probosstech po Albjkowi ani zmjnky nenj w listech a spisech na Wyssehradě se nacházegjcjch. Gisto ale gest, že Jan z Prahy za času dobytj a zbořenj Hory Wyssehradu probosstem býti nemohl, a tedy klenotů žádných w ochraně neměl. Byl-li ale přece probosstem, byl gjm od r. 1427 až do r. 1430, kdež umřel. Byl muž plný moudrosti a učenosti, horliwosti a srdnatosti pro rozssjřenj cti a sláwy Božj. Kdyby byl poslechl arcibiskup geho rady, kterou mu dal dne 10. února r. 1413 gako biskup Litomysslský, bylyby rozepře Husitské tak daleko snad nepřissly. On byl při sněmu Kostnickém sám gediný biskup, genž Husowým spisům w Českém gazyku rozuměl, a sněmu do latiny ge překládal. On přinesl také psanj pánům Rosenberským od sněmu, w kterémž otcowé sněmu Rosenberky zbuzowali, aby bludů w Čechách potlačowati napomáhali.

Po Janu z Prahy gmenugj probossta Konrada čili Kunsse ze Zwole, kterýž po Janu z Prahy též biskupem Holomouckým byl a r. 1434 w Pánu zesnul. Zdá se býti prawdě podobno, že biskupowé Holomoučtj gsouce samotni, w řjssi České také probosststwj Wyssehradské pod správu brali. W Litomyssli biskupstwj přestalo, a w Praze nebylo biskupa, gen administratoři správu wedli.

Na Konradowo mjsto wolen byl za biskupa Holomouckého Pawel z Milčjna, ginak ze Stalemberka, a toho uwáděgj spisowatelé také co probossta Wyssehradského; byl také probosstem u sw. Wjta w Praze. Co by byl pro Wyssehrad učinil, nenj powědomo. Některých ač welmi nepatrných wěcj, gež Husité kostelu byli odňali, opět nabyl, a to co bylo, wěrně opatrowal. On byl welmi nábožný a milosrdný, kamkoli se hnul, zástupowé chudých za njm se hrnuli a dům geho neustále obstupowali. Pro swou tělnatost byl w chůzi welmi zdlouhawý, a tjm se stalo, že po dwakráte nekatoljkům do rukou se dostal, a gen těžce se uchránil. R. 1450 žiwot swůg dokonal, a w Brně w kollegi sw. Petra byl pochowán.

Po Jakubu z Verony (nemá-li to býti z Berouna, kterémužto Českému městu wsseligak w listech se přezdjwá,) neb gak ginde také stogj Jakub z Prahy, nacházjm w listech Jana Andree, ačkoliw r. 1446. To wssak newadj, an mohl giž 16 let děkanem býti, a prawdě to tjm podobněgssj, poněwadž r. 1448 giž byl děkanem mistr Jan Šindel, doktor w lékařstwj.

Co Hammerssmid pjsse o Konradu Westfalském, o Albjkowi a Konradu ze Zwole, počjtage muže ty do řady děkanů po Jakubu z Verony, gest patrně z paměti psáno, a zmátla geg směna, kterou probosst Králjk s Albjkem, býwalým arcibiskupem Pražským, učinil.

Jan Andree děkan pronagjmá zbožj.

Po bouři Husitské prwnj list od kapitoly Wyssehradské wydaný gest od r. 1446. Jan Andree děkan, Sudiwog scholastik, a Wjt kustos, pronagali gménem kapitoly zahrádku, pole, dworek okolo domu u Botjče za klássterem Marie Panny, bljže zdj městských. To zbožj dostali darem od Prokopa prwnjho, pjsaře Nowoměstského. Muž ten byl weliký dobrodinec kapitoly, a weliký ctitel hory Wyssehradu, gak pozděgi uslyssjme. Zbožj to pronagala kapitola za 20 gr. ročně a po desjti letech aby se platilo 30 gr. Gest widěti, že to položenj bylo spusstěno, bylo wjce potřebj než užitek neslo. Při tom listu nenj kapitolnj pečeti, nacházj se při něm gen pečet děkanská a druhá gest utržena. Neměli zagisté pečeti kapitolnj při ruce, a lze souditi, že někde s klenoty byla potud schowána.

Obecnj prawidla o emfiteusi (dáwánj w zákup) za časů děkana Andree.

Když pozemnost (grunt) do zákupu (emfiteusi) se dáwá, postupuge se gen k pouhému užjwánj zákupnjkowi (emfiteutowi), zůstáwá ale práwem wždy prwnjmu pánowi. Protož třeba, kdykoliw se pozemnost nikoliw na odplatu zásluh, ale pouze gako kupci někomu postupuge, aby se pozorowalo :

1. Musj se powolenj králowského žádati, gakožto negwyšssjho

patrona, a gestliby se to státi nemohlo, zhotowj se list postupnj, Handfest nazwaný, a ten se w ponjženosti podá a negwyšssj powolenj se očekáwá.

2. W nadřečeném spůsobu gen mjrná cena se žádá, genž i we wjce lhůtách splácena býti může, aby zákupnjk, pakli by skrze prowiněnj z trestu, úmrtjm neb gakýmkoli giným práwem o pozemek přigjti měl, přjliš weliké sskody netrpěl, a aby cena tjm lehčegi nahražena býti mohla, kdyby pozemek při prodagi práwem přednosti od pána naspátek wzat byl, kdyžby kapitola wůbec, kostel, děkan, neb giný prelát, neb některý kanownjk, který cos práwem zákupnjm pronagal, naspět to mjti chtěl.

3. Ourok (tak zwaný kanon) we dwou lhůtách na důkaz panstwj dozagista se platiti musj, určj se ale též mjrný pod následugjcjm trestem, tak gestliby kdo byl w odwáděnj toho ouroku nedbalý, dwognásobný složiti musj; kdyžby ale třetj rok platiti zanedbal, w tom roce se třikráte napomene, a neprospěge-li, má se pozemek za opusstěný a připadne se wssjm práwem swému pánu, a držitel gest ho swou winou zbawen.

4. Ourok ten neb kanon zaplacený odwede se ročně wssjm práwem kostelu, kapitole wůbec, děkanstwj, neb kterékoli prebendě, z které ten pozemek emfiteutický powstal.

5. Kolikráte-koli proměna něgaká w drženj se stane, buď dědictwjm, neb giným spůsobem, nowý držitel swé práwo, gakým k tomu pozemku přissel, děkanu pjsemně ohlásj a žádost zadá, aby do gruntownjch knih wgjti mohl na swé outraty, což we čtrnácti dnech učiniti powinen gest, a mezi ginými čtrnácti dni má

6. z ceny, za kterou pozemek prodal, patnáctý djl gménem laudemium pánu odwésti, který po srážce třetiny, genž děkanu neboliž notáři neb geho pisárně (kanceláři) co mzda za práci náležj, kostelu, kapitole neb prelatuře, odkud se dědičně pronagalo, wssjm práwem připadne.

7. Kdyby ale nastupugjcj zákupnj pozemek (emfiteutický grunt) w dokázánj a pogisstěnj swého práwa messkal, a přes celý rok se před děkana předstawiti, koupi do knih wtěliti zanedbal, neb se docela k ginému práwomocenstwj uchýlil, a tam se wtěliti přičinil,

gest tjm samým wsseho emfiteutnjho práwa zbawen, pozemek gako opusstěn, a práwem úmrtj připadl pánu wlastnjmu.

8. Messkal-liby nadřečené laudemium celý rok platiti, bude pozemek zástawně držen (sequestrowán), až se z užitku zaprawj. Poněwadž pozemky se do emfiteusi tak dáwagj i dědičně, že potomci i přátelé, genž magj práwo děditi, byť by i bez kssaftu bylo, bez překážky děditi mohou; tedy negsou neschopni, nenj-li žádné giné překážky. Chtěl-liby kdo z držitelů pozemek takowý dědictwjm nabytý darowati, prodati, na giný změniti, neb gakýmkoliw spůsobem ginému postoupiti, i to může, wssak ale

9. třeba žádati a dostati powolenj od děkana neb kapitoly, zwlásst ge-li zanecháno pánu prwnjho kupce, tak že kostel, kapitola, prelatura nebo kanownická prebenda, od které se dědičně pronagalo (emfiteutowalo), ten pozemek nazpátek wzjti může, když se cena za pozemek buď knihownj, neb takowá, za kterou držitel geg prodal, zaplatj. Proto každý dědičný nágemnjk (emfiteuta),

10. genž to učiniti chce, a powolenj od pána žádá, musj to w čas panu děkanu oznámiti, aby on to celé kapitole k uwáženj předložil, zdali prospěge na ten čas pozemek naspátek wzjti, neb dále w dědičném nágmu (emfiteusi) ponechati. W koupi ale

11. kdyžby měl přigjti do rukou chuďasa, práwem neschopného, bezectného odpadljka, žida neb kacjře, tenkráte magj býti takowj bez ohledu na něgakou ztrátu od nastoupenj wsseho odmrsstěni.

12. Tenkráte, když welmi mocnj, ku kterýmž patřj urozenj wysokého stawu, zwlásstě ti, genž wedle nassich pozemků swé wětssj zbožj a panstwj magj, neb i ti, genž weřegné soudy wedou, a za nepokogné wyhlássenj gsou, by takowé pozemky zákupnj, na wětssjm djle chudé, k emfiteutnjmu užjwánj mjti chtěli, a bylo by nebezpečno, že by ti, genž na prosto ducha poddanosti nemagj, a ze wssj sjly by se snažili, aby wssech ounosů emfiteutických sprosstěni byli, ano i pozemky zákupnj gako za wlastnj wtěliti mezi swé se snažili: tenkráte má kapitola práwa panstwj swého, tak nazwaného prwnjho kupectwj k odwrácenj wsseho nebezpečenstwj užiti, a na se i se sskodou proti wyplacenj smluwené ceny pozemku to zbožj přitáhnouti.

Toto gako ustanowenj kapitolnj aby se zachowáwalo, ustanowugem, a starost, péči a přičiněnj, aby se wždy náležitě wyplňo-

walo, panu děkanu se odewzdáwá, a geho swědomj a hodnosti gako přednjmu kostelu a kapitoly řediteli se swěřuge. Protož

13. kdykoliw gaký nowý emfiteuta (zákupnjk) pozemek nastoupj, musj obstarati sobě, aby práwo swé pjsemně dostal, a zápisy nowé i staré musj děkan náležitě prohljdnouti a skoumati, zdali dle tohoto ustanowenj wssickni záwazkowé gsou zřetelně a náležitě wysazeni; kdyby co nedostatečného nalezl, wssemožně se wynasnažj, aby chyby se naprawily, z které přjčiny wtělenj takowé nedostatečné úmluwy, w njžto negsou wssecky powinnosti dosti zřetelně uwedeny, do knih tak dlouho odepře, až by budto giná pjsemnost dle nadřečených prawidel zhotowena byla, aby w nj wssecky powinnosti wypsány byly, aneb (tu zapotřebj pana kustosa ku pomoci wzjti) s giným nowým emfiteutou smlouwa se udělá a určj, aby on sebe i swé potomky nowým listem ku plněnj té wynechané powinnosti zawázal, který nowý list se ku prwnjmu přiložj, a oba se w knihy wtělj; kdyžby se ale emfiteuta zdráhal, ohlásj se to kapitole, aby se dle společného usnessenj pomocj přispělo.

Bylo též nařjzeno, aby pan děkan to obstaral, aby tato ustanowenj pro lepssj gistotu do knih kapitolnjch wtažena byla.

To wsse w obecnj kapitole ustanoweno bylo, což wýborným důkazem gest, že welmi opatrnj a w práwech zběhlj mužowé tehdáž w kapitole seděli, a o důležitěgssjch wěcech, než o žebrách při hrudj, a o brzljku při pleci telecj, gak se rozsekáwati má, což za těchto dnů u oswjcených nassich weliké roztržitosti působilo, mluwiti a rokowati uměli.

Mistr Jan Šindel, děkan a duchowenstwo Wyssehradské.

Mistr Jan Šindel, w lékařstwj doktor, děkan Wyssehradský, rektor wysokých sskol, hleděl statky kostela Wyssehradského zwelebiti, gak mohl; on zbožj we Strassnicjch nowě pronagal, dwůr w Hodkowičkách, kterýž král Sigmund také zastawil, opět wymohl, a w r. 1446 Wáclawowi z Modřan, a synu geho Augustinowi na hornj práwo (Bergrecht) prodal za 40 kop gr. rázu Pr., a pod ročnj plat 5 kop. Byl milowník knih, znamenitou zbjrku gich měl, darowal welké kollegi Karlowě 200 rukopisů lékařského a

mathematického obsahu, Wyssehrad obohacowal a zaopatřowal kolleg weliký knihami wzácnými w 15. wěku, gak w desátém kostely a kraginy České duchowenstwem zaopatřowány byly.

Proto wzácněgssj Hora Wyssehrad nad Horu Kutnou a doly Gjlowské, neb moudrost gest nad zlato a střjbro wzácněgssj.

R. 1448 sessla se kapitola w kollegi Wssech Swatých na Starém městě Pražském na kuřjm trhu. Jan Šindel děkan, Mikoláš z Úst, Martin a Jan, nazwán Těžký, ustanowili gménem kapitoly syndiky, aby wyzdwihli, přigali a oswědčili přjgem 50 zlatých Uherských prawé wáhy od Kunesse Eisenreicha a Mikolásse Šwaidnice, měsstanů Wratislawských, kteřj měli moc a práwo opatřiti a wyplniti wůli poslednj Hanusse Reymistra, někdy zlatnjka Pražského, genž těch 50 zl. sobě od Albjka, probossta Wyssehradského, wypůgčil, a probosst ty penjze na oprawenj a obnowenj kostela Wyssehradského odkázal. Při tom gednánj byli Giřj a Petr, wikáři kostela Wyssehradského, za swědky. Toho času byl purkrabjm na Wyssehradě urozený pán Jan z Rabssteina.

Táborsstj u brány Wyssehradské. Giřj Poděbradský.

R. 1447 w pátek po sw. Bartoloměgi přitrhli nenadále Táborsstj ku Praze až ku bráně Wyssehradské. Branný uzřew ge, zawřel zahrážku (ssraňk), ale oni naň střjleli z kussj, pročež zawřel i bránu a učinil pokřik. Táborsstj zagawsse krawy a giný dobytek před branou po winicjch a wesnicjch, k Táboru se wraceli. Uslyssewsse o tom Pražané, rychle rozkázali na poplach zwoniti; awssak dřjwe než se wyprawili, Táborsstj giž daleko ussli. Proto za nimi Pražané nechwátali, bogjce se záloh; nawracugjce se Domassjn městečko Táborských zloupili a wybrali.

R. 1448 Giřj Poděbradský, mage oumysl Prahy se zmocniti, an mu odpornou stranou byli Menhart z Hradce, negwyšssj purkrabj, Hanuš z Kolowrat a ginj, genž w Praze od desjti let wládli, přitrhl až k Wrssowicům proti Wyssehradu. Na Wyssehradě lidu zbrogného nebylo, leč as ssest sausedů u brány. Branným byl Waněk Běchowský, rychtářem Mi-

chal; na zdi byli Michala Střelec, dwa sousedé. Rabsstein, hegtman Wyssehradský, sedě s Wáclawem, konsselem ze staré rady, při stráži nad Botičem u Rackowa dwora, slyssel pokřik, že nepřátelé gsou na Wyssehradě. Přiběhna ku bráně, a wida, že málo lidu ku hágenj mostu a brány tudy gest, pospjchal ihned, by wjce lidu shledal; a w skutku přiwedl as 14 mužů, tak že nynj tu do 20 gich bylo, u fortny wssak žádného nebylo. Co Rabsstein lid shledáwal a hradby prohljžel, u fortny nepřátelé zeď lámali, a ginj opět na Běchowského giž od králowa dwora ku bráně Wyssehradem běželi, ginj pak po zdi Michala pronásledowali.

Než Michal brány doběhl, porazili ti, genž po zemi běželi, Běchowského před domem Střelcowým, a ssest gich po zdi běželo po Michalowi skrz dům Střelcůw, kde se Michal byl skryl. A tak do brány wskočili s Wyssehradu, sousedy bili a gjmali, most pak sekyrami wyrazili a skobu srazili. A to wsse nočnjho času se dálo. Odtud také Poděbradsstj rowně do Nowého města se brali. Patrno, že Wyssehrad byl až dosawáde pewné mjsto.

Ladislaw král Český chtěl pomoci kapitole.

Po smrti krále Wáclawa nepanowal žádný král pokogně. Česstj páni i města a krage na kolikero rozděleni byli, a proti sobě wálčili. Sigmund za krále korunowaný, když zemřel, nástupnjka měl Albrechta. Co by ten byl Wyssehradu dobrého neb zlého učinil, nenalezl gsem. Po geho smrti tuhá rozepře počala w Čechách, koho za krále ustanowiti. Albrecht nezanechal mužského potomka, a choti těhotnou. Ta žádala, aby páni s wolenjm počkali, až porodj, nebude-li potomek mužského pohlawj. Páni Česstj čekati nechtěli, zatjm se ale přjhody táhly, že Alžběta, manželka Albrechta krále Řjmského, Uherského a Českého, syna porodila a Ladislawem nazwala, genž také kralowal.

Tento král psal r. 1455: Chtjce zwelebenj něgaké spůsobiti slawnému Wyssehradskému kostelu, genž se gedenkráte wssj krásou a ozdobou skwěl, nynj bohužel statku zloupen, welkými zřjceninami zohawen gest, powolugeme statky z rukou neprawých opět wydobýwati, co ku probosststwj patřj, zwlásstě Prachatice. Darowal také

kapitole wěž, w které bydlel gedenkráte Štěch. Ta wěž mezila s kapitolnj winicj, měla dworek a zahrádku při sobě u zdi zámku Wyssehradského, páté stawenj od králowského domu, když se ku bráně gde. Tu wěž měla kapitola k potřebám kostelnjm i za obydlj.

W těchto dwou článcjch gest dosti zřetelné wyobrazenj celé polednj strany Wyssehradu. Zámek, domy, wěž, fortna, winice, Střelcůw dům, brána, to wsse w pořadj a w jádu zeď od Karla IV. postawena, bylo to pořadj gedna celá strana ulice, genž wedla z brány do zámku králowského.

Josst neb Jodok Rosenberský, děkan a probosst. Jan z Wilemowa děkan a kanownjci.

Po Janu Šindelowi přissel na děkanstwj Wyssehradské Josst a po smrti Pawla z Miličjna byl proboosstem, přigal probosststwj sw. Wjta a byl Welikým přeworem řádu Maltezského. R. 1457 složil probosststwj Wyssehradské a byl učiněn biskupem Wratislawským. Giné zmjnky w listech Wyssehradských o něm nenalezám, než že po něm přjbuznj geho dlouho na Wyssehradě bydleli w domě kapitolnjm, tak že děkanowé neměli na hoře Wyssehradské kde by bydleli. Byl muž wznessené mysli, slawné powěsti a u weliké wážnosti. Rosenberkowé toho času mezi negmocněgssj pány České čjtáni, horliwj zastupcowé wjry katolické a silné podpory cjrkwe Řjmské byli.

Pan Oldřich z Rosenberka, prwnj a negmocněgssj pán w králowstwj Českém, byl hlawou wssech těch, kteřj přigjmali pod gednou, a we wssem se dle wůle sw. Otce sprawowali. Kapitola Wyssehradská, wěrná dcera stolice Řjmské, poctila Josta negpředněgssj hodnostj, tjm ale také i w mocnou ochranu pánů Rosenberských se dostala. Rosenberssti ale Prachatic kapitole ani probosstowi newrátili.

Gsa Josst probosstem učiněn, na děkanstwj dosazen byl Jan z Wilemowa. O tomto děkanu žádný ani zmjnky nedělá.

Kanownjci byli za geho času Wjt Swissa kustos, Mikoláš, arcijahen Žatecký, Martin, dohljžitel stawenj kostela

Pražského, Petr, farář sw. Wogtěcha, Petr Babuj k. Tito držeti kapitolu r. 1457 na Hradčanech w děkanském domě a pronagali grunty okolo Wyssehradu Prokopowi, pjsaři Pražskému.

Papež Pius II. potwrdil swobody kapitolnj a dal práwo swětiti kostelnj nářadj probosstowi a děkanowi.

Newjm, co tehdegssjmu probosstowi a děkanowi Wyssehradskému napadlo, že od sw. Otce powolenj a práwa žádali, swětiti roucha a nádoby kostelnj, kdežto takowé práwo giž od počátku měli. Každý prelát a opat mage práwo pontifikálij užjwati, má také práwo, oděw a wsse, čeho ku kostelu třeba, swětiti, ouplně we swém kostele, s něgakými wymjnkami w giných kosteljch. Ale gak se zdá, že žádali mjti práwo i w giných kosteljch po České zemi swětiti, ač o tom w listu ničehož nestogj. Powolenj to tak dlouho měli mjti, až by opět dostala cjrkew Česká něgakého biskupa. Tenkráte nebylo w celých Čechách žádného biskupa, poněwadž páni pod obogj chtěli mjti Rokycanu, a papež geg gako kacjře zawrhl, a biskupstwj Litomyšlské zasslo. Žádala také kapitola potwrzenj wssech práw a swobod, gežto od počatku gak od papežů, tak od králů měla. Papež Pius II. obé učinil a listy na to wydal; přednj se nacházj w listowně, od druhého gen přepis gednoduchý, oba od r. 1458. Dobře bylo tak dalece, že to učinili, aby swou poddanost a poslussnost stolici papežské ukázali; kapitole ale prwnj nepotřebné, a druhé neplatné bylo, neb w Čechách tehdáž cep a pusska práwo prowáděla, ne pak prawidla sprawedlnosti. Každý, kdo ony časy a děge w nich powažuge, s nelibostj na ně se djwá, a krutost mrawů gakož i diwokost libských čili nelidských powah w nich spatřuge. A gak se tyto powahy obgewowaly? Negprwněgssj a negpodstatněgssj gim bylo, aby bez powolenj ředitelů, hegtmanů, wládců, nebo gakkoliw ge gmenowati chceš, žádný papežský list, žádné nařjzenj prohlássено nebylo; oni chtěli býti w obcowánj Swatých, ale Otce sw. gen w tom poslechnouti chtěli, co se gim ljbilo. W tom gediném ale záležj bezpráwj, neřád a diwokost. W 19. stoletj se to gmenuge oswjcenost, a hágenj práw a swobody. Gen tjm gediným

způsobem králowská mocnářstwj křesťanská wssady zhynula a w nic přissla; a za nassich dnů ten způsob za gediný prostředek zwelebenj mocnářstwj se držj a užjwá. Husité zapowěděli wsseckn společnost s papežem, prodali, zloupili wsseckу statky duchownj, duchownj společnosti, bratrstwa, řehole skazili a tjm tak králowstwj České zwelebili. — Gmenugeme ge nelidské, a ti, genž to za nassich dnů po wssech mocnářstwjch čjnj od půlnoci až na gih po celé Ewropě, prawj se býti mudrci, a chtj sobě zjskati slawné gméno otců a ochránců národů a pokolenj lidského. Gak hluboko kleslo pokolenj lidské, gak welmi seslábl duch národnj w Ewropě!

Ouplně zanechámá Pán pokolenj toto rozpustilosti geho.

Co dobrého a zlého prokázal kapitole Girj Poděbradský.

Girj Poděbradský se snažil králowstwj České do pořádku uwésti, měl dost wůle a wtipu k tomu. Aby mohl strany sobě odporné w hrůze držeti, neb gak možná ge sobě zjskati, mnoho násilj činiti musil z gednoho ohledu, a z druhého musil se gako ouhoř sem tam kroutiti a se stawěti, gakoby se gednou se stranou pod obogj, po druhé gako se stranou pod gednou spogiti mjnil. A z té přjčiny k duchowenstwu také tak se chowal.

Na Wyssehradě gest od něho čtwero listů. We dwou listech powoluge Prokopowi, notáři Nowoměstskému, zbožj kapitolnjho užjwati od r. 1459 až 1460.

R. 1459 prodal clo w bráně Wyssehradské, což kapitole patřilo, za 500 kop gr. obci Nowoměstské.

W listu od r. 1461 potwrdil, že může kapitola wěže od Ladislawa darowané užjwati až do toho času, když kapitola a kostel statky swé naspět dostane, pak že připadne wěž králi.

R. 1467 zastawil wes Kamenmost we 305 kop Janu Šebelkowi z Bohnic a Martinowi ze Lstiboře, až by král neb kdo giný, gemuž přináležj, gi wyplatil.

Zastawil i giné zbožj, a sice: W Samssině Skálowi we 100 kop. W Malessowicjch Wjta, člowěka Wyssehradského kostela, Petrowi ze Sněti wes Sněk we 200 kop a 60 gr. — Loket

má M o c z y h u s darmo, k wýplatě rok má dát wěděti. — Wsselisy R a m s s o w i we 300 kop do smrti. Dwůr pustý Krssowice z platu 2 kop drží Z a c h a ř z Ostrowa we 20 kop. P e s o l t o w i zapsal na dworu w Roztylech 100 kop gr. na 4 kopy platu ročnjho. O'g j ř o w i dwůr w Hodkowičkách a 5 kop platu ročnjho we 400 kop gr. obecně berných. P e s o l t o w i zapsal na lidech w Roztylech 100 kop gr. We wsi Kossjři 3 kopy platu ročnjho na gednom člowěku a gednu louku. W á c l a w ze Wliněwsi, nynj syn geho S m i l, držj Zelčjn kostela Wyssehradského w 100 zlatých Uherských.

Zapsal Wýtoň Wyssehradského kostela Nowoměstským we 2.000 zlatých a w 1.000 kop gr. střjbrných rázu Pražského. Tolik sem zaznamenáno nassel, bylo toho zagisté wjce, zatjm ale dost. Až do W á c l a w a každý král a pán přidáwal cjrkwi a kostelu, a králowstwj České we swé sláwě rostlo. Po W á c l a w o w i pilně dle možnosti ubjral král cjrkwi, kostelům a dwognásobně sám i králowstwj chudlo. Neprospěge nic tato zkussenost? Ouřad kancléřský w králowstwj Českém odtrhl od probosststwj Wyssehradského a swětskému pánu geg dal, a od té doby to rozděleno zůstalo. Odegmul Pán i králowstwj od domu geho.

Jan Rabsstein probosst — kancljřstwj odděleno.

Rod R a b s s t e i n s k ý toho času mezi slawněgssj w Čechách patřil; J a n R a b s s t e i n byl welitelem na Wyssehradě, a bratr geho P r o k o p kancléřem krále G i ř j h o, muž welmi znamenitý. Syn gednoho neb druhého, domnjwagj se, že P r o k o p ů w byl J a n probosst. Takowých mužů měly kapitoly a klásstery tehdáž negwjce potřebj, aby, magjce oudy we swých společnostech ze slawněgssjch a mocných rodů, alespoň u nich a skrze ně ochrany něgaké měly.

R. 1457 deset dnj před smrtj král L a d i s l a w J a n o w i probosststwj Wyssehradské udělil.

Domegssli se wlastenssti spisowatelé, že kdyby L a d i s l a w déle byl na žiwě zůstal, probosststwj to opět by bylo ku swé předessle sláwě přisslo.

Jan Rabsstein byl protonotář a referendár papežský, doktor práw cjrkewnjch, rada, kanowník u sw. Wjta, u Řjmské stolice mnoho wážený. Gako kancljř Český tehdáž we swém ouřadě prospěti nemohl, zemsstj ouřadowé wyšssj byli zawřeni za dlouhý čas; řjdil se každý tjm, u kohož negwětssj sílu a moc znamenal.

Giřj, gak giž podotknuto, nechtěl ocet rozliti se stranou pod obogj; a na trůnu gistoty neměl bez náklonnosti strany pod gednou. A katoljci neuznáwali za swého žádného, buď si kněz neb biskup, neb pán neb král byl, gestli we swornosti se sw. Otcem nebyl. Aby dokázal Giřj, že se sw. Otcem we swornosti gest, wyslal Jana Rabssteina do Řjma, aby gménem králowským poklonu složil, a že Giřj král poslussný a wěrný syn cjrkwe Řjmské katolické gest, swatému Otci wygádřil. Rabsstein, gak měl od krále, pána swého nařjzeno, aby w soukromj to wsse zřjdil, gednal. Sw. Otec ale znage oumysl takowého kořenj, žádal mjti weřegné důkazy wěrnosti a poslussnosti, gak to ode wssech pokogných králů po wessleré křesťanské katolické řjssi spůsob a zwyk byl, wykonáwati. Nebyl w stawu Rabsstein poselstwj swému za dost učiniti dle wůle králowské. Skrze to u krále do nemilosti padl.

Na Morawě w Gihlawě sessli se mnozj páni Čessti i Morawssti a rokowali o tom, gak by pokog spůsobili, a poněwadž páni Matiásse, krále Uherského, za krále Českého mjsto Giřjho woliti myslili, Jan Rabsstein, probosst Wyssehradský, Beneš Waldsstein, probosst Holomoucký a Litoměřický, znagjce, že stolice Řjmská Matiássowi, co wěrnému oudu cjrkwe nakloněna gest, k tomu přispjwali.

Z Gihlawy poslali oni páni ku Fridrichowi cjsaři a ku sgezdu do Řezna posly, aby Matiáš byl za krále Českého uznán, mezi nimiž byl opět Jan z Rabssteina, probosst Wyssehradský. Nelze pochybowati, že takowé gednánj probosstowo Giřjho popudilo, že na něho zanewřel. Gestli ale bylo hlawnj a gedinou přjčinou, pro kterou král Giřj kancljřstwj králowstwj Českého od probosststwj Wyssehradského odtrhl a swětskému pánu ten ouřad odewzdal, o tom pochybugi. Král chtěl, aby takowý ouřad swětský pán zastáwal a tjm zagisté se straně pod obogj zawděčil, a aby strany

pod gednou snad tuze nepopudil, dal ten oúřad Prokopowi z Rabssteina, genž otec neb strejc Janůw byl.

R. 1462 negmenowal král Giřj Jana wjce kancljřem; w listu, w kterémž králowna Johanna r. 1463 podánj oltáře w kapli sw. Wáclawa Glaywičowi, scholastiku Wyssehradskému poručila, gest podepsán Rabsstein Jan kancljř, a w kapitolnjch protokoljch užjwá se pogmenowánj kancljře také r. 1470.

Jan Kapljř ze Sulewic děkan.

Snad negstarostliwěgssj a nejpřičinliwěgssj z děkanů byl Jan Kapljř, genž byl s sebou také kanownjkem u sw. Wjta. On měl na Wyssehradě zůstáwati, a chtěl we swém domě bydleti, genž byl obnowen a oprawen; ale nemohl.

Překáželo mu:

1. Neměl potwrzenj z Řjma na děkanstwj; sljbil ale, že co možno bude, o ně se postará.

2. W domě tom bydleli od dáwných časů Rosenberssti, zagisté od časů Jossta Rosenberského probossta, těch nechtěl Kapljř uraziti, poněwadž byli mocni w Čechách a gegich pomocj mnoho wyzjskati sobě domnjwal. Tak katolická strana se wždy Wyssehradu a Wyssehrad katolické strany držel.

R. 1465 byla obecnj kapitola držána, snad ta prwnj za děkanowánj Kapljřowa. Poněwadž gesstě potwrzenj z Řjma neměl, soudjm, že sotwa gesstě rok byl děkanem. Ustanoweno bylo, aby děkan sám wsse, co k dobrému kostela gest, řjdil gménem kapitoly, poněwadž welmi obtjžno bylo, obecné kapitoly dle zákona Wyssehradského držeti.

Též se wssickni kanownjci usgednotili a sljbili, že se bude každý dle možnosti snažiti, aby se wyptal a wymohl, co kde kapitolnjho schowáno gest, ať gsou to listy, knihy, kalichy, ornáty neb cokoliw giného; a pan děkan že obstará, aby wsse pořádně zapsáno a w dobré mjsto uloženo bylo.

Což on také wsse wěrně konal. Od něho gest založena kniha 70 listů perğamenowých po půl arsse, wesskrz hustě popsaná, a obsa-

hyge přepisy listů králowských, papežských, a kapitolnjch zboží, swobod a práw se týkagjcjch; inwentáře wssech wěcj, gežto se tehdáž při kostele nacházely; mnoho wlastnj rukou psal. Pečowal o to, aby žádná prebenda, neb kanownické mjsto neobsazeno nezůstáwalo. Což w následugjcjch poznamenánjch se nagde.

Wolenj kanownjků.

W kapitole dne 9. února r. 1465 držané byli tito oudowé přjtomni: Jan Kapljř děkan. — Petr Slaywic scholastik. — Mistr Jan z Tábora. — Mikoláš z Litoměřic, mistr Mikoláš z Ledče, protonotář kanceláře králowstwj Českého. — (Wáclaw Radec a Prokop Halparth z Buděgowic odewzdali děkanu hlas swůg pjsemně.)

Woleni byli tito: Za kustosa: Ondřeg z Budissowa, sákrista Wyssehradský, na mjsto zemřelého Jana z Prahy. — Za kanownjka: Jan z Gindřichowa Hradce, na mjsto zemřelého Ondřege Rosa z Kutné Hory. — Jan Ros ze Žitawy, řečený Karlsstein, na mjsto zemřelého Jana de Michele, astronoma. — Jan Racek z Prahy bakalář, na mjsto zemřelého Petra, nazwaného Hrabáně. — Křjž z Telče Holomouckého, na mjsto zemřelého Martina z Brodu. — Wáclaw z Plané, warhanjk Pražský, na mjsto zemřelého Mikoláse Cinka. — Jan z Mostu, farář Třebenický, na mjsto zemřelého Wáclawa Dubrmanna. — Jan z Wodochod, na mjsto zemřelého Wjtka z Černčic. — Friedrich, na mjsto zemřelého Wilima z Rožmitálu. — Jan z Chodowlic, na mjsto zemřelého Bohumila z Gemnissk. — Petr ze Siřowic, na mjsto zemřelého mistra Štěpána Blesy.

Kletba pro některá mjsta wyzdwižena.

České králowstwj w kletbě bylo. Kanownjci Pražsstj žádali papeže, aby alespoň w některých mjstech od nich msse slouženy býti mohly. To powolenj obdrželi.

Toho času byl Jan Kolowrat, kanownjk Pražský pozděgi i probosst sw. Wjta a administrator arcibiskupstwj Pražského, také kanownjkem na Wyssehradě. Ten žádal též od papeže, aby kanownjci Wyssehradsstj na některých mjstech, to gest, tu kde se zdržowali, mssi swatou čjsti mohli, což i r. 1468 gménem papeže, Rudolf, legat papežský, powolil.

Čas kletby gest nad mjru truchliwý pro srdce práwě křesťanské; kletba gest negwětssj trest, který sw. otec uložj člowěku nebo společnosti, městu, kragině, neb celému králowstwj, tak že wssecky služby Božj cjrkewnj přestanou. Což se takto děge: Když byl list od papeže přinessen a wyslanec od něho ku prohlássenj toho listu ustanowený w určitý den w mjstě, kde se prohlássenj kletby státi má, se wynagde. Počne se zwoniti, a duchowenstwo w procesj do chrámu wstoupj, spjwagjc lkagjcj žalmy: Pane, smilug se nad námi, a prosj naposled, aby Bůh milosrdenstwj prokázal těm, genž přjčinou gsou té kletby. Oltáře i kříže se zakrygj, ostatky Swatých do krypt se odnesou, drobty hostie swaté se ohněm swěceným strawj a swětla kostelnj uhasnou. Wyslanec mage sstolu modré barwy gako w den kagjcj na sobě, ohlassuge wssemu lidu shromážděnému kletbu a přjčiny, proč sw. otec tak k přjsnému trestu přikročil. Od té chwjle přestanou zwony zwoniti a služby Božj i modlitby oznamowati; w kletbě postawenj nemagj wjce podjlu w pokladech cjrkewnjch, kněžj přestanou oběť nekrwawou konati, přestanou slowo Božj weřegně hlásati a nenj duchownjho potěssenj. Nemluwňátka sice křtu sw. docházegj, ale gen gako we smutku; na hřbitowě před kostelem, mezi hroby swátost stawu manželského se uděluge na upamatowánj, že mezi duchowně mrtwé, genž gsou milosti Božj zbaweni, pro neprawosti swé patřj. Spowědi žádný kněz neslyssj, rozřessenj neuděluge, aniž chleba žiwota Negswětěgssj Swátosti oltářnj komu podáwá. W sjnci gen ssestinedělka djky Bohu wzdáwá za milost, že se člowěk narodil, do chrámu wkročiti nemůže. Umjragjcj w soukromj gen swátost ol-

tářnj, genžto pouze w pátek, dřjwe než se rozednj, připrawuge se, obdržj, nepak poslednjho pomazánj, umrlý na hřbitowě se nepochowáwá, ani gaký průwod držán býti smj, ani rodičowé djtek, ani djtky rodičů swých wyprowoditi smějj. Nenj swátku, nenj slawnosti, nenj žádné duchownj útěchy. Gen před chrámem kněz w neděli lid ku pokánj a ku kagjcnosti wzbuzuge, oblečen gsa w modrou štolu. Tak se dálo i w Čechách w ty časy. Gen Utraquisté a ostatnj zborowé, genž se cjrkwi sw. protiwili, swé obřady konali. Tak nenj wýmluwy. Kdo nenj s Kristem, gest proti němu, a kdo neshromažďuge s Kristem, rozptyluge. Králowstwj samo w sobě rozdělené, spustne, a kámen na kameně nezůstane.

Poznamenánj wěcj kostelnjch r. 1470.

Roku 1470 w neděli Reminiscere w postě p. Jan Kaplјř, děkan kostela Wyssehradského, dle wěrnosti a přjsahy složené a dle powinnosti děkanské pro zwelebenj kostela a dle wůle pánů kapitularů, gak w předessle kapitole ustanoweno a určeno bylo, sepsal poznamenánj wssech wěcj kostelnjch pro budoucj památku.

Awssak nezdá se mi, abych ge zde práwě od slowa k slowu uwáděl, nýbrž toliko obsah položjm.

Giž předesslý děkan, Jan z Wiljmowa, řečený Bassta, dostal gednu malou truhličku, w kteréž pět listů bylo půwodnjho nadánj od Wratislawa, — zlatá bulla od Karla IV. a trogj pečet, gedna wětssj a druhá menssj w čtwerhranné sskatulce. Druhou wětssj s rozličnými listy.

Pan Jan Kaplјř, dřjwe než byl děkanem, wymohl s welkou tjžj w Brně od biskupa Holomouckého a kapitoly sw. Petra w Brně truhlici s pěknými některými wěcmi kostelnjmi, které tam zanechány byly od Michala, někdy kanownjka Wyssehradského, s tjm doloženjm, aby se na Wyssehrad odewzdaly.

Děkan Jan má drahý a welmi mistrný obraz Neposskwrněné Marie Panny se wzácným ostatkem roucha gegjho, genž se na gisté dny na Wyssehradě ukazowalo, a na něž Bonifac odpustky udělil.

Knihu z pergamenu, w kteréž byl kalendář, kdy kdo zemřel — statuta kostela Wyssehradského, martyrologium a prawidla kanownjků, — knihu, genž w obecné kapitole od kapitularů k tomu ustanowena gest, aby se do ni pro budoucj památku wssecko, co se při kostele děge a užitečno gest, napsalo — knihu, w njž gsou napsáni listowé kapitolnj, počjnage od Alexandra papeže. Tato gediná gesstě se zachowala.

Děkan přigal truhlu a nádobu s knihami, kteréž mistr Jarolim kostelu Wyssehradskému odkázal od kanownjků řeholnjch Karlowských, které on k wěrnému opatrowánj zanechal u pana Jana z Lestkowa, tehdáž hosta w domě slawných pánů z Rosenberka na uhelném trhu w Starém městě, kljče dal panu Janu Karlsseinskému, a poznamenánj těch knih má pan Mikoláš z Rudnice, kanownjk.

Bylo těch knih asi 40, wssecky nábožného obsahu, kázanj a wýklady, z wětssjho djlu na pergameně. Mezi těmi gediné mi známé gméno Tomáš Akwinský o článcjch wjry.

Djlem u děkana, djlem u kanownjků, genž na Wyssehradě bydleli, se nacházelo 10 ornátů barew rozdjlných, gak w cjrkwi předepsáno, některé byly welmi skwostné, zlatem a perlami i drahými kameny wykládány, některé byly zetlele. Křjžů bylo 5, z nichžto 4 pozlaceny, geden střjbrný s rozličnými ostatky. Kalichy 3, geden welmi těžký a skwostný, dwa pozlacené. Antifonáře, graduale, missaly, psalteria, agendy, rozličná kázanj. Také kniha, nazwaná viaticus, kterou odkázal něgaký pan Šimon chudému kněži, genž prwnj bude primici we Wyssehradském kostele mjti.

Tu patrný důkaz, že až dosawáde služby Božj dle kolegiatnjho způsobu se držely, a že kapitola na chudé kněze a žáky zřenj a o ně péči měla. Wsse slawné, wsse plné milosti, co z cjrkwe pocházj a dle oumyslu cjrkwe se děge. Tak to býti musj, neb cjrkew gest chotj Kristowou, duch sw. gi řjdj a sprawuge, zahanbeno bude wždy wsseliké mudrlantstwj, gež cjrkew oprawowati se opowážj. Nesmysl gest to, železnou rukawicj osnowu na stawě chtjti rownati.

Mnoho wěcj bylo sem w ochranu odewzdaných. W kostele Pražském gedna welká truhla, a dle swědectwj pana Wassty také

gedna menſſj, též několik doſt welkých ſſpaljrů, geden geſt s kapitol=njm erbem, t. g. se dwěma kljčema.

Kniha Viaticus koſteln odkázaná geſt w Budějowicjch u miſtra Maurice z Beneſſowa, ſcholaſtika Pražſkého.

Četl=li gſem dobře, tedy z náſledugjcjho poznamenánj zwjme, gaké wěci w Krumlowě ſchowány byly.

Roku 1470 wnuknutjm pana Jana Kapljře děkana, pan Jan Karlſſtein a pan Ondřeg kuſtos koſtela, podepſali poznamenánj. Wěci koſtelnj poſlali do Krumlowa mezi octavou Nawſſtjwenj Panny Marie.

Dwa kalichy, ſtřjbrný pozlacený malý křjž, ſtřjbrný pozlacený s křiſſtálem; kulatý paciſikal s křiſſtálem, dwě konwičky ſtřjbrné, 8 koſtelnjch knih miſſalů, antifonáře atd., 4 cegnowé ſwjcny a 4 měděné, kalich cegnowý, 7 cegnowých konwiček, 4 ornáty, 14 ubruſů na oltáře, některé welmi ſkwoſtné z kmentu. Zwonečků několik, měděnou monſtranci, pulpit.

Generálnj kapitola koſtela Wyſſehradſkého držána r. 1470 dne 16. čerwence w Krumlowě.

Pan Roſenberſký s kapitolou Wyſſehradſkou welmi ſpřjzněn byl; Roſenberſſtj obydlj měli w kapitolnjm domě na Wyſſehradě a děkan raděgi ſám ginde bydlel, než by byl Roſenberſkých wypowjdal z bytu. Když na Wyſſehradě nebezpečno bydlet bylo, utekli ſe Wyſſehradſſtj páni k Roſenberſkým a w Krumlowě outočiſſtě nalezli. Kapljř děkan w zámku Krumlowſkém bydlel a kapitolu zde držeti umjnil, a wſſecky pány gak preláty tak kanownjky ſem pozwal na den 16. čerwence 1470.

Z protokolů té kapitoly ſe ſpatřuge až doſawáde od počátku ponegprw ouplný počet a poſloupnoſt kanownjků Wyſſehradſkých. To pozwánj ſe ſtalo dne 27. kwětna z Krumlowa.

Preláti a kanownjci kostela Wyssehradského.

Proboſſt: Pan Jan z Rabſſteina, protonotář apoſſtolſký a stálý kanclýř králowstwj Českého. Děkan: Pan Jan Kaplýř, kanownjk Pražſký a farář we Weleſſjun. Kustos: Pan Ondřeg z Budiſſowa. Scholastik: Pan Petr z Glaywic.

Kanownjci: 1. Mikoláš z Rudnice. 2. Wáclaw Rabec. 3. Mistr Jan Tábor. 4. Mistr Mikoláš z Ledče. 5. Jan z Gindřichowa Hradce. 6. Jan Nos ze Žitawy, Karlſſtein. 7. Wáclaw z Plané, wikař a warhanjk Pražſký. 8. Jan z Chodowlic, nazwán pjſař. 9. Křjž z Telče. 10. Jan Racek. 11. Pan Jan z Kolowrat, proboſſt Pražſký. 12. Ondřeg Meltjn z Krumlowa, sakrista tudy. 13. Giřj z Buděgowic. 14. Bartoloměg z Krumlowa. 15. Benedikt ze Strakonic. 16. Jan z Mostu, farář w Třebenici. 17. Jan z Wodochod. 18. Jan ze Znogma, farář w Stačici. 19. Petr z Kouřjmi. 20. Fridrich Theotinius

Prázdná kanownictwj: 21. † Paul Ubaldin. 22. † Prokop Halparth. 23. † Zdeněk z Krumlowa.

Osm bylo od krále dosazeno z nadřečených pod 8. 12. 13. 15. 17. 18. 19. 20., ostatnjch patnácte wolila kapitola.

Poněwadž cestowánj tehdáž w Čechách welmi nebezpečno bylo, žádal děkan ty pány, genž by nemjnili aneb nemohli osobně do kapitoly přigjti, aby hlasy odewzdali některému z těch pánů, genž w Krumlowě neb na blýzce bydleli.

To byl Jan Racek kazatel w Krumlowě, Ondřeg Meltjn, Bartoloměg z Krumlowa, Giřj z Buděgowic, pěstoun mladých pánů Rosenberků.

Seſſli se a byli w kapitole osobně:

Děkan kustos, ſcholaſtik, mistr Jan z Gindřichowa Hradce, Jan Racek, Jan Nos, Jan z Chodowlic, Ondřeg Meltjn, Giřj z Buděgowic, Bartoloměg z Krumlowa, a Benedikt ze Strakonic.

Po pěti letech byla to opět prwnj kapitola, někteřj páni teprw po prwé w kapitole byli, proto pan děkan nadánj, swobody a statuta kapitolnj w krátkosti předložil, zwláſſtě list Wratiſlawa

krále, za kterého se modliti přislibili wssickni a statuta kapitolnj zachowáwati se zawázali.

Předložil poznamenánj wssech kostelnjch wěcj tu a tam uložených, aby každý wěděl, kde co hledati, a bylo ustanoweno, aby pan děkan hleděl na gedno mjsto ge uschowati.

Zwláštnj listowé kostelnj a pečeti kapitolnj, též obraz Marie Panny s ostatkem roucha gegjho — wsse odewzdáno bylo Ondřegowi Meltjnowi, sakristowi Krumlowskému.

Bylo také ustanoweno, že se bude gménem kapitoly probosstu psáti, aby těm dwěma pánům kanownjkům Ondřegowi kustosowi a Janu Karlssteinowi, genž při kostele residowali, něčjm nápomocen byl, aby nemuseli swých sjdel opustiti; což učiniti probosst tjm spjsse mohl, poněwadž mnohé zbožj kapitolnj držel a užjwal.

Prokop pjsař Nowého města, zwlásstnj dobrodinec kapitoly. Kostel sw. Trogice pod Emauzy; Wyssehrad hlawnj mjsto kraginy swé.

Na břehu Wltawy stál dům čili spjsse domek, při něm dwořek, zahrada a louka, z čehož děkan r. 1450 dostáwal ročnjho platu 15 ğr.

Od tohoto hospodářstwička okolo Botjče potoka až k Rusljm byly zahrady, luka, rybnjčky i chmelnice mezi Wyssehradem a Slupy. Toto wsseckо zbožj patřilo práwně kapitole; Prokop pjsař Nowého města Pražského některé koupil, giné nagal od kapitoly, něco od krále Gjřjho potwrzeno měl.

Stahowalo se to zbožj až pod Emauzy, neb kostel Sw. Trogice na geho gruntech stál, a on kostela patronem byl.

R. 1457 se zawázal, že zbožj kapitolnjho žádnému ani prodati ani nagmouti nechce, leč takowému, kterýž by řádné ourokу platiti mohl. W tomto listě nazýwá Wyssehrad caput provinciae, hlawnj mjsto krage, gak wždy od dáwna znělo.

Pohanských knjžat byl Wyssehrad gediné a hlawnj sjdlo, prwnj mjsto knjžectwj Pražského pozděgi, pak prwnj mjsto krage, neb hegt-

mani a purkrabj neustále sjdlo na Wyssehradě měli, a tedy i nynj byl Wyssehrad prwnj mjsto toho položenj, které purkrabj Wyssehradský řjdil a sprawowal.

Tento Prokop mage patronát farnjho kostela sw. Trogice, pod Emauzy dosadil na tu faru za faráře Ondřege z Budissowa, kanownjka a kustosa kostela Wyssehradského, a wyznáwá w tom listu, že kostel sw. Trogice ge přiwtělen a připogen ku kostelu Wyssehradskému, t. g. snad tak, že wždy někdo z kněžstwa Wyssehradského na tu faru dosazen býti musil. Což se stalo r. 1476 na den sw. Martina w Praze.

Jan z Kolowrat a ze Zbirowa, probosst Pražský, též Jan z Krumlowa, děkan u sw. Wjta, administratoři arcibiskupstwj, potwrdili Ondřege na tu faru a zřegmě zawázán gest při kostele bydleti. List ten zhotowen gest w Krumlowě 14. února r. 1477.

Tak i tito páni w Krumlowě se zdržowali.

Prokop pjsař, muž nábožný, mage zwlásstnj zřenj a uctiwost pro kostel Wyssehrádský, zbožj od kapitoly koupené r. 1482 nazpět darem dal. Obnássela to zagisté na wjce než 30 fer. wegsewku — znamenitý to dobrodinec kapitoly a kostela Wyssehradského.

Blahoslawenj milosrdnj, neb oni milosrdenstwj dogdou.

Probosstowé, děkanowé a kanownjci toho času.

Probosst Jan Rabsstein skonal w Budjně w Uhřích r. 1473 dne 19. listopadu. Po něm klade Kruger i Hammerssmid Jana z Dubé neb Berku. Berghauer zřetelně dokázal, že tento nikdy probosstem na Wyssehradě nebyl, a že mjsto Rabssteina přissel onen slawný a wýborný pán Český Hanuš z Kolowrat a na Zbirowě, muž učený, zkussený, udatný hrdina, rowně tak wznessené mysli gako nábožného srdce. Dokawad w stawu manželském žiw byl, žádal od papeže Pawla II. o milost, by papež splnomocnil kněze, genž w domě Hanussowě správu duchownj wedl, by gemu, geho manželce, sestrám i dětem obého pohlawj rozřessenj uděliti mohl i w těch prowiněnjch, w kterýchž sw. Otec sobě obyčegně wymjnil rozřessenj dáwati.

Zdá se, že čjm wjce křesťanská katolická nábožnosť w králowstwj Českém wůbec mizela a tupena byla, tjm wjce se w srdcjch a domjch gednotliwých rodů upewňowala a rozhogňowala. Tak duch swatý řjdj a wede králowstwj swé.

R. 1467 po smrti manželky swé do stawu duchownjho wstoupil, byl kanownjkem Pražským i Wyssehradským učiněn, pak probosstem gedné i druhé kapitoly a ředitelem arcibiskupstwj Pražského.

Gak zmužile cjrkew Řjmskou w Čechách podporowal a bludy wywracel, P e s s i n a poněkud w Gloria Met. Eccl es. wyprawuge; co by pro Wyssehrad byl učinil, nenj mi powědomo; w listech Wyssehradských žádné zpráwy se o něm nenalezá. Dokonal r. 1483 dne 23. zářj. On wymohl od papeže S i x t a IV. swobodu kanownjkům Pražským, aby negen we swém chrámu Páně, ale i ginde při službách Božjch pontifikálij k rozmnoženj cti a sláwy Božj užjwati mohli.

S njm byl mistr W á c l a w L e d e č děkanem. R. 1472 byl gesstě kanownjkem a pjsařem krále W l a d i s l a w a. Ginj geg nazýwali M i k o l á s s e m z Ledče. On konal wyslanstwj do Řjma od W l a d i s l a w a, aby mjr se zgednal mezi sw. Otcem a králem Českým.

Po něm na děkanstwj zwolen byl r. 1482 W á c l a w z Plané, doktor práw cjrkewnjch a kanownjk Pražský, arcijahen a kazatel. On to byl, genž od P r o k o p a pjsaře zbožj darem dostal. R. 1487 pronagal winici nad rybnjčky u sw. Pankráce a na Habrowé nad Krčj. Toho roku také dokonal. S njm gsou w listech kanownjci podepsáni: kněz J a n R a c e k, B l a ž e k z Plané a Ř e h o ř.

Po H a n u s s o w i na probosststwj Wyssehradské dosazen byl J a n VII., pán z W a r t e m b e r k a, genž byl probosstem Pražským a Litoměřickým, spolu též ředitelem arcibiskupstwj Pražského.

Bylť to muž wznessené mysli, powah wážných, doktor práw cjrkewnjch, horliwý ochránce a zástupce katolické cjrkwe. W kwětu wěku swého dokonal r. 1508.

B o h u s l a w L o b k o w i c o něm spjwage, ginochem geg nazýwá, genž quatuor et totidem vidit Olympiadas.

Dřjwe než zemřel, složil probosststwj Wyssehradské a na geho

místo byl dosazen od Wladislawa r. 1407 Theodorik z Tandorfu, kterýž proto proboštstwí to dosáhl, že Krištof z Weitmíle, jenž po Wartemberkowi za probošta od krále Wladislawa r. 1507 zwolen byl, milosti té nepřigal, an wětší oblíbení měl w ležení wogenském a pod šírým nebem než w službách duchowních. K wůli proboštu Theodorikowi z Tandorfu čtwero listů od Wladislawa wyhotoweno.

Prwní r. 1507, kterýmž geg král kapitole předstawil, druhý r. 1511, kterýmžto geg potwrdil a kapitole nařídil, aby ho usadila; třetí r. 1513, kterýmž potwrdil list Karla IV. bullu zlatou a téhož roku i čtwrtý, gímž potwrdil práwo od Ladislawa Rabšteinowi dané, aby statky proboštské wymahal. —

Děkanem byl r. 1488 Jan z Popowa, kterýž pronagal winici za Wyšehradskou branou, a r. 1490 pusté grunty na Habrowé.

Kustosem byl kněz Blažek z Plané, genžto r. 1493 s wůlí a wědomím ostatních kanowníků pro kostel a služebníky knihy koupil od pana Gířího, měšťana Nowoměstského od zlatého orla, a od pana Pehema za 7 kop po mistru Janu Bílém, lékaři neglepším w Praze (Joannis Albi Medici optimi). Bylyť to na wětším díle knihy sw. otců: Augustina, Origena, Bernarda. Tentýž r. 1494 koupil a přiwezl 7 knih duchowního obsahu z Karlšteina.

Kanowníkem byl Beneš ze Strakonic.

Po děkanu Janu z Popowa přišel za děkana Getřich z Tandorfu, o němž wšak co děkanu žádné zmínky ze gména gsem nenalezl. Horliwí mužowé to ale byli a kostel i kapitolu ze wší síly swé zwelebiti a ze zřícenin wyhrabati se snažili. Šetrně a střídmě si počínali, a ač wšeho pohodlí zbaweni byli, nic na to wše nedbali; probošt i děkan při kostele bydleli, což z následugícího poznati se může.

Starost kapitoly o zachowání swé r. 1503.

Kapitola widouc, že při wší bídě a záhubě, do nížto zewnitř uwedena byla, i od swých wlastních oudů mnohou škodu utrpěla, sešla a umluwila se o to, co by k zamezení oběho prospělo. Usne-

ſſenj ſepſala a wyſlanci papežſkému, genž u krále Wladiſlawa w Budjně bydlel, ku potwrzenj podala, kterýž wſſe také r. 1503 ſchwálil a potwrdil. Wyſlanec ten byl kardinál Sw. Cyriáka w Thermis. Uſneſſenj toto bylo:

Poněwadž za ſluſſné geſt, aby duchownj neuſtále péči měli o rozmnoženj ſlužeb Božjch i o ozdobu chrámu Páně gak s oſtatky tak obřady a ſice tak, aby ſwětſký lid k nábožnoſti wjce a wjce powzbuzowán byl a s wětſſj náklonnoſtj ke ſlužbám Božjm ſe uchylowal, proto welebná kapitola Wyſſehradſká pořádně a ſlawně ſhromážděná patřjc na to, že ten chrám, genž množſtwjm bohatſtwj a hognoſtj ſlužebnjků ſe ſtkwěl a ſlawný byl, tak w zřjceninu a bjdu djlem nehodou čaſu, djlem newſſjmawoſtj předkůw naſſich přiſſel, a geſtliže by brzy a pilně obſtaráu nebyl, ſnadno by ſe ſtáti mohlo, že by negen wſſecky ſlužby Božj docela zaſſly, nýbrž i ſamé ſtawenj giž na polo zbořené a rozkotané i docela ſe zbořilo.

Chtjc obému zlému gak dalece možná ugjti, s miloſtj a pomocj Ducha ſw. gſme některá nowá prawidla dle potřeby čaſu uſtanowili, některá ſtará a zapomenutá obnowili a treſty na přeſtupky uložili, neb geſſtě budoucně uložjme.

1. Poklad koſtela bez wůle a wědomj kapitoly do ochrany neb w drženj bráti ſe žádný neopowažug. Wſſe do truhly ſe ſložj, pod tři zámky a tři kljče ſe odewzdá.

Geden klję ať má děkan, druhý kuſtos, a třetj ten, koho kapitola k tomu zwolj, tak ale, aby ti tři neměli práwa něco odtud wzjti ani truhly otwjrati, bez dowolenj kapitolnjho. Tito pokladowé docela k žádné giné potřebě ſe newynaložj, leč na oprawenj a obnowenj koſtela neb na wykoupenj některých ſtatků, genž ku koſtelu patřily.

Ta truhla ſe ale zachowá tu, kde geſt poklad ſw. Wáclawa ſchowán, neb tu, kde by ſe kapitole giſtěgi a pohodlněgi býti zdálo.

2. Aby pilјř, genž w koſtele ſpadlý geſt, a tjm celý koſtel pádem hrozj, gak možná brzy poſtawen byl, aby ſe též klenutj, gež z gedné ſtrany ſpadlo, obnowilo — i ſtřecha oprawena byla, a geſtliže by ſe zdálo, a základy koſtela to wydrželjy, aby kurkama přikryta byla, na což dwa kanownjci od kapitoly zwolenj dohljžeti

budou, aby se wsse pořádně dálo a rownalo, pak kapitole z každého počet složj.

3. Ustanowj se 90 kop Mjssenských ročně těm, kteřjž na Wyssehradě bydleti budou a msse, kázanj a ostatnj powinnosti dle potřeby kostelnj wykonagj. Z těchto se dagj 2 kopy gr. žákům, genž we sskolách tam budou a při službách Božjch spjwati pomohou; zwonjk se zgedná; woskowé swjce a giné potřeby k službě chrámu se zaopatřj. Ostatnj se rozdělj na tré, dwa djly se dagj p. děkanowi a třetj p. Sigmundowi aneb ginému residentowi od kapitoly ustanowenému. Když by pan děkan tam sám nechtěl bydleti, ať mjsto něho se ustanowj a usadj od kapitoly ginj dwa kanownjci neb ginj kněžj, tak aby byli tři residencialnj kanownjci neb ginj gak kapitola za dobré uzná, mezi ty se nadřečené penjze na stegné djly rozdělj. Nadřečených 90 kop ale se zapjsse na winice, djlem na nágem z winic, djlem na giné důchody nágemné, gak se pohodlněgssj a lepssj býti kapitole zdáti bude.

Kdyby ale některý z ustanowených, gakékoli hodnosti, powinnosti swé zadost neučinil, neb nesslussně, nemjrně se chowal, neb se gakýmkoli spůsobem proti kněžské hodnosti prowinil, může a musj co negdřjwe mocj kapitolnj býti odstraněn, a na mjsto toho giný hodněgssj a poctiwěgssj na residenci se dosadj.

4. Ustanowugeme, aby ostatnj kanownjci toho kostela, neb osoby giné hodnosti w Praze bydljcj negméně gednou za měsjc sami, neb mjsto nich giný mssi swatou sloužil, na slawnost sw. Petra a Pawla při wssech službách Božjch mimo matutinum wssickni přjtomni byli a zawoláni bywsse od děkana do kapitoly se sessli; oučty z důchodů kostelnjch dwakráte do roka přigjmali, w soudech a rozepřjch se strany téhož kostela se postawili, a gak kdo může zastáwal práwa geho. Dá se gednomu každému z nich 3 kop gr. Pr. každoročně ať gsou i tjm, gak málo gest, spokogeni, až by se důchodowé kapitolnj rozmnožili, pak každému přidáno bude z přibýwagjcjch důchodů, gak dalece tito stačj.

5. Každý rok se zwolj od kapitoly hospodář, t. g. kostela prokurátor, genž by wybjral a shromážděl přjgmy a dwakráte do roka t. g. čtyry neděle po sw. Giřj a čtyry po sw. Hawle ouplný počet ze wssech přjgmů a wydánj složil.

6. Žádný hospodář kostela ani giný důstognjk nesmj komu čeho slewiti neb odpustiti, genž má co kostelu platiti neb odwáděti, nemá milost z cizjho prokazowati, neb poddanou osobu gako oswobozowati neb w čemkoli důchody kostelnj tenčiti bez zřegmého powolenj a usnessenj kapitolnjho; kdožby přečinil, má wsse kostelu ze swého wlastnjho gměnj nahraditi, celý rok nebude připusstěn do kapitoly, ani čeho z důchodů obdržj.

7. Gakékoli penjze po wydánj na residenciály a na giné služebnjky kostela přebudou, každoročně se do truhly schowagj k ostatnjm pokladům a ku potřebě kostela se zachowagj.

Tak tento zákon zagisté plný moudra. Škoda že neznáme muže ty, genž k tak užitečnému ustanowenj se usgednotili. Wartemberk probosst a Tandorf děkan byli asi w tom roce; gacj kanownjci? ani zmjnky gsem nenalezl.

Nechť byli kdo byli, duchem Solounským nadchnuti byli, a kdyby gen těchto sedmi prawidel se wždy ssetřilo, byla by kapitola Wyssehradská příkladem wssech a negbohatssj w celé křestanské řjssi.

Porownánj kapitolnj r. 1509.

Tandorf probosst a děkan Bartoloměg, genž po Tandorfowi na děkanstwj dosazen byl a až do r. 1512 děkanowal, o kterémž žádné zpráwy nenalezám, než že byl spolu kanownjkem Pražským, bydleli na Wyssehradě.

Stawenj od lidu nepřátelského zbořená málo byla oprawowána, obydlj tedy na Wyssehradě wzácné gakkoli bjdné; důchodowé malj, poněwadž zbožj duchownjch společnostj gesstě bylo obyčegnou kořistj i odplatou hrdinských skutků.

Co tedy nynj u kostela se nacházelo, probosst sobě, a děkan opět sobě přiwlastniti se snažili. Rozepře tuhá powstala. Gak důležitá byla, widěti gest, že na krále Wladislawa zanessena byla. Král kapitole nařjdil, aby se o srownánj postarala, a Ambrože kanownjka Wyssehradského, genž byl děkanem u sw. Wjta a administratorem arcibiskupstwj Pražského, za soudce určil.

Sessli se 21. listopadu w domě Ambrože děkana, doktor Jan Zuk, Martin Plánský, mistr Giřj Plánský,

pan Kasspar kazatel, mistr Petr, kanownjci Wyssehradssti a následugjcj gako soudcowé rozhodli:

1. Aby osobně a w skutku sjdljcj kanownjci s děkanem ze společného žiwi byli, geden aby sbjral ouroky, přjgmy a důchody, kteréhož kapitola k tomu zwolj a ustanowj, genž by i wybrané a sebrané důchody wssecky rozdělil rowně takto:

a) Pan děkan dostane dwě porce, a pan probosst ať má gednoduchou porci z wděku, ne pak z ohledu probosststwj, když se podrobj powinnostem kanownickým; každý kanownjk má též takowou porci a tak byť by gich i wjce bylo, ať se zachowá. Péči dussj a onus ambonis ať má děkan.

b) Swětlo, oleg a ostatnj ke službám Božjm potřebné ze společných přjgmů se zaprawj.

c) Důchodnj wydá počet bez odkladu, kdykoli žádán bude.

d) Žáci i strážnj kostela ať zaopatřeni gsou z obecných přjgmů. To se zwlásstě připomjná: aby pan probosst, když by k hogněgssjm pramenům přissel neb ze swých statků tolik dosáhl, že by se zaopatřiti mohl, porci kanownickou, která se mu z wděku w geho potřebě powolila, pustil, poněwadž přjgmy probossstské od kapitolnjch odděleny gsou.

2. O domu, pro který roztržitosť se stala, takto rozsuzugeme: Poněwadž pan probosst se přiznáwá, že dům ten ku probosststwj nepatřj, z důwodů pana děkana ale patrně se ukazuge, že k děkanstwj patřj, tedy ať ho děkan užjwá.

Předce ale z wážnosti a pro newyhnutelnou potřebu pana probossta tento čas až k budoucjmu prwnjmu sw. Hawlu ať pokogně pan probosst w něm bydlj; a děkan ať zatjm spokogen gest s hořegssj sedničkou (stubella) a s gednou negbližssj komorou, a čeleď swou ať zatjm nechá děkan w domě, kde nynj bydlj.

3. Ze strany winic, lesů, ostrowa, luk, rybnjků, a ostatnjho mowitého i nemowitého zbožj, které kapitola až dosawad má, ustanowugeme, ať kapitola gako za wlastnj má a práwa w nich wykonáwá. Při tom listu zawěssena gest pečeť kapitolnj menssj, t. g. s obrazem bičowánj Fridricha.

Gaké milosti prokázal Wladislaw král kapitole.

Wladislaw panowal od r. 1471 až 1516, tedy 45 let z počátku nepokogně, neb Matyáš Uherský král a ginj o králowstwj České se pokoussely, až 1490 Matyáš zemřel a Wladislaw s sebou králem Uherským učiněn byl; tjm spůsobem se stalo, že také mocněgi w Čechách wládnouti mohl. Od roku 1491 deset listů se nacházj od Wladislawa na Wyssehradě. Z prwnjch 20 let gediný list gest tu, a ten se kapitoly netýče, nýbrž Jana Wobuka, gemuž král drženj zbožj w Lysolegjch potwrzuge. Wladisalw král, gak lze z těchto listů znamenati, milosti každému uděłowal gak mohl, a gak kdo žádal, neohljžege se na práwo, co komu.

Jan z Roupowa, negwyšsj pjsař králowstwj Českého, držel statky: 1. Městečko Kolowec. 2. Žitenice. 3. We wsi Libakowicjch, co ku probosstwj Wyssehradskému přjslussj. 4. Wes Lissinu. 5. Pustou wes Gichaře. Pustý dwůr Masskow. Ty král mu potwrdil, aby gich užjwal i synowé geho až do smrti, pak aby ge nawrátili za sumy, za které to zbožj upsáno magj. To se stalo r. 1491. Na žádost kapitoly potwrdil wssecka práwa, swobody a listy od králů a knjžat wssj kapitole dané, aby kapitola sužowána nebyla, swou zwlásstnj ochranu a zastánj gj upsal, winici pode zdj Wyssehradskou a ostrow pod Wyssehradem gj nawrátil a purkrabjmu hradu Pražského i podkomořjmu nařjdil přjsně, aby se wždy náležitě kapitoly ugali a gj hágili, a kde gaké důchody má, k těm aby gj dopomáhali. List dán w Budjně 4. února 1493.

Panj Zagjcowá, držitelkyně dworu kapitolnjho w Hostiwici, zemřela, připadlo to zbožj kapitole, král to nastoupenj nowé potwrdil 1496. Naproti tomu w Chanicjch dwůr poplužnj od Sigmunda zastawený nechal Jeronymowi a koupi potwrdil r. 1497. Purkrabj zámku Wyssehradského mnohé zbožj na Wyssehradě i w okolj sobě přiswogili a geho užjwali. Getřich z Tandorfu dostoupiw na děkanstwj, gsa muž znamenitý a u krále wážený, wymohl to, že zbožj na Wyssehradě, gež od dáwna kapitole patřilo a nynj w moci purkrabjho bylo, po geho smrti kapitole připadlo, aneb že gesstě za žiwobytj geho kapitola s njm o postoupenj se umluwiti může. To bylo: Lid okolo hory Wyssehradské s obou stran;

i pod horou přebýwagjcj: řeka až do mostu Botjčského u sspitála; a od mostu až do brány po silnici a cesta starodáwnj.

Nawrátil král nadepsané lidi se wssemi a wsseligakými gegich užitky, důchody a přjslussnostmi, nic z toho newygjmage a to wsse pro rozmnoženj služby Boží r. 1505. Berjmistr potahowal winici na lewé straně u zdi městské pod swé práwo a daň z nj žádal, nemage žádné moci a práwa k tomu; král to bezpráwj zamezil. Dal moc kapitole, aby se mocj ouřadu purkrabstwj Pražského zmocnila wsseho zbožj, zahrad, chmelnic, winic, dědin, luk, které by kdo bez zápisu a gistoty králowské neb kapitolnj měl a držel. Komu se ljbilo, pjsek na winicjch neb dědinách kapitolnjch kopal, nic za to neplatě sskodu činil, i to zapowěděl, w čem zwlásstě obce a purkmistři Pražsstj Starého i Nowého města mnoho si dowolowali r. 1514.

Téhož roku zastawil neb darowal Wladislaw Mikolássi, starssjmu Trčkowi z Lipy a stregcům geho, Zdenkowi, Janowi, Gindřichowi, Wiljmowi a Mikolássowi mladssjmu Trčkowi z Lipé a na Wlassimi klásster a zbožj Wilemowské; město Pelhřimow s ginými wesnicemi a přjslussenstwjm arcibiskupstwj Pražského; wsi Křesetice, Chrast, Krupnou s ginými zápisy s wesnicemi od klásstera Sedleckého; wsi Černilow, Jasenou, Čanku, Mokrý od kostela Pražského. — Chroustow, Dwořisstě, Dubečnu, Osek od klásstera Opatowského. — Utěchowice a giné wesnice od kanownictwj Wyssehradského, — Štěpanow, Křiwsoudow, Zahrádku s ginými wesnicemi arcibiskupstwj Pražského a kanownictwj Wyssehradského, — Hněwkowice s ginými mjsty kanownictwj, — Prawonjn, Čáslawký, Lhotu owesnou s ginym přislussenstwjm klásstera Broumowského. — Sněť, Střitež a Pěssce s ginými, Lhotu Karpisskowu, Michalowice s ginými wesnicemi kanownictwj, Radessowice a Loket kanownictwj Pražského, wes Báně u Swoganowa. Klásster sw. Pole w kragi Hradeckém.

Obec Wyssehradská, práwa a swobody gegj.

Blaze národu, kde každý řjdj dle zákona sám sebe, tkáže a trestá, kde každý swým zákonem býti chce.

Kde každý swůg zákon prowádj, tu žádná spráwa, žádný řád. Po celém předesslém stoletj se tak w Čechách dálo. Kdo silněgssjho ramene byl, ten byl pánem, dnes tak, a zegtra ginak welel. Odtud náramný zmatek w práwech powstal. W ten zmatek město Wyssehrad i kapitola zapletena byla, že až dosawáde po 300 letech geště co rownati má. Králowský hrad, slawné mjsto, kapitola negznamenitěgssjmi swobodami obdařena, město ale nikdy znamenité nebylo. Jan král měl r. 1311 ten outerý před sw. Blažegem touto milostj obdařiti obec, řka: Kdožby koli s tou chudou obcj wssech obecnostj i poplatků netrpěl, ten aby w obci trpen nebyl. Kdoby ginde dům swůg měl, a zde na tomto práwě dům pustý nechal, ten do dne a do roka aby člowěkem dobrým osadil, anebo aby se wyprodal, aby tudy soused nescházel. Pakli by toho wždy ten člowěk učiniti nechtěl, tedy to purkmistr a konssele magj w swou moc wzjti a na ouřadnjka králowského wznesti, aby wždy to mjsto poustkou nebylo. Po zbořenj Wyssehradu r. 1452 bylo woláno několikráte bikem, že budou mjsta rozdáwati ku stawenj, a k žádné berně nebudou potahowáni. Zaginač mjsta rozdáwal, řemeslnjci a ginj lidé se tu usazowali. Dostali se pod moc purkrabj Wyssehradských, z nichžto geden byl pan Libssteinský, ten gednoho souseda gménem Walenkjna zbil a sesekal, pročež purkrabstwj zbawen a pan Bohuslaw z Ugezdce purkrabjm ustanowen byl.

Ten odewzdal kapitole čili děkanowi dle listu krále Wladislawa co we swé moci na Wyssehradě měl. Wyssehrad byl mezi zdj, kterouž i Pražská města ohražena byla; na Wyssehradě na wětssj djl obywatelé byli s sebou měssťané Nowoměstsstj, i někteřj ze Starého města, ano i někteřj pánj Čessti, gako pán z Roupowa, Jan, hofmistr králowský. Ti těch samých práw gako Pražsstj i na Wyssehradě užjwati počali a poněwadž žádost byla, aby gen Wyssehrad se poněkud zwelebil, žádný w tom nepřekážel. Neplatjli ti sousedé žádné berně, což se gim slibilo z ohledu bjdy gegich. Každý soused prý ssenkowati mohl swobodně každý nápog, malwazj wlasté, rywalu, romanic, uherská i rakauská wjna, i piwo, gakkoliw může gmenowáno býti a z toho take nic neplatil.

Každý mohl ssenkowati, žádný mu nepřekážel, a sice proto, že neměl komu co ssenkowati, proto že žádný obchod tehdáž na Wysse-

hradě nebyl, nemohla wrchnost nic žádati. Negwyšssj pan sudj a pan hofmistr králowstwj Českého, urozený pan Wiljm z Pernsteyna, pan Půta Swihowský, pan Ginděřich Hradecký i ginj páni spolu w radě sedjcj toto gsou prý Wyssehradskému magistratu z práwa nalezli, aby wssech práw a swobod užjwali a gimi se sprawowali, kteráž páni Nowoměstsstj magj, poněwadž gsou w gednech zděch gako i oni. Ortele sprawedliwé aby sami wyřikali a nikam aby negezdili a nepcsýlali o ně.

Od toho času a proto, že Wyssehrad mezi zdj stegnou gako Praha stogj, nesmjrné křiwdy, těžkosti a nesnáze gak kapitola, wrchnost, tak obec snássetí musila.

Děkan Giřj z Přimdy ginak z Frauenberka.

Děkan Bartoloměg z Roudnice dokonal. On pilně wyhledáwal a zaznamenáwal, kde gaký ourok k pohledáwánj byl.

Hogné poznamenánj z desk zemských zanechal. Sotwa ale ze wsseho toho gest kdo w stawu určiti, mnoholi asi přjgmů kapitola w ty časy měla. Aniž lze srozuměti, gestli wsse wssady pronagato a zaprodáno bylo, gestliže také sami gaké pole, winice a zahrady drželi. Na mjsto geho zwolila kapitola Giřjho Přimdu. O tom wolenj se nacházegj dwa listy kapitolnj, geden na papeže Lwa X., druhý na Tomásse kardinála sw. Martina, genž byl legátem u Wladislawa krále. W obou listech žádá o potwrzenj toho wolenj. Pjssj tu, že ačkoli důchody kapitolnj sotwa gednoho kněze náležitě wyžiwiti mohou, že předce mjsta prázdna nechat nechtj, aby nezahynula, když nenj přjgmů, aby alespoň gméno hodnosti se zachowalo. Ti listowé psáni gsou gménem Getřicha z Tandorfu probossta, mistra Giřjho kustosa; kanownjci napsáni gsou: Jan Žák, starssj doktorů práw, Martin z Pustimiře, Frantissek z Tachowa, Sigmund z Buděgowic, Jan Ússtský. Na hradě Pražském gsou listowé zhotoweni r. 1519. On wykoupil člowěka kostela dědičného w Kowarech od panen sw. Anny a ten platil ouroku 1 kopu; nepostawil co musil dáti.

Pronagal chmelnici w Nusljch a louku, z které se platilo ročně 24 gr. Č. Pr., geden groš počjtage za 7 peněz bjlých anebo za 14 malých.

R. 1527 byli s Přimdou tito kanowníci: Mistr Giřjk z Hradessjna Planský kustos, mistr Jan Žák, doktor w práwech duchownjch, kostela Pražského administrator, kněz František z Tachowa, probošt Boleslawský, kněz Jan z Ústj a kněz Řehoř z Třebnjna.

Král Ludwjk r. 1526 dokonal a Ferdinand I. nastoupil.

Král Ludwjk Wyssehradské kapitole potwrdil r. 1523 wsseckо nadánj a swobody, zwlásstě winici u zdi a ostrow pod Wyssehradem, což otec geho kostelu wrátil. Byl tento král w tom zwlásstnjch powah, že wssady běh přirozenosti předcházel. Prw než čas se naplnil, přissel na swět, gsa djtětem, wolen byl a korunowán za krále Uherského a Českého, dřjwe než obyčegně děti mluwiti počjnagj, on mluwil a pachole gsa, nad mjru důwtipný byl. Nemage 10 let, země řjditi mohl; w 15. roce wěku swého Marii, Rakouskou kněžnu, za manželku pogal; gako pachole bradu wousy obrostlou měl, před 20. rokem počal ssediwěti, kwapně s Turky w bog wessel, a w bitwě u Moháče w bahnách, poháně oře swého nad možnost geho, utonuw zahynul w 20. roku stářj swého. Sila ducha geho se ukázala w listu w Budjně r. 1525 dne 25. kwětna wydaném, w němž nařjzuge, že w králowstwj Českém a kraginách přiwtělených gedině katolické wjry přigjmagjcj pod gednou a pod obogj dle Kostnické úmluwy trpěti bude, a žádných změn w řádech Řjmské cjrkwe že nepřipustj; kdoby se tomu protiwil, že země wyhnán bude; kdoby nowé kacjřstwo roztrussowal, že smrtj to zaplatj.

Ferdinand I. prw než králowstwj České nastoupil, toto sljbil: že kompaktata ostřjhati bude, že obstará, aby arcibiskup dosazen byl, že cizozemců k žádné hodnosti w České zemi nepowyssj, nýbrž Čechy ge obsadj, že zemi dle způsobu a zákonů Českých řjditi bude, že žádného zbožj od koruny neodprodá, ražených peněz nezlehčj. Tak nábožnost opět a pořádek se probjrati počjnaly.

Probosst Giřj z Gelče a swobody Wyssehradských.

Giřj z Gelče po Getřichowi z Tandorfu dosáhl od Ferdinanda I. probosststwj Wyssehradské. Byltě to muž znamenitý, weliké služby králům Českým prokázal.

Na geho a celé kapitoly žádost wydal Ferdinand list r. 1528, w kterémž wssecky listy předesslých knjžat potwrzuge; dáwá moc wyplatiti, wymáhati a wykoupiti wsse zbožj, statky a gménj, kdekoliw a pod gakýmkoli nápisem zastaweno neb odcizeno gest. Kdo by bezpráwně co držel a užjwal, powinen gest wsse kostelu a kapitole nawrátiti. Zawázal se, že nechce sám ani geho nástupnjci co kapitolnjho odcizjti neb ginému upsati.

Toho nedržel. Wssecken lid probosstu a kapitole poddaný takto oswobodil, že žádný pán ani město poddaného Wyssehradského kostela pro žádný wýstupek a zwlásstě ne pro dluhy nesmj do žaláře dáti, leč by prw rozsudku od probossta neb kapitoly sobě wyžádal. Což zagistě znamenitá swoboda Wyssehradských poddaných byla, že gen probossta a kapitolu poslouchali, a gestli probossta a kapitoly z něgaké přjčiny by nebylo, soudy swé na komoru královskou zanásseti směli. To práwo neměli ale gen obywatelé města Hory Wyssehradu, ale i Lhotečtj, Kosorsstj, a kde gaký sedlák, chalupnjk neb podruh byl. Hegtmané neb purkrabj Wyssehradsstj gesstě pořád znamenitý djl obce we swé moci drželi a obec obtěžowali. Gak obec tak kapitola stjžnost sobě u krále wedla, aby dle magestátu Wladislawowa Wyssehradská obec pod řádnou wrchnost swou přissla. R. 1529 we středu po sw. Wjtě Ferdinand tento list wydal.

Ferdinand, z Božj milosti Uherský, Český Král, Infant w Hyspanii, Arciknjže Rakauské a Markrabě Morawské atd.

„Opatrnj, wěrnj, nassi milj, wězte že gest nám oznámeno, kterak byste wy předesslých časů skrze nespráwu držitelů mnoho protiwenstwj a ouzkostj snásseti až i posawád měli. I protož magjce my litost nad wámi a chtjce, abyste zase w předkůw wassich swobody a zwyklosti přigiti a řád práwa zachowagjce pokogně žiwi býti mohli, wězte že gsme wás giž zase slowútnému Giřjkowi z Gelče, probosstu kostela Wyssehradského, wěrnému nassemu milému dáti a mocně na-

wrátiti ráčili. J přikazugem wám pod milostj a tak konečně mjti ráčjme, abyste wy se k témuž Gi řj k o w i probosstu, tak gak k předkům geho we wssem poslussně, poddané a wěrně zachowali, a žádným giným (mimo něg) se nespravowowali; kdo by pak gináče přes to rozkázanj učinil a swéwolně wystupowati chtěl, wěděli bychom my se k takowému gednomu každému gak zachowati.

Ač o žádném té wjry negsme, než že wy se wssickni podlé wůle a rozkázanj nasseho (tak gakž psáti ráčjme) zachowáte a my wás dále we sprawedlnostech a starobylých zwyklostech a swobodách wassich milostiwě ochrániti, při nich zachowati a ruku swou nad wámi držeti ráčjme."

Dáno w Linci we středu po sw. Wjtu, léta 1529 a kralowánj nasseho třetjho.

F e r d i n a n d milost Wyssehradským prokázal, že ge pod spráwu kapitoly dal. Nedlouho sobě toho za milost pokládali, ale brzy prawili, že milost králowská ge wssj poddanosti sprostila a swobodné učinila, čehož w žádném magestátu se nenacházj.

Šimon Willatikus a nawrácenj zbožj z Krumlowa.

Hamerssmid i Berghauer uwádj po Gi ř j m z Přimdy děkana Š i m o n a W i l l a t i k a a wyprawugj o něm, že byl básnjř korunowaný, arcijáhen Pražský, a probosst u Wssech Swatých. Za geho čas u a sice roku 1530 mělo se zbožj, gež w sakristii Krumlowské schowáno bylo, nalezti a na Wyssehrad nawráceno býti.

Slysseli gsme, co wsse bylo gedenkráte sakristowi Krumlowskému odewzdáno pod ochranu a nelze pochybowati, že také to samé se nasslo a odewzdáno bylo.

Tedy co Berghauer mjnj, že by děkan J a k u b Pražský ge sem byl skryl, nenj prawdiwé. Gestliže prawda, že tento Š i m o n djwage se z prassnjho mostu do gelenjho přjkopu na hradě Pražském se prolomil, s mostu spadl a se zabil r. 1459, musil děkanstwi Wyssehradské brzy složiti, neb r. 1534 byl giž M a r t i n

děkanem. O tom Simonowi gsem žádných spráw w listech nenalezl. R. 1530 potwrdil král Wáclawu Rabenhaupowi kapitolnj wes Utěchowice.

Petr z Bechyně probošt a Martin děkan.

Král Ferdinand udělal Petra z Bechyně proboštem Wyšehradským. R. 1534 we čtwrtek po sw. Wjtě z rozkázánj pana Giřjka z Gelče, toho času probošta wšecka obec Wyšehradská se sešla do radnjho domu a tu gsou ráčili přigjti páni tito: pan purkrabj menšj, pan Byšický, pan Smrčka, pan Petr Bechyně, pan Jaroslaw Kapoun, pan Jan mjsto pana pjsaře zemského a negposléz pan Buryán Medek a ginj páni. W přjtomnosti těchž pánů pan Giřj z Gelče postoupil Wyšehradu pánu purkrabj menšjmu a tu pan purkrabj menšj na mjstě krále geho Milosti mluwil gest k Wyšehradským, že pan Giřjk z Gelče ge propustil, a že rozkazem králowským pan Petr z Bechyně w tento Wyšehrad se uwozuge za probošta a za pána. Pan probošt přiřkl, že chce Wyšehradské při gegich swobodách ostřjhati, Wyšehradštj rukou dánjm poddanost gako pánu swému slibili. Tento Petr z Bechyně stál u krále Ferdinanda u weliké milosti, on se snažil kapitolnj i proboštské zbožj wymáhati, ne ale tak pro kostel a pro kapitolu, gako pro sebe a pro swé přátely. R. 1536 pohánčl Jošta z Rosenberka, aby z Prachatic a Selčan gak powinen, 5 zl. ročně platil. Učinil giž Kryštof z Weitmjl probošt gakoust smlouwu o Prachatice a Selčany s Petrem Rosenberským. Nemohl dokázati, aby král sám neupisowal se a nezastawil kolik wesnic kostela Wyšehradského. R. 1539 se král před úředniky Pražskými wyznal, že 8482 kop Pr. gr. dlužen gest Janowi mladšjmu z Lobkowic, a že mu zastawuge weliký počet mjst, gež rozličným kostelům a klášterům náležela, zwláště Tegn Howoršowský a giné dwě wsi. R. 1541 wyžádal Petr Bechyně z Lažan na králi potwrzenj wšech listů a wšeho nadánj. Dal mu král opět moc, awšak žádných peněz, aby wšeliká zbožj ku proboštstwj a ku kostelu Wyšehradskému náležitá buď we wšem neb na djle zastawena

zase wyplácel neb gich práwem dosahowal, k témuž probosstswj a ne ginam obracel, což wěrně nečinil.

Podiwno gest to, gak wássen zaslepj člowěka negbystřegssjho i w negpatrněgssj wěci. Patrno gest, že Petr Bechyně znal práwa swá i kapitoly, gsa důchodů a panowánj žádostiw, lib i důchody od něho na Wyssehradě sobě sám přiwlastňowal. Gakkoli Bechyně mocen byl, Martin děkan proti němu hned gak na probosstswj dosednul, powstal, a práwa kostela a kapitoly proti proboosstowi hágil.

Nežalowal geden na druhého gako děti, usnesli se gako rozumnj mužowé a gako kněžj, a zwolili Wáclawa děkana Pražského, též Jana opata Karlowského za soudce, gim práwa swá předložili a co oni za prawé uznali, s tjm se spokogili a od legata papežského Petra a Pawla potwrditi dali. Usoudili oni soudcowé toto: Když pan probosst dle starého obyčege radu a úřednjky ustanowj, powinni gsou panu probosstowi gakožto prwnj osobě, též děkanowi a celé kapitole poslussnost sljbiti. Měl by ale we swé nepřjtomnosti pan probosst mjsto sebe někoho ustanowiti, takowý nemá zwlásstě w důležitěgssjch wěcech bez děkana nic před sebe bráti.

Přjgmů má pan probosst pět let sám užjwati, po pěti letech má probosst polowice důchodů od lidu Wyssehradského užjwati, polowice děkan a kapitola; s tjm se obě strany, zachowáwagjc každá swá práwa, spokogily. (Dne 10. Čerwence r. 1534.)

Po dlouhá léta neustále rozepře o Wyssehrad mezi probosstem a děkanem trwala, děkanowé práwa mocně proti probosstům zastáwali a hágili. Newjm, co s Petrem Bechynj z Lažan dále činiti mám. Až do roku 1545 byl probosstem kapitolnjm, i králowsstj listowé geg tak nazýwagj. R. 1545 byl Petr Bechyně z Lažan podkomořjm w králowstwj Českém, a w tom nacházjm, že práwě toho roku se probosststwj Wyssehradského odřekl, a dostal od krále Ferdinanda ročně až do smrti 100 zlatých Rýnských (zu 15 Patzen) z důchodů králowských. Na Hromnice r. 1547 wyhotowen gest list na hradě Pražském od Ferdinanda, genž takto začjná: „Oznamugem tjmto listem wssem, gakož gest statečný Petr Bechyně z Lažan wěrný náš milý, probosstswj Wyssehradské s důchody k němu na ten čas náležegjcjmi, které gest až posawad

s powolenjm naſſim držel a užjwal, nám k ruce zaſe nawrátil a s těmiž důchody poſtoupil. I proſil geſt nás dotčený Petr Bechyně ponjženě, abychom gemu gakožto osobě ſwětſké na wſſech statcjch a zbožjch, které gſou někdy k proboſſtſtwj Wyſſehradſkému od starodáwna náležely a náležj, gakýmkoli ſpůsobem gſou od téhož proboſſtſtwj odeſſla, wýplatu dáti, a při tom některé giné dalſſj milosti učiniti ráčili."

Geſt w tomto liſtu powoleno, že kde co buď za plat neb práwem zdarma ze statků proboſſtſtwj Wyſſehradſkého dobyti w stawu geſt, dobýwati může až do smrti, držeti pak opět w té ceně, gak ge wymohl, neb w tom práwu a zdarma králi, nebo koſtelu Wyſſehradſkému připadnouti magj.

We čtwrtek po Hromnicjch toho roku dostal plnomocnost ſi wyplatiti tři weſnice proboſſtſtwj Pražſkého, Weletice, Zlonjn a Znogčice, pak Zdiby wes od kláſſtera ſw. Kateřiny, též až do smrti, a geſtli by ge bez wýplaty dosáhl, i bez wýplaty poſtoupiti muſj. Na to w sobotu powolil mu král, aby se penjze wypůgčil na wes Hoſtin proboſſtſtwj Wyſſehradſkého, kterouž na wýplatu dosoudil na urozeném Wolfowi Bořitowi z Martinic.

Obecnice, německou Lhotu a Bradkowice, weſnice kláſſtera Zbraſlawſkého, dostal Bechyně, otec Petrůw, od Kolowratů zadarmo. Ferdinand upſal Petrowi na nich za služby otcowy 300 kop a pak 400 kop Mjſſ. Pozděgi něgaká změna a poſtoupenj těch rozličných weſnic se stalo, za což Bechyně 3000 tolarů dostal, které i dědicům upſati mohl.

Byl-li tento proboſſt duchownj nebo gen ſwětſký muž a gen gméno proboſſta měl, že statků proboſſtſtwj Wyſſehradſkého užjwal, ze spráw, gichž gſem dosáhl, určiti nemohu.

Kdo byl proboſſtem od r. 1545 až do r. 1549, nebo geſtli proboſſtſtwj prázdno zůſtalo, newjm, ale ku prawdě podobno, že prázdno bylo. Toho čaſu byli kanownjci také miſtr Jan, kněz Lukáš, kněz Wawřinec, kněz Petr děkan Boleſlawſký.

Wawřinec kanownjk, přjgmjm Wančta, koupil na Wyſſehradě u koſtela dům za 20 kop Mjſſ. a žádal kapitolu, aby k obnowenj ho kámen na gruntech kapitolnjch bráti mohl r. 1540.

Děkan Wawřinec a kanownjci.

Wawřinec děkanowal od r. 1545 až 1553. S njm byli kněz Jan z Puchowa kustos, a kněz Walentjn scholastik, kněz Kasspar wikář. Ti služby Boží na Wyssehradě w kostele sw. Petra a Pawla konali. Toho času nábožná žena Dorota Rathouská oltář geden buď postawit neb znamenitě uprawit kázala, tak že geg swým nazwala. K tomu oltáři odkázala 40 kop Mjss. s tjm oumyslem, aby každý týden od kaplana msse sw. u toho oltáře čtena byla za ni a manžela i celý rod. Za těch 40 kop se koupil ğrunt na ğruntech kapitolnjch proti domu děkanskému z gedné a wedlé domu kněze Kasspara z druhé strany. Ten ğrunt se nagal, za každou mssi byl dán geden bjlý ğroš tomu, kdo mssi četl, když nágem wjc wynássel, co přibylo, přisslo na swětlo k tomu oltáři a na oprawu toho ğruntu.

Ferdinand s důchody Nowého města Pražského proměnu učinil, tak že i zádussnj kostelnj a sspitálské přjgmy skaženy býti měly. Král wydal zwlásstnj list, že tjm geho nařjzenjm o důchodech městských kostely a sspitálowé, služby Boží a chudj ugmy mjti nemagj, aby platowé gegich gim se také odwáděli. Děkan měl i s Tegnským ouřadem co dělati. Někteřj měssťané Staroměstsstj magjce kapitolnj zbožj zakoupeno, ku knihám Tegnským se obrátili a tam platy skládali. Tjm způsobem kapitola o mnohé znamenité ğrunty přissla. Děkan Wawřinec opatrný a pilný w ostřjhánj práw swých proti tomu powstal, a Tegnských pohnal, aby oni swá práwa dokázali.

Nemohli toho prowésti, pročež od přigjmánj těch platů ustoupiti museli. W Komořanech wysadil dwůr kapitolnj dwěma robotnjm poddaným Starého města Pražského w 5 kop. Mjss. po 60 ğr. a geden ğroš za 7 peněz malých r. 1545. Roku 1553 prodal dwůr we Lhotě, tenkráte byla wes za 200 kop Mjss. Na to položil we 14 dnech 30 kop, pak každou lhůtu 10 kop, gak se zdá za rok. Byly na tom dwoře 3 kráwy, 3 dwouletá telata, 25 owcj i s gehňaty, 15 slepic, 1 kohout, houser a husa, 3 koně s nádobjm, wozy dwa s řebřinami, s wáhami a dwěma kossinama; 1 pluh s železy, brány troge s železnými hřeby, celé osetj na zimu, z toho přigde panu děkanowi 12 str. žita, 2 str. pssenice a 2 wozy slámy. Také

wſſecka gař krom owſa. Z toho má pan děkan 4 ſtr., 2 ſtr. žita, 2 ſtr. pſſenice. Geſt widěti, že také některé dwory wzdělávali a gich ſami užjwali, proto nenj možná určiti, gacj důchodowé kapitolnj tehdáž býwali.

Co aſi *Wawřinec* s těmi penězi činil, newjm. On na Wyſſehradě několik ſtawenj poſtawil, ſnad tu peněz potřebowal. R. 1555 na den ſw. Mařj Magdaleny woleni byli od kapitoly tito kanownjci: Pan *Jan* z Přeſtičky, *Wáclaw Fremberg*, *Petr* z Lindy, *Šimon* Soběſlawſký, *Sigmund* Boleſlawſký, *Kaſſpar Polák*, *Bartoloměg Saſinko*, *Jan* arcijahen, *Filip Straka*.

Uwedenj kregčowſkého pořádku.

Řemeſlnjci rozličnj hned od počátku kapitoly a dřjwe zagiſté na Wyſſehradě bydleli. W Praze wjce ſet let pořádkowé dle wlaſtnjch prawidel uwedeni byli. Zdali na Wyſſehradě které řemeſlo pro ſebe pořádek mělo, nikdež ſe zmjnka neſtáwá, až okolo r. 1550 ſpráwa ſe nacházj, že kregčj na Wyſſehradě bydljcj ſe umluwili, aby pořádek mezi ſebou zawedli. Gak gſme giž ſlyſſeli, za těchto čaſů ſe Pražſſtj i Wyſſehradſſtj lidé domnjwali, že geſt Wyſſehrad gako čtwrtá obec Pražſká. Magiſtrát Wyſſehradſký takto ſe pſal: My purkmiſtr a konſſelé měſta Hory Wyſſehradu Pražſkého. Co k tomu důmněnj přiwedlo, nahoře gſme podotkli.

Miſtři Wyſſehradſſtj řemeſla kregčowſkého žádali cech kregčowſký Nowoměſtſký o zwláſſtnj pořádek čili cech. Měli ale k tomu pjſemné powolenj od proboſſta, a přjpis od rady Wyſſehradſké; na to Nowoměſtſſtj Wyſſehradſkým kregčjm tato prawidla neb artikule dali na liſtu pod pečetj cechownj.

1. Kdo by ſe chtěl na Wyſſehradě za miſtra uſaditi, aby ſe od miſtra uſadil, když ſe wykáže ſwědectwjm, že rodičowé geho i on dobře zachowalj gſou.

2. Poukáže liſt učenj, u kterého miſtra ſe učil.

3. Muſj ſſeſt kuſů ukázati na důkaz, že ſe řemeſlu naučil, totiž a) ornát, b) kněžſkou ſukni we dwou faldicjch, c) wiſtrowſkou ſukni

o gednom obogku, d) harasowý plášť, e) kuklu mnišskou, f) nor-beřici t. g. kytli formanskou. To wssecko před staršími ukáže.

4. Do pokladnice dá 1½ kopy Miss., libru wosku.

5. Když bude kus ukazowati, dá mistrům přjtomným swačinu dle možnosti.

6. Chtěl-li by mistr učedlnjka zgednati, má při gednánj některý ze starssích mistrů býti, a učedlnjk musj postawiti rukogmě za penjze, za zbytj a za wěrnost, rok se má učiti, a hned při gednánj libru wosku dá, když se wyučj, do regjster aby zapsán byl.

7. Wsselikė gednánj cechownj má w tagnosti zachowáno býti.

8. Kdo by w něčem pronesl cech, má být řemesla zbawen.

Tato prawidla kregčj radě předložili a rada uznawssi ge kreg-čjm i obci prospěssna býti, ge potwrdila a pořádku napomenutj dala, aby se dle těch artikulů zachowal, dokud by radě a obci něco lepssjho ustanowiti se nezdálo, a aby wssickni swých starssích poslussni byli pod pokutou, kterouž sami starssj určiti mohou. To potwrzenj se stalo r. 1552.

Bohuslaw z Hoděgowa probosst, Wolfgang Chanowský děkan.

Jan starssj z Hoděgowa byl mjstosudj, welmi učený a wla-stenského uměnj weliký milownjk a podpora i zástupce horliwý uče-ných Čechů. Proboštem na Wyssehradě nebyl, ale na Wyssehradě mnoho co činiti měl, poněwadž geho přjbuzný Bohuslaw tu probosstem byl, a Wyssehradská obec se zdwihala, wsseligaká práwa a swobody gako Pražská města sobě proti kapitole osobowati počj-nala. — Bohuslaw probosststwj nastoupil r. 1549 a byl as do roku 1561. Jan z Hoděgowa konsselům Wyssehradským násle-dugjcj přjsahu předepsal: Přisahám Pánu Bohu, Matce Boží a wssem Swatým, neggasněgssjmu knjžeti a pánu panu Ferdinan-dowi, Ržjmskému, Uherskému, Českému králi, pánu nassemu neg-milostiwěgssjmu, geho milosti, a urozenému panu Bohusla-wowi Hoděgowskému z Hoděgowa, wolenému probosstu Wyssehradskému na ten čas pánu nassemu w tomto ouřadu konssel-ském, ku kterémuž gsem powolán, každého wěrně, práwě i sprawedliwě souditi a řjditi, chudého i bohatého, sirotkům a wdowám i obci

téhož města Wyssehradu, i wssem wůbec wěrně a prawně wýnosy a ortele wyřjkati a mezi stranami sprawedliwé rozsudky činiti a ginác nečiniti pro žádné dary, ani pro přjzeň, ani pro nepřjzeň, ani pro bázeň lidskou, než wěrně a práwně w tom konsselem se zachowati, toho mi dopomáhej Pán Bůh, Panna Maria i wssickni Swatj. Amen.

O tomto probosstu také málo w listech kapitolnjch se nacházj, tak že o geho powahách nic řjci nelze.

Po Wawřinci děkanu děkanowal na Wyssehradě asi do r. 1557 Wolfgang Chanowský, o kterémž ale w listech na prosto ani zmjnky se nenacházj; nemusil asi na Wyssehradě bydleti. Hammerssmid o něm pjsse, že pocházel ze starého rodu, že předkowé geho s Čechem do nassj země přitáhli. Byl doktorem cjrkewnjch práw w Bononii, kanownjkem na hradě Pražském, děkanem w Karlssteině. Byl tak wýborných wlastnostj a powahy, že by byl Ferdinand geg arcibiskupem Pražským byl učinil, kdyby byla smrt w to newkročila.

Základowé k nyněgssjmu pořádku w cjrkwi.

W Čechách biskupa nebylo od r. 1421 až do 1561, zbožj duchownjch ústawů wsse takměř w rukou pánů swětských, země zdrancowána, wálkami domácjmi i cizjmi zhubena, srdce proti sobě skrze wjru popuzena, lid pod gednou spůsobou a pod obogj přigjmagjcj pořád proti sobě wálčil a se kaceřowal, duchowenstwa a učitelů lidu málo, ačkoli w uměnj wyšssj libomluwnost, básnjřstwj, literatura latinská i řecká wznikala. Z ohledu wzdělánj uměleho a mrawného w Čechách to wypadalo gako w domě marnotratných hlubců, kde stůl a gjzba ozdobeny, kde hosté se wjtagj, kde služebnjci wysslechtěni a dobře krmeni wyhljžegj, ostatek ale po celém domě wssady spousst gest, děti domácj otrhány, hladem strápeny chodj a gen pozdaleka pokukugj, gak slawně se wsse w gjzbě třpytj. K tomu giný zmatek přissel, takměř horssj nežli prwnj. Luther giž r. 1517 bludy swé roztrussowati počal w Německé řjssi. Cahera, administrator pod obogj, Passka a Hlawsa, měsskané Pražsstj a konsselé, Lutherowo učenj giž r. 1522 pilně rozssiřowali; Luther

sám i Melanchton, hlawnj pomocnjk geho, do Čech a do Prahy dopisowali a lidi i pány k bludům popuzowali. W řjšši wálky z toho poššly, Turci Uherské králowstwj hubili, tak wšše se třelo a ouzkostj lkálo. Po wešškeré Ewropě roztržitosti a krweprolitj panowalo a negwjc pro wjru.

Ustanowen byl obecný sněm w Tridentu w Tyrolech. Čjm wětšši wlažnost a newššimawost po zemjch w lidu i duchowenstwu se nacházela, tjm přjsněgi otcowé nábožnj a horliwj gako sw. Karel Boromegský na čistotu wjry a na gistý newyhnutelný pořádek dotjrali a co možno bylo, pod gistá přjsná prawidla postawili, aby tak málo gak možná swéwoli zanecháno, ale wšše určeno bylo. Proto prawidla pro biskupy, pro kněze, pro služby Božj, pro modlitbu a wesměs pro celý žiwot cjrkewnj určena byla; aby se wykonáwala, pilně se dohljželo. Pawel IV. papež počet kardinálů až na 70 rozmnožil, a tjm lépe cjrkew sw. řjditi mohl.

Sněm Tridentský okolo 18 let trwal. Ferdinand I. pán welmi nábožný, a od papeže k tomu nucen, wšsemožně se snažil, aby také w Čechách něgaký lepšši pořádek byl. Češštj páni we sněmu ustanowili, že žádný nemá poddaného swého, genž by se na učenj odewzdal, s něho strhowati, a k čemu ginému pohánětí.

Ferdinand dal kněžjm moc při smrti swé gměnj odkazowati komu by chtěli; umřel-li by bez poslednj wůle, ať se gměnj na tré rozdělj, ke kostelu, patronowi a přátelům zemřelého. R. 1558 we sněmu určeno bylo, aby wjce žádný pán duchownjho zbožj sobě nepřiwlastňowal, kdo ale co držj, toho ať žádný newykupuge pro zachowánj swornosti. R. 1560 ustanowil Ferdinand arcibiskupa w Praze Antonjna z Mohelnice, a některými důchody geg zaopatřil. Mužowé z towaryšstwa Gežjššowa do Prahy přišli a tu se usadili. Rosenberšštj katoličtj páni gesště pořád negmocněgšsj w Čechách byli a Krumlow ontočissště katoljků, tak že i králowna choti Ferdinandowa tam w čas nebezpečný bydlela. Roku 1564 dne 4. čerwence psal Ferdinand arcibiskupu Pražskému, oddiwuge se, že gesště nedostal listu papežského, aby po Čechách wyhlášeno bylo, že Otec sw. powoluge swátost oltářnj pod obogj spůsobou přigjmati. Na to dossel arcibiskupa dne 21. psaný list, genž znj:

„Poněwadž ouplně ustanoweno gest, aby přigjmánj pod obogj

spůsobou w tomto králowstwj slawném pozegtřj, genž neděle gest, prohlássena byla, napomjnáme otcowsky w Kristu otce pana arcibiskupa, aby wssem opatům a prelátům i ostatnjmu duchowenstwu celého biskupstwj Pražského nařjdil poslussně, aby se dnes a zegtra postili, a aby při mssi swaté a w giných modlitbách wssemohoucjho Boha prosili s wroucnostj, aby toto powolenj kalicha prospjwalo ke cti a chwále negswětěgssj a nerozdjlné Trogice swaté ku wzdělánj swaté matky cjrkwe, i ku swornosti, k gednotě, ku pokogi a k utissenj wssech křesťanů. Také ať napomene giných nábožných obecného pokoge milugjcjch, aby i oni modlitbu swou nábožnou a horliwou spogili s modlitbami duchowenstwa." — Ferdinand založil nowé sskoly, odewzdal ge pod sprawu towaryšstwu Gežissowu a koleg tento nowý w Praze Ferdinandůw sloul, Karoljn zůstal sám pro sebe, měl swé řjzenj, a učitelowé na wětssj djl pod obogj zde wyučowali.

Od tohoto času gakkoli hrozné a kruté ouhony a nesnáze mnohem horssj než Husitské národ a zem Českou potkaly we wěku 16., předc giž katolický duch wál wjtězně. Práwo gesstě průchodu swobodného nemělo, násila a swéwolnosť, swémyslnosť gesstě dlouho ge opanowala, tak že i snažjce se práwu ruku držeti a pořádek uwésti, mnohé bezpráwj w horliwosti swé činili, tak gako oni, genž neustále co nowého mjti usilowali. Takowý duch gesstě přes celé stoletj panowal, wždy ale křesťanský zůstal a w cjrkewnjch základech podpory hledal a nalezl, tak že ze wssech těch zmatků, ze wsseho toho soužen negen České králowstwj, ale i celá Německá řjsse i celá Ewropa se wypletla a srownala. Kdyby se těch základů cjrkewnjch mocnářstwo i dále bylo drželo, nesčjslné strasti, gež národy potkaly, usspořeny by byly. Ale r. 1648 w pokogi Westfalském oddělil se duch panowánj mocnářského od ducha cjrkwe; tak nazwané občanstwj postawilo se proti cjrkwi, a od té doby králowstwj i w základech se rozdělilo.

A tu základ toho, že řjsse Německá zahynula, že králowstwj, trůnowé a oltáře hynou, neb každé králowstwj o sobě rozdělené, hyne. Odtud tjseň cjrkwe Římské.

Kapitola s welikou těžkostj sama se zwelebuge.

Od roku 1557 nacházjm děkanem Petra z Lindy, doktora a probossta na hradě Pražském; a po Bohuslawowi Hoděgowském Jana z Kawalleri Wlacha, almužnjka arciknjžete Ferdinanda r. 1564.

Kanowнjci za těch časů, gak dalece známo, byli: Kasspar Mezichod, děkan Karlssteinský; Šimon Soběslawský, arcjáhen Bechyňský; vikařem byl Štěpán Budissinský. W bjdném stawu byla kapitola Wyssehradská; probosst Kawalleri dáwá takowouto správu: „Nic giného gsem při tom probosststwj nenalezl, gedině ſtrowný a spustlý dům, w kterémž, kdybych přes swou možnost geho sobě ted na zimu byl nedal pospravowiti, bydleti a zůstáwati bych nemohl. I chrám Božj nemalé opravy a pomoci potřebuge." Mužowé ti oba znamenitj horliwě swých powinnostj se ugjmali.

Ewa a Johanka dwě wlastnj sestry pozůstalé, po někdy statečném Petrowi Bechyni z Lažan, držely a užjwaly některé zbožj kostela Wyssehradského po Petrowi Bechyni, probosstu Wyssehradském. Tak swětsstj páni gsouce probossty na Wyssehradě, zbožj kostela pro swé rodiny zanechávali. Sněm Tridentský tomu konec učinil, a od tohu času žádný leč kněz takowých prebend užjwati nesmj. Kapitola pohánčla ty dwě sestry, aby statky kapitolnj postoupily, dlouhé bylo to tahánj. Gak se rozessly, na to se správy nedostáwá.

R. 1563 byli ustanoweni od Ferdinanda na wyssetřenj práwa Ladislaw starssj z Lobkowic marssálek, Jan starssj z Lobkowic neywyžssj hofmistr, Wolf z Wřepowic, negwyžssj pjsař a Wilým Muchka, purkrabj Karlssteinský.

Kapitola nemagjc důchodů ani peněz, umjnila piwowár na Wyssehradě zřjditi. Což se i welmi dobrým způsobem stalo. Na Wyssehradě tehdáž probosst osobně bydlel. Děkan Linda w Praze bjlem, bjlem na Wyssehradě, kanownjci tu nesjdleli. Ti dwa prelátí negaký žold měli a přigali do společnosti Štěpána Ossoberského z Osstobrh, ouředníka kapitoly kostela Praž-

ského pro geho wěrné a pilné služby kostelu Wyssehradskému prokázané. Ti na swůg penjz, co třeba bylo k piwowáru, wystawěli, a kapitola gim užitky z toho piwowáru na osm let postoupila, a pak gim 100 kop Pr. gr. dáti na to slibila. Wyssehradská obec se proti stawenj piwowáru spouzela, domnjwagjc se, že má to práwo, co Pražská, nákladnj domy mjti, kteréhož práwa nikdy neměla. I Pražssti nákladnjci powstali, načež wssak kapitola žádného ohledu nebrala. Ty smlouwy se dály r. 1564. Každá strana dala 150 kop Miss. na to zřjzenj; tedy 450 kop mělo státi. Kostel byl klenut r. 1565, za kteréžto djlo kostela sw. Petra a Pawla stawitelé Wolbřich Aussstal a mistr Benedikt z Pamberku 100 kop Miss. obdrželi. O ssest člowěků we wsi Nuslých rozepře byla mezi obcj Pražskou Nowoměstskou a kapitolou Wyssehradskou. Tato dokazowala, že ge od dáwna byla měla; obec pak Nowoměstská w bouřjch wálečných si ge osobila a gich užjwala, poněwadž negbližssjm a negmocněgssjm sousedem byla.

Rozepře o práwomocenstwj na Wyssehradě.

Wyssehradssti magjce rychtáře, primasa a radnj t. g. magistrát, genž za tehdegssjch časů byl dle gména a podoby gako w Praze zřjzen, chtěli wrchnostenské práwo prowozowati, gako w Praze se dálo. Na tu myssjlenku ge přiwedlo to, že kapitola, nemagjc w některé časy ani probossta ani děkana na Wyssehradě, ani giného ouda kapitolnjho, primasu, když wážený a poctiwý byl, swé wrchnostenské práwo gménem kapitolnjm prowozowati powolila, a oučty kapitolnj gemu w čas nouze swěřila. Bydlel-li probosst tu, sprawowal on práwo, byl-li děkan, byl on gako hlawa kapitoly, ředitelem práwa, ale wždy gen se to dáti mohlo gménem a plnomocenstwjm kapitoly, neb kapitola byla wrchnost a pan Kawalleri probosst tenkráte tu sjdlel, a děkan Linda kapitolnj práwa dobře alespoň proti městu a probosstu zastáwal.

Každý sám pro sebe práwomocenstwj prowozowati chtěl, až r. 1565 se usnesli a sice probosst i děkan, gak dlouho na Wyssehradě w důstognosti budou, budou spolu práwomocenstwj prowozowati, budou od Wyssehradských powinné daně wybjrati a o ně se děliti.

Kdo by z nich nemohl přjtomen býti, ať ustanowj někoho mjsto sebe a oupllné práwo mu odewzdá, bez wssj ugmy ale pro nástupnjka.

Wymohl probosst a děkan winici nad Podolem, a užitky pro zatjm spolu brali gen ze společné úmluwy.

Wyssehradssti zadali stjžnost na Maximiliana cjsaře a krále proti kapitole. We stjžnosti uwáděgj přjgmy, že pod práwomocenstwjm probossta a děkana by k zahynutj přissli a to proto, že při žiwnostech a řemesljch swých mimo starobylý pořádek od giných řemeslnjků a obchodnjků w městech Pražských sužowáni býwagi, gakoby neswobodni a nepořádni byli, tak že žádná čeládka při nich se držeti, a k žiwnosti gegich při řemeslich dopomáhati pro ontěžky nechce, což prý nikda předesse od starodáwna nebýwalo. Proto měl cjsař ge z práwomocenstwj kapitolnjho wyhraditi. Byli wyzwáni, aby ukazali magestáty, že někdy sami práwomocenstwj prowozowati od někoho práwa dosáhli. Ničehož nemagjce, 12. dubna 1567 poukázáni byli, aby se swou wrchnostj poddaně a poslussně řjdili. Mnohokráte to samé obec Wyssehradská obnowila a wždy odmrsstěna byla.

Probosst Kasspar Mezichod.

Kasspar Mezichod byl kanownjkem Wyssehradským a děkanem Karlssteinským a po Janowi Kawalleri probosstem Wyssehradským. Muž tento patřil mezi horliwé a slowútné oudy kapitolnj a nikdež gsem žádné zmjnky w historických spráwách o něm nenalezl.

Myslil gsem, že musil býti welmi pokogný a mjrný, že w soukromj dobré skutky konal, a proto že o něm žádný nepsal. On ale také měl rozepři s děkanem Lindou o některé stawenj, gež děkan Wawřinec na Wyssehradě zřjdil a Mezichod wegda mezi to, sobě ge přiwlastňowal. New jm, kdo z nich žalobu zadal na arcibiskupa Pražského, a ten ge 4. listopadu do swého domu zwal, by práwa swá předložili, aby on rozhodnouti mohl. Tu ustanowenj se stalo 29. zářj 1572. Gak ti páni preláti k tomu přissli,

ani důmněnj wygádřiti nechci. Proti swobodám kapitoly Wyssehradské a proti wssemu práwu se to dálo, leč gestli papež arcibiskupa k tomu zwlásstě ustanowil. Po třech stech letech gest to asi poprwé, že preláti Wyssehradssti potřebj magi tak slabosť lidskou na sobě ukázati.

Co pořjdili, w listech Wyssehradských nenalezám, rozsudek onen w listowně sw. Wjta zůstal, a od té doby we Wyssehradské historii mnohé spráwy se nedostane, poněwadž pogednánj kapitolnj se u kostela sw. Wjta dála. Kasspar Mezichod odstěhowal se do domu gednoho a bydlel w něm, dal geg sprawiti, a při něm zahradu neb winici zdmi obehnal. Koupil společně s děkanem wápenici při potoku Botjči ležjcj s dolem i s cihelnou. Giný dům se zahradou, s kusem tráwnjku a břehu na Běličkách s čerpadly. Koupili skálu k lámánj kamene wápeného a nad nj kus pole, kdež prwé winice byla. Kterým rokem probosstowati počal a kdy dokonal, nenacházjm, roku ale 1574 byl giž probosstem na Wyssehradě Berka z Dubé.

Probosst Zbyněk Berka z Dubé a z Lipé.

Za časů Maxmilianowých bylo s Turkem co činiti, genž přes Uhry na země geho dorážel. W Čechách byl tak dalece pokog, král bděl, aby katoljci utiskowáni nebyli, a ginj w pokogi pod obogj přigjmali, uměnj a řemesla i zem se zwelebowala. I na Wyssehradě pokog byl. W těchto časech dal Bůh Wyssehradu muže za probossta, genž dosti sjly a wážnosti politické měl, čjm swobody kapitolnj zachránil, aniž pak obci ublǰžiti připustil. Bylť to Zbyněk Berka z Dubé a z Lipé. Rod geho geden z negslawněgssjch a negstarssjch, on sám muž negwznesseněgssjch a negusslechtilegssjch powah. W Holomouci swobodnému uměnj wycwičen gsa, w Krakowě mudrctwj a bohoslowj se učil a k dosaženj doktorstwj se připrawil. Tak ctnostmi i uměnjm ozdoben ze wssech stran hledán byl, a hodnosti powyssowal. Byl prý při sedmi kostelých kanownjkem, tři papežowé po sobě měli geg za komornjka. Prwnjho kwětna r. 1574 Maxmilian II. probosstem na Wyssehradě geg učinil, dostaw spráwu o něm, že na

ouřad sw. kněžstwa poswěcen gest, a k náboženstwj se oddal. Učinil mu tu wýminku, aby mezi tjm, dokudž by tu sám osobně nebydlel, chowal a držel si wikáře pobožného katolického a hodného kněze, kterýžby na mjstě geho gsa, tu služebnosti božské podlé řádu, poněwadž gest beneficium curatum, wykonáwal, a správu dussj lidských na se přigal. Poručil arcibiskupu neb geho wikaři, aby ho na Wyssehradě usadil. Tyto wýminky gsou wssak proti wssem listům, neb probosst nikdy neměl co s péčj dussj dělati, a žádný arcibiskup tjm méně geho wikář měl moc, duchowenstwo na Wyssehradě usazowati; děkana woleného potwrdil papež a starssj děkan geg usadil; děkan probossta a wssecko duchowenstwo mocj od papeže hned w základech kapitoly mu udělenou installowal.

Pak obdržel probosststwj Holomoucké, od papeže Řehoře XIII. probosststwj w Oetingu, Rudolf II. dal mu také Litoměřické, a ustanowil geg administratorem biskupstwj Řezenského; byl i generálem křjžownjků s čerwenou hwězdou a r. 1592 arcibiskupem Pražským. Pan Berka probosst a děkan Linda pilně práwomocenstwj swé na Wyssehradě prowozowali, r. 1575, 1576, 1578, 1579, 1581, 1583, 1584, 1586 sami osobně radu čili konsselský ouřad obnowowali. Oni také poddaných swých zastáwali.

Prw než bylo Nowé město wystaweno, wjce set let stál Wyssehrad, a Wyssehradsstj držjwj kupowali, prodáwali, plawili i k Litoměřicům a dále; pod Wyssehradem zwlásstnj clo na držjwj od Karla zřjzeno bylo. Za těchto časů napadlo Podskalským plawcům, genžto wlastnj pořádek swůg měli, Wyssehradským zamezowati držjwj kupowánj, prodáwánj a po řece dolů plawenj. Magistrát Pražský se měsskanů swých ugal a ge w tom podporowal.

Wyssehradsstj zanesli žalobu swou na krále. Magistrát Nowoměstský tázán gsa na přjčinu swého gednánj, negpodstatněgssj přjčinu uwedl, že Wyssehradsstj tjm drahotu působj a nedostatek we držjwj, že ge překupugj a z Prahy až do Litoměřic plawj, a tak že w Litoměřicjch wjce držjwj se nacházj než w Praze. S takowou arci daleko nedossli. — Probosst Wyssehradský měl důchody w Selčanech, Rudolf II. zastawil ge Rosenberským. R. 1579 Rudolf wyznal, že dlužen gest 5500 kop gr. Č. Wilemowi z Rosenberka, za které mu postoupil Selčany město, wsi Křepenice

Skregssow, Chramosty, Záběhlice, Zwirotice, Bužice s mlýny, lesy, atd., které k dědinám duchownjm, někdy probosststwj Wyssehradského přjslussely. Berka žádal krále, aby mu nawrátil Selčany. Rudolf přimluwil Berkowi i Rosenberkowi, aby se o to mezi sebou srownali. Po Berkowi se fundacj na Wyssehradě nachází 3188 fr., kteréž užjwá probosstský wikář. To gest tedy prwnj základ wikářské prebendy nyněgssj.

Obchod piwnj na Wyssehradě.

Oučty od r. 1584 — 1585 ukazugj, že piwowár dobře zřjzen byl a hogný užitek nesl. Od narozenj Marie Panny až do obrácenj sw. Pawla na wjru, tedy ne za celých 5 měsjců bylo 14 warů, z každého waru na wýstaw 28 wěrtelů, a wěrtel po 2 kop. Mjss. z 9 warů, z pozděgssjch 5 warů platil wěrtel 1 kopu 44 gr. Mláto se prodáwalo z každého waru po 1 kopě 4 gr. — za řjdké piwo se utržilo wesměs 5 kop 43 gr. Přjgem byl tedy za ten čas 1801 kopa, 2 gr., 3 dr. Mjss.

Wydánj bylo na pssenici, na dřjwj, gež se na wozy kupowalo, wsseligaké oprávky, chwosstata, poslu, který chodil do wsj o penjze upomjnat, i sudy prázdné aby swáželi. Od mletj sladu na každý war se platilo 12 gr. = 3 kopy. 48 strychů chmele přisslo za 43 kopy 48 gr., za 35 sudů dáno 8 kop 42 gr. Bednář od sudů a kádj dostal za ten čas 8 kop 26 gr. Ze 4 krčem bylo 145 sudů přiwezeno, kdo sud přiwezl, dostal 1 gr. Mistr piwowárský dostal za ten čas 41 kop 2 gr. Mjss., 8 sladů bylo w zásobě, na každý se počjtalo 22 strychů, mimo to 17 str. 2 wěrt. pssenice. Měla kapitola z piwowáru za těch 5 měsjců dle těchto oučtů 1031 kopu užitku.

W Praze zagisté tento obchod hůře nechodil, z čehož widěti gest, že bylo tehdáž žiwobytj obstogno. Posudné wždy se dáwalo, co w hořegssjch účtech se nenacházj.

Probosst Berka, děkan Linda při prohljženj piwowáru sami byli. Gak to dlouho tak dobře chodilo, nenacházjm. Za děkana Altendorfa 1599 a 1600 giž to tak slawné nebylo. On měl od sw. Jakuba do sw. Hawla gen 4 wary piwa, wařilo

se bjlé a režné, z nich wystawěl 61 wěrtel na probeg, z každého wěrtele musil posudného po 6 gr. Česk. králi odwáděti. W druhém čtwrt letě měl 5 warů, z nich na probeg 72 wěrtele, posudného dal 7 kop, 12 gr. Česk.

Petr Linda děkan, Felix Linda probošt.

Petr z Lindy byl na Wyssehradě děkanem 39 let, t. g. od roku 1553 až do 1592 do dne 16. září, kdež zemřel. On gsa Pražským děkanem, pak 1586 i proboſſtem, wyhledáwal dobré kostela gednoho i druhého. Za něho a za probošsta Berky w kostele strop se stawěl, ale welmi nizký, tak že pilíře ze starého kostela nad strop wysoko pod střechu dosahowaly. Od Lindy gest nyněgssj zwon weliký zaopatřen. Má tento nápis: a. D. 1584 est hæc campana ad laudem et gloriam Dei omnipotentis et piam commemorationem SS. Petri et Pauli patronorum hujus Eccl. Wisseh. auxiliis et principatibus Venerabilis in Xto patris D. Petri a Linda Decani Eccl. Pragensis et Wissehradensis opera ac singulari artificio magistri Brictii Cymperg civis neo Pragensis.

R. 1589 zřjdil antifonář, knihu chorálnj ze 318 listů pergamenowých welikých, na každý gedna kůže padla, newyslowitelně mistrně psána. R. 1591 ginou takowou knihu zaopatřil, genž měla 405 listů za 60 kop. Ku konci se čte: Jan kruciberǧensis Silesius. Zdá se, že on tu knihu psal. On prodal dwůr swůg we wsi Lhotce nad Krčj za 400 kop Mſſ., 600 kop odkázal w záwětu ku kostelu na správu. Co giného na Wyssehradě spůsobil, giž gsme w předeſſlém slyſſeli.

Felix Linda neproboſſtowal dlouho na Wyssehradě, byl arcijáhnem kostela Pražského a proboſſtem u Wssech Swatých. On na swé penjze dal postawiti warhany w kostele Wyssehradském; na wystawenj kůru, kde u welkého oltářc kněžstwo hodinky spjwá, odkázal 400 kop. Byl asi rok proboſſtem a tělo swé we Wyssehradském kostele pohřbiti kázal.

Přjslowj gest, gaký žiwot, takowý konec. Petr Linda

tedy welmi očinliwý žiwot musil mjti, neb na smrtelné posteli mnoho pro kostel pracowal. Zemřeli kanownjci Wyssehradsstj tito: Wáclaw Fremberg, Pražského kostela kantor a kanownjk, mistr Wáclaw, kanownjk Litoměřický — Blažeg Dobřan, mjstoděkan Karlssteinský — Gindřich Skribonius, okolo r. 1588.

Kolik bylo kanownjků Wyssehradských tehdáž, řjci se nemůže. Berghauer do wěku 16. uwádj za kanownjky: Getřicha z Tandorfu, mistra Bartoloměge, Materna, Wawřince, Blažege Kremra z Blany, Girjho Bartholda a Pontana. Roku 1590 Gabriel Oppolita kanownjk, zhotowil záwět a gest na Wyssehradě pochowán, náhrobnj kámen geho gest u oltáře Wssech Swatých před kaplj Marie Panny. Pjssj, že nebylo kanownjka, genžto by mohl a měl býti powolán do residence. Linda děkan ležel na smrtelné posteli, nebylo tedy giného, než probossta Felixe. Dne 14. zářj sessli se u postele děkanowy, genž ale při zdrawém rozumu byl; probosst Felix přiwedl Jana Ratibořského z Altendorfu, Pražského kantora a kanownjka, Jana Wilimowského, faráře Tachlowského, a Tomásse Selesia, wikáře kostela Pražského, představil ge děkanu, že ge za hodné uznáwá kanownické hodnosti, že čas gest, aby nowj kanownjci woleni byli, že sskodj kapitole, když mjsta kanownická dlouho neobsazena zůstanou.

Dali se ti dwa páni stařj do toho a pořádně, gak dalece možná bylo, ty tři kněze za kanownjky zwolili.

Felix Linda probosst, gménem p. děkana také hned do kostela ge wedl a installowal. Děkan 16. zářj dokonal. W poslednj swé wůli učinil Jana Ratibořského poručnjkem nad pozůstalostj, kterou odkázal kostelu Pražskému, Wyssehradskému, přátelům a chudým.

Linda poručil, aby to gměnj zatjm do kaple sw. Wáclawa uloženo bylo. Děkan sw. Wjta nechtěl ale kljče půgčiti, musil prý Ratibořský ty penjze zapečetěné u sebe nechati.

Pan presjdent komory České zwěděw o těch penězjch w nebytj mém doma, pjsse Ratibořský we stjžnosti cjsaři, do mého domu gest přissel, sklep, almaru a truhlu zámečnjkem otewřjti dal,

takowé a giné gesstě penjze wzal, a pryč odnésti kázal. Takowých nepřjležitostj Ratibořský s oným gměnjm měl.

Wolenj Jana Ratibořského za děkana.

Hned ten den po smrti Lindowě probosst Felix a ti nowě zwolenj 3 kanownjci kapitolu zarazili, a we čtyrech osobách za plnou a obecnou wyhlásili dne 17. zářj. Jana Ratibořského z Altendorfu za děkana zwolili, „Tě Boha chwáljme" spjwali a probosst hned geg installowal. Swědkowé toho byli: Jan křtitel Julián z Euminis, doktor, a Šimon Krystofor Plaňanský a Gilgj Karel Antwerpský, papežský i cjsařský notář. To bylo roku 1592 dne 17. zářj.

Dne 19. toho měsjce giž dostala obec Wyssehradská od řjzenj Českého poručenj cjsařské toto: „Poněwadž na ten čas gesstě žádného od geho Milosti cjsařské ustanoweného a nařjzeného děkana Wyssehradského nenj, aby oni se ne tjm nenáležitě woleným děkanem, než předně G. M. cjsařskou a potom zřjzeným presidentem a radami komory České sprawowali. Těžkosti z toho powstaly a nepořádky. Probosst a kapitola wolenj swého děkana hágili, a děkan swé powinnosti konal a práw swých užjwal.

R. 1594 cjsař Rudolf wydal list 16. srpna w Řezně, w kterémž Altendorfa děkanem na Wyssehradě činj, gakoby nebyl wolen, řka: že má to samé práwo, děkana tak ustanowowati, gako probossta. Gak se kapitola o tom dowěděla, cjsaře ponjženě žádala, aby gi práwa, děkana swého woliti, nerussil. Od té chwjle kanownjci Altendorfa za děkana neuznáwali, musil Altendorf si na tom cjsařském ustanowenj něco zakládati, a kapitole asi stoličky před nohy stawěti, kapitola byla připrawena giného muže za děkana woliti. Na to konečně přisslo od cjsaře pořádné potwrzenj. Kdo přjčinou byl té roztržky a kdo přispěl k tomu, že se to tak skončilo, o tom zpráwy nenj. Opisy tohoto potwrzenj gsou na rok 1592 kladeny, patrně ne dle chwjle, kde potwrzenj se stalo, ale dle času, kde se státi mělo.

Beneš Chyšský z Špicberka probošt a nepořádek w obci Wyšehradské z gednánj dotčeného.

Beneš Chyšský z Špicberka, negstarššj kanownjk sw. Wjta, děkan u Wšech Swatých a probošt Boleslawský, byl od Rudolfa 5. června 1593 proboštem na Wyšehradě učiněn. Při installacj ouřad konšelský a měšťané na důkaz poddanosti přjtomni wždy býwáwali; tehdáž ale, ačkoliw gim oznámeno bylo, kdy pan probošt uwáděn bude, mimo primasa žádný nepřišel. A oni w tom rozumně gednali dle cjsařského nařjzenj. Beneš si na to stjžnost wedl u cjsaře 12. ledna 1594, načež přjsné poručenj přišlo, aby Wyšehradštj poddanost a poslušenstwj proboštu proukázali, a z toho žádným obyčegem newykračowali.

Dne 10. ledna 1595 kapitola se sešla w bytu probošta Beneše. W té kapitole zwoleni byli za kanownjky Wáclaw Albjn z Helfenburka, kanownjk Pražský, Jan Mečlowinus, děkan Prachenského krage, a Wawřinec z Hellis, děkan Litomyšlský. Altendorf byl od cjsaře potwrzen na děkanstwj, ale Wyšehradštj nechtěli se wjce od žádným řjditi, gen cjsařem. Za to některé osoby ouřadu Wyšehradského konšelského přišli do wězenj na hrad Pražský, a tam chtjce wězenj sobě uskrowniti, purkmistr a konšelé na mjstě wšj obce upsali a list takowý na památku do kněh ouřadu hegtmanského na hradě Pražském odepsati dali, w kterémž se pod trestem zawázali, že budoucně děkanu gakožto wrchnosti swé náležitě poslušni budou. To upsánj se stalo 20. února 1595, neb mezi tjm dne 28. ledna t. r. Beneš probošt dokonal a u sw. Wjta na hradě Pražském pohřben byl. Toho roku w postě obnowil na Wyšehradě obecnj radu Jan Altendorf děkan.

Innocenc Moniža probošt.

Dne 8. června 1595 Rudolf proboštstwj Wyšehradské Innocenci Monižowi, protonotárn apoštolskému, kanownjku a kantoru kolležiátnjho kostela Hlohowského, kaplanu swému dworskému dal pro dobré, ctné a šlechetné chowánj a pro platné a pilné služby, kteréž gest k zaljbenj cjsařskému prokázal. Rodem byl

Wlach. Nemusel tento muž na Wyssehrad se přestěhowat až r. 1579, kde cýsař mu nařjdil, aby tu dle obyčege gako wrchnost radu městskou obnowil.

Nebylo za geho časů wjce kanownjků než čtyři, totiž: kněz Jan Wilimowský — Tomáš Kornix, Wáclaw Albjn, Pawel Pistorius děkan Karlssteinský. R. 1596 byl wikář, genž péči dussj spolu obstarávwal, Gabriel, po něm za něgaký čas kněz Wjt z Žatce, pak byl farářem w Dřewčicjch. R. 1599 byl wikářem a farářem Ondřeg Henricius.

R. 1603 byl Pistorius za kanownjka zwolen; toho času wznikl duch cjrkewnjho práwa. Kapitola počala gako wyhražená společnost gednati. R. 1604 na den 23. a 24. února měsjce swolal probosst kanownjky do kapitoly; kanownjci dwa gménem ostatnjch děkanu oznámili, že gsou pohromadě, aby kapitola byla, aby žádný ji neobtěžowal, kapitolu gak na děkana slussj, řádně držeti, což děkan i učinil. Powoláni byli gako ku pomoci Šebestián Lambert z Furnariis, arcigáhen Sawonský, a Bartoloměg Wyřich, w práwech licenciát.

Welmi hlučně se w kapitole gednalo, aby pořádek a pokog nějaký se ugednal, gak w kapitole tak mezi děkanem a probosstem.

1. Musil se každý kapitulár wykázati, že pořádně wolen a potwrzen gest.

2. Statuta kapitolnj gak dalece možná, wyhledati a předložiti.

3. Gaké fundace gsou a gak se gim zadost činj.

4. Gak se o stawenj kostela kdo stará.

5. W gakém stawu kostelnj ornáty a nářadj gsou.

6. Poznamenánj wsseho aby bylo.

7. Wyssetřowati se má, gak to stogj s residencemi kanownických, zdali negsou odprodány neb odcizeny.

8. Zdaliž gměnj kostela a kapitoly roste nebo ubýwá?

9. Co se děge s gměnjm poddaných, dědictwjm a základy sirotčjmi? Toto wsse gen pana děkana se týkalo. Tu měl pán děkan horkou lázeň. K rozsouzenj těchto 9 částek, o kterých rozepře byla, zwolen byl od kapitoly probosst Pražský tehdegssj a nadřečenj páni Lambert a Wyřich. Mezi 15 dnémi mělo se těm komisařům co potřeba, z gedné i z druhé strany podati, čeho na listech

17*

a ſprávách potřebj. Děkan Altendorf wyſtawěl w koſtele ſw. Petra a Pawla presbyterium. Mnohé zbožj kapitolnj prodal a darowal, se gměnjm tak ſi počjnal, že kapitola geg s děkanſtwj ſwrhla. Na to Wáclaw Albjn z Helfenburka, bratr abatyſſe u ſw. Giřj na hradě Pražſkém, prw kanownjk u ſw. Wjta, arcigáhen, pak proboſſt w Staré Boleſlawi a r. 1604 za děkana Wyſſehradſkého zwolen, r. 1606 zemřel a na Wyſſehradě pohřben byl.

Beržhauer geſſtě nápis náhrobnj widěl před mřjžj u welkého oltáře. Admodum Reverendus ac nobilis Wenceslaus Albinus ab Helfenburg S. Metropolitanæ Ecclesiæ Pragensis Archidiaconus Vetero-Boleslaviensis et Wissehradensis decanus obiit in die translationis S. Ludmillæ An: 1606 et hic sepultus. Orate pro anima ejus.

Děkan Altendorf uſlyſſew, co kapitola uſtanowila, na řjzenj zemſké, na cjſaře, na ležata papežſkého, i na papeže ſtjžnoſt zanáſſel, poſledně ku ſwé ruce kanownjka Jana Wilemowſkého doſtal. Ale wſſe mu nic neproſpělo a on pokoge ſi nedal až také r. 1606 dokonal, neb toho roku 6. března geſſtě žaloba proti němu geſt do Řjma ku ſw. Otci pſána a r. 1607 dne 9. února byl Materu Gniſen za děkana zwolen.

Přjprawa k nowému pořádku w kapitole.

Gakkoliw duch nepokoge uwnitř i zewnitř panowal, předc neuhaſla poſlednj giſkra ſmyſſlenj cjrkewnjho křeſtanſkého, a ta ſe roznjtila tak, že když wſſe zlé ſe ſtráwilo, ona hogné paprſky prawdy a moudroſti wydáwala. Co prawého geſt, konečně předc ſwjtěziti muſj. Newjm, kdo byl genž ſepſal náſledugjcj domněnj, genž mělo ſloužiti za základ uſtanowenj a zákona kapitolnjho. Gſou to myſſlénky zagiſté duchem ſwatým wnuknuté, a proto prawého ducha kolležiálnjho cjrkewnjho dokazugj.

1. Žádný nemá wolen býti za ouda koſtela Wyſſehradſkého, genž u giného ſjdliti powinen geſt. A kdo by z oudů Wyſſehradſké kapitoly čaſem ginde prebendu neb beneficium doſtal, tjm ſamým přeſtáwá býti oudem Wyſſehradſké kapitoly. Kanownjků aby bylo aleſpoň ſſeſt, geden z nich aby byl kuſtos a farář, začež má měſjčně

10 tolarů a domek u kostela, který si sám wywolj, a gako kanownjk prelát (kustos) prwnj mjsto po probosstu a děkanu a půl winice Gabrielowa nazwané.

2. Děkana magj wssickni a gen oni dle cjrkewnjch prawidel woliti z kapitoly, před wolenjm magj přjsahou stwrditi, že kterýkoliw wolen bude, chce být kapitole wěren, děkan podpjsse před installacj přjsahu a powinen gest mezi 6 měsjci potwrzenj od papeže zaopatřiti.

3. Děkan musj sjdleti u kostela, aniž se smj wzdáliti leč s powolenjm kapitoly, od papežského wyslance dowolenj si wymůže. Potřebowal by král službu geho, tu děkan swého mjstoděkana z kanownjků zwolj a kapitola potwrdj.

4. Ani geden oud sám, ani celá kapitola nemá zbožj kapitolnjho ani zbožj poddaných prodáwati a odcizowati.

5. Nemá se nic nagjmati než gen na 3 léta, leč služebnjku kostela na dni žiwota, piwowár, wápenice a cihelna na 6 let pronagmouti se může, tak také dům, genž by přjliš chatrný byl, a nágemnjk na swůg penjz ho zřjditi dal. Takowé smlouwy podepsány býti musegj od wssech neb wjce kanownjků, pečeti přitisknuty wlastnj a kapitolnj, a musj připsáno wždy býti: kostela sw. Petra a Pawla, negwyššjmu biskupu Řjmskému zrowna poddaného, sic listy ginák zřjzené žádné platnosti nemagj.

6. Listy a pečeti i knihy kapitolnj w truhle w sakristii kostela Wyssehradského ať se chowagj pod dwogjm zámkem, kljč geden má mjti probosst, druhý děkan, geden sám nikdy nemá truhly otwjrati.

7. Prawomocnost na Wyssehradě patřj oběma, prw panu probosstu gako hlawnj osobě; když radda přjsahu skládá, sljbj poslussnost negprwé králi, pak probosstu, pak děkanu a kapitole. Přjgmy má společné a wydánj také společné, a listy od prawomocnosti wyhotowené pečetj probosstskou i kapitolnj zaopatřeny býti musegj.

8. Co se týká skutečného řjzenj, to ať geden a sice probosst wede, ať obnowuge raddu neb starou potwrzuge, rozepře ať mezi nimi soudj, neb geho mjstodržjcj, králowským powolenjm ustanowený.

9. Probosst gako negwyššj hlawa kapitoly nemá nad sebou než papeže a krále. Při installacj musj důstogněgssjmu oudu kapitoly slib složiti, poslussnost papeži, wěrnost králi, ochranu kostelu, zwelebenj a dobré kapitoly. Děkan přjsahu složj probosstowi, poslussnost pa-

peži, wěrnost probosstowi, králi, kostelu a kapitole dle starého spůsobu.

10. Nedorozuměnj mezi oudy kapitolnjmi probosst rozwede a srowná.

11. Služebnjky kostela zwlásstě učitele, zpěwáky a kantora ať děkan ustanowuge, w nedbalosti ať probosst ho napomjná, neb na outraty děkana sám ustanowuge.

12. Dle swobod probosststwj nenj sice probosst na byt u kostela wázán, nyněgssj ale pan Innocenc Moniğa se tjmto ustanowenjm zawazuge, že chce pro čest a sláwu Božj w domě probosstském u kostela bydleti, přál by, aby to i geho nástupnjci činili, neb alespoň w Praze někde zůstáwali, mše swaté na Wyssehradě sloužili, a nebo aby mjstodržjcjho ustanowil, genž by ho w časném i w duchownjm náležitě zastáwal.

13. Probosst má zbožj swé od kapitoly wymjsené a w tom se s kapitolou neřjdj (gen piwowár a wápenici magj společně), předce nyněgssj probosst za sebe i za nástupnjky swé slibuge, že nechce ginač zbožj nagjmati, než na hoře ustanoweno bylo na tři léta.

14. Každý prelát a kanownjk tohoto kostela má při installacj zwlásstě přjsahati, že nikdy při žádné přjležitosti neswolj, aby tento kolleğiátnj kostel sw. Petra a Pawla s ginými spogen neb k ginému přiwtělen byl dle sněmu Tridentského sess. 24. cap. 23. A kdyby který kanownjk neb prelát něco takowého se opowážil, tjm samým a w té chwjli wyobcowán gest z kapitoly a za wyobcowaného geg probosst, genž gako ochránce kostela krále předstawuge, takowého wyhlásiti powinen gest. Tak bylo možná kapitolu Wyssehradskou s pomocj Božj ochrániti. Nebude-li Pán ostřjhati města, nadarmo bdj, který ostřjhá ho. Pán ukrátj wěku tomu, genž kostelu tomu sskoditi se snažj.

Rozepře o kostel Blah. Marie Panny ginák také sw. Alžběty s utraquisty.

Nenj známo, od které chwjle w kostele Beatæ M. V. de humilitate, při kterém sspitál byl pro chudé poutnjky pod Wyssehradem na Botjči a nad silnicj, strana pod obogj swé schůzky držeti

počala, ale giž za drahný čas ge zde mjwala. Papež gak známo giž dáwno pod obogi přigjmati dowolil, a arcibiskup Pražský Antonjn giž moc měl a práwo, na kněžstwj swětiti žáky negen pod gednou ale i pod obogj, a kněžj pod gednou posluhowali swátostj oltářnj i pod obogj spůsobou. Při tom ale byl weliký nedostatek kněžstwa. Administrátor konsistoře hořce nařjká, že páni a rytjři od něho žádagj na statky swé kněze, on že gim posloužiti nemůže. Z Frankfurtu a Lipska kněžj, neb lidé, genž se za takowé wydáwali, do Čech přicházeli a tu cjrkewnj služby nepořádně wykonáwali. Moniča probosst a děkan Altendorf gako wrchnost chtěli wěděti, co a gak se w kostele tehdáž sw. Alžběty nazwaném děge, nařjdili primasu a radě, aby klječe od toho kostela kapitole složili, a gim též oznámili, že magjc kapitola kněžstwa řádného důstatek i žákowstwo we sskole, správu a pozor obého mjti chce. Pokudžby kdo z sausedů Wyssehradských žádal, že gemu podlé řádu cjrkwe swaté, gakž Concilium Tridentinum w sobě obsahuge a snessenj wssech třj stawů zawjrá, pod obogj spůsobou w témž kostele od nassich kněžj řádných posluhowati se bude, též křtem i pochowánjm mrtwých těl. Rada byla tomu wolna, kostelnjk ale Hawel Smoljk klječe odewzdati se zdráhal. Na druhý den klječe přinesli a pan probosst wzaw s sebou rektora sskolnjho a gednoho služebnjka swého tu w kostele wsse popsati dal. To se stalo na den sw. Hawla r. 1602.

Z fary sw. Wogtěcha kněz pod obogj na Wyssehradě w tomto kostele posluhowal. Tomu probosst a kapitola přjsně zakázali, aby se wjce do správy kostelnj na Wyssehradě nemjchal. Primas a rada wedla sobě stjžnost u cjsaře na probossta a děkana, gakoby gim překážky činili w službách Božjch pod obogj, a žádali mjti klječe od kostela naspátek. Zatjm se blj̇žil den sw. Alžběty. Umjnila si kapitola, aby uctiwost pro tento chrám Páně se zbudila a zwelebila, na ten den slawnost wětssj konati a gako pout něgakou zřjditi, když tehdáž kostel ten sw. Alžběty, ač nedobře, nazýwali. Byl tehdáž u sw. Jakuba na Starém městě Pražském kazatel, gehož lid rád poslauchal, gmenem Zachariáš. Toho pozwal probosst na kázanj.

W neděli před sw. Alžbětou, gjžto auterý připadalo, bylo ohlássenо w několika kostelјch Pražských, že ta pout konati se bude. Na ponděles umjnil sobě probosst s wědomjm pana arcibiskupa rekonci-

liowati. Byl prý poskwrněn skrze něgakého nekněze, gménem Motousse, faráře w Podskalj u sw. Wogtěcha, kterýž w tomto kostele Wyssehradském často posluhowal a sloužil, kterýž ale pak z Prahy i ze země České byl wypowězen. Wyssehradssti dowěděwsse se o tom, dwéře u hřbitowa i u kostela zámečnjkem odewřjti dali, wsse zapečetili a stráže postawili; ti we dne i w noci po pořádku z města wysýláni gsouce se střjdali od neděle až do outerka. Tak překážku učinili, aby probosst nic w ty dni w tom kostele činiti nemohl, neb oni na swém stáli, aby Tomáš Soběslávek, farář od sw. Wogtěcha w Podskalj, sloužil Wyssehradským. Byli též umluweni, že chtj tu u téhož kostela, též u sw. Pankráce útokem hnáti, aby gim w tom sedláci okolnj nápomocni byli, gestliby probosst něgakého násilj proti nim užjwal, i branného we Wyssehradské bráně k tomu měli, aby i on na bráně na poplach udeřil, což on bez wůle wrchnosti učiniti se spěčowal. Tak pouk překažena byla. Kazatel Zachariáš na den sw. Alžběty kázal u sw. Petra na Hoře. To se dálo r. 1602. Patrný to důkaz, gak w cjrkwi wsse zmateno bylo, a gak hrozné přjprawy se dály pod zástěrou pokoge ku zhoubě králowstwj Českého w 30leté wogně. Duchownj hořkost a rozptýlenj gednoty cjrkewnj strhla wsse požehnánj, wssecky zewnitřnj ústawy; kde duchownjho žiwota nenj, tu tělo čerwi zžjragj.

Přjsná policie na Wyssehradě.

Následugjcj artikulowé pro zachowánj řádu dobrého od pana probossta a od pana děkana Wyssehradského nařjzeni gsou a držeti se magj pod pokutami w nich doloženými. Léta 1603 na den sw. Scholastiky.

1. Kdož by z konsselů w čas a den radnj do rady nepřissel k wykonánj powinnosti swé bez opowědi purkmistra, nemage hodné přjčiny, ten aby propadl do pokuty 10 gr.

2. Kdož by nepřissel k určité hodině, o kterou by se snesli, purkmistru se omluwena neučinil, k té hodině že dostačiti nemůže, 5 gr. pokuty dá.

3. Purkmistr a konsselé, též primas do domů swých obsylek sousedů a schůzek dopousstěti nemá, a nemagj než do mjsta radnjho pod pokutou 6 gr. se scházeti.

4. Purkmistr a konssclé aby nepečetili woskem čerweným, než zeleným, gako předkowé gegich, gakýchkoli (owssem nic newyměňugjce) listů a psanj pod pokutou 6 kop gr. a takowá pokuta panu probosstowi a děkanowi náležeti bude.

5. Žádný z konsselů též z sausedů z obce nemá a nebude moci žádnému giné mu dáti supplikacj gakýchkoli a kterékoli wrchnosti by náležely, spisowati, nežli pjsaři radnjmu, w kteréž každé komu by gi psal, wedlé sněmownjho snessenj podepsati se powinen bude, a kdož by ginému komu takowau supplikaci psáti dal, ten aby propadl pokutě panu probosstowi a panu děkanowi 5 kop gr.

6. Žádný z sausedů i podruhů aby djtek swých ke křtu swatému nedal nésti k giné faře wen z města Wyssehradu, lečby prwé kaplanu neb faráři sw. Petra, nechtěl-liby, aby to děťátko od něho pokřtěno bylo, 30 gr. Mjss. dal.

7. Žádný saused ani nágemnjk neb podruh aby těl mrtwých pochowáwati wen z města Wyssehradu při giných farách nedal, by se i ginde kladlo, lečby nechtě na hřbitowě (gakž oni gmenugj sw. Alžběty) mrtwého těla pochowati, kaplanu neb faráři sw. Petra 30 gr. Mjss. dal, a rektorowi sskolnjmu s žákowstwem též 30 gr.

8. Slawnosti wýročnj, kteréž se w těchto slawných městech Pražských wykonáwagj, wedlé kompaktát na ně se wztahugjcjch, též aby powinni byli wykonáwati, ginám žádný nechodjce, pokudž by na Wyssehradě k wykonánj swému nepřissly, pod pokutou 1 kopy gr.

9. Řezujci w čas a den vigilij, suchých dnj, též w postě nemá a nemagj masa gakéhokoli prodáwati w krámech ani w domech swých, aniž gich w týž den požjwati pod pokutou 1 kopy gr. a wězenj trestem 3 dnj. Z kterýchžto pokut posledujch panu probosstowi s panem děkanem dwa djly a rychtaři s pjsařem třetj djl náležeti bude.

Šenkowánj piwa a wjna r. 1602—1603.

Piwowár nagat byl, a bylo od sw. Wawřince až do sw. třj Králů 10 warů, w kterých na wýstaw se uwařilo 228 sudů wěrtelů bjlého piwa. Tehdáž trogj piwo se wařilo: bjlé, hořké a popenějné. Přespolnj piwa w Praze se pila: Rakownické, Slanské a

Žatecké. Wyssehradssti měli také chuť na přespolnj, a ssenkýři by nasi byli odbyt měli. Powstala mrzutost o to mezi wrchnostj. Toto bylo řjzenjm zemským rozsouzeno: Když we wrchnostenském piwowáře piwa nenj a sausedé z Nowého neb Starého města piwo k ssenkowánj berou, ať ge berou tu, kde wrchnost předpjsse, a platj posudné z každého sudu wěrtele bjlého piwa 4 gr. bjlé, z popeněžného 6 gr. bjl., z hořkého 15 gr. bjlých. Když wrchnostenské piwo ssenkugj, posudného z něho neplatj.

Kdyžby některý sauseb pro sebe chtěl od ginud piwo mjti, tu mu swobodno bez posudného, ale musj se u pana děkana ohlásiti, aby žádný podwod nebyl. Na piwa přespolnj a na wjno gak bjlé tak čerwené pan děkan sám plat uložj, když toho potřeba nastane. Z domácjho wjna, gaké komu na winicjch geho Bůh požehná, nic neplatj.

Napadlo panu purkmistru Pražskému zapowěděti ssenkowánj wjna na Wyssehradě w kapitolnjm domě u piwowára. Pachtýř piwowáru i domu onoho odwolal se na swobody Wyssehradské. Úředník purkmistrowský dal na to odpowěď: Wyssehradských swobody, Nowoměstských hodiny, Staroměstská kassna, Malostranské mlegny, to wsse aby pozlatil krawským legny. Na sstěstj řjkali tomu pánu, genž asi tak zlatit uměl, Florián. Měla kapitola mnohé půtky s winičným úřadem, až ředitel zemský knjže Lichtenstein powěděl, co purkmistr činiti má, a co ne, gak dolegi se dočteme.

Děkan Martin Gnisen z Kobachu.

Moniğa probosst po smrti Altendorfa a Albjna děkana rowně tak málo srownati se mohl s Maternem. R. 1606 byl mor w Praze, dwůr a znamenitěgssj páni se z Prahy wystěhowali. Na Wyssehradě tjm nedorozuměnjm mezi probosstem a děkanem wsse na různy, tak že rada Wyssehradská a obec konečně newěděli, koho poslauchati magj. Mnoho obywatelů bylo pod obogj, ti giž tjm samým proti probosstu i děkanu nelibost měli, a w kostele sw. Petra a Pawla swátosti přigjmati se zdráhali a pro sebe kostel pod Wyssehradem sw. Alžběty, gak oni řjkali, mjti chtěli. Kostel sw. Petra byl rozstawen, hřbitow okolo nebyl náležitě ohražen, dwoge

wrata, ale obě bez dweřj, po hřbitowě mnoho welikého kamenj, tak že hroby bez obtjže kopány býti nemohly.

Pro neustálé mrzutosti ani sausedé rádi tu nebydleli, ani kdo při chrámu Páně posluhowal, ani do chrámu Páně, na procesj a giné pobožnosti s chutj chodjwal. R. 1604 Simeon Straka, rektor školy, od pana děkana byl tjsněn, gakoby se wjce probošta držel, žádal o propuštěnj a spolu, ge-li možná, aby byl wyplacen. Měšťané žádali purkmistra a radu, aby obstarali, by mohli těla umrlých na pořádný hřbitow pochowáwati. Byli to arci kališnjci, genž wýmluwy hledali, aby k sw. Petru mezi lid pod gednou se nepochowáwali. Obec na probošta stjžnost wedla, že berně od nich wybjrá, a kwitance od králowských bernjch neodewzdáwá.

Tak cjrkewnj, občanské i hospodářské wěci w nepořádku byly. Za těchto a wjce za některých předešlých časů prodáwal a zastawowal zbožj kostela Wyšehradského kdo gen mohl, probošt, děkan, purkmistr a rada Wyšehradská, gakkoli od dáwna nařjzeno bylo, aby bez wědomj králowského nic prodáwáno nebylo. Newjm, gakým spůsobem se stalo, že Rudolf cjsař w neděli družebnou r. 1605 dekret wydal, aby se žádný ani probošt, ani děkan, ani kdo giný pod strátou swého beneficium neopowážil, co odprodati neb gak tenkráte mluwili, handfest dáti na zbožj zádušnj bez wědomj krále, a wšechny handfesty neb upsánj na zbožj kapitoly a kostela Wyšehradského zmařil, za neplatné wyhlásil, genž bez wůle krále wydány byly a nařjdil, aby se wšemožně hledělo ke kostelu zase přiwesti, co takowým spůsobem odcizeno bylo. Tak stály wěci na Wyšehradě, když Kobach děkanstwj nastoupil. Zlostnj, zlj a neswornj, marné cti a důchodů žádostiwj lidé nechtj strpěti giného wedlé sebe, čjm se stáwá, že we společnostech, gako gest kapitola, wše neobsazeno zůstáwá, když takowý duch ďábelský do společnosti se wloudj. Kanownjků nebylo gen Pistoriusa. Tak daleko to nešlechetnost lidská přiwedla. Zdaliž newidj a nepoznáwá geden každý, že by o Wyšehradě a o kapitole Wyšehradské ani památka wjce nebyla, kdyby wyšší mocnost negwýš dobrotiwá nad tjm poswátným mjstem byla nebděla a ge neostřjhala!

Matern Gnisen z Kobachu, kanownjk Wratislawský, bohoslowj učenec, cjsaře Rudolfa II. kaplan, byl wywolen za ka-

nownjka a za děkana nagednon, aniž o tom co wěděl, dne 9. února r. 1607. Byl toho času před morem w Litoměřicjch, kde se zatjm dwůr zdržowal. Wolenj to se stalo od Moniğy proboſſta a Pawla Pistoriusa kanownjka u přjtomnosti opata Karlowſkého a proboſſta Zderazſkého, genž byli gako ſwědci, a notáře apoſſtolſkého a cjsařſkého Adama Klaterſkého. Správu o tom dostal Gnisen w Litoměřicjch, aniž pak wolenj toho přigmouti chtěl.

Zdá se, že apoſſtolský legát u dwora Rudolfowa to nastrogil, aby Gnisen wolen byl, na geho domluwu přigal Gnisen tu hodnost. Swědomitý muž byl, chtěl kanownictwj Wratiſlawſké složiti, awſſak legát mu welel, aby ge podržel. Proč to? aby negaká wráſſka předc na něm zůstala proti geho wůli. Dne 22. února geg gako kanownjka inſtallowal Pistorius, na děkanſtwj druhý den geg usadil Moniğa proboſſt se wſſemi obřady a wſſj ſláwou a obec Wyſſehradſká mu poſluſſnost a poddanost podánjm rukou ſljbila. Matern zasezené berně musil platit, dům děkanský oprawowat, a kostel čistit. On hned w březnu měsjci sakristii zřjdil, okna udělati, a pro kostel obrazy zaopatřiti kázal, na to ze swých wlastnjch peněz 400 kop Mjſſ. wynaložil. To wſſe se stalo do ſlawnosti sw. Petra 1607. Proboſſt Moniğa i obec Wyſſehradſká žaloby proti němu na cjsaře zanesli neb Moniğa pokoge na tomto swětě neměl. Co obec proti děkanowi měla, netýkalo se osoby Maternowy, gako nařjzenj giž dáwného. Proboſſt žádal na děkanu wěci, kterých ani na Altendorfowi nežádal, pole, luka na ostrowě, sám chtěl správu wésti obce Wyſſehradſké.

Rozsudek wyſlance papežſkého, giný od Rudolfa II.

Moniğa po smrti dwou děkanů bez wědomj wſſj kapitoly poznamenánj úřednj wſſech wěcj, priwileğia, knihy, pečeti, listy, kljče kostelnj sám o swé ugmě wzal a k sobě přigal, zwláſſt rozličné účty i penjze. Matern obwiněn gsa, omlouwati a práwa swá zastáwati musel. Načež od Jana Štěpána Feraria, biſkupa Verčelenſkého, legáta papežſkého úsudek wyſſel, aby ostrow děkanu patřil, gako před tjm, též pole okolo Botjče. Z ohledu peněz po děkanech má proboſſt poznamenánj učiniti, mnoholi přigal, má se

náležitě wykázati, co a nač wydal, a ostatnj děkanu složiti, aby on ge wynaložil na čeleď kostelnj a potřeby, r. 1607 dne 11. kwětna. Toho roku ustanowil Moniža administratora mjsto sebe, gak práwo měl. Rozepře trwala pořád, ustanowil cjsař kommissaře, aby se porownánj mezi tjm administrátorem a děkanem stalo. Stalo se, a dne 21. února 1608 Rudolf to porownánj potwrdil. Znělo takto:

1. Administrátor správu poddaných Wyssehradských bez pohorssenj práwa gedné i druhé strany děkanu poponsstj wssak tak, aby gak w gednánjch kapitolnjch, tak i w giných nápodobných potřebách administrátor přjtomen býwal, práce cjrkewnj a powinnosti probossta zastáwal a děkanowi radou swou dle možnosti swé nápomocen byl.

2. Wssecky důchody od úmrtj z města Hory Wyssehradu ode dne tohoto narownánj až do třj let zcela a zouplna k potřebám a k stawenj kostela obráceny býti, po wygitj pak třj let gedna polowice děkanowi, a druhá administrátorowi wycházeti magj.

3. Administrátor má mjti wssechny užitky a důchody téhož probošstwj, gakož také polowici důchodů z piwowárn, cihelny a wápenice.

4. Domu, w kterémž probosst obydlj swé mjwá, spolu i s winicj wětssj i menssj až do zdj kostelnjch, pokudžby probosst bytnostj swou přjtomen nebyl, kanownjk téhož kostela s powolenjm probosstowým na djle užjwati má, pakli by chtěl probosst tu sám osobně zůstáwati, powinen bude týž kanownjk z něho mu se uhnouti.

Ostatnj práce Kobachowa po odchodu probossta Monižy do Wlach. Dobrodinci chrámu Páně.

Cjsař nařjdil Monižowi probosstu, aby se do Wlach odebral. Swědomj geg nějak hryzlo, že Wyssehradskou obec utiskowal, an před odchodem welikou litost a milosrdenstwj nad tou obcj ukázal, že tak chudá a ubohá gest. Giž probosst Berka z Dubé gj powolil, aby w pečeti užjwala wosku čerweného. Moniža gim to zapowěděl. Aby po sobě důkaz swé milosti Wyssehradským zanechal, kázal list weliký wyhotowiti a ge obohatiti tjm, že gim opět swobodu udělil, pečetiti čerweným woskem, což se stalo 7. listo-

padu 1607. Ševcovský pořádek od něho památku měl, on ševcům privilegia dal, a daroval jim na obci místo k vystavení 10 stánků.

Po odchodu tohoto cizince počal Kobach svobodně pracovati zajisté k dobrému kostela a kapitoly. Školu do pořádku uvedl, a jistému muži, jenž pod Vyšehradem ve špitále u sv. Alžběty jako pokutou učil, a Martin Nykolaides Brodský se jmenoval, tam učiti zapověděl. Byl on kališník a tu škola pro dítky pod obojí k 50 letům již byla. Uměl se pořádně brániti. Již v květnu 1607 dal veřejné poručení, aby všickni držitelé, jakéhokoliv způsobu jsou zboží kostela Vyšehradského zápisy se náležitě vykázali, sice že zboží ať dům neb zahrada, vinice neb luka, lesy neb pole jsou, kostelu připadnou. Dům na Vyšehradě tak vydobyl, jakkoli těžce. Ten dům vystavěl a zřídil a za kanovnickou residenci určil, 200 kop vlastních peněz naložil v nedostatku kostelních důchodů. Jsa Slezák muže výborného Maximiliana Vavřince Strugia r. 1608 za vikáře přijal, kterýžto horlivě kázal, služby Boží nábožně konal, děkanu ve všem nápomocen byl. Dne 29. ledna 1608 byla generální kapitola, záležela ze dvou osob: děkana a kanovníka Pistoriusa. Tu byli voleni kanovníci: Kašpar Arsenius, děkan kostela Pražského; Simon Brosius, probošt a sufragán Pražský; Jan Sixt z Lerchenfeldu, arcijáhen Plzeňský; Daniel Ungar z Geučic, děkan Smečenský pak probošt Litoměřický.

Přísahu, kterouž každý kanovník při installací vykonati a složiti má, od legáta Římského Antonína Kagetána, arcibiskupa Kapuánského potvrditi dal, což se stalo 22. dubna 1608. Jakkoli opatrný muž byl, předc velikou vinici jinak děkanku, pak Nerhofku zvanou, kteráž nyní slove Nagmanka, za 3700 kop Míšš. prodal, za 700 kop malou vinici opět koupil, a 3000 kop v Mostu uložil pod věčný ourok a sice 1000 městu Mostu a 2000 bratrstvu Blahoslavené Marie Panny tamtéž. Dostal ročně 180 kop ouroků, a ty určil pro kanovníka sídelního, kteréhož usaditi se snažil. Tohoto ouroku až dosavade užívá nejstarší kanovník a farář, ale mnoholiž z toho zůstalo. Zle učinil kapitole, kdokoli co odprodal, na oko a na okamžení něco vyzískal, ale po všecky časy a v skutku kostelu uškodil.

Roku 1609 residenci kanownickou dostawěl a dne 12. března na den sw. Řehoře r. 1610 w kapitole Wawřince Strnžka za kanownjka zwolili a do té nowé residence uwedli, a 200 kop ročnjho důchodu mu wymjslili až do času, kde by prebenda zwýšena býti mohla.

Kobach opustil děkanstwj Wyšehradské okolo sw. Gjřj r. 1610. Zanechal kostel i kapitolu w mnohem lepšjm stawu a pořádku, než to nalezl. Byl Němec, česky neuměl, byl z horka nakwašené powahy, u dwora gako kaplan cjsařský měl wážnost, a legát papežský mu přál, a tak mu bylo možno, to dobré, co na Wyšehradě docjlil, spůsobiti. On neustoupil. W kostele byl welký oltář a kůr spořádán, sakristie zřjzena, u sakristie hned oltář sw. Františka, po druhé straně oltář a kaple dobře zřjzena, dešťowské Panny Marie nazwaná. Okolo kostela byly wystaweny 4 domky pro stráž a pro gistotu. K tomu přispěli ale slawnj dobrodinci Ondřeg Hanewald, cjsařský rada a tagemnjk, dostal obraz Marie Panny, o němž se prawj, že od sw. Lukáše Ewangelisty malowán gest. Práce zagisté mistrná gest. Ten obraz darowal Hanewald ke kostelu Wyšehradskému. Panj Hanewaldowá rozená Erstenberg z Freienthurnu, obnowiti geg dala a dwěma pozlacenýma s kamjnky ozdobenýma korunkama okrášlila, kaplu wymalowati kázala a oltář zřjdila. Též ornát, dalmatiky a antipendium hedbáwné, kwětowané na bjlé půdě zaopatřila, dwa střjbrné pozlacené swjcny, gednu střjbrnou lampu a 200 kop peněz položila, aby z ouroků swětlo do nj se zaopatřilo, a mnoho giného prádla a potřeb kostelnjch tomu kostelu darowala.

Pan Hanewald obětowal 40 zl., panj též 40 zl. a giný dobrodinec, pan Hertl gménem, 40 zl. na ozdobenj kostela, z těch 4 domků geden panj Hanewaldowá druhý pan Hertl wystawěl, kterýžto pán i oltář sw. Františka zřjdil. Kapli a oltář sw. Pawla obráceni na wjru, giný dobrodinec pan Pawel z Kransekek obnowil.

Panj Šternberková darowala dwě čerwené korouhwe též i střjbrnou pozlacenou nádobu.

Gak spustlé a schudlé to mjsto bylo, předc we wážnosti stálo tak, že se ho znamenitj lidé ugjmali.

Anna Marie Erstenbergowa z Freienthurnu dne 27. řjgna 1608 zemřela, a w kapli, kterouž za žiwa zwelebila, pohřbena byla. Náhrobnj kámen má znamenitý s tjmto nápisem: Memoriae sempiternae: Anna Maria Erstenberga a Freynthurn vixit annos 34, menses 9 dies 25. Obiit 1608. 27. octobris. Andreas Hanewaldus ab Ekersdorff R. M. intimus consiliarius uxori desideratissimae etc. etc. tolik we zdi. Na zemi kámen a nápis: Misericordias Domini in aeternum cantabo. Prawý sslechtic a ssl͡echetná panj to byla.

Probosst Kasspar Arsenius z Radbuzy, děkan Petr Linteo.

Kasspar Arsenius, scholastik u sw. Wjta, byl administrátorem probosststwj Wyssehradského po odchodu Monigy do Wlach. On smlouwu učinil s děkanem Kobachem o spráwě na Wyssehradě gak gsme čtli.

Roku 1609 byl probosstem skutečně a po 5. letech, gsa děkanem kostela sw. Wjta, probosststwj Wyssehradské složil. Byl muž wýborných darů, pilný, pracowitý a horliwý. Pessina mnoho chwalitebného o něm wyprawuge. Byl též spisowatel, kázanj při rekonciliacj chrámu Páně sw. Wjta a swěcenj toho oltáře, pak knjžka o Blahoslawené Panně Marii a o diwech, kteréž se děgj před gegjm obrazem w Staré Boleslawi tiskem na swětlo od něho wyssly. Dle té knjžky Balbjn psal historii Boleslawskou.

Na Wyssehradě měl rozepři s děkanem o ostrow, gsa toho domněnj, že probosstům patřjwal, i o spráwu a panstwj nad městem Wyssehradem, nic ale neswjtězil. Kobach o sw. Giřj složil děkanstwj r. 1610 a Petr Linteo z Pilsenberka, měsstan Plzeňský a farář w Staré Plzni, děkanstwj Wyssehradské nastoupil. Čas, kdy byl za kanownjka wolen, nenalezl gsem. To byl opět muž podlé srdce Božjho, gakého kostel a kapitola Wyssehradská potřebowala. Pro slawné skutky a zásluhy předků a pro krew newinně na těchto mjstech pro zachowánj prawého učenj Kristowa a čisté prawdy Božj cezenou, má toto mjsto w paměti zůstati a proto Otec nebeský milostiwým se prokázal, a wždy časy tak řjdil, že znamenité a slawné okrasy kostel i kapitola zbaweny nebyly.

Zmohla a spořádala se kapitola, gak od dwou set let spořádána nebyla. Neměl wětssjch přjgmů, než geho předkowé, nebyli časowé pohodlnj, neb práwě za geho dnů spustossili Pražané pod obogj kostel i kapitolnj stawenj wssechno toho času, když Pasawsstí wogsko Malou stranu dobylo. Co ale w kostele dražssjho bylo, to děkan do zámku snésti a ukryti dal. R. 1612 bylo weliké powětřj, tak že střecha na kostele a giných stawenjch i zdi od něho porouchány byly. Na spráwu toho naložil přes 200 kop. Tu ale pan probosst s 45 kop. a pan Pistorius kanownjk s 100 kop. nápomocni byli. Půlletnj sebrané peněžité přjgmy, genž na berně ustanoweny byly, zloděgj ukradli, předessli (pjsse Linteo) wýběrčj, kterýmžto přináleželo, pro berni přigjti. Při tom wssem děkan pořádně gak probossta, kanownjka tak služebnjky kostela wyplácel. Kazatedlnici obnowil, 25 kop na ni wynaložil; na řadu stolic w kostele wydal 7 kop 46 gr., od sprawowánj warhan dal 13 kop 38 gr., knihy, prádlo, konwičky, wosk, wjno a co giného ke kostelu potřebného bylo, zaopatřil. O stawenj sskolnj a učitele dobrou péči měl. Na listy kapitolnj truhlu zaopatřil, která ho stála 10 kop. Při rabowánj Nowoměstských na Wyssehradě archiw zachráněn zůstal, okno genž do zadu sslo, bylo zazděno a přede dweřmi stála almara na ssaty, která sice trpěla, ale dweře k archiwu dobře zaslonila. To bylo w děkanském stawenj u kostela. Linteo oučty prwnjho roku swého děkanowánj takto zawjrá: „A tak toho prwnjho děkanstwj mého léta (od sw. Giřj r. 1610 až do druhého sw. Giřj rok počjtage) wydáno z důchodů děkanských přes 600 kop. Co sem pak při wytlučenj děkanstwj bezděk (ač ginde nachowáno) wydal, kdo to sečte? kdo zaplatj? Dominus pars haereditatis meae et calicis mei, ille est, qui restituet haereditatem meam mihi. Amen.

Ku konci oučtů r. 1613 toto poznamenánj udělal: „Až potud gest třjletý zasloužilý mého děkanstwj důchod, gakpak-koli bjdně zwyupomjnaný a wybraný, z kterého se přisslo samému kanownjkowi za 3 léta sumy očisstěné 600 kop Mjss. dáti, i rád bych se podjwal, kterak neb kudyby mi se z něho wykázala na tři léta zasloužilá duppla 1200 kop. A poněwadž mi Pán Bůh dal takměř dočkati čas sw. Hawla w létě přjtomném 1613, gistě i ten celý mně náležj a gest můg wlastnj, a nad to mým nákladem urostlé wjno.

Tak ten dobrý stareček welmi hospodařil, sám swou rukou welmi drobně a pořádně psal, 8 i 10 knih papjru ročně oučtuge po 5 i 6 gr. knihu, čerweného wosku také mnoho spotřebowal, z čeho widěti gest, že mnohé práce měl. Ne pro swůg zisk, ani pro marnou slávu, ale pro čest a chwálu Božj to činil, proto geg také Pán sjlil.

Staw Wyssehradu.

Gak-koli zámek, kostely a kapitolnj stawenj pobořeny a některé z kořene wywráceny byly, předc město Hory Wyssehradu do oka dobře padalo, ať ge kdo z které-koli strany zhljžel. Wrch Hory byl zdmi od Karla IV. wystawenými až dosawád od skály nad Wltawou k polednj a wýchodnj straně až k Botjči potoku ohrazen. Cestou od Tábora slawná brána trogjho oddělenj a každé oddělenj čtyry wěže magjc gesstě stála, na bráně znamenitěgssj zwonek, že geg po wesnicjch okolnjch dobře slyssetí bylo. Od brány ku zámku gedna, ke kostelu druhá, a w prawo od kaple sw. Martina třetj ulice ssla. Náměstj na rowině od hřbitowa k wýchodu a po sstř ku Praze se táhlo, radnj dům w čele stál. Domy nehrubě weliké předc ale mnohé s gednjm poschodjm, každý ale měl winičku neb zahrádku u sebe. Na rowině pod zbořeným kostelem sw. Jana Stětj, gdouc od kaple sw. Martina w tu stranu gako do Slup, byla weliká louže, schránka na wodu dessťowou, kde lidé pleny a lunty wypjrali.

Od kostela dolů ku sw. Alžbětě též ulice se táhla. Pod skalou k wodě piwowár, cihelna, wápenice a některé domy stály. Tu kde nynj město stogj, zahrady byly a w nich asi 3 neb 4 domy. Kostel ssindelowou střechou přikrytý měl malou wjžku se zwony malými, wěž s welikými zwony stála na tom mjstě asi co nynj. K půlnočnj straně byly winičky s přjbytky, ku polednj straně stál swoboden. Tu mezi kostelem a zdmi zámku stála sskola a po dále k západu domky proto wystawené, aby lidé k opatrowánj kostela gako strážnj tu bydleli. Kapitola byla probossstem, děkanem a 5 kanownjky obsazena. Děkan a negmladssj kanownjk u kostela bydleli, tento byl s sebou farářem; sskolnj učitel čili rektor měl 62 kop ročně, a 10 kop měl z lássky přidáno, warhanjk 13 kop, zwonjk

službh i za oběd 10 kop, pulsantowé (snad 2) službh i za oběd 6 kop 20 grossů. Kalkant 1 kopu; disskantisté. To byli služebnjci kostelnj.

Celá rada obce záležela z následugjcjch powinnostech a hodnostech: Primas, genž se purkmistrem psal, 12 konssclů, pjsař radnj, rychtář, pjsař rychtářůw, starssj obecnj dwa, desátnjci 4, wýběrčj posudného 2. Cechowé byli tři: Řeznický, ssewcowský a kregčowský, z nichžto každý měl 2 starssj. Wssickni tito byli měsstané a řemeslnjci, gakž to i w Praze a ostatnjch městech po králowstwj bylo.

Staw politický a mrawný.

Wyssehradská obec gest w skutku obraz w malém celého králowstwj Českého, a celé takměř Ewropy těchto časů. Národowé o wjru mezi sebou, a poddanj s mocnáři w sporu, spokogeni s řjzenjm a správou nebyli, práwa a swobody mjti žádali, gakých wláda gim dáti a powoliti djlem nechtěla, djlem nemohla. Žiwobytj a obchod na Wyssehradě ssel, lid w liternjm uměnj i w řemeslech wycwičen byl, ale rozdělen we wjře, pod gednou a pod obogj swobodni býti chtěli, a pod správou kapitoly setrwati se zdráhali, z čehož neposlussnost, trucowitost, swéwolnost, a z toho opět giné nepořádky a nemrawy wznikly, tak že kapitola z toho ohledu stjžnost u krále wedla, aby pořádek mezi nj a obcj Wyssehradskou uweden byl. Zadala kapitola listy a důwody swé, kterými dokazowala, že Wyssehradssti poddáni gsou kapitole; Wyssehradsstj, listu žádného nemagjce, swými obyčegnými důwody, odwoláwánjm se na starožitnost swého domněnj o swobodách, žádost na proti kapitole též na krále zanesli. Král wydal dne 25. srpna 1611 resoluci, aby Wyssehradsstj we wssem se s probosstem, a s děkanem, i s celou kapitolou řjdili, nic bez gegich wědomj nečinili, gim poslussnost a uctiwost we wssem zachowali, a gako poddanj we wssem se drželi. Ku prohlássenj té resoluce a ku porownánj o posudném byli ustanoweni tito komisarowé: Urozený Krisstof Albrecht z Roupowa, Wjlém z Landssteina na Sosni, statečný Ctibor Tiburcius Zdárský ze Zdáru na Kladně, radowé králowsstj a hegtmané Starého, Nowého, Menssjho měst Pražských, slowútný Adam

Rysenberský z Janowic, úředník podkomořjho, a poctiwý Erazim Haydelius z Rohnssteina, též Simon Kohout z Lichtensteina, radowé králowsstj. Dne 2. zářj, na který prohlássenj resoluce určeno bylo, přigeli nadřečenj páni komisaři do děkanstwj na Wyssehrad mimo pana ze Žďáru a pana Erazima Haydeliusa. Sessla se i celá kapitola mimo Pawla Pistoriusa, kterýž mjsto sebe měl důstogného a welebného kněze Jakuba Chymarhca z Rurenmundu, G. M. C. wrchnjho almužen správce, probossta Litoměřického. Mše sw. byla držána, pak w domě děkanském byla u přjtomnosti celé obce weřegně resoluce čtena: Po wyhlássenj resoluce pan probosst učinil uctiwé poděkowánj pánům komisařům stoge. Potom pak sedna, učinil řeč ke wssem Wyssehradským takto:

„Wy Wyssehradsstj wssickni, kteřjžto wjce než po dwě léta wssetečnostj zoumyslnou takowých gste nám přjčin podáwali, gakož byste nás sobě za nic neważili, nynj giž wjte o gisté wůli G. M. králowské. Nepochybugeme, že tak poslussně k nám se zachowáte. My naproti tomu wás fedrowati, opatrowati a slussně ochraňowati gako kdy prwé neopomineme. Čehož také wy od nás, gako wěrnj nassi milj od wrchnosti swé se nadjti a očekáwati máte. A protož na znamenj takowé wěrnosti, poslussnosti a poddanosti za potřebné soudjme, abyste nám před G. M. pány, pany komisary předně pečet městskou, kterouž od nás sobě swěřenu a propůgčenu máte, a posawád se s nj skrýwáte — složili. A potom poněwadž gste toho na onen čas, když gsem gá za probossta a welebný kněz Petr Linteo z Pilsenburku za pana děkana uwozowán a installowán byl, pominuli wěrnost, poslussnost a poddanost (gakž gste tjm powinni byli) slibowati, to nynj abyste naprawili, a tak geden každý obzwlásstně až do poslednjho nám rukou dánjm slibowali. Pak-li by z wás kdo tomu odepřel, budeme se wěděti dále, gak k takowému gako páni zachowati."

Bylo žádáno, aby k tomu od pánů komisařů přidrženi byli. Což se stalo. Tu Samuel Gerloch položil před G. M. pány komisaře pečet a djl wosku čerweného, Bartoloměg Kropáček pak položil klječe od radnjho domu. Pan z Roupowa odwedl obé panu proboßtu do rukou. Potom Wyssehradsstj

wssickni geden po druhém podánjm ruky panu proboßstu a děkanu wěrnost, poslussnost a poddanost slibowali. Bylo tu 46 sausedů usedlých, ginj tři nepřissli. Kteřj se nedáwno oženili a do obce přigati nebyli, byli 2. Měsstských synů gak ženatých tak neženatých bylo 7. Nágemnjků tu zrodilých 10, odginud 6. Ti genž nebyli na Wyssehradě zrodilj, ani neměli zakaupenj, toliko slibowali poslussnost, uctiwost a ssetrnost k wrchnosti zachowati, k poddanosti negsauce zawázáni.

Urownáno bylo o posudném, aby ge platili, gak dáwno určeno gest. O náboženstwj ustanoweno, aby nuceni nebyli, a pohřeb buď u hlawnjho kostela sw. Petra a Pawla, nebo u sw. Alžběty neb gak nynj pletli u sw. Jana Stětj. Tak wsse pomateno měli, byl to kostel wlastně B. M. V. de humilitate u sspitála panes peregrinorum někdy nazwán, nynj zbořen. Toho léta na den Božjho Těla w laužj na Wyssehradě na proti kostelu sw. Jana Stětj gest od gedné wogačky nenadále, když w té laužj knoty, aneb gakž gmenugj, lunty prala, djtě zasstrcené a do džbánu wecpané nalezeno. Stal se pokřik, kdo by se té wraždy byl dopustil. Druhou neděli po sw. Trogici osoba gménem Katřina Petřjčkowá w kostele u sw. Wogtěcha Menssjho w Podskalj omdlela. Od žen gsauc ossetřowána byla spatřjna při nj některá znamenj gako ssestinedělky. To bedliwě wyssetřowáno bylo, až ona se přiznala, že djtě mrtwé porodila a w tom džbáně do lauže hodila. To wyssetřenj proboßst a děkan na krále zaslali a o radu žádali. Byla tato osoba Petřjčkowá z milosti práwa a přjčin při tom gistých toliko biřicem za bránu wywedena, a třj mile wzdálj od měst Pražských wůkol wypowěděna, pod propadnutjm wssech těch milostj, gestli by kde bljž byla postjžena. Wssjm tjm kapitola pokoge neměla. Nepokogný lid a mezi njm hlawnj buřičowé Wáclaw Šwehla, Šelakowský a Diwiš Šabatecký neustále lid popauzegjce, wrchnosti nesnáze a obci outraty dělali, tak že na sta kop grossů ničemně wydáno bylo, neb giž od 3. srpna 1609 neustále se saudili.

Giná pomoc nebyla, wrchnost ty negwětssj dwa buřiče přinutila, aby se z Wyssehradu wyprodali a se wystěhowali.

Kdykoli Wyssehradssti na kapitolu psali, podpis musel býti: „Wěrnj poddanj“ a titul: „Pánům milostiwým G. milosti“; sice trestu hodni byli.

Zákon od wrchnosti pro obec Wyssehradskou wydán 15. zářj 1611.

I. Co se náboženstwj dotýče.

Ačkoliw bychom s apostolem sw. Pawlem gako libé duchownj chtěli, aby wssickni Wyssehradssti u wjře a náboženstwj gako my byli, a se s námi srownáwali, tak aby nám z nich někdy před trůnem welebnosti Božské snažegi přissło odpowjdati, wssak poněwadž wjra dar Božj gest a wůli geho swaté náležj, slitowati se nad kým ráčj, ano gak pjsmo dj: Těžko gest naprawiti, kým on pohrdne, na giném negsme, aniž gsme posawád byli, než žádného k wjře nassi nenutiti, leč by sám Pán Bůh gi wljti w srdce geho ráčil.

Nicméně aby pobožnému nadánj a mjněnj slawných knjžat a králů Českých i cjsařůw Řjmských, kteřj kostel náš založili a nadali, gak skrze nás, tak i skrz poddané nasse podlé negwyšssj možnosti zadost se dálo, poněwadž Wyssehradssti k témuž kostelu gako k matce (od kteréhož wsse swé magj) přináležegj, tomu chceme:

A) Aby dle staré powinnosti, pro okrasu služeb w něm Božských netoliko na každou wýročnj slawnost, ale také na každou neděli a w každý zaswěcený swátek (byk ráno byli, kde chtěli) wssak na welkou mssi swatou a kázánj slowa Božjho do téhož kostela chodili, a každý wedlé powolánj swého na mjstě sobě ukázaném zůstáwali.

B) Na procesjch, gakž toho na Wyssehradě od starodáwna ten obyčeg pobožný gest, kdyby ty držány byly, aby býwali, gakž i na wýročnjch gitřnjch.

C) Swátky od cjrkwe swaté zaswěcené aby swětili, a w nich od wsselikerých pracj hmotných a prodáwánj pohorssitelných se zdržowali, pod prodánjm toho, co by se tak na prodeg wyložilo.

D) Co se křtu swatého, oddawek a sskoly dotýče, poněwadž od toho gak kněžstwo, tak žákowstwo při kostele nassem gest, a na

ně se od nás beze wssi gich Wyssehradských obtjžnosti nemalý náklad wede, a protož co magj doma, toho aby gjnde nehledali, a služebnjky o toho kus chleba připadného z oumyslu nestrogili. Gak pak-koliw kdyby kdo čeho takowého náležitě při nás wyhledáwal, z uznánj potřeby na gistý spůsob mohli by i toho užiti. S strany pak pohřbu, tak se to bude opatrowati, aby ne wssickni gednostegně platili, než gak by kdo bohatssj neb chudssj byl, a wjce neb méně zwoněnj a giných při tom wěcj byl žádostiw.

II. Co se ouřadu konsselského dotýče.

A) Magjce purkmistr a konsselé dle powinnosti sobě daných lidské sprawedlnosti w určitý den a to gmenowitě každou ponděli (kromě když by swátek od cjrkwe swaté zaswěcený překážku učinil) řjditi, a lidi w gegich potřebách wyslýchati a gistou hodinu k zasednutj (srownáwagjce se s giný mi postranný mi práwy), aby se snessli, a té žádným spůsobem nepřerussowali, pod skutečnou pokutou, kterouž by sobě nařjdili, leč by který konssel časně (a to po každé) se před Geho Milostj panem děkanem, na němž skutečný regiment a správa gich Wyssehradských záležj, a genž tu ustawičně zůstáwagjcjho přimjti budou, oponěděl, že pro tuto a takowou přjčinu do rady přigiti dostačiti moci nebude, a potom se také w tom u purkmistra ohlásil, že od G. M. pana děkana dowolenj má, a to aby se zaznamenalo.

B) 1. Na to purkmistr a konsselé weblé swých powinnostj pozor dagj, aby se nic buď w radě, neb kdekoliw gjnde od žádného před se nebralo, co by na ugmu neb zmenssenj panstwj nasseho býti mohlo. Po tom pamatugjce na swé hrozné záwazky, aby soudy sprawedliwé bez ussetřenj osob, gak bohatému tak chudému, wykonáwali. Ortele wssak zwlásstě, kdež by se wěcj nĕgakých těžkých neb lidj poddaných sousedů a obywatelů Wyssehradských dotýkalo, bez gistého se dotázánj wrchnosti, a nebyla-li by w radě bez požádánj za naučenj, aby na žádného newynássell, pod swobodným ke každému k wrchnosti se odwolánjm.

2. Žádných zápisů, smluw, kssaftů bez gistého wědomj a dowolenj wrchnosti do kněh aby newkládali.

3. Co se pečetěnj listů a giných potřeb wsseligakých dotýče, to aby woskem zeleným, poněwadž bez zwlásstnj na to wýsady od probossta, děkana a wssj kapitoly i potwrzenj králowského ginou nelze, pečetili, a to po každé s wědomjm a wůlj S. M. pana děkana, kdyby tak koliw bylo potřebj co pečetiti. Wsse pod skutečným trestánjm gak purkmistra a konssele tak i pjsaře radnjho.

C) Berně králowské, když by gaké uloženy byly, dwa přednj z ouřadu, které tak wrchnost k tomu obeře, přigjmati k sobě budou, a ge S. M. panu děkanu k přiznáwacjm listům zouplna odwozowati. Peněz pak sirotčjch purkmistr a konsselé ani sobě ani ginym půgčowati nebudou bez zwláštnjho wrchnosti powolenj, ano z nich se při každém obnowenj rady před touž wrchnostj sprawowati powinni budou.

D) Purkmistru a konsselům i to náležeti bude, aby toho bedliwě ssetřili, aby žádný nágemnjk neb podruh neřku-li soused cizopanský a odginud zběhlý aneb zle chowalý na Wyssehradě se nezdržowal, skrze kteréhož by pak wrchnost zaneprázdněnj, tak město nějakou ouhonu nésti mohlo. Než gak by co takowého kde nawětřili, aby to wrchnosti bez odtahu oznámili.

E) Důchod pak purkmistru a konsselům za gich práce tento se z lásky pousstj, že wsseligakých peněz depozice a giné běžné přjpadnosti, gako gsou zachowacj listowé a smlouwy wsseligaké, buď mezi sousedy aneb ginými učiněné a stálé. Přjpadnosti od kssaftu, ku kterémuž by od wrchnosti powoleno bylo. Co se dotýče přjgemného, to, ačkoli w moci wrchnosti zůstáwá, tak gakž gegj wěc gest, propousstj. Ale tak a na ten spůsob aby w tom náležitou mjrnost zachowali. Pak-li by kdy koho chtěli přetáhnouti, aby ukonce se o to k wrchnosti, (co se také rozuměti má o přjgemném do cechu) ničjmž gim wjce nebyl powinnowán, než co by tak wrchnost wyměřila. Nic méně pokaždé do manuálu w listowně aby se zapsalo, že na poručenj wrchnosti do obce gest přigat, i přjgemné odwedl. —

III. Co se ouřadu rychtáře a pjsaře dotýče.

Na to bedliwý pozor dáti magj, aby se w městě dobré welebilo a zlé tupilo, w domjch ssenkownjch ani w giných zwlásstě pak

čaſu nočnjho neřádů a powyků žádných, a nad to we dni Páně nedělnj a ſwátečnj páleného pitj (zwláſſť do mſſi ſwaté) prodáwánj, tance, hranj w koule a giných nápodobných rozpuſtiloſtj po ulicjch dokonce žádnému nepřehljdali, nýbrž to wſſe ſe přetrhowalo, treſtalo a pokutowalo.

A čemu by ſami ſnad odolati nemohli, na wrchnoſť ſe čaſto wznáſſelo. Pakli by ſe zde na Wyſſehradě w čjmkoli domě neb přjbytku, buď wlaſtnjm, neb nágemném nĕgaká lotrowina mužſkého neb ženſkého pohlawj kdy ukázala, tou ſe má rychtář ugiſſťowati a do wězenj bráti, aby ſnad Wyſſehrad napoſledy za něgaké hnjzdo wſſj lotrowiny gmjn nebyl. W čemž ſe také newymiňugj ani domowé kapitolnj, aby do nich neměl rychtář chobiti, krom proboſſtſkého, děkanſkého, kanownického, zwonického a ſſkoly, ale i tam powolenjm wrchnoſti, ſeč by ſám rychtář býti nemohl, ponocnj, deſátnjci a ſouſedé mu na pomoc budete. Rychtář a pjſař geho platy pánům powinné w giſtých lhůtách, gak ſe gim kde poroučj, budou wybjrati, a ge kdež náležj, odwozowati, beze wſſeho gich za ſebou zadržowánj.

IV. Co ſe dotýče ſtarſſjch obecnjch.

Ačkoliw předeſſle od toho býwali, aby ke gruntům, až wzeſſla-li by gaká kdy o ně rozepře, dohljdali, ale my poznáwagjce wěc tu zbytečnou býti, gſouce ſami páni těch gruntů wſſech na Wyſſehradě, nad tjm ruky držeti neopomineme, aby žádnému žádného ſe ſkrácenj w gruntech nedálo, toliko když ſe to na nás čaſně wzneſe. Ale těch powinnoſť bude (zanechagjc wrchnoſti wſſelikterakých wýchozj a mjſt na gruntech naſſich wyměřowánj, wykazowánj aneb pod plat ukládánj) leč by gim wrchnoſť o čem takowém ze gména poručila.

A) Powinnoſť ſtarſſjch obecnjch bude, w každé ſuché dni komjny wyſſetřowati, aby (čehož Pane Bože chrániti rač) od ohně ſſkoda ſe žádnému neſtala.

B) Na to magj bedliwý pozor dáti, aby žádných nečiſtot gak před domy tak po ulicjch a zwláſſtě co ſe hnogů ſkládánj dotýče, ſe nepřehljdalo, nýbrž uklizelo; kdo by pak na gegich napomenutj nedbali, na wrchnoſť to čaſně wznáſſeti.

C) Platy k obci z lásky puštěné w gistých artikulich njže obsažené a zapsané tolikéž w každých suchých dnech počnouc od negprwé přjštjch bedliwě wybjrati, a z nich na obecnj potřeby nakládati. Toto pak pro obecnj dobré, odkudž by předně pjsaři radnjmu plat ročnj wycházel, a potom giné potřeby k ouřadu gako časem knihy, papjr, wosk se kupowaly, radnj dům oprawowal, wězenj šatlawnj nespouštělo a naposledy služebnjk rychtářůw neb šatlawnj opatřenj mjti mohl, nařizugeme a z lásky propouštjme, aby k obci wycházelo a se platilo ročně:

1. Nágem z radnjho domu a ze zahrady při něm ležjcj, co by se toho koliw kdy kterého roku scházelo.

2. Z krámů masných z gednoho každého o každých suchých dnech počnouc při negprwé přjštjch po wyhlášenj instrukce této po 15 ǧr. Mjš. od každého bez odpornosti, aby se k obci (kromě krámů zádušnjch) skládalo a platilo.

3. Geden každý obytný při práwě, kdežby gaké hokynářstwj neb něgaký obchod (buď on nágemnjk neb podruh) na ǧruntech prowozowal, též o každých suchých dnech po pěti ǧrošjch bjlých z takowého obchodu k obci aby odwozowal a platil.

4. Každý nágemnik negsa soused, ale toliko při práwě obytný, by žiwnosti žádné newedl o každých suchých dnech po pěti ǧrošjch bjlých, a každý podruh, by třebas na den dělal, po gednom ǧr. Mjš. aneb gednou w rok po 4 ǧr. aby obci odwozowal a platil.

5. Gedenkaždý soused aneb sauseda, (kdež se také rozumj i páni Pražané) držjcj domy a stodoly na Wyšehradě, krom domů kapitolnjch, magjcj zahrady, štěpnice neb winice při domjch malé neb weliké o každých suchých dnech po 2 ǧr. bjlých. Kdož by pak zahrady, štěpnice neb winice při domě neměli, tehda po gednom ǧroši bjlém pro obecné dobré, aby desátnjkům odwozowali a skládali bez odpornosti, do wygitj toliko dwou let. K wynahraženj wšak toho obci, co takměř tři léta pořád zadržáno, a na oprawu radnjho domu každý řeznjk z každého masného krámu po 2 kop. Mjš. a každý krosnář a řemeslnjk obytný po 1 kop. Mjš. při těchto toliko suchých dnech dáti budou powinni, a nic wjce.

Gakož také, kdo by tak z obytných neb podruhů hlučněgšj obchod wedl, podlé uznánj w některé suché dni bude se naň moci s wůlj wrchnosti wjce uložiti. Čehož wšeho gak mnoho tjž starssj obecnj přigmou, též nač se co toho obrátj, w každé suché dni G. M. pana děkana při přjtomnosti některých z ouřadu osob počtem dostatečným sprawiti budou powinni.

V. Co se powinnostj desátnjků dotýče.

Těch powinnost gest a bude, když by se gim od G. M. pana děkana buď oustně aneb skrze rychtáře neb pjsaře ouřadu geho poručilo, do obce obsjlati, ginác nic pod skutečným trestánjm. Též sausedy a obytné při práwě na ponůcky, též na gitřnj při slawnostech wýročnjch a na procesj časně obcházeti a berně králowské bedliwě objhati. Dáno w domě děkanském na Wyssehradě.

Tato instrukce zrostla na základu: Cokoliw chcete aby wám lidé činili, i wy gim čiňte, což zagisté postačj i tu negslawněgšj obec w pořádku držeti. Z nj widěti gest, w čem konšelský ouřad záležel, gak zřjzen byl a které powinnosti každá třjda měla. Neustálé přidáwánj, množenj a měněnj zákonů důkaz gest škázy podstatnosti těla občanského. Tak že kde negsjlněgšj kniha zákonnj, tu negbjdněgšj občanstwo, gako kde negwětšj počet předpisů lékařských, tu negméně zdrawj a negbližšj zahynutj žiwota. Lidská společnost gest palác na pewných piljřjch, kteřj w sjle a tloušťce přebýwagj, čjm wjce stawenj roste. Gsou wšak piljřowé tito: rozum, swědomj, zgewenj a zákon Božj. Rozum a swědomj se rozwjgj, čjm zgewenj a zákon se stkwj, a tito užitek hogněgšj přinášegj, rozum a swědomj tjm wjce oswěcugj, čjm wjce se rozwjgegj. Práwě gako při plamenu, čjm wětšj plamen, tjm wětšj swětlo, a čjm wětšj swětlo, tjm wětšj oheň. Gest-li zewnitř a wnitř podpor třeba, zle gest, zdi a klenutj chatrny. A práwě zákonowé zemštj a swětštj gsou ty zewnitřnj podpory, kterých když třeba nenj králowstwj a blaženost občanská pewně stogj.

Uspořádánj duchownjho řjzenj.

Marno gest správy wedenj toho, genž sám zřjzen nenj. Od hlawy má reforma se počjnati, a ge-li ona spořádána, pak od nj a z nj užitečné wypravowánj a pořádánj ondů wygde. O tom kapitola přeswědčena gsouc r. 1612 usnessenj kapitolnj sepsala, apoštolskému wyslanci u dwora cjsařského potwrditi dala, aby tjm žádný se ze zachowáwánj těch prawidel ustanowených wygjmati a šprýmů dělati nemohl. Za základ položila usnessenj kapitolnj od r. 1340, w kterém roce, gak gsme widěli, počátečnj a starobylá prawidla kapitolnj snessena, spořádána a obnowena byla.

To usnessenj neporussena zůstalo, nic na odpor gemu nowého se neustanowilo, nýbrž co potřeba newyhnutelná tohoto času a stawu kapitoly kázala, to se wyřklo. 34 oddělenj působilo toto usnessenj. Obsah zde gen položen gest.

1. Od krále náležitě gmenowaný probošt má býti od legáta w nepřjtomnosti geho od děkana, neb nenj-li toho od staršjho z kanownjků u přjtomnosti kanownjků installowán a přjsaha wypsána.

2. Děkan má přjsahu složiti do rukou legáta Řjmského, w geho nepřjtomnosti proboštu, nebo staršjmu kanownjku. W přjsaze pro děkana zwlášště se nařjzuge, aby děkan potwrzenj swého nikde ginde nehledal, než w Řjmě nebo u wyslance Řjmského.

3. Přjsaha kanownjka.

4. Děkan má osobně stálé a nepřetrženě u kostela w domě děkanském bydleti; též geden kanownjk, genž děkanu w řjzenj má pomáhati a farnjouřad zastáwati. Také geden wikář aby přigat byl, aby alespoň něgaký stjn byl kollegiátnjho spůsobu.

5. Ustanowuge kanownjku 200 kop Mjšš. za prebendu ze wssech kapitolnjch přjgmů, ať gsou menšsj nebo wětšsj.

6. Omlouwá, aby děkan neobtěžowal si kanownjku tolik dáti, bytby i geho duppla tolik newynássela.

7. Nebydlel-li by probošt we swém domě a gako kanownjk služby Božj nezastáwal, má wikáře obstarati a gemu wýžiwu dáti. Ten ať u kostela bydlj a děkana poslouchá.

8. Službh Boží aby pořádně lépe než dotud drženy byly. Ku starým slawnostem aby se slawnost Těla Božího přidala a hodinky w určitý čas se držely.

9. W ostatnj swátky a neděle aby alespoň nesspory oboge drženy a tertia spjwána byla po welké. Dřjwe má býti msse k Blahoslawené Marii Panně, kterážto giudy při rannj záři čtena bývala. Každou sobotu litanie k Marii Panně též roráte aby se držely.

10. Requie za zakladatele a dobrodince každé prwnj pouděljí w měsjci a každou středu w suché dni magj se držeti hodinky za mrtwé, welkými zwony zwoniti, a wssickni magj přjtomni býti. Tumba.

11. O probosstu, že gest prwnj osoba, w důležitých wěcech kapitolnjch má hlas, přjgmy odděleué od kapitolnjch, služby Božj w kostele dle swého swědomj konati má.

12. Děkan gest soudce a ředitel kapitoly, newyhnutelně u kostela bydleti má.

13. Ukládá se děkanu, aby chrám Páně často nawsstěwowal, a negen we swátek a w neděli, ale i we wssednj den služby Božj držel.

14. Kanownjk má w určitý čas mssi swatou čjtati, kázanj obyčegné držeti, swátostmi posluhowati a o čistotu oltářů se starati.

15. We wssednj den magj se kanownjk s wikářem gak we službách Božjch, tak w posluhowánj se swátostmi buď denně neb téhodně střjdati, o akcidence se děliti, tak aby kanownjk dwa, wikář třetj djl dostal. Msse se s panem děkanem tak rozwrhly, aby denně 2 byly slouženy.

16. Aby msse sw. w duchu cjrkwe za žiwé i za mrtwé obětowali.

17. Kdy má děkan, kdy kanownjk a kdy wikář na swátky malou neb spjwanou mssi mjti, gak w kázanj slowa Božjho se střjdati, a na kostel filiálnj sw. Jana také pamatowati.

18. Aby děkan bez wědomj kanownjků statků kostelnjch nenagjmal, neprodáwal.

19. Aby děkan w žádném kapitolnjm a w žádném giném domě netrpěl člowěka mužského neb ženského pohlawj pohorsslíwého neb zlé powěsti.

20. Usnesseni mezi probosstem, děkanem a kapitolou o meze we správě wrchnostenské města Wyssehradu o přjgmy z piwowáru, z ostrowa, ze ssosu atd.

21. Aby žádný do powinnostj druhého se nemjchal, w roze- při stjžnost na kapitolu zanesl, nikdy na swětské.

22. Kdokoliw z oudů kapitolnjch by druhého u swětských obžalowal, ztratj přjgmy a hlas w kapitole na celý rok, ano i wy- obcowán býti může.

23. Aby s arcibiskupem a s ostatnjmi kapitolami w přátel- stwj žiwu byli, kanownictwj aby se ale nedáwalo kanownjku giné kapitoly leč gméno.

24. Kanownjků aby bylo mimo probossta a děkana 6, ro- zenj Čechowé neb alespoň ze země k České koruně patřjcj, když česky umj a bljž Prahy bydljcj aby zwoleni byli, by snadno do kapitoly swoláni býti mohli. Kdyby cizozemec od krále za probossta měl usta- nowen býti, aby to skaziti wssemožně hleděli.

25. Ani děkanstwj, ani kanownictwj nemá zůstati prázdno, spjš wikář může přestati a geho přjgmy w kanownickou prebendu proměněny býti.

26. Po smrti děkana má sjdelnj kanownjk se swědkem wsse zapečetiti, w čas sepsané dluhy zaprawiti, a ostatnj dle poslednj wůle do patřjcjch rukou odewzdati.

27. Umře-li děkan bez testamentu, rozdělj se mohowitost geho na dwé, gedna polowice kostelu, druhá polowice na stegné djly se rozdělj k děkanstwj, ke kanownictwj a přátelům.

28. To samé děkan učinj po smrti kanownjka.

29. Chtěl-li by hodnost který složiti, má to kapitole oznámiti, aby ona nástupnjka obstarala.

30. Dwakráte do roka, okolo Hromnic a po sw. Petru a Pawlu, aby se kanownjci do kapitoly sessli, ostatek když třeba, má děkan kapitolu swolati.

31. W kapitole se má o důležitostech kapitolnjch gednati, a residenciálnj kanownjk ge má zapsati.

32. Knihy kapitolnj má mjti děkan pod ochranou, kanownjk má práwo si ge wyžádati.

33. Pečeť má býti pod dwogjm zámkem a děkan bez kanownjka nemá truhly otwjrati.

34. Priwilegij a listů nemá žádný u sebe mjti přes 8 dnj.

Paměti hoden gest podpis tohoto usnessenj děkana muže upřjmného, skussenćho a o kapitolnj dobre pečliwého: Gá Petr Linteo z Pilsenburku, děkan kostela Wyssehradského, podepsal gsem před Bohem a anděly geho doswědčuge, že ginak tomuto kostelu w oustosti postawenému spomoženo býti nemůž, než tjmto usnessenjm, aniž se lze ginak nadjti prospěchu gakého k lepssjmu geho, leč položenjm takowého základu. Mám zhola a naprosto za to před twářj Božské welebnosti, že oni nágemnjci čili lépe neprawidelnjci na winici, genž sto a wjce let kostel tento na mjsto negakého smetisstě, na které neřády, kterých se sami rádi sprostili, wyhazowali, gehož hodnosti a důchody na marnost, ne pak k rozhogněnj služeb Božjch a ku wzdělánj poddaných plnýma rukama brali, geden po druhém we swé moci měli, mám za to, že nezasluhugj-li býti wyhlazeni, alespoň co negdále od toho kostela odstraněni a zahnáni býti magj. Winice se giným odewzdati má. Petr děkan.

Sám každý usouditi může, že prawdu mluwil muž tento.

Berghauer podpis tento uwádj in Protomartyre.

Co si při tom myslil, kdo to dokáže? Zdali ale sám lepssi byl, budeme moci sami usouditi, až na geho časo přigdeme.

Wida kdes řadu obrazů twářnostj děkanů prawil: To gsou samj lidé zlé paměti. Zdál se mnohému ten úsudek utrhačný, mně ale připadl Jehu král Jsraelský, genž potřel kněze Baala, chrám zbořil, ale zlaté tele podržel a gemu se klaněl. Neostřjhal Jehu při wssj swé horliwosti, aby chodil w zákoně Pána Boha.

Linteo Litoměřický ginak Plzeňský z Pilsenburku, složil děkanstwj r. 1613 a zagisté toho roku také umřel. Že Berghauer a Hammerssmid r. 1615 geho smrt kladou, bude w pjsmu chyba. Neb oni Sixta z Lerchenfeldu r. 1615 za woleného děkana kladou, kterýžto giž r. 1614 děkanem byl.

Pořádek řeznický.

Negstarssj pořádek řemeslnický na Wyssehradě byl řeznický. — Kregčj se asi gesstě počjtali ku Praze až do toho času, sic by oni se měli negstarssj pořádek nazýwati.

Měli řeznjci swé krámy při domech, některé byly pohromadě zwlásst. Negstarssj gegich artikulé byli tito:

1. Který řeznjk we wsi bige a prodáwá, ten aby mezi nimi nebyl trpen.

2. Gestli by takowé maso do města nesl, aby gemu pobráno bylo.

3. Kdož by sobě pogal manželku, kteráž by na swé poctiwosti zle se chowala, aby mezi námi trpen nebyl.

4. Kterýž by mistr mladý chtěl býti mezi námi, ten aby také dobře zachowalý byl.

Usnesli se starssj stawěti masné krámy pod Wyssehradem, gak spůsob byl mluwiti u kostela sw. Alžběty, i dostali powolenj s tjm, aby z těch krámů děkanowi a kapitole ročně 10 kop platili a k obci z každého krámu zwlásstě 20 gr. bjlých. R. 1613 dostal pořádek obnowené artikule od kapitoly gako od náležité wrchnosti. Obsah gich gest:

1. Aby w tom pořádku poctiwého a přednjho řemesla řeznického nižádných neřádůw proti wrchnosti a obci, buďto skrze neřádného žiwota wedenj neb gináče skrze zlořečenstwj žádnému neprohljdali.

2. Kdoby mistrem býti chtěl, musj měssťanem býti, krám masný sobě zakoupiti, zachowánj dobré swé i rodičů též wyučenj řemeslu prokázati, co třeba zaplatiti a swačinu wssem mistrům učiniti.

3. Učedlnjka žádný nemá gednati bez wědomj wrchnosti, a pořádek ho nemá přigjmati. Při zgednánj dá učedlnjk libru wosku a po wyučenj též.

4. Mistr platj w každé suché dni do pokladnice 5 gr. Česk.

5. Na oznámenj cechmistrů má každý mistr w určitou hodinu se wynagjti w cechu; kdo by bez opowědi a přjčiny ustano-

wenou hodinou zamesskal, padne do pokuty 3 gr. Česk., kdo celý cech zanedbá 15 gr. Česk. nebo tři dni a noci wězenj ssatlawnj.

6. Mistr o dluhu až do 10 kop Mjss. má při cechu, gestli wjce u rady souzen býti, celý cech nemá wjce dluhů dělati, než by pořádně a w čas zaplatiti mohl.

7. Wssecka gednánj cechownj ať se w tagnosti zachowagj.

8. Mistrowá owdowělá poctiwě, se chowagjc, má do smrti řemeslo wésti, když do cechu zaplatj co třeba, čeledjn se gj má dáti a w pozoru mjti, aby gj wěrně sloužil.

9. Žádný řeznjk nemá wjce než dwa krámy mjti.

10. Žádný nemá howad nehodných zabjgeti, které by negmenssj wadu se mjti zdálo, má se cechmistrům okázati, sic platj 1 kopu gr. pokuty a maso se wezme a buď do sskol, sspitálů a ssatlaw se rozpossýlá. A kdo by po shlednutj howada nehodného a po zápowědi takowé předce zabil a zdělal, má řemeslo stratiti a řeznjkem neslouti.

11. Mimo wepřowý dobytek nemá nic řeznjk po domjch porážeti pod strátou toho, co by se zabilo.

12. Magj mistři mezi sebou se usnésti, gak by kdo do týhodnu mnoho porážeti měl, kdo má geden krám, na geden, kdo dwa, na dwa, aby možněgssj netisskl potřebněgssjho. A když by geden neměl zásobu na týden, ať s wědomjm cechmistra práwa swého na ten týden ginému postoupj, ale domácjmu.

13. W suché dni, času postnjho 40 dnů, w neděli a zaswěcené swátky aby se masa newykládala, neprodáwala w krámjch, ani negedla neřku-li neprodáwala, wsse co by se zastjhlo, propadne.

14. Ať žádný huntýřowánjm, to gest krom krámů masa wykládánjm řemesla nezlehčuge, sic ssatlawou bude trestán, byl-li by to cechmistr, na rok řemeslo stratj.

15. Aby čistota na sslachtatě byla a k smradu žádnému přjčiny nepodáwali. Gednoho neb dwa sslachtatské aby ustanowili, by každému, kdo by žádal, na sslachtatě dobytek zabjgeli.

16. Aby se wespolek snásseli, nepřekupowali, čeládky neodluzowali, a s lidmi o maso se smlouwali a nepřetahowali.

17. Starssj magj wrchnosti počet klásti z přjgmů a wydánj.

18. Wrchnosti z každého krámu na wěčnosť za tuto mi-

lost a za ochranu každého půlleta půl kamene čistého olege má se dáwati.

19. Aby starssi we wážnosti měli, a když by o tyto artikule nedorozuměnj powstalo, wrchnost je rozhodne a wyložj.

Zanechala si wrchnost práwo změněti i zrussiti dle potřeby tyto artykule, slibila také, když by pořádek něco přidati za potřebno widěl a wrchnost proti tomu nic podstatného neměla, že odepřeno gim býti nemá.

Dáno 26. srpna 1613.

Děkan Jan Sixtus z Lerchenfeldu.

R. 1614 byl děkanem giž mistr Jan Sixt z Lerchenfeldu, Pražský a Boleslawský kanownjk, protonotář apostolský. Že giž toho roku děkanem byl, ukazuge Antifonář, který on wázati dal, na deskách se nacházj: Sixtus decanus (1614). Za těchto časů asi to bylo, kde kapitola kostel nowě pokryti se snažila. Rudolf cjsař slibil, že 1000 tolarů kapitole dá. Za žiwobytj ale nedal, žádala kapitola po geho smrti, a král nástupnjk ten kostel slibem obdařil, aby celý nezhynul. Gestli co dostali, newjm. — Ačkoli Wyssehradsstj patrně nařjzeno měli, tisse a pokogně se chowati, předc gim neustále něco scházelo. Wrchnost do listů wýhostnjch, gak tenkráte způsob mluwenj byl užjwala toho slowa: že poddané, z poddanosti a z člowěčenstwj propoussti. Wyssehradsstj žádali, aby slowo člowěčenstwj wynecháno bylo. Co kapitola též učinila. Po několika letech chtěli opět, aby slowo poddanost z listů wynecháno bylo, co se nestalo. — R. 1618 byl Sixt učiněn probosstem Litoměřickým a děkanstwj složil. Byl welmi nábožný a bohabogný muž; on gak Tanner we spisech a žiwotě Chanowského wyprawuge, we mssi pokoře opakowáwal, gak byl od Boha, gsa w těžkém hřjchu, ku pokánj powzbuzen. Sloužil totiž mssi u oltáře sw. Wjta, na hradě Pražském, w prostřed té swaté oběti tak stratil zrak, že gi dále konati nemohl. Wzbudil litost skroussenou ze wssj síly swé a se wssj horliwostj, načež tolik opět swětla dosáhl, že sice gako we hluboké mlze prohljdage, předc mssi sw. dokonati mohl. Hned po mssi spowěd wykonal, a pak zraku zase nabyl. Na důkaz geho horliwosti a wýmluwnosti též

gak těžcj časowé byli, ak slouží následugjcj žádost ku králowským místodržjcjm:

„Wassi Milosti, Wysoce Urozenj Páni, Páni; Urozenj a Statečnj Páni Rytjři, Geho M. Králowské Páni Raddy w Králowstwj Českém, Místodržjcj, Páni mně wlásce křestanské dobrého přjzniwj.

W newyhnutedlné swé toho potřebě ponjženou supplikacj touto Wassjm M. w známost uwozugi, kterak bernjci králowsstj netoliko přicházegjce do domu mého děkanského na Wyssehrad, ale i do wesnic mých kapitolnjch mezi poddané dogjždégjce, dle patentů a listů mocných gim na to wydaných z bernj a sbjrek G. M. C. a králowské náležegjcjch gak za rok 1610, 1611, 1612, 1613, tak i za giná některá předesslá léta, wsse od několikerých Pánů předků mých děkanů Wyssehradských mně upomjnati a k zaplacenj doháněti nepřestáwagj, a toho při mě tuze wyhledáwagj, abych gim wsse neprodleně proti gistým kwitancjm weblé sumownjho snessenj a Wassjch M. přjsného poučenj odwedl a wyplatil, gináče sic že weblé powinnosti swé w statky a wesnice nasse u kostela nasseho se zwésti, k čemu kde přigdou, bráti, prodáwati, roztrhati a tudy sami sebe pokogiti že chtégj. Což by gistě s welikým podiwenjm a s nemalým poddaných nassich ublježenjm státi se muselo. Nebo oni lidé ubozj, berně a sbjrky wsseligaké, pánům swým předkům mým nad možnost swou každého času zcela a zouplna gsou odwedli, pročež k tomu aby s nenabytou sskodou swou znowu skládati měli, nutiti se nemohou a nemagj.

Že pak za pana předka mého ted posslednjho důstogného a welebného K. Petra Linteona z Pilsenburku původem ďábelským ta newázaná a bohaprázdná statku i krwe katolické až přjliš žjzniwá chamowina takowé giž zaplacené, shromážděné a wyčtené, ano i w pytljcjch přewázané berně a sbjrky léta Páně 1611, outerý masopustnj, prawý swátek takowé čertowiny přitrhsse na Wyssehrad, dům děkanský wysekawsse, kostel mocj otewřewsse spolu i s pytljky stáhli, wzali a pobrali a w mjstě tom gedinéem, totiž w domě děkanském wjce nežli za 2000 kop sskody nadělali a o giných zmjnky

nečinjm, protože patrná wěc gest. Kdež loupežnictwj neslýchané prokázawsse, ani žiwým ani mrtwým neodpustili, ale tyto giž po smrti zohawiwsse, giné prali, bili a newinně zmordowali. Což že se gesstě předku mému hned nestalo, řeč geho Česká a wýmluwnost přirozená, k tomu též hlawa ssediwá a twář welebně skromná příčinou gsou byly.

Ačkoliw tyranstwj swého mnohem dalssj památku na něm, nežli na giných w kusy rozsekaných gsou nechali. Nebo gsa on od nich náramně zbit a stlučen, málo kdy z lůžka wywstati, ba ani z mjsta se hnouti nemohl, až teď léta minulého 1613 za ginssjmi mučedlnjky K. P. prostředkem smrti časné se gest odebral. Kdož nám tedy takowého člowěka, kdo giné mnohé zas nawrátj? Kdo chrámy Páně zbořené zas wystawj? Kdo klenoty kostelnj, kalichy, patény, monstrance, ornáty, kdo knihy a giné wěci zaplatj? Sw. Pawel welj plakati s plačjcjmi a Kristus Pán litost mjti nad nuznými, gakož pak weliký gest skutek milosrdenstwj blјžnjho swého chudého, bjdného, nuzného litowati, wětssj mnohem geg w zármutku potěssiti, ale negwětssj gemu radou skutečně a pomocj neprodleně přispěti. Tu mjsto má, což Spasitel swěta knjžatům židowským powěděl: Milosrdenstwj chci mjti wjce nežli oběti. Poněwadž tedy my (mluwjm tuto o giných zádussjch a kostelјch obloupených neb uznáwám, že ge tak hrubě gak i mne nesstěstj zasáhlo), giného nic při Wassj M. gediné milosti, gediné slitowánj, gediné milosrdenstwj nežádáme a newyhledáwáme; račte prosjm na gméno Božj, genž gest proprium misereri, račte na gména swá wlastnj se rozpomenouti, račte skutkem milostiwi a milosrdni býti, račte se nad chudými, nad zbořenými a spustlými klásstery, kostely a chrámy Božjmi slitowati, nad služebnjky cjrkewnjmi ruku ochranou držeti, račte se za nás k králi Geho M. Pánu nás i wás wssech negmilostiwěgssjmu dostatečně přimluwiti, račte geg oblomiti, nám laskawého a milostiwého učiniti, tak gakž sami sobě gedenkaždý krále Krista, krále nebeského milostiwého, milosrdného a laskawého žádati a winssowati račjte. Gináče gestli se nám milost od milosti králowské a od milosti Wassjch nestane, berně a sbjrky zadržalé (gakkoliw skrowné) ale nám k shledánj a wyprawenj nemožné neodpustj, statků nassjch plundrowánj, prodáwánj a w ně se uwazowánj nezastawj, tedy by gistě wěc možná ani po-

dobná nebyla, abychom mohli wedlé powinnostj nassjch w mjstech těch od slawných předkůw nassjch králůw a knjžat Česských ke cti a chwále Božské wyzdwižených tjm pořádkem, gako kdy prwé, služby Božské konati za sstěstj, za zdrawj, za prospěch, gak G. M. králowské, tak i W. M., ano za mjr, za pokog země této a naposledy za wssecko obecné dobré dnem i nocj se modliti. Gá pak obzwlásstně, který gsem kusu chléba gesstě z toho děkanstwj neokusil, ale práce, starostj, soužení giž dosti pocjtil, gestli že bych měl o tu poslednj částku asi 26 poddaných gakkoliw chudých a potřebných přigiti, musil bych za swé wěrné služby zde w králowstwj Česském G. M. S. paměti Cjsaři a králi Rudolfowi přes 30 let wěrně a poddaně prokázané na swá stará kolena s mossničkou neb kabelj dům od domu (gako bosák něgaký) žebrat gjti, aneb (to w čemž se giž prwé předek můg před W. M. ohlásil) kostel i sskolu na Wyssehradě zamknouti, kněze i žáky a giné služebnjky kostelnj (kteřjž o hladu býti nemohou, a giného pluhu, giných obchodů newedou) propustiti a zlořečenj buď na sebe neb na ty, genž přjčinu k tomu podali očekáwati. Ale té naděge gsem, že gakožto páni rozumnj, páni křesťanssti, páni milostiwj k tomu přigjti dáti neráčjte, nýbrž mne i kostel můg w giž dotčených přjčinách sebe wždycky poručena mjti a nám wssem tak hrozně obraným a tak patrně zhubeným milosk tu, kteráž se pohořelým neb ginssjm nesstěstjm od Boha wssemohoucjho ano i od zlých lidj nawsstjweným wedle starobylého země této spůsobu prokazuge, laskawě prokázati, a zdwihnouce obstawunky a zwedenj wsseligaká, abychom gak my tak chudj poddanj nassi w pokogi býti mohli, w tom dostatečně nařjditi ráčjte. Pak-li by ginač býti nemohlo, a takowé tak nesskastně, tak newázaně pobrané berně a sbjrky wždy od toho splundrowaného děkanstwj a kostela zaplaceny býti musely, tedy aspoň tak w té wěci s G. M. negwyššjmi pány bernjky prostředkowati a to při nich nařjditi ráčjte, aby učinjc se mnou počet až do léta minulého pomalu, to gest po gednom stu kop Mjss. každoročně ode mě při času sw. Hawla až do wyplacenj sumy zadržené brali, a gá raděgi sobě a ústům swým tudy utrhnouce dalssjho spusstěnj kostela toho (někdy tak wzácného) obhágiti mohl, poněwadž by ginssjm spůsobem to býti nemohlo. Což tu koliw pro to chudé záduss a pro mne učiniti ráčjte, toho wsseho Bůh wsse-

mohauci hogná odplata býti zde i na onom swětě bez pochybnosti a gá W. M. toho se nehodnými modlitbami swými ano službami wlastnjmi a poslussnostj odměniti nepominu.

Kněz Jan Sirt z Lerchenfeldů,
děkan Wyssehradský.

Kanownjci s njm byli: Arsenius Plzeňský z Radbuzy, probosst Wyssehradský, arcigáhen kostela Pražského, Pawel Pistorius, Simon Brosius Horssowo-Týnský děkan kostela Pražského, protonotář aposstolský, kanownjk u sw. Petra a Pawla na Wyssehradě a u Wssech Swatých na hradě, Daniel Unžer z Genčic, děkan Smečenský, protonotář aposstolský a Comes Palatinus; Wawřinec Strnžius, sjdelnj kanownjk na Wyssehradě. To byli ti mužowé, za nichž se tak slawné a znamenité uspořádánj gak w kapitole tak obci stalo; byli si práwa swého wědomi.

Pawel Pistorius děkan.

Kasspar Arsenius probosst přál welmi Pawlu Pistoriusowi kanownjku, tak že k ruce geho probosststwj složil, cjsař se ale gináč rozmyslil a Pawlowi probosststwj nedal. Po wystoupenj Sirta z děkanstwj obdržel ge Pistorius rodič Žatecký, doktor w bohoslowj a wýborný mathematik, prw arcigáhen w Plzni, pak r. 1601 děkanem králowské kaple w Karlssteině, r. 1617 dne 27. čerwna wezl zlatou korunu ku korunowánj Ferdinanda II. do Prahy; 29. t. m. byl Ferdinand korunowán, prwnjho čerwence byla koruna s ostatnjmi klenoty opět na Karlsstein nessena. Byl též spisowatelem, „Kázanj sw. Jana Zlatoústého o nestálosti sstěstj a marnosti swěta zčesstil a wydal r. 1616." Též i „Kasspara Sopia králowskou radu hyspanskému králi, kterak by wsseligaké wálky wykonati mohl, w Praze r. 1621." Giná kniha od něho w rukopisu se nacházj w knjžecj Lobkowické knihowně. Tento muž do nepokogných a strasslivých časů přissel, Wyssehrad ale w dobýwánj statků sstastný byl, gen že kapitola z gedné strany statky si wymáhala, děkan z druhé strany ge prodáwal gak uslyssjme. Proti

Ferdinandowi powstali Čeſſtj páni nekatoličtj a tjm wznikly wálky w Čechách, genž to králowſtwj, kteréž nynj opět kwétlo gak w mrawech a w ſpůſobech, tak we ſwobodách a we wážnoſti u giných národů, negwjce pak we zboží, we gměnj a ſtatcjch na mizinu přiwedli wjce než za čaſů Žižkowých. Trwaly rozepře a krwawé wálky od r. 1618 až do r. 1648.

R. 1618 nebylo hodno nechati archiw na Wyſſehradě. Sebral děkan ſpiſy a co wzácněgſſjho měl do truhel a do pytlů a dal wſſe do kláſſtera ſw. Anny na Starém měſtě Dominikánkám pod ochranu. Wyſlani byli komiſaři po kláſſterách wyhledáwati, co by kde ſchowáno bylo. Přiſſli i k ſw. Anně. Wſtoupiwſſe do fortny ſpatřili negbližſſj pokogjk otewřený, minuli ho na ſſtěſtj, kde práwě weliká truhla ſpiſů a zboží Wyſſehradſkého ſtála; oſtatně wſſady bedliwě prohlíželi. Lezli i na půdy, zdali by tam co bylo. To ſlužky kláſſtera znamenagjce ſlídily předeſſly a pytle se ſpiſy Wyſſehradſkými naplněné wykýřem dolů ſházely. Liſtowé zachowáni byli, ale pečetj welmi mnoho a ſilně porouchāno bylo, tak že na čtwrtci drobtů woſkowých ſe nadělalo. Tak byl prwnj rok děkanowánj toho ſtarého pána a přes 12 let geſſtě děkanowal, a dobře ſe wſſady bránit uměl, gen že neſſkaſtně zboží zaprodal, co tolik, gako by ge byl odcizil, kapitola z něho nic nemá.

Nabytj ſtatků odcizených.

Ferdinand poraziw nepřátely ſwé na Bjlé hoře, hleděl, aby duchowenſtwo ſtatky, gež nekatoličtj páni w moci měli, na zpátek doſtali. Žádal děkan gménem wſſj kapitoly, aby poddanj we Wětruſſicjch, we Wſſeliſjch malých, w Koſoři, w Chegnici opět nawráceni byli. Knjže Karel, wladař domu Lichtenſſteinſkého, byl tehdáž plnomocný komiſař cjſařſký. On uſtanowil k tomu zwodu Wáclawa ze Šternberka a na Ewani a Wáclawa Medcinu Obyteckého z Obytec ouřednjka podkomořjho za komiſaře 28. liſtopadu r. 1620. Nemohouce páni komiſaři wſſechny poddané z nadřečených kapitolnjch weſnic náležitě před ſebe obeſlati, wydali liſt pod ſekrety ſwými, kterýmž liſtem wſſecky poddané w též nepořádné poddanoſti, w kterouž neřádně uwedeni byli, propouſſtěgj a

zase podle milostiwé wůle a poručenj w poddanost panu děkanu Wyssehradskému na mjstě též kapitoly uwedli, aby geho a též kapitolu za swou pořádnou wrchnost znali, nimi se sprawowali i giným žádným. Nařjzeno bylo, aby když do Prahy se budou moci dostati, děkanu a kapitole wěrnost, poddanost a prawé člowěčenstwj slibili. Dán list w pondělj po oktáwu sw. třj králů r. 1621. Gak zhanobeno bylo wsse zbožj tu kde wogsko ať přátelské nebo nepřátelské bylo, sloužiti může spráwa z Kowar u Budče, kde kapitola statky měla.

1. Pjsse tehdegssj držitel dne 6. čerwna, kurfirstské wogsko celý dwůr wybrali a spálili.

2. Co bylo sklizeno, pobral nepřjtel a cjsařský lid, obilj, dobytek, nářadj.

3. Co do úst dám, musjm pro sebe i pro čeleď koupiti.

4. Co wyseto bylo, ani na mé dobré swědomj řjci nemohu.

5. Mám gednoho koně a gednoho wola k orbě.

6. Dwě kráwy a gednu galowici, to nemohu na tom gruntě mjti, musjm ge na gruntech negwyšssjho purkrabj držeti.

Děkan r. 1626 dne 3. dubna skrze rychtáře Wyssehradského a geho pjsaře u přjtomnosti primasa a dwou konsselů dal se zwesti do osmerého zbožj.

1. Do pole u potůčku nad sw. Pankrácem, mage práwo k němu do úmrtj.

2. Do pole osetého se zahradou, protože držitel ourok neplatil.

3. W pole giné od úmrtj.

4. Do pole u Krče z hodných přjčin.

5. Do giného pole z hodných přjčin.

6. Do giného po úmrtj.

7. Do zahrady, genž slowe Kapounowa pro nezaprawenj ouroků.

8. W zahradu osetou, genž patřila ku sspitálu sw. Bartoloměge, kterouž soused Wyssehradský wsil ale nad wrchnostj se zrády dopustil a utekl, proto pan děkan ku gměnj geho práwo mjti se domýsslel.

Tak děkan Pistorius zbožj wymáhal. A bylo přjsné

poručenj, kdo by překážel kapitole w pořádném užjwánj statků kapitole patřjcjch, ten na hrdle trestán býti měl.

Hudba při kapitolnjm chrámu Páně.

Počátečně při službách Božjch nebylo giného než spěw a sice žalmy a hymny. Gako gest Bůh půwod a počátek wsseho stwořenj, tak cjrkew wždy wsse s Bohem a s geho zgewenjm počjnala. Sw. Wáclaw, sw. Wogtěch a wssickni, o kterých letopisowé zmjnky činj, gak duchownj wzdělánj počjnalo, měli prwnj knihu žaltář, přjslowj Šalamounowa a Gežjsse Syracha. Prwnj pjsně tedy byly žalmowé. Prw než náboženstwj Kristowo w Čechách se zaskwělo, giž spěw od Řehoře Welikého, papeže Řjmského, po wssj cjrkwi uweden byl, genž od něho gméno má cantus gregorianus, gakoby řekl: spěw Řehořský. O tom spěwu nynj nic se newj, leč w některých biskupských a kapitolnjch kosteljch. Na Wyssehradě až dosawád se zachowáwá. Památky geho po farnjch kosteljch gsou gesstě na neděli kwětnou a na Weliký pátek při passigjch. Nebylo s počátku warhan ani giných hudebnjch nástrogů. Spěwáci na kůru gen spjwali wssickni stegným hlasem, ale melodie zwlásstnjho spůsobu. Žalmy spjwány byly tak, že geden napřed oznámil, co a gak se spjwati bude, pak wssickni na dwé se rozdělili a střjdagjce se werš po werssi spjwali; tak hodinky se konali, což až dosawád i w klásstařjch se zachowáwá. K tomu spěwu gsou takowé zwlásstnj knihy „Žaltáře" nazwané, kde noty psané, dle kterých se spěwáci řjdj a pod notami pjsně, které při mssi swaté, při nessporách, při procesjch, při swěcenj rozličném se spjwagj. Gsou dle misálu a dle brewiáře na každý den a na každou hodinku wykázány. Co kněz u oltáře řjká, to oni z djlu neb docela na kůru spjwagj. Ze wssech těch knih a přjpraw chorálnjch, genž se při chrámu Páně až do 17. stoletj kdy nacházely. Takowou knihu nowě zaopatřil, gak gsme widěli, Linda děkan, ginou kázal swázat Sixtus. Tedy w ten čas gregoriánský spěw na Wyssehradě při službách Božjch býwal, a služby Božj tjm spůsobem od služeb Božjch w giných gen pouze farnjch kosteljch se dělily. Nebylo warhan až ku konci 13. wěku, a we 14. stoletj teprw obyčegněgssjmi býti počjnaly. Zdali na Wyssehradě před Husitskými wálkami byly, žádné stopy nenalezám. W druhé polowici 15. wěku počala figurálnj hudba, ta ale sotwa hned s počátku na Wyssehradě uwedena byla. Ani r. 1612 nenalezám stopy, mimo trouby při Božjm Těle. Warhanjk, spěwáci, kalkant placeni byli. Na sw. Petra dostal warhanjk 30 gr.

Rektor sskolnj a žákowé též swé přjgmy měli, ale žádnj ginj hudebnjci. Tedy gesstě pozděgi houslj a giných nástrogů na Wysse-

hradě gako ginde užjwati se počalo. Žádné marsse, ani minety, ani skočny na kůru se neprowozowaly. Ačkoliw i chorálnj spěw tu za mnoho nestál, kde pobožnost a wroucnost spěwákům scházela, tak že i papež Marcel si předewzal, wssecku hudbu z kostelů wypowěděti, kdyby byl Palestrina spěwu při mssi swaté dle smyslu cjrkwe swaté ku powzbuzenj srdce lidského ku pobožnosti nezhotowil. Palestrina žádal, aby měl dowoljno mssi prowésti, která wsse srdce wroucnostj opogila. Papež Marcel zanechal swého předsewzetj. To se dálo w druhé polowici a ku konci 16. wěku, a chorálnj hudba byla zachowána, která mnohem wznesseněgssj gest, než wssechna figurálnj.

Kdo chce chorálnj hudbě rozuměti, musj mimo sluch a uměnj hudebnj hluboko w duchu a w srdci swém mjti katolickou žiwou wjru. Wsse co katolického gest, má tagemstwj, k čemu wjry žiwé potřebj, tak i chorálnj hudba. Tato hudba gest negwznesseněgssj wygádřenj a wzbuzenj nábožného swatého citu, gest wygádřenj negwznesseněgssj welebnosti sprostým hlasem lidským, bez wssech giných nástrogů, bez hudebnjho rhytmu, bez wssj modulace. A to z prwnjch křesťanských časů pocházj, kde wsse prawou wěrou křesťanskou nadchnuto, toho co Božského se drželo, poněwadž toto se swětským a tělesným nic mjti nechtělo, aniž také mohlo. Nynj sotwa kdo o co takowého hudebnjho se pokusiti odwážj. Negwýborněgssj hudebnjcj nic takowého neprowedli, což nábožnost a srdce plné wjry katolické a duch modljcjch se řeholnjků prowedl. Kdo tak srdce nábožnostj a wěrou nadchnuté má, gako tito spěwácj, kdo srdce w mjru a poklidu spořádané, kdo ducha k modlitbě připraweného má, ten pochopj hudbu tu cjrkewnj. Takowý stogj w prostranném starobylém chrámu kanownickém, gehož klenutj k nebi strmj a na piljřjch wěčnosti stogj, mezi kteréž swětlo, okny s wýsosti pronikagjcj, temnost rozrážj gako wycházegjcj slunce mrákoty nočnj. On widj wroucné a pomalé pohybowánj se kněze gako we swatém soumraku, widj oblaky kouře wzhůru wstupugjcjho, sochy a obrazy památky skutků welikých a křesťanských cnostj, on slyssj wsse pronikagjcj hlas warhan s hlasem nábožných a horliwých křesťanů smjssený. On tak tu stoge, pohroužj se neuwěda w myssléukách a w rozgjmánj tagemstwj Božjho; nad mjru libj citowé opogugj celé srdce geho, duch k nebi se wznesse a člowěk ten wzdychá z hlubokosti srdce swého a — modlj se. Melodie Řehořské gsou wssecky w něgakém neurčitém a gako gen na negisto se pohybugjcjm způsobu složeny; pronássegj úpěnliwé a útrpné hlasy, které se gako wzdychánj, lkánj, tlučenj srdce w pořadu wygadřugj a dussi i srdce tak opogugj, že člowěk zapomenuw sebe gsa na dussi gako wssech swazků časných a žádostj wezdegssjch sprossťěn do wěčnosti se wznese. Rorate w adwentě, Stabat mater, vexilla

regis, paſſige w poſtě, dies irae, we ſpěwu žádné rozmanitoſti, ani učenoſti nemá, ale ſrdce pronikagjcj duchownj, miloſtné a newyſlowitedlné welebné tchuutj, čiſtota a wzneſſenoſt wſſady, kteráž k modlitbě a k wytrženj přiwádj, co žádná ſymfonie, žádná arie neſpůſobj, tato pohne, ale wjce těleſnoſt, poſtawj člowěka w miloſtnoſt těleſnou, že člowěk weſel geſt, rád o tom mluwj, to pohnutj gen powrchnj geſt. Spěw Řehořſký pohne člowěka celého, tak že člowěk wygda ze ſpěwu toho, gde celý do ſebe zamyſſlen, cjtj, rozgjmá w mlčenj a rád geſt, když geg žádný z geho myſſlének newytrhuge, tu odcházj a zůſtáwá gako proměněn a zweleben — tamto gen pouze obweſelen. Tak byla hudba tehdáž, bez wſſech náſtrogů nebeſká a tak nynj s neſčjſlnými náſtrogi ſwětſká. Toto přečta každý ať w myſli ſe poſtawj do koſtela Wyſſehradſkého ſtarého, a pak nyněgſſjho a předſtawiti ſi může, gak hudba ſe prowozowala.

Rozepře s králowſkým úřadem winičným.

Aby ſe winohrady zwelebowaly, uſtanowen byl wlaſtnj úřad králowſký, ku kterému odporowé wſſeligacj o wěci winičné zaneſſeny býti měli. Powſtala nedorozuměnj mezi držiteli winohradů na kapitolnjch ǧruntech; geden ſe utekl ke kapitole o zaſtánj práwa ſwého, druhý k úřadu winičnému; děkan zapowěděl ſe k winičnému úřadu potahowati. Perkmiſtr náramnou ſtjžnoſt u České komory ſi wedl, že děkan Wyſſehradſký pohrdá úřadem králowſkým. Děkan doſtal welmi trpké pſanj od komory, w němž ſe mu dáwá naučenj, aby byl rád, když ho také ſoudné zaneprázdněnj mine, že pak ſlužby Božj tjm lépe wykonáwati moci bude.

Toto ſpaſitedlné napomenutj přiſſlo r. 1602. Doſtali na to dobrou odpowěď, že kapitola nechce a nemůže připuſtiti, aby perkmiſtr winice kapitolnj pod ſwůg úřad potahowal, a ſice proto:

1. Poněwadž to zrowna na odpor ſtogj ſwobodám naſſim, kterými dáno nám, aby nad námi z ohledu ǧruntů kapitolnjch žádný moc neměl, leč ſám pán země. Toho práwa kapitola wždy užjwala, že nikdy žádné pře o winice před perǧmiſtrem neſoudila, ale zrowna před komorou Čeſkou.

2. Poněwadž wſſecky ǧrunty kapitolnj gſou docela wyhrazeny a wſſecken užitek, genž země pánu by wyplýwati měl, kapitole darowán geſt, a žádná daň ſe z nich králi neplatj, gen kapitole,

zwláſſtě Wladiſlaw král uſtanowil, aby kapitola, když by zwod učinila na winici, to neučinila ſkrze perǧmiſtra, ale ſkrze negwyšſſiho purkrabjho.

3. Kapitola měla winice 200 let dřjwe než perǧrecht naſtal.

4. Kapitola má úplné práwomocenſtwj gak nad lidem, tak nad zbožjm, tak že žádný mimo krále w nj co řjditi nemá, což Ferdinand I. potwrdil. Do těch ſwobod patřj ona od r. 1150, aby kapitola ſoudy o ǧrunty a winice zwláſſtě ſama rozſuzowala a končila, těch ſwobodně ſoudné práwo wykonáwala. Appellace rozſudky gegj potwrzowala i králowé, čehož důkaz dal Rudolf r. 1599 dne 28. ledna. Nepřeſtal perǧmiſtr ani komora kapitolu obtěžowati, až r. 1625 knjže Lichtenſſtein rozhodl, že perǧmiſtr nyněgſſj i budoucj nemagj ſe w kapitolnj jurisdikci wkládati.

Lichtenſſtein katoljk poznal, kde práwo, nález učinil a nebál ſe, že duchowenſtwo čili cjrkew řjzenj zemſké neb wládu králowſkou pohltj neb podkope, ponéwadž ze ſwé ſkuſſenoſti přeſwědčen byl, gak ſpaſitelně účinkuge duch cjrkwe Řjmſké katolické na ſrdce lidſká, a že každý prawý katoljk tak pro dobré krále ſwého a wlaſti ſwé horlj gako on Karel, wladař domu Lichtenſſteinſkého.

Nařjzenj Ferdinanda II. z ohledu Cjrkwe.

Takměř wſſecky duchownj ſtatky byly w rukou ſwětſkých pánů a zwláſſtě nekatolických a proti Ferdinandowi bogugjcjch. Po bitwě na Bjlé hoře protiwnjci Ferdinandowi ze země wypowězeni, ginj ſwého zbožj zbaweni byli. Doſtalo ſe wſſe to zbožj do cizjch rukou, geſtli prawých neb neprawých, Pán rozſuď; ale žádný nowý držitel nechtěl platiti úroků koſtelnjch, genž duchowenſtwo na těch ſtatcjch založeno mělo. Ferdinand uſtanowil r. 1624 dne 12. ſrpna, aby duchowenſtwo ſwá práwa prowádělo a kde má úrok práwo mjti, ať prowede; ať ſe úroky platj, držitel ſtatku ať wyhledáwá náhradu, kde a gak bude mcci.

Byli uſtanoweni komiſaři pro wypuzenj kacjřſtwa tito: Kardinal z Harrachu, Jaroſlaw Bořita hrabě z Martinic, Gindřich z Talmberku a Kriſtof Wratiſlaw. Ti

wydali nařjzenj 27. března 1627, aby popsáni byli katolici zrozeni; katoljci nowě obrácenj; a bludaři, kteřjž byli připowěděli, že se obrátj, a gesstě toho neučinili, pak, aby každý katoljk se wykázal, že w přjsstj čas welikonočnj swátost pokánj a swátost oltářnj řádně přigal. Na Wyssehradě bylo 33 rodin nekatolických r. 1628, z nichžto 12 sausedů, ostatnj nágemnjci a podruhowé. Diwné odpowědi dáwali na otázku neb napomenutj, aby zanechali kacjřstwj; k. p. Pokawád mu pan kanownjk wěcj pobraných nenawrátj, že toho neučinj, aby katolikem byl, ani geho manželka. Ginj: že k tomu od Boha wnuknutj nemá. Giný, že to nemůž učiniti, pokudž by Pán Bůh nedal poznati. Giná žena dala odpowěď: Co gest gj Pán Bůh z mladosti gegj poznati dáti ráčil, w tom také že setrwati chce. Giná, že katolickému učenj nerozumj, že přistaupiti nechce. Gedna žena odpowěděla, že posslussnost zachowá, a že se ze země odebeře. Giný, že půgde k swé wrchnosti. — Otec geden s dcerou připowjdali panu děkanu, že chtěgj katolickou wjru zase přigmauti, ale že žádagj lhůtu, až by se wycwičili. Matka ale do řečj gim skočila, že to zakazowánj a slibowánj ničemné gest, že to býti nemůže. — Na wětssj djl ženy byly, genž tak pewně w kacjřstwj stály. Gak spůsob řeči, tak smysl těch wssech odpowědj gest wznesseněgssj, než byl za času Jozefa II. Tu ať nahlédne, kdo přjležitost má, do protokolů, genž se s těmi zawáděli, kteřj skrytě nekatoljci byli. Na wětssjm djle tupé odpowědi dáwali k. p. Gakého gsi náboženstwj? — odpowěď: Josefa cjsaře — takowého, které mně nekáže choditi do kostela.

R. 1628 dne 22. srpna cjsař Ferdinand nařjdil:

1. Aby duchownj statky do zemských desk wpisowány byly.

2. Kdeby w klássteře žádný opat neb dokonalý konwent nebyl, ten klásster aby králowský prokurátor pod správu wzal, ne ale, aby se zdálo, že duchownj statky za nasse držeti bychom minili. Biskup neb provinciál magj gednoho muže k ruce nasseho prokurátora ustanowiti.

3. Práwnj procesowé duchownjch aby se wýsse neprodlužowali a newykládali než gako w Morawě.

4. Swědectwj aby se duchownjm tak wydáwala gako giným stawům. Gestli řjzenjm zemským nařjzeno bylo neb ne, aby matriky

sepsali, newjm. Na Wyssehradě negstarssj matrika gest od r. 1615; Wawřinec Štružius gi založil gakožto farář. Křty psal zwlásstě po gedné polowici, kopulace také zwlásstě po druhé polowici knihy. Pro umrlé se tu nic nenacházj. Rubriky nebyly, ale Štružius gistý pořádek w zapisowánj zachowal. Gméno djtěte, rodičů, 3 kmotry, den a rok. R. 1615 bylo 19 křtů a 6 kopulacj; 1616 16 křtů; 1617 18 křtů a 2 kopulace; 1618 26 křtů a 9 kopulac; 1619 12 křtů a 4 kopulace; w měsjci dubnu, kwětnu a čerwnu nebyl ani geden křest, odbognj ginám děti ke křtu nosili. R. 1620 bylo 10 křtů a 1 kopulace; w březnu, w dubnu, w kwětnu, w čerwnu a w srpnu opět žádné křtiny, město se soudilo s kapitolou o swobody. R. 1621 bylo 19 křtů a 4 kopulace. — Tak bylo neustále zde wsse w rozbrogi.

Kilián probosst dostal statek Žitenice.

Probosst přissel o wssecko zbožj; aby nějaký důchod ze swé prebendy měl, powolila kapitola některé swé důchody gemu dáwati a sice z ostrowa, z piwowáru, z posudného, ze ssosu od Wyssehradských, z cihelny a z wápenice, okolo 100 kop to činilo, gak daleco posudné se sesslo. Tolik Kasspar Arsenius dostáwal; Žitenice měl rod Roupowský od dáwných časů; probosstowé usilowali na to, aby ge pro sebe co prebendu zjskali. R. 1583 pohánj Berku z Dubé Roupowského, aby ukázal magestáty na Žitenice. R. 1603 Moniža žádal cjsaře, aby Roupowským nepotwrzowal Žitenic. R. 1608 Roupowský odpowěděl Arseniowi, že sprawedliwě Žitenice držj. R. 1611 potwrdil cjsař Rudolf Wáclawu Wilémowi tento statek, poněwadž dostal od něho 7000 kop Mjšš. A potwrdil takto: Že Žitenice nikdy wjce do knězských rukou žádným spůsobem dostati se nemagj. Práwě naopak učinil Bůh. Roupowský se přidržel strany pod obogj proti Ferdinandowi a propadl na statcjch swých. Kilián probosst dosáhl milosti u Ferdinanda, že mu kapitolnj statek dal, a probosst nemage giného důchodu sám pro sebe geg podržel. Že z toho rozepře possly, nenj pochybowati.

O Kiliánowi a o této změně w důchodech probosstských ani ljstku se na Wyssehradě nenacházj. Kilián asi na Wysse-hradě nebydlel. Od té doby ale probosst wjce od kapitoly také nedostáwal ani ze ssosu, ani posudného, ani co giného. Kostelu odkázal 600 tolarů na welký oltář, před kterým také na straně, kde se Ewangelium čte, pohřben byl r. 1626. Žádné památky se wjce o něm nenacházj.

Porownánj kapitoly od Karla Karaffa, legáta papežského.

1. Aby kapitola Wyssehradská tjm snáze se zwelebowala, má děkan ze wssech statků a důchodů, které před bitwou a po bitwě na Bjlé hoře kostel a kapitola měla, pro swé užiwenj mjti 1000 zl.

2. Na kostel a služebnjky i na giné potřeby dá se ročně 500 zl., tak že se důchodowé fundačnj na kostel a na služebnjky, kteřj giž základně na ně gdou, do těchto 500 počjtati magj. Z těchto 500 zl. musj děkan každého půlleta neb ročně kapitole počet složiti.

3. Kanownjk u kostela bydljcj ať na 500 zl. ročně wjc nemá giného na děkanu chtjti.

4. Cokoliw kapitola gakýmkoliw způsobem z nowa nabude, důchodowé a užitky se magj shromážděti, aby ginj kanownjci usazeni a prebendou zaopatřeni býti mohli. U truhly ať gsou 3 zámky a 3 rozličné kljče, geden pro děkana, druhý pro negstarssjho kanownjka a třetj pro sjdelnjho. Nemá se nic bez wědomj a wůle celé kapitoly začjnati s těmi poklady.

5. A když by se tolik nashromáždilo, že by dost ssetrně kanownjk a skrowně se užiwil, aby byl wolen, když by se i s málem spokogiti chtěl; tak se má pokračowati dále, až by mimo děkana a probossta 12 kanownjků sjdelnjch bylo.

6. Když by se to docjlilo a pak gesstě něgacj důchodowé se nassli, ať gich celá kapitola společně užjwá, tak, aby děkan dwa, každý kanownjk geden djl měl, probosst nic, který má wlastnj od kapitoly oddělené důchody.

7. Co děkan ze zbožj nedowoleně neb nepořádně zastawil, prodal, ať za měsjc opět wsse kostelu nawráceno gest, o to ať se děkan pod pokutou cjrkewnj obstará.

Měl Štrugius ten nápad, že budaucně děkan se woliti nemá; ale on pan Štrugius gako sjdelnj kanownjk že bude optowat. Questenberg i Karaffa mu na to uložili, aby do swé smrti o tom zmjnky nečinil. Tuhá hádka z toho byla, pro čest a chwálu Božj a pro zwelebenj kapitoly? O nikoliw! byla pro zwelebenj a ukogenj ďábelských wášnj a žádostj. — Toto potwrzenj se stalo w Praze dne 30. března 1628. Neměl na tom Štrugius dost, žádal mjti wyswětlenj. Karel Karaffa, knjže Rowelské z Božj a apoštolské stolice milosti biskup Awersanský, opatstwj Sw. Vincence a Albjna komendátor stálý, papeže Urbana VIII. prelát domácj, legát německé řjše atd. pán dobrý odpowěděl mu 8. čerwna 1628 a wyswětlil, co sám dost patrně wěděti mohl, kdyby náružiwosti nebyly zaslepily smysly geho.

Ostatně Pistorius r. 1621 zřjdil druhý weliký zwon nyněgšj. Wystawěl či zřjdil residenci pro kanownjka na tom mjstě, co nynj strážnice stogj: od hřbitowa k wýchodu asi 20 kroků. Nemohli se s residencemi usaditi, brzy tu, brzy tam stawenj k tomu zřizowali. Štrugius dal welikou spowědlnici stawěti důkladnou, která až posud stogj. Kolem byli nápisowé, nynj giž setřeni. Hrál w nich slowy: Strugius struxit, destruxit atd. Pistorius dokonal r. 1630 mage přes 80 let wěku a Štrugius r. 1637 w měsjci zářj.

Roztržitost o wolenj děkana, kapitola hágj udatně swé práwo proti Ferdinandowi.

Stalo se ohlášenj od kapitoly Wyšehradské, že děkan Pistorius umřel. Daniel Michal Heselius, probošt w Gindřichowě Hradci žádal cjsaře Ferdinanda, aby mu to děkanstwj dal, že w čas spoury mnoho wystál. Cjsař na arcibiskupa psal, aby Heselia na Wyšehrad usadil, a pakli by kapitola se potahowala na swé práwo wolenj, aby dle swé moci arcibiskupské kapitolu ziskal, aby Heselia za děkana wolila. 19. února 1630 bylo to psanj wyhotoweno. Kapitola zwolila giného děkana gménem Plocara. Na to arcibiskup i zemské řjzenj přjsně kapitole hrozili. Kapitola welmi zdwořile na to wše odpowěděla,

je swobodně wždy kanownjky a děkany wolila, a že žádný ani po=twrzenj cjsařského nepotřebowal. Proukázali některé protokoly wo=lenj ze starssjch časů, odwolali se na Karaffu, že tenkráte o wolenj děkana rozhodnuto bylo, a že gen Altendorfo potwr=zenj u cjsaře žádal. Načež Ferdinand 27. dubna 1630 od=powěděl, že se nemůže kapitole těžkost dělati we swobodném wolenj, ani proti nowě wolenému děkanu se co namjtati, poněwadž gest od legáta papežského potwrzen.

Kapitolnj údowé mezi rokem 1626 a 1630.

R. 1626 umřel Kilián probosst, na geho mjsto byl dosa=zen Vincenc Zucconi, Wlach. Gaké zásluhy o cjrkew Božj a zwlásstě w Čechách měl, newjm; měl weliké práce při zasnoubenj Eleonory kněžny Mantuanské s Ferdinandem II. cjsařem a králem Českým. Za takowé služby wěrné obdržel Zucconi probosststwj Wyssehradské, cjsař mu přidal titul řjšského hraběte; papež geg udělal biskupem Rosen=ským. Tento muž měl znamenité zbožj w Čechách w kragi Chru=dimském Rychnow, Borohrádek a gesstě giný zámek. Umřel w Rych=nowě r. 1635 a tam w kostele sw. Trogice pohřben gest. Tyto statky Eleonora cjsařowna po geho smrti měla; na gegi peujz byl také pohřben a gemu náhrobek wystawen; kostelu Wyssehradskému se pro=kázal otčjmem. Po smrti děkana Pistoriusa sessla se kapitola dne 22. února na Wyssehradě w domě děkanském w sednici, z které byla na zbořený zámek králowský wyhljdka, a sice: Pan Šimon Brosius z Horssowa=Tegna, arcibiskup Trapezuntský, sufražan Wogtěcha arcibi=skupa Pražského, probosst u sw. Wjta, cjs. rada, protonotář apoštolský, S. Lateranensis Palatii Comes; wýhradnjch kostelů sw. Petra w Budissjně a sw. Petra a Pawla na Wyssehradě kanownjk. — Pan Jan Arnosst Plateys z Plattensteinu, probosst Olomoucký, hlawnjho kostela Pražského a wýhradnjho Wyssehradského, kolleǧiátnjho Wra=tislawského sw. Křjže kanownjk, sw. Otce přednosta domácj, proto=notář aposstolský, cjs. rada, generálnj visitátor w Čechách. — Pan Jan Ctibor Kotwa z Freyfeldu, probosst Litoměřický, cjs. rada, protonotář aposst., Pražský, Olomoucký, Brněnský, Budissjnský i Wyssehradský kanownjk. — Pan Wawřinec Štruǧius,

Wyšehradský sjdelnj a Staroboleslawský kanownjk: — Giřj Bjlek, Staroboleslawský děkan, Eliáš Albert Kolb z Kolumberka, theologie doktor, obého práwa licenciát, Pražského a Wratislawského kostela sw. Křjže kanownjk. — Ondřeg Kliment Kokr, Pražský kanownjk. Tito wolili za kanownjka Wáclawa Plocara, arciděkana Kutnohorského. W tu hodinu učinil wyznánj wjry u welkého oltáře před Brosiusem, negstarssjm kanownjkem. Wrátili se z kostela do děkanstwj ti páni, a w tom toho nowě woleného kanownjka za děkana wyhlásili, a tu hned w kostele opět od Brosiusa za děkana usazen byl. Berghauer uwádj na ten čas gesstě tyto kanownjky: Matausse Černowského, děkana Braudegského, pozděgi arciděkana Hradeckého, — Matausse Tomásse, arciděkana Krumlowského, — Matausse Guldana, arciděkana Plzeňského. — Jan Arnosst Plateys byl r. 1637 za biskupa Olomouckého wyhlássen, ale dřjwe než poswěcenj dosstel, zemřel. Horlil welmi pro wjru katolickou a kacjřstwu se opjral, tak že okowy žaláře, ano nebezpečenstwj žiwota mnohokráte přetrpěti musil pro swau stálost u wjře. Tělo geho pohřbeno bylo w Praze u Augustiánů bosáků na Nowém městě, kterýmž také swé gměnj odkázal. Na geho přičiněnj se stalo, že dům Plateys w Praze na uhelném trhu do desk zemských zapsán byl.

Bjda negwětssj na Wyssehradě.

Na Wyssehradě bylo okolo r. 1600 asi 90 sausedů usedlých a tolik domků. R. 1635 bylo nařjzenjm od Ferdinanda cjsaře popsánj wssého lidu, aby se wědělo, kdo gest katolického náboženstwj, neb nenj; musil každý katolik se wykázati w čas welikonočnj s cedulkou spowědnj. Z toho popsánj při Wyssehradské osadě gest wyděti, že na Wyssehradě bydlelo 43 sausedů wedlé počtu pozůstáwagjcjch gesstě domů. Tedy k 50 gich bylo do toho času zbořeno. R. 1621 po bitwě na Bjlé hoře bořila domy wogsko cjsařské, 1623 Waldsteinský lid. R. 1624 stawěny byly hradby a mnoho domů pobořeno, i kostel Stětj sw. Jana Křtitele, tak že z něho gen čelo zůstalo.

R. 1639 a 1640 lid Tiefenbacha a Beblisowského

mnoho gich pobořil. Ano i měssťané Nowoměsstj magjce tu winičky a domky, aby wogsko w nich bydleti nemohlo, střechy rozebrali, dřjwj domů odnesli, a tak celé stawenj odklidili a gen zahrádky a winičky na zbořenissti zakládali. Dle toho popsánj bylo na osadě Wysse-hradské 362 dussj. Měsstanů s manželkami a s djtkami 124, čeledi 51 osob, a zahradnjků s čeledj a podruhů 187. Dětj bylo až do 18 roků stářj dohromady 80, sausedských 34, čeledi 3, a 43 za-hradnjků a podruhů. Mnoho sirotků mezi nimi. Nekatoljk mezi sausedy byl gen 1, a těch kteřj se s cedulkami spowědnjmi newykázali 12; w čeledi bylo nekatoljků 13 a bez cedulek 15, mezi podruhy nekatoljků 32, a bez cedulek 54. Patrně widěti, že hluzowina se wjce nekatolictwa držj, poněwadž neřádu geho wjce howj než cjrkew ka-tolická. Děti některé katolické 18leté teprw po prwé u sw. spowědi byly. Co to bylo za náramnou skázu mrawů. R. 1621 bylo 19 křtů a 4 kopulace; 1630 křtů 9; 1631 křtů 8 a žádná kopulace za dwě leta. R. 1634 křtů 6 a kopulace žádná.

R. 1637 umřel kanownjk Štrnžjus z Rosensteina w zářj.

R. 1638 křtil děkan Růžowa sám a w listopadu plno-mocnost dal faráři sw. Wogtěcha křtjti také w kostele Wyssehrad-ském, w prosinci byl opět kanownjk na Wyssehradě Jan Kale-nice, genž péči dussj zastáwal. R. 1639 bylo 5, r. 1640 též 5, 1641 opět 6 křtů, kopulace žádné; a tak to trwalo až do r. 1658. Nebylo kanownjka, rozličnj kněžj péči dussj zastáwali. 1656 kněz Maržrab kaplan, 1657 kněz Jan Getřich Šlechta; gak se to dálo, dolegi uslyssjme.

Děkan Růžowa měl w 6. sudech 58 wěder wjna djlem od r. 1630 a djlem od r. 1631 u měsstana Wyssehradského Pawla Křenka schowáno, když r. 1632 Sasské wogsko do Prahy wtrhlo. Mikuláš Polt měsstan Nowoměstský wyzradil Sasům to wjno. Poháněl děkan Polta, aby wjno zaplatil a sice 580 kop Miss. summou aby složil. Poslal mu ceduli řezanou. To byl spůsob a práwo, že to giž gako poslednj psanj gest přátelské, že pak mocně na něho přikročj, pak-li nezaplatj. Takowá cedule byl arch dole wystři-howaný rozličným spůsobem. Ten spůsob za Ferdinanda II. asi po-wstal. R. 1636 napadlo králowské komoře od Wyssehradských žádati daně z prodege piwa a wjna, gako by Wyssehrad byl postrannj

práwo obce Pražské. Kapitola poučila komoru, že důchody z piwa a wjna patřj kostelu Wyšehradskému; Wyšehrad že patřj do krage, že gest město pro sebe, poddané kapitole. A od tohoto času wjcekráte se řjzenj zemské tak mátlo, gakoby Wyšehrad ku Praze patřil, gsa mezi zdmi a hradbami stegnými s Prahou.

R. 1636 dali swědectwj Adam Wáclaw Brysl z Bryslawi na malém Wosowci a Zigmund Bohuchwal z Hrádku, požádáni gsouce, o statcjch w Slánském kragi, w Kosoři, w Chegnicjch a w Kowárech takto: Od r. 1631 gsou lidé z gruntu zběhlj, spálená stawenj a pobořená, pole pustá a neosetá; ti, genž při gruntech zůstali a ge wzděláwagj, gsou gen dwa. Mostečtj upomjnáni gsouce o ourok odepsali, že činj, co mohou, wšse ale zaprawiti w stawu negsou. Poněwadž opět r. 1643 weliké nešstěstj gsme zakusili od lidu polnjho maršsálka z Hoffkirchu, který se na okolnjch wesnicjch a do města položil a ge do ostatku na mizinu přiwedl.

Rukopis takto wyprawuge: Na hoře Wyšehradě r. 1615 přebýwali gesstě 64 měšstané usedlj, a platili daň ke kostelu a děkanu, ale i ti we Swédské wogně pro weliké souženj a wogska wloženj, (i 5 pluků někdy tu leželo), až na 4 usedlé odešli, gichžto domy od wogska zbořeny byly. Ale ani ti nezůstali, neb Sweda Königsmark při obleženj Prahy ostatnj wšse zbořil i radnici, která tehdáž gesstě celá stála, kamenj pak se odwezlo ke stawenj hradeb okolo měst Pražských. Byl gediný dwůr, kde měšstané Wyšehradštj bydleli, ten r. 1655 zbořen a na mjstě geho twrz s nowou branou wystawena byla.

Swědectwj kapitoly Pražské o zhoubě Wyšehradu.

Důchody kostelnj a kapitolnj tak stenčeny gsou, že ode dáwna nemohlo gich wjce užiweno býti, nežli probošst, děkan a geden kanownjk sjdelnj; ostatnj žádného přjgmu od kapitoly nemagj.

Warhanjk, kantor a ostatnj hudebnjci sloužj dobrowolně kostelu z měšstanů Pražských, gakož i zwonjk, proto se hodinky nedržj, a gen w neděli a we swátek gest mše spjwaná, we wšsednj den pak tichá. Od r. 1639, co cjsařské a nepřátelské wogsko okolo Prahy leželo, i tito stenčenj důchodowé takměř přestali.

Neb ty přjgmy byly od poddanných z úroků ze třech winic a ze zahrad, nynj ale stromowj w zahradách posekáno, 2 winice mezi zdmi městskými nedaleko brány od koňstwa zhanobeny a třetj za branou gest obrácena w zákopy po rozbořenj lisů a zdj ohradnjch. 3 wesnic kapitolnjch gsou 3 w popel obráceny a čtwrtá zbořena, úroků nedostáwagj, poněwadž wesnice we Brandýsku, w Mostě, we Zwoleněwsi, w Záběhlicjch djlem spáleny, djlem pohubeny gsou, a na nich ten úrok gest pogisstěn. Kanowník sidelnj ta dwě léta na swé útraty žiw byl a pak kanownictwj složil. To byl Jan z Kalenic. Tak gest se obáwati, aby kostel nezahynul. Bůh sám ten chrám ostřjhá, gen proto a tou ochranou stogj. To swědectwj r. 1641.

Tak byla zdrancowaná celá Česká země. Balbjn připomjná o Pfulowi, Swédském wůdci, že se honosil, že sám gediný 800 wesnic w Čechách wypálil, že ani stopy po nich nezůstalo.

Rod Martinický slawný dobrodinec kostela Wyssehradského.

Láska k wlasti, láska k mocnáři gest heslo základnj wsseho občanstwj. Ukazuge-li pak lásku k wlasti, kdo wsse, co pamětihodného, co slawného co od předků s newyslowitelnou horliwostj a nákladem nesmjrným k zwelebenj země a národu zaopatřeno bylo, co wssickni cizj národowé obdiwowali a když to zmařeno bylo, toho litowali a litugj, kdo to wsse russj, w prach a popel uwádj a nic giného na to mjsto neustawj, ukazuge-li lásku k wlasti? Kdo muže slawné, spolnouby společnosti swé hubj? Kdo zbořil wssecky hrady, kostely? Kdo zbořil Wyssehrad, to prwnj a negslawněgssj a paměti neghodněgssj mjsto w Čechách, kdo wyházel Jaroslawa Bořitu z Martinic, kdo Slawatu z okna do gelenjho přjkopu? Neměli-li ti wjce lásky k wlasti, kteřj se starali, aby mjsta slawná w zemi zwelebena byla. A to byl Jaroslaw Bořita z Martinic a tento celý rod negen za Ferdinanda II. ale i za Wáclawa IV. ke konci 14. wěku. — O běda! tento rod neprospjwal w oswjcenosti po půl třetjho sta let, to činil co prwé; hleděl slawná mjsta zwelebowati gako kdy prwé. Když tenkráte oltáře stawěl, nynj ge měl bourati? Když tenkráte Bohu se klaněl, že wěřil, nynj se měl rouhati, když tenkráte lidsky a

křesťanský smýšlel, nynj měl zmlčiti a zhowabiti, — to se gmenuge w oswjcenosti prospjwati? Nekatoljci pohubili a skazili, co katoljci wystawěli, a kde co opět welebného a slawného, to katoljci opět obnowili. Katolický duch gen zwelebuge, nekatolický gen borj. Kdyby w stawu byli nekatoljci a mudrlanti ponze dle swého ducha, nesprawugjce se w ničemž dle ducha katolického, gednati, přestali by býti. Cokoliw geště znamenitého wzroste u nekatoljků, děge se to tjm, že geště z gegich zborů duch katolický newymanul. — Byla zwláštnj kaple od pánů korouhewnjch Bořitů z Martinic na Smečně založena, a w nj oltář sw. Alexia wyznáwače a sw. Marj Magdaleny pobožně wyzdwižen. Ten oltář Wáclaw patriarcha Antiochenský léta 1382 řádně poswětil, an byl probossštem na Wyšehradě. Nelze pochybowati, že i kněze k té kapli s dostatečnými důchody zaopatřili. Důkaz toho se ale nenacházj. W 17. wěku Jaroslaw Bořita z Martinic po dlouhý čas každoročně platil 6 kop Mjšš. k Wyšehradskému kostelu; na to žádného spisu nebylo. R. 1641 umjnil sobě k té kapli rodu swého znamenitěgšj základ učiniti a sice ročně 18 kop na mjsto oněch 6 kop, na což se při dskách zemských přiznal a to na Ronšperce pogistil. Za to mše swaté čteny býti magj w té kapli od kanownjka Wyšehradského, kteréhokoliw si wladař domu Smečenského zwolj. Což se u desk zemských stalo r. 1623. Tato fundace sešla na 21 zl., z nichžto 7 zl. kostelu a 14 oltářnjku odhodláno gest; počjtage na strjbře působj wše 8 zl. 24 kr. Tak nábožnj základowé schudli. Od r. 1635 byl Ferdinand Leopold Benno S. Řjm. R. hrabě z Martinic, syn Jaroslawa Bořity Martinice, tehdegšjho negwyššjho purkrabj, probosštem na Wyšehradě, a to byla práwě od Boha daná podpora a ochrana w těch přetěžkých časech kapitole Wyšehradské. Kdo kapitole ubližowal, Ferdinandowi synu i Jaroslawowi otci ubližowal; tak tito dwa mužowé kostel Wyšehradský w uctiwosti měli.

Děkan Wáclaw Plocar z Růžowa.

Plocar byl rodič z Gindřichowa Hradce; byl muž horliwý, nábožný, zastáwal práwa kapitolnj proti arcibiskupu Harrachowi

neohroženě. Mnoho nesnázj wystál w neustálém wálečném běhu. 1640 dostal dekret od Leopolda Wiléma arciwéwody Rakauského, wéwody Burgundského, genž byl biskupem w Štraspurku, w Halberstatě, w Pasawě a w Olomouci, hrabě w Tyrolech, Řjm. cjs. Milosti wůdce wsseho wogska a plnomocný guberator králowstwj Českého, na probosststwj w Kroměřjži. Nemusil toho probosststwj přigmouti, neb nikde se probosstem Kroměřjžským nenazýwal. Od toho roku wsse na Wyssehradě opět splundrowáno bylo a děkanstwj tak zbořeno, že w něm Plocar bydleti nemohl, on bydlel až do swé smrti w gednom domku, genž měsstanu Janu Worlowi patřil. Spokogiti se musil s gednou sednicj a byl přece wážený muž; tjm mu cti neubylo, nebo kdo wlastnj a osobnj hodnosti do sebe má, tomu netřeba gj hledati w malowaných palácjch.

Žádala kapitola o pomoc ze solnj kasy. Solnj kasa byly důchody, které Ferdinand II. srozuměw se s sw. Otcem w Řjmě určil České cjrkwi za náhradu za ztracené statky. Byl uložen plat na každou bečku soli gako clo gakési, a to clo se wybjralo a skládalo a mělo gméno solnj kasa. Bez powolenj Papežského nic se z nj wydáwati nesmělo. Ferdinand II. r. 1646 psal na arcibiskupa, aby i Wyssehradská kapitola oučastná byla něgaké částky solnjch přjgmů. Wssecky klássterý spjsse dostaly, co žádaly, gen Wyssehrad neměl nic dostati. 1647 byl Wyssehrad ohněm nawsstjwen. To wsse oučinkowalo, že obec Wyssehradská takměř w nic přissla, ani řemeslnického pořádku tu nebylo. Kapitola se soudila o Michel wes, kterouž užjwala kolleg Karlowa. Plocar žádal celou wes, gež mu nikdy nepatřila celá, několik statků býwalo kapitolnjch. Kolleg Michel podržela. R. 1648 bylo wsse od lidu wálečného cjsařského za Wyssehradskou branou zmařeno, wogsko cjsařské hágilo Staré a Nowé město proti Swédům, genž hrad a Malou stranu dobyli. Při té přjležitosti se wyznamenal měsstan Wyssehradský Daniel Šataljk. Takowéto swědectwj dostal od Hertwika Theobalda Bytického z Šenowa, rytjře a G. M. cjs. žiwotnjho strážce, genž znj: Pan Daniel Šataljk se hned při wpádu nepřátelského Swédského wogska na Malou stranu, kteréž bylo 26. čerwence 1648, se wssemi Wyssehradskými sauseďy a obywateli, se zbraněmi dobře mundirowanými, k podporowánj postawil na postě negpředněgssjho

pasu u wody pod skalou Wyssehradskou mně k opatrowánj swěřenou. Byw gá tehdáž pod tou skálou, kdež nepřjtel od Zbraslawi ku Praze dostati se chtěl; takowou postu podlé soldatůw regimentu Waldsteinského we dne i w noci se wssj swou pilnostj řjdil a opatrowal: wssecko, což mu od wyssjch pánů officirů gako i ode mne poručeno bylo (gakožto wachmistr gim Wyssehradským předstawený) náležitě wykonáwal. S musketýry na druhou stranu wýpady činil, nepřjteli sskodil i zagaté přiwáděl, též po wodě až k ssancům Swédským k Zlichowu nočně welmi nebezpečně docházel, posly od generálů přes wodu až do winic skrze husté warty prowáděl a také opět do Prahy přewážel, u presu nepřjteli se swými odpjrati nelenowal.

W ty časy archiw a snad také giné znamenitěgssj zbožj w Buděgowicjch schowáno bylo. W kapli sw. Martina byl prach složen. Plocar žádal generála hraběte de Conti, aby kapli wyprázdnil, aby zde služby Božj konány býti mohly. Slibil generál, že to učinj dle možnosti. Wyssehradský mlýn byl za mnohá leta w prachárnu obrácen; ručničnj prach se zde připrawowal. Ten mlýn konečně chtěli kapitole upřjti. Plocar se bránil. Gak wsse spleteno bylo, z toho widěti gest, že rada Nowoměstská žádala od cjsaře, aby Wyssehrad gako postrannj práwo pod práwomocenstwj toho Nowého města poddán byl. O tom se r. 1649 gednalo; zůstalo ale při starém. Plocar byl milownjk Jesuitů a znamenité zbožj gjm dal, a sice winice na druhé straně Wltawy w ceně 6000 zl. Nowoměstskému domu profesnjmu 2000 zl. darowal.

Do kollege Nowoměstské wssecky knihy swé odkázal. Seminář sw. Františka Xaw. dostal wsse prádlo, peřiny a pěřj, i prodal gim dwůr kapitolnj Rostely asi za 4000 zl. Plocar udělal w konwiktu u sw. Klimenta na Starém městě fundaci na dwa kněze; ti aby tam žiweni a ssaceni byli a každý den nedělnj a swátečnj, i když by sskolu neměli, na Wyssehrad přissli, mssi sw. sloužili, přisluhowali při mssi pontifikálnj, při slawných nesspordách, při procesj. To nadánj se stalo r. 1650. 5700 zl. položil — konwikt ten byl založen od Ferdinanda II. a Jesuitům pod spráwu odewzdán. Po wyzdwjženj toho konwiktu fundace přenessena byla na Wyssehrad. Ginou fundaci udělal Plocar r. 1654. 3000 zl. Rýnských

uložil, a důchody z nich, dokud žiw byl wynakládal, gak se mu lý-
bilo. Děkanowé po něm měli do třech klássterů w městech Pražských,
do každého z nich každého půl leta 30 zl. odwésti a to zaopatřiti,
aby z gednoho každého těch klássterů duchownj každý týden přes
celý rok w gisté dni dwě msse sw. čtli; z gednoho klásstera w pon-
dělj, z druhého w pátek a z třetjho w sobotu wždy dwa kněžj. Po-
zděgssj děkanowé to ginak zaopatřili, až bylo tolik kněžstwa při ko-
stele, že to zaopatřiti mohli sami. Krużer Jesuita pjsse o něm:
Na hody Božj nebylo nad něho, gen aby sláwa domu Páně gak
možná se wyrownala hlawnjmu kostelu Pražskému. On měl rok
před smrtj ten nápad, že děkanstwj složil, aby Weselanský, ce-
remonář Harrachůw a kanownjk Wyssehradský, na mjstě geho děka-
nem byl.

Město Hory Wyssehradu zcela zbořeno a pod horu založeno.

R. 1653 nařjdil Ferdinand III. aby Wyssehrad náležitě
dle tehdegssjch potřeb upewněn byl. Zdi a hradby od starodáwna wy-
stawené byly zbořeny; zámek starý zbořený rozmetán, domů menssjch a
wětssjch 31 wywráceno bylo; též kostel sw. Jana Stětj gak dalece
gesstě byl zachowán. Citadela dle Francouzského spůsobu založena
byla. Kde zámek stál, gest prázdné mjsto po wrchu, pod zemj gest
sklad na prach ručničnj, kde přjgezd do zámku, tu nynj rowina, na
kteréž we wýsokých záhonech koule wyrownány gsou. Kde přednj
strana tak nazwaná zbrognice stogj, byla sskola sw. Petra a Pawla
se zahrádkou. Kde u hřbitowa strážnice stogj, byla kanownická re-
sidence. Tak wsse zwrub na wrub přewráceno; kde rowina byla, tu
důl a zákop, kde dolina býwala, tu gest wysoký násyp, kde průchod
ulice byla, tu gsou wysoké zdi; kde domy stály, tudy se nynj chodj
a gezdj. R. 1654 začalo se stawěti; gináče bylo umjnjno, než se
wywedlo. Na straně ku Praze měl státi králowský zámek před ko-
stelem. Po wrchu k wodě na západ i poledne okolo zbrognice až
ku bráně měly býti kasárny. W prostředku měla býti gako twrz
náspem obehnaná, aby se wogsko skrýti mohlo, i kdyby hradby do-
byty byly. Za Leopolda I. gesstě se neustále stawělo, plukownjk Jo-
zef Priani, baron z Rouerat byl ředitelem toho stawenj. — Ne-

wjm, co nesmyslněgssjho býti může gako se domnjwati, že Francauzowé giž r. 1744 Prahu a Wyssehrad dobyli, takowé hradby za několik měsjců wystawěli, a k tomu gesstě do stawěnj pranepotřebné ač welmi mistrné a krásné brány se dali, genž na Wyssehradě wedlé mostu na silnici k Táboru po prawé straně stogj od r. 1809 zazděna; 1841 gest otewřena a most k nj přistawen, tak že se skrze nj chodj a gezdj. — Co lidi mýlilo, gest, že na sspici brány gest weliký kamený pták se čepegřjcj a po stranách gsou dwa lwowé na piljřjch. Toho ptáka magi za erb francauzský. Nepozorugj, že tehdáž Francouzowé pouze k ruce kurfirsta Baworského Prahu osadili, že kurfirst Baworský za krále Českého se korunowati dal u sw. Wjta, načež hned odgel. Aniž pozorugj, že orel dwauhlawý njže na té bráně než erb cjsařský wypodobněn gest. A takého bludného mjněnj gsou i mnozj tak zwanj učenj.

Byla giž od dáwna některá stawenj pod horou Wyssehradem ku Praze. Wápenice, cihelna, piwowár, kostel B. M. P., masné krámy. Nynj počali měsstané, když na hoře o přjbytky přissli, ačkoliw některou náhradu dostali, dole se usazowati. Tak ze starého Wyssehradu nezůstalo, než kostel sw. Petra a Pawla a kaple sw. Martina i staré děkanstwj, kde nynj kanownictwj naproti zbrognici. — Co Francouzowé udělali, bylo, že na hradbách náspy wywezli.

Kanownjci za čásu Růžowa wolenj.

Berghauer uwádj tyto: r. 1631 Bartoloměg Rotlender, děkan Smečenský a Krisstof Kleblat, sakrista kostela Pražského pak také kanownjk. 1633 Wáclaw Ulrich Teubner, doktor theologie, kanownjk Pražský. 1635 Ondřeg Kokr, kanownjk Pražský. 1638 Jan Frantissek Raš z Assenfeldu, kanownjk Pražský. Diwiš Měsjček z Wegkowa, arcioděkan Plzeňský. 1640 Jan Giřj Wienskowský z Wysoké, farář u sw. Martina w Praze. 1649 Wogtěch Šram, farář Tegnský w Praze. Sigmund Greff, kanownjk Pražský. Rudolf Roder, děkan kollegiátnj w Litoměřicjch. 1650 Krisstof Reinheld, kanownjk Pražský. Wáclaw Wykročil, děkan

Smečenský, pak kanownjk Pražský. 1651 Wáclaw Karel ze Swarcbachu, děkan Kamenický. Jeronym Hannibal, děkan Smečenský. 1652 Wáclaw Celestin z Dumberka, arciděkan Kutnohorský, pak kanownjk Pražský. Sebestian Zbraslawský, arciděkan Plzeňský, pak kanownjk Pražský. 1653 Jan Hynek Engelbert, arciděkan z Horssowa-Tegna a Wáclaw Klimeš, doktor theologie a farář w Tegně. 1654 Martin Weselanský. Martin Frantissek Kemblich, theologie doktor, děkan Hořowický, a probosst Staro-Boleslawský. Jan Wáclaw Jakobides, děkan w Střjbře. Urban Frantissek Pilecius, arciděkan Plzeňský. Michal Natalis, děkan Susslický.

Martin Weselanský děkan.

Wsak Saro plodj růže, podzimek hrozny, wogna hrdiny. Swéda r. 1648 Malou stranu Prahy dobyl a usilowal Staré město dostati. Koleg Jesuitský a konwikt králowský při něm ze žáků duchownjch w okamženj hrdinu nadělal, péra zawrhli a zbraně se uchopili. Wůdcowé gegich byli učitelé. Mezi těmi i Martin Weselanský, rodič Pražský se wyznamenal. Za to do stawu panského powýssen byl. Obdržel sstjt we 4 pole rozdělený, we dwou rameno s hořjcjm granátem a we dwou lew wypodobněn gest. Leopold Ulrich hrabě z Harrachů mage od Ferdinanda II. moc takowé milosti hrdinům udělowati, Weselanskému pouze za geho hrdinstwj list na to wyhowiti kázal a wlastnj rukou podepsal. Byl hrdina w bogi i w uměnj, disputowal weřegně z libomudrctwj i z bohoslowj w semináři arcibiskupském s welikou pochwalou.

Kardinal Harrach za ceremonáře swého geg přigal, za kanownjka na Wyssehrad wprawil, to bylo asi také přjčinou, že měla kapitola pokog. Co ten muž si práce dal, aby Wyssehradské děkanstwj ulowil, sotwa kdo giný se wjce přičinil. Plocar mu přál, neb on se na Wyssehrad stěhowal, stal se residenciálnjm kanownjkem a byl děkanowi k ruce, což welmi chwalitebno bylo. Po smrti Plocarowě geg kapitola za děkana wywolila, gakkoliw Benno probosst byl proti tomu. Zatjm ale Weselanský byl hoden té

důstognosti, on gako děkan práwa kapitolnj hágil a pro kostel žiw byl. Švédskými wálkami byli statkowé tak zhanobeni, že lid z nich utekl a pusté ge nechal. Měl Weselanský co dělati; wápenici a cihelnu hned zřjdil a k stawěnj se připrawowal. Piwowár do stawu postawil, aby se wařiti mohlo, s kotlářem Wáclawem Kristmanem smlouwu učinil, aby za dwa měsjce pánew piwowárskou zhotowil; což Kristman udělal. Byla ta pánew půl páta lokte dlouhá, půl třetjho lokte ssiroká a pět čtwrti hluboká, měděná. Dostal za ni kotlář 400 zl. na hotowosti a wybjral něco piwa, sljbil ale, že když pánew správu potřebowati bude a nebude-li správa přes 50 zl. dělati, že gi zdarma sprawj. R. 1663 když stawowé wolili deputowané k wyssetřowánj akcisu, arcibiskup opata Strahowského a opata sw. Mikulásse, též Weselanského, děkana Wyssehradského zwolil ze stawu duchownjho. Zwonice byla tehdáž bjdná; on měl s pánem ze Žďáru na Kladně o úrok z kapitolnjho statku we wsi Pticjch co dělati; žádal, aby mu duby na zwonici poslal. Něco se stalo; kolik těch dubů bylo, nenj zaznamenáno. On obezdil hřbitow, nade dweřmi za kostelem gest geho erb. Kapli sw. Františka a oltář obnowil. W kssaftu swém zanechal, aby krypta u welkého oltáře pro těla pánů kapitulárnjch a dobrodinců zhotowena byla. Kapitola r. 1665 dne 22. zářj se o to umluwila s Janem Dekapolem, kterýž skljpek 10 loket délky 5 loket ssjřky a 5 loket wýssky zhotowil; dostal za to wápno a cihly za 100 kop Mjss. Dekapol byl stawitel, stawěl cjsařskou zbrognici tehdáž na Wyssehradě. Toho roku dne 10. řjgna smluwila se kapitola o wykrásslenj oltáře Marie Panny s maljřem Hesem z Hesic; dostal za to 45 zl.

Wálky se utissily a pan arcibiskup byl kapitole milostiw; tedy se postarala Pražská obec o to, aby Weselanský co dělati měl. Pražané si přiwlastnili wsse, co okolo potoka Botjče bylo. Weselanský gim toho wjce nechati nechtěl. Powstala rozepře, která mnoho let trwala. Gednalo se tu:

1. O plac u Wegtoně;
2. o zahradu u mlýna;
3. o dům u Megtných;
4. o dům za kamenným můstkem;

5. o wýpad Botjče do Wltawy;
6. o plac okolo sw. Alžběty (nynj sskola);
7. o břeh u wápenice;
8. o Běličky;
9. o řeku před Wegtonj;
10. o swobodný přjwoz přes Wltawu;
11. o megto ze dřjwj;
12. o hranice u Wegtoně;
13. o gednu zahradu;
14. o plac pod Slupy;
15. o potok okolo Slup;
16. o potok až k Nuslјm;
17. o úrok ze zahrady w Polsku (u brány Wyssehradské);
18. gesstě o giné grunty.

K té rozepři se nachází 129 spisů — a trwala od r. 1663 až do r. 1675, kapitola nad wětssјm djlem wyhrála. Rowněž tak měl tjseň o řeku Wltawu a o tůně stranou ostrowa ku Zlechowu s wrchnostj Nuselskou. Wltawa působila rameno lukami na proti skále Wyssehradské tak gako rohljk. Louka kapitolnj byla w prostředku a působila ostrow. Stranou byly hlubiny, tůně, ty chtěl také Weselanský mjti, ten proces má 138 čjsel, genž gesstě na swětě gsou. Tak se Weselanský oháněl. Byl s njm sjdelnj kanownjk na Wyssehradě. K piwowáru koupil Weselanský 2 domy a užitky na tré rozdělil, sobě dwa a kanownjku geden djl dáwal. Posluhowali w péčј dussj: r. 1661 Tomáš Galenius ze Žďáru, r. 1662 také Wáclaw ze Žďáru, r. 1663 Fr. Ondřeg Řehák, kaplani Wyssehradsstj. — R. 1664—1690 řeholnjci karlowsstj, přewor Augustin a g.

Pamětný sloup na Wyssehradě.

Gsou na Wyssehradě na hřbitowě u kostela pod okapem k půlnočnj straně tři znamenité kusy kameného sloupu okrouhlého, hladkého z žuly, o kterém se prawj, že dábel sloup celý ze Řjma, — a kdo důkladně wyprawuge z kostela B. P. M. za řekou Tiberou se

nacházegjcjho přinesl až na Wyssehrad, a tu zlostj geg s wysoka pustil, tak že se na tré přerazil. Ten dábel měl proto zlost, že nadarmo ten sloup tak daleko nesl. Zapsal prý se totiž geden kněz dáblu, a když čas wyprssel, nechtěl se dáblu dáti; tento s njm w nowou smlouwu wessel, že přinese sloup z Řjma dřjwe, než kněz mssi sw. přečte. Sw. Petr dábla cestou zdržowal tjm, že geg masstal, tak že satan sloup onen několikkráte do moře pustil. Kněz měl po mssi, když dábel na Wyssehrad se sloupem se přikwal, což ho welmi mrzelo. Tak powjdka znj. Ať gi každý sobě wyložj, gak umj, gen ať žádný nepochybuge, že by dábel cos takowého udělati nemohl, sice černou notu u dábla dostane; kdo se wssem zaljbiti chce, nesmj ani tu počerněn býti, sice ku wssem úřadům w pekle má dwéře zawřené. Kámen weliký gest zde, kdy sem přissel, žádný newj, ani gaké zmjnky o něm w listech a knihách Wyssehradských se nenalezá. Negprwněgssj zmjnka se nacházj w Hammerssmidowě Prodromus Gloriae Pragenae str. 373 od r. 1632, kdež kurfirst Saský na kostel se djwal, a slysse wyprawowánj o sloupu, prawil: Mags wahr sein, mags auch nicht wahr sein.

R. 1665 dne 21. února psal z Řjma něgaký kněz, z Kladska pocházegjcj, sekretáři u konsistoře Pražské takto: Že něgaký Jakub Zimmermann, Swýcar, dáblem posedlý w Řjmě gest, z něhož dábelstwj zaklјnánjm onen duchownj wymjtal. Ten dábel gménem Zardan měl při zaklјnánj wyznati, že on to gest, genž gedenkráte sloup k sw. Petru do Prahy přinesl. Škoda, že se určitěgi newyptal, kdy geg přinesl. Kdy a gak přissel na Wyssehrad, gest neznámo. Že by ale z Řjma pocházeti mohl, tak nemožno by nebylo, ani prawdě nepodobno. Truhla, w které ostatky sw. Longina Wáclaw Králjk, probosst Wyssehradský a patriarcha Antiochenský, na Wyssehrad přiwezl, mnohem wětssj obtjžnosti dělala w přenássenj z Řjma do Prahy, než ten sloup, který by se dal snáze na wůz naložiti, než ona ssiroká a wysoká truhla, nebo lépe podlouhlá pánew kamenná.

Směssno gest chtjti wymlouwati a wywraceti tu powjdku, neb gi mnozj i tjm wykládali, že prakem ty kusy kamenu na Wyssehrad dohozeny byly při dobýwánj Wyssehradu; ať se ten prak čert gmenowal, neb gak ginj prawj, čert sem ten kámen přinesl, neb opět

giní, že w časech Žižkowých giský wůdce. se gmenowal Čert, a ten že asi příčinou byl, že se ten kámen na Wyssehradě octnul. — Co se tím wssem wyswětlj? A k čemu takowéto lámánj hlawy? — Gest ale z toho wsseho wiběti, že gest každému ten sloup diwný. A mojná, kdyby se prawdy giſté dopjdil o něm, že wssecko diwné a paměti hodné by stratil. Proč mu tu čest bráti? Čert přinesl ten sloup z Řjma, a ginák se nemá mluwiti ani wěřiti. Zarban to musil neglépe wěděti, genž ho nesl.

Jan Wáclaw Klimeš, děkan.

Weselanský žiwot swůg dokonal dřjwe, než se kdo nadál; oplakáwali Wyssehradssti smrt geho gako děti smrt otce dobrého. Měl tedy Klimeš, genž po něm přissel, dosti co dělati, aby, co začato bylo, dokonal. R. 1666 za děkana wolen byl. Byl rodič Hradecký, bohoslowj doktor a od r. 1655 farářem w Tegně w Praze, 25 let děkanowal, r. 1691 dne 14. dubna umřel.

Klimeš děkanowal celé ¼ stoletj. Česká země gesstě se spamatowati nemohla; slabost ducha náramná; opilost, lakomost a wssecky wássně nemagj dosti mjsta k rozloženj swému. Opilcům gest negssirssj ulice úzká, lakomcům wsse málo, pokawáde u giného dobrý kabát widj. A to gsou w skutku weliké slabosti. Tak w těchto časech gedna strana slabostj umdlelá a druhá slabostj klesagjc do cizj obory padala. Kněžstwa nebylo. Na Wyssehradě se křtily děti z Nostel, z Michle, z Podola, z Bránjka, z Chuchle. Co paměti hodného se mi býti widj, že z Chuchle r. 1687 djtě křtěno bylo Jana Bjlého, a ten rod až dosawáde w Chuchli se nachází. Tak i w Podole gméno Žebřinowo od r. 1620 až dosawáde se udrželo. Ten Žebřina tabulku čili obraz malowati dal kostela Podolského a kostel ten tenkráte tak stál gako nynj.

Na počestnost lidj tehdáž drželi. Bylo ročně na Wyssehradě křtěno dětj 15—30 a některý rok žádné djtě nemanželské zapsáno nenj. Oddawek bylo 8—12 ročně; rok 1681 má cos zwlásstnjho: že bylo 24 křtin a 24 oddawek. Knihy farnj nepořádně wedeny byly; křtiny a oddawky dohromady psali, kdežto předce widěli, co předkowé dělali. To trwalo až do r. 1701, kdež opět křtiny a oddawky

w zwláſſtnj knize zaznamenány byly, ale giž w gistých oddělených rubrikách. Klimeš měl půtky s arcibiſkupem, on měl půtky ſe swými kanownjky, půtky s obcj Pražſkou, wſſe gemu překáželo, wſſe kapitole ſſkoditi ſe ſnažilo, gakby wſſe bylo rozumu pozbylo. Wſſudy udatně ſe Klimeš držel. Wážnoſti měl u ſtawů i u ſproſtého lidu. R. 1675 byl od cýſaře za komiſaře zwolen, účty bernj králowſkých by do náležitého pořádku přiwedl. Neunawitelně pracowitý a přičinliwý muž byl; diwu nenj, že někdy přjliš oſtrý. Klimeš od rady měſta Wyſſehradu welmi ſlawné ſwědectwj doſtal, a ſice:

1. Že ſlužby Božj, mſſe s hudbou a kázanj každou neděli a ſwátek ſlawně ſe konagj, tak gako oſtatnj obřadowé cjrkewnj.

2. Malé mſſe, že býwagj každodenně tři i čtyry.

3. Proceſj o křjžowých dnech, na den ſw. Pankráce a Božjho těla a giné mnohem ſlawněgi ſe wedou, než gindy.

4. Oděw, nářadj koſtelnj a celý koſtel že tak čiſtý a ſkwoſtný geſt, gak prwé nebyl.

5. Kalichy, ciborium, křjže, relikwáře, ornáty, antipendia zlatem tkaná, tunicelly, pluvialy hedbáwné, nowé oltáře, to wſſe znowa zaopatřeno z čaſů Klimeſſowých.

6. Weliká ſchůzka lidu přicházj a duchownj z měſta čaſto mſſe ſw. čjtagj mimo domácj.

7. Střechu na koſtele děkan opravil, nowou ſpowědlnici poſtawil, we Wětruſſicjch ſtatek geden z gruntu wyſtawěl, mnoho we Lhotce, w piwowáře a w děkanſtwj wynaložil.

8. Wjžku na koſtele pro malé zwony wyſtawěl. Proceſj k ſw. Pankráci čaſto držáno bylo. Páni faráři Staro- a Nowoměſtſſtj ſe u ſw. Štěpána s lidem ſcházjwali, odtud k ſw. Pankráci přicházeli a zde děkan pontifikálnj mſſi mjwal, a pak wſſe na Wyſſehrad k ſw. Petru a Pawlu u welikém množſtwj táhlo; tak mjwali Pražané duchownj wyraženj.

Uſazenj nowého kantora.

Od r. 1649 byl na Wyſſehradě Mikuláš Wogtěch Prağerer warhanjkem a ſpolukantorem. Ten muž giž při letech nemuſil ſe ljbiti děkanu, byl ſhozen a konečně do ſſatlawy

wsazen, giště pro zdwořilost. Děkan chtěl, aby se warhaujk dal do poddanosti, a on gsa Pražan swobodný toho učiniti nechtěl, raděgi slnžbu opustiti mjnil. To bylo r. 1671. Nadánj geho a powinnosti takto zněly: byl powinen pořádně a náležitě gak při mšši swaté, tak i při nešporách obyčegně hráti, též co se spěwu chorálnjho zachowáwá, wykonáwati, spolu i nad figurálnj hudbou a hudebnjky pozorowati, tak aby wše pořádně dle možnosti geho ke cti Pánu Bohu a sw. apoštolů Petra a Pawla rozmnoženj bylo a se dálo. Za to měl ročně 30 kop na penězjch, k tomu službu pjsařskou městskou, gako předešlý kantor wždycky mjwal, též ročně 6 strychů žita, soudek wěderný řidkého piwa při každé wárce. Tak byla škola obstarána. Nezdá se, že byl něgaký zwláštnj dům pro školu nynj pod wrchem. Co a gak se djtky we škole učili, poněkud lze se domysliti. Každý učitel dle swé schopnosti tomu, co řemeslnjk a občan wesměs uměti má, wyučowal.

Neměla kapitola pokoge od arcibiskupa Pražského; dne 11. ledna 1670, psal Matouš Ferdinand arcibiskup Klimešowi děkanowi, a zapowjdá, aby Ewa Terezie Klimešowá, sestra děkanowa, na Wyšehradě bydljcj se swým ženichem Dawidem Wendeljnem ani s giným oddáwána nebyla. Děkan gednal dle wýhradnjho práwa a wedl si w Řjmě stjžnost. Načež welmi obšjrný a důtkliwý list z Řjma přišel ode dne 8. března 1670, w kterém přjsně se zapowjdá osobám, důstognjkům a úřadům, aby w ničemž nepotahowali kapitoly, ani poddaného, kterého kapitoly pod swou moc, že kapitola Wyšehradská pouze a rowně pod spráwou sw. Otce stogj. W žádném listu wýhrada Wyšehradská tak zřetelně wyznamenaná nenj, gako zde. Ten list wyhotowil Aloys z Aquino, protonotář apoštolský.

R. 1670 byli tři kanownjci woleni, ti, genž wolili, byli přednj osoby České cjrkwe. Wáclaw Celestin z Blumberku, tehdáž probošt Pražský, — Tomáš Pešina z Čechorodu, scholastik Pražský, Jan Benoll, farář Pražský na Louži, — Šebestian Zbraslawský, děkan Pražský. Woleni byli: Jan Hynek Dlouhoweský z Dlouhé wsi, kanownjk Pražský, pak biskup Milewetánský a probošt u sw. Wjta, kanownjk Staroboleslawský; Wáclaw Wilém Papazon z Klaršteina a

Mirandule, posledni ratolest toho domu. On wystawěli dal oltář obrácenj sw. Pawla, 13. čerwence r. 1673 byl postawen; založil k tomu oltáři též lampu. Obraz obrácenj sw. Pawla gest prý práce Škretowa, gakž w regstřjku toho času zaznamenáno. Nenj-li od Škrety, gest zagisté dle obrazu geho zhotowen. Ten oltář dosawáde stogj, gest z měkého dřewa, černě malowán a zlatem ozdoben. — Jan Frantissek Krisstof, baron z Talemberku, obého práwa doktor, kanownjk Pražský a biskup Králohradecký. — Jan Frantissek Straka, kanownjk Králohradecký. — Giřj Wiktora, bakalář bohoslowj, farář u sw. Martina w Starém Městě a u sw. Wáclawa na Prosjku, protonotář apostolský. Z těchto časů gsou také gesstě kanownjci: Jan Augustin Drahonowský z Mezeřiče, Morawan. Ten kázal wystawěti oltář sw. Jana Křtitele r. 1675 dne 29. srpna dle spůsobu oltáře Papazonowa. Nápis na oltáři prawj, že nadánj učinil pan kanownjk každého téhodne, na dwě msse sw.; fundace se ale žádná nenacházj. R. 1668 dne 10. prosince byl wolen za sjdelnjho kanownjka Mikuláš Mosstěnský, umřel po 21 dnech swého kanownictwj. Frantissek Ferdinand Čedjk, obého práwa doktor, děkan Karlssteinský, dokonal teprw r. 1706 dne 15. ledna. R. 1673 dne 10. kwětna Albert Šrám z Wolsce, děkan Přesstický. — Giřj Křiželsstein, doktor bohoslowj a kanownjk Pražský. R. 1670 tedy měla kapitola probossta, děkana a 9 kanownjků, dwa konviktoři assistowali a kanownjk Benoll wedl péči dussi na Wyssehradě.

Rozličné milosti Wyssehradským od kapitoly udělené.

Město na hoře Wyssehradské docela zbořeno bylo, a pod horou se měssťané usazowati počali. Tjm spůsobem obec do negbjdněgssjho stawu přissla, na wětssj djl měssťané Nowo- a Staroměsstsstj sebou na Wyssrabě usedlj po zbořenj swých přjbytků z Wyssehradu se wystěhowali. Tjm obec přinucena byla na to myslitі, gak by se zwelebila. Žádala wrchnost swou o obnowenj a potwrzenj swobod.

Kapitola w 8 článcjch gim gako poddaným zákon předepsala, aby wěděli, co gim powoluge a co gim ukládá:

1. Gak se magj z obce propausstěti;
2. gak do obce přigjmati;
3. gak se swým zbožjm kssaftowati;
4. gak se má rada chowati;
5. gak piwo a wjno kupowati a prodáwati;
6. o wolenj osob k radě potřebných;
7. ničeho bez wědomj wrchnosti nemagj před se bráti;
8. o platech.

Wěž u kostela sw. Petra a Pawla, dwa swjcny.

Wěž gjž dáwno chatrná byla, — kdo a kdy gi stawěl, nenalezl gsem, — tak že Plocar na nowou shromáždil penjze, Weselanský dubowé dřjwj z Kladna kupowal. Klimeš dal r. 1678 starou wěž rozbourati a nowou postawiti, zdali práwě na tom saméin mjstě neb ne, stwrditi nemohu. Stawitel byl Handenc Karel z Kasanowa, tesařský mistr Jakub Dűsstűnger, kowář Jan Wolf, primas Wyssehradský. Wynaložil děkan 1222 zl. 58 kr. 3 den.; w tom aučtu gest také za spráwu a krytbu u kaple sw. Martina a za giné malé spráwy wydánj obsaženo.

Dne 17. listopadu, genž byl den památnj sw. Řehoře diwotworce, gest postawena na nowou zwonici kostela Wyssehradského nowá plechowá báně pozlacená obsahugjcj 1 str. 2 wěrt. Nad bánj mjsto korauhwe meč postřjbřený a přes něg dwa pozlacené kljče křjžem postaweny. Postawil tu báň na horu Melichar Hunkar palír tesařský, a dostal za to prozatjm 1 zl. 30 kr. Zednjci dostáwali denně po 30 kr.; podáwači po 15 kr. Do báně báwy byly některé ostatky s nápisem:

Anno a Nativitate D. MDCLXXVIII decimo septimo Calendas Decembris die Sacro S. Leopoldi sub Pontificatu Sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Inocentii, Divina Providentia Papae XI., cui haec Wyssehradensis Ecclesia immediate subjecta est atque nullius Dioeceseos existit, Regnante Serenissimo, Potentissimo Invictissimoque D. Leopoldo Primo Romanorum Imperatore semper Augusto, Rege Hungariae et Bohe-

21*

miae etc. Quo anno unice desideratum imperator genuit ex Ducissa Neuburgica filium nomine Josephum, erecta est a fundamentis haec turris campanilis sumptibus trium Reverendissimorum Praelatorum ejusdem Ecclesiae decanorum infulatorum sibi in beneficio succedentium D. Wenceslai a Růžova, D. Martini Weselanský et D. Joannis Klimeš SS. Theologiae doctoris, qui singulari sua cura hanc fabricam fiere fecit· ex relictis ad id censibus tamquam beneficiorum suorum fructibus ex Jenstein et Wřízek quotannis provenientibus eorundem censuum restantiis ad id pie applicatis.

Toho roku dwa welké swjcny cegnowé byly zřjzeny; wážily spolu 204 libry; bylo 48 liber starého cegnu, ostatnj se přikoupil, libra po 20 kr., od djla od libry po 10 kr. Dobrodincowé byli Jan Sloup, pekař a primas Wyssehradský, dal 30 zl. Toho času měsstanka Wyssehradská Zuzana Sloupowá čtyry mše swaté založila a Giřj Bělohoubek na swjcny 20 zl. odkázal. Některé pokuty k tomu odhodlány byly. Ty swjcny r. 1679 zhotoweny byly od Karla Korba.

R. 1680 byl w Praze mor; 4. ledna nařjdil arcibiskup, aby každý duchownj předstawený denně správu do konsistoře zasslal, kdo w geho osadě neb domě se roznemohl. Děkan k samému řjzenj zemskému to odewzdáwal.

Půtka o potok Botjč mezi Nowým městem a Wyssehradem.

Magistrátu Nowoměstskému se chtělo ryb z potoka Botjče, a mrzelo ge to, že gen děkan a kanownjk Wyssehradský tu ryby lowj. I začali weliké překážky w tom kapitole činiti, zwlásstě od r. 1671. Gednoho času děkan pro wyraženj swé lowil w Botjči sám s kanownjkem; o tom dal někdo magistrátu správu. Za něgakou chwjli ze wssech stran Nowoměstsstj wsseligaký lid sprostý plawecký, pytlářský, mlynářský, nádenický a giné podobné chasy, as 200 osob se přihnalo, kterážto chasa a zběř s rozličnou zbranj, s musskety, s ručnicemi a kordy atd. dwogj branou, Swinskou a Wyssehradskou a potom třetj stranou skrze dwéře we zdech městských pod Karlowem, kdež nikdy stráže nebylo, a o nich se newědělo, wen za město wypadli a

tu pana děkana w Botjči ryby lowjcjho s hrozným hřmotem a hlukem od lowenj ryb zahnali, sjtě pobrali, a to wsse s wědomjm a z poručenj rady Nowoměstské. Wyssehradsstj slyssjce ten náramný hluk, zběhli se, než na odpor se gim stawěti nesměli, aby se wýtržnosti neudály. Na to kapitola celou obec Nowoměstskou u slawného soudu zemského obžalowala. Trwal ten soud 10 let. R. 1681 se stal rozsudek, že Botjč kapitole od počátku patřj, a Nowoměstsstj musili platiti 550 zl. kapitole. Zlý soused gest prawé nesstěstj; nacházj se 83 rozličných dopisů k této rozepři patřjcjch, co tu práce a mrzutosti a swéwolného zaneprázděnj zemského řjzenj. Pražsstj žádného giného důkazu ani neuwáděli, než že ten potok se gmenuge Nuselský; Nusle že gim patřj, tedy i potok až ke zdi městské a dále. A k rozhodnutj toho 10 let třeba bylo, o sprawedlnosti s očima zawázanýma!

Ferdinand Leopold Beno Martinic probosst.

Ferdinand, syn Jaroslawa Martinice, negwyžssjho purkrabj Pražského a Marie Eusebie, rozené Lobkowic r. 1635 od cjsaře probossstem učiněn byl. Ten byl w skutku muž neobyčegný w těchto časech. On byl kanownjkem w Pasowě, w Řezně, w Brně, w Praze, w Olomouci, w Salcburce a probossstem na Wyssehradě. Slawná byla geho installace na Wyssehradě, geho otec a k wůli němu, gak se rozumj, welký počet králowských wyžssjch úřednjků a stawů Českých, ano i pan kardinal z Harrachu, arcibiskup Pražský přissel. To byl zagisté hrdinský skutek zapřenj sebe samého, že do Wyssehradského kostela wessel. Děkan Plocar, wěkem sesslý, nemohl do kostela. Tedy negstarssj kanownjk kostela Wyssehradského Šimon Brosius z Horssowa-Tegna, probosst Pražský, swětjcj biskup pod gménem arcibiskupa Trapezuntského geg installowal. Knězem ale nebyl. R. 1640 byl w Řjmě, wyhledáwage bullu Alexandra papeže o založenj kapitoly Wyssehradské, nemohl pohodlně archiwu se dopjditi. Gednalo se o to, aby kapitola něco dosáhla ze solné kasy. Benno pjsse: Patrno gest, že Wyssehradský kostel hoden gest zwelebenj; Řjm ale dost wyslowiti nemůže, gak potřebná gsou biskupstwj a semináře

w Čechách. Kdo wj, zdali papež neb cjsař kostel náš zwelebj. Bůh zwelebj, co bude chtjti, gá zatjm nčinjm, co se dělati dá. R. 1644 byly teprw probosstowy primicie.

R. 1649 se zdržowal we Wjdni a dáwá zpráwu, že cjsař nic pro kostel Wyssehradský učiniti nemůže, poněwadž pewnosti oprawuge. Z Wjdně táhl do Pasowa a poslednj léta se zdržel w Salcburce, až r. 1691 žiwot swůg dokonal, gsa proti kostelu a kapitole Wyssehradské welmi rozhorlen, honosiw se po 55 let probosststwjm Wyssehradským. Měl znamenité gměnj, kostelu Wyssehradskému nic neodkázal. Plnomocným dědicem ustanowil Ferdinanda hraběte z Khuenburka, biskupa Lublaňského, kanownjka Salcburského a probossta Frisaského. Na Žitenice odkázal 5000 zl., aby tam farář a nižssj sskoly latinské od Bartolomitů uwedeny byly. 1000 zl. na poustewnjka. Duchownj w péči dussj a poustewnjk byli až dotud od probossta samotného wydržowáni. Přjčina nelibosti Martinicowy na Wyssehrad byla tato: On měl něgakého kněze Poláka, gménem Kostanecký, genž w Žitenicjch spráwu wedl. Toho chtěl mjti kanownjkem na Wyssehradě; ano i při wolenj děkana na kapitolu dolehal, aby Kostaneckého kanownjkem a hned děkanem učinili. Kapitola ale toho nechala. Nad tjm se rozhněwal pan probosst a takowý testament zhotowil. Po něgakém čase se ale ukázalo, kdo byl Kostanecký. On oloupal s truhly probosstowy střjbro a giné wěci pobral, falessné podpisy gménem kardinálů i papeže dělal, do Polska utekl, na cestě chycen a na radnici Nowoměstské do wězenj dán, pak arcibiskupu odewzdán byl, kterému ale uprchl. — Swým přjbuzným také nic neodkázal, což ge též mrzelo, tak že geho wnuk gsa wyslancem cjsařským u sw. Otce takto do Prahy psal: Statek Žitenice patřj k probosststwj Wyssehradskému; dle toho a dle kssaftu gest widěti, že můg w Pánu zesnulý strýc nebyl při dobrém rozumu, poněwadž on gesstě po swé smrti chtěl faráře presentowati. Tak G. A. W. Martinic. Ferdinand Martinic byl ale přjčinou, že duchownj nazwanj Bartolomité do Čech uwedeni byli.

Jan Benoll děkan, Hugo Frantissek hrabě z Kunžáku probosst.

Jan Benoll, rodič Pražský w arcibiskupském alumnátu na kněžstwo připrawen gsa, na péči dussj wyslán byl, přjkladný žiwot s duchownj horliwostj a s neunawnou pracowitostj spogil. Byl farářem w Cerhowicjch, pak w Praze u Panny Marie na Louži. 16. řjgna r. 1669 byl wolen za kanownjka Wyssehradského; r. 1681 sjdlel na Wyssehradě a sprawowal péči dussj, — an toho roku geg nalezám na matrice. Byl u weliké tjsni, Mostečtj mu úroků neplatili, žádal častokráte welmi pokorně děkana Klimessc, aby ho nenechal nouzi trpěti. Děkan snad nemohl, neb nechtěl pomoci; Benoll si welmi stěžowal, že geg děkan hladem sužowal, a to negwjce w čas moru. Benoll rozuměl a uměl hospodařiti. On r. 1691 dne 24. února nagal dwůr Lhotecký od děkana, wápenici a skálu wápenou nad Podolem na tři léta. Smlouwa welmi spletená gest, nic určitého zouplna se uznati nemůže w gakém stawu asi ten dwůr byl; měl z něho ročně platiti 450 zl. a gečmena na piwowár odwáděti tolik, co mu ho Bůh požehná nad geho potřebu. Gsa ale toho roku w čerwnu měsjci děkanem, přestala smlouwa. S njm byl po smrti Martinicowě probosstem Hugo Frantissek hrabě z Kunžáku a Rotenfelsu, byl od cjsaře Leopolda 8. listopadu r. 1691 na probosststwj dosazen. On byl w Koljně n. R., w Salcburce a w Strasburce mjstodržjcj scholastik a kapitulár. Otec geho se tázal z Wjdně, gestli syn w gistý určitý čas musj installowán býti, a musj-li sám na Wyssehradě býti přjtomen. Uslyssew, že toho práwě potřebj nenj, odložil installaci až na r. 1698 dne 2. kwětna. Ani sám nepřissel, nýbrž Matěge Machta z Löwenmachtu na mjstě sebe měl, gehož děkan Benoll také řádně installowal. On pamětnj penjze bjti kázal, a mezi lid rozhazowati nařjdil dle spůsobu probosstů Wyssehradských. Gak probosst Hugo, tak děkan Benoll měli mnohé zaneprázdněnj s dědictwjm po Martinicowi, každý na swou stranu. Byl pak biskupem Litoměřickým a děkanem Koljnským, negwyšssjm úřednjkem kurfirsta Koljnského. Benoll hospodařil, hleděl kostel ozdobowati krásnými obrazy, nowými stolicemi pro kanownjky, zanechal znamenité gměnj a wsse odkázal kostelu, z čehož zadnj djl kostela

wystawen byl, gak dále uslyssjme. Dokonal 16. dubna r. 1706. Kámen náhrobnj s nápisem w kostele se nacházj u piljře před kůrem u welkých dwéřj. Za něho byli woleni kanownjci: Wiljm Etzweiler, rektor arcibiskupského kolege w Praze, od r. 1691 kanownjk sjdelnj na Wyssehradě, dokonal r. 1718; byl spisowatel a objral se s historij Českou; Adam Hynek Mladota ze Solopisk, kanownjk na hradě Pražském u sw. Wjta i u Wssech Swatých, protonotář aposstolský; Matěg Macht z Löwenmachtu bakalář a kanownjk u sw. Wjta; Ondřeg Kossina, farář u sw. Gindřicha w Praze, kanownjk Boleslawský; Jan Wáclaw, Olomoucký bakalář, farář Tegnský, kanownjk Boleslawský; Jan Kristof Brod, farář u sw. Martina, pak w Tegně; r. 1697 Gindřich Pecháček bakalář, arciděkan Plzeňský a wikář t. r. Blažeg Frantissek Franta, farář u Panny Marie na Louži.

R. 1698 Jan Florián Hammerssmid.

Děkan Benoll udělal dwě fundace, aby byla každý týden, každou neděli a swátek msse swatá. Na chudé odkázal 1000 zl. a sice takto: 10 chudých Wyssehradských, gsoucjch každou neděli a swátek na Wyssehradě na službách Božjch, dostane každý po každé 3 kr. Etzweiler založil 16 mssj sw. Toho času Felix Borecký, měssťan Nowoměstský, fundaci založil, aby w každé suché dny gedna msse swatá sloužena byla.

Proč kapitola wětssjch swobod obci Wyssehradské neudělila.

Za časů Benollowých rada Wyssehradská o něgaké swobody žádala; newjm, kdo to byl, genž následugjcj přjčiny kapitole předložil, že Wyssehradským nowé swobody uděliti se nemagj:

1. že křiwé gest, aby kdy byla Wyssehradská obec gaké znamenitěgssj swobody měla, než má, co se s listem od Matiásse cjsaře dokazuge.

2. Nehodni gsou té milosti, neb předkowé gegich častěgi a skutečně bauřili proti kapitole, a nechtěli se poddanými gegimi nazýwati, až i k tomu r. 1611 přinuceni byli.

3. Kapitola by do nebezpečenstwj přišla práwomocenstwj celé stratiti, Pražané by Wyšehrad za postrannj práwo wyhlásili.

4. Bylo by to prawé odcizenj, což duchownjm i swětským práwem přjsně zapowězeno gest.

5. Nemá kapitola nikdy nic činiti na škázu potomků.

6. Kdo by o odcizenj se srozuměl, gest w nebezpečenstwj prebendu stratiti dle nařjzenj Rudolfowa.

7. Bylo by to proti slibu a přjsaze kostelu učiněné.

8. Aniž se to může státi bez wědomj sw. Otce, genuž kapitola poddána.

9. Důwod z naděge, že by se město zwelebilo, gest slawný, ale welmi omylný a kapitole škodliwý a nic w sobě neobsahuge, čjm by ta škoda zamezlíti se mohla.

Poznamenánj wýloh obyčegných při chrámu Páně na Wyšehradě r. 1708.

Kanownjk sjdelnj	500 zl.	—	kr.
Za mše swaté w suché dni po	1 „	10	„
Za anniversarium	1 „	10	„
Hudebnjci platu měsjčnjho	6 „	—	„
Za litanie sobotnj měsjčně	3 „	—	„
Od každé mše swaté w suché dni	1 „	10	„
Za anniversarium Klimešowo	1 „	10	„

Hudebnjci tito byli diskantista, altista, tenorista a bassista a 2 houslisté.

Warhanjk neb Regens-Chori měl ročně	30 „	—	„
Trubačowé od slawnosti sw. Pankráce	4 „	—	„
Trubačowé od slawnosti Božjho Těla	4 „	—	„
Na den sw. Petra a Pawla platj pan probošt.			
Na oběd pro hudebnjky na slawnost sw. Pankráce	2 „	—	„
Na oběd pro hudebnjky na slawnost Božjho Těla	2 „	—	„
Na oběd pro hudebnjky na křjžowé dny	1 „	30	„
Za mši sw. Jana Nepomuckého	1 „	—	„

Od roráte	3 „ — „
Za 2 passige	2 „ 20 „
Kapelnjk platu ročnjho	20 „ — „
Od litanij w sobotu	2 „ — „
Na uhlj potřebné w kostele	2 „ — „
Na strogenj gesli a hrobu Božjho	1 „ 10 „
Od upomjnánj platu	3 „ — „
Od prádla kostelnjho	9 „ 30 „
Kalkant služby ročnj	6 „ — „
Pulsanti služby ročnj	15 „ — „
Na suché dni	— „ 45 „
Za requiem	— „ 45 „
Od zwoněnj w dny křjžowé	— „ 30 „
Ministrantů	8 „ — „

Matěg Macht z Löwenmachtu děkan.

Matěg Macht z Löwenmachtu, Pražan, bakalář bohoslowj arcigahen hlawnjho kostela Pražského a kanowník Wyssehradský byl r. 1706 dne 14. čerwence za děkana wolen. On gsa arcigahnem kapitoly u sw. Wjta, přigal děkanstwj Wyssehradské; gako děkan musil bydleti na Wyssehradě; gako gahen měl býti u sw. Wjta. Kapitola sw. Wjta mu dělala těžkosti, on sobě wssude wedl stjžnost u arcibiskupa, u papežského legata i u cjsaře. Tak neustále drážbil kapitolu sw. Wjta. Benoll gměnj swé odkázal kostelu, aby se opravil. Zůstalo pro kostel na hotowosti 9981 zl. a Macht gako nástupnjk přigal po něm 636 str. sladu po 1 fl. 9 kr. gečného; pssenčného 171 str. po 1 zl. 30 kr.; dřjwj, dobytek, obilj a giné hospodářské wěci — za 2006 zl. wsse dohromady. Strana půlnočnj kostela negwjce správu potřebowala. Macht bydle gako Klimeš giž pod wrchem, aby prý neustále na dělnjky u kostela dohljžeti mohl, stawenjčko si nedaleko kostela na hoře zřjditi dal, kde až se dwěma služebnjky bydlel. Půlnočnj strana se trhy podepjrowala a stálo to 4284 zl., 1 kr., 1½ w. r. 1711. Matěg Sumš

byl stawitel, Kasspar Wach paljr; Frant. Höbert stkenář, W. Hlawáč kowář, Jan Manes kamenjk; Jonáš Eberle mistr tesařstý. Po té straně, gak Berghauer swědčj, rozličné náhrobnj památky knjžat, pánů Českých, probosstů, děkanů a kanownjků Wyssehradských se gesstě nacházely z kamene i z kowu, nápisy zaopatřeny. A wssecky tyto památky byly bez wsseho ohledu zazděny a do země zaděláný. Nebylo člowěka, genž by byl co z toho poznamenal. Hammerssmid a Etzweiler tehdáž žiwi byli; Hammerssmid wsse sbjral, ale co na Wyssehradě bylo, toho si newssimal. Berghauer uwádj rozdrobený nápis gediný, gegž gesstě nalezl.

Přednj djl kostela a celé klenutj prostřednj neb wjce strop potřebowal stawenu býti. Na to byl uděláň rozwrh na 8811 zl. a z Benollowa dědictwj; na hotowosti nezbýwalo wjce, než 1071 zl. 53 kr., což u hraběte Waldssteina na úrok uloženo bylo. Baltasar Šonowec z Ungerwerthu byl kanownjk r. 1709; též Dačický, arcigahen Kutnohorský, gménem Jan, bakalář bohoslowj. Adam Augustin Sinesins, bakalář bohoslowj a děkan Pardubský. Holowec kanownjk bez kssaftu umřel, hlásil se Macht o podjl pro Wyssehradský kostel. Na to musela gemu chuť k stawenj přegjti. R. 1719 dne 10. kwětna dokonal.

Lhotecký owčák přigat do služby.

L. P. 1711 dne 20. zářj ode mne njže psaného progednán gest Giřj Dlouhý, člowěk swobodný za mistra polnjho do owčjna Lhoteckého od času sw. Wáclawa r. 1711 do budoucjho r. 1712 na spůsob následugjcj. Powinen bude wěrně a sprawedliwě sloužiti, dobytek owčj sobě swěřený se wssj pilnostj hljdati a pásti. Z owčjna časně před wýchodem slunce a domů po západu honiti; pastwám zlým a wodám nezdrawým s dobytkem se wyhýbati, letnjho času w ljsách na poljch státi začnouc ten týden po sw. Trogici až do sw. Wáclawa. W owčjně dobytek wssechen gednostegně hljdati a gednu pjci dáwati, a následowně čeledujch gehňat pod panské owce nepodstrkowati ani přidržowati, a gehňata nefregmarčiti, a který čeledjn by co kdy dobytka swého prodati chtěl, toho

bez dowolenj nečiniti, a to pod propadenjm mistra i haltuňku pacholčjho a k tomu wssemu 4 kopy pokuty. Gako i kdyby skrz nesstastnou přjhodu na panském dobytku nějaká sskoda následowati měla, to i hned milostiwé wrchnosti w známost uwésti. Nade wssechno pak do panského stáda žádného cizjho dobytka nepřigjmati a podezřelých lidj u sebe nepřechowáwati a wsseho zlého se wystřjhati, powyku a zlolagičnosti w chalupě swé i ginde nečiniti, aniž od čeledi trpěti. Na oheň w přjbytku swém, by skrze neopatrnost žádné nesstěstj nebylo, welmi pozor dáwati, a slowem wsseho zlého tak, aby w ničem žádného podwodu se nedopustil, pod welikým trestánjm a pokutou w propadenj gedné bečky soli, se wystřjhati má. Když ale on mistr tak wěrně se chowati a pilně slaužiti bude, má ročně na 3 osoby deputatu mjti: pssenice tři str., žita 18 str., gečmene 3 str., hrachu 2 str. Na máslo měsjčně 15 kr., na sůl 12 kr.; 1 kráwu panskon, 4 slepice. Dobytka owčjho na 2 pacholky 70 kusů, totiž 40 bahnic a 30 kusů galowého.

Kasárny na Wyssehradě.

Powstal úmysl, kasárny na Wyssehradě stawěti, a poněwad mjsta dostatečného nebylo, měl kus winice a djl děkanstwj neb celé k tomu přibráno býti. Dne 30. řjgna 1614 přisslo poručenj, aby děkan to wyceniti dal; což učinil, a cena wstoupila na 6000 zl. Děkan potřebowal práwnj opisy listů základnjch; nebyl s to ani gednoho notáře nalézti, genž by byl ty listy opisnj potwrdil; žádný neuměl staré pjsmo listů čjsti i nemohl za to státi, že opis s půwodnjm listem stegně znj. Děkan se snažil měřiče na swou stranu nakloniti, aby správu do Wjdně dali, že tu mjsta pohodlného nenj, ale pod wrchem u Botjče, tam že spjsse mjsto k tomu. R. 1715 hrabě B e r t h o l d generál, přissel na Wyssehrad a hledal, kde by studna byla; nemohli dlouho nalézti, až konečně přec hogný pramen wypátrali. Sotwa o tom řeč byla, že na Wyssehradě kasárny budou, giž opatrný Nowoměstský magistrat o to pečowal, aby Nowoměstsstj sládci, řeznjci a pekaři zbožj na Wyssehrad dodáwali. Tak se duch Husitský pořáde w hlawách Pražských silně zdr-

zowal. Obě mnoho útrat a starostj kapitole spůsobilo, a konečně ze wssého nic nebylo.

Jan Wáclaw Ditrich děkan.

Jan Ditrich, farář u sw. Stěpána Wětssjho na Starém městě Pražském, bakalář bohoslowj, byl wywolen r. 1714 za kanownjka na Wyssehradě. Gak se o tom konsistoř Pražská dowěděla, přjsné poručenj mu poslala gménem Ferdinanda arcibiskupa a s dopisem Daniele Jozefa, vikaře hlawnjho, aby se neopowážil kanownjkem Wyssehradským se nazýwati; že tu hodnost, genž se s geho farou nesrownáwá, přigal bez wědomj arcibiskupa swého. Chce-li tu hodnost podržeti, at žádá o powolenj, že se mu chce arcibiskup milostiwým prokázati. To se poprwé stalo, co Wyssehrad stál. Ten r. 1719 za děkana zwolen byl a r. 1743 dokonal. Dal mu Bůh dlouhý wěk, aby to dobré, co na Wyssehradě založeno býti mělo, prowedl. Gsa děkanem, měl neghlawněgssj péči, aby byl powýssen do stawu panského, wywolil sobě gméno z Lilienthalu. Když giž we Wjdni wsse zawedeno bylo, musil mu někdo namluwiti, že Lilienberg by pěkněgi znělo. Psal swému plnomocnjku do Wjdně, aby obstaral gméno Lilienberg; než bohužel, giž bylo pozdě. Ditrich, muž mjrný, wljdný a upřjmného srdce, tak že na prwnj pohled na něm widěti bylo dobrého otce, w práci neunawitelný, neb při wssj swé starosti, kterouž měl o stawenj kostela, o usazenj nowých kanownjků, vikářů, choralistů, o zastáwánj práw kostelnjch, o zwelebenj swobod gegich i zemské úřady na se wzal. R. 1721 byl ustanowen za komisaře při tak nazwané rektifikaci gruntů w kragi Litoměřickém; od 24. čerwence musil každý komisař na swém okrsslku přjtomen býti, k čemuž byl zwolen od stawu duchownjho na sněmu obecném. R. 1822 kwittowal na 465 zl., gež za tu práci obdržel.

Gak Lilienthal winaře přigjmal.

Pozná se welmi patrně duch člowěka, gak se swou čeledj zachází, i spůsob a stupeň mrawnosti celého národu se w tom zgewuge,

Z té přjčiny i tento liſt gſem zde poſtawil, z čehož poznati lze, že docela ginák ſlužebnjky přigjmali, a také giné mrawy byly, — at každý ſám rozſoudj, zdali tenkráte neb nynj dokonalegſſj byly. Léta Páně a dne přigal geſt ꝛc. winaře, kteréhožto powinnoſt bude předně P. Boha ſe báti a geho božſká přikázanj bedliwě zachowáwati, winici ſobě ſwěřenou dle negwyšſſj možnoſti opatrowati a gj pilen býti, na dělnjky, aby nezaháleli a čaſu darewně nemrhali, pozor dáwati, na wroubky ſprawedliwě a nefortelně wroubiti; ſtromowj a owoce w zahradě neb w ſſtěpnici na obzwláſſtnjm pozoru a opatrnoſti mjti tak, aby ſe žádná ſſkoda gak zimnjho tak letnjho čaſu ſkrze zloděge kradenjm a wytahowánjm mladých ſtromků a ſſtjpků geho neopatrnoſtj a nedbanliwoſtj tudy neſtala. W přjbytku ſwém wykázaném žádných lidj podezřelých a záwadných nepřechowáwati a gich u ſebe nezdržowati. Na oheň aby budto ſkrze geho lidi nebo ſkrze někoho a geho ſamého, — což Pán Bůh uchoweg, — z domu newyſſel, pozor mjti a s takowým opatrně zacházeti, powinen bude. Když ſe tak wěren a poſluſſen zachowá, má ročnjho platu 20 zl. doſáhnouti atd.

Wýſada platů práwnjch.

Úřednj ſlužebnjk.

Za obeſlánj	— zl.	15 kr.
Za oznámenj ſchůzky	— „	15 „
Mělo by obeſlánj neb oznámenj ſe ſtáti wjce oſobám w té ſamé přjčině a w tom ſamém domě, platj ſe gen za gednu oſobu; bylo-li by w Praze, doſtane	— „	30 „
To ſamé od doručenj pjſemnoſti gakékoliw úřednj.		

Od každého zadaného ſpiſu	— „	35 „
Od každé kwitance	— „	35 „
Od přjſahy	— „	35 „
Od přitiſknutj pečeti	— „	18 „
Za powolenj wtělenj zápiſu	1 „	10 „
Za naſtoupenj	1 „	10 „

Za prohlássenj kssaftu . . . . 1 „ 10 „
Za wywěssenj subhastálnj cedule . . . . — „ 35 „

Syndik a zapisowánj do kněh.

Za wyhotowenj pjsemnj citace atd. . . . . 1 „ 30 „
Za zapsánj do knih . . . . — „ 35 „
Za každý podaný spis . . . . 1 „ 10 „
Za dekretaci . . . . — „ 35 „
Za každou přjlohu . . . . — „ 15 „
Za plnomocenstwj . . . . 1 „ 30 „
Za napsánj a přečtenj přjsahy . . . . 2 „ 40 „
Za inrotulaci . . . . 1 „ 30 „
Za wyslýchánj swědka . . . . 2 „ 20 „
Za prohlássenj . . . . — „ 45 „
Za přepsánj každého archu . . . . — „ 35 „
Kdo komisi žádá zaplatj obyčegně . . . . . . 2 „ 20 „
Gestli welká a obtjžná . . . . 4 „ 40 „
Za wýpowěd (sentenci) . . . . 4 „ 40 „
Gedná-li se o wjce, než o 300 zl., přigde z každého 100 zl. . . . . 1 „ 10 „
Za subhastálnj ceduli . . . . 1 „ 10 „
Za wtaženj . . . . — „ 35 „
Za powolenj uwedenj i s wtělenjm do knih ze 1 zl. — „ 1 „
Za kwitanci . . . . 3 „ 30 „
Za wtaženj . . . . — „ 35 „
Za přistoupenj na dědictwj neb do kssaftu, když se djlnj cedule a zwlásstnj úmluwy neděgj, přigde ze 1 zl. po . . . . — „ 1 „
Měli-li by ale djlnj cedule a úmluwa s přistoupenjm ku wtaženj do knih přigjti, platj se . . . . 1 „ 10 „
Za wtělenj . . . . 1 „ 10 „
Za smlouwu i k wtělenj ze 1 zl. . . . . — „ 1 „
Za inwenturu dle podstaty.

Plat kapitole neb děkanu.

Za komisi, když w domácnosti gest bez nesnáze . . 4 „ 40 „
We wěcech znamenitých dle podstaty.
Za sentenci obyčegně . . . . 8 „ — „

Geſtli důležitá	12 zl.	— kr.
i také wjce dle podſtaty.		
Za powolené uwedenj ze 1 zl.	— „	3 „
Od ſmluw, přjſtupů, obligacj, kſſaftů ze 1 zl. po . .	— „	3 „
Za inwenturu dle ſtawu.		
Od abicj při winicjch za 100 zl.	1 „	— „
Od legitimace ze 1 zl. po	— „	1 „

Péče o zachowánj řádu katolického.

Měla giſtá mjſta ſwobody, že když zločinec někdy do nich ſe utekl, ſwětſké práwo neſmělo geg mocj odtud wymáhati, dokawádě předſtawenj duchownj takowého člowěka u ſebe oſtřjhali. Někteřj úřadowé to přeſtupowali; načež r. 1712 přjſné nařjzenj cjſařſké wyſſlo, aby nikdo z takowých mjſt náſilně dobýwán nebyl. Děkan Ditrich na to držel, aby pobožnoſt ſe konala. Nařizowal, aby úřednj oſoby w neděli a we ſwátek na přjklad obecnému lidu na mſſe a na kázanj do koſtela ſw. Petra a Pawla chodili a obec nařjzenjm k tomu powzbudili. Aby pak w čas welikonočnj ſpowěd wykonali a wekebnou ſwátoſt oltářnj přigali i s cedulkami ſe wykázali i pod ſkutečným treſtem areſtu i pod pokutou ku koſtelu. Tito čaſowé byli zemi Čeſké welmi přjzniwi; pokog, úroda, obchod bez wſſeho úrazu kwětl, bohatſtwj, pohodlj zrůſtalo a s tjm také proſtopáſſnoſt.

Takměř wſſe znamenitě a ſlawně ſe w Čechách dálo. Při korunowánj Karla VI. wezlo ſe panſtwo na 1000 wozjch o ſſeſti konjch. Kragan náš Jan Nepomucký za ſwatého wyhláſſen byl. Hrabě Šport, ſlawný ochránce wſſeho uměnj, prawý otec chudých a nuzných, Dincenhofer Kilian, ſtawitel koſtelů a kláſſterů, Jan Frid. Prokoff, genž ſochy na moſtě Pražſkém na wětſſjm djle ſám zhotowil, Skrinci lékař, genž nowý ſpůſob a gako úſtaw o lékařſkém učenj a uměnj na wyſokých ſſkolách začal; kapitola Pražſká u ſw. Wjta i oſtatnj kapitoly kollegiatnj w Čechách od papeže nowé ſwobody a wyznamenánj doſáhly. To wſſe gedno druhému ruku podáwalo a zemi Čeſkou powrchně

zwelebowalo; wsse w bugném zrostu bylo gako wlci na stromu owocném; ale owoce plané neb zcela žádné nepřinássela. Tělo tučnělo, duch ale chřadl; wsse plesalo a radowalo se z prospěchu swého, — ale ne — w Pánu. W přjrodě to nemůže ginák býti, než že w úrodné zemi obilj i koukol roste. A když dle přirozenosti také wláda zemská se řjdj, tak i w nj ginák se djti nemůže. W mrawném řjzenj a spráwě musj prawidlem býti: Zapři sebe sama; duch musj proti tělu bogowati.

Poněwadž uměnj a zewnitřnj pobožnost se rozmáhala, přissel nepřjtel člowěk, a rozsjwal koukol, když služebnjci spali. W Česském králowstwj bludy kacjřské negen mezi sprostým lidem se rozmáhaly, ale i mezi městským a wzdělaným. Z Lipska, z Norimberka, z Wratislawi do Čech mnoho kacjřských kněh přicházelo. K zamezenj kacjřstwa **K a r e l** VI. welmi přjsný zákon wydal a sice: Kdoby w kacjřstwj w skutku postjžen byl, budiž na rok na weřegné djlo odsouzen; pak-li by se nepolepssil, ať dwě i tři léta tu držen gest, a gest-li by wypowězen byw, do země se nawrátil, má býti na hrdle mečem trestán. Kdo se na weřegném djle obrátj k wjře prawé, ať gest domů propusstěn; když by ale opět kacjřstwj se dopustil a zdráw a silen byl, na galege přjgde; kdoby se na galege nehodil, má býti ze země wyhnán a gměnj geho ginému katolickému člowěku dáno býti má. Kdo by knihy kacjřské do země wozil, nosil, wysslance kacjřské, učitele přechowáwal, mečem zahyne; ten, kdo takowé wěci wyzradj, 100 twrdých tolarů za odměnu dostane. Nařjzeno bylo, aby wssickni, stařj i mladj ke službám Božjm, ke kázanj a k wyučowánj we wjře prawé přidržowáni byli. Dne 29. ledna 1726. R. 1728 byli čtyři z Wyssehradu gako w kacjřstwj podezřelj oznámeni: **H l a w á č**, kowář a spolu primas; **K o r á l e k**, nádennjk, muž starý holohlawý; **Š i m o n K u r k a** a **G e l j n e k**, zahradnjk, o nichž oznámenj od konsistoře Pražské k děkanu přisslo, aby farář Wyssehradský wěděl, dle čeho se řjditi. Wyssehrad musil tehdy giž čist býti od kacjřů. —

Literáti, odpustky, rozepře s missionářem Wrssowickým.

Sotwa který národ Ewropský tak staré a skwostné pjsně duchownj má, gako Český; negen Řehořský spěw, ale i dle něho Český s pjsněmi při službách Božjch we zwyku byl. Kdo schopnosti, chuti a nábožnosti dosti měl, gakož to wěc sebou přinássj, spěw lidu obecného řjdil a wedl; takowých mužů se wjce spolu umluwilo, genž sobě nábožné pjsně w kosteljch spjwati pomáhali, gmenugjce se literáti. O takowých se stáwá zmjnka w kostele Wyssehradském r. 1726. Oni měli 1000 zl., a ty užitky z nich brali až do časů Jozefinských; tu základ tento chudým připadl a žádný z těch literatů boháčem nebyl; chudému nábožnému se to wzalo a druhému chudému se to dalo. —

Wyssehradský kostel slawné odpustky měl od papeže i od rozličných kardinálů a bisskupů, a po wssecky ty časy po zrussenj Husitském žádná zmjnka se o odpustcjch neděge. Gak wssecku nábožnost a důwěru ze srdcj lidu obecného i duchownjho kacjřstwo zapudilo, že o odpustcjch wěděti nic nechtěli, ani toho práwa wjce neužili, gakoby moc a práwo od papeže dané se bylo stenčilo, kdežto w listech papežských žádný čas se neobmezuge. Po 331 letech, co poslednj list s odpustky z Řjma se nacházj, žádala kapitola o odpustky nowé. Benedikt XIII. udělil odpustků wssem, genž 7 oltářů na Wyssehradě nawsstěwugj a obyčegné pobožnosti předepsané wykonáwagj. Neměl arcibisskup Pražský dosti, aby fary náležitě obsaditi mohl, wysýlal missionáře. Takowý byl r 1727 we Wrssowicjch Frantissek Mateřowský; ten, co za Wyssehradskou branou bylo, pod swou spráwu potahowal, nebera na to ohled, že co na kapitolnjm gruntu gest, patřj také pod duchownj péči a spráwu kapitoly. Geho nástupnjk druhým rokem 1728 to samé si dowolowal, a křjž, ačkoliw na kapitolnjm gruntu postawený, w neděli gednou časně ráno poswětil, slysse o tom, že w ten den děkan Wyssehradský geg swětiti mjnj. Dle Boniface IX. a Urbana VIII. měla kapitola práwomocnost duchownj wssady, kde swětskou prowozowala. A konsistoř arcibisskupská popisugjc mjsta okolo Wyssehradu winice Děkanku, Drbalku, na Kotwowé ꝛc. gako wyhražené wyznamenala. Kapitola psala na konsistoř, aby missionaře poučila,

gak daleko geho práwomocnost gde. Skrze missionáře znamenité těžkosti powstaly. Pozdėgi chtěl arcibiskup, aby wšickni kostelowé wyhraženi a duchowenstwo při nich dekrety geho w péči dussi přigimali. Wšickni se spěčowali. Nařjzenj cjsařské wyšslo, aby dekrety arcibiskupské přigjmali beze sskody swých swobod. Arcibiskup chtěl, aby cedulky a správy o welikonočnj spowědi wyhraženi gemu zasjlali, aby se od něho wisitowati dali a missionáře, gež on gim posýlá, aby přigjmali. To učiniti nechtěli a tu z toho soudy, které trwaly od r. 1748 až do 1752.

Obnowenj a poswěcenj kostela Wyssehradského.

Chuť chrámy Páně a klásstery stawěti, w Čechách panowala. Klásster Urssulinský na Hradčanech, Alžbětinský pod Wyssehradem, sw. Mikulásse na Starém městě, Klarissinský w Gindřissské ulici, w Kuksu, w Lysé, w Hradissti (w Hradlici), a ginde se stawěly. I na Wyssehradě gediná starost byla, kostel sw. Petra a Pawla tak zřjditi, aby na něm widěti bylo, že kapitolnj kostel gest. Z předu kostela byl geden roh pobořený a druhý welmi rozpukaný; krow pod střechou celý shnilý, strana půlnočnj nebyla na čisto doděláná. Hned po smrti Löwenmachta kapitola uzawřela z toho, co gesstě z Benellowy pozůstalosti zbýwalo, kostel oprawowati. Mezi tjm Ditrich za děkana zwolen slawnėgi, než si kdo s počátku myslil, kostel srownati si umjnil, w čem gak pan probosst tak i kanownjci nápomocni byli. Co se stalo před rokem 1723 nenacházjm, ale r. 1723, 1724, 1727, 1728, 1729 se stawělo. R. 1723 hlawnj stawenj se zhotowilo. Přednj sstjt znowa zděláu, průčelj s wrchu až dolů čisté ohozeno, též strana k městu zhotowena. Pod střechou pilјře, na kterých hlawnj střecha ležj z wýssi 11 loket zděláuy; mezi těmi piljři byly rampouchy zřjzeny, skrze které, kdyby chodby budoucně zhotoweny byly, lidé by do kostela hleděti mohli; nad korem neb presbyterium nad welkým oltářem zdi pro střechu wýsse podlé druhé střechy wystaweny byly. To wyhotowil od 22. března až do 20. listopadu Wáclaw Býssowec, měsstan Nowého města Pražského a mistr zednický. Za přjprawy a práce

se wssjm dostal dle smlouwy 2100 zl. Štukatura, tassky, tmel a giné rozličné wydánj dělalo gesstě 210 zl. 33 kr. Střecha prostředkem od předního sstjtu až na konec presbyterium udělána byla. Matěg Wiedman, měsstan Nowoměstský a mistr tesařský, dostal za krow a za malou wjžku na dwa zwonky a za wytahowánj řezbářského a kamenického djla 275 zl. Dřjwj na krowy, latě, hřeby atd. stálo 167 zl. 41 kr. Pokrýwač Leopold Hrdlička dostal 422 zl. 46 kr. On počjtal 264 sáhy střechy od □ po 1 zl. 30 kr., towaryssům platil po 30 kr., nádennjkům po 12 kr. 13500 háků nowých, 1000 po 8 zl. 20 kr.; pregze po 7 zl. 20 kr., žber wápna po 29 kr.

Jan Giřj Šlansowský, měsstan Nowoměstský a řezbář, wyhotowil sochy sw. Petra a Pawla z milesského kamene za 100 zl., dwě wázy po 3¼ lokte wýssky za 60 zl., a kamené artyčoky na sstjtu 10 zl. Klempjř Antonjn Kottman za pokrytj wjžky a za báň dostal 190 zl. Zámečnická, kowářská a giné práce k tomu působily wydánj na kostel 3711 zl. wsse dohromady. Na to měl Lilienthal w kase 1500 zl., z dobročinnosti G. M. P. P. Jana Adama Wratislawa z Mitrowic, biskupa Litoměřického, gakožto probossta na Wyssehradě, přigal od pana Wernhera Franssens plnomocnjka 1100 zl., 1111 zl. děkan odginud wyhledal. R. 1724 se odwážel rum, kostnice se stawěla, krypta w kapli sw. Anny, též nowé železné rámy a okna w té kapli zhotoweny byly. Dálo se wsse powolně, wždy dwa neb tři nádenjci a tolik zednjků pracowalo.

R. 1725, 1726, 1727, bylo pořád okolo kostela na welké zwonici pomalu co dělati. Kuple nad welkým oltářem, malá nad kazatelnicj byla wystawena a také wymalowána. Gméno tohoto maljře gsem nikde nalézti nemohl. Do konce srpna r. 1728 w září toho roku weliká práce se začala a r. 1729 dokonala, totiž ostatnj klenutj dwou kuplj a kůru hudebnjho. To na se wzal Karel Antonjn Kanevale, měsstan a stawitel z Nowého města Pražského. Celé to klenutj ke 2000 zl. stálo. Malou kupli a erb s pjsmem malowal Josef Mazánek od 13. čerwna až do 1. čerwence a dostal za to 12 zl. Rámy do oken železné nowé

se dáwaly po 192 librách; šest gich bylo zaopatřeno; staré wážily i se šrouby po 112 lib.

Synecius Adam, děkan Pardubský a kanownjk Wyšehradský, na smrtelné posteli na kostel Wyšehradský odkázal 100 zl. r. 1727, a pan kanownjk Slawjk ten rok za 20 zl. cihel koupil. — Kanevale stawitel byl muž mjrný a swědomitý, on z gedné smlouwy čistého užitku pro sebe měl 3 zl. a z druhé něco přes 20 zl. mimo grosse, které dostáwal od towaryšů. Ale klenutj gest prostředkem od počátku ku konci přes celý kostel trhlé. R. 1730 w měsjci kwětnu doděláua byla i dlažba po celém kostele, stolice a stalla w kůru, genž při bořenj starého klenutj se porouchaly, gsou opraweny; a tak kostel we zdech postawen, gak nynj stogj; i welká zwonice s bánj oprawena byla.

Oltáře byly r. 1729: Welký oltář, oltář sw. Anny w kapli, Wšech Swatých, Panny Marie, sw. Marj Magdaleny, sw. Křjže, sw. Loužina, sw. Jana Nepom., sw. Pawla, sw. Františka, sw. Jana Křtitele a sw. Martina. Pluviálů ze zlatého móru se žlutou podšjwkou bylo 10 stegných a 5 gim podobných; geden byl po p. Hágkowi, rektorowi w Králowě dwoře (Königshof). Černé barwy byly 4, od giných barew nestegných bylo 8, po nichž ani památky wjce nenj.

R. 1730 dne 25. červina Geho Milost biskupská, negdůstogněgši p. p. Jan Adam, biskup Litoměřický, sw. Řjmské řjše hrabě Wratislaw z Mitrowic, králowského wýhradnjho kostela sw. Petra a Pawla na Wyšehradě probošt, w oděwu kostelujm biskupském u přjtomnosti wysoce důstogného děkana Wyšehradského Jana Wáclawa Ditricha z Lilienthalu, pánů kanownjků Daniele Slawjka, Christofora Hubacia, Wáclawa Critei, Adama Šolce, Karla Černého, a giných duchownjch a swětských, poswětil kostel a w něm weliký oltář k poctiwosti sw. Petra a Pawla na Wyšehradě; uložil do toho oltáře ostatky sw. Prokopa, sw. Ludmily, sw. Hedwigy, sw. Štěpána, sw. Wawřince, genž byly tu od r. 1599 w tom oltáři od Zbynka Berky z Dubé a Lipé, arcibiskupa Pražského, tehdáž wloženy a a nynj nalezeny. Přidal pan biskup ostatky sw. Kandidy, sw. Sewerinny, mučedlnic. Wšem w Kristu wěřjcjm a oltář ten nawštěwugjcjm na den poswěcenj chrámu Páně odpustky udělil na 1 rok;

a těm, genž kostel nawsstěwugj na wýročnj památku toho poswěcenj 40 dnj dle obyčegného spůsobu cjrkwe. Ustanowila také milost biskupská, aby se památka poswěcenj chrámu Páně swětila druhou neděli po sw. Petru a Pawlu. To swěcenj půl čtwrté hodiny trwalo, od 6. hodiny rannj, až do půl desáté.

Nápis k ostatkům do welkého oltáře uloženým připogený znj takto:

Anno 1730 die 25. Junii Ego Joannes Adamus, Episcopus Litomericensis e S. R. J. Comitibus Wratislaw de Mitrowic Regiæ et Exemptæ S. S. Petri a Pauli in Wissehrad Præpositus: consecravi Ecclesiam hanc et altare hoc in honorem Beatorum Apostolorum Petri et Pauli et Reliquias S. S. Procopii, Ludmilæ, Hedwigis, Stephani et Laurentii; quas ab a: 1599 in eodem altari inclusas inveni, iterum eo reposui et prætera addidi et inclusi reliquias Sanctæ Candidæ et Sanctæ Severinæ martyrum. Omnibus Christi fidelibus ipsum devote visitantibus hodie unum annum et in die anniversario consecrationis hujusmodi quadraginta dies de vera indulgentia concessi in forma Ecclesiæ consueta.

R. 1599 byl poswěcen welký oltář w třetj swatodussnj swátek.

Wratislaw z Mitrowic probosst.

Jan Adam Wratislaw z Mitrowic, probosst w Staré Boleslawi, u Wssech Swatých na hradě Pražském, kanownjk u sw. Wjta, 6. srpna od cjsaře za probossta Wyssehradského byl ustanowen a 15. prosince installowán r. 1709. Gsa r. 1711 biskupem Hradeckým učiněn, žádal w Řjmě o powolenj, aby proboštstwj Wyssehradské také podržeti mohl. Papež Kliment mu to powolil, aby prý dle stawu gako pán pohodlně žjw býti mohl gako prwé; bylo totiž předstjráno, že bisskupstwj Hradecké, gako gesstě porádě w nowotě, přjgmů znamenitých nemá, a probosststwj Wyssehradské že mu nese 24 dukátů. Za tjm dobré mjněnj měl ten pán, a snad gediný ze wssech swědomitě těch důchodů užjwal. Gméno geho Wratislaw zagisté gjm pohnulo, by pro kostel Wyssehradský od Wratislawa

založený, coš slawného učinil. A w skutku se může řjci, Wratislaw po Wratislawowi druhý zakladatel. Wratislaw z Mitrowic a Ditrich z Lilienthalu gako dwa cedry na Libánu na hoře Wyssehradské w blažené památce se stkwj. Na den instalace swé památnj penjze, některé stjn sláwy probosstské, rozdáwal s erbem probosstským čili kapitolnjm, totiž se dwěma papežskými klíči a s nápisem: Joannes Adamus z Božj milosti swato-swatého králowského wýhradného kostela sw. Petra a Pawla na Wyssehradě probosst sw. R. ř. hrabě Wratislaw z Mitrowic, installowán dne 15. prosince 1709. — Widěli gsme, gak znamenitě r. 1723 stawbu kostela podporowal, což nebylo gen to gediné; on i o služby Božj se staral, wikaře Lamormaina na Wyssehradě měl, na suché dni stipendia dáwal, aby msse a spjwané Requiem držáné byly. Gak milostiw, gak laskaw ten pán ku swému wikáři byl, psanj oswědčugj. R. 1730 koupil letnj dům se zahrádkou, genž stála wedle starého probosststwj a zahrádky, za 750 zl. Ten dům patřil před časy Kotewské rodině, pak Löwenmachtowským dědičům. Byl stawen okolo r. 1719, neb w tom roce wýborný Pražský maljř Sor pokoge welmi mistrně wymalowal, a swé gméno i rok w rohu na stropě zaznamenal. W tom až dosawáde probosstský wikář bydlel. Wratislaw byl biskupem w Litoměřicjch, a 5. kwětna 1733 od cjsaře arcibiskupem Pražským učiněn byl; geda do Wjdně za tu milost cjsaři pánu se poděkowati, w Rakousjch dokonal. Zanechal fundaci, že na den sw. Petra a Pawla pan probosst wssem kněžjm kostela Wyssehradského, genž mssi sw. čtou, stipendium uděluge na oumysl Wratislawůw. Ginou fundacj založil na 12 mssj sw. ročně.

Co se smýsslelo o práwech probosststwj w ty časy?

Newjm, kdo žádal mjti správu o probosststwj Wyssehradském, ani kdo mu odpowěd byl dal, ale toto napsal: Od založenj kostela byl probosst ochrancem (protector), mage hodnost gakýmsi způsobem mimo kapitolu zwlásstnj a wyšssj na způsob druhé insstance, na kterou se odwolánj dálo, když kdo u kapitoly oslyssán byl. Byl knjže

a spolu stálý kanclíř králowstwj, kde dwůr byl králowský, byl on s njm; přjgmů měl 80.000 zlatých.

Tato hodnost probosstská udělowána býwala od krále synům králowským, wnukům a giným knjžatům z králowského rodu, po čase i giným sslechticům Českým. Aby musil probosst u kostela bydleti, nenj důkazů. Gest gesstě mjsto znáti, kde probosststwj státi mělo; ale za předesslých časů králowé na Wyssehradě sjdlili, kde se nynj ani zbořenisstě nenacházj, a probosst dle hodnosti swé musil býti, kde se král zdržowal. Nad lidskou paměť giž žádná probosstská residence se nenacházj, aniž se zaznamenáno nalezá, aby byl probosst po zhoubě Wyssehradu wjce který tu sjdlel, gako předposlednj hrabě Benno Martinic, genž 56 let probosstowal a poslednj zdegssj probosst hrabě z Kunžák, 16 let, a žádný z nich se zde nezdržowal, nýbrž oba mimo Čechy wlasť messkali, onen w Salcpurce gako kanownjk, tento w Koljně na R. gako děkan se zdržowal. — Má-li pak gaké a které powinnosti? — Poněwadž probosstský archiw ztracen gest, ani z letopisů, ani z tradice se nic určitého wyskoumati nemůže, leč co nynějssj děkan prawj: Že probosst giné powinnosti nemá, než kostel zastáwati, na den sw. Petra a Pawla služby Boží konati. Mimo to pro gistotu nynějssj probosst žiwj kněze tu, aby on téhodně na úmysl zakladatelů a giných dobrodinců 3 msse sw. sloužil. Z ohledu potwrzenj papežského nynějssj probosst pilně wyhledáwal a hledati kázal, než ani w letopisech, aniž w archiwu kapitolnjm se cos nacházj, že by byl který probosst kdy potwrzenj papežské wyhledáwal; ano wůbec se prawj, že netřeba toho potwrzenj; to ale se wj, že probosstowé od králů ustanoweni gsouce, w tomto králowském kostele a na zbožj usazeni býwali, nečekagjce na žádné potwrzenj. Z toho se soudj, že mezi sw. Otcem, gemuž tento kostel pod spráwu náležj a mezi zakladatelem Wratislawem smlouwa se stala z toho ohledu; z těch přjčin nynějssj pan probosst swědomitě pokračuge, potwrzenj na tuto hodnosť, giž celý čas užjwá, newyhledáwal, aby snad něco nowého proti práwům cjsařské milosti nebo i samého kostela nezačjnal.

Kdo poněkud pozorliwě přjhody a děge Wyssehradské čte w této knjze, nagde snadno, že probosst wssjm práwem na Wyssehradě bydleti má, že tu bydlel, že giné powinnosti měl, než na sw. Petra

a Pawla mssi sw. spjwati. Prawnjk byl, genž tu sprawu dáwal a mluwil wjce ke cti kapitole, než třeba.

Oudowé kapitolnj r. 1733.

R. 1727 zesnul w Pánu František Wiljm Mibes, farář Liběšický; r. 1728 Michael František Černý, bohoslowj bakalář a děkan Koljnský; Jan František Botson z Lamormainu, bohoslowj bakalář, kanownjk Ettingský w Bawořjch a na Wyšehradě sjdelnj, prwé wikář probošťský, zanechal důchod na 12 mssj, a ostatnj kostelu za 490 zl.

R. 1730 umřel Wáclaw Gros, bohoslowj bakalář, děkan Počátecký, pak probošt Hindřicho-Hradecký. R. 1733 tito mužowé kapitolu působili: Probošt Jan Adam Wratislaw z Mitrowic, děkan Jan Wáclaw Ditrich z Lilienthalu.

Kanownjci: Jan Florian Hammeršmid, — Daniel Thadeáš Slawjk, bohoslowj bakalář, rodič z Tábora, farář w Radyně, pak we Wožicjch, pak w Milčjně, pak děkan a wikář w Pelhřimowě, kanownjkem sjdelnjm byl 22 let, na Wyšehradě dokonal 1. ledna 1741; odkázal swé gměnj kostelu Wyšehradskému, kdež w kryptě pohřben ležj. Gměnj po sobě zanechal 4620 zl., pohřeb stál 248 zl., odkázáno bylo rozličným kostelům a bratrstwům 709 zl; kostelu Wyšehradskému mělo zůstati 3919 zl., 14 kr. Gest od něho také fundace na 8 mssj sw. ročně. — Krištof Hubacius. — Tomáš Štěpánek. — Jan Wáclaw Mezlecký, bohoslowj doktor, Pražský kanownjk a Český kazatel, welmi mnoho se přičinil o dobré kapitoly Wyšehradské a geden z poslednjch, genž kanownictwj Pražské a Wyšehradské pospolu měli. — Wáclaw Hindřich Critei, bakalář, arcigahen Kutnohorský. — Adam Norbert Šolc, bohoslowj bakalář, děkan Mlado-Boleslawský. — Jan Tomáš Wogtěch Berghauer. — Karel Wáclaw Černý, bakalář bohoslowj, děkan Čáslawský. — František Šercer z Mlýnce, bohoslowj doktor, děkan Wysoko-Mýtský. — Jan Josef Budin, doktor bohoslowj, farář u sw. Martina w Starém městě

Pražſkém. — Ferdinand Karel Chřepický z Modličkowic, děkan Budynſký. — Jan Wáclaw Unger, bakalář bohoſlowj, děkan Pelhřimowſký.

Slawná to byla kapitola, o nj proſpěwowati wſſjm práwem ſe může: Chwalmež muže ſlawné a otce naſſe w národě naſſem. Mnohou ſláwu učinil Pán ſkrze ně welikomyſlnoſtj ſwou; opatrnoſtj gſou obdařeni, rozkazugjce přjtomným lidem, wyprawugjce pjſně pjſem. Lidé bohatj w ſjle, plnoſt okraſy magj! Wſſickni tito w pokolenjch národu ſwého ſláwy doſáhli, a za dnů ſwých gſou w chwálách. O proč nepowſtane duch gegich, aby potěſſil a ozdobil kapitolu tak druhdy ſlawnou. Že Bůh w gednom čaſe takowé muže do kapitoly Wyſſehradſké powolati ráčil, patrně ukázal, že gi oſlawiti chtěl a Wyſſehrad, to mjſto pro každého Čecha ſwaté, odkud záře zgewenj Kriſtowa nad Čeſkým národem wzeſſla ze zřjcenin a z temnoſti na ſwětlo wywéſti.

Zwláſſtnj znamenj kanownické.

Až do tohoto ſtoletj kanownjci nikde mimo prſten a oděw koſtelnj zwláſſtnjho znamenj neměli. Tu teprw o to pracowali, aby křjže neb galanterie na pentljch na krku zawěſſené noſiti mohli. Kapitola ſw. Wjta giž r. 1728 ſi wymohla, aby ſměla křjž ſe ſw. Janem Nepomuckým na fialowé pentli noſiti. Berghaner r. 1734 pſal děkanowi, že by také pro čeſt a chwálu Božj měli o něgaké znamenj ſw. Otce žádati. R. 1735 bylo w kapitole uzawřeno, že ſe o to pokuſj. Šercer, děkan Wyſoko-Mýtſký, mage w Řjmě dobrého známého, wzal na ſe tu práci w Řjmě, aby to wymohl. Přjtel Šercerůw byl práwě bohoſlowec a rada kardinála Gentili, genž byl w Řjmě učiněn předſtaweným datarie; geſt to úřad papežſký w Řjmě, w kterém ſe práwě o takowé wěci gedná; ten dal ſpráwu, že kapitola takowé znamenj obdržj, a že to nebude wjce ſtát, než každého kanownjka 68 zl. K tomu ſe wſſickni ſrozuměli. Berghaner ale hned pſal, že by byl radou, aby kapitola nežádala křjže ſe ſw. Petrem a Pawlem, že by tak to znamenj křjže přiſſlo přjliš do zwyku, ale galanterii ſe ſw. Petrem a Pawlem; nebo, co ſe mu

gesstě wjce líbilo, galanterii s obrazem, gak swj. Petr Fribricha wrská. Kanownjci ochotně penjze složili a diwili se, že tak lacino k tomu přigdou, kdežto ginj po dwou strch, a Fuldenský probosst za sebe a za každého kanownjka skoro 2000 zl. platiti musil, a kapitola Wratislawská 12000 zl. dáti musila. Zatjm ale se ukázalo, že kardinál rozuměl scudi, což w nassich penězjch 136 zl. obnássj. Ani z toho si nic nedělali, a penjze složili. — Po některých nesnázjch dosáhla kapitola od sw. Otce tu milost, že gim galanterie nositi powolil. Žádáno sprwu bylo pro 12 kanownjků, neb probosst a děkan giž měli kljže. Potom zapomněla kapitola s počátku, že p. arcibiskup Pražský ano i ostatnj biskupowé překážky činiti budou kanownjkům, genž na farách wenku gsou, nebo w Praze také znamenj mimo kostel Wyssehradský nosj. Tu bylo co dělati, aby w breve nebyl počet určitý, aby, kdyžby na Wyssehradě wjce kanownjků časem bylo, wssickni to znamenj nositi směli, pak aby w listu wýslowně stálo: Ubivis locorum in urbe et orbe signum hoc in pectore deferre valeant, neque ab ullo ordinario loci Patriarcha, Archiepiscopo, episcopo aut quacumque dignitate conspicuo in deportatione publice hujus signi turbari aut imperdiri possint. Obé těžkosti dělalo; ale bohoslowec kardinátům z lásky k swému přjteli Sercerowi dorážel a připowěděl, že za list penjze do dazarie nedá, dokud nebude tak postawen, aby gjm kapitola spokogena býti mohla. Musila kapitola i obraz dáti, gaké to znamenj býti a na gaké pentli wiseti má. To se stalo a list w Řjmě r. 1737 dne 20. srpna wyhotowen byl, a kapitola dala 1369 zl. 37 kr. taxu. Ta taxa má ale 31 rubrik. Přes 20 zl. dostal pjsař za psanj bully. Ten w skutku přičinliwý muž, přjtel Sercerůw, byl Benedikt Koblic C. R. Lateranský. Kanownjci Krakowsstj dostali asi o rok dřjwe na přjmluwu swého krále powolenj sw. Stanislawa nositi, a platili taxu 3000 zl. Za Klimenta XII. se to dálo. Mimo taxu byly giné útraty, tak že wsse as 1500 zl. obnásselo. Páni kanownjci ale wsse ze swých kapes dali.

Uwedenj kanownických znamenj na Wyšehradě.

Od r. 1734 byl probošstem Wyšehradským Karel Josef hrabě Martinic, kanownjk Olomoucký, pán welmi mjrný a prozřetelný. S radostj r. 1738 arcibiskupu Pražskému Mauricowi Gustawowi k nowému roku úctu wzdáwal, a při té přjležitosti práwnj opis nowé bully strany galanterie mu předložil, pjsemně doložiw, že ačkoliw někteřj kanownjci Wyšehradštj na farách w arcibiskupstwj gsou, proti tomu nebude, [když znamenj to i wenku nositi budou, magjce k tomu od sw. Otce powolenj. Kapitola sw. Wjta, konsistoř Pražská i pan arcibiskup se welmi nad tjm horšili a nanegwýš proti tomu byli, aby faráři na wenku pentle a galanterie nosili. Po dwou měsjcjch se o něco upokogili a gen nelibost ukazowali. Načež gim arcibiskup řekl: Sie haben dieß mit ihrem Kreuz angefangen.

Až ku konci února dostal probošt na swé zdwořilé psanj odpowěď, a sice: že, když beneficiati geho budou žádati o powolenj, aby hodnosti mimo arcibiskupstwj přigjmali, gak giž předkowé nařjdili, že proti tomu nebude, to aby u konsistoře, neb u něho učinili. Načež probošt odpowěděl takto:

Hochwürdig-Hochgeborner Fürst!
Gnädiger Herr Herr!

Euer Fürstl. Gnaden an mich gnädig beliebtes Antwort-Schreiben sambt beigeschlossener Abschrift einer von Dero fürstl. Vorfahren gegebenen Verordnung wegen des unter Dero Jurisdiction gehörigen Cleri habe gehorsamst erhalten, aus welcher ersehe, daß sich dieselbe, bevor sie ein frembdes Canonicat oder Titulum Honorarium annehmen, bei Euer fürstl. Gnaden oder Dero Consistorio melden sollen, außem dem ihnen weder titulus, weder einige Zuschrift zu ihrer erlangten Ehren-Stelle geschehen solle viel weniger die Promulgation erfolgen. Nun ist meine ohnmaßgebig gehorst. Meinung keineswegs dahin gerichtet, daß Euer fürstl. Gnaden oder Dero Consistorio Gerechtsamen ein Eingrif oder Präjudiz geschehen solle auch gerad dahin verstanden, daß, wann sich der Casus ereignete, daß ein Neuer unter Dero Consi-

storio und Beneficiaten gehörige Clerus zu dem Wischehrader Canonicat erwählet würde, sich solcher Bey Deroselben vor der Annehmung billig melden solle, ob es aber von diesen zu verstehen, welche schon wirklich unter meinen Capitularen sind, auch wohl einige Jahre sich befinden und sich nun mehro erst promulgiren lassen, auch einige Taxen dieserwegen erlegen müssen, übergebe Euer fürstl. Gnaden Hocherleuchteten Disposition. Was über das von Ihro Päpstl. Heiligkeit ertheilte Numisma anbelangt, da dadurch weder eine neue Obligation, noch Titulus erwachst, sondern nur als ein Honorificum auch zu Gottes und S. Heiligen Aposteln Petri und Pauli Ehre gereicht, mithin durch dessen Tragung kein praejudic erfolgen kann, weder Dero Jurisdiction etwas zuwider geschehen, so bin gesichert, daß Euer Fürstl. Gnaden denen unter Dero Jurisdiction gehörigen Beneficiaten (so zugleich Canonici in dem Wischehrader Kapitel sind), nicht allein in der Wischehrader Kirche und dasigem Territorio, sondern vermög der vom heil. Stuhl expresse ertheilten Bulla; quod ubique deferre et portare libere et licite possint et valeant auch ubique locorum zu tragen nicht entgegen seyn werden, und selbst erwägen, daß solcher Verboth und Restringirung nicht nur der vom heil. Vater zugestandenen Gnade zuwider, sondern auch meiner von solcher allein dispendirenden Kapitular-Kirche zukommendem Recht einigermassen nachtheilig sein könnte, es werden jederzeit die unter Dero Jurisdiction gehörigen Beneficiaten (obschon sie Canonici auf dem Wischehrad sind) qua Beneficiati archidioecesani allen gebührenden Gehorsam zeigen, auch ich bei allen Gelegenheiten der gehörigen Respectsbezeigung nicht ermangeln mich einer baldigen Gnädl. Resolution vertröstend sammt ihnen zu beständigen Gnaden empfehlend mit aller Veneration ersterbe

Euer Fürstl. Gnaden

Unterthänigst Gehster Diener

Karl Graf von Martinitz,
Probst.

Olmütz den 3. Mai 1738.

Děkan swědectwj wyhotowil kanownjkům, že co Wyssehradská kapitola stogj, gesstě nikdy žádný kanownjk Wyssehradský nebyl prohlassowán gako kanownjk we farnjch listech arcibiskupských, gakkoli weliký počet kanownjků sw. Wjta, farářů Pražských i wenkowských kanownjky na Wyssehradě byl.

Dne 30. čerwna 1738 držána byla kapitola, ku které mimo probossta a děkana také wssickni kanownjci se sessli. Oznámeno bylo, že sw. Otec powolil kanownjkům Wyssehradským nositi galanterii. Bulla čtena byla. Poněwadž ale kanownjci magj fary rozličným biskupům poddané, a poněwadž se obáwati gest, že biskupowé gim w nossenj takowého znamenj překážeti a proto ge pronásledowati budou, gak to neglépe nastrogiti, aby se těm těžkostem předesslo, bylo rokowáno. Mezlecký gako Senior swé mjněnj takto wyřkl: že sice žádný biskup rozumě překážeti nemůže, aby to znamenj wssudy se nosilo dle bully, že ale se tjm kapitole neusskodj, když se biskupowé pozdrawj, aby bullu tu papežskou do swé ochrany wzali, že i kanownjci sw. Wjta wywoleni gsouce arcibiskupu se předstawugj. Ačkoliw 2 kanownjci giž bullu arcibiskupskou prokázali, aby se předce každý zwlásstě také arcibiskupu ukázal a ugisstěnj přigal, že arcibiskup gest spokogen. S tjm byli ostatnj srozuměni. Druhá otázka: Magjli zrowna arcibiskupa neb konsistoř pozdrawiti? Uzawřeno bylo, aby se gen na konsistoř obrátili, že pan arcibiskup nic bez konsistoře nedělá, že by gen marné tahánj sem tam bylo. Žádost aby se welmi zdwořile napsala, aby se konsistoři ani ta negmenssj přjčina nedala k mrzutosti. Ta žádost byla hned w kapitole na čisto wyhotowena. Pan děkan gednoho kanownjka z Pražských Jana Budjna a druhého z wenkowských Ferdinanda Chřepického ustanowil, aby oni spolu tu žádost we gménu wssech u konsistoře zadali. Dne 20. listopadu arcibiskup těm, genž w arcibiskupstwj fary měli, odepsal, že dle bully galanterii nositi mohou. Zdali mohla dáti kapitola krásněgssj důkazy mjrnosti křesťanské gaké tuto dala; a tak se wždy zachowala, a práwa swá proti negúhlawněgssjm nepřátelům wždy s sfetrnostj a stálostj křesťanskou hágila.

Nadánj nowých residenciálnjch kanownjkû ze solnj kasy a z dědictwj Wrbowského.

R. 1716 bylo nařjzeno z Řjma, aby Wyšehradská kapitola 20000 zl. na dwa kanownjky ze solnj kasy obdržela. Při tom nařjzenj to zůstalo až do r. 1737; tu teprw kapitola a zwláště kanownjk Mezlecký opět o to usilowati počali. W Řjmě byl muž asistent Augustiniánský Michal, giný abbas Gentili, we Wjdni Julián Piersanctes, apoštolský protonotář, generál auditor a administrátor při nunciatuře, genž kapitole Wyšehradské dobře přáli, a gi horliwě podporowali. Gegich pomocj se stalo, že kongregace de propaganda fide z nowu kapitole 20000 zl. wykázala a spolu nařjdila, aby na ty prebendy dwa kanownjci z těch, genž se na swých farách nacházegj, dosazeni byli. To nařjzenj se stalo 31. ledna 1748; t. r. 10. čerwna arcibiskup a administratoři kasy solnj, genž byli probošt a děkan kostela Pražského sw. Wjta nařjzenj dostali. Tito páni nesměli řjci, že peněz w kase nenj. Kongregace de propaganda fide nikdy dřjwe žádné nadánj newykázala, leč měla správu, že se w kase tolik a wjce nacházj. Tehdy omlouwali, že kasjr nenj doma. Odkládali, točili tak dlouho, až w listopadu 10000 zl. wyplatili, a ostatnj že pozděgi wyplatj. O tom protahowánj kapitola dala správu do Řjma a odpowěd dostala, že gjm sama winna gest, že má moc w rukou arcibiskupa a administrátory k wyplacenj donutiti, že gen to třeba Nunciowi oznámiti. Nuncius wáhawost a nepřjzeň pánům Pražským předestřew, nařjdil, aby bez odkladu penjze wyplatili, což se také 18. čerwence 1739 w skutku stalo. — Bylo tu co dělati o to, gak byty pro ty nowé kanownjky zřjditi. Kapitola přátely swé žádala w Řjmě, kdyby gesstě 3000 zl. ze solnj kasy na residence obdržeti mohla. O tom se gednalo, a nic z toho nebylo. W Řjmě žádali giž gména těch kanownjků, genž na nowé prebendy dosazeni býti měli. Tuk opět nowé těžkosti. Z pánů kanownjků žádný nechtěl do residence, proto že měli lépe na děkanstwjch swých. Musila kapitola žádati, aby sw. kongregace pustila od swého nařjzenj, aby mohla giné woliti; což se i konečně stalo. — František Wrba, děkan Hořowský pak Wolyňský, rád by byl býwal kanownjkem Wyšehrad-

kým; smrt ho překwapila, než toho dosáhl. Z lásky ku kostelu Wyssehradskému w kssaftu wsse gměnj swé gemu odkázal. Daniel Josef z Mayern, probosst sw. Wjta a patron kostela Wolyňského silně kssaftu odporowal, gakož i Wrbowi přátele. Soud dlouhý z toho powstal, až konečně kapitola přece 4000 zl. obdržela. Wrba měl to mjněnj tolik zanechati, aby geden kanownjk residenciálnj z geho nadánj žiw býti mohl, tedy 10000 zl.; dle inwentáře bylo wjce pozůstalosti. Tyto penjze uložila kapitola na úrok, děkan měl úroky skládati, až by časem swým třeba nějaký dobrodinec něco znamenitého přidal, aby se tolik sebralo, že by z úroků kanownjk žiw býti mohl. Účet se wedl. Úroky ale na giné wěci se wynakládaly, tak že se z nich do nadánj kanownictwj nic neb málo dostalo. Mimo to nadánj založil na 12 mssj sw. ročně. Tak nabyla kapitola 24000 zl., znamenité útraty ale měla pro těžkosti, které gi nepřjzeň působila. Gako dobrodincowé w těchto těžkostech zasluhugj wděčnosti: Camillus Paulutius S. Stæ. Lateranensis Ecc. Canonicus, utriusque signaturæ Referendarius, Dei et apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Iconiensis Clementis XII. Vienæ nuntius apostolicus. — Dominicus Passioneus, archiepiscopus Ephesinus, nuntius Vienæ. Cardinalis Georgius Spinola, archiepiscopus Cæsareensis ad Sacram Congregationem de propaganda fide. — Josephus Callistus, abbas de Gentilibus Plurium Principum et statuum apud Sedem apodostolicam Consiliarius.

Jan Florian Hammerssmid.

Jan Hammerssmid narozen r. 1652 w Stodě, w kragi Plzeňském, odbyl nižssj sskoly w Klatowech, wyšssj w Praze, a w arcibiskupském alumnátu. Tři léta kaplanil w Budějowicjch, pak přissel za faráře do Kamenného Úgezda, kdež 15 let pracowal, welmi horliwě gak w péči dussj, tak w historii České. Gak horliwý kněz byl, ukazuge následugjcj příběh. Zlosyn gakýsi bohaspustilý, mage swědomj po spáchané wraždě nepokogné, w zoufanliwosti častokráte sobě žiwot wzjti chtěl, a dussi swou hrozným zlořečenjm peklu

a ďáblu odkazowal; přišsel milosrdenstwjm Božjm dohnán k Hammeršmidowi, wyznal se ze swých hřjchů a žádal rozřešenj. Hammeršmid žádal důkazy kagicnosti a dostičiněnj, a gako opatrný lékař duchownj rozřešenj zadržel, pokudžby nemocný léků předepsaných pro zahogenj ran duchownjch neužil. Hřjšnjk se spěčowal uložené pokánj wykonati, a spowědlnjk odepřel rozřešenj. Tu nešťastnjk zlostj rozpálen, wyňaw meč, hrozil spowědlnjku, že geg njm probodne, pak-li že hned rozřešenj mu neudělj. Kněz nábožný, stoge co beránek před ljtým wlkem, ani neužasnul nad takowou urputnostj; rozhaliw oděw a prsa obnažiw řekl: Skonpeg meč w krwi kněžské, chceš-li mjru neprawosti swé wraždou na kněži wykonanou naplniti. Twá urputnosť mne nepohne, swatokrádeže abych se dopustil, a tobě uzdu k dalšj neprawosti pustil. Slowa tato co meč pronikla srdce nešlechetnjka tak silně, že k nohoum spowědlnjka klesl, hořké slze wylémage s newyslowitelnou bolestj za odpuštěnj prosil, a sljbil wšemu se podrobiti, co mu za pokánj uloženo bude. Hammeršmid wida důkazy prawého pokánj a dostiučiněnj, dal mu rozřešenj, po dwou dnech podal mu swátosť oltářnj a propustil ho se žádostj horliwou, aby na cestě bázně Božj setrwal. Tak Vogt wyprawuge. —

Po 15 letech swého farařowánj byl předstawen duchowenstwu arcibiskupskému w Klatowech a pak alumnátu Pražského rektorem, při tom doktorem sw. pjsma, stolice apoštolské protonotářem, zlatého křjže se zlatou ostruhou rytjřem, na Wyšehradě a w Staré Boleslawi kanownjkem, w Tegně farářem a Comes Palatinus. To byla hodnosť, že měl moc notáře ustanowowati a dětem z lewého boku práwa pogišťowati gako by z manželského lože pocházely; z počátku byl Comes Palatinus geden z negpředněgšjch dwořenjnů německého cjsaře, genž básnjky korunowal, notáře ustanowowal atd.

Hammeršmid byl muž bystrého, ohniwého ducha, wýborné paměti, powahy přjgemné a nad mjru pilen; při tom dočkal 85 let stářj, r. 1737 dokonal žiwot swůg. Geho přjgemnosť a weselá mysl se zagisté welmi ljbě wyobrazuge we werššjch, gegichž nápis gest: Proteus felicitatis et miseriae Čechiae carmine adumbratus — Satyra:

O staročeská země fueramus Pergama quondam, atd.

w které popisuge proměny mrawů a spůsobů národu Českého. On mnoho spisů w latině i některé w češštině wydal:

1. Magnalia S. Andreæ, seu vita et res gestæ hujus Apostoli; Pragæ 1685 in 4.

2. Magnalia S. Joannis Baptistæ. 3. S. Joannis Evangelistæ 4. S. Mathiae.

5. Historie Klatowská na sedm djlů rozdělená.

6. Gloria et Majestas regiæ et exemptæ Wissehradensis Ecclesiae; toho také wýtah w češštině.

7. Historia monasteriorum S. Georgii in castro Pragensi et S. Spiritus Pragae.

8. Prodromus gloriæ Pragenae 1723.

Rukopisů po něm zůstalo, genž se na Wyssehradě nacházegj:

1. De Ecclesia Metropolitana S. Viti.

2. De Collegiata Ecclesia O. O. S. S. in castro Pragensi.

3. Historia Plsnensis. — Consignatio collectarum pro S. Joanno Nep. Canonisat. instit. — Historia Civitatis Neoboleslaviensis, gest pouhé přeloženj do latiny z Bydžowského.

4. Historiæ Pragensis pars I. gest děgepis země České, o Praze takměř nic.

5. Memoriæ quædam de Litomischlio.

6. Memoriae regiæ civitatis Launæ. — Civitas Neo-Boleslavina.

7. Historia regiæ urbis Clattoviensis. — Relatio mortis Celsissimi de Waldstein.

Mimo tyto giných historických spisů po sobě zanechal takměř hotowých k tisku 76. — Zlomků wětšjch a menšjch 37. — Rozdjlné spisy theologické a filosofické. — Ustanowenj sněmownj. — Kde ten muž času nabral, tolik sezbjrati a sepsati při swých mnohých prácech, gež powinnosti úřednj žádaly, gest se čemu podiwiti. On byl údem kapitoly Wyssehradské, u papežů i cjsařů we wážnosti.

R. 1729 založil fundaci na studie, r. 1834 wynášela gesstě ročně 20 zl. W. č. — Kniha o Wyssehradě byla nákladem kanownjků Wyssehradských tisstěna.

Služby Božj na Wyšehradě.

Horliwé duchowenstwo dělá horliwý lid, a tak sláwa chrámu Páně zrůstá. Gakkoli málo kněžstwa w těchto časech u kostela bylo: děkan, kanownjk sjdelnj a spolu farář; probosstský vikář a dwa kněži w konviktu pod spráwou Jesuitů, služby Božj hogně se dály, a kostel Wyssehradský, kostel Pankrácký i Podolský od wěřjcjch hogně se nawsstěwowaly. Děkani o to dbali, aby msse sw. w neděli a we swátek i wssednj den čteny byly. W neděli alespoň 5 mssj sw., wssednjho dne méně, ale předce 3 i 4 slouženy bywaly. Na den obrácenj sw. Pawla, na den stolice sw. Petra w Antiochii, sw. Longina, sw. Anny bywaly spjwané msse sw. drženy. Každou sobotu odpoledne litanie k Blah. Marii Panně s figurálnj hudbou. Na den sw. Longina se udělowaly odpustky u sedmi oltářů. Na den sw. Marka bywalo procesj, pak kázanj a spjwaná msse sw., na křižowou neděli slawné procesj od sw. Petra a Pawla k sw. Pankráci, na kterém bywali páni kanownjci Wyssehradsstj, kteřj w Praze bydleli; tito přicházeli i se swými osadnjky i ginj páni faráři se swými osadnjky se připogili, u sw. Pankráce byla pontifikálnj msse sw. a kázanj, a u sw. Petra a Pawla s modlitbami se skončilo. — We středu křjžowou se konalo procesj do Podola kde msse sw. spjwaná byla; při každém procesj bylo kázanj. Na slawnost sw. Petra a Pawla bylo ráno a odpoledne dwoge kázanj w kostele České, wenku německé. Ostatně wsseckty obřady swěcenj a obřady cjrkewnj se wykonáwaly dle předpisu Římského. Passige na kwětnou neděli a na welký pátek česky se spjwaly, konviktoři při slawnostech a procesjch assistowali, a kanownjk, když pontifikálnj byla, také paranimfowal. Ať se to béře gak koli, wjce a lépe byl lid zbuzowán ke službě Božj než nynj. W kapli sw. Martina bywaly msse sw. a w křjžowý úterek při procesj welká msse sw. a kázanj, když powětrnost sloužila. Toho času se gesstě stawělo na hradbách Wyssehradských. Až do dubna r. 1741 mohl lid čtyrmi průchody ku kostelu, a sice: branou po silnici od sw. Pankráce, — fortnou z Podola a z Wyssehradu průchodem po straně bassty sw. Leopolda, a tak nazwanou brankou. Tato poslednj cesta welmi nepřjručná byla. W kwětnu toho roku fortna k Podolu byla zahra-

žena a dwéře w basstě sw. Leopolda měly býti zazděny. Děkan žádal u zemského řjzenj, aby zůstala basta otewřena. Na to dostal děkan klíč ode dweřj, musil ale pjsemně sljbiti:

1. Že ani on ani geho nástupnjci žádného práwa k těm dwéřjm a ku přjstupu si dělati nebudou.

2. Že klíč wrátj, když wogenské řjzenj ho požádá.

3. Aby ty dwéře dnem i nocj zawřeny byly po skončených službách Božjch a pobožnostech. —

Wsse *Lilienthalowi* obtjže působilo.

Rozmnoženj a nadánj duchowenstwa a služebnjků kostelnjch.

Kostel gak dalece možno bylo skwostně wystawen byl, že kollegiátnjm a králowským nazwánu býti zasloužil. Třeba, aby služby Božj kanownické držány byly; k tomu dle prawidel cjrkewnjch osob na negméně osm gest potřebj. Bůh silnil a žehnal *Lilienthala*, že to zaopatřiti w stawu byl. Geden kanownjk giž měl důchody wykázané od r. 1628, na druhého a třetjho bylo nadánj ze solnj kasy, na čtwrtého a pátého zaopatřil důchody *Lilienthal*, tudiž 5 kanownjků na Wyssehradě sjdleti mohlo. Za slussné uznáno bylo, aby také 2 wikáři kapitolnj byli. Ti sami hodinky w kostele gesstě nemohli denně držeti. Ustanowil, aby wýžiwu měli 4 laikowé, kteřj by denně ráno i odpoledne w kůru s duchowenstwem žalmy spjwali, w neděli a we swátek při welké mssi sw., při nessporách a při litánijch spjwali neb figurálnj hudbu prowozowali. Obstaral, aby zwonjci, sakristán i ten, genž měchy sslape, gistý penjz ročně wykázaný měli. Za sebe wýročnj památku ustanowil, a na to znamenitých důchodů třeba, zaopatřil základ 41,812 zl. Mnohé penjze wydal na zaopatřenj bytu pro to nowé kněžstwo. W Kosoři koupil dworec, kterého až do smrti užjwal a pak geg *Wisingrowi* odkázal, genž mu hospodářstwj wedl, na dny žiwota geho, po smrti pak důchodowé z něho aby připadli ku nalepssenj služebnjkům při Wyssehradském chrámu Páně. W Kosoři gest welmi milostná kaple ku poctěnj sw. Anny. Aby Kosořsstj, genž k Třebotowské faře patřj, w neděli, w úterý a gesstě w geden den w témdni mssi

swatou doma měli, založil Lilienthal 3000 zl., odewzdal ge opatu Zbraslawskému řádu Cisterciáckého a tento slibil, že se postará, aby ty služby Boží w kapli Kosořské od geho řeholnjků wěrně konány byly. Co tjm snáze se za tak malý důchod státi mohlo, poněwadž wes Třebotow i fara k Zbraslawskému opatstwj náležela. Tak kapitola o rozmnoženj cti a sláwy Boží pečowala. Nedočkal se toho potěssenj, aby byl 5 kanownjků na Wyssehradě sjdleti spatřil. Francouzowé w Čechách, arcibiskup a řjzenj zemské překážky takowé w cestu kladli, že 14 let a déle se to protáhlo, než kanownictwj obsazeno bylo. R. 1742 zesnul w Pánu tento horliwý a neunawitelný kněz. Zasloužil w prawdě a wssjm práwem, že kapitola powolila w kostele nápis na památku napsati w tato slowa:

Ab a. Dom. 1723 usque ad an: 1729
Fecerat hic tantum, quantum non fecerat alter,
Post fundatoris nomen habere potest.

W Lysé bylo ustanoweno opět klásster Augustiniánům bosákům wystawěti. Pater Amand, provinciál z klásstera Augustiniánského na Nowém městě wyžádal powolenj od konsistoře Pražské, aby děkan Wyssehradský Lilienthal kámen základnj položiti a požehnati mohl. Konsistoř to dowolila, což k podiwenj gest, a 11. řjgna 1733 Lilienthal to poswěcenj základu wykonal.

Obtjžnosti, kterých Ditrich okussetí musil.

Aby Wyssehrad a mjsta okolo něho do nesstěstj prachem ručničnjm nepřissla, bylo od řjzenj zemského r. 1731 nařjzeno, aby se žádný neopowážil okolo Wyssehradu rakéty neb ohniwé koule do powětřj pousstěti pod welkým tělesným trestem. Při stawěnj tak zwané zbrognice weliké bezpráwj se dálo kapitole; kamenj, které kostelu patřilo, pjsek na kapitolnjch gruntech bez wssj opowědi se bral; a onen tak opatrný stawitel se gmenowal De Capauli, setnjk opět, genž tu dohljžel, hljnu ze zbrognice w hrozné haldy na hřbitow snásseti kázal. Most u brány se sprawowal, a brána celého půl léta zawřena byla, tak že ani pěssj, tjm méně gizdnj tudy se bráti

mohli. Co se na pole za Wyssehradskou branou neb na Lhotku wezlo neb neslo, žitnou branou se státi muselo. Gaké tu těžkosti, a k tomu dobytj a osazenj Prahy a Wyssehradu francouzským wogskem. Karel VI. nemage mužského nástupnjka, dceru swou Marii Terezii za panj zemj Rakouských ustanowil. Proti Marii, gak mocnářstwj nastoupila, mnozj mocnářowé, zwlásstě Bawor s Francouzy wystoupili. Tito padli do Čech, a 26. řjgna r. 1741 Prahu dobyli a obsadili; co tu powstalo za bjdu a za sužowánj, o tom wyprawěti, tuk by zwlásstnj knihy třeba bylo. Konečně ani lid městský, ani wogsko nepřátelské co gjsti neměli. Gednoho dne bylo posláno děkanowi ostré poručenj, aby kázal dělati gámy w zahradě u Botjče pro ostatky pobitých konj, neboť giž koňské maso lid gjsti musil. Šest Francouzů přisslo, kteřj na tehdegssjho primasa Matěge Holoubka, od děkana bywsse poukázáni, hned geg wzali a nespustili se ho, až gim skrze rychtáře lidi zaopatřil, kteřj gámy wykopáwali. Francouzowé na Wyssehradě pece měli na pečenj chleba, a sice tu, kde nynj býwalá strážnice u hřbitowa stogj. Teprw roku 1834 poslednj památka oněch pecj rozkopána byla; bylyť tu tři pece wedle sebe.

Dne 7. zářj r. 1742 byl P. Morain, vikář Wyssehradský, wzat a weden na hlawnj stráž Staroměstskou, proto že nalezena byla u něho ručnice, kterou měl w posteli schowanou. Po polednj ale na přjmluwu něgaké panj gest propusstěn. Ten, genž toto zaznamenal, prawj: Ubi manet custodia s. Petri? Die andern sonst damit Gestraften sind nicht im Stande violata jurisdictione einen Geistlichen zu schützen.

Dne 19. prosince se wystěhowalo wogsko francouzské ze Starého a Nowého města na hrad Pražský a na Wyssehrad; dne 21. zanesli wssecky spisy do ochrany na Wyssehrad. Dne 27. prosince přitáhlo zbožj generála Pikolomini na Wyssehrad; dne 28. t. m. přitáhlo 30 husarů, za nimi 4 setniny pěchoty a generál Pikolomini, důstognjk francouzský w pořádku wogenském odewzdal generálowi klječe, a on osadil Wyssehrad.

Francouzowé stráže okolo wrchu podál podrželi. Dne 31. t. m. kapitola wjtánj a poklonu učinila generálowi Pikolomini, kostel a sebe do ochrany geho poručila, což se w krásné latinské

řeči dálo, kterouž Kryštof Hubacius gako negstarssj kanownjk držel. Na to r. 1743 radowánky a slawnosti byly w Praze, Maria Terezie se dala totiž korunnowati. Garo bylo tehdáž welmi suché, dne 26. kwětna bylo ze wssech třj měst Pražských procesj na Wyssehrad na wyprossenj wláhy drženo, a sice: Z Tegnského kostela přes Perssteín spálenou ulicj od pana kanownjka Eberka, genž k tomu pozwán byl. U můstku na počátku osady Wyssehradské očekáwal kanownjk Budjn pod infulj s assistenty a ministranty s obrazem tak nazwaným Panny Marie dessťowské krásně ozdobeným. Ginou infuli měli připrawenou pro pana faráře Tegnského, genž byl také kanownjkem na Wyssehradě. Stoupiw na osadu Wyssehradskou, přigal infuli, které na wyhražené osadě Wyssehradské užjwati práwo měl. Toto procesj tjm četněgssj bylo, poněwadž žáctwo wesskeré z farnjch, z latinských i wysokých sskol se wssjm duchowenstwem přjtomno bylo. Dne 14. červena odpoledne nawsstjwil welký wýwoda, chot králowny Marie Terezie, Wyssehrad.

Hubácius děkan a Prusowé na Wyssehradě.

Kryštof Hubácius, rodič z Tábora, r. 1744 dne 30. července za děkana zwolen, a 29. řjgna 1746 opět pohřben byl. On měl s měsstany půtky; Pruské wogsko stawenj a zahrady, winice a pole pohubilo; s arcibiskupem měl nesnáze o práwo kanownjky woliti; penjze po Lilienthalu mu bylo urownáwati a o nowé byty pro kanownjky pečowati; — krátce děkanowal, ale mnoho starostj a těžkostj přestál. Na 2000 zl. se počjtalo sskody, kterou Prusowé kapitole nadělali při dobytj a obsazenj Prahy. Na Lhotce i na Wyssehradě měla kapitola co po nich oprawowati. Krásný aparat kostelnj gest po něm, a fundace na 52 mssj sw. Když Prusowé Prahu obsadili, uložili plat na zwony; Wyssehrad musil položiti 120 zl., což se na Staroměstské radnici skládalo. Generál Einsiedl uložil daň, aby rabowánj nebylo; kapitola 25 dukátů čili 103 zl. 27 kr. skrze konsistoř Pražskou dáti musila. Wogenský komisariát Pruský ginou sbjrku wypsal a kapitola na swůg třetj djl

265 zl. 20 kr. Archiw byl w nebezpečenstwj; tehdegssj správec hybný a srdnatý muž, sekerou hrozil Prussanu, genž dwéře lámati počal, stráž pilnou držel, za čež odměny 30 zl. obdržel. Prussané museli z Prahy a z Wyssehradu, a aby po sobě něgakou zwlásstnj památku zanechali, založili miny na Wyssehradě, aby citadelu zbořili. Pražský magistrát tuto přjhodu takto popisuge:

Dne 25. listopadu 1744 odpoledne we tři hodiny přinesl wogák městský z Prahy purkmistru Wyssehradskému Pruského wůdce náwěsstj, aby se měsstané Wyssehradsstj wystěhowali, že citadela poletj do powětřj. Purkmistr obec hned swolati kázal, radu držel, co by dělati měli; bylo uzawřeno dáwati pilně pozor, až by se Pruské wogsko z Wyssehradu hnulo, pak lunty wyhledati a uhasiti. Na stráž ustanowen byl něgaký M a r t i n Z e l e n k a. Okolo 4 hodin ráno hnulo sebou wogsko a Wyssehradsstj uchopiwsse se zbraně chwátali na horu do citadely, aby gi obsadili. Prw než se to státi mohlo, přigelo úprkem 30 husarů Pruských s feuerwerkrem k pekaři J o s e f u B r t i n s k é m u, oheň od něho žádagjce a rozsekánjm mu hrozjce, pak-li prodléwati bude. Magjce oheň, chwátali do citadely. Měsstané uznáwagjce, že gsou slabj, ukryli se a dáwali pozor na každé hnutj těch hořkých hostů. Gak tito odtáhli, tu domnjwagjce se, že práwě nynj někde minu (podkop) zapálili, umjnili sobě F r a n t i s s e k W a m c e r zlatnjk, A n t o n j n B a s s t a kolář a K a s s p a r N e p a t r n ý kregčj minu wyhledati a lunt uhasiti a uřjznouti. Tu pan purkmistr s lucernou, ostatnj měsstané zawřewsse za sebou bránu, která z citadely do města wedla, gi osadili a stráže ustanowili, aby žádný za nimi na horu nemohl. Negsouce ani minutu žiwotem gisti, se wssj horliwostj hledali, až K a s s p a r N e p a t r n ý dwjřka k mině spatřil; dwjřka motykami a sekerami rozrazili, 50 schůdků do miny pod zem se spustili, kdež 133 soudků prachu a dwa hořjcj lunty u nich spatřili. K a s s p a r N e p a t r n ý postawil lucernu na zem, obou luntů se uchopil a ge udusil; A n t o n j n B a s s t a ge uřjzl od soudků, k čemuž F r a n t i s s e k W a m c e r chuti dodáwal; tak byla citadela zachráněna a město Wyssehrad spolu zároweň. Oznámiwsse to ostatnjm měsstanům, že nebezpečenstwj odstraněno, ssli se na to i ostatnj dále djwati a wyhledáwati, zdali by též ginde něco takowého bylo.

Nassli klíče od zbrognice, genž byly na zem hozeny, mnoho koulj sem tam položených a prachu ručničného od gedné k druhé natroussenu bylo. Okolo 5. hodiny přisslo opět něco Prusských husarů až k bráně; když pak widěli, že gest zawřena, wrátili se s mrzutostj. Dne 26. listopadu o 10. hodině ráno mělo se Pruské wogsko z Prahy wystěhowati, i čekalo na wyhozenj citadely. K 10. hodině přigel feuerwerker se 7 husary na Wyssehrad; widouce, že citadela měssťany obsazena gest, wolali, aby ge k sobě přigali, že utekli a že chtj králowně sloužiti. Měssťané tomu uwěřili, bránu gim otewřeli; čtwři husaři zůstali hned státi u bráuy, tři spěchali s feuerwerkrem k mině. Widěli ale, že wssudy stráž stogj a tu si netroufali dojjeti, ale počali na měssťany střjleti. Na sstěstj se tu buď ze wssetečnostj, buď giným spůsobem namátla žena Františka Wamcera, i počala wolati pro strach: Wyssehrad gest plný Bandurů — a žiwou dussi newiděla; což když Prussané slysseli, dali se na útěk. Náhodou se w skutku ginou stranou zde octli čtyři Banduři neb Dalmatinowé. Na tito měssťané wolali, u wýpadu urazili zámek a pustili ge do citadely; tito ihned za Pruskými husary hnali s Wyssehradskými měssťany a tak ty husary až na Nowé město zahnali. Bassta dostal penjz na pentli za swé hrdinstwj, poněwadž ale proti děkanu nezdwořilý byl, tu geg kázal děkan i s penjzem do ssatlawy wsaditi. Šimon Šwestka purkmistr, Jozef Gehla primas, Mateg Holoubek senator, žádali Marii Terezii za toto hrdinské a opatrné gednánj, aby gim dala užitky, t. g.: mýto z brány Wyssehradské, aby ge oswobodila od poddanosti kapitolnj, že obec Wyssehradská mjwala celý magistrát s 12 radami, že we wogenských časech a schytralostj děkanů do poddanosti uwedeni byli, že měli piwowár, o který že ge děkan připrawil gako Pražský magistrát o mýto w brance. Co tu lžj byli přednessli! Ale dobrou přjčinu měli to žádati, aby měssťané Wyssehradsstj žiwnost swou do Prahy do wssech třj měst prowozowati, tam na trhu kupowati a prodáwati, djla swá do Pražských skladů a záloh odewzdáwati mohli. W tom býwali často sužowáni také tjm, že rada městská při rozwrhu mnohého wydánj a břemen na Wyssehrad ge často ukládala, gakoby Wyssehrad ku Praze náležel. Tak neswědomitě se s tou obcj nakládalo. Na

tom spisu se podepsal pan purkmistr wlastnoručně, Šimon Šwestka, p. t. Consul. Matěg Holoubek byl r. 1746 w létě mnoho neděl we Wjdni, mage plnomocenstwj také o piwowár a Bůh wj o gaké swobody gesstě gednati. Tento Šwestka počal na Wyssehradě literatem a kaprálem býti při chrámu Páně sw. Petra, poněwadž městský synek byl a dokonal jubilowanou radou města hory Wyssehradu; střjlet z moždjřů při slawnostech, při installacjch bylo mu radostj, což také děkanům neustále předstjral.

Chřepický děkan a skončenj rozepře o wolenj kanownjků.

Ferdinand Chřepický z Modlišowic za děkana zwolen byl 7. února 1747 a skonal 14. čerwence 1748, mage wěku swého 52 let. Málo kdy tak mladý muž na děkanstwj dosedl a žádný snad ho tak málo neužil. On měl práce s dědicemi Hubacinsowými o penjze, genž do pozůstalosti Lilienthalské patřily. Kapitola koupila od hraběte Wisingra dům a zahradu pod wrchem na břehu Wltawy; měla přjbytek Holoubkowský a Bakowský; to wsse tak zřjdila, aby w Wisingrowském domě dwa kanownjci a w druhých po gednom bydleti mohli. Hrdlička stawitel wsse řjdil a wedl; na plat za swou práci dwě léta čekati musil. Penjze na wýžiwu dwou kanownjků ze solnj kasy, na giné dwa z pozůstalosti Lilienthalowy byly pohromadě, residence připraweny, a přece se newolili kanownjci do residence, — kde to wězelo? Podiwjš se, až uslyssjš. —

R. 1737, tedy před desjti lety, 28. zářj dostal děkan od swého zástupce takowou zpráwu. Pan arcibiskup Pražský gakožto zpráwce kasy solnj dal zpráwu wyslanci papežskému we Wjdni, a tento opět do Řjma:

1. Hodnosti kolleğiátnj Wyssehradské (t. g. probosststwj a děkanstwj) magj dostatečné nadánj, též kanownjk residenciálnj, wjce kanownjků tam nenj třeba.

2. Poněwadž giž dwa kanownjci residenciálnj gsou (on 10000 zl. wyplatil, ostatnj se wydati zdráhal) anjž třeba, aby pro nedo-

statek nadánj giných 10000 zl. se wyplatilo, až geden umře, netřeba kanownictwj obsazowati, ať důchodů užjwá ten geden.

3. Magj giž pohodlné byty pro 2 kanownjky, netřeba na residence gakých peněz wydáwati z kasy solnj.

4. Pan arcibiskup žádá, aby sw. shromážděnj gemu práwa dopřálo, dosazowati kanownjka na prebendu ze solnj kasy. Že byl kostel Wyssehradský gedenkráte slawný, nynj ale že wjce nenj. —

Na sstěstj kdo komu gámu kopá, sám do nj padá; zapomenul pan arcibiskup w té samé žádosti na fary, na seminář, které předstjral, že potřebněgssj gsou, než kanownjci na Wyssehradě; a gsa giž znamenitými důchody zaopatřen, weliké sumy peněz na swůg tak nazwaný stůl čili wýžiwu horliwě žádal. Poznali kardinálowé, proč pan arcibiskup proti Wyssehradu tak horlj, a proto sw. shromážděnj kapitole utisskowané se naklonilo a penjze powolilo na nowé kanownictwj. Z ohledu wolenj rozepře se zanesla k cjsaři.

Arcibiskup chtěl mjti wssj mocj na Wyssehradě co řjditi, a zemské řjzenj myslilo, že by král Český tak dobře dowedl presentowati kanownjka na Wyssehrad gako pan arcibiskup. Kapitola ale proti wssemu se hágila a Maria Terezie dne 2. čerwna r. 1747 toto pronesla: Poněwadž kapitola Wyssehradská dokázala, že za předesslých starých i nyněgssjch časů má swobodu děkana i kanownjky woliti, tedy powolenj nasse k tomu dáwáme, aby oni i ty kanownjky, gegichž nadánj gest ze solnj kasy swobodně wolili. R. 1748 bylo wolenj čtyr kanownjků do residence, 26 kandidátů se hlásilo. Zwoleni byli: Mikuláš Daniel Kolbe děkan Prachatický, Antonjn Wácslaw Pangrac farář Zumberský, Frantissek Hynek Pelikán farář Skalský, Jozef Hynek Wulterin farář Wilimowský. Pangrac a Wulterin prwnj bydleli w residenci, co gsou dwě pospolu. Wulterin fundaci založil ročně na 156 mssj swatých r. 1765.

Tomáš Štěpánek děkan.

R. 1748 byl Štěpánek wolen a ke konci r. 1749 giž ho wjce nebylo. On se také dal porytjřiti a nazýwati z Tau-

rowa, muselo to dost spěssně gjti, že prw neumřel. On dwě fundace udělal dne 19. listopadu r. 1749; gednu na aniversarium a dwě malé mse; druhou na 30 mssi sw., ročně za rod Štěpánkowský a Pubečkowský. Byl muž wysoké postawy.

Základ dalssjch děgů.

Gen blázen se domnjwati může, že se cos we swětě děge bez Boži wůle a bez Božjho připusstěnj. Co se dobrého děge, děge se Božjm řjzenjm z milosti Boži; co se zlého stáwá, stáwá se z připusstěnj Božjho ze zlosti lidské. Nic zlého nenj, aby z toho cos dobrého swým časem nepowstalo, a to proto, poněwadž milosrdný Bůh swou wssemohoucnostj i od lidj spůsobené zlé k dobrému obraceti může a chce. Bůh chce wsse dobré, lidé pakli myslj swé a žádostj swých s Božskou wůlj nesrownáwagj, myslj a chtj zlé — pouhé zlé. Člowěk z ducha a těla záležegjcj, bytnost w mrzkosti wězj, neb wssecko tělesné, wssecka hmotnost mrzká gest, neb gest porussitelnosti podrobena. Duch lidský na wáze wzhůru k nebi dobrý, — neb dolů k zemi se nákloňugjcj zlý gest. Když powětřj čisté, co negméně hmotnosti má wzhůru stupuge, pak-li powětřj husté, tlačj se dolů. Kouř z oltáře Abelowa wzhůru, z oltáře Kainowa dolů se prostjral. Tak pokolenj lidské brzy wzhůru se wznássj, brzy klesá a w tuposti při zemi se plazj. Český národ gsa mezi horami pro sebe, zem wzdělávwal, diwokost země, hmotnost přemáhal, občanské žiwobytj prowozowati počal, wěda málo o giných národech, kteřj mu gen ke sskodě byli. Wzesslo swětlo wjry Kristowy, prohled do wěčnosti se mu otewřel, duch geho teprw gako obžiwl, neb dosawáde takměř gen tělo žilo; — duch pro sebe i s tělem žiw býti počne, když se ku wěčnosti probudj a že nesmrtelným gest, když si wědom býti začjná. Probral se duch národu Českého až ku poznánj prawdy zgewené; modloslužebnost docela zapuzena byla. Domnjwage se dosti silným býti wýsse než slussno a dowoleno, se pousstěl a na cesty bludné přissel. Ikarus pokoussel se ljtati, i spolehage se na křjdla woskem slepená žiwotem wssetečnost swou zaplatiti musil. Čessi spolehnuwsse se na uměnj lidské, opowrhli cjrkwj prawou a učenjm,

a gak draze nesmyslnost swou zaplatiti musili, gsme giž widěli. Sebrala se země Česká, že opět uměnj, obchod, žiwobytj bylo, ano i hogně; bludy byly zapuzeny, prawá wjra se upewňowala, ke 300 klášterů stálo, z nichžto 32 za posledních 50 let znowu wystaweno bylo; gen Piaristé 11 nowých mjst nabyli, kde školy swé zarazili. Bylo se nadjti, že národ Český po takowém skrze 11 set let trwagjcjm násilj a okussenj, že blud, newěra a kacjřstwj k duchownj i k tělesné zhoubě wede, we swětle prawé wjry, w pokogi a w blaženosti žjti bude. A hle, drak, gehož anděl uwrhl do propasti i zawřel a swrchu nad njm zapečetil, aby neswáděl wjce národů, až by se naplnilo tisjc let, a potom že má býti rozwázán na krátký čas. Propusstěn nynj byl ze swého žaláře, wyssel a porussil zemi tak, že we wssech národech Ewropských splozeny byly toho času obludy gako pjsek mořský, a wstoupily na ssirokost země a obcházely wogska swatých a město milé. Na čem peklo giž 14 set let pracowalo, nynj se mu to powedlo, totiž aby křesťansko-katolické wlády zemské proti cjrkwi Řjmsko-katolické k odporu zcela a weřegně powzbudilo. Had tento starý uamluwil gim, že gest cjrkew škáza slávy a mocnářstwj gegich. A k tomu užil we Francouzjch Voltaira, Rousean, Soisela, w Portugalsku Pombala, we Španělsku Arandu, w Americe Franklina, Pitta w Anglicku, Bedřicha II. W Rusku, w Polsstě, w Swédsku rewoluce; polednj Amerika se oddělila od Španělska, půlnočnj od Anglicka. Nekatoljci proti katoljkům wssudy wálčiti počali, gsouce k tomu od Francouzů wzbuzeni a od krále při tom podporowáni, neb ginák nemohl žádný král a mocnář cjrkwi usskoditi, než pomocj nekatoljků. W řjssi neglépe starý drak užil ku swé hře Hontheima, swětjcjho biskupa Trewjrského. Když králowstwj samo w sobě rozděleno gest, spustne. Následky toho neustále se wjce a wjce ukazugi. We Francouzské zemi se negprwé účinky toho okázaly; w Německé řjssi nemohly se tak obgewiti, poněwadž pod metlou francouzskou od té doby stála. W kraginách Rakouských w řjzenj dobře se ten rozkol usadil, w národu až desawáde dostatečně se nerozložil, národ gest mocně w katolictwu upewněn a neustálé podpory smyslu katolického se tu nalezaly. Gestli se ale Bůh brzy nad njm nesmiluge a swou pomocj nepřispěge, rány, které sice zahogeny gsou, znowu propuknou a pak běda lidské-

mu pokolenj; — stalo se r. 1848. Gaký užitek pocházj z toho, když se zemské řjzenj na odpor stawj cjrkewnjmu ústawu, uslyssjme to z Portugalských a z Španělských děgů. Co se tam nynj děge, to máme i u nás očekáwati. Proto že cjrkewnj řádowé gměnj magj, hubj se — až se cjrkew wsseho zbawj, pak se sáhne na zbožj swětských pánů. We Francouzjch počjnagj tjm r. 1835 aby zrussený byly majoráty; Protestantský smysl se wssudy wjce a wjce rozkládá a rozssiřuge; co z toho může giného pogjti, než zhouba. Od této chwjle historie Česká gest wyprawowánj, gak národ Český dle cjrkwe a občanstwj hubnul a hubne; nic wjce ku sláwě geho, nic mu k prospěchu neslouží; wsse, co se děge, byť by i na pohled se zdálo že prospjwá, w skutku ale neprospjwá. Gest to co u člowěka na souchotiny trpjcjho ljk, genž mu trubice owlažuge, ale nepomáhá. Tak gest i s wessker ými mocnářstwjmi Ewropegskými; ona se tak strávj, že se gen tak hýbati budou, gako umjragjcj na bogisstti, nemage, kdo by geg dorazil, celý zmrzačelý gest, a přece se dlouho sem tam wleče. Co gest medle z ony Německé slawné řjsse? —

Jan Tomáš Wogtěch Berghauer děkan.

Berghauer byl r. 1684 dne 8. řjgna w Chebu narozen a pokřtěn. Pod spráwou Jezuitů od počátku až k wyšssjm sskolám we sskolách w Chebu cwičen a k bázni Božj weden byl. Jarolim Špecht, prefekt tamějssjch sskol latinských r. 1700 swědectwj mu dal, že Berghauer od prwnjch počátků uměnj až do uměnj w krasořeči wssj možnou pilnostj neustále se učil tak, že wždy prwnj neb mezi prwnimi we sskolách býwal a wssech učitelů náklonnost sobě zjskal. Tak wýborné bylo i mrawné chowánj geho, mjrný, tichý, nábožný mládeneček za přjklad ostatnjm sloužil, tak že měli učitelowé dobrou naděgi, že ani wssetečnost, ani gaká lehkomyslnost ho s cesty křesťanské bohabognosti neswede. Gsa do alumnátu arcibiskupského přigat, byl pak r. 1707 dne 24. záři od Wjta, biskupa Hieropolitánského, swětjcjho biskupa Pražského na kněžstwj poswěcen. Jan Adam, hrabě Wratislaw z Mitrowic byl scholastikem u sw. Wjta, Hammerssmid rektorem

w semináři, když Berğhauer studowal; tu dostal přjstup Berğhauer do archiwu kapitoly Pražské, že mu swěřen byl, aby geg do pořádku uwedl, tak geg měl skrze 6 let až do r. 1708 na starosti. Gsa knězem, za ceremonáře a sekretáře zwolen byl od Jana Wratislawa biskupa tehdáž Kralohradeckého. Toho času kanownjk a radda konsistoře Kralohradecké Gindřich Barthel se pilně obiral se správami o skutcjch sw. Jana Nepomuckého. Po smrti toho muže horliwého Berğhauer papjry přewzal a tak slawný spis onen Protomartyr pœnitentiæ wyhotowil. R. 1719 dne 2. září bakalářem bohoslowj učiněn byl, gsa giž prw mistrem tak nazwaného krásného uměnj a libomudrctwj. Toho dossel každý žák, magjcj chuť a schopnost weřegně předložené otázky učeně a důwodně zodpowjdati a proti námjtkám zastáwati. R. 1714 dne 4. čerwence dosáhl licenciát z obého práwa. R. giž 1711 wyžádal sobě Notariát apoštolské stolice, a byl od Gottfrida Herbsta scholastika hlawnjho kostela Pražského gako protonotáře apoštolského k tomu ustanoweného na tu hodnost dosazen. R. 1716 gsa w Praze w důležitostech pána swého, biskupa Hradeckého, welmi horliwě se u sw. Jana Nepomuckého na hradě Pražském modlil. Powolaw geg tu probošt sw. Wjta Jozef Mayern, tázal se ho, gestli by chuť měl faru w Řehlowicjch na patronátu Nostickém přigmouti, že by gi dosáhl. S wděčnostj přigal to nawrženj a r. 1716 dne 7. září od biskupa Litoměřického na presentaci Jana Antonjna hraběte Nostice Rineka faru obdržel. Tu geho horliwost pro čest a chwálu Páně se rozwila. On we službách Božjch w gistý a určitý čas pořádek neporušeně zachowal, kázanj a křesťanské cwičenj každý swátek a neděli buď we farnjm neb filiálnjm kostele držel; mládeži školnj co negpilněgi mléko prawdy Kristowy podáwal a chléb slowa Božjho lámal, zwláštnj zřenj měl, aby owčičky w přigjmánj swátosti pokánj a oltářnj horliwy byly. W čem se také wyznamenaly, že spowědlnjci w Bohusoudowě, kteréž gest mjsto poutnj, wždy we spowědlnjcjch Řehlowické owčičky, byť by gich nikdy byli newiděli, poznali. On wýborný kazatel, wůkol na slawnostech mocně slowo Božj hlásal a wjru katolickou ústně i pjsemně proti nekatoljkům zastáwal. Nemocné we dne i w noci, w letě i w zimě často s nebezpečenstwjm wlastnjho žiwota nawštěwowal a

zaopatřowal; chudých a zarmoucených bez pomoci a potěssenj nenechávwal. Auhlawnj nepřjtel pegchy, nečistoty a wssi neprawosti sám wždy w řeči i skutcjch si tak počjnal a se chowal, že přjkladem negen owčičkám, nýbrž i okolujmu duchowenstwu byl. Židy i luterány ku poznánj prawé wjry swým snaženjm přiwáděl. Wáclaw Dort, tehdegssj vikař, chwálj geg zwlásstě z ohledu pokory a wljdnosti k okolnjmu kněžstwu. R. 1718 byl přigat do Morawské učené společnosti, kterouž Josef Petraš založil ku wzdělánj a rozssjřenj libého uměnj. Byl w Řehlowicjch, gsa kanownjkem Wyssehradským od r. 1728 až do 18. listopadu r. 1749, kdež byl za děkana Wyssehradského wolen; r. 1725 dohotowil prwnj djl spisu swatojanského a cjsaři Karlu VI. geg dedikowal. Cjsař dedikaci přigal. Daleko ssiroko rozléhala se powěst Berghaurowa. Kardinal hrabě z Althanu, mjstokrál Neapolitánský, podáwal Berghaurowi kanownictwj Bacowské w Uhřjch a rektorstwj w semináři; opustil to Berghauer z lásky ku wlasti swé a dostal Wyssehradské děkanstwj.

Wolenj a usazenj děkana r. 1749.

Hned po smrti Štěpánkowě, genž dne 30. srpna w Pánu zesnul, žádala kapitola u dwora o ustanowenj kr. komisařů k wolenj nowého děkana. Skrze řjzenj zemské určeni byli za komisaře hegtmani Malostranský a Nowoměstský, Gustav baron Skronský a Wilém Malowec z Chegnowa. Srozuměla se kapitola s nimi o den wolenj 18. listopadu. Páni králowsstj komisaři přigeli a byli od dwou kanownjků deputowaných uwedeni k welkému oltáři, a tu na skončenj wolenj čekali. W sakristii se wolilo a wolenci byli: Gindřich Critei, negstarssj kanownjk, Jan Berghauer, Jachym Wáclaw Ungar z Rábu; Mikoláš Kolbe, protonotář apoštolský; Antonjn Pangrac, Frantissek Pelikán, Josef Wulterin, Maximilian Ledwinka, doktor bohoslowj; Wáclaw Cjpa, Prokop Šuknecht a Wogtěch Tichý, děkan Turnowský. Msse sw. byla čtena k sw. Duchu. Skrutatoři byli

Mikoláš Kolbe a gesstě geden. Tu Berğhauer, genž o tom wolenj wyprawuge, pjsse, co tam podiwného widěl, že hlasy nowého děkana na wrchu, ostatnj wespod byly, když skrutatoři cedulky z kalicha wytahowali.

Kr. komisaři byli do sakristie uwedeni, nowý děkan prohlássen Jan Berğhauer. On klekna na kolena, prosil Ducha sw. za oswjcenj, a ten mu wnukl, aby děkanstwj přigal. Wysslo se k welkému oltáři k installacj; Gindřich Critei, negstarssi kanownjk installowal, k němuž Berğhauer řeč držel, gak prawj z mjsta. I žádal ho, aby geg uwedl do děkanské hodnosti dle zákonů kapitolnjch. Dle kapitolnjho formuláře složil nowý děkan před panem Critei přjsahu, učinil wyznánj wjry, a přigal do rukou stanowy kapitolnj od r. 1317 a 1613. Dostal infuli, pedum, křjž pontifikálnj a prsten, a tak usazen byl. Te Deum zaznělo a děkan házel mezi lid penjze. Páni komisaři s ostatnjmi hostmi wedeni byli pod wrch do děkanstwj a tam obědwáno. Wyssehradsstj ze 20 možjřů ku slávě nowého děkana prý střjleli. Taký byl spůsob wolenj a installace tehdáž, a Česká cjrkew i králowstwj stály.

Urownánj kapitoly od Berğhaura.

Druhý den po wolenj kanownjci když pohromadě byli, držel Berğhauer prwnj kapitolu. Tu přednesl ustanowenj kapitolnj od r. 1565 na den sw. Apoleny, genž znj:

1. Když probosst w kapitole gest, má prwnj mjsto, w prawo sedj děkan, na lewo kustos, pak scholastik a pak starssj, po starssjm až do mladssjho kanownjka. Dáwage hlasy, má probosst prwnj, pak ostatnj kanownjci po pořádku. Děkan uzawjrá, a syndikus může gen raditi.

2. Děkan, genž má práwomocnost takměř biskupskou a gi sám gen prowozuge, ustanowj a listy wyhotowuge gménem probossta a kapitoly. Gest ředitel, gest soudce, otec a spráwce kostela i kapitoly. Gemu skládagj přjsahu wssickni údowé kapitolnj. On má moc odpůrce duchownjmi tresty, gako wyobcowánjm trestati, a wůbec tresty ukládati.

3. W kapitole má býti wždy ticho dle prawidla; kdokoliw w kapitole nassj chce mluwiti neb co předněsti, to ať se ssetrnostj a s rozumem činj, s uctiwostj bez hřmotu a křiku pod pokutou určitou. Žádný se nehádeg a posuňků nečiň; žádný nemluw, leč kdo swé mjněnj pronássj, neb kdo od děkana tázán, neb má powolenj což důležitého předněsti.

4. Žádný newstáweg a neodcházeg prw, než kapitola se dokonala, leč z důležité a powědomé přjčiny a po dowolenj děkanowě, až děkan oznámj, že gest kapitoly konec.

Na to urownal hodnosti kapitolnj a prelátstwj: Eritei gako negstarssj dostal kustodii, Ungra udělal scholastikem, Kolbe se stal seniorem kapitoly, Pangrac archiwářem, Pelikán bibliotekářem. — Uspořádal konsistoř čili duchownj úřad pro mjsta ku kostelu Wyssehradskému patřjcj a z biskupstwj wsseho wyhražená. Sebe gako děkana wyhlásil mocj stolice aposstolské za wikaře generálnjho w duchownjch wěcech i za officiala. Kanownjky sjdelnj radami nazwal a také Ledwinku a Šuknechta, genž sjdelnj nebyli, k tomu powolal. Kasspar Aret, syndik kapitolnj, byl tagemnjkem konsistornjm. Kdo toto slyssj, domnjwati se musj, gakoby takowé uspořádánj se teprw od dáwných časů poprwé stalo, a gakoby děkan měl moc a práwo dle swé libosti hodnosti kapitolnj rozdáwati. Tjm, čjm děkan zde kanownjky činil, oni giž prwé byli, a on by se nesměl opowážiti žádnému žádnou z těch powinnostj wzjti bez wědomj a powolenj sw. otce.

Předložil, aby sskola, genž gedenkráte na Wyssehradě slawná byla, opět do náležitého stawu přissla, aby mládež w náboženstwj dobře a hogně se cwičila, aby u oltáře měl kdo posluhowati a na kůru housti. On také ústnj kssaft weřegně udělal, a wsse swé gměnj kostelu odkázal, by umřel kdykoliw. Kaple Marie Panny w ssancjch giž poněkud zřjzena byla a pobožnosti se zde konaly, o tom se prohlásil, že se snažiti bude, aby čest a ctěnj Marie Panny se tu rozssiřowalo. Pak powolal primasa Wyssehradského s celou radou, aby swou uctiwost prokázali a důkazy poddanosti složili. Ku kterýmž takto promluwil:

Milj wěrnj Wyssehradsstj!

Pán Bůh wssemohoucj milostiwě powoliti ráčil skrze orodowánj sw. aposstolů Petra a Pawla, aby na mne welebná kapitola těžký úřad děkanstwj wložila, protož prostež se mnou o geho milosrdenstwj, aby mi přispělo důstatečnou mocj a silou geg snésti. Proste, aby mě dali pobožnost, pozornost a sprawedlnost. Pobožnost w chrámu Páně, aby starožitný řád ritus collegialis a giné kostelnj způsoby ke cti a chwále Božj sstastný prospěch měly; pozornost w kapitole, aby se stará čest a sláwa, kterou od prwnjho základu skrze 600 let měla, se wjce rozmnožugjc, zachowala; sprawedliwost w městečku, w Kouřimském kragi ležjcjm, bych každému podlé geho práwa činiti mohl a zwlásstě gako jurista proti buřiči, kterýž pod lžiwým okolkem privilegij hádky a bogowánj proti panstwj swého Negdůstogněgssjho děkana a kapitole wede (a to byl pan Primas). Pročež si žádám, abyste mezi sebou pokog a lásku wždy zachowali, a Pán Bůh gednoty a pokoge dá swou milost, a sw. aposstolowé Petr a Pawel swé aposstolské požehnánj.

Dalssj práce Berghaurowy.

Berghauer musel wěděti, že netřeba děkanu Wyssehradskému, aby do stawu rytjřského powýssen byl, že gen třeba uwedenj do sněmu neb do společnosti stawowské. Předce žádal Marii Teresii, aby poshowěla, že nemá peněz taxy za rytjřstwo zaplatiti — roku 1755 předce sobě občanské práwo a staw rytjřský wymohl. Pamětihodno gest ale, co hrabě Nostic, býwalý patron Berghaurůw, psal w odpowědi na spráwu, že děkanem Wyssehradským gest: Ich freue mich schon zum voraus, sie bei denen diesen Winter haltenden Landtägen als einen Vorvotanten zu wissen, ad pulveres werden wir die Kerls bringen, die denen Landständen, besonders aber die dem Clero zu schwer werden beladen wollen. 24. September 1749. — Patrně widěti gest, gak duch protestantský mocně w Čechách se zmáhal, a gak se mu mocně odpjralo. Kolowrat Chlumský, Waldsstein, hrabata Klary welmi

přjzniwá psanj psali k geho nowé hodnosti. Tak nazwané priwilegie musela kapitola dáti potwrditi, co 600 zl. stálo, proto že od několika mocnářů potwrzena nebyla. Giřj Formandel byl tehdáž ağent kapitoly Wyssehradské we Wjdni. Na těchto 600 zl. musel probosst 300 zl. platiti. Potwrzen byl děkan w lednu 1770 a taxa byla 500 zl.

Dne 25. února woleni byli dwa kanownjci na mjsto Beršhaura a Šolce, Tomáš Skřjwánek, děkan Kouřimský a Frantissek Antonjn Wesely, farář we Wodolce a mudrctwj doktor. Tu kapitola uzawřela, že budaucně žádného za kanownjka woliti nechce, leč má gradum theologiæ v. juris a gest 12 let kněžem na winici Páně. Ze solnj kasy wymoženo bylo 2000 zl. na stawenj nowých residencj. Beršhauer ge chtěl mjti u kostela na wrchu. On horliwou žádost zaslal na cjsařownu, uwádj přjčiny, že služby Božj tjm pořádněgi konány budou, když děkan, kanownjci i služebnjci u kostela na hoře budou. Pjsse, že bydlenj pod horou a pod skalou u wody welmi nezdrawé gest, že kanownjci, gak-koli silnj a zdrawj na Wyssehrad se dostáwagj, w brzkém čase polehati musegj. Bylo mnoho tesaného kamene pjskowého od stawenj hradeb králowských sem tam porůznu; žádal náklad na oprawenj studen, gež na wrchu spustly a i wogsku newyhnutelně potřebny gsou. Baron Skrouský, hegtman Nowoměstský byl ustanowen, aby wsse shledal, co by se dělati dalo. W starém děkanstwj tehdáž bydlel winař a někteřj chudj lidé, na bljzce byla sskola. Pan Skrouský dal dobrou zpráwu, že residence kanownické by tu w ničem nepřekážely, an w čas oblegenj nepřátelského spjsse by prospěly, kdyžby na gednu poschodj stawený byly; w čas potřebj že by se střecha strhla, prwnj poschodj náležitě zasypalo, při zemi žeby mohli důstognjci gisti býti před kulemi. Gakkoli giž r. 1749 w Řjmě určeno bylo, aby 2000 zl. ze solnj kasy se wydaly, a giž opět o giné 2000 zl. kapitola žádala, a z Řjma naděgi měla, že ge obdržj; arcibiskup w Praze takowé těžkosti dělal, že teprw r. 1752 ode dwora přinucen byl, penjze wyplatiti. R. 1757 arcibiskup žádal, aby se kapitola Wyssehradská wykázala, co stawěti bude, do čeho mu nic nebylo, a teprw 1758 obdržela kapitola opět 2000 zl. a r. 1761 složila počet ze 4000 zl.

Z residencj u kostela ale nebylo nic. W Řjmě byl gesstě agentem Calist de Gentilibus, we Wjdni byl Salmbach.

Probosst Martinic neměl zaljbenj weliké na Wyssehradě, od r. 1735 ani se na Wyssehradě o sw. Petru neukázal. Za mnoho let ani wýloh, gež na slawnost sw. Petra zaslati musj, nezapráwil; daně za času toho, kde Francouzowé a Prusowé w Praze byli, z probosststwj se zaplatily; působilo to 1463 zl. Berğhauer welmi důtkliwě panu probosstu o tom psal; nic neprospělo, musela žádost na zemské řjzenj, probosst byl odsouzen platit; když nechtěl, byla sekwestrace na Žitenice uložena r. 1751. Při tom wssem Berğhauer s pastorem luteránským w Sasjch we Swinici Beniamjnem Bielerem učené hádky měl strany náboženstwj katolického, dlouhá pogednánj často dosti čpawá sobě posýlali. Se syndiky kapitolnjmi též hádky měl. Arcta wypowěděl; r. 1751 Burğğrafa Jana přigal a brzy propustil, kterýž mu pak mnoho nesnázj způsobil r. 1754. Wáclaw Felix z Ebenholcu byl zwolen za syndika.

Berğhauer urazil doktora Feiğla. Po čase měl soud s Benediktjny u sw. Mikulásse w Praze o 4510 zl., které měli w hotowosti splatiti, a oni dáwali stawowské obligace, kterých kapitola nechtěla přigmouti. Berğhauer se podpisowal w němčině Dombechant. Feiğl se toho chopil a zanesl žalobu na řjzenj zemské; Berğhauer dle swého způsobu welmi důkladnou odpowěd na dopis zemskému řjzenj dal, a ostrým pérem dokázal, že dobře gest Dombechant na Wyssehradě, načež žádný dopis wjce nepřissel.

Pořádné uwedenj služeb Božjch, gak obyčeg býwá w kapitolnjch kostelјch.

Dočtli gsme se, gak za Lilienthala nadánj se zaopatřilo pro služebnjky kostelnj, teprw ale r. 1719 na den sw. Anny počaly se opět služby Božj kollegiálnj, t. g. že se denně ráno i popolednj cjrkewnj hodinky držely, ráno zpjwaná msse a odpoledne pozehnánj býwalo. Děkan Štěpánek přigal a usadil vikáře i choralisty; byli tito: Jan Morain, vikář probosstský, který giž

dáwno při kostele byl, Jan Formankowský, z Prahy rodič, Jozef Malek z Chlumce. Prwnj choralisté byli: Antojn Spruček, geuž byl také regenschori, Wáclaw Dubec, Wáclaw Pacák, Jan Weselý byli měšťané Wyšehradštj. Morain umřel r. 1771 učiniw fundacj requiem každoročně a 24 malých mššj. Když Berghauer nastoupil na děkanstwj, Petr Formankowský neměl gesstě jurisdikci. Nařjdil mu děkan, aby w osmi dnech se ku zkoušce pro jurisdikci připrawil, kanownjka Kolbe, gakožto radu konsistoře Wyšehradské, ustanowil za examinatora. Tak prwnj skutek práwomocenstwj gako biskupského wykonal.

Některá cjsařská nařjzenj z ohledu cjrkwe.

Aby kostel napořád w chudobě nezůstal, wydala Marie Terezie dne 24. ledna r. 1750 nařjzenj, aby kostelnj wlastnj důchody se wymjšlily od důchodů, z kterýchžto duchowenstwo a služebnjci kostelnj žiwi býti magj, — a pak, aby ty důchody na stawenj kostela a zaopatřenj potřeb k službám Božjm zwláště sprawowány a účtowány byly. Gakkoli spasitelna ta myšlénka byla, přec kostelnjch důchodů nechránila. Bez powolenj zemského nynj žádné wydánj z kostelnj kasy se státi nemá, aby marně nebylo gměnj to wyhazowáno. Dne 15. dubna 1752 wyšlo nařjzenj, aby freytr a 4 sprostj wogáci kde se nacházegj, wždy wyprowázeli kněze, když gde k nemocnému s negswětěgšj sw. oltárnj. — Zagisté pamětihodno gest nařjzenj od Marie Terezie dané dne 10. března r. 1753 o zachowánj přjsného čtyrycetidennjho postu. Ona pjše, že se nemůže na to wjce djwati, že se masitých pokrmů požjwá, kdežto žádného nedostatku w krmi w zemi nenj, ani žádná nemoc nepanuge. Budoucně, aby se gj wždy dala spráwa a přjčiny podstatné by se uwedly, proč by se mělo powolowati w postě masitých pokrmů požjwati. Zapowjdá wšecka weliká pozwánj a hodowánj i při postnj strawě, tjm wjce při masitých pokrmech we 40dennjm postě. Gak smutná to nowina, když swětská wláda předstjrá, že se na takowou lehkomyslnost wjce djwati nemůže. Když lidé zesnuli,

přišel nepřítel a nasil koukole, načež sw. Augustin prawj: Když představenj cjrkwe wlažni gsou, neb apoštolšti mužowé šiti přestanou, přicházj ďábel a rozsjwá sjmě takowé, gež pán syny zlými nazýwá. Hle tu základ oswjceného stoletj. Koukol arci krásněgi kwěte, než pšenice: ale, gaké owoce wydáwá? Co od počátku křesťané swým nábožným duchem a swědomjm zákon Kristůw plnili, dosti podpory na oswjcenj duchem swatým měli, nynj podpory giné potřebowaly swětského zákona a swětské hrůzy. Když strom wnitř doutniwý klesati počjná, co mu platna podpora zewnitřnj? ona ho w postawě udržj, pak-li dost silna, ale strom přece gen schne.

Nařjzeno bylo, aby každý umrlý teprw po dwakráte 24 hodinách pohřben byl, leč ty, genž na morowou ránu neb na peteče by umřeli. K tomu přišlo dne 31. ledna 1756 poručenj:

1. Aby žádný lékař se neopowažowal w tom čase gaké tělo otwjrati.

2. Aby se wystawěly komory na hřbitowech pro takowé, genž by doma mjsta neměli, tu aby mrtwá ta těla 2 dni ležela.

3. Umrlčj truhly aby se dobře zamykaly a wysmoleny byly.

4. Aby se mrtwé tělo wjce do kostela nenosilo,

5. a tedy při něm mše swatá čtena nebyla,

6. a to tjm méně w neděli a we swátek dopoledne.

Práwa sjdelnjch a nesjdelnjch oudů kapitolnjch.

Po zbořenj Wyšehradu až do času Berghaurowých sjdelnj i nesjdelnj kanownjci wšickni stegná práwa měli a gich užjwali. Hlas w kapitole, sjdlo w kůru a w poradě dle stářj swého bytj w kapitole mjwali; gediné to měli we swé přjsaze zwláštnj, že se odřekli co od kapitolnjch důchodů požadowati. A ten slib činili proto, poněwadž kapitola zbožj málo měla. Když čtwero nowých kanownictwj we 18. wěku nadáno bylo, stolice papežská na to usilowala, aby z těch kanownjků wenkowských 4 do residence na ty prebendy nastoupili. Co žádný chudý neučinil. Nebyli tehdy žádnj kanownjci na Wyšehradě titulárnj neb čestnj tak nazwanj, nýbrž wšickni skutečnj, stegná znamenj, stegné titule, stegná práwa we wolenj, w řjzenj a sprawowánj kapitoly a kostela magjcj, děka-

bez nich we spolku, a oni bez děkana co činiti neměli, leč se w kapitole společně buď gednomyslně, neb wětssjm počtem hlasů uzawřelo dle stanow a swobod kapitolnjch.

Berğhauer mage 5 sjdelnjch kanownjků u sebe, hned w prwnjm segitj neukazowal, že bude kanownjky nesjdelnj z kapitoly chtjt wyloučiti. Tehdáž byli kanownjci sjdelnj: Jáchim Unğar z Rábu, Antonjn Panğrac scholastik, Josef Wulterin starssj, Josef Rosser, bibliotekář, ten byl prw administrátorem u sw. Apollináře na Nowém městě, a w Pruském obleženj Prahy mnoho kapitole Wyssehradské prospěl. Kolbe práwě zemřel a na mjsto geho nebyl gesstě žádný zwolen. Wenkowsstj kanownjci byli: Wáclaw Cjpa, farář Oučeněwský, Prokop Šuknecht, farář u sw. Jindřicha, Wogtěch Tichý, děkan Litomysslský, Tomáš Skřiwánek, děkan Kouřimský, Antonjn Weselý, farář Tegnský, Wáclaw Brandsteller, farář Swratecký. Rosser gako negmladssj musil w poslednjm stallum seděti, gakkoliw byl sjdelnjm kanownjkem.

Nesnáze s konsistořj Pražskou.

W Čechách byl nedostatek duchowenstwa, mjsto farářů byli gen missionáři po farách usazeni. To se stalo i we Wrssowicjch we farské osadě, genž s Wyssehradskou mezuge. Sw. Pankrace, sw. Michala kostel w Podole od počátku kapitole patřily, a od kapitoly kněze měli; před Husitskými wálkami a po Husitských wálkách w 17. wěku gak gsme widěli Wyssehradské duchowenstwo péči dussj w celém okrsslku prowozowalo. Nynj ale gegich péče dussj se wztahowala gen na lid, genž opět pouze na kapitolnjch ğruntech bydlel a ku kostelu Wyssehradskému nadánjm patřil. Wrssowický missionář ale co mimo zdi Pražské bylo, wsse ku swé osadě potahowal, co Berğhauer mjti nechtěl, řka: že lid geho wyhražen gest z arcibiskupstwj, on že na swém zbožj ordinarius gest, a že missionářů od arcibiskupa wyslaných we swém kostelnjm okrsslku nikdy nepřipustj. Což arci roztržitost působilo. Missionář potahowal lid za sebou, a děkan lidu zapowjdal missionářem se řjditi a geg po-

slauchati. Gednalo se tu ale gen o několik chaloupek po winicjch kapitolnjch za branou Wyssehradskou. Děkan se uwolil, že sám pro swůg lid misionáře ustanowj a zemské řjzenj se při tom upokogilo. Na křjžowé dni bylo drženo procesj wždy w neděli k sw. Pankráci, giný den do Podola k sw. Michalu. Berğhauer zaslal gako biskupowé poznamenánj o wykonané pobožnosti welikonočnj z fary Wyssehradské a Žitenické ku zemskému řjzenj, a tak to wždy činil. — W Břewnowě byl za opata wolen Fridrich Grundmann. Klásster Břewnowský byl wýhradnj, a opat měl to práwo mezi ginými, že když pontifikowal, gahen i podgahen gemu přislušugjcj též biskupské čepice na hlawách měli. To bylo welice proti mysli swětjcjmu biskupu Wokounowi. Gako wýhradnj opat od swatosti papežské skrze wyslance mohl býti installowán. Fabricius Serbelonus, arcibiskup Patracenský, byl wyslancem apostolským we Wjdni. Ten mjsto sebe děkana Wyssehradského ustanowil, aby od Břewnowského nowě woleného opata wyznánj wjry, přjsahu ꝛc. přigal a geg installowal. Tu plnomocnost dostal 1752 dne 28. dubna. Což řádně dle plnomocenstwj a předpisů apostolských wykonal dne 2. kwětna. Nelze wypsati, gaká krutá psanj Wokoun na zemské řjzenj psal, žaluge na Berğhaura, gakoby tento mocnářstwj Rakauské a celou katolickou cjrkew wywrátiti se opowažowal. R. 1753 pracowal gesstě Berğhauer na druhém djlu spisu o sw. Janu Nepomuckém. Wokoun od zemského řjzenj wymohl poručenj, aby tu knihu děkan konsistoři k posauzenj dodal. Berğhauer se smál, že chtj posuzowati, co gesstě nenj; a až kniha bude sepsána, že gi sw. Otci k posauzenj podá, ten že gest předstawený geho, ne pak konsistoř Pražská, ani který giný biskup po celé cjrkwi.

Milostiwé léto na Wyssehradě zwlásstě drženo.

Kdykoliw od otce sw. milostiwé léto w cjrkwi ustanoweno bylo, wždy pobožnosti dle ustanowenj kapitolnjho zwlásstě držány byly, tak že Pražané aučastni býti mohli pobožnosti od biskupa, neb pak od arcibiskupa ustanowených w Praze a též na Wyssehradě. Benedikt XIV. na r. 1751 ustanowil pro obecnau cjrkew léto milo-

stiwé. Berghauer na Wyssehradě pobožnosti začal, když byly w Praze skončeny. Žádný mu w tom nepřekážel. R. 1759 Klement XIII. milostiwé léto powolil. Berghauer geg opět pro swůg kostel držel; tu bouře náramná od konsistoře Pražské powstala, zemské řjzenj, kragský úřad, wsse mělo pomáhati, aby na Wyssehradě milostiwé léto se nedrželo. Děkan na wsse odpowěděl, na dwa lokte takměř dlouhé listy na dwéře kostela Wyssehradského a Žitenického zawěsiti kázal, na kterýchž w latině, w česstině a němčině se oznamowalo, kdy na Wyssehradě pobožnosti se začnou.

Ohlássenj zněle takto:

My Jan Tomáš Wogtěch z Berghauru, z milosti apoštolské swato-swatého králowského s duchowenstwem i s lidem wždy wyhraženého, samé stolici apoštolské poddaného, w žádném biskupstwj se nenacházegjcjho kollegialnjho kostela sw. apoštolů Petra a Pawla atd. děkan atd.: Poněwadž duchownjho pokladu k wyprossenj Božské pomoci při začátku negwyšssj správy geho papežské swatosti Klementa XIII. gak společné duchowenstwo, tak wssecken lid a wssickni celého wýhradnjho krage bez prostředku stolici apoštolské poddanj a pod žádným biskupstwjm stogjcj swato-swatého kolležiatnjho králowského wýhradnjho Wyssehradského kostela sw. apoštolů Petra a Pawla a sw. Klimenta, w Krista wěřjcj pobožně zjskati žádostiwi gsou; My k tomu čas onoho wsseobecného milostiwého léta oznamugeme totižto: že na hoře Wyssehrad řečené w Kauřimském kragi bljž Prahy w neděli čtwrtou postnj, která připadá dne 25. března, začne, dne pak 7. dubna pozdě na wečer se skoná. W ně pak mimo Wyssehrad při farnjm kostele Žitenickém k Wyssehradskému probošstwj patřjcjmu mjstu w neděli prowodnj, která bude 12. dubna, podobně skrze 2 neděle až do 5. máge pozdě do wečera trwati bude. Což my weřegně prohlassugeme a ostatnj z moci nadgmenowaného apoštolského listu, nám milostiwě odewzdaného, co a kterak se wssechno wykonati má, následugjcjm způsobem wyměřugeme.

Wssickni w Krista wěřjcj obogjho pohlawj, kteřj na Wyssehradě čtyry sw. mjsta, kostely neb kaple totiž: swato-swatý kollegiatnj kostel sw. apoštolů Petra a Pawla, kostel Stětj sw. Jana Křtitele, sw. Martina biskupa, pak kapli sw. Anny w témž kolle-

giátnjm kostele skrze čas dwou běžjcjch neděl, totiž od 25. března až do wečera dne 7. dubna aspoň geden z těch kostelů, aneb gedenkráte toliko pobožně nawsstjwj, a sedmkrát otče náš a zdráwas s wěřjm Boha podlé nasseho wyznamenánj za sstastnou a spasitedlnou při začátku geho Swatosti papežské wsseobecnou duchownj správu, za pozdwiženj sw. katolické cjrkwe, wykořeněnj kacjřstwa, sgednocenj křesťanských knjžat nábožně Bohu modliti se budou, we středu, w pátek a w sobotu w těch dwou nedělých postiti, ze swých hřjchů skroussené se spowjdati, též negswětěgssj swátost oltářnj w neděli hned následugjcj, aneb w giný den w tom témdni přigmou, gakož i chudým něgakou almužnu dle možnosti udělj, plnomocné wssech hřjchů odpusstěnj od milosrdného Boha nabýti sobě zaslouzegj.

Těm ale, genž pro něgakou nemožnost wýš nařjzené pobožnosti neb z nich některé by wykonati nemohli, spowědlnjci w giné dobré skutky proměniti moci budou. Kteřj ale w nebezpečné nemoci postaweni gsou, toho wysoce wáženého pokladu i také před časem ustanoweným ode dne toho wyhlássenj podlé gednoho každého stawu a zdánj spowědlnjka oučastni býti mohou.

Co se ale kostela swatých ap. Petra a Pawla w Žitenicjch k prebendě probosstské patřjcjho týče, přikazugeme správci duchownjmu téhož kostela, aby k zjstánj toho pokladu skrze dwě wýš ustanowené neděle servatis servandis wsse wynaložil, což předepsáno gest, kaple neb oltáře k nawsstjwenj wykázal, a tento list k sprawenj wssech na dwéřjch kostelnjch zawěsil.

Arcibiskup chce na Wyssehradě wisitowati.

Giž r. 1721 dne 3. ledna kongregace partikulárnj dekret wydala, že menssj prelát nemá moci a práwa wisitowati wýhradnj místo w sousedstwu, leč má k tomu dowolenj, neb na 40 let giž wisitaci bez odporu a překážky by wykonáwal. Konsistoř Pražská žádala spis na řjzenj zemské, aby ono poručilo děkanu Wyssehradskému, že bude wisitace arcibiskupská, ať se k tomu připrawj. Po kragském úřadě to nařjzenj děkan dostal, bylo ode dne 2. března 1754. Naproti tomu děkan na odpowěď žádal žádost, aby

zemské řjzenj konsistoři Pražské w tom nepowolowalo, a práwa kapitolnj hágilo. Dne 24. března zemské řjzenj oznámilo, že arcibiskup na swém stogj, aby se děkan o den s arcibiskupem umluwil a za 6 dnj aby správu o tom učinil. Děkan odpowěděl w tento smysl: Poněwadž se pan arcibiskup, chtě kostel Wyssehradský wisitowati, na sněm Tridentský Sess. 24. cap. 9. de reformat. odwolává, tedy že doufá, že pan arcibiskup dle toho wysitowati bude, že přigde na Wyssehrad gménem sw. otce gako legát, a ostatně do swobod kapitolnjch že se dále pousstět nebude. Proti takowé wisitacj dle sněmu Tridentského nic na prosto nemá. Na to ale že se musj arcibiskup upsati. O tom dal správu děkan probosstowi; probosst Martinic gsa giž také probosstem Olomúckým schwálil děkanowy důwody a prawil, že biskup Olomúcký také opaty a klásstery wyhražené tak wisituge. Berghauer dobře wěděl, že ne arcibiskupu, ale Wokounowi na tom záležj, aby byl kostel Wyssehradský wisitowán. A tu nassel zbraň proti wisitaci, že nižssj prelát gako subdelegát wisitowati práwa nemá. Wokoun, generálnj wikář arcibiskupský, poslal rektora semináře arcibiskupského k Berghaurowi strany wisitace. Berghauer odpowěděl, že proti wisitaci dle sněmu Tridentského sess. 24. cap. 9. de reform. nic nemá; ale proti osobě generálnjho wikáře. Proti tomu že wssjm práwem protestuge proto, že gest úhlawnj nepřjtel, a sskůdce kapitoly a kostela Wyssehradského, což že nunciowi papežskému dokázati hotow gest. Při tom to zůstalo, a Wokoun wisitowat nepřissel. Tak se Berghauer w létě r. 1754 oháněl.

Důkazy, že děkan měl práwa biskupská jurisdictionis.

Dispensace k stawu manželskému w přátelstwj neb w sswagrowstwj dosáhl děkan z Řjma pouze na swou žádost r. 1750 pro Giřjho Nowáka a Dorotu Nowákowou. R. 1751 pro Wácl. Lompe a Kateřinu Löwowou, r. 1758 pro Giřjho Alpa a Veron. Hospaurowou, r. 1762 pro Krisstofa Staňka a Annu Högenbarthowou.

Farář Žitenický žádal mezi 1749 a 1757 o powolenj swětit oděw kostelnj, o potwrzenj odpustků, sw. ostatků swěcenj, o poswěcenj kamenů oltářnjch a nádob kostelnjch. Děkan wyhotowil dimissoriales litteras, pak-li z Wyssehradských poddaných byl kdo knězem a w giném biskupstwj se usadil. Přegala-li kapitola kaplana neb kněze z giného biskupstwj, třeba z arcibiskupstwj Pražského, měli dimissoriales. — Swědectwj, že spůsoben gest kněz spowěd slysset od rozličných mužů, genž od děkana ke skoumánj ustanoweni byli od r. 1720, 1721, 1735, 1738, 1746, 1753 — Jurisdikce na péči dussj. — Ustanowenj postu od r. 1729 a 1737. Litterae vernales od r. 1750 wydané od Berghaura. — Programa w sakristii w kostele Stětj sw. Jana. Děkan wisitowal Žitenický kostel a faru. — Po smrti faráře, kanownjků, probossta, děkana, kapitola sama pečetila a pozůstalost srownáwala. Faráře Žitenického děkan dosazowal čili potwrzowal na presentaci probosstowu. — Duchownj, pak-li trestu hodni byli, wlastnj mocj dle práwa trestal.

Residence do powětřj wyhozena.

Residence na wrchu gediná pozůstalá na mjstě z počátečných časů kapitoly w bjdném stawu byla, tak že w nj gen winař bydlel. Berghauer r. 1753 gi stawěti počal a dostawěl, že tam bydleti mohl. Ta residence gako ze dwou stawenj záležela, gedno wětssj a druhé menssj, gež bylo zděným chodem spolu spogeno. Tu byly dwa pohodlné pokogjky k obydlenj připraweny, pod nimi byl sklep a skrýš klenutá prostraná a suchá na knihy a pro listownu. Pod chodem, skrze který se z wětssjho stawenj do menssjho chodilo, byly dwa skrowné pokogjky, geden pro úřednjka, druhý pro čeleď a zwlásstnj sednička pro hospodyni. R. 1757 w Pruské wogně musil děkan to menssj stawenj postoupiti wogsku, i dělal se tu ručničný prach, patrony a kartáče. 20 mužů mimo poručjka tu pracowalo; dne 14. února r. 1760 ráno okolo půl osmé hodiny to stawenj s hrozným hřmotem do powětřj wyletělo. Gak a čjm se to stalo, žádný newj. Ke 4 centům prachu se tu nacházelo, genž byl zapálen a tjm stawenj s oněmi 21 muži do powětřj wyhozeno a ukrutně zohyzděno

bylo. Zwláſſtě důſtogník tak roztrhán byl, že djl těla u ſtrážnice, genž byla na zdi u wrat k zbrogníci, druhý djl přes hradbu do winice Neumanky u Podola, a třetj w zahradě u reſidence ležel. Pět neb ſſeſt z nich geſſtě tolik žiwi byli, že znamenj ljtoſti dali; wſſecka mrtwá těla byla ſebrána a dle křeſtanſkého ſpůſobu pohřbena na hřbitowě Wyſſehradſkém. Gen dwa z nich geſſtě žiwi doneſſeni byli k miloſrdným bratřjm, kteřj toho čaſu we ſwé zahradě za ſſpitálem ſw. Bartoloměge bydleli. I tito dwa po několika dnech zemřeli a k ſw. Trogici pohřbeni byli. Druhý djl ſtawenj ſe také porouchal, a pak mnohá léta ſtál nedoſtawen, až Wáclaw Mrázek kanownjk, nákladem kapitolnjm a ſwým geg doſtawil a prwnj opět kanownjk ſám tu bydlil. W této reſidenci geſt kaple ku poctiwoſti ſw. Wawřince.

Pog o wýhradu koſtela i kapitoly.

Hned od Alexandra II. byla kapitola Wyſſehradſká wyhražena, patřila ale předce k biſkupſtwj Pražſkému, až gi Bonifác IX. na žádoſt krále Wáclawa z biſkupſtwj wyhradil. Práwě toho roku ſi wedl Wolfram arcibiſkup ſtjžnoſt w Řjmě, že gakkoliw má práwo w měſtě, w biſkupſtwj i w zemi křjž dáti před ſebou noſiti, Wyſſehradſký děkan i kapitola mu w tom překážj, tak že na hoře Wyſſehradſké a w koſtele ſw. Petra a Pawla s křjžem před ſebou ukázati ſe mu zabraňugj. Bonifác powolil Wolframowi na Wyſſehadě s křjžem choditi. Žádný biſkup nemá w druhém biſkupſtwj toho negmenſſjho práwa, ani mſſi čjſti neſmj bez powolenj faráře we weſnici giného biſkupſtwj. Když takowý paſtýř w Čechách byl, co diwu, že do owčince ſe wlci wloudili a celé ſtádo Kriſtowo tak náramně w Čechách ſtrhali. Arnoſſt Harrach weliké nátiſky kapitole dělal, awſſak žádný ſe nepokuſil o potlačenj wýhrady až generálnj wikář Wokoun. Neměl ale to potěſſenj ſpatřiti kapitolu potlačenou. Potlačila geg ale ruka Páně, r. 1758 byla plna mjra dnů geho. Byl muž ginak horliwý, dobročinný, o rozmnoženj cti a ſláwy Božj pečugjcj, na Wyſſehrad ale wſſecku ſwou nenáwiſt obracel a wyléwal. Zanechal

po sobě mjstokancljře Beneše Stöbra, genž wšecku nepřjzeň ke kapitole Wyšehradské po Antonjnu Wokounowi zdědil. Ten muž byl Jesuita, němec z řjše, gak dj Berğhauer, neznámý w práwech cjrkewnjch, ginak gakž tak učený. Ten kdekoliw spatřil slowa exempta et nullius dioeceseos ecclesia, hned ge wymazal, čili zamazal, aby ho do očj nepjchala.

Hned při začátku rozepře o wýhradu dostala kapitola správu z Řjma, že otec sw. držj silně ruku biskupům; s Wyšehradem, že gest to tjm hůř, poněwadž kostel a kapitola gako w prostřed arcibiskupstwj, hned u metropolitánského kostela stogj gako w gednom městě. Kdyby gen pouhá exempce byla, pomoci by nebylo nechati arcibiskupa wisitowat a giná práwa prowozowat. Poněwadž ale Wyšehrad gest wyhražen z biskupstwj a do žádného biskupstwj potahowán býti nemá, tedy biskup žádný nemá se do kapitolnj osady poušštěti.

Aby Berğhauer práwa swého tjm lépe proti arcibiskupu hágiti mohl, domnjwal se, aby bulla Boniface IX. o wýhradě znowu potwrzena byla. Opět dostal správu z Řjma, to potwrzenj že by mu mnoho neprospělo. Semper hujusmodi confirmationes apostolicae privilegiorum conceduntur et intelliguntur cum clausula: Quatenus sint in usu et concilio tridentino ac constitutionibus generalibus non adversentur. Gest třeba dokázati, že prelát wždy jurisdikci biskupskou wykonáwal bez ohledu na kterého biskupa. A to byla také přjčina, proč Berğhauer wšemožně actus jurisdictionis tak horliwě wykonáwal. Tak byly správy z Řjma r. 1753 a 54; r. 1758 radil ağent Řjmský, aby děkan wšemožně hleděl z ohledu wýhrady roztržitosti upokogiti, že sw. otec gest welmi nábožný, scrupulosus et difficilis in gratiis concedendis, že práwě Benediktjni s wýhradou w Řjmě propadli. Slawný proces to byl, gegž Břewnowský klášter s arcibiskupem Pražským wedl. Na to r. 1759 dne. 20 února psal děkan ağentowi do Řjma: S panem arcibiskupem Pražským nemám žádné rozepře, wykonáwám skutečně gak wyhražený práwomocnost duchownj, a žádné přjležitosti mu k mrzutosti nedáwám; zůstáwage w mezjch mého práwa a swobody. W Litoměřickém biskupstwj powstáwá protiwnjk, generálnj wikář, a chce kostel w Žitenicjch,

k wýhradě Wyšehradské patřicj, wisitowati. Konsistoř Litoměřická oznámila faráři Žitenickému, že generálnj wikář přigde wisitowat. Nebylo ale z toho nic; r. 1759 dne 26. máge přišlo z Řjma napomenutj přjsné, aby wšickni preláti a duchowenstwo na paměti měli, že wýhrady Bonifác IX. odwolal, Martin V. zwrhl a Benedikt XIV. obmezil tak, že se žádný nemá na odpor stawěti práwomocnosti konsistoře Pražské, sic že 500 kusů dukátů pokuty zaplatj. S tjmto a s rozsudkem w rozepři s Benediktjny konsistoř žádost zadala k zemskému řjzenj, aby kapitola Wyšehradská byla přidržena pustiti od wýhrady. Zemské řjzenj, že wyrčenj toto z Řjma gest, gako následek a wýklad dalšj toho, co se s Benediktjny dálo, bylo toho mjněnj, arcibiskupa ruku držeti ku potlačenj kapitoly Wyšehradské. Takowou správu dalo do Wjdně. Dostalo odpowěď dne 14. čerwence 1759 takowouto: Wie zumahlen aller derlei Evocationes (nach Rom den Proceß einleiten) denen ausdrücklichen Privilegiis unsers Erbkönigreichs Böhmen schnurstracks zu widerlaufen, Wir auch in dem casu der Benediktiner Exemption ex speciali ratione citra omnem consequentiam et salvis ceteroquin juribus regni gnädigst gestattet haben, daß sothaner Exemptions = Streit zu Rom ausgemacht werden dürfen, wie ein solches Ihme Erzbischoffen qua Primati Regni nicht allein selbsten bekannt sein muß, sondern ihme auch unter 15. April a. c. per decretum ausdrücklich bedeutet worden ist, dahero dann derselbe durch Evocirung dieser Wischehrader Stritt = Sache wissentlich contra constitutiones et privilegia regni, mithin gegen unsere höchste Gerechtsame um so mehr gehandelt hat, als diese mit der Benedictiner Sache in gar keinem Zusammenhange stehe, folgsam auch obangeregtes Inhibitorium (mit den 500 St. Duk.) für keine Declaration der letzthin publizirten Bulle (wegen der Tilgung der Benediktiner = Exemption) gehalten werden kann. So müssen Wir Euch über diesen Vorgang unsere höchste Befremdung hiemit zu erkennen geben gnädigst anbei befehlend, daß ihr Euer Seits den Erzbischoffen darob vernehmen und dessen Verantwortung mit eurem Gutachten anhero einsenden, anderer Seits aber in dem eingeschickten Anbringen des Erzbischöfl. Konsistorii zwar angezogene eurem Bericht jedoch nicht beigelegten zwei Antwortungsschriften

des Wischehrader Dechants nebst der darüber erfolgten Aeusserung des Erzbischoffs annoch gehorsamst nachtragen und euch auch hierüber gutächtlich auslassen sollet. — Mezi tjm st wedla kapitola stjžnost u cjsařowny, gak gi konsistoř pronásleduge zwlásstě tjm, že wydala list po celém bisstupstwj proti knize Beržhaurowě o sw. Janu Nepomuckém. Na to dne 11. srpna 1759 z Wjdně poručenj wyhotoweno bylo, aby zemské řjzenj zakázalo arcibiskupu a konsistoři takowé pohorssliwé wěci psáti a mluwiti, a wássnjm tak uzdu pousstěti, aby sečkali, až bude wěc rozhodnuta, a aby arcibiskup se zodpowjdal, proč on děkana Wyssehradského w geho wýhradě s pokogem nenechá, kdežto arcibiskupské listy před rukama gsau, z kterých gest patrně widěti, že arcibiskupowé Pražsstj wýhradu kapitoly Wyssehradské uznali i wyznali. Tak to stálo za Beržhaura.

Gak dal na stawenj Beržhauer děkan.

Střecha nad děkanstwjm byla bjdná, knihy mnoho trpěly; on gi dal sprawit, knihy do pořádku uwedl a kapitolnjm znamenjm zaopatřil. Kaple sw. Martina, okna w kostele sw. Petra, zwony na zwonici, warhany, wsse správu potřebowalo, což on obstaral. Sakristii r. 1752 náležitě almarami a střjněmi dubowými zaopatřil, kowánjm a zámky, což 120 zl. zúplna stálo. Sochy pozlacené Ježjsse a po straně Petra a Pawla, gak w sakristii gsou, zgednal weliké cegnowé umýwadlo koupil, ornaty oprawiti a předělati kázal. Studánku Gezerku od emfiteuty kapitolnjho doktora Swarce koupil za 100 zl. Doktor Scrinci wodu té studánky zkaumal a swědectwj wydal, že když se ta woda ohřege a za koupel užjwá, že tak zdrawj wýborně slaužj gako Teplice. Dwůr Wyssehradský rozssjřil, aby se mohlo chowati 20 kraw a chlév dal wydlážditi; wydlážděnj stálo 7 zl., zednická a tesařská práce 20 zl. W piwowáře dal nowé sstoky, které přes 100 zl. stály. Rybnjky we Wětrussicjch a na Lhotce, genž přes 20 let zasslé byly, opět zřjdil. Chmelnice u wssech dworů zařjdil, aby negen pro swé piwowáry dosti chmele měl, ale také na prodeg zbýwalo. Po geho smrti

r. 1760 bylo ceněno zbožj a stawenj hospodářské. Wssecky dwory s wesnicemi na 18.000 zl. Kapitálů fundačnjch bylo 77.705 zl., z těchto kapitálů wýžiwu měli 4 kanownjci, 2 wikáři, 4 choralisté, kostelnjci a ostatnj služebnjci kostela. Z těchto kapitálů patřilo 1500 zl. ke kostelu sw. Jana Stětj. Fundace na msse sw. a kostelnj potřeby obnássely 7910 zl., gež wssecky na 6 perc. zadány byly. Celé peněžité gměnj obnássélo 85615 zl. Joachim Unğar z Rábu byl tehdy farářem, welmi nepořádně swé penjze od děkana dostáwal, mnoho set měl za njm a wždycky gen něgakou částku na srážku dluhu dostáwal.

Učené práce Berğhauerowy.

Roku 1701 počal Berğhauer w arcibiskupském semináři filosofii studowati a w 16. roce wěku swého weřegně theses z celé filosofie w disputaci hágil, a theses Frantisskowi Liepure, kanclįři arcibiskupskému, dedikowal. Za to dle nařjzenj pana arcibiskupa Jana Brennera za alumna přigat byl. Bohoslowj a cjrkewnjmu práwu s takou pilnostj se oddal, že z bohoslowj doğmatického pod Frant. Sperem, řádu cisterciáckého, z cjrkewnjho práwa pod Marianem Hermanem, pozděgi strahowským opatem weřegně disputowal. Berğhauer nemage léta, aby mohl na kněžstwo swěcen býti, ale chnti dosti swětským práwům, řecké a hebregské řeči se učiti, od Pawla Arlara, arcigáhna kostela Pražského, powzbuzen byl, aby pod geho spráwou se dále w řecké a hebregské řeči cwičil. Tjm dostal přjstup do archiwu kapitolnjho sw. Wjta a mnohé důkazy wynassel, genž prospjwaly, aby Jan Nepomucký za sw. prohlássen byl. Wjt, swětjcj biskup Pražský, byl tehdáž opat strahowský. Práwům swětským se učil pod doktorem Adamem Besnekerem. S mnohými mladými pány duchownjho i swětského stawu uměnj to opakowal, Hynkowi a Maximilianowi Bechyni z Lažan wěty ku promoci: Successio ab intestato dle obecného a česského práwa wyhotowil, a Leopoldu Jos. Šlikowi, tehdegssjmu negwyšssjmu kanclįři Česskému dedikowal. Mezi tjm bakalář-

stwj bohosloweckého w Praze dosáhl Potom geg wyzwal G i n-dřich G e n n e t e n, profesor, aby obecné práwo řjmskoněmecké studowal, což za 2 léta odbyl. Ku promoci na doktorstwj obého práwa wyhotowil theses pod nápisem Deductio juridica de Electionibus a dedikowal ge Pražské kapitole. Dne 19. kwětna 1713 měl řeč w Tegně na den sw. Jwa, zástupce práwnjků na text: Sol juris Prudentum. Gsa sekretářem biskupa Hradeckého, archiw biskupský do pořádku uwedl, což asi weliké práce nedalo. Tjm dostal přjstupu k archiwu Wyssehradskému, ne ale mnoho. W Řehlowicjch byl 33 let farářem. K doktorské promoci měl problema: Utrum per verba Christi Joann. 21, 17 collata sit Petro potestas spiritualis, ut nullo modo Christus voluerit ei competere potestam politicam? On měl známost s pastory Mjssenskými a zwlásstě s V a l e n t i n e m L e s s e r e m, což B e r g h a u r a pohnulo, že psal o uctěnj swatých w katolické cjrkwi. K tomu cjli wyhotowil knjhu Protomartyr Poenitentiae S. Joannes Nepomucenus. Naproti tomu L e s s e r Drážďanský powstal a dokazowal we spisu, že H e r m a n H a h n, kazatel luteránský zawražděný, slawněgssj gest, než sw. Jan Nepomucký. B e r g h a u-r o w a kniha byla in Folio tisstěna w Augsspurce, 1. djl r. 1736 byl cjsaři K a r l u VI. dedikowán; 2. djl r. 1761 po geho smrti wydán, r. 1758 B e n e d i k t u XIV. obětowán. Za odpowěď na L e s s e r ů w spis sepsal B e r g h a u e r Apologia oder Schutzschrift für den h. Johann von Nepomuk. Proti této knjze powstali pastorowé w Řezně, a stěžowali sobě u cjsaře. Tento gim odpowěděl, aby na B e r g h a u r ů w spis odpowěděli, aneb mlčeli. Gako kanownjk Wyssehradský 12 let wždy na sw. Petra a Pawla na Wyssehradě německy kázal. S K r u l i c h e m, superintendentem Torgauským, byl w hádce proti učenj luteránskému, že dost ku spasenj gest wěřjti, co w sw. pjsmě stogj. Proti tomu wydal spis: Bibliomachia d. i. biblischer Feldzug und Musterung vieler jämmerlich verfälschter Bibeln, welche mit betrügerischem Schein des wahren Wortes Gottes viele tausend arme Seelen von dem Wege der katholischen Wahrheit rc. abführen. Unter Ausführung der Frage: Wann nun die Bibel soll Richter zu strittigen Glaubenssachen sein, welche es dann sei? Ob es die Lu-

therische, Zwinglische, Calvinische, Socianische, Quäkerische, Münster'sche, Castell'sche, Osiandr'sche, Eber'sche, Tremelische, Junische, Engelländische, Toscanische, Piscatorische, Saubertische, Stuttgardische, Glauch'sche, Berlenburgische, Ebendorfische, Pfäffische, Rothische, Eyslebsche, neue Wertheimische oder aller neueste Herrnhutische. Amergau in Berlin 1746 in 4°. dem heil. Peter am Wyssehrad dedicirt. W této knjze texty ze starého zákona hebregské, z nowého w řecké řeči uwedeny, arabské a syrské citace. Na to prý dostal psanj ze Sas, aby tam přissel, že se mu postaragj o hezkou a bohatou newěstu. Skrze 40 let co tak w rozličných listownách Českého králowstwj pracowal, mnoho spisu z pergamenu přepsal a nepowědomé spisy wypátral, poznamenánj swá k nim učinil, že by foliant z toho býti mohl. Kam se poděly, newjm; na Wyssehradě málo, neb docela nic takowého sem nenalezl, co by za řeč stálo. Několik foliantů psanj, gež w rozepřech swých měl, se tu nacházj.

Žiwot sw. Kateřiny tiskem B e r g h a u e r wydal.

Spis o sněmjch w Českém králowstwj. Wýtahy, o čem se kdy tudy gednalo. Srownánj Kosmy dle Frehera s rukopisem metropolitanským. Opis legendy: Passio s. Wenceslai et Ludmilae a Christano. — Chronicon Jaroslai. Catalogus episcoporum et Chronicalia. Continuator Cosmae.

Historie česká w německých werssjch.

Disquisitio historico-apologetica super statu S. S. Regiae cum Clero et populo Exempto Ecc. S. S. Petri et Pauli in Wyssehrad. 28 archů.

Acta de statua B. M. V. miraculosa Grünbergae.

Acta pro historia episcopatus Reginaehradecensis.

Geschichte der Stadt Eger bude také od B e r g h a u r a.

Dissertatio Juridica super Capitulationibus, quae vacante Praelatura fiunt. — Deductio problematica An Ecc. Wissehr., quae nullius dioeceseos est, ab archiepiscopo Pragensi vel alio vicino episcopo visitari potest?

Dissertatio: Utrum jure laicali clerus possideat bona?

W takowých prácech a těžkostech až do poslednj chwjle B e r g h a u e r setrwal, gen pět dnj před smrtj stonal a 22.

března 1760 žiwot dokonal. Kdyby byl nezačal rozepři s katowskými wenkowskými, byl bych o něm řekl: Blahoslawený muž, který snássi protiwenstwj: nebo když bude skussen, wezme korunu žiwota, kterouž zaslibil Bůh těm, kteřjž ho milugj. — Toho času byl spůsob, že učenj mužowé sobě otázky k odpowjdánj posýlali. To učinil r. 1756 Jan Simler, kněz towaryšstwa Ježjssowa děkanowi. On odpowěděl takto:

Reverende Religiose ac Erudite Vir!

Ignoto notissimo scribo græcanicæ Eloquentiæ flores collectanti, Thesauri Hebraici Græcique delicias tandem senium mihi abripit. Inquisito vocis ὀλυμπιδάρειος, vix et ne vix quidem dubium relinquit, quin a ὀλυμπος derivationem accipiat. Sunt autem quatuor montes hujus nominis, ut notum est: Inde est τὰ ὀλυμπία ludi Herculis omni quinquennio. Ab hoc venit ὀλυμπίας, quinque annorum spatium. Quo tendit illud ἐπικτήτον, ἔγχει ῥίδιον, ὀε μεμνησο, ὁ ἄγων καὶ ηδη παρεσι τα ὀλυμπία. — Urbs Elidis ὀλυμπια — Urbs Illirydis ὀλυμπα. Ὀλυμπιας nomen matris Alexandri. — Ὀλυμπίος Poëta melicus — ὀλυμπιοδωρος nomen tybicinis, ολυμπίειον locus in insula Delos — ὀλυμπιονίκης victor in certamine olympico. Ad hoc vicinissime accedere videtur ὀλυμπιδαρειοσ agnomen derivatum a Pugillibus Olympiacis aut olympianicis, ut quivis eorum dicatur ὀ λυμπιδαρειος olympidarius. Demum hæc prœlia relinquo Græciæ sapintibus. Vestræ Reverendæ ac Religiosæ Eruditionis

usque ad Graecas Calendas

Die 8. Aprilis 1756. amicissimus J. T. de Berghauer

Dec. Wyssehrad.

Prokop Šuknecht děkan, a kanownjci toho času.

Dne 16. čerwna 1760 wolen byl za děkana na místo Jana Berghaura hned w prwnjm skládánj hlasů wjce hlasy Prokop Jan Nep. Suknecht, Pražan. Byl negprw w Labském Kostelci 6 let kaplanem, w Gilowém rok, u sw. Wogtěcha w Praze

na Nowém městě 5 let a konečně u sw. Gindřicha 14 let farářem. Druhý den byla kapitola, a woleni byli kanownjci do residence, Wáclaw Mrázek, bohoslowj bakalář, děkan Pelhřjmowský a vikář arcibiskupský w Bechyňském okrsku; za wenkowské: Wawřinec Čouza, bohoslowj bakalář a farář u Matky Boží na Lůži; Martin Neureiter, bohoslowj bakalář, farář u sw. Martina w Starém městě Pražském; František Pečený, bohoslowj bakalář, farář w Tuklatech. Tento pro chudé studenty fundacj založil ročně 40 zl. Mrázek měl správu po Pankracowi nad kaplj Marie Panny w hradbách, welmi pečliwý byl a welmi dobře gi zwelebil. Dne 3. kwětna r. 1761 zesnul w Pánu Josef Wulterin, kanownjk sjdelnj, muž dobře zasloužilý na winici Páně, od něho gest oltář sw. křjže w kostele kapitolnjm u dwéřj, k tomu na mše základ učinil 2000 zl., aby kanownjci sjdelnj sami ge čjtali. Na geho mjsto zwolen byl Jan Kolářjk, apoštolský doktor bohoslowj a farář Konarowský. Dne 26. zářj 1763 dokonal Wáclaw Brandsteller, ten dlouhý čas we Wjdni se zdržowal skrze soudy o wýhradu atd., udělil fundaci na mše sw., každý 26. aby čteny byly. Na geho mjsto zwolen byl Josef Florentin, bakalář bohoslowj a farář we Steině. Smrtj Berghaura děkana mnohé rozepře uhasly a zwlášště mezi sjdelnjmi a wenkowskými kanownjky; zůstalo wše w starobylém dobrém pořádku, kanownjci wšickni dle dne installace w stolicjch, we schůzkách bratrský řád měli. Za to ale duch docela umdlel. Gakkoli Šuknecht při installacj Kolářjkowě we swé řeči prawil, že kapitola podpor a sloupů silných potřebuge, aby se uhágila proti nepřátelům, genž gi ze wšech stran hledj potlačiti; nebylo to na nich shledáno, ale byli dobrotiškowé, beránkowé wšickni spolu, kdežto w skutku lwů zapotřebj bylo, aby drawé wlky kapitolu hubjcj zahnali. Hned po smrti Berghaurowě měla kapitola těžkosti s Kouřjmským kragským; neb zapečetil segpku na Lhotce gakožto práwomocnjk nad pozůstalostmi. Kapitola dokázala, že ona sama nad údy swými práwomocnost má pozůstalosti řjditi. Wláda králowská nařjdila, aby kragský ustoupil. — Mezi časem, než děkanstwj obsazeno bylo, kapitola wšeliké wěci ustanowila; aby každý nowě wolený kanownjk před installacj složil také 60 zl. na

mucety neb kožissky. Od dáwna platil každý 100 zl. na pluvialy a 100 zl. mjsto oběda ke kostelu. Toho času byl Rosser we Wjdni gako plnomocnjk, gednoho času účet na wydánj udělal 746 zl. 10 kr.

Ustanoweno bylo, aby, když kanownjk umře, při pohřbu každý kanownjk domácj i wenkowský 1 kopu dostal. Po smrti Felixa z Ebenholce byl syndikem udělán Josef Feiğl. Ten měl z wolenj kanownjka wenkowského 6 kop a po smrti kanownjka sjdelnjho 6 kop. O ğalanterijch bylo určeno, že každá má po smrti kanownjka kapitole odwedena býti. A nowý kanownjk, genž gi dostane, má 80 zl. položiti; 40 zl. aby kostelu připadlo a 40 zl. na základ na mše sw. ročně. Faráře nějaký čas nebylo, wikáři zastáwali farské powinnosti. Pak kanownjk Panğrac gako negstarssj péči dussj přigál. Suknecht od papeže Klimenta XIII. r. 1760 potwrzen byl a r. 1761 obdržel občanské práwo a do stawu rytjřského powýssen byl.

Odpustky.

R. 1396 udělil Bonifác IX. odpustky in ostensione pepli B. M. V.. gako měl hlawnj kostel Pražský, a od té doby až do r. 1727 o žádných odpustcjch ani zmjnky nenacházjm; toho roku Benedikt XIII. udělil odpustky těm, kdo sedm oltářů na Wyssehradě nawsstjwj.

Klement XII.	powolil oltář privileğowaný we Wyssehradském kostele r. 1733.
"	udělil odpustky 7 oltářů nawsstěwugjcjm r. 1734.
"	powolil oltář privileğowaný "
"	udělil odpustky pro kostel Žitenický r. 1735.
"	" " 7 oltářů nawsstěwugjcjm na Wyssehradě r. 1735.
Benedikt XIV.	udělil odpustky 7 oltářů nawsstěwugjcjm na Wyssehradě r. 1741.
"	udělil odpustky za mrtwé na den dussiček mjsto privileğowaného oltáře r. 1741.
"	udělil odpustky pro kostel Žitenický těm, genž přjtomni gsou při mssi sw. u oltáře B. rodičky Boží r. 1750.

Klement XIII. dal moc zřjditi w kostele Žitenickém privilegowaný oltář r. 1760. Toho r. dal odpustky pro kostel Žitenický na den sw. Petra a Pawla skrze 7 let.

Způsob odpustky udělowati byl následugjcj: Peržamen asi 3/4 dlouhý a 1/4 lokte ssiroký. Clemens P. P. XIII.

Universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis Salutem et apostolicam Benedictionem. Ad augendam fidelium religionem et animarum salutem coelestibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, omnibus utriusque sexus Christi fidelibus vere poenitentibus et confessis ac sacra communione refectis, qui Ecclesiam Parochialem Schitenicii nullius (seu Litomericen. Dioeces.) non tamen Regularium, cui Ecclesiæ ejusque capellis et altaribus sive omnibus sive singulis, eamque seu eas vel ea, aut illarum seu illorum singulas vel singula etiam visitantibus nulla alia indulgentia reperitus concessa die festo s. Petri et Pauli Apostolorum a primis vesperis usque ad occasum solis diei hujus singulis annis devote visitaverint et ibi pro christianorum Principum concordia, hæresum exstirpatione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus. Putibus (?) ad septennium tamen valituris. Volumus autem, ut si alias Christi fidelibus in quocunque alio anni die dictam Ecclesiam seu capellam aut altare in ea situm visitantibus, aliqua alia indulgentia perpetuo vel ad tempus nondum elapsum duratura concessa fuerit, vel si pro impetratione, seu publicatione præsentium aliquid vel minimum detur aut sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die VII. Novembris MDCCLX Pontificatus Nostri Anno Tertio

Gratis pro Deo et Sacra

Pro Domino Card[li]. Passioneo

publicentur Joannes Horius Substitutus.

Procopius Schuknecht

decanus et praelatus Wissehradensis.

Na druhé straně na konci w lewo červená pečeť, nad nj nápis Abe Gentili. Tak psány byly ty listy z těchto nowěgssjch časů wssecky. A to gsou také poslednj odpustkowé zwlásstnj pro kostely k Wyssehradu patřjcj.

Zrussenj wýhrady kostela a kapitoly Wyssehradské.

Nepřátelé kapitoly nemohli proti kapitole za času Berghaura w ničem swjtěziti, i wzali outočisstě swé k bulle Bonifáce IX. od r. 1403, w kterémž on mnohé swobody klássterům a řeholnjkům, gež gim byl propůgčil, odwolal a zrussil. Bonifác měl proti sobě giného papeže, byl tehdáž rozkol w cjrkwi; aby se na stolici papežské udržel, těm, genž s njm drželi, wsselikeré milosti prokazowal, aby ge sobě udržel a giné si zjskal. Té odwolláwacj bully, která ale ani nebyla prohlássena — žádný o nj ani newěděl, — té po 360 letech užilo se proti Wyssehradu, kteráž, byť by i w skutku byla býwala oznámena, Wyssehradu by byla nesskodila. Arcibiskup žádal řjzenj zemské, aby ono mu ruku drželo na základu té bully proti kapitole, aneb aby měl powoleno w Řjmě se optati, gaké swobody kapitole z bully Bonifáce IX. wyplýwagj. Na to zemskému řjzenj z Wjdně takto bylo odpowěděno dne 1. listopadu 1760: Poněwadž Wyssehradská kapitola spis arcibiskupský proti wýhradě a odwoláwacj bullu Bonifácowu, ani ten nowý rozdjl od arcibiskupa mezi exemptionem activam et passivam, a co dále arcibiskup žádá, k wygádřenj a omluwenj nedostala, nenj ta rozepře dost pořádně zřjzena, aby se úsudek učiniti mohl, a aby se arcibiskupu ruka držela, zwlásstně, poněwadž i w poslednjch bullách kapitola Wyssehradská wyhraženou se nazýwá, a arcibiskupowé Pražsstj sami wýhradu Wyssehradskou oswědčili. A ta rozepře gako pouze duchownj nepatřj pod náš rozsudek, ani nechceme, aby na Řjm poukazowána byla, proto že by to proti swobodám králowstwj bylo.

Marie Terezie nařjdila, aby ta wěc w dobrotě se srownala. Na to měla kapitola dwě léta pokog. I přihodilo se, že na Wyssehradě wogák geden udělal pokřik o wykoupenj dusse a

o pokladu nesmjrném, o němž se dolegi powj; toho užil arcibiskup a opět žádal Marii Terezii, aby mohl o ponaučenj u sw. Otce se ohlásiti, zdali bulla Bonifáce odwoláwacj neodwolala a nezrussila wýhrady kapitoly Wyssehradské. Dne 31. března 1762 dostal powolenj. Wyslanec papežský we Wjdni byl k ruce arcibiskupa, w Řjmě kapitola o přátele se nestarala; arcibiskup wsse wynaložil, a Klement XIII. takto z ohledu Bonifáce IX. byl rozsoudil: pronuntiando declaramus indultum exemptionis et respective Jurisdictionis in Clerum et populum concessum Capitulo et Canonicis Ecclesiae Wissehradensis a Bonifacio IX. Praedecessore nostro ejusque literas &c. &c. per alias literas &c. revocatas, omni effectu ac vigore juris et facti privatur.

Dne 23. dubna 1763 powolila Marie Terezie, aby wyrčenj papežské o zrussenj bully Bonifáce IX. prohlássena bylo. Dewátý červen t. r. ustanowen byl ku prohlássenj.

Dne 23. března r. 1764 byl Josef Florentin zwolen za kanownjka; dwa kanownjci ssli arcibiskupu to wolenj oznámiti. Arcibiskup poselstwj welmi milostiwě přigal i propustil. Ten den w 6 hodin k wečeru welmi nessetrné psanj od konsistoře, podepsané od Fr. Twrdého, generálnjho wikáře a od Stöbra, kancljře, gménem arcibiskupa kapitola obdržela. To kapitolou pohnulo; wedla si stjžnost u dwora. Maria Terezia nařjdila negwyžssjmu purkrabjmu, aby arcibiskup a kapitola se srowali w dobrotě. Negwyžssj purkrabj, tehdáž Kolowrat ustanowil 18. den čerwence r. 1764, aby se schůzka a urownánj stalo.

Smjřenj mezi konsistořj Pražskou a kapitolou Wyssehradskou.

Sessli se u negwyžssjho purkrabj, hraběte z Kolowrat, mjsto arcibiskupa plnomocnjk Benedikt Weber, kancljř arcibiskupský a Wáclaw Cjpa, kanownjk wenkowský s Wáclawem Mrázkem, kanownjkem sjdelnjm, aby se smluwili, co prawého gest. Dle stjžnosti kapitolnjch a spisů arcibiskupských seznalo se u dwora, že se o následugjcj wěci gedná:

1. Že arcibiskup žádá, aby kapitola wždy pjsemně napřed ohlásila každé wolenj kanownjka.

2. Že má býti při wolenj komisař arcibiskupský a kanownjk wolený od arcibiskupa potwrzen.

3. Že arcibiskup chce pozůstalost po kanownjcjch sjdelnjch rownati.

4. Že řjzenj kapitoly duchownj se neděge skrze arcibiskupa, ale skrze konsistoř, listy od konsistoře ne od arcibiskupa podepsané přicházegj.

To nechtěla kapitola mjti. Bylo umluweno:

Na 1. Že probosst a děkan i kanownjci potwrzenj w duchownjch wěcech od arcibiskupa beze wsseho poplatku dosáhnou, gen se musj probosst a děkan o potwrzenj sám ohlásiti pjsemně; o potwrzenj kanownjků má děkan gménem kapitoly žádati.

Na 2. Při wolenj kanownjka má děkan skrze dwa kanownjky den k wolenj panu arcibiskupu oznámiti; pak dle ljbosti woliti bez komisaře arcibiskupského, a zwolenj magj opět dwa kanownjci ohlásiti. Kdo zwolen gest, má mezi 4 nedělmi o potwrzenj pjsemně žádati. Probosst, děkan i kanownjci prw než který potwrzenj obdržj, poslussnost a oddanost arcibiskupu složj.

Na 3. Úmrtj každého kanownjka sjdelnjho má pan děkan panu arcibiskupu oznámiti, sám a dwa kanownjci sjdelnj neb wenkowsstj gménem arcibiskupa pečetiti, pozůstalost popsati a wsse z pozůstalosti uspořádati; kssaft ale má býti před prohlássenjm ku potwrzenj panu arcibiskupu zasslán, bez wsseho poplatku; pak může kapitola kssaft prohlásiti a obyčegné poplatky žádati a podržeti. Což i z ohledu wikářů platj. Po smrti děkana possle arcibiskup komisaře, genž se dwěma kanownjky Wyssehradskými zapečetj a společně pozůstalost uspořádagj. Mělyby něgaké rozepře z ohledu pozůstalosti powstati, že by dědicowé s kapitolnjm srownánjm spokogeni nebyli, wsse arcibiskupu k rozhodnutj patřj. Bydlel-li by na Wyssehradě probosst, a tu umřel, s geho pozůstalostj se nakládati bude gako po děkanowi.

Na 4. Důležité wěci, zwlásstě potwrzenj probossta, děkana, kanownjků má kapitola od samého arcibiskupa, giné a obyčegné spisy také gen od konsistoře wyslané přigjmati.

Když C i p a a M r á z e k kapitole oznámili, co pořjdili, kapitola wsse na prosto zawrhla.

Hledánj pokladu na Wyssehradě.

Berǧhauer chtě wyhledat mjsto, kde král Wratislaw zakladatel kostela ležj, kázal na hřbitowě kopati, což dalo lidu přjčinu se domnjwati, že poklady hledá. R. 1762 Jan Reininger, sprostý wogák Wircburského pěssjho pluku, genž na Wyssehrad na stráž přicházel, počal mluwiti, že geg dusse nepokogj a o wyswobozenj žádá, že mu za to welký poklad na Wyssehradě ukáže; an s tjm žádného tagemstwj nedělal, praporečnjkowi, genž stráž tudy řjdil, po wystřjdánj wyprawowal, co widěl a slyssel. To se doneslo až ke komandugjcjmu generálu, tehdáž baronu z Neuhofu. Ten wěc wogákowu za pouhou a čistou prawdu pokládal, do Wjdně o tom spráwu dal a tak celé rakauské mocnářstwj ku dobytj pokladu na Wyssehradě powzbudil.

Wogák děkanu Šuknechtowi o tom také spráwu dal, o radu a pomoc w tom žádal, že ta dusse pokoge nedá, geg k tomu má, aby dal na mssi sw., aby se wyspowjdal, swátost oltářnj přigal, že ona wyswobozena bude, a on sstasten, když poklad nagde. W pokladu tom že se nacházj na 2 miliony peněz; při tom že gest zlatá umrlčj truhla, dwanácte zlatých apossstolů, čtyry zlaté swjcny, tři centnýře diamantů, dwa centnýře drahých kamenů a půl centu perel. Ony dwa miliony peněz má na 3 djly rozděliti: za geden djl se má nowý kostel wystawěti, druhý patřj gemu, a třetj má býti mezi chudé rozdán. Drahé kameny a perly že náležegj Marii Terezii. To by arci stálo za to.

Z Wjdně na zemské řjzenj a na arcibisskupa dotazowánj přisslo, co to býti má, co na tom prawého; děkan Šuknecht měl co psát a spráwy dáwat. Reininǧer přissel k děkanowi, přinesl penjze na mssi sw. a žádal, aby mohl spowěd wykonati a při mssi sw. welebnou swátost oltářnj přjgmouti. Swátek očisstowánj Panny Marie neb Hromnic byl k tomu ustanowen. Reininǧer přissel s ginými dwěma wogáky do kostela, wykonal u děkana spowěd, a kanownjk Brandsteller měl mssi sw. u welkého oltáře. Wogák se swými druhy klečel w prwnj stolici po lewé straně. Při pozdwihowánj hostie byl Reininǧer gako u wytrženj, gako by do mdlob padal; druhowé geg drželi, on pak celý omráčen a gako

u wytrženj wytáhl složený bjlý ssátek, na kterémž wssecky prsty gakési ruky wytisknuty, gako wypáleny byly, tak že i w třetjm i w čtwrtém složenj ssátku černé prsty znáti bylo. Po přigjmánj mezi mssj podal Brandsteller Reiningrowi welebnou swátost. Po mssi odessel s kamarády i se ssátkem znamenaným.

Někteřj lidé, mezi těmi i praporečnjk, pod kterýmž Reininger stál, wyznáwali, že widěli při pozdwihowánj, gak z Reiningra gakýsi kouř wyskočil. Kanownjk Pangrac byl také přjtomen, ten prawil, že nic newiděl. Reininger byl powolán k baronowi Neuhofowi, gako ke komandugjcjmu. Tam byl tázán a odpowěď dal, že duch gesstě docela wyswobozen nenj, že se mu zgewil a že wyswobozen bude, až bude nadřečený poklad dobyt. Mjsto, kde poklad gest, že mu ukáže w noci mezi masopustnjm úterkem a popelečnj středou. Na to byl onen znamenaný ssátek na Wyssehrad odeslán a w tabernakulum w oltáři obrácenj sw. Pawla schowán asi týden. Wogák Reininger přissel k děkanu a prawil, že ten ssátek nenj w náležitém mjstě schowán, načež byl wložen w tabernakulum na welkém oltáři do třetj přihrádky, kteráž prázdna byla. Z Wjdně přisslo, aby děkan popsánj o ssátku dal.

Kam duchownj, swětsstj i wogensstj páni a úřadowé negwyšssj rozum dali, to zagisté žádný nepochopj. Přjprawy se dály k dobýwánj pokladu. Tři setniny wogska přitrhly na Wyssehrad, obsadily horu, aby žádný z města na horu nemohl. 20 dělostřelců obsadilo zbrognici, 50 mužů s poddůstognjkem měli stráž okolo kostela, okolo probosstské a kanownické residence, aby žádný na hřbitow nemohl; 12 woskowých swjcj o hromnicjch swěcených i s passkálem se připrawilo. Wogák ukazowal mjsto, kde poklad gest, na hřbitowě totiž wedle kazatelny, kde se německá kázanj držela pod stromem, genž nedaleko od kazatelny stál. To bylo w těch mjstech, kde nynj sloup na tré rozbitý ležj, mezi druhým a třetjm oknem k půlnočnj straně stál wysoký a silný gasan, sskodil střesse a řjmse, proto byl toho času posekán. Reininger předpowjdal takowé strasslíwé a hrozné wěci při dobýwánj pokladu, že někteřj ku spowědi ssli a pokánj činili, čas tento očekáwagjce.

Kornelius Haller, nadporučjk u dělostřelců měl wrchnj spráwu nad wogskem, gež okolo kostela na stráži bylo. Bu-

doucj neděli počalo hljdánj, což celé dwa dni trwalo. Haller takto pjsse: Blížila se noc wyswobozenj ducha, gá dostal psaničko, že se nic nebude djti, ale abych dal pozor, aby žádný na Wyssehrad nepřissel. Wssetečnost mě ale pudila, abych od 11. hodiny až do 12. w noci na hřbitowě strávil, abych widěl, zdali se co djti bude; gá bych byl ale spjsse zmrzel, než aby byl něgaký duch přissel. — W masopustnj úterý přissla zápowěď z Wjdně, aby se ničjm nehýbalo. Odtud psaničko Hallerowo, že nic nebude. W noci, když Haller stráž držel, přihodilo se, že wyšssj důstognjk wogenský s panj swou a se zbožjm ku bráně přigel, chtěge, by se mu brána otewřela. Po zawřenj brány musily se kljče odewzati komandantu. Aby tomu důstognjkowi brána mohla býti otewřena, muselo se pro kljče poslati, čjmž se otewřenj brány až ku swjtánj prodloužilo. Důstognjk branou byl wpusstěn, a tjm powstala řeč, že byl poklad wykopán a ke komandugjcjmu na tom woze dowezen, a že byl tak weliký náklad, až náprawy praskaly. Na to byl Jan Reininger, sprosták prostřednj postawy, do žaláře wsazen, silně bit, do Wjdně pak odeslán, a tam we sspitále sw. Marka mezi blázny zawřen. — Zdali pak w tomto gednánj co lidského?

Giřj Senff, tehdegssj vikář popsal tento přjběh a popsánj toto takto uzawjrá: „My Wyssehradsstj mjsto dobytj onoho pokladu giného drahého pokladu gsme byli zbaweni, totiž oné wýhrady drahé, dle njž gsme pouze Řjmskému papeži byli poddáni a žádnému ginému biskupu, tak že p. p. děkani Wyssehradsstj gako biskupskou práwomocnost dle bully Bonifáce IX. prowozowali. O které bulle sstáralowé prawili, že byla odwolána, nikdy ale odwoláwacj bulla w Českém králowstwj prohlássena nebyla, až gi w oktáwě těla Božjho dne 9. čerwna r. 1763 w konsistoři arcibiskupské prohlásili a na dwéře wssech kostelů zawěsiti kázali. Čehož negwětssj přjčinou byl onen nadřečený wogák. Ačkoliw giž za Berghaura děkana swětjcj biskup Wokoun, arcibiskupský generálnj vikář, wýhradu nassi počal podkopáwati a po geho smrti Steber kancljř, dále pokračowal, nesstastný wogák záwěrky této truchlohry přjčinou byl. Diwno gest to, že generál Neuhoff, genž hlawnj půwodce toho byl, aby se poklad dobýwal, držjwe roku smrtj sessel." — Senff to w obstogné latině napsal.

Má-li fortifikace gaký ğrunt mezi hradbou a mimo hradbu na Wyssehradě.

Hora Wyssehrad a okrsslek okolo hory w Podolj přes silnici ku Karlowu a odtud až k Wltawě patřil kapitole. Karel obehnal Wyssehrad zdj a nic kapitole neugal, před i za zdj wsse kapitole nechal. Ferdinand z Wyssehradu pewnost dělati počaw, domy na wrchu zbourati kázal, za stawenj lidem náhradu dal; co na hradby ğruntu potřeba bylo, to se wzalo, začež kapitola nic neobdržela, než co mimo hradby gj náleželo, to wsse podržela. W nedostatku gsouc, žádala Leopolda o pomoc, Leopold sljbil, že penězi nahradj, co ğruntu kapitola we zdjch stratila, než zůstalo to při slibu. Celý okrssl i trávu na hradbách kapitola w užjwánj měla do časů Marie Terezie. R. 1760 bylo tu co dělati, an se musila strážnice stawěti, kteráž tam wystawena byla, kdež podnes stogj. Na čjm ğruntě? Na kapitolnjm, a sice takto: Po wálkách husitských bylo tu pusté mjsto. Měssťan žádal děkana, že si tu wystawj domek, a děkan Altendorf powolil. Měssťan pořádně nezastáwal swé powinnosti, děkan Pistorius učinil zwod na ten ğrunt a residenci pro kanownjka zřjdil. Bylo při tom také hospodářské stawenj, totiž stodola. We Francouzské wogně z toho stawenj pekárna učiněna byla, tři pece w gedné řadě welmi důkladně stawené. Prusowé pozděgi stawenj zbořili, dřjwj spálili; pece byly až na půdy zbořeny. Generál Neuhoff uznal, že by se to mjsto dobře ke strážnici hodilo. Kapitola z dobré wůle to zbořenisstě postoupila, což generál Neuhoff dne 22. srpna 1760 ku pochwale kapitoly oswědčil. Prw stála strážnice wedlé wrat k zbrognici na straně k Podolj. Toto postoupenj dobrowolné ukazuge, že ğrunt kapitoly gest a že gim zůstáwá, kdyby dnes strážnice zmizela. Okazuge neznámost wogenských práw a neznámost pogednánj předněgssjch, když ouřednjci od fortifikace prawj, že ğruntownj zdi w zemi tu a onde dokazugj, že tu wogenské stawenj neb hradby býwaly; kapitolnj zdi a stawenj kostelu patřjcj to byly, a tok důkazem, že musj fortifikace od kapitoly koupiti, co by koliw kdy potřebowala. Kaple sw. Martina, kaple M. P. patřj nynj k fortifi-

kaci, ğrunt, kde kapitola stogj a wsse okolo nj náležj kapitole. Ani mağistrát Pražský zde coš pohledáwati nemá. Stawenj, w němž policegnj strážnjk zůstáwal, gest na kapitolnjm ğruntu, kapitola má práwo úrok z toho žádati. Giřj Poděbrasský zastawil gen clo w bráně Wyssehradské, nepak ğruntu ani co stéblo zasáhne. Poněwadž ale děkanowé a kanownjci gměnj a práw swých neznali a domnjwali se, že takowá maličkost nestogj za to, připustili leda čemuž.

Gaká památka po Šuknechtowi zůstala.

R. 1764 se gednalo o nowé stkwostné roucho kostelnj. Toho roku také infule, pluviály atd. zřjdili za 4224 zl., 23 kr. 3 wjd., to gest asi ten čerwený apparát. Šuknecht děkanské stawenj dostawěl tak gak gest až dosawáde mimo ty tři pokoge w prwnjm posschodj přes dworek do zahrady. Z Berğhaurowy a Šuknechtowy pozůstalosti gest fundace na 4 msse sw. Na Lhotce bylo při smrti Šuknechtowě 9 kraw, 6 wolů tažných a ostatnjho howězjho dobytka 15 kusů. We Wětrussicjch 7 kraw, ostatnjho howězjho dobytka 13 kusů; w Kosoři 8 kraw, ostatnjho howězjho dobytka 12 kusů. Owčjho dobytka bylo 532 kusů chowaného w Kosoři, ginde gich nebylo. U těch třech dworů bylo wepřowého 33 kusů; drůbeže k chowánj po 7 kusjch, slepic po 30. Tak má každý swůg spůsob hospodařiti. Dne 6. března r. 1765 zesnul w Pánu Prokop Šuknecht.

Prwnj wolenj děkana po zrussené wýhradě. Antonjn Pangrac děkan.

Probosst Martinic gsa wěkem sesslý, k wolenj nepřissel. Komisaři králowsstj byli dwa gako gindy; Antonjn Panğrac, negstarssj kanownjk Wyssehradský byl gako komisař arcibiskupský s sebou. Ostatně nebyla u wolenj žádná změna. Wywolen byl Antonjn Panğrac. Wolenj se musilo arcibiskupu oznámiti; dwa kanownjci geli k arcibiskupu, který swého swětjcjho

biskupa Jana Kaisra gako komisaře poslal, aby wywoleného děkana installowal. Kapitola se proti tomu bránila; pro uwarowánj ale mrzutosti tomu připustila. Než kanownjci tam a Kaiser sem přigel, minuly dwě hodiny, a tu byla pánům králowským komisarům chwjle dlouhá. Wolenj se stalo dne 3. čerwna. Kapitola žádala o potwrzenj děkana w pozemském, a králowsstj komisaři dali správu ke dworu o tom wolenj. Dne 27. srpna r. 1765 přissla odpowěď z Wjdně skrz Kouřimský kragský úřad, že děkan bude potwrzen, až tary dle nowého spůsobu zaprawj; že pan arcibiskup budoucně ani do wolenj, ani do installace se mjchati nemá, aby se pořádně držel úmluwy od r. 1764, kterou Marie Terezie r. 1765 potwrdila. Gen o potwrzenj w duchownjm ohledu má děkan arcibiskupa žádati. Panğrac také se postaral o staw rytjřský, r. 1766 byl od králowny potwrzen a dostal predikát z Pangracia. Přátele měl okolo sebe; ti tak dobře hospodařili, že Panğrac přes 600 zl. dluhů nadělal. R. 1769 widěla kapitola, že gest zle; roznemohl se také i bylo patrno, že nemoc brzy nepřestane. Žádali děkana, aby si zwolil 2 administratory z kanownjků, čemuž on ale nechtěl. Kapitola sama ge zwolila, Kolářjka a Florentina. Tito museli pořádně účty wésti a kapitole skládati; děkan měl pro swou osobu 550 zl. na wýžiwu, čeleď a ostatnj bylo zaopatřeno; z důchodů ostatnjch dluhy se uplácely. Nebylo k tomu konsistoře ani zemského řjzenj třeba. Panğrac prý se čtyřmi gezdil. Florentjn wsse prodal, čehož nebylo třeba. Kdos pozděgssj přjlissné horliwosti Florentinowy neschwalowal, že s tjm starým mužem, gsa gesstě mladjk, mjrněgi nakládati měl. Panğrac byl ale welmi swéwolen. Tak w těžkostech nemalých r. 1772 dne 28. března dokonal.

Prawidla při užjwánj pontifikálij.

Panğrac žádal Antonjna Petra Břichowského o powolenj, také ginde po arcibiskupstwj pontifikálij užíwati. Dostal powolenj do libosti arcibiskupské. Při tom ale také dlouhé ponaučenj, aby ho zle neužjwal. Negprw uwádj nařjzenj papeže Alexandra VII.

Kdyby generálowé řeholnjch řádů spatřili, že by opatowé, magjce práwo pontifikálij užjwati, coš nepořádného dělali, aby gako apoštolštj wyslanci si toho wssjmali, napomenutj dali, ano twrdossjgnost aby i potrestali. Pak list Benedikta XIV. od r. 1755, w kterémž dotwrzuge, že nižssj preláti gsou powinni dle prawidla od papeže Alexandra VII. se w užjwánj pontifikálij sprawowati.

Prawidla tohoto papeže gsou od r. 1667, a sice:

1. Na oltář, kde prelát mssi čte, nemá se stawěti sedmý swjcen.

2. Nemá mjti w kostele sedadla upewněného a stálého, ale má se wždy, když pontifikuge, připrawiti, může stolice trognásobným hedbáwným krowem takowé barwy, gak slawnost žádá, potažená býti, nesmj krow wyssjwán ani krumplowán býti.

3. Na straně episstolnj má býti gen malý stolek a nic giného, aby se naň infule, kalich, misál, kaditelnice, lodka a co ostatnjho ke mssi třeba, položiti mohlo; nedaleko stolku toho při zdi berla má býti připrawena. Dwa swjcny se swjčkami patřj na ten stůl.

4. Přicházege do kostela, ačkoli ku pontifikálnj, nemá dowoliti, aby ho kanownjci wyprowázeli, což gen biskupu patřj.

5. Nemá wjce duchowenstwa mjti, než 4 jahny w dalmatikách a gednoho w pluviálu; dwa kaplany, kteřj infuli a berlu držj a 2 akolyty se swjcny.

6. Nemá-li zwlásstnjho powolenj od stolice apoštolské, nemá draze wyssjwané infule nositi, berlu w bjlém rouchu, gež na krku nese.

7. Roucha messnj s oltáře na sebe bráti i pontifikálnj zapowjdáme zřegmě w nassem arcibiskupstwj.

8. Odpustky udělowati nebo oznamowati, ať se neopowažuge.

9. Pontifikálnj požehnánj ať dáwá třemi křjži při pontifikálnj mssi, při nessporách a matutinum, ne ale když gde po kostele, aby požehnánj udělowal.

10. Při swěcenj nářadj kostelnjho nemá bráti infule, berly, ani nic pontifikálnjho, leč má zwlásstnj powolenj k tomu od stolice apoštolské.

11. Gen pro swůg kostel má nářadj kostelnj swětiti.

12. Ostatnjch pontifikálnjch obřadů mimo kostel swůg a lid swé poddaný ať newykonáwá, gako swěcenj zwonů, kalichů atd., leč by měl powolenj od sw. otce.

13. Kazatelům nemá požehnánj udělowati, gen biskup.

14. Při malé mssi má prelát oděw, obřady, služebnjky, ozdobu oltáře mjti gako giný kněz; má se w sakristii oblékati, nemá mjti křjže na prsou, ani nemá mjti welkého umýwadla.

Údowé kapitolnj a služebnjci toho času.

Panğracem uprázdněna byla fara; Rosser a Mrázek byli starssj sjdelnj kanownjci; Cjpa a Skřiwánek, Weselý, Neurenter, Pečený byli wenkowsstj a starssj w kapitole než Mrázek, přednj dwa starssj než Rosser. Žádný nechtěl fary Wyssehradské; přisslo tedy na Kolářjka, genž gi přigal a potwrzen byl. Panğracem bylo kanownictwj prázdno. Hlásil se za kanownjka Ferdinand Rykola a obětowal se doplniti 4000 zl. fundaci Wrbowskou. Wětssj djl w kapitole byl proto, wolenj ale bylo odloženo, a scela s něho sesslo.

Pečený žádal do residence, byl ale mrzák a tu ho kapitola pro geho neduh nepřigala. Kanownjk Pražský Hrdlička přissel poselstwjm, že arcibiskup Frantisska barona Briğido, swého wnuka, rád by kanownjkem na Wyssehradě měl. Byl rozený Wlach, nebyl w péči dussj, neměl gradum na wysokých sskolách, čehož tehdáž třeba bylo. Nepotřebowal nic uměti, ani zdrawého rozumu býti, ale gradum musil mjti. Když se měla něgaká mrzutosť spůsobiti, wždy sstatut něgaký spůsoben byl, ne ale aby se cos nepřjgemného odwrátilo, neb cos dobrého docjlilo. Dwa kanownjci byli k arcibiskupu obesláni s tjm, že Briğido nemá wlastnostj potřebných. Arcibiskup odpowěděl: že otec Briğidůw gest sice Wlach, ale z dobrého stawu a rodu, matka geho že gest sestra rozená Přichowská, tedy Česská; w tom že nebude žádný nic namjtati. Když Briğido nemá gradum, ten nedostatek že arcibiskup doplnj; že nebyl w péči dussj, to mu arcibiskup promigj;

že ale docela kapitole swobodu nechává, že we wolenj docela nic nutiti nechce. Když ale Brigido za kanownjka zwolj, chce při každé přjležitosti milostiwým býti, a že wssecko panstwo České z toho powděčno bude. Za několik dnj podal Brigido žádost a měl giž wyswědčenj z Hradce Štýrského, že gest mistr libomudrctwj a bakalář bohoslowj. Dne 2. prosince r. 1765 byl Brigido wssemi hlasy wolen.

Roku 1767 byl za sjdelnjho kanownjka wolen Karel Čjžek, farář Tachlowský; r. 1771 byli wikáři Jan Morain, kterýž snad ku 40. letům na Wyssehradě wikařowal, horliwý a pocticwý kněz byl, fundaci udělal requiem spjwané a 24 malých mssj ročně, toho roku w Pánu zesnul. Druhý byl Giřj Seuff, třetj Frantissek Snobl.

Choralisté byli Jan Gedlička, od něhož gest fundace requiem ročně; Richter a Etel. Při wolenj těch mrzutosti něgaké wznikly.

Probosst Martinic a po něm Šafgoč.

R. 1734 dosedl po smrti Wratislawa z Mitrowic Karel Josef hrabě z Martinic. Třidcet pět let skoro probosstowal a památku po sobě zanechal, že probosstowal. Znamenité přjgemné i nepřjgemné přjhody se na Wyssehradě zběhly za geho času, on ale nic neprospěl.

Gak gsme čtli, za Berghaura mnohé nepřjležitosti kapitola trpěla. Z mládj nechtěl probosst na Wyssehrad přigeti, a ku konci swého žiwota nemohl. Byl probosstem w Olomouci, tam sjdlel a pro slabost takowé cesty wážiti nesměl. Za geho žiwobytj dostal Antonjn Girtler, hlawnjho chrámu Wjdeňského Custos, přjpowěd, že bude probosstem Wyssehradským. Martinic žádage o potwrzenj u sw. Otce, potwrzen byl, a také přjsahu, kterouž při installaci složiti měl, dostal. R. 1769 ale probosststwj Wyssehradské dosáhl Česlaw Gotthard sw. ř. ř. hrabě ze Šafgočů, baron z Trachenberku a Chinastu, probosst Wratislawský, pán horliwý a řečnjk ochotný. On wěděl, gak arcibiskup Pražský a geho konsistoř s kapitolou nakládá; on byl prwnj pro-

bossst po zrussené wýhradě installowaný, wěděl napřed, že by i kapitola obtjžnosti měla při installaci se strany duchownjho řjzenj, neleuil a gel dwakráte do Wjdně a o audienci u cjsařowny žádal, by bezpráwj kapitole učiněné oznámil a pomoc zaopatřil. Dekret ode dne 13. února r. 1769 z Wjdně wyssel, že arcibiskup má probossta, děkana a kanownjky w duchownjm potwrzowati a cjrkewně gako installowati, gak urownánj mezi kapitolou a arcibiskupem znj. Co se týče installace w kostele, tu aby zanechal nynj i budoucně kapitole; probossť, děkan a kanowníci ať žádagj o potwrzenj, ať složj slib wěrnosti a poddanosti arcibiskupu bez gakéhokoliw komisaře. To wymohl Š a f ř o č a teprw přjprawa se dála k installaci. R. 1769 dne 3. dubna byl ponegprw w kapitole. Držel welmi horliwou řeč na slowa: Wyswobodil dussi swou, aby se neodebrala w zahynutj, ale žiwa gsouc swětlo widěla. Job 33, 28. Swětlem rozuměl práwa, swobody, zákony a spůsoby kapitoly Wyssehradské. Nařjká hořce pro ztrátu wýhrady a stěžuge sobě welmi na nessťastnou a nerozumnou úmluwu od r. 1764 mezi arcibiskupem a kapitolou; ta že gest nepřemožitelná překážka k dosaženj obrany proti bezpráwj arcibiskupskému. Powděčen gest tomu, že alespoň installaci tak dalece přiwedl. Wzbuzuge wssecky údy, aby horliwj, stálj a neohroženj byli w zastáwánj kapitolnjch práw, že cjsařowna kapitole nakloněna gest. Welmi prozřetelně, mjrně ale při tom přjsně dle práw kapitolnjch si počjnal. W této kapitole F l o r e n t i n u odewzdán byl archiw a na pořádné mjsto dle inwentáře uložen. Za Š u k n e c h t a se stawělo, byl archiv zatjm prázdný a listy někde složeny. M r á z e k a B r i ž i d o byli komisaři při tom.

Kapitola užjwá Interkaláru.

Roku 1770 wydala M a r i e T e r e z i e poručenj, aby důchody kanownické, děkanské, farské a giné po smrti beneficianta, až by se opět beneficium obsadilo, připadly kostelu, nemá-li on dostatečného nadánj; má-li kostel potřebné nadánj, magj ti důchodowé se obraceti na nadánj potřebných sskol a učitelů. Tomu poručenj kapitola se nepodala a F l o r e n t i n spis wyhotowil a

kapitola arcibiskupu geg podala. Přjčiny měl tyto: Kostel od Husitů zbořený, z dobrodinj a nadánj údů kapitolnjch byl wystawen opět tak gak stogj; nemá sice dostatečného nadánj, ale až dosawáde přičiněnjm a štědrostj kapitolnjch údů wsse bylo zaopatřeno, a zaopatřuge se; každý nowě zwolený kanownjk složj ku 400 zl. z toho ohledu, tak položj wjce, než interkalárnj duchodowé wynássegj. Gestli by ti interkalárnj duchodowé kostelu připadli, nebudou kanownjci takowých základů dělati. A tak bude mjti kostel škodu a poněwadž chudý gest, ginám dle nařjzenj cjsařského obráceni býti nemohou. Ať děkanstwj neb kanownictwj se uprázdnj, musegj powinnosti se konati, poněwadž ostatnjm mjsto děkana neb kanownjka zastáwagjcjm ten interkalár gest gako mzda dobře zasloužená, a k tomu prebendy od kanownjků a kapitoly nadánj swé magj, a když by práce, které na kanownjka připadagj, ginému kněžj zaplatiti měli, z interkaláru nic neb málo by zůstalo. A bez toho fundace gsou stenčeny, poněwadž úroky z 6 zl. na 4 zl. snjženy gsou; mimo to musj každý kanownjk rozličné daně platiti, academicum, papežskou daň, daň z dědictwj. Na to Marie Terezie ustanowila, aby kapitola Wyssehradská tak gako kapitola u sw. Wjta interkaláru užjwala gako až dosawáde dle obyčege swého starobylého. Ten rok za snjžené úroky nahraženo bylo 6000 zl. ze solnj kasy, na kapitále to bylo ročně 240 zl. teprw náhrada. Mnoholi ale kapitola stratila, newjm, kanownická prebenda totiž každá stratila 200 zl. Josef Florentin tjmto způsobem a toutu pracj kapitolu sobě zawděčil. Měla kapitola mnohá léta pokog z ohledu interkaláru, až r. 1795 přissla otázka, zdali kapitola k nábožnému základu interkalár odwedla, — a od této doby měla neustále potahowánj, po smrti gednoho každého kanownjka a děkana, ačkoliw r. 1795 dne 14. čerwence zemské řjzenj dle dworského nařjzenj od r. 1771 užjwánj interkaláru kapitole přiřklo.

Radnj dům, orljček na něm; nesnáze s obcj Wyssehradskou.

Obec Wyssehradská se tak zotawila, že si mohla radnj dům zřjditi. Koupila od děkana Pangrace čili od kapitoly dům,

přestawila geg a wymohla od zemského řjzenj powolenj wjžku na této nowě zřjzené radnici postawiti. Na tu wjžku wywýšila orljčka cjsařského se dwěma kljči. Zápis na dům dostala s těmi wýmjnkami, že wrchnosť wšecka panská a wrchnostenská práwa na ten dům sobě zachowáwá. Nařjzeno bylo, aby orljčka odstranili, a kljče dwa přeložené křjžem aby na wjžku dali, že orljček gest králowského města znamenj, Wyšehrad ale že náležj kapitole Wyšehradské. Měšťané se zdráhali toto učiniti, ano i pečeť změnili, nechtjce se s kljči, znamenjm to kapitoly spokogiti, aby tak čas po čase pečetj swou dokázati mohli, že ku práwomocenstwj kapitoly nepatřj, ale že swobodni gsou gako giná králowská města. Toto přišlo gesstě k oném starým rozepřjm, gež se stále o práwomocenstwj obnowowaly, aby měšťané se sami přigjmali a propouštěli, piwo kde chtěgj brali, účtů ze swých důchodů wrchnosti kapitole neskládali a giné spozdilosti a zpoury.

Prodeg domu k wystawenj radnice se stal r. 1765 a roku 1778 teprw rozepře o orljka se skončila. R. 1771 byla obnowena rada, neb giž gen dwa údowé z předešlého obnowenj žiwi byli. R. 1772 obec Wyšehradská stjžnosť sobě wedla proti radě, že se od nj dowěděti nemůže, gak to wypadá s obecnjmi důchody od roku 1765 až dotud. R. 1773 počala tuhá rozepře rady i obce proti wrchnosti strany prodege soli. Kapitola práwo sůl prodáwati pronagala za ročnj daň 20 zl. Šperglowi měšťanu, obec chtěla práwo to do swých důchodů připogiti, prawjc, že gest gesstě dlužna na radnici. Žalobu zadali také na kragský úřad, který se pak děkana tázal, zdali by kapitola obci z milosti toho popustila; obec nebyla žádné milosti hodna.

R. 1773 byla dne 9. čerwna rada obnowena. Děkan oznámenj učinil ústně po sluhowi radnjm o tom obnowenj 3 dni napřed. Po wyslyšenj mše sw. w kapitolnjm kostele se šlo na děkanstwj. Weselý děkan, kanownjk Kolářjk a syndikus Josef z Feyglů, adwokát w králowstwj Českém, byli přjtomni. Děkan držel řeč, že třeba radu obnowiti, a že to gemu přináležj; nařjdil složiti pečeti a knihy městské odstoupiti a wydati. Po chwjli dal obec opět zawolati a tázal se: Má-li proti těm, genž z powinnosti swé nynj propuštěni gsou, něgakou stjžnosť. Na to byla čtena instrukce.

Tu stálo, aby měšťané daň skos děkanu platili, místo kterého odwáděli ryby ku štědrému wečeru a $^1/_4$ telete k zelenému čtwrtku; nyní aby platili 4 zl.; na každý sud piwa aby w zimě 4 a w letě 2 žegdlíky kořalky brali z panské winopalny. Kapitola winopalny neměla, geden měšťan měl práwo kořalku páliti a platil do důchodu 3 zl.

Primas, 5 konšelů, 2 starší obecní, písař radní, rychtář, služebník, úřední inspektoři, 2 starší pak pořádku řeznického, 2 ševcowského, 2 krečowského a pořádku smíšeného, tak nazwaného raicechu, 6 tovaryšů bylo zwoleno a wšickni klečíce slíbili, že chtěgí dle učení církwe křesťansko-katolické wždy žiwu býti a swé domácí k tomu wésti a wzbuzowati; pak složili přísahy konšelé, písař radní, rychtář i geho písař. Pak děkan k ním takto mluwil: Nyní gá Wyšehradský děkan gménem celé slawné zdegší kapitoly gakožto gruntowní wrchnosti Wám nowě zwoleným mnoho štěstí přegi a nowému primasu městské pečeti odewzdáwám, rychtáři a písaři geho úřadní znamení práwa nawracugi a nepochybugi, že gedenkaždý podlé powinnosti a přísahy swé pokračowati bude. Ředitelé gsou swíce, které, pakli swítiti nechtěgí, se swícnů snímány býwagí atd.

Instrukce gim daná brzy se znelíbila. Město chtělo samo syndika swého dosazowati. R. 1775 appellace přisoudila to práwo kapitole gako wrchnosti.

R. 1776 dne 26. září zemské řízení pro upokogení a uwarowání mrzutosti mezi obcí a kapitolou ustanowilo:

1. Aby instrukci od wrchnosti wydanou bedliwě zachowáwali měšťané i rada.

2. Účty ke konci roku se wšemi přílohami aby podáwali kapitole k prohlednutí, která ge kragskému úřadu zašle.

3. Wyšehrad není žádné horní králowské město, ale poddané, tedy má orlíčka na swé útraty s wěže městské segmonti.

4. Přígme-li rada měšťana gakého bez wědomí wrchnosti, má 14 denní wězení k očekáwání.

5. Kapitola má práwo swým poddaným i těm, genž domy koupí, měšťanstwí udělowati.

6. Z ohledu úmrtí má se zachowati ustanowení od 28. ledna 1752.

7. Má-li Pražský měsstan dům na Wyssehradě, má tam swé práwo gako w Praze.

8. Kapitola má práwo městského pjsaře ustanowowati.

9. Rada gest powinna wssecky knihy a protokoly na poručenj kapitoly k prohlednutj wydati.

10. Zápis na dům, kterýž obec od děkana Pangrace koupila, má býti tak wyhotowen, gak geg kapitola žádá a ustanowj.

11. Že by ssosnj plat město platiti mělo, má pan děkan lépe dokázati.

Dne 6. listopadu 1776 bylo toto shromáždění obci přednesseno a rada obnowena. — Frantissek Šubert byl geden z hlawnjch buřičů a swůdců proti wrchnosti. Wsse to neprospělo, obec ke dworu swé útočisstě wzala a tři §. w instrukci djlem změněny a djlem wynechány byly, úsudek wydán 27. listopadu r. 1777. Dne 10. března r. 1778 obec 6 deputowaných poslala k děkanowi, aby geg odprosili, že gsou mu takowé nesnáze spůsobili.

Dne 25. kwětna po osmé hodině ráno přissel pan kanownjk Kolářjk a Florentin s Bayerem, sprárwcem kapitolnjm, několik lidj ze Lhotky a tesař ze Starého Města, Špaček gménem, a segmuli orljčka s wěže městské, dne 23. opět ti samj kljče, kapitolnj znamenj, na wjžku postawili. Děkan, kapitola i kragský úřad, gubernium bez počtu mladých pánů dostali, shon lidu se stal a měsstané někteřj gako ljtj drakowé křičeli, láli, hrozili tak, že těžko wztek gegich wypsati. Špačjček wykousal orljčka z wjžky, prawil Weselý děkan. Dewět let to trwalo, než ta ničemnost srownána byla. Poněwadž ode dwora přisslo, že některé artikulé změněny, giné wynechány býti magj z instrukce, tedy se to stalo, w čem se dělila od starobylých instrukcj a co wyzisskali pohnánjm swým až ku dworu snadno se sezná, když se rozsudek guberniálnj od 26. zářj r. 1776 s následugjcj od gubernium schwálenou instrukcj porowná.

Instrukce pro obywatele Wyssehradské.

Wysoce důstogný a wysoce urozený pán, pan Česlaw Gotthard, sw. řjmské řjsse hrabě Šafgoč, kr. starobyl. kol-

legiátnjho kostela Wyssehradského proboſſt, — též wysoce důstogný, urozený, statečný rytjř a wysoce učený pan Antonjn František Weselý, téhož kollegiátnjho kostela sw. sw. apoſſtolů Petra a Pawla na Wyssehradě infulowaný děkan a w králowstwj Českém prelát a celá slawná kapitola:

Purkmistru, konſſelům a celé obci města hory Wyssehradu w kouřimském kragi blјž Prahy gakožto páni a wrchnost téhož města tuto instrukcj k přjſſtjmu bedliwému pozorowánj předepsati a oznámiti ráčili. (Obsah se gen klade).

1. Aby gen ke katolickému náboženstwj se přiznáwali, pilně na služby božj k sw. Petru a Pawlu a na procesj chodili; djtky do Wyssehradské ſſkoly posýlali a doma ke wſſemu dobrému wedli, aby z nich hodnj katoličtj křesťané byli.

2. Aby kapitolu dle cjs. nařjzenj od r. 1611 a 1750 za swou wrchnost měli, tak i dle nařjzenj od r. 1777 dne 27. listopadu. Kdoby se tomu spěčowal, gako zbůgnjk má se wyprodati a wystěhowati w 7 nedělјch neb dřjwe.

3. Wrchnost má práwo měſſťany přigjmati, měſſťan gi přjsahu složj a radě 6 kop, mjstnjmu pjsaři 1 kopu položj.

4. Kdo z poddanosti chce, má pořádně u wrchnosti se ohlásiti, powinnosti zaprawiti, a komu zbožj swé přepouſſtj oznámiti.

5. Strany dědictwj a kſſaftu gsou někteřj swobodnj gako měſſťané Pražſſtj, genž zbožj na Wyssehradě magj a do poddanosti se nedali, ti swobodně kſſaftowati mohou. Druzj, genž na Wyssehradě zrozeni, dědictwj sami nastoupili, i ti do úmrtj oswobozeni gsou, nedokáže-li se gim, že poddanj gsou; s těmi, genž ale w skutku poddáni gsou, dle pragmatiky od 11. ledna 1771 se nakládati bude.

6. Radu a powinnosti městské kapitola obsazowati bude.

7. Rada každý důležitý ortel wrchnosti předložj.

8. Bez wědomj wrchnosti nesmj se nic do knih wtělowati a listy zeleným woskem magj se pečetiti.

9. Wýstupek každý se wrchnosti oznámj a ona trest určj.

10. W den swátečnj se nemá nic prodáwati, leč do 8. hodin ráno w letě, a do 9. w zimě.

11. Křiky, nepočestnosti, opilstwj aby se přetrhowaly a netrpěly.

12. Zůstáwá u wrchnosti, gaké a kolik řemeslnjků w městě mjti chce; o předstawených při pořádku se má wrchnosti ohlássenj státi a magj se předstawiti; wrchnost ge ustanowj, gména mistrů, towaryssů i učedlnjků se magj wrchnosti ohlásiti.

13. Dwa konsselé každých 14 dnj magj wáhy, mjry a lokte prohljžeti.

14. Dwa mladssj konsselé budou komjny prohljžeti s kominjky, gsou-li čisté.

15. Účty kontribučenské i z užitku obecnjch wrchnosti každoročně se předložj a ona na úřad kragský ge zassle.

16. Rada se stará o obecné dobro, obywatelé magj uctiwost k radě zachowati pod trestem wězenj.

17. Každého čtwrt léta má rada obywatele sepsati, zaháleců, poběhljků a podezřelých w obci netrpěti.

18. Wrchnost může swé podané w městě usaditi. Piwo se musj bráti z wrchnostenského piwowáru, kořalka z wrchnostenské winopalny, sůl může wrchnost gen sama prodáwati.

10. Kdo sůl prodáwá, musj gi z důchodu wzjti a 25 kr. wrchnosti ze soudku platiti.

20. Domy, ğrunty kapitolnj a osoby w nich bydljcj nepatřj pod práwo měſſké.

21. Wrchnost chce zastáwati a hágiti obywatele, oni ale musj instrukci tuto zachowáwati, sice stratj práwo a musj se wyhostiti.

Tato instrukce dne 20. dubna 1780 od ğubernium potwrzena byla; r. 1780 dne 29. prosince kragský úřad opět přinutiti musil měssťany, aby ploty okolo swých zahrádek, genž do botičské welké zahrady ssly, stawěli, kdežto tito měssťané chtěli, aby ge sama wrchnost stawěla.

Tak neustálé půtky byly.

Wolenj a installace děkana Weselého.

Zprávu o smrti Panğracowě arcibiskupu donesli deputowanj Florentin a Briğido, kteřj se též u negwyššjho purkrabj zastawili. Žádost na cjsařownu o powolenj k nowému wolenj a o ustanowenj králowských komisarů k tomu byla zhotowena. Dne 16. červnna bylo wolenj. Ti, genž wolili, byli: Česlaw hrabě Šafğoč, probošt — Wáclaw Cjpa, senior kapitolnj, kanownjk wenkowský, farář Ouřiňowský. — Wogtěch Tichý, děkan w Litomyšli, poslal hlas we 3 zapečetěných cedulkách. — Tomáš Skřiwánek, děkan Kouřimský — Antonjn Wesel ý, farář Pražský Tegnský, — Josef Koffer, kanownjk sjdelnj. — Wáclaw Mrázek, kanownjk sjdelnj, — Martin Neureuter, farář B. M. P. na Lůži, — František Pečený, farář Tuklatský, — Jan Kolářjk, kanownjk sjdelnj, — Josef Florentin, kanownjk sjdelnj. — František Briğido, kanownjk sjdelnj. — Karel Čjžek, farář Tachlowský. — Josef Feiğl z Feiğlfeldu, syndik kapitoly. Cjsařštj komisaři byli: František rytjř z Talacko, mjstokragský Kouřimský a Josef z Mayeru, sekretář kragský; přigeli ke kostelu a byli od dwou kanownjků Cjpy a Mrázka u welkých dweřj přiwjtáni a k welkému oltáři do štal uwedeni. Zwolen byl wětšjm počtem hlasů Antonjn Wesel ý. — Dne 24. červnna složil slib děkan před arcibiskupem w residencj arcibiskupské, obdržel potwrzenj wlastnj rukou arcibiskupa podepsané, a položil 6 zl. za 3 kolky dwouzlatowé. Na den sw. Petra a Pawla po matuře okolo půl desáté byla installace děkana; probošt installowal. Druhý den gak obyčegně byla obecná kapitola a děkan zdwořilé poděkowánj učinil, ku bratrské láske a swornosti zbuzowal.

R. 1777 byl Wesel ý zwolen za rektora mağnifika z filosofické fakulty, gegjž doktorem byl. R. 1798 zemřel.

Čjžek doplnil nadánj kanownjka od Wrby začaté.

Nadánj Wrbowské se stenčilo až na 4000 zl. Kapitola úroky shromáždila a r. 1722 wystoupilo to nadánj na 8000 zl. Čjžek kanownjk wenkowský giž zawázal se 4500 zl. k tomu přidati a prebendu nowou zřjditi, a že půgde do residence. Kapitola byla spokogena r. 1772.

Po roce se gednalo o zhotowenj listů. Čjžek určil, aby na tuto prebendu dosazen byl, kdo má bohoslowecký stupeň, dobře zasloužilý w péči dussj, neuhonných mrawů, rozený Čech, leč by kapitola z důležitých přjčin wýminku učiniti za dobré uznala. Kapitola uzawřela, že residenci, w které Čjžek zůstáwá, ze swého wždy kanownjk sprawowati a daně z nj platiti bude, po geho smrti ale že si gi kterýkoliw starssj kanownjk za byt zwoliti může. Též že tento kanownjk žádného podjlu mjti nemá w přjgmech z Kosoře gako ginj kanownjci. 60 mssj sw. aby za Wrbu a 30 za Čjžka ročně sloužil. Dne 13. dubna r. 1773 nastoupil do residence Čjžek. Byl muž horliwý a po wyzdwiženj Jesuitů, genž tyto poslednj časy na Wyssehradě kázali, byl on prwnj kazatel opět z kanownjků. Byli tehdáž mužowé tu ne tak wěkem sesslj, ale kázanj a duchownjm prácem odwyklj, nechtělo se gim do kázanj. Čjžek wida gegich marné wýmluwy, w kapitole weřegně se wygádřil řka: „Než bych mnicha kterého neb cizého kněze na kazatelnu pustil, raděgi sám rannj i welká, nedělnj i swátečnj kázanj držeti chci a doufám, že mne Bůh posilnj.“ Rospálila se gako oheň horliwost geho; r. 1776 dne 12. řjgna zesnul w Pánu a do kapitolnj krypty pochowán byl.

Wedenj účtů kapitolnjch.

Weselý při nastoupenj děkanstwj chtěl mjti důchody a kasy w pořádku. Bylo w kapitole ustanoweno, aby kanownjk Kolářjk řjdil kostelnj kasu, Mrázek kasu kaple P. M. — Kolářjkowi, který i kasu kanownického nadánj řjdil, byl při-

dán Florentin; Mrázek a Brigido sprawowali kasu fundačnjch mssj, vikářů a choralistů atd.

Ustanowila kapitola, aby kapitály a gměnj dle těch kas se také rozwrhly a náležitě popsaly, dluhy kapitole se ohlásily, aby ge zupomjnati mohla. Weselý, rádnj Wyssehradský, dostal powinnost kwitance psáti, za čež měl ročně 4 zl. Pozděgi měl sám děkan správu kasy kostelnj, fundačnj a pluviálnj, též kaple P. M. na hradbách, která wyzdwižena byla a důchody ke hlawnjmu kostelu přenesseny.

Kanownjci za časn Weselého děkana wolenj.

R. 1772 dne 10. prosince wolen byl za kanownjka wenkowského Frantissek Michalowič, farář u P. M. na Lůžj. R. 1773 7. ledna umřel Wáclaw Mrázek, kanownjk sjdelnj po 13. letech, znamenitý dobrodinec kostela, gegž i děbitcem ustanowil; 1000 zl. aby přisslo pod úroky na msse sw. w kapli M. P. w hradbách. Na mjsto geho se tlačil mezi ginými Prokop, baron Henniger z Ebergu. Arcibiskup Petr Antonjn, negwyšssj purkrabj knjže Fürstenberg, hrabě Blumia negwyšssj kanclјř gménem Marie Terezie cjsařowny se přimlouwali za Henniгra. Kapitola negwyšssjmu purkrabjmu i kanclјři odpowěděla, že nemá do swé společnosti žádného přigjmati, leč byl 12 let w péči dussj. Dne 30. čerwna byl ale přec Henniger wolen. Po dwou letech dostal probosststwj w Gindřichowě Hradci, byl licenciát w bohoslowj, apossstolský notář a tedy arcijáhen arcibiskupstwj Pražského. Powstala otázka, gak se to wj, že Henniger gest licenciát. On byl w německé kollegi w Řjmě a proukázal wěty bohoslowné, které tam hágil a tisskem wydal. R. 1801 byl učiněn probossstem Wyssehradským. Cjpa zemřel a na geho mjsto byl zwolen 19. dubna r. 1774 Jan Ludwjk Khyro, farář u sw. Wáclawa neb u sw. Mikulásse na Malé straně w Praze za kanownjka wenkowského. Byl muž beze lsti, plný lásky k bližnjmu. R. 1774 dne 30. čerwna wolen byl na mjsto Frantisska Pečeného Josef Narcis Marssálek, děkan Dobřichowský. R. 1776 dne 18. čerwna wolen byl Augustin

Florentin, bratr Josefa Florentina, kanownjka sjdelnjho; byl slawný kazatel. R. 1776 dne 12. řjgna zemřel Karel Čjžek, na gehož mjsto wolen František Ryba děkan Wolyňský za sjdelnjho kanownjka r. 1777. R. 1778 dne 1. zářj zemřel Jan Kolářjk, muž dobrého srdce, ke wšemu dobrému nakloněný, na gehož mjsto wolen byl František Zigjan, farář Bělský. R. 1780 umřel Martin Neureuter, farář Tegnský a kanownjk na 20 let Wyšehradský, muž w mudrctwj a w bohoslowj zwláště zběhlý; na geho mjsto wolen Antonjn Dwořák, farář u sw. Wogtěcha w Sirchářjch na Nowém městě Pražském, kazatel wýborný. Baron Brigido, děkan Prašsoleský byl konečně přinucen pustiti kanownictwj Wyšehradské, na gehož mjsto byl wolen Jachym Preis z Werthenpreisů, administrator Kolečský r. 1784. Werthenpreis byl wážen a Zigjan znamenitou mohowitost po sobě zanechal, gak uslyšjme. R. 1786 na mjsto Khro wolen byl Jan Zatočil, farář u sw. Gindřicha w Praze; byl urozený z Löwenbruku. Toho roku 29. listopadu na mjsto Dwořáka byl wolen Mateg Kroilo, farář u sw. Wogtěcha. R. 1790 dne 30. čerwna wolen byl za sjdelnjho kanownjka Antonjn Peč, genž mnohé překážky přestál hned při wolenj a když měl býti farářem; co neobyčegného při geho wolenj, že protokol w němčině psán byl, což prwnjkráte se stalo, neb duchownj wěci se wždy w latině psáwaly.

Kanownjci opět sami kázati počali.

R. 1781 toto pro památku napsáno: Po wyzdwiženj towaryšstwa Gežjšowa břemeno kazatelské w kostele swém přegmula wysoce důstogná kapitola na sebe, kterouž powinnost my njže podepsanj w skutku konáme, genžto oba přes šedesáte let počjtáme. Proto za dobré uznáwáme, aby nám ku pomoci byl, — gežto wěkem sešlj gsme a ku práci té, (kteráž snadno wjce let trwati může) docela neschopnými se nestali, wysoce důstogný pan Augustin Florentin, kterýž se zawázal k té powinnosti celé gedenkráte, což my nežádáme, než aby nám napomáhal a 14 swátečnjch wel-

kých kázanj po celý rok měl, což tjm spjše učiniti může, gelikož on gesstě sotwa swětla spatřil, když gime my giž w péči dussi byli." Ryba a Jižžan toto žádali. A tento pořádek se až dosawáde zachowáwá, že dwa negmladssj gsou nedělnj kazatelé a třetj swátečnj. Když počali kanownjci sami kázati, žádala kapitola, aby každý kandidát ukázal, že gest schopný ku kázanj; byly probatiky a schopnost a důstatečnost kazatelská přissla na mjsto žradu bohosloweckého, kterého kapitola wjce nežádá. Werthenpreis byl prwnj kanownjk, genž probatiku měl.

Ústaw pro chudé — cech rozličných řemesel, tak nazwaný Reicech, — normálnj sskola, — mlýn na ručničnj prach.

Od r. 1772 nacházj se psanj arcibiskupské, w němž se kapitola wzbuzuge, aby na chudé platila gako roku předesslého; w pěti lhůtách měl dáti, aneb dobrowolně dal děkan 36 zl. 5 kr. a pět kanownjkû 20 zl. 30 kr. Hrabě Buquoi se snažil wssady tak i w Praze ústaw pro chudé zřjditi, aby žebrotě se zamezilo. Byla kapitola powzbuzena také něco učiniti. Ona swolila, že chce ku Pražskému chudému ústawu přispjwati, pakli by chudj z Wyssehradu měli naděgi mezi Pražské připusstěnu býti. R. 1783 zawázal se každý dle ljbosti cos dáti a tu obnássel dar kapitolnj 47 zl. 3 městečka se sesslo 3 zl. 36 kr. Páni kanownjci geden po druhém s pokladnicj chodili, leč málo kdy 1 zl. na gednou sebrali. Werthenpreis obyčegně 1 zl. mjwal, zdá se, že wždy sám dosadil, co se do zlatého nedostáwalo; farář rozdáwal w sobotu almužnu. To bylo r. 1783.

Dne 11. zářj r. 1785 byla na den gména Panny Marie zwlásstnj slawnost na Wyssehradě a snad wssady po kragi, skončila se po polednjm s Te Deum laudamus. Při tom byla oběra; mimo duchownj nebyla při té oběře ani žiwá dusse, leč měsstan Romenda. Na taljři byly 2 zl. 13¼ kr. R. 1791 dostal chudý ústaw Wyssehradský po kanownjku Augustinu Florentinowi 888 zl. 55 kr; giž dáwno po kanownjku Ungrowi měl 133 zl.

Giž před r. 1774 snažili se kowáři a koláři, aby pro sebe cech měli. R. 1788 to dosáhli a 1. července měli prwnj schůzku; starssjm a inspektorem byl Wogtěch Hubacius, radnj a kowář Wyssehradský.

R. 1775 arcibiskup gménem cjsařowny se tázal, mnoho-li kapitola dáti chce na zřjzenj sskol normálnjch w králowstwj Českém.

Gednalo se o to, aby w Čechách prach ručničnj byl dělán; mjsto k tomu pohodlné bylo nalezeno pod Nuslemi u splawu proti Wyssehradu. Nebylo ale z toho nic.

R. 1774 dne 24. čerwna we Wětrussicjch w gednu hodinu s poledne takowé powětřj se strhlo, že we dwou minutách střechy se stodoly, s owčjna, se segpky i s chléwu shházeny byly; spráwa toho stála pak 970 zl. 37 kr.

R. 1784 dne 10. února okradl zloděg obraz M. P. Dessköwské; wzal geden dukát, zlatý prstýnek, střjbrné srdce, několik ssňůr granátů.

T. r. dne 28. února byla powodeň weliká; kanownjk Briğido musil w prwnjm poschodj na lodičce oknem wyplawati ze swé residence u cihelny, které stawenj k piwowáru nynj patřj.

Oprawy w kostele.

R. 1773 byla kostnice na hromadě a kostelnjk neměl, kde by bydlel; měl dřjwe mjstečko za strážj nyněgssj w koutě u zbrognice proti dwěřjm kostelnjm; při dodělávánj zbrognice byl ten přjbytek zbořen. Kapitola ustanowila, aby se oboge zaopatřilo; tedy nyněgssj kostnice na gednom konci a domek pro kostelnjka na druhém konci hřbitowa postawen gest.

R. 1774 kázal Josef Florentin zhotowiti 6 welikých a 8 menssjch swjcnů, které ho 48 zl. stály. Tyto swjcny darowal pak kostelu, kde na welkém oltáři se postawily a posud stogj.

R. 1775 wydal děkan účty na spráwu kostela a zgednánj kostelnjch wěcj 823 zl. Kostelnjkůw domek stál 207 zl. 50 kr., kostnice stála 110 zl. A to bylo z tax kanownických, Michalowiče, Heniğra a Khro po 260 zl. Takowá bjda tehdy

byla. R. 1780 darowal někdo P. M. Dessłowské zrcadlowý rám a žádal, aby se ginám nebral.

R. 1783 přisslo ohlássenj z kragského úřadu, že se powoluge, kalichy, ornáty a giné wěci z wyzdwižených klássterů kupowati, neb chatrněgssj za skwostněgssj wyměňowati. Kapitola to děkanu na wůli zanechala, Zižĝan to měl na starosti. Něco změnili, a sice kalich s kameny, genž měl cenu 87 zl. 55½ kr.; od srownánj toho kalichu přisslo 8½ zl.; 3 černé kasule za 50 zl.; 2 alby za 10 zl. 20 kr. Penjze na to se wzaly z pluviálnj kasy.

R. 1784 dne 17. zářj odnesl kanownjk Zižĝan do mincownu střjbrné oběti djlem z kaple B. M. P. w ssancjch, djlem z kostela; střjbro wážilo 12 hřiwen, 15 lotů, i dostal za ně 155 zl. 37 kr.

R. 1785 spadl rám se sklem, za kterým bylo psanj z Řjma konsistoři Pražské poslané strany sloupu od Zarbana na Wyssehrad přinessenébo, kterýž Berĝhauer na zdi proti sakristii zawěsil; při té přjležitosti se rám se sklem odstranil a list do archiwu uložil. Toho roku dne 30. kwětna dostali se zloděgi do kostela oknem w kapli sw. Františka, poloupali tabernakel na welkém oltáři, wzali monstranci střjbrnou a pozlacenou w ceně 200 zl., od Wrby, děkana Wolyňského darowanou a střjbrné ciborium i s plásstjčkem drahým w ceně 50 zl., hostii welkou i malé na oltář wysypali. Dali se i do lampy, myslice, že gest střjbrná; ta byla ale na wečer po Božjm Těle schowána, a cjnowá zawěssena, — této newzali.

Toho r. 14. listopadu bylo powoleno od kragského úřadu, že mohou mrtwá těla okolo kostela sw. Petra a Pawla se pochowáwati, an kostel od městečka wzdálen gest 500 kroků.

R. 1787 dne 11. řjgna přissel důstognjk Puc se 12 děloštřelci a wynesli z kostela na 3 kusy přeražený sloup, od Zarbana přinessený, a položili ty 3 kusy k půlnočnj straně za kostel.

R. 1789 dne 28. srpna darowala urozená panj Lidmila z Ritterwaldu, rozená Hoffmannowá, obraz sw. Šebestiána, genž byl powěssen u kaple na wjru obrácenj sw. Pawla.

R. 1794 byly wystaweny a zhotoweny docela nowé warhany, gak gsou nynj, od Antonjna Reise, warhanáře Praž-

ského a stálý 795 zl.; též byla zeď na hořegssjm kůru prolámána a welké okno uděláno, aby swětlo z té strany do kostela sslo, na dolegssjm kůru nad oknem byl zawěssen obraz sw. Trogice.

W zářj r. 1794 připadl čas 50letého duchownjho stawu děkana Weselého. Na památku toho dal welký oltář ozdobiti, gak nynj gest. Nahoře byl pookrouhlý obraz sw. Michala, na to mjsto dal sw. Petra a Pawla. Welký obraz byli sw. Petr a Pawel; na to mjsto dal mistrný obraz Krista na křjži. To wsse se stalo udánjm Adama Lauterera, býwalého jesuity. W ten čas byla asi nowá kazatelnice a oltář sw. Jozefa postawen. Socha sw. Jana Nepomuckého naproti kostelu na wrchu k Wltawě byla oprawena a ozdobena nákladem Jozefa Florentina, kanownjka a faráře. R. 1791 giž 8. kwětna zawěssen byl obraz sw. Antonjna w kapli sw. Anny, nynj B. P. M. ssancowské, genž prý gest djlo Rubensowo.

Stawenj rozličná kapitolnj.

Od dáwna měla kapitola základ na zachowánj stawenj kanownjků; r. 1774 byly 4000 zl. w tom základu. Děkan napomjnal kanownjky, aby ouroků z těch peněz na nic giného newydáwali. Když který kanownjk umřel, něgaké gměnj zanechal a residence w chatrném stawu byla, z geho pozůstalosti se dala oprawiti. Gaké tu wždy potahowánj a gaká tu spráwa! Když r. 1784 residenci u cihelny powodeň porouchala, bylo ustanoweno, že tary, které nowě wolený kanownjk položj, na spráwu té residence se obrátj, což nowě zwolený bude moci obstarati. O žebroto nesslechetná! tuk chudoba cti tratj, proto že gest swéwolná. Ti dobřj páni o úroky ze 4000 zl. poctiwě se dělili.

R. 1792 bylo určeno, že wždy po generálnj kapitole po sw. Petru a Pawlu se budou residence prohljželi, zdali páni kanownjci také co wynaložili.

R. 1774 w piwowáře nebylo sládka, nesmělo se z Wyssehradu do Prahy piwo wydáwati, děkan bral pro sebe piwo z Krče. Za to se stawělo w zámku na hradě a sspitál sw. Bartoloměge,

wápno a cihly z Wyssehradu, co gich tam bylo, odcházely. Hrabě Wěžnjk měl správu nad sw. Bartolomějem. Tento pán byl weliký dobrodinec kapitoly Wyssehradské.

R. 1776 gubernium opět zapowědělo cihly a wápno z Wyssehradu do Prahy woziti. Kapitola si wedla stjžnost u dwora a tu dostala r. 1782 práwo wápno a cihly do Prahy prodáwati. —

Před 200 léty a dřjwe giž powolila kapitola řeznjkům u sw. Alžběty masné krámy postawiti a mjsto k tomu gim zaprodala. Konečně si obec neb řeznický cech to mjsto i krámy přiwlastňowaly; byl o to soud dosti dlouhý, konečně kapitola wyhrála a r. 1781 masné krámy Antonjnu Pohanu, řeznjku a měssťanu Wyssehradskému prodala za 326 zl.; nynj stogj na tom mjstě dům p. č. 57. Přes dům, genž také Pohanowi patřil, byla kapitolnj pekárna, kterouž byl Weselý Janu Johnowi kupci za 400 zl. prodal.

R. 1786 opatrný magistrát Pražský zapowjdal děkanowi Wyssehradskému we wlastnjch potřebách s prámem přes Wltawu na druhou stranu plouti.

Toho roku se stala úmluwa s bankálnjm úřadem o mjsto strážnj u skály.

Vikáři a choralisté.

R. 1773 byl probosstský vikářem Josef Chaas a kapitolnjm Senf; tito žádali, aby měli nějaký přjdawek z Kosoře; toho času byl také třetj vikář. R. 1776 se dostal Chaas do duchownjho domu k sw. Karlu na odpočinutj. Giřj Senf se dostal za probosstského vikáře, a na geho mjsto přissel Karel Tauer, kaplan ze Skalky. R. 1778 byli tito vikáři: Giřj Senf, Josef Mottel, Karel Tauer. Choralisté: Wáclaw Ettl, Jan Geblička, Karel Richter, Wogtěch Rubera, poustewnjk byl Filip. Žádali o přjdawky z Kosoře, dostali pro zatjm prwnj po 8, druzj po 6, a třetj po 3 zl. Tauer se dostal na faru do Německé Běle za vikáře, přigat byl po něm Wogtěch Malina, kaplan ze Skalky.

R. 1782 po Malinowi přissel Slawjk; t. r. dne 3. čerwna umřel Jozef Mottel, muž pokogný we swé powinnosti, wěrný a pobožný. On za času děkana Šuknechta vikářowal na Wyssehradě, dostal se pak wen gako missionář na faru, pak se opět na Wyssehrad nawrátil, a skonal as w 56. roce wěku swého. Po něm přissel Antonjn Gruncel.

R. 1791 na slawnost sw. Petra a Pawla měl Girj Senf druhotiny, byl giž na Wyssehradě 43 let. Při matuře ge držel, gak pontifikowal Šulsstein; Senfowi děkan paranimfowal, Jozef Slawjk byl diakonem, Gruncel podjahnem. R. 1795 dostal z náboženského základu pensi.

R. 1797 umřel Josef Slawjk w 77. roce wěku swého na hnilou zimnici, byw 15 let vikářem. Dosazen byl kněz Menčjk. R. 1800 byl za vikáře přigat Jan Kaviard, Francouz, s tou wýminkou, wymůže-li si od zemského řjzenj powolenj w Čechách se zdržowati. On se w krátkem čase tak dobře modlitby w České řeči řjkati a čjsti naučil, že ani znáti nebylo při něm, že Francouz gest.

Kostel sw. Alžběty přisouzen kapitole.

R. 1770 Bernwolf, úřednjk obce Pražské, přiwedl lid na Wyssehrad, aby sebral střechu s kostela sw. Alžběty, z čehož hrozné pohorssenj powstalo. Lid Pražský musil odegjti. R. 1774 nowé takowé pohorssenj se stalo tjm, že w únoru přede dnem hrobnjci hrob u sw. Alžběty kopali a tělo mrtwé něgaké nekatolické osoby sem z Prahy přiwezeno bylo. Lid ssel práwě na mssi sw., bylo to w neděli; ten se domnjwal, že snad gsou to zloději i powstala celá bouře z toho. R. 1776 dne 20. dubna se kostel u sw. Alžběty sesypal. Hned kapitola, hned Bernwolf stráže ustanowili, aby žádný nic neodnássel, aniž odwážel. Mezi tjm si wymohl magistrát od gubernium powolenj, aby se mohly kamenj, cihly atd. odwážeti. — Dne 7. čerwna počali Nowoměstssti wozjti, kopati, těla s truhlami wykopáwati, sem tam pohazowati a do rumu a kamenj powrchně zahrabáwati. Kapitola dorážela na gubernium, na kragský úřad, syndikus Feigel nad mjru důtkliwé spisy psal,

Nowoměštsstj obwáželi až do 18. čerwna, a tu přestali. Gubernium nechtělo powolenj, které Pražanům dalo, naspět bráti. Dne 19. srpna byla kapitola poukázána na práwnj cestu a magistrátu zatjm opět kostel přiřknut.

R. 1779 dne 24. čerwna stala se úmluwa mezi kapitolou a magistratem, takto: Zbořený kostel až do gruntu se wssjm práwem patřj kapitole (kdežto Nowoměštsstj prw wsse potřebnègssj a pěknègssj odwezli do hořegssj Krče a ginam, k. p. mramorowý kámen geden 4 lokte dlouhý a 2 lokte ssiroký), náhrady nemá žádná strana pohledáwati. Pole emfiteutické kapitolnj připadly zcela ku sw. Bartolomègi beze wsseho úroku a kanonu. 4 domy, gež si Pražané přiwlastnili, pod gegich práwomocenstwj zůstanou, gen že se wyměřj, aby dále nesahali; tak se skončila tato rozepře, která trwala od r. 1663. Dne 27. čerwna se stalo odewzdánj.

Stawenj sskoly normálnj na Wyssehradě.

Na mjstě, kde někdy stál sspitál B. P. M., pozdègi gen kostel pod gménem sw. Alžběty, gež kapitola z rukou magistrátu Pražského s takowou tjžj wymohla, byl položen základ ke sskole normálnj od Antonjna Weselého děkana, u přjtomnosti Ferdinanda Kindermanna, rytjře ze Šulssteinu, probossta Wyssehradského a ředitele sskol normálnjch w Čechách, celé kapitoly a obce Wyssehradské. Do základu do kamenné přjhrádky wložen byl kalendář od r. 1786, mince gedna asi 30 kr. ceny s nápisem: Melius dare, quam accipere a list s gmenem probossta a děkana. Prw w rozličných mjstech sskola byla, asi tu, kde učitel bydlel. Nacházj se též gméno sskolka naproti cihelně; zdá se, že se tu také djtky scházely. To stawenj powstalo z nařjzenj sskolnj komise ode dne 29. kwětna 1785. Škołka stará se prodala, obec musila třetj djl wydánj forowánjm a dělnjky obstarati; kámen a cihly se braly ze zbořeného kostela, probosst, děkan i kanownjci každý něčjm ze swého přispěl a kapitola gako wrchnost z pluviálnj kasy musila 200 zl. doložiti proto, že ginde nic nebylo. R. 1788 dne 2. kwětna byl ustanowen den 8. t. m. ku swěcenj sskoly. Ráno w 9 hodin měl

kanownjk Josef Florentin farář, spjwanou mssi sw. k duchu sw. s paranimfem gáhnem i podgáhnem. Po mssi sw. děti ssly z kostela do sskoly; spolu ssli páni kanownjci w talárech, totiž: Michalowič, Augustin Florentin, Kyba, Zigžan, Werthenpreis, Kroilo; u sskoly byli přiwjtáni radostným troubenjm. Přissel kragský komisař nad sskolami w kragi Kouřimském Willfling. We sskole se oblekl pan děkan do oděwu kostelnjho, poswětil sskolu, měl řeč k djtkám, rodičům a učitelům. Franěk městský pjsař, děkowal gménem obce kapitole i dobrodincům, také žák gménem Pléwa na mjstě wssech spolužáků poděkowánj učinil. Tak byla mládež Wyssehradská do nowé sskoly uwedena. Toho r. dne 12. srpna bylo prwnj skoussenj u přjtomnosti proboššta a děkana k úplné wssech spokogenosti. Učitel byl Jan Sedlička, muž wážný, ustanowil fundaci na msse sw., po něm r. 1807 Wogtěch Rudera; pak r. 1811 se dostal za učitele Girj Mladý, práwě gesstě mladý. Djtky měly w gedné swětnici pořáde dosti mjsta až do r. 1826; rozličně se to kličkowalo, až r. 1830 učitel gednu swětnici postoupil a z komory w kuchyni se gemu pokogjk na mjsto nj zřjdil.

Ctěnj B. M. P. na Wyssehradě.

Pokud Wyssehrad wyhražen byl z arcibiskupstwj, měl swé zwlásstnj pobožnosti, a Pražané i obywatelé okolnj kostel u weliké wážnosti měli. R. 1778 dne 13. srpna bylo, co snad Wyssehrad stál, poprwé wedeno processj z Wyssehradu na hrad k sw. Wjtu, aby Bůh dal zeměpánu wjtězstwj. 2000 lidj, 3 Wyssehradsstj wikáři, 2 duchownj z konwiktu, 4 choralisté a sskolnj mládež w tom zástupu byli. Processj toto se dálo nařjzenjm arcibiskupowým.

R. 1779 dne 14. dubna bylo slawné processj na Wyssehrad ze Starého města za déssť; téhož r. 21. dubna opět processj z Malé strany a z Nowého města; roku samého 27. dubna bylo processj z Břežan, ze Zlatnjk, z Hrnčjř a z Kundratic. Kapitola Wyssehradská obyčegně processj Pražské přiwjtala. Dne 14. dubna byla kapitola zaneprázdněna a opominula to učiniti. Dne 28. máge

bylo opět processí za déšť; Malostranští šli na Bílou horu a Staroměstští na Pražský hrad a to na wzdor, že gich kanownjci posledně w insuljch nepřiwjtali; Nowoměstští přišli sami na Wyšehrad.

R. 1780 přišli dne 4. čerwence Gilowští, 5. Nowoměstští, 7. Staroměstští a 13. Malostranští s processím na Wyšehrad, — an se po roce byli umoudřili. R. 1781 3. máge přišli Nowoměstští ráno processím, a po poledni hogně pršelo; 7. máge Malostranští, 20. Gilowští, 22. Staroměstští s hegtmanem swým, hrabětem Hartmanem; dne 23. silně pršelo; 25. opět Nowoměstští, 26. Malostranští; 2. čerwna z Břežan, ze Zlatnjk atd. processí přišla; druhý den byl hogný déšť. 7. září celý magistrát Staroměstský s processím na Wyšehrad přišel.

Roku 1782 dne 12. čerwna přišli Staro- i Nowoměstský magistrát, dne 16. Gilowští, 26. bylo hlawní processí, wšecka 3 města, wšichni řádowé i řehole, študugící i weškerá školní mládež k Wyšehradu putowali; druhý den hogný déšť přišel. — 2. čerwence okolní faráři, úředníci Břežanského panstwí s lidem wedli processí na Wyšehrad, hogný déšť byl před i po processí, což i w nowinách oznámeno bylo.

R. 1784 dne 27. máge Staroměstští, 28. Nowoměstští, 29. Malostranští processím přišli, a 30. hogně pršelo.

R. 1785 byla 28. února, 1. a 2. března po wšech farách Pražských pobožnost s wystawením welebné swátosti oltářní, aby Bůh chránil od powodně.

R. 1786 w čerwnu processí přicházely na Wyšehrad. R. 1789 na zwláštní nařízení knížete arcibiskupa dne 2. čerwna farář Gilowský, Zlatnický, Sirčanský, Kundratický přiwedli hlučné processí na Wyšehrad ke 3000 lidí, po dwou dnech hogně pršelo.

R. 1790 takměř po celém Českém králowstwí weliké sucho bylo, okolo Prahy celou zimu žádný sníh, na gaře žádný déšť. 3. máge okolní faráři gak obyčegně processím přišli. Dne 4. ústním nařízením arcibiskupským faráři Tegnskému processí z celé Prahy k Wyšehradu šlo, ke 20000 lidí zde býti mohlo. To processí wyprowázeli wšickni faráři Pražští, celý magistrát, genž také 6 liber

swjček na oběť přinesl, wssickni řeholnj řádowé, wssecky latinské sskoly menssj, mládež wssecka sskolnj.

Diwno toto při tom procesj, že se dálo schwálenjm arcibiskupským, i konsistornjm, též guberniálnjm, ačkoliw byla giž zápowěd tady procesj držeti. Lid ale na tom stál, aby na Wyssehrad procesj za déssť wedeno bylo, protože ze skussenosti wěděl, že nebe déssť spjsse wydá po procesj na Wyssehrad, než aby na některé giné mjsto swaté ano i na hrad Pražský se weblo. A odpoledne také hogný déssť byl. Dne 4. čerwna Gilowsstj přissli.

Dne 12. t. m. mnoho Pražského lidu na Wyssehrad dopoledne i odpoledne se modlit přicházelo, k wečeru hogně prssele.

Dne 13. toho měsjce Nowoměsstj a Staroměsstj s magistrátem procesjm na Wyssehrad přissli; Malostransstj zůstali doma. Pan farář u sw. Mikulásse prawil, že wčera prssele, nenj tedy třeba, dnes za déssť prositi, kanownjk Kyba měl při té pobožnosti kázanj. Ačkoliw skoro každý den procesj na Wyssehrad přicházela ze wssech stran, dne 27. t. m. ze wssech třj měst přissla zase městská, prwnj zase Malostranské, druhé Smjchowské, třetj Nowoměstské, čtwrté Staroměstské procesj; také po 2 dni hogně prssele.

R. 1791 dne 5. čerwna w neděli přissel zástup lidj w pěkném pořádku z Podskalj bez korouhwj a bez duchownjho před obraz P. M. Desskowské se modlit; dne 6. a 7. přissli také zástupowé z Nowého města po poledni hogně prssele.

R. 1784 dne 12. čerwna uwelebil se spolek Augsspurského wyznánj wjry do kostela sw. Michala na Nowém městě, i obdržel tentýž kostel za modlitebnici.

R. 1795 w mági a w čerwnu skoro neprssele, obilj tedy chudlo na poli, lid Pražský žádal u gubernium o powolenj gjti procesjm na Wyssehrad, nedostal ale odpowědi. Dne 10. čerwna sessel se lid u sw. Štěpána w znamenitém počtu, srownaw se pořádně, procesj bez korouhwj a kněze na Wyssehrad wedl, spjwage nábožné pjsně. Druhý den to samé se stalo, wždy ráno okolo 7. hodiny. Odpůldne okolo 4. hodiny silný déssť přissel. Dne 12. opět pobožnosť takowá se wykonala na poděkowánj. Po Praze se stal křik, že se takowé procesj děge bez powolenj gubernium.

Těžkosti strany držení statku Kosořského.

Že Kosoř Wysingrowský při kapitole se udržel, gest znamenjm, že zgewně tu řjzenj Božj gest, aby nebyl kostel scela služebnjků zbawen. W bjdném stawu kapitola ten dworec od Wysingra po Lilienthalowi dostala. Wysinger muž starý nechal wsse docela zpustnouti. W kapitole nebylo hospodářského uměnj, ani mnoho schopnostj a peněz se wždy nedostáwalo, wssady byly pytle děrawy. Dle toho Kosoř málo wynássel a když geg pronagali, gesstě mjň.

R. 1780 bylo tudiž gednohlasně určeno: Prodegme geg, prodegme geg dworským powolenjm. Mezi tjm wyssel patent o robotě, aby na wětssjm djle robota naturálnj přestala, dwory aby se rozdělily, a zbožj poddaných od wrchnostenského aby se náležitě a zúplna wymjsilo. Dworní rada Hožer stál na tom, aby kapitola Kosoř rozdělila. Kapitola se bránila a dokázala, že sama může Kosoř obstarati w hospodářstwj, sedláci se uwolili, že chtěgj tak dlouho robotowati, dokawáde kapitola wrchnostj zůstane. A tok bylo přjčinou, že kapitola Kosoře r. 1784 neprogala panu Funtenberkowi, který gj 600 zl. nágmu nawrhowal. Byla giná douře na Kosoř. Kapitola dostala powolenj Kosoř podržeti pod tjm, aby Wsselisy prodala; r. 1785 přissla otázka od zemského řjzenj, zdali se to stalo. Měla Wsselisy prodati proto, že duchownj společnost dostala zápowěď wjce pozemských statků sobě zosobowati neb nabýwati, než gich giž má.

R. 1786 zemské řjzenj statek Kosořský za propadlý wyhlásilo, a kapitola měla wssecky užitky od r. 1763 nawrátiti, poněwadž bez powolenj zemského tento statek měla a ho užjwala. Fiskus kapitolu žalowal, a ta byla odsouzena, od Lilienthala odkázaný statek bez náhrady obstoupiti, přjgmy od r. 1763 až r. 1785 nahraditi, a 16 zl. 8 kr. práwnjch útrat zaplatiti. Kapitola se obrátila na appellaci; appellace 17. dubna 1787 rozsudek práwa zemského docela zawrhla we wssech djlech a uznala, aby kapitola Kosoř podržela; Frantissek Wěžnjk byl presidentem u appellace.

Paměti hodny gsou důwody a podpory tohoto úsudku, gichž gest 12 udáno:

1. Že gest tento dwůr nadánj kostelnj.

2. Fiskus že nemá proti fundacjm kostelnjm brogiti, a kapitola nemá z ohledu fundacj giného zástupce hledati než fiskusa.

3. Wyžby kapitola byla z ohledu toho dwora co zawinila, proto že nemůže fundace kostelnj trpěti.

4. Patent od r. 1753 zde neplatj, proto že Kosoř ne kapitole, ale na fundace pro služebnjky odkázána gest.

5. A kdyby tento patent na Kosoř se obrátil, gesstě fiskus Kosoře nedostane, proto že ten patent za propadlé ony statky duchownj prohlassuge, když by ge společnosť měla a nikdy se nebyla hlásila o práwo magetku toho statku. Kapitola se ale hlásila a powolenj má Kosoř podržeti, když naproti tomu Wsselisy prodá.

6. Že kapitola toho gesstě neučinila, proto nestratj kostel fundacj na Kosoři.

7. Ta wina padá na předstawené úřady gako na kapitolu, ne pak ale na fundace.

8. Patent od r. 1753 nemá žádné moci nynj na Kosoř, poněwadž r. 1763 kapitola powolenj dostala Kosoře užjwati.

9. Že kapitola Wsselis neprodala dle nařjzenj od r. 1763, nemůž Kosoř proto stratiti, poněwadž w tom nařjzenj nenj určeno, že pod strátou Kosoře má Wsselisy prodati.

10. Fiskus nemá nic giného dělati, než na to dotjrati, aby Wsselisy byly prodány, w nařjzenj od r. 1763 nestogj, že powolenj držeti Kosoř se beře naspátek, pakli se Wsselisy neprodagj.

11. Kapitola nenj powinna wraceti užitky z Kosoře, proto že ona gich nebrala, ale služebnjci kostelnj, a ti měli práwo gich užjwati proto, že w zemských deskách i u fiskálu za dědice Kosořského statku byli prohlásseni, a žádný tomu neodporowal a od někdegssj komise nad fundacemi gako takowj we správách zaznámenáni byli.

12. Útraty práwnj ani gedna ani druhá strana nebude platiti proto, že každá má geden rozsudek pro sebe. Tento rozsudek byl rewidowán a potwrzen. R. 1787 dne 22. listopadu, ode

dwora 3. listopadu r. 1788. Dne 31. ledna dostala kapitola nařjzenj, aby za 3 měsjce Wsselisy prodány byly. R. 1795 žádala kapitola o prodlaužení lhůty, aby zprávu dala, proč Wsselisy nesau gesstě prodány. Dostala gi kapitola skrze zemská práwa, prodeg wypsala třikráte, a nikdy nebylo kupce. Tedy r. 1796 dne 10. čerwna N. E. 19472 dostala kapitola powolenj ode dwora, Kosoř Wysinzrowský na sebe do knih wtěliti dala ku lepssj wýžiwě slaužebnjků kostelnjch.

Fundace Plocarowa, Lilienthálowa, kapitály trpěly.

Plocar děkan uložil 5700 zl. do konwiktu, aby dwa kněžj odtud na Wyssehradě mssi sw. čtli. Při ustanowenj semináře generálnjho konwikt přestal. Kapitola žádala penjze spátky a ssťastně ge dostala, ale teprw r. 1792; a sice, aby z úroků 400 mssj sw. čteno bylo. Msse sw. byly rozděleny takto: děkan 50, kanownjci po 41, wikáři po 35. dostali, kostel 40 zl., kostelnjci 3 zl., za assistence 26. zl.

Lilienthál založil fundaci u bosáků Augustinů u sw. Kateřiny 7000 zl., aby kněžj odtud na Wyssehradě msse slaužili a spowjdali. Augustini byli wyzdwiženi, kapitola žádala, aby se powinnosti fundačnj wykonáwaly. Augustini od sw. Kateřiny bydleli u sw. Tomásse na Malé straně. Gubernium nařjdilo, aby kněžj z Malé strany na Wyssehrad dle fundace chodili. Oni nechtěli. Gubernium nařjdilo Benediktinům w Emauzjch, aby oni ty powinnosti wykonáwali; i tito tak neučinili. Penjze připadly náboženskému záakladu a msse sw. přestaly, wikáři Wyssehradsstj musj zdarma slaužiti. Jesuité dostali od děkana Plocara dwůr Rostyly za malý penjz a kázáwali za to na Wyssehradě. Jesuité byli wyzdwiženi, Rostyly připadly k náboženskému záakladu, a kapitola musila na se kázánj wzjti. — Rozličnj dlužnjci, gako pan baron Henniger s 1100 zl., hrabě Kolowrat s 8000 zl., pán na Ronsperku s 5000 zl. dostali powolenj r. 1784—1786 we 28. letech po půlletnjch lhůtách a částkách ty fundačnj penjze do kasy stawowské skládati. Kapitola ukázala, že gen skrze Henniger a fun-

dace 132 zl. 52 kr. tjm spůsobem stratj a tehdáž magic 52000 zl fundačnjch kapitálů, na těch že bude tratit 6281 zl. 26 kr.

Dalo si ale řjzenj přec řjci a změnilo swé předsewzetj.

Probosst Šafgoč a Šulsstein.

R. 1781 dne 17. řjgna dokonal žiwot w 55. roce wěku swého Česlaw hrabě Šafgoč w domě Sedleckém na Starém městě w Praze, w osadě Karmelitanské sw. Hawla; dwanácte let probosstowol a kapitolnj swobody ze wssi sjly swé hágil a zastáwal, dědicem učinil wlastý sspitál. Dne 24. prosince r. 1781 byl na probosststwj dosazen Ferdinand Kjnderman ze Šulssteinu, děkan u Wssech Swatých na hradě Pražském, pro swé zásluhy o zwelebenj sskol s tou wýminkou, že dohljženj a řjzenj sskol obstaráwati musj. Dne 29. čerwna r. 1782 na den sw. Petra a Pawla byl installowán od děkana Weselého — ze swětských pánů žádný nebyl přjtomen než Bienenberg kragský. R. 1788 byl Šulsstein scholastikem u kostela sw. Wjta na hradě Pražském; r. 1790 dne 4. čerwence byl poswěcen na biskupstwj a usazen do Litoměřic. R. 1801 dne 25. kwětna usnul w Pánu w Litoměřicjch. On byl gediná widitelná podpora kapitoly Wyssehradské, onk přjčinou, že w těch zmatkách nebyla potlačena a wyhlazena. On byl miláček cjsařůw; neopowážil se ani arcibiskup, tjm méně konsistoř co proti kapitole počjnati, zwlásstě dokawáde w gubernialnj radě sedáwal. A že cjsaře na ginou myssléuku přiwedl, aby kapitoly Wyssehradské nezrussil, uslyssjme.

Kapitola w negwětssjm nebezpečenstwj.

R. 1782 wyzdwihl cjsař Josef wssecky wýhrady; stálo ale, že poddáwá wssecky řehole, kapitoly a duchowenstwo biskupům z ohledu učenj a mrawů quoad objectum doctrinæ et disciplinæ.

R. 1784 wyssel patent, aby wssecky kapitoly kollegiátnj byly buď we fary proměněny, aby péči dussj wykonáwaly, anebo zbožj

gegich k nadánj nowých sar obráceno. Nařjdila konsistoř, aby poznamenánj dala kapitola wssech prebendatů a powinnostj gegich, což kapitola w skutku welmi mistrně učinila. Cjsař nařjdil, aby gen u biskupských metropolitnjch kostelů 12 kanownjků bylo.

Na Wyssehradě bylo mjsto kanownické prázdno, kapitola chtěla woliti; probosst Šulstein radil, aby kapitola pohodlněgssjho času dočkala. Po roce přece žádali, když giž dwoge kanownictwj wenkowské uprázdněno bylo; i dostala odpowěď, aby toho nechala.

W těchto strasslíwých dnech dne 27. prosince r. 1788 stráž na Wyssehradě okolo gedné hodiny s půlnoci widěla kostel neobyčegně oswětlen. Wogáci obessli kostel, poslouchali, domnjwagjce se, že by zloděgi tam byli. Nic neslysseli, gen swětlo neobyčegné po celém kostele widěli. Šli okolo půl druhé ke kostelnjku a zbudili geg. Kostelnjk a geden wogák wessli do kostela, druhý zůstal u dweřj státi na stráži. Kostelnjk s wogákem kostel prossli a nic giného newiděli, než lampu obyčegnou hořjcj. Widěnj toto wogáci druhý den swým předstawenym oznámili. Děkan Weselý to znamenaw, wzdychl, aby to Bůh k dobrému obrátil.

R. 1790 byl probosst od Josefa cjsaře biskupem Litoměřickým učiněn, a sice s tjmto doloženjm: Žitenice statek probossťstwj Wyssehradského připadne na wždycky k biskupstwj Litoměřickému; kanownjci na Wyssehradě gsou do wymřenj, a děkan má s kaplany zastáwati farské powinnosti. O tom Šulsstein uslyssew, že biskupem býti má, radowal se, že ale také kapitola Wyssehradská skažena býti má, nad mjru se zarmoutil. Pospjchal do Wjdně, aby mohl s cjsařem mluwiti. Mluwil s cjsařem a dne 29. února r. 1790 takto děkanu Wyssehradskému psal: Welmi smutný gest dnessnj den, wéwodkyně Alžběta má pohřeb a cjsař ráno w půl ssesté umřel. Nowého krále čekáme dnes neb zegtra. Oznamugi dnes něco, co gsem tagil: dne 29. ledna spogila milosť cjsařská probossťstwj Wyssehradské s biskupstwjm Litoměřickým a nařjdila, aby na Wyssehradě z ostatnjch osob fara se zřjdila a ustanowila. To mě newyslowitelně bolelo, ačkoliw gsem na tom stál, aby kapitola we swém stawu zůstala. Prosil gsem, předstawowal gsem, slibowal a swjtězil gsem; w pondělj t. g. 15. tohoto měsjce Geho Milost swolila, aby se na Wyssehradě nic neměnilo. Bylo

určenj prwnj cjsařské zadrženo až do 29. ledna, a proto nebylo kapitole oznámeno. Gá neměl takowé radosti z biskupstwj, gako že kapitola zachowána byla, ačkoliw bych byl při zrussenj gegjm nic neztratil. Dne 18. února we Wjdni dáno nařjzenj, že proboſſtſtwj Wyſſehradſké s biskupstwjm Litoměřickým ſpogeno zůstáwá, na kapitolu dále že to w negmenſſjm půſobiti nemá. Po smrti Jozefowě stawowé Čeſſtj dostali nařjzenj, že proboſſtſtwj Wyſſehradſké s biskupstwjm Litoměřickým ſpogeno zůstane gen do smrti Sulſſteinowy; což ſe také stalo.

Znamenitá změna w kapitole.

Při základu kostela a kapitoly sw. apoſſtolů Petra a Pawla na Wyſſehradě od krále Wratislawa byl proboſſt, děkan a 12 kanownjků, mezi nimi prwnj kustos, a druhý ſcholastik kostelnj preláti. Až do časů zbořenj Wyſſehradu byl proboſſt, děkan, kustos, ſcholastik a 24 kanownjků, genž menſſj a wětſſj prebendy měli, ale wſſickni na prebendách byli. Kapitola tak wſſeho zbožj zbawena byla, že ſotwa gednoho kněze užiwila po bouřjch husitských.

Posloupnost proboſſtů, děkanů i kanownjků ſe zachowáwala ale tak, že s počátku 17. wěku na proboſſta, děkana a 12 kanownjků uwedena byla. Proboſſt, děkan a geden kanownjk měli důchody, ostatnj byli na farách, wſſech práw a swobod kapitolnjch užjwali stegně, gen důchodů neměli. R. 1737 papežſkou bullou a r. 1747 dekretem Marie Terezie určeno a stwrzeno bylo, aby mimo proboſſta a děkana 12 kanownjků a ne wjce bylo. Což bylo prwé kapitole swobodno. Berghauer ſe ſnažil, když 5 prebendowaných chtělo neprebendowané wytisknouti z práwomocenstwj kapitolnjho, aby w řjzenj duchownjm, kostelnjm, měſtſkém a hospodářſkém podjlu neměli. Při zemſkém řjzenj geſſtě tehdáž nebylo rady duchownjho, byli ſami swětſſtj páni a katoljci, nepřipustili, aby ſe kněžjm přjliš a pořád na wſſe strany křiwda dála od lstiwých, neważných, pyſſných a marnosti žádostiwých lidj, ať byli duchownj neb swětſſtj. Kanownjci wenkowſſtj podrželi práwo kapitolu řjditi rowně gako ſjdelnj, až když wſſe zwrub na wrub obracowáno a

russeno bylo. R. 1787 dne 2. února nařjzenj cjsařské wysslo, že budoucně při metropolitánských kostelých probosst a děkan a 10 kanownjků, při biskupských kostelých ale gen 8 kanownjků býti má, o kolleğiátnjch se ani zmjnka nedála. Ğubernium ale obrátilo to nařjzenj také na kolleğiátnj kapitoly. Welmi moudře dáno kapitole ku srozuměnj, že 4 kanownjci sjdelnj postačj pro Wyssehrad a 6 kanownjků titulárnjch aby bylo. Tito titulárnj měli býti ale docela cos giného, než býwali na Wyssehradě až dosawáde kanownjci wenkowsstj. Škádlilo se neustále řjzenj zemské o počet kanownjků, a kanownjci sjdelnj s kanownjky nesjdelnjmi o práwa kapitolnj. Dne 24. kwětna r. 1794 wydáno bylo dworské nařjzenj, že má býti na Wyssehradě probosst, děkan a 6 kanownjků prebendowaných a 6 titulárnjch; wolenj prebendowaných gest swobodno, titulárnj kapitola předstawj, po arcibiskupu a po ğubernium k cjsařskému potwrzenj předložj, za čež každý titulárnj gako u giných kostelů 100 zl., nynj 50 zl. taxy položj. Počet byl ustanowen, ale o práwech nedorozuměnj zůstalo mezi sjdelnjmi a wenkowskými. Tito pro sebe i pro potomky swé práwomocenstwj zachowati se snažili. Děkan držel s nimi. Sjdelnj 6 otázek na ğubernium zadali, gako newinně se tázali, gak se zachowati magj, aby proti zákonu nezawadili. Wysslo dworské nařjzenj od 6. zářj 1794, gež ustanowilo:

1. Šest sjdelnjch kanownjků gsou kapitulárnj, a wolenj gich se děge skrze scrutinium.

2. Šest wenkowských kanownjků, ti gsou pouze titulárnj, ne pak kapitulárnj, a wolenj gich se děge gen ústně, předstawj se k cjsařskému potwrzenj a zaplatj gmenowaných 100 zl. taxy cjs. Sjdla w kapitole nemagj, ani mohou woliti, ani woleni býti k hodnostem kapitulárnjm. To znamená vox activa et passiva.

3. Titulárnj magj býti ale w kapitolnjm kostele installowáni, a útraty installačnj musegj nésti. W kostele magj stallum, magj práwo přjtomnu býti při slawnostech a tu podjl bráti we wssech práwech a přednostech kostelnjch gako kanownjci kapitulárnj čili skutečnj.

4. Stalla ale teprw po sjdelnjch a skutečných kanownicjch dle stářj gim patřj.

5. Kdyby některý titulárnj za skutečného kanownjka na prázdnou prebendu přigjti žádal, má kapitola mezi stegnými záslu- hami s ginými ohled wzjti, zdali by byl schopen ku kázanj a ku zastáwánj kanownických powinnostj, nemá ale při installaci za sku- tečného kanownjka žádných wýloh mjti.

6. Tehdáž byli tři wenkowsstj kanownjci na žiwě: Jozef Marssálek, Wáclaw Zatočil a Matěg Kroilo; ti magj řád, sjdlo a hlas w kapitole podržeti až do swé smrti gako skutečnj kanownjci. —

Proti tomuto dworskému nařjzenj powstali tito tři kanownjci z té přjčiny, že takowá změna se stala na žádost gen sjdelnjch ka- nownjků, nikoli tedy od celé kapitoly. Děkan sám psal osobně na swé přátele do Wjdně, na hraběte Rothenhana a na dworského radu Mayra, žádal aby práwa kapitolnj skázy netrpěla; wen- kowsstj důtkliwou stjžnost u dwora zadali, načež ale dne 25. čer- wna r. 1795 odpowěď byla dána, že to má tak zůstati, gak po- sledně bylo ustanoweno. Na to tehdy spůsob installace i přjsaha při kanownicjch titulárnjch změněna byla. R. 1817 opět titulár- njm kanownjkům napadlo žádati u dwora o práwo sjdla a hlasu w kapitole, byli ale dne 19. kwětna r. 1818 odmrsstěni.

Těžkosti s obcj Wyssehradskou; Magistrát zrussen.

Soudu a mrzutosti nebylo konce, gakkoliw obec děkana od- prosila a slibila, že bude w pokogi. Gubernium obci poukázalo na cestu práwnj pod zastoupenjm fiskálnjho úřadu we třech měsj- cjch, aneb že se gim wěčné mlčenj ukládá. Město se ani po 19 měsjcjch na práwnj cestu neuchýlilo, proto že nemělo peněz. W předesslém soudu sbjrku na útraty udělali a sebrali ode wssech wlastenců 10 zl.; wydánj bylo 250 zl., tedy ostatnj wypůgčili se na hypoteku domu radnjho. Kapitola ten dluh platiti nechtěla gako wrchnost, a tu měla rada Wyssehradská co dělati, než 240 zl. do- hromady sehnala, gakkoli měssťané horliwj prawili, že poslednj kabát wynaložj, aby zahágili práwa. Může-li ale kdo hágiti, čeho nemá! Čas ohlásſenj ku práwnj cestě prossel, tedy bylo nařjzeno

14. řjgna r. 1779, aby obec Wyssehradská wjce se neopowažowala o prawomocenstwj gaké proti wrchnosti se hlásiti. Kragský úřad chtěl r. 1781, aby měssťané na Wyssehradě nějaký wogenský pluk ze swé společnosti zřjdili. Oni žádali ponjženě, aby gim milostiwá wrchnost penjze k tomu dala, že to rádi učinj. Zůstalo to bez městských wogáků, a hle, Wyssehrad posud stogj! Skrze wssecka takowá hrozná léta se probrala obec Wyssehradská se swým primasem, purkmistrem, radnjmi a staršjmi obecnjmi, nemagjce žádných obecnjch přjgmů. Nagednou přisslo cjsařské nařjzenj, aby sprawowánj prawomocenstwj wssudy w městečkách wrchnost na se wzala, neb aby na giný wrchnostenský prawomocenský úřad ta spráwa byla přenessena, nepřebýwá-li takowému městečku čistých důchodů 450 zl.

Wyssehrad neměl žádných přjgmů, aby mohl ročně 450 zl. ugistiti; musil prawomocenstwj prowozowánj pustiti a wrchnost ge na sebe přigmouti. K tomu bylo třeba swětnice pro řjzenj, mjsto pro ssatlawu, práwnjho pjsaře a posla strážnjho. Obec postoupila za nějaký ročnj plat swětnice a komory w radnjm domě. Wrchnost nežádala za přigetj toho gha pranic; ale práwnj taxy ustanowila na wydrženj práwnjho, pjsaře a služebnjka. Pjsařem byl wždy pjsař hospodářského kapitolnjho úřadu. Obstaránj knih gruntownjch, inwentář, poručenstwj s účty sobě wrchnost zwlásstě zanechává; rozepře práwnj a soudy a pogednánj pozůstalosti patřj práwnjmu, gen pozůstalosti duchownj při kostele Wyssehradském wrchnost wymjnila sobě.

Tak bylo umluweno w kapitole r. 1787 dne 3. prosince, a r. 1790 utwrzeno. Ku spořádánj pletek politických toho roku ustanowila wrchnost za rychtáře Antonjna Ehlingra, za staršj obce: Wogtěcha Hubacia a Antonjna Pohana, kteřjž tyto powinnosti bez úplatku na sebe wzali; z radnice platila wrchnost ročně 24 zl. Tak to mnohá léta bylo, až obec zwlásstnjho knihownjho si ustanowila, genž wssecky gegj obecnj důchody z práwnjch tax i nágem z obecnjho domu spotřebowal.

Kanownjci sjdelnj a prwnj ponze titulárnj.

Jozef Rosser gsa na Wyssehradě kanownjkem sidelnjm 48 let — 27. ledna r. 1794 w 97. roku wěku swého byl pohřben na hřbitow kostela Wyssehradského; poslednj léta téměř o zrak přissel a tu ani z domu newycházel; bydlil w residenci u skály. On we skále winičku zdělal, wzácné keře winné nasázel a potěssenj z toho měl, když některý hrozen, genž dwě libry i wjce wážil, arcibiskupu Pražskému darem podati mohl. Byl milownjk knih, hodnou sbjrku gich měl. Kapitole darowal spis dogmatický 23 djlů Eusebia Amorta. — Historii Čechon od Goldasta a pogednánj o přednostech stawu swětského od Ludwjka Sabbatina. Založil nadánj na 4 mše sw. ročně. Na geho mjsto wolen byl František Ondrák, rozen w Benessowě, farář Pisselský, bohoslowj bakalář; wolen 30 čerwna 1794. Prwnj wolenj titulárnjch kanownjků se stalo dne 5. řjgna r. 1795; osm dokonalých a slowútných mužů se o kanownictwj hlásilo, a zwoleni byli Hynek Stegskal, děkan Německo-Brodský, Jozef Wondrák, děkan Chrastawský a Prokop Itz, farář Držkowský.

Nábytek kostelnj r. 1798.

Střjbro.

		lotů
Monstrance střjbrná pozlacená se sprostými kaménky	. .	60
Welký kalich pozlacený	. . . .	48
Welký kalich pozlacený od Wrby r. 1729 darowaný	.	52
Malý kalich starobylého djla	. . . .	32
„ „ s kwětinkami	. . . .	32
Pacifikál djlem pozlacený	. . . .	41
2 konwičky s taljřem	. . . .	57
2 prostřednj konwičky s taljřem	. . . . . .	42
2 malé „ „	. . . .	42
Kaditelnice s lodkou	. . . .	53

	Lotů
15 zápon u pluwiálů	97
Rasyka	8
Welký křjž	180
„ kalich od Lilienthala	55
Kalich od Hubacia	39
Malý kalich	26
Welký „	40
Starobylý kalich	33
Ciborium	26
Pacifikál	31
Berla na hoře pozlacená	167
Swjcen	17
Rasyka	14
Kropáček	9
Pontifikálnj křjžek	4
Taljř	33
Konwice a mjsa	120
Kaditedlnice s lodkou	80
Malá lampa	9
Oběti	4
Oběti, mistrné djlo	4
9 penjzů	13
Kowánj na misále	55

Toto wsse r. 1810 na poručenj cjsařské do mince k rozpusstěnj přisslo.

	lotů
Střjbrná ozdoba na měděné berli	48
Tabernakel u P. M. ssancowské	320
Korunky u P. M. desskowské	3
Monsstrance gotická	244
Welký kalich se subtilnou ozdobou	68
Reliquiář s perletj	1
2 konwičky s taljřem	64

Prsten s modrým sklem 1 ½ zl. ceny.

Pontifikálnj křjž s kamjnky rozličnými r. 1740 w ceně 6 zl.

Cegnowých swjcnů od těch u welkého oltáře na stoličkách až do zlámaného w sakristii 52 kusů, lamp cjnowých 8.

Co se nynj w kostele nacházj, wsse bylo pozděgi od Khuna zřjzeno.

Deset rozličných aparátů, k gednomu patřj 13 pluwiálů, 13 infulj, 3 ornáty a 2 dalmatiky. — K ginému 12 infulj, 9 pluwiálů. Geden se nazýwá Šalašským, druhý Hubaciuský.

Mimo nahoře dočtených 16 rozličných infulj 4 tunicely, 5 párů rukawic, wel 7. — Gednotliwých ornátů barwy bjlé 9, čerwené 5, zelené 8, modré 4, černé 10, rozličných barew 7.

Gednotliwých pluwiálů 9; osmeré ssaty se sochy P. M. w ssaucjch; rozličných alb 22, humerálů 25, rochety 2, kotny 3, superpelic 6; 11 komžiček, 30 korporálů atd.

4 čerwené chorálnj kabáty pro choralisty, 2 pro kostelnjky, 10 pro ministranty; 4 černé pro ministranty. Ku okrásslenj tabernaculum 7 kusů aksamitowých, damasskowý baldachýn k welkému oltáři, damasskowých sspaljrů menssjch a wětssjch 30 kusů; giných damasskowých 13 kusů.

Korouhwe 2 žluté a 4 čerwené hedbáwné.

Baldachýn čili nebesa hedbáwná bjlé půdy s wsseligakými kwěty; geden modrý a geden poloatlasowý baldachýnek u P. M. Desskowské.

Florentin a Marssálek děkanowé. Henniger probosst.

Antonjn rytjř z Weselých zemřel w Pánu dne 4. čerwence r. 1798 ráno w gednu hodinu po 26. letech děkanowánj swého. W skutku to byli hroznj a strassnj časowé pro kapitolu Wyssehradskou; očitě gest widěti, že Hospodin Pán wssemohoucj a patronowé swatj národu Česského to mjsto ostřjhali a zachowali, aby poslednj paprsslek a památka hory Wyssehradu a geho sláwy, kteráž po wessteré Ewropě a dále rozssjřena gest, potlačena nebyla.

Weselý za celý čas nic k dobrému kostela a kapitoly neučinil. Byl sice wážně, ale přec wesele žiw. On měl přjležitost kostel Wyssehradský wnitř na negwýš ozdobiti. Z kostelů klássternjch oltáře a giné kostelnj wěci welmi skwostné za laciný penjz prodá-

wány byly, na Wyssehradě se wsseho užiti mohlo. Zanechal fundaci na 10 mssj sw. ročně; na chorálisty za Amen při žalmu De profundis, genž se denně řjká w kapli B. M. P., a na sskolu odkázal 100 zl. státnj obligaci. Kostel dědil po Weselém 3387 zl. 52 kr.

Dne 2. řjgna r. 1798 wolen byl Florentin Jozef za děkana; on mage penjze, žádal hned o potwrzenj a o staw rytjřský w stawu panském; obého nagednou dosáhl. Installowán byl za děkana teprw neděli 7. po sw. Duchu dne 30. červwna, na který den také spolu swé druhotiny držel r. 1799. Byla znamenitá slawnosť. Probosst Šulstein byl ku slawnosti sw. Petra a Pawla bytem na děkanstwj na Wyssehradě. Dne 30. červwna wzal probosst děkana do kočáru, a geli na horu a zastawili u kaple sw. Martina; tu byli kanownjci, vikáři, 8 akolytů, choralisté a weliké množstwj lidu pohromadě; počalo se odtud procesj ke kostelu a do sakristie a odtud k welkému oltáři, kdež byla installace. Pak měl děkan pontifikálnj mssi, a po nj přisslo dwé manželů, genž slawili 50letou památku manželstwj swého. Martin a Kateřina Nemogowsstj, řemesla sladownického, lidé sprostj, 10 djtek splodili, a 30 wnoučat měli, nebyly ale wssechny na žiwě.

Po wssj pobožnosti byl na děkanstwj slawný kwas; 26 osob sedělo u stolu. Negwyžssj purkrabj hrabě Kažer ze Štambachů, president od zemského práwa, Fiskus, Mayer, opat Strahowský atd.

Florentin byl toho mjnénj, že mnoho dobrého udělá; ale odkládal, až nic za žiwobytj neučinil. Dne 16. března r. 1803 zesnul w Pánu, a w poslednj wůli teprw gměnj swé lecgaks rozdělil. Za geho času byla cihelna s wápenicj zaprodána, a sice za tolik peněz, že by nynj ročně wětssj nágem se dostal z prázdného mjsta od každého dřewnjho obchodnjka.

To gsou w prodegjch moudrosti ředitelů kapitoly Wyssehradské a bohatého Florentina. On prodal w Kosoři statek za babku, r. 1854 geg opět kapitola koupila za 12000 zl. střjbra. On swé gměnj odkázal kostelu, ustanowil wsseligaké fundace, přes 30000 zl. na hotowosti a w stawowských gistotách na to zůstalo.

Fundace tyto gsau:

1. Tři chudj magj w zaswěcené swátky B P. M. Mariánské pjsně w kapli P. M. ssancowské odpoledne spjwati.

2. Ročnj památku smrti slawiti, den před tjm hodinky, druhý den mſſe pontifikálnj za mrtwé, a dwě malé mſſe aby dwa wikáři čtli a denně geho gméno w modlitbě za zemřelé připomjnali.

3. Aby kanownjci w neděli adwentnj a postnj, též na gméno Pána Gežjſſe a Marie Panny při welké w kápjch přjtomni byli.

Na gednoho chudého přigde as wjdenský a na kanownjka as 1$^1/_2$ kr. stř., a ti ubozj wikáři magj za tu mſſi a 361 gména gmenowánj ročně as 12 kr. dohromady. Tuk patrná nespraweblnost! Powinnost zůstala a nádánj zmizelo.

4. Založil menſſj prebendu na Wyſſehradě pro oltářnjka.

5. Na opravu ſſkoly Wyſſehradské 50 zl. odkázal. Za žiwobytj swého učinil nadánj u Milosrdných w Starém městě Pražſkém, aby kapitola Wyſſehradská nemocného gednoho wždy zaopatřeného měla. Druhé nadánj w domě nedužiwých na Karlowě pro gednu osobu. Tak alespoň po smrti prospěl. Děkan Weselý prwnj a Florentin byl druhý, genž ne do krypty, ale na hřbitow pohřbeni byli.

Na mjsto Šulsteina ustanowen byl dne 23. prosince r. 1801 Prokop baron Henniger z Eberku, proboſſt Gindřicho-Hradecký, a někdy kanownjk Wyſſehradský. Geho zbožj ráb oheň nawſſtěwowal. Poslednj časy bytj geho w Gindřichowě Hradci shořelo proboſſtstwj Gindřicho-Hradecké, a prwnj léta proboſſtowánj Wyſſehradského statek geho Žitenice shořel, t. g. dwůr a zámek. Od bydlil wětſſjm djlem w Praze, pilně kapitoly držel. Tak byli tři proboſſtowé po sobě, genž w skutku gako zástupcowé kapitoly gi upřjmně a horliwě zastáwali. R. 1809 Henniger dokonal a na Wyſſehradě pohřben byl. On kostel Wyſſehradský dědicem ustanowil. Zámek a dwůr w Žitenicjch wystawěl a gměnj po sobě přes 20000 zl. (bankocedulek) zanechal. Knihy, pokudž pokradeny nebyly, dostala kapitola; pěkná sbjrka to byla, wětſſjm djlem we francauzské řeči; wſſe skwostně wázáno.

R. 1811 wyſſel tak nazwaný finančnj patent t. g. nařjzenj cjsařské, že penjz a psanj listowé na penjze toho a předeſſlého

roku wyhotowené gen pátý djl platiti magj a giné gistiny podlé stupňů wjce neb méně strácj. Ta pozůstalost působila tedy nagednou gen 4000 zl. R. 1826 giž z toho nebylo nic. Dostala také kapitola hned po geho smrti sprostý zlatý řetěz, a křjž pontifikálnj s 12 ametisty a s 35 briliantky, ceněno obé na 168 zl. we stříbře. Zemský fond žádal, aby kapitola to zbožj wrátila, že wydánj po nebožtjkowi nenj zapraweno. Kapitola to neučinila. Děkan ten řetěz a křjž při slawnostech nosil. R. 1827 nesstastnému děkanu Želizkowi obé někdo ukradl. A gest giž r. 1835, a ta pozůstalost gesstě nenj skončena, ačkoliw ani haljře z nj pro kostel Wyssehradský gako dědice se nenacházj. Když Florentin, kanownjk a farář, za děkana zwolen byl, žádal Marssálek, gsa nynj negstarssjm kanownjkem, ale na swé faře w Dobřichowicjch sjdle, do residence per optionem, gak to práwo sebou neslo. Kapitola uzawřela, že optowati může do residence, a řád w kapitole mjti gako negstarssj, ale ne prebendu farářskou, nýbrž poslednj Wrbostou a Čjžkowskou. Což Marssálek přigal. Werthenpreis gako starssj sjdelnj kanownjk byl farářem, proto že Ziggan negstarssj, na němž řád byl farářem býti, pro starost a slabost farských powinnostj na se wzjti nechtěl. R. 1803 dne 30. srpna byl Jozef Narcis Marssálek za děkana wolen a r. 1804 dne 1. čerwence od probossta Hennigra installowán a sice poslednj. Welikou radost měl Marssálek, když dostal list, že gest do stawu panského powýssen a rytjřem učiněn. Gest to wjce kniha w čerweném aksamitě wázaná, na zlaté ssňůře zawěssena weliká pečet w mosazné pyksle. To měl po wssecky dny děkanowánj swého na stole we swém pokogjku ležeti. On začal rekwiem pontifikálnj za duchowenstwo Wyssehradské držeti po dussičkách. Pozůstawil také nadánj, tak že rekwiem nynj se držj na den, když památka za wsse duchowenstwo arcibiskupstwj Pražského se koná. Dne 2. dubna r. 1805 byl Marssálek uweden do tak zwané diety. Ten den byl též uweden Henniger probosst Wyssehradský, Milo Grün, opat Strahowský, a Leopold, opat Emauzský. Gednoho dne počalo hořeti w pokogjku Marssálkowě, něco papjrů kapitolnjch shořelo, oheň ale wen newyssel, sstastně se w pokogi udusil a uhasl. R. 1807 dne 20. dubna Marssálek s· a wěčnost odebral.

Udělal nadánj na chudého žáka Wyssehradského, aby ročně oděn byl, pokud penjze stačj, odkázal stawowskou obligaci na 150 zl. Zanechal po sobě gako děkan gměnj až 4000 zl. Zůstaly po něm dwě sestry dědičky, a ty ubohé dost nouze a hladu se natrpěly, poněwadž spráwa zemská ku wygednáwánj pozůstalosti tolik let potřebowala, až gedna dědička umřela a pro druhou něco málo zůstalo.

Florentinské nadánj katechety.

W poslednj wůli určil Jozef Florentin, aby z toho gměnj, kteréž kostelu Wyssehradskému odkázal, nadánj se učinilo pro gednoho wikáře čili oltářnjka, neb katechetu. Wykázal stawowské gistiny, genž ročně úroků dáwaly 260 zl. Za to měl kněz cjrkewnj w normálnj sskole zkoussený a takměř wýborný we wyučowánj djtek w křesťanském katolickém náboženstwj, každý týden ssest mssj sw. čjsti, každou neděli a každý swátek odpoledne we Wyssehradském kolleğiátnjm kostele křesťanské cwičenj držeti; s ostatnjmi třemi wikáři w kůru pobožně hodinky řjkati, mimo neděle a swátky, kdyžby křesťanské cwičenj držel, tu netřeba mu do kůru gjti, za to má tjm pilněgi spowjdati a we spowědlnici seděti — též denně ráno po kůru při upamatowánj na zemřelé děkany Lilienthála, Weselého a Florentina přjtomen býti. Kapitola předložila zemskému řjzenj, že takowé nadánj gest neslussné a nedostatečné, i nawrhla, aby z pozůstalosti Florentinské, genž kostelu patřj, tolik kapitálu se k tomu nowému nadánj určilo, aby ten oltářnjk měl ročně 400 zl. Swětssj lidé to uznali za sprawedliwé, a tak kapitola nadánj přijala. Florentin ustanowil, aby děkan sám wždy kněze schopného na tu fundaci dosazowal, a když by mu dal byt zdarma, že ten kněz má děkanu při malé mssi sw. posluhowati.

Ziğğan a ginj kanownjci toho času.

František Ziğğan znamenage na sobě slabost, dne 9. prosince r. 1799 poslednj wůli wyřkl a swé gměnj na skutky milosrdné a k rozssjřenj pobožnosti rozdělil. Nadánj učinil:

1. Na papjr a sskolnj knihy pro Wyssehradské chudé žáky.

2. Na domácj chudé.

3. Na gednu postel u milosrdných, aby kapitola nemocné swé tu zaopatřiti mohla.

4. Na anniversarium.

5. Kostel ustanowil dědicem, ale s těmito wýminkami: aby se úroky z toho, co kostelu čistého kapitálu připadne, zaopatřil černý skwostný aparát. Kápi kanownické, komže a rochetky pro ministranty ke slawnostem, aby se oprawowaly a oltáře obnowowaly, a aby úroky z geho pozůstalosti tjm gistěgi na také wěci se wynakládaly, měl se na ně při kostelnj kase zwláſſtnj účet wésti. Toto gměnj Zižžanowské tak dlouho mělo kostelu náležeti, až kostel bude mjti swého gměnj 25000 zl. mimo pozůstalost Zižžanowskou. Gak mile bude takowé gměnj mjti, má pozůstalost takowá přenessena býti na kapitolu, aby měli kanownjci sjdelnj něgaký základ k zachowánj w dobrém stawu swých residencj nebo ku zlepssenj prebend. Summa, genž z té pozůstalosti kostelu neb kapitole připadla, dělala 3365 zl.

R. 1809 měl kostel swého gměnj 30466 zl., kapitola žádala zemské řjzenj, aby Zyžžanská pozůstalost kapitole připsána byla, a stalo se. Úroku ročnjho bylo 168 zl. 15 kr. Z toho brali až dotud choralisté, hudebnjci a kostelnjci ku přilepssenj 70 zl. ročně; dostali přjdawek nynj 14 zl., početwedoucj kostelnj 1 zl., ostatnj 83 zl. 15 kr. ročně připadlo kanownjkům k zachowánj residencj neb ku zlepssenj prebend.

Prokop Itz, farář Držkowský a titulárnj kanownjk, wolen byl dne 17. čerwna r. 1800 do residence, gměnj sebou nepřinesl, w těchto časech drahých nic k lepssjmu neměl. Itz byl muž pokogný, wljdné twáře, wysoké a wážné postawy; nezanechal žádného gměnj po sobě, nad mjru krásně psal, učenosti znamenité ale neměl.

Dne 4. prosince r. 1800 wolen byl do residence kanownjk titulárnj a děkan Bezenský, spolu wikář Mlado-Boleslawského okresu, Jozef Dytrych, muž wysoké wážné postawy, přjgemné twáře, plu schopnosti a učenosti, dobrého srdce, powahy mjrné, čistoty a pořádku welký milownjk, upřjmný a horliwý Čech. On hned s počátku až do konce swého žitj mnohé těžkosti měl. Kázanj a kostelnjm prácem zwyklý nebyl, po swém na kněžstwo wyswěcenj obdržel

hned faru sice malou, pak w krátkosti welkou w důchodech, ne pak w prácech duchownjch pastýřských, proto wssecken swůg čas spisowatelstwj a studiim obětowal. Na Wyssehrad přissed, pro doktorát bohoslowecký se připrawowal, doktorát dosáhl a professuru cjrkewnj historie na wysokých sskolách Pražských dostal. R. 1812 byl Dytrych wolán na wysoké sskoly do Wjdně; on powolánj přigal s wýminkou, aby kanownictwj Wyssehradské podržel. Přisslo dotazowánj na kapitolu, nemá-li nic proti tomu. Ona měla, tedy s toho sesslo. Kapitola si měla rozuměti, a nedělati překážky, zagisté by z toho žádné sskody byla neměla.

Dytrych pro kapitolu giž w těch letech docela žil a gegj dobro wssemožně wyhledáwal, on ani těm, genž mu překážky činili, nikde na křiž stéblo proti mysli nepřeložil; nikdy gsem po wssecka léta, co gsem geg znal, neslyssel, že by proti komu urputné neb potupné slowo pronesl, o mstě nebylo ani pomysslenj. O tom, genž gemu neb ginému křiwdu neb giné zlé učinil, řjkáwal: Shromážďuge sobě hněw ke dni hněwu. Tjm swou celou neljbost na gewo dáwal. Wznessená mysl we wssem i w žertu se ukazowala. Posledněgssj léta swá častokráte žádosti na zemskou wládu zadáwal, když něgaká důstognost uprázdněna byla. Toto geg w podezřenj u těch, genž ho neznali, přiwedlo, že gest hodnostj žádostiw, neb nespokogen s tjm, co má; on ale ani marnostj, ani hodnostj žádostiw nebyl. R. 1818 přigal správu kapitolnjho statku w Kosoři. Hospodářské uměnj nebylo geho wěcj, ale z lásky ku kapitole čas, genž mu při geho professuře zbyl, tam stráwil, a w skutku wjce zwelebil, než když Peč, Werthenpreis a Itz ten statek řjdili; tito užili statku, Dytrych tam na 1000 zl. swých ku zwelebenj wydal. Ukázal alespoň swou dobrou mysl a wůli. Gako professor uměl si zjskati náklonnost u spoluprofessorů i lásku swých žáků, čehož důkazowé býwali wsseligaké radowánky, spěwy a básně k geho swátku po mnohá geho poslednj léta. Geho smrt bohoslowecká fakulta w Praze takto oznámila: W Praze dne 30. zářj r. 1823. Před několika dny stratila bohoslowecká fakulta na wysoce důstogném pánu Jozefu Petru Wáclawu Dytrychowi gednoho ze swých cti neghodněgssjch údů. On zesnul a to ne bez bolestného překwapenj swých spoluoudů a přátel. Geho welikou lásku

ke wssemu bohoslowedkému učenj, geho obssjrnou důkladnou známost w něm, geho horliwost o geho rozssjřenj, geho náklonnost k wlasti a k mateřské řeči oswědčugj mimo giné geho wssecky skutky, také u welikém počtu od něho, djlem pod geho wlastnjm gménem, djlem pod gmenem Skalický, Kljč, djlem i beze gména na swětlo wydané knihy. — Památka geho bude u bohoslowecké fakulty, u onoho welikého počtu geho někdegssjch žáků a u wssech, genž ho za nic giného neměli, než byl, wždy w požehnánj; geho neunawitelná snažnost w konánj wsselikých powinnostj bude wždy zrcadlo a obraz wsseho následowánj hodný. —

Popsánj žiwota geho w archiwu historickém a statistickém patnáctého ročnjho běhu r. 1824 č. 17 obsahuge: On znal duchownj potřeby swého wěku i pjsmo sw.; Otce sw. i práwo cjrkewnj, což třeba znáti, neb známost sw. Otců a práwa cjrkewnjho docela zmizela, proto že za časů Jozefinských ti pokladowé swatj za powrhel wyhlássenì byli. Kanownjk Ondrák často mi opakowal, co mladé duchowenstwo wenku o sw. Otcjch smýsslelo. Bratr geho wikář nabjzel mladé duchownj ke čtenj pjsem sw. Otců a slýchal odpowěd: O viri commiseratione digni. To byli žáci Jordánowi, Roikowi, kteřj prý učili Contemptum S. S. Patrum et conciliorum. Narozen byl w České Skalici dne 7. dubna 1763, latinské sskoly sstudowal w Gičjně, pak w Broumowě, též w Brně, kdež i filosofii slyssel a magistrem byl, byl w obecném semináři i w Praze, poslednj rok we Wjdni, kam byl powolán, aby normálnjmu spůsobu wyučowánj se učil. R. 1787 byl na kněžstwo poswěcen, r. 1787 farář w Kostomlatech, r. 1789 w Bezně, r. 1794 dostal titul děkana, r. 1795 biskupským wikářem, r. 1799 titulárnjm kanownjkem, r. 1800 residenciálnjm kanownjkem na Wyssehradě; r. 1802 byl doktorem bohoslowj, r. 1803 profesorem historie cjrkewnj, roku 1806 censorem králowským bohoslowedkých knih a těch, genž w české řeči sepsány na swětlo wycházely. Začátečnjkům we spisowatelstwj welmi nápomocen býwal, řka: Nemá se mladý člowěk odstrassowati, ale schopná hlawa wzbuzowati. R. 1806 a 1822 byl děkanem bohoslowické fakulty; r. 1816 dostal titul a wssecka práwa rady duchownjho od knjžete a biskupa Churského we Swýcařjch Karla Rudolfa hraběte Buol-Sauenssteina, probossta Wy-

ssehradského. Knihy od něho sepsané a wydané gsou: Řeči Pána nasseho Gežjsse Krista w Praze r. 1793, a druhé wydánj r. 1807 w 8. Zákon Pána nasseho Gežjsse Krista s kratičkým popsánjm zgeweného náboženstwj a geho wyznáwačů. 1803 w 4. Series praepositorum S. S. Ecclesiae Wissehradensis 1802. Spisy od něho pouze wydané: Sedmero pjsnj duchownjch w Praze 1799. — Bohuslawa Bilegowského kronika Česká, spůsob wjry křestanské od Jozefa Skalického. 1816. Tomásse Baworowského zrcadlo wěčného a blahoslaweného žiwota 1822 w 8. Wýklad a čtenj na welký pátek. W Hradci Králowé. — Kázanj o manželstwj. W Praze. — Kázanj na evangel. sw. Jana, na den sw. Trogice. W Praze. — Desatero kázanj o sw. pokánj. W Praze. 1822. Dwoge kázanj při slawnosti prwnj msse. W Praze. — De scriptoribus Ecclesiasticis D. Hieronymi Presbyteri — Pragae. — Rukowěť ssestinedělnjho učenj wyssla w Praze bez wědomj Dytrychowa, byla to geho práce gesstě z Bezna, kde mu bylo mnoho dělati s nekatolijky. — W druhém wydánj Hágkowy kroniky r. 1818 podjl znamenitý měl. — W časopisech bral malý podjl neb docela žádný, a když wydawatelé gegich oznamowali, že Dytrych w něm podjl má, dálo se to tjm, aby swému časopisu čtenáře naklonil. K tisku připrawené spisy zanechal:

1. Žiwoty swatých dědicůw českých z passionálu od r. 1379.
2. Gregorii Ep. Nissaeni opus admirandum de hominis opificio.
3. Libellus de tribus punctis essentialibus religionis christianae, quem Ernestus Archiepiscopus Pragensis primus in fine suarum constitutionum decrevit adnectendum.
4. Binae epistolae divi Clementis discipuli Sancti Petri ad virgines et virgines.
5. Eusebii Caes. Epis. Liber contra Hieroclem, qui comparavit Apoll. Tyen. Christo.
6. Ex D. Augustini confessionibus.
7. Historia Dei sive eorum, que Deus fecit pro salute hominum per veram religionem consequenda.
8. Collectio antiquissimarum fidei confessionum.
9. Objectiones Celsi contra Christum.

10. Demonstratio evangelica.
11. Constitutiones apostolicae.
12. Wjra w budoncj wěčný žiwot; z německého od Frantiſſka Mohna.

Poſlednj léta ſe wſſj pilnoſtj pracowal na hiſtorii článkůw wiry. W kterém ſw. Otci o kterém článku wjry ſtopu nalezl, wybral a dle čaſu pořádal, aby ſe patrně rozwitj a wzrůſt učeného wýkladu a oſwjcenj článků wjry po wſſecka ſtoletj okázala. Kam ſe ty ſpiſy poděly, newjm; za nemoci a po ſmrti pana Dytrycha z geho bytu ge někdo odneſl. On ſe domnjwal, že ke konci ſwého žiwota tolik prázdného čaſu mjti bude, aby co za ſwého 20letého učitelſkého úřadu gako wčela ze ſw. Otců naſbjral, to ſpracowati a do pořádku uwéſti mohl. Bylo giž odhodláno, ſluſſnou odměnu gemu za geho přičinliwoſt zaopatřiti; tehdegſſj negwyšſſj purkrabj Kolowrat Libſſteinſký děkanſtwj u Wſſech Swatých pro něho byl wymohl, ale Pán nebes a země ginák uſtanowil, powolaw geg dne 26. zářj r. 1823 k ſobě. Mnohý mu ſtoličky před nohy kladl, z čehož ſi on málo dělal, žádný z nich, genž to činili, nebyl hoden, aby řemjnky obuwy geho rozwázal; když gim zdwořiloſti ano i miloſti prokázal, oni newděčnoſtj ſe odměňowali. — Palas byl geho přjtelem. Dytrych gſa zwyklý na ſpolečnoſt ſw. Otců a negznamenitěgſſjch hlaw w prácech gegich ſchůzek giných nemilowal; Frantiſſek Frič profeſor morálky na wyſokých ſſkolách Pražſkých, s njmž ze ſtudij byl ſpřjzněn, a Jozef Dobrowſký byli w poſlednégſſjch letech ti gedinj, s kterými ſe rád ſcházjwal. Frič zemřel a Dobrowſký ſtarſſj čaſto byl churaw; tu řjkáwal Dytrych: geſtli mi ten geſſtě odegde, nebudu mjti žádného. Neodeſſel mu, ale on odeſſel gemu. On ze wſſeho duchowenſtwa w Praze, ani arcibiſkupa newygjmage, ſám duchownj znamenj pleš a kolar neuſtále noſil; oděn byl tak, že wážného kněze widěti bylo. Diwadel a weřegných ſchůzek, ačkoliw trudné myſli nebyl, nemilowal. Gſa wyzwán gedenkráte, aby ſe podjwal na prowozowánj Wiléma Tella od Šillera, wida člowěka dle ſpůſobu diwadelnjho ſtwoſtně aneb lépe poſſetile uſtrogeného, genž Wiléma předſtawowal, prawil: Ten blázen má předſtawowati Wiléma, giſtě by ſe Wilém za něg ſtyděl; a odeſſel z diwadla. Do-

mácj geho nářadj bylo sprosté, když kdos na to ukazowal, odpowěděl: Chudoba cti netratj. W létě i w zimě před pátou hodinou ráno giž wstáwal a pracowal, a w dewět hodin wečer na odpočinutj ssel, po poledni po sskole na procházku sám za bránu brzy tam, brzy ginam často dosti daleko chodjwal, ssirého nebe byl milownjk, což mu také ke zdrawj sloužilo. W kostele byl pobožný, doma pilný, we sskole horliwý, wssudy wážný, mjrný a přjwětiwý. —

Dne 9. února r. 1804 byl do residencj wolen Karel Khun.

R. 1807 napadlo negstarssjmu kanownjku Werthenpreisowi, že archiw giž dáwno gest w nepořádku, že nenj ani poznamenánj listu, ani regstřjk, dle kterého by se co nalézti mohlo. Itz a Khun tu práci na se wzali, ale tehdáž nic nedělali. Bibliotéku spořádati sobě předewzali Ondrák a Dytrych. Ondrák w skutku knihy dle předmětů srownal a seznamenal; od té doby ale knihowny si žádný kanownjk ani newssimnul. R. 1808 opět nowj archiwáři byli ustanoweni Peč a Itz, a opět nic nespůsobili, ano snad ani listem nehnuli.

Toho roku umřel poslednj kanownjk wenkowský, genž měl sjdlo a hlas w kapitole, Matěg Kroilo, farář u sw. Wogtěcha. On na Wyssehradě se pohřbiti kázal. Tělo přiwezeno bylo do residence u kostela proti zbrognici, a odtud byl weden průwod.

Nowý spůsob děkany na Wyssehradě woliti a usazowati.

R. 1805 dne 10. zářj wyssllo dworské nařjzenj, genž prawidla obsahowalo, gak se preláti a opatowé woliti a ustanowowati magj. Spůsob a přjprawy gsou tyto:

1. Wečer před wolenjm postawj se klekátka do presbyterium čerweným suknem potažená, gedno na prawou a druhé na lewou stranu, tak ale, aby komisaři gak králowsstj tak arcibiskupsstj obličegem ne proti welkému oltáři, ale proti sobě klečeli neb hleděli. Za klekátka se postawj sesle welké. Mimo ta giná dwě klekátka z každé strany w presbyterium gedno před welkým oltářem k němu

obrácena a za každým dwě malé sesle. Na prwnjch sedj komisaři králowsstj a arcibiskupsstj, na těchto sekretáři a kancelářsstj.

2. Na den wolenj ráno w určitý čas se údowé kapitolnj sejdou w kanownické residenci naproti zbrojnici, očekáwajice w rochetách a kápjch komisaře.

3. Při přjezdu komisarů arcibiskupských i králowských se welkými zwony zwonj. — Arcibiskupské komisary několik kanownjků u dwěřj residence přiwjtá a uwede je do pokoje zwlásstě pro ně určeného.

4. Komisary králowské přiwjtajj wssickni kanownjci u dwěřj residence, práwnj na práhu stoje, podá komisarům klječe na střjbrném tácu, jestli jaký, a uwedou se do pokoje zwlásstě opět pro ně určeného. Tu sem přijdou po opowědi komisaři arcibiskupsstj a wjtajj králowské, odejdou do swého pokoje, a očekáwajj nawsstjwenj králowských komisarů. Zatjm se srowná procesj: dwě korouhwe, za nimi arcibiskupský křjž, kterýž duchownj w dalmatice mezi dwěma akolyty s rozswjcenými swjcemi nese, pak akolyté w superpelicjch, jahen a podjahen w dalmatikách a w pluviálu ceremonář wede procesj. Ti wyjdou, na zwony se zwonj, kanownjci w kápjch dle řádu swého po dwou, za nimi komisaři arcibiskupsstj, pak jdou rychtáři a konsselé, pak úřednjk se swým lidem, práwnj, a konečně králowsstj komisaři. W tom pořádku se jde do kostela.

5. Na prahu kostela podá ceremonář probosstowi, nenj-li ho tuto, starssjmu kanownjku kropáček, který se podá králowským, pak arcibiskupským komisarům. Při wkročenj komisarů do kostela bubny a trouby zawznějj a pak na warhany se preludujе. Kanownjci odstoupj do presbyterium, a prostřed nich jdou komisaři na swá mjsta, a teprw kanownjci jdou do swých stall, leč ten, jenž má mssi čjsti.

6. Ten odejde do sakristie, oblékne se, s assistenty jde k welkému oltáři, a spjwá: Veni sancte Spiritus, řjká modlitbu, a pak se počne msse sw. o Duchu sw. Po evangelium podá se kniha králowským i arcibiskupským komisarům, když celebrant kouřen byl, byli i komisaři, poljbenj pokoje dalo se též napřed králowským, pak arcibiskupským komisarům.

7. Po mssi sw. s procesjm w tom pořádku, jak se do kostela sslo, jde se opět naspátek do residence, králowsstj komisaři se

uwedou dó swého pokoge a rychtáři i ostatnj zůstanou dole. Kanownjci s arcibiskupskými komisary od oltáře se uchýlili do sakristie, genž za Conclave slaužj. Tu se usadj na swá mjsta, a wolba se počne. Tři skrutatoři se ustanowj.

8. Zatjm se připrawj u oltáře gesstě gedno klekátko pro nowě woleného děkana.

9. Skrutatoři widouce, že zwolenj se stalo, w procesj ale sami gen gdou k residenci oznámiti komisarům králowským, že giž zwolen gest prelát; má-li se wolenj prohlásiti a chtěgi-li při prohlássenj přjtomni býti. Když přjtomni býti chtěgj, nawrátj se skrutatoři s procesjm do sakristie, a celá kapitola gde opět w procesj až do residence pro komisaře králowské, uwedou se do sakristie a prohlásj se tu, kdo gest zwolen.

10. W sakristii kanownjci se obleknou w pluviály a wezmou infule na hlawy; komisař arcibiskupský též i nowě zwolený děkan. Akolyta geden nese pedum probosstské, když probosst tu nenj, a druhý nese pedum kapitolnj, a gde se k welkému oltáři, komisaři gdou na swá mjsta, děkana uwedou k geho klekátku a starssj komisař arcibiskupský posadj se na židli uprostřed oltáře; kanownjk každý wegde zatjm do swého stallum.

11. Nowě wolený děkan učinj wyznánj wjry, složj přjsahu před komisařem arcibiskupským a pak se počne installace.

12. Po installaci gest: Tě Boha chwáljme. Wsse duchowenstwo i s arcibiskupskými komisaři gdou do sakristie, oděw messnj složj, a kanownjci domácj obléknou opět rochety a kápi, a komisaři wssickni se uwedou opět do residence, a tu starssj komisař králowský usazuge we pozemnj statky a práwa děkana woleného. — Pak gest tabule. — O wssem tom, co duchownjho gest, pjsař arcibiskupský protokol pjsse. Při installaci nenj třeba, aby komisař infuli na hlawu sázel, proto že wolený gako kanownjk giž infulowán gest, a co se pedum týče, toho se uchopj sám, když mu stallum děkanské wykázáno, neb akolyta s pedum u stallum stogj; toliko prsten na prst mu dá, na důkaz nowého a užssjho spogenj s kostelem a kapitolou, a křjž pontifikálnj na důkaz práwomocenstwj ředitelského w kostele a w kapitole. Při tom wssem kanownjci we sstallách infule

na hlawě magj, a děkan wegda do ſſtallum, káže akolytowi, aby mu infuli na hlawu dal a do ruky pedum. — Uſazenj we zbožj ſwětſké. Děkan ſložj přjſahu ode dwora předepſanou, podpjſſe popſánj wſſeho gměnj a práw kapitolnjch, úřednjk, práwnj, obecnj ſtarſſj, rychtáři podagj prawou ruku a poljbj prawou ruku děkanowi. Pro králowſké komiſaře muſj býti kočár ſe ſſeſti, pro arcibiſkupſké ſe čtyrmi koňmi. — R. 1850 při wolenj děkana nebylo wjce komiſařů králowſkých; bez nich wſſe, co k wolenj patřj, konáno bylo.

Obraz kapitoly od r. 1815.

Gako duha ſkwoucj mezi mlhami, gako wſſtjpenj cedrowé na hoře Libánu, tak ſtál wýbor mužů toho čaſu na Wyſſehradě. Karel Rudolf, z Božj a apoſſtolſké ſtolice miloſti biſkup Churſký a ſw. Hawelſký, ſw. řjmſké řjſſe knjže, Pán na Fürſtenbergu a Fürſten-Au, hrabě z Buol-Sauenſſteinu byl proboſſtem. — Děkanem byl Jáchim Preis z Werthenpreiſů, gjmž ſe ſtal po ſmrti Marſſálka děkana dne 11. ledna 1808, gſa negſtarſſjm kanownjkem ſjdelnjm a farářem. (Rodina ta byla do ſtawu panſkého powýſſena r. 1672). Sjdelnj kanownjci byli: Antonjn Peč, kuſtos a farář; Frantiſſek Oudrák, ſcholaſtik; Prokop Jtz, Jozef Dytrych, ſwátečnj kazatel a profeſſor cjrkewnj hiſtorie na wyſokých ſſkolách Pražſkých; Karel Khun, kazatel nedělnj, a ſpowědlnjk řeholnjch panen u ſw. Alžběty; Tomáš Weininger, kazatel rannj. — Wenkowſſtj kanownjci byli: Jgnác Stegſkal, děkan Německo-Brodſký; Jozef Wondrák, farář Chraſtawſký; Jan Bohdanecký, farář Řečický; Frantiſſek Beránek, děkan Mlado-Boleſlawſký; Jan Berka, děkan Chlumecký a Frantiſſek Krabat, farář u ſw. Gindřicha w Praze, doktor bohoſlowj. Žádný z nich ani malého ducha ani poſtawy malé nebyl, tak že kandidáté o uprázdněná mjſta na Wyſſehradě ſe ucházegjcj, gſouce malé poſtawy, doſlýchali, že malé poſtawy na hrad patřj, na Wyſſehradě ale gak wnitř tak i zewnitř zroſtlj býti magj; to arci gen známý známému powjdáwal, a wſſak prawda to byla. Rozkoſſné zágiſté a k po-

božnosti powzbuzugicj podjwánj to bylo, když na hod Božj a slawnosti w duchownjm rouchu w infulých po dwou k oltáři kráčeli, u oltáře na dwě strany se postawili a gak do stolic wywýssených zasedali, aby po celém kostele widjni byli, wssickni gsauce mužowé poctiwostj a wážnostj se skwoucj, někteřj z nich ssedinami a wěkem kmetowským ozdobeni, několik gich i kněžské druhotiny bylo slawilo; když oni na kolena padali a hlawy swé před negswětěgssj swátostj oltářnj pobožně skláněli, měl lid obecný starce před očima, kteřj dle zgewenj sw. Jana před beránkem na kolena padagj a gemu se klanj; ať kterýkoli z nich k oltáři, na kazatelnu neb do spowědnice wstupowal, celá geho bytost, každé geho hnutj wážnost a nábožnost progewowalo. Negen we swátek ale i we wssednj den, zwlásstě když sskolnj djtky k spowědi přicházely, dwa i tři do spowědnice sedáwali, aby tak faráři a geho pomocnjkům poněkud přispěli a djtky aby pohodlněgi pobožnost wykonati mohly. Gakkoli by byl geden neb druhý některé náklonnosti swé rád pohowil, přece když o čest a dobré kapitoly sslo, wssickni se tak zapřeli, že pro swé pohodlj nikdy kapitolnjho prospěchu nezanedbali, aniž kapitola tomu připustila, aby společné dobré trpělo.

Nesnáze tehdegssjch těžkých časů w tichosti a trpěliwosti nesli a w nouzi gsauce postaweni, geden druhému podlé možnosti nápomocen býti se snažil, wssickni dům swůg dobře sprawowali, že ani přjčiny k zlému posuzowánj nedali. Pokogni, úslupni a dobrotiwi byli, nikdy se neswářili; wzniklo-li mezi nimi něgaké nedorozuměnj, wždy mezi sebou se urownali, nikdy geden druhého netupil, nehaněl aniž u úřadu snižowal, aby tak na wrchu měl.

Slabosti swé wespolek laskawě snássceli, a pakli se geden nad druhým horssil, bylo to z lásky a k geho naprawenj, a prawdu sobě do očj mluwjce w srdci úctiwost k sobě zachowáwali. Gako w duze sedmero barew rozeznáwáme, tak každý ze sjdelnjch oudů tehdegssj kapitoly zwlásstnj něgakou dobrou wlastnostj nad ostatnj wynikal. Werthenpreis děkan, ctitel domu, přál swým i giným, ačkoli sám welmi málo užil. Peč, bývalý pěstoun w panském domě, spůsobnostj mrawů w obcowánj, sladkou a uhlazenou řečj srdce dogjmati uměl. Ondrák, obraz horliwé pobožnosti, doma spis sw. Otce na stole wždy otewřen mjwal, tagemstwj Božj

rozgjmal, a častokrát za den před obrazem Rodičky Božj klekáwal, wroucně se modle. On nedlouho před swou smrtj powjdal, že co knězem gest, ani gednoho dne hodinky se modliti nezameskal, pokud se pamatuge, že Laudes gedenkráte, gsa gesstě wenku na faře, wynechal. Zwěděw gedenkráte, že wikáři mezi sebou nedorozuměnj magj, sepiatýma rukama ge prosil, aby se smjřili, ačkoliw nedorozuměnj práwě tak důležito nebylo. J ß srdce byl upřjmného, co na srdci, to na gazyku. Dytrych mysli wznessené, ani sám bezpráwj nikomu neučinil, aniž připustil, aby se ginému, třeba i geho nepřjteli bezpráwj činilo, wždy křiwdu trpjcjho se ugjmal. Khun wzor pracowitosti neunawené a pln horliwosti, aby wždy něco prospěssného činil, co si před se wzal, od toho nepustil. O něm se powjdalo: Centies a cancellis repulsus, centies redit. — Weininğer hospodář dokonalý, stálý až neustupný horlitel pro práwo a sprawedlnost. Moudrost wytesala sloupůw sedm a wystawěla sobě dům. Aby kapitola pewný základ opět měla, aby zastaralé bezpráwj a nepořádky opět se odstranily, bylo tolik sjly duchownj, tolik učenosti a neohroženosti, tolik-zapřenj sebe samého newyhnutelná potřeba. Gen wýbor takowých mužů byl s to, aby základnj práwa kapitolnj skrze dwě stě let zanedbaná kapitole opět wydobyl. Byla to práce nesnadná a poněkud nebezpečná; prawda wssak a práwo přece konečně swjtězily. — Chwalmež muže slawné a otce nasse w národu gegich. Wssickni tito w pokolenjch národu swého sláwy dosáhli. Těla gegich w pokogi pochowána gsou, a gméno gegich žiwo gest od národu do národu.

R. 1815 dne 2. prosince zemřel Prokop Jß a mjsto něho wolen byl Ferdinand Rieğer, adjunkt při sskolách bohosloweckých. — Děkan Wertheupreis dokonal 3. prosince r. 1817, a děkanstwj nebylo obsazeno až 6. čerwna 1820, kdež Antonjn Peč za děkana zwolen, a na uprázdněné kanownictwj dne 5. čerwence 1821 Jozef Radjmský, farář Přjbramský z Králohradeckého biskupstwj dosazen byl.

Uwedenj základnjho pořádku w užjwánj zbožj kapitolnjho.

Od roku 1806 až do roku 1826 krutá půtka o to trwala, aby wesskerým zbožjm kapitolnjm wessferá kapitola řjdila a geho užjwala, a sice tak, aby každý kanownjk stegný podjl w něm bral, děkan pak dwognásobně gako kanownjk. Časowé tehdegssj nad mjru těžcj byli, draho nesmjrné, a papjrowé penjze ceny neměly. Nouze wznikla mezi kanownjky, kdežto děkan měl wsseho hognost. Khun a Weininger byli w kapitole, kteřjžto seznawsse práwa kapitolnj a kde by pomoci hledati měli, ze wssj mysli i ze wssj sjly swé w kapitole o to zasazowati se počali, aby kapitola w práwo se usadila. Kapitola dosáhla z nábožného základu ročně na 5 kanownjků 1000 zl., r. 1811 ale ten přjdawek stratila, a finančnjm listem toho roku kanownjci wůbec swých úroků a důchodů celou polowičku stratili, poněwadž kapitály, z kterých prebendy brali, u stawů složeny byly, a stawowské gistiny wssecky na polowičku úroků spadly. To kanownjky přimělo, aby k swému práwu se hlásili. Z počátku nebyla si kapitola swého práwa powědoma, nedostáwalo se gi také prawého ducha ku pomoci; páni kanownjci nechtěli se w to wkládati, každý sobě naděgi dělage, že děkanem bude, a tak se spěčowal, aby snad sám sobě gámy nekopal; až Khun a Weininger wystoupili a na zisstnou takowou choutku sami ohled neberouce i w ostatnjch poněkud gi potlačili. Po smrti Marssálka děkana usnesla se kapitola, aby kanownjkům spomoženo bylo, že kterýkoli budoucně za děkana zwolen bude, postoupj kapitole dwůr w Kosoři, tak nazwaný Wyssehradský; druhý totiž dwůr od Lilienthala kapitole a kostelu darowaný gmenowal se Wisingrowský. Werthenpreis byl zwolen, a spěčowal se dwůr postoupiti, wymlouwage se, že při wolenj neobyčegné wydánj měl. Někteřj kanownjci děkanu přáli, a měli za to, aby wssech statků a dworů se wssjm přjslussenstwjm po několik let gesstě užjwal, až by se zotawil, oni že chtěgi bjdu trpěti a s tjm, co úroků z kapitálu až posud gim wyměřených wyplýwá, se spokogiti. Děkan pak wygádřil se, že ničeho nepostoupj. Kapitola dne 2. února 1810 žádost na cjsaře wznesla a s důwody i základnjmi

listinami dostatečně gi opatřila. Děkan dostal nařjzenj, aby se o této žádosti wygádřil. Po mnohém sem a tam dopisowánj a wygednáwánj zaslal konečně děkan zprávu swou zemskému řjzenj, w njž zcela nic nowého nepowěděl, než co kanownjci gjž dáwno wywrátili. Zemské řjzenj poslalo wssecko ke dworu, a dwůr z toho wida, že w dobrotě srownati se nechtj, odkázal wsse na práwnj cestu. Tak tomu bylo w červenci r. 1815.

Až dosawád byl Khun sám adwokátem. Aby u zemského práwa swou při bez překážky wésti mohli, přigali kanownjci práwnjka Jozefa Zahořanského z Worljka; děkan pak měl Eberta; ti byli splnomocněni, aby každý swou stranu zastupowal. Celých ssest měsjců tito páni advokáti o tom gednali, gak by se ugistili, kdo bude útraty té rozepře platiti. Oni znali čeho ge negwjce třeba. Mezi tjm wssak se také snažili, aby obě strany smjřili, což se gim po čase také possťěstilo. Dne 15. února 1816 byl Kosořský dwůr od úřednjka kanownjkům odewzdán se wssjm co k němu patřilo. Kanownjci magjce nynj oba dwory w Kosoři, pod správu úřednjka Chotečského ge odewzali, poněwadž w sousedstwu gest, a zemské řjzenj to postoupenj dne 17. dubna 1816 potwrdilo. Tjm spůsobem byl pokog zgednán na ten čas, co děkan žiw bude. Páni kanownjci wssak si tjm málo pomohli. Postoupený dwůr Kosořský w tak bjdném stawu byl, že chtjce ho poněkud užiti, důchody z Wisinğrowského dworu do něho dáti musili. Při tom ğubernium se tázalo, gak to bude s interkalárem, chtělo geg totiž po smrti děkana k nábožnému základu zjstati. Kapitola podala správu, že užjwánj interkaláru základ swůg má w práwu, že kapitola zbožj společně užjwati má, kteréžto práwo dostatečnými důwody bylo prokázáno, a že úmluwa o postoupenj dwora Kosořského w práwu tom nic neměnj. Tuto úmluwu se wssemi přjslussnými spisy zemské řjzenj ke dworu zaslalo s tjm doloženjm, aby to bylo na wssecky časy potwrzeno. Na to přissla odpowěd z Wjdně ode dne 5. srpna 1817, že gest dobře; potwrzenj té úmluwy na wssecky časy že se státi nemůže, poněwadž kanownjci i děkan gen do smrti děkana gi učinili; to že by bylo na ugmu práwa kapitolnjho a cos nowého w nadánj kostela a kapitoly Wyssehradské. Při tom bylo ode dwora ustanoweno, aby se počkalo, až děkan umře, a pak

aby se o konečném wyřjzenj té wěci moudře gednalo. — Děkan 3. prosince r. 1817 zemřel. Kapitola dočkawšši 6 neděl práwnj lhůty, ouřednjky wšsecky wypowěděla, giné a ginak ustanowila a w úplné práwo swé se uwázala, s tjm úmyslem, nikdy wjce nepřipustiti, aby děkan wšsech pozemských statků sám gen užjwal. Ti, genž si na děkanstwj čáku dělali, newěřili tomu, že by se to stalo. Kapitola žádala žádost u zemského řjzenj, aby se nynj stalo, co dwůr 5. srpna 1817 nařjdil. Žádost tu konsistoř zadržela, a sama na ni odpowěď dala, že knjže arcibiskup nepřipustj, aby děkan něgaké skrácenj we swých důchodech trpěl. Aby se něgaké porownánj státi mohlo, že musj kapitola důchody děkanské i kanownické wykázati, a pak se ukáže, co se dělati dá. Probošt Buol-Sauenstein tehdáž byl w Žitenicjch; dne 19. února 1818 přigel do kapitoly. Tu bylo umluweno, že ten, kdo za děkana wolen bude, Kosoř postoupj, a až děkan bude, že se to s njm w dobrotě ugedná, aby nebyla děkanu křiwda učiněna, a kanownjkům aby bylo spomoženo. Zemské řjzenj to zawrhlo, a ustanowilo snešsenj, aby kanownjci swá práwa prowedli. Dne 13. čerwna byla komis w děkanstwj. Wšsecko, cokoli kapitola přednesla a za dobré k swému uspořádánj uznáwala, bylo zawrženo; komisaři stáli na tom, aby kanownjci s Kosořským dworem na wždycky se spokogili. Kapitola sice protokol podepsala, awšsak wšsecka práwa sobě wyhradiwšsi, na budoucj rozsudek se odwoláwala. Zemské řjzenj spisy i důwody, které poslednj komise zawrhla, rozwážiwšsi, kapitole opět nařjdilo, aby důkazy a pogednánj předešslé předložila, což se 25. ledna 1820 také stalo. Bylo tu co dělati, aby děkan wolen byl.

Dne 15. února 1820 nařjdil dwůr, aby kapitola bez odkladu děkana wolila, a nowě wolený děkan ať se upjsse, že chce býti z ohledu důchodů swých spokogen s tjm, co dwůr usoudj. Dne 23. kwětna w kapitole gednomyslně se uzawřelo, že i po wolenj děkana přjgmy ginak se děliti nebudou, než že děkan dwakrát tolik dostane co kanownjk. Dne 6. čerwna byl wolen za děkana Antonjn Peč, negstaršsj kanownjk. Také on slowo nedržel, chtěge mjti wšsecky statky, gako předkowé geho.

Po dosazenj Peče na děkanstwj bylo zemské řjzenj toho zdánj, aby se kanownjci spokogili s Kosořem. Kanownjci gedno-

myslně k samému cjsaři žádost zadali, aby ge při tom zanechal, co w kapitole 13. kwětna 1820 společně umluwili a opis protokolu přiložili. Dwůr žádal počet důchodů dworu Kosořského a ostatnjch důchodů kanownických. Kapitola podala žádané účty od r. 1820; poněwadž se děkanu Pečowi nelјbily, zhotowil on účet giný od roku 1815, každý sám pro sebe. Dne 22. ledna 1821 k zemskému řjzenj se to zaneslo. Dne 31. ledna byl děkan Peč ode dwora potwrzen. Na swé dotazowánj, zdali úmluwu kapitolnj od roku 1820 gesstě držeti má gako děkan po dosazenj i potwrzenj swém, dostal od zemského řjzenj odpowěď, že: Ano. Po mnohých kapitole učiněných těžkostech zemřel děkan Antonjn Peč dne 9. února roku 1823.

Rozsudek dworský o pojjmánj důchodů kapitolnjch.

Dne 19. dubna r. 1826 bylo rozhodnuto, dne 25. dubna t. r. pod č. 11749 dekretowáno we Wjdni a w Praze dnem 16. kwětna t. r. pod čjslem 25320 Wyssehradské kapitole oznámeno takto:

Rozdělenj wesskerých kapitolnjch důchodů má se státi tjm spůsobem, aby po srážce wsseho wydánj, které děkan při wolenj a installaci dle swé hodnosti má, a které geho hodnost žádá, gako: taxy, koně, kočár, kočj, co zbude každému kanownjku po stegném djlu, a děkanu aby dwa takowé djly připadly, to z těchto přjčin: Nadánj swědčj wssady kapitole s děkanem, nikdy děkanu samému, a při tom potud zůstane, pokud z desk zemských kapitola nebude wymazána a děkan do nich zapsán, oč se tak snadno nikdo nepokusj. — S počátku byli samj sjdelnj kanownici; počet gich nebyl určen — až r. 1628 legát wyřknul, aby dle giných kapitol 12 sjdelnjch kanownjků usaditi se hledělo. Za dlouhý čas byl gen děkan, kanownjk, farář a wikář — když důchodů přibýwalo, wzrostl počet sjdelnjch až na 6 kanownjků, — wesskeré nařjzenj mluwj o simple a duple, r. 1628 gest to i čjslem určeno: simpla 500 zl., dupla 1000 zl. — Spolu byly spisy od r. 1810, 1818, 1820 a

1821 kapitole nawrácený. — Byli tehdáž w kapitole mužowé, genž po děkanstwj toužili, a u zemského řjzenj ostré nařjzenj wymohli, aby kapitola beze wssech průtahů a odkladů k wolenj děkana se připrawila.

Po dotčeném rozsudku, genž se w práwnjm ústawu kapitolnjm zakládal, zdálo se, že w kapitole pořádek a pokog zgednán bude. Wssecko se ale dálo na opak, neboť od roku 1826 až do r. 1843 kapitola celá, gako kapitola i údowé kapitoly w mnohých nesnázjch a těžkostech se nacházeli.

Peč děkan a kanownjci Dytrych a Ondrák zemřeli; na mjsto nich přissli do kapitoly Wáclaw Hágek, rodič Králowéhradecký, farář Nebowidský a Jozef Rauch, farář w Čisté; na den negsw. Trogice r. 1824 byli installowáni.

R. 1825 zemřel Jozef Radjmský. Tadeáš Željzko, děkan we Wostci w Hradeckém biskupstwj a čestný kanownjk Králowé-Hradecký, přjbuzný Rauchůw, byl od mladssjch kanownjků Wyssehradský wyzwán, aby na Wyssehrad žádal, že bude děkanem. To pohnulo Željzkem, že o kanownictwj na Wyssehradě žádal, a také r. 1825 za sjdelnjho kanownjka zwolen byl. Jozef Rauch wolen na hrad Pražský za kanownjka, a tu mocně o to bylo usilowáno, aby děkanstwj na Wyssehradě se obsadilo. Po krátkém čase diwnou cestou se stalo, že přisslo ode dwora nařjzenj, aby byl děkan wolen. Aby kapitola s wolenjm neproblémowala, byla od knjžete pána arcibiskupa komise ustanowena, která na Wyssebrad přigela a kanownjkům ku podpisu list předložila toho obsahu: Že shromážděnj kanownjci Wyssehradsstj při wolenj děkana Wyssehradského pro tenkráte swé hlasy skládagj na pana probossta swého Karla hraběte Buol-Šauenssteina, knjžete a biskupa w Churu we Šwýcařjch, aby on gednoho ze sjdelnjch kanownjků Wyssehradských za děkana zwolil. Kanownjk Khun panu probosstowi správu dal, co se děge a gak wěci se magj. Pan probosst ale zwolil za děkana Tadeásse Željzko r. 1827, genž 30. čerwence 1829 w 70. roku swého wěku skonaw, spůsobiw mnoho nesnázj kapitole. Na uprázdněné mjsto wolen byl za kanownjka Frantissek Dřewěný, farář Loukowský, z bi-

ſtupſtwj Litoměřického. Kapitola ſeſtáwala z těchto oudů: Khun Karel, senior a farář, Tomáš Weininger, Ferdinand Rieger, Wáclaw Hágek, Frantiſſek Dřewěný, kanownjci.

Záſluhy Karla Khuna.

Karel Khun narodil ſe w Praze dne 2. čerwna 1736 z rodičů ſtawu panſkého. Tu na učenj dán byl, w němž s pilnoſtj ſetrwal až do r. 1751, kdež 28. řjgna do towaryšſtwa Jezjſſowa wſtoupil. W Olomouci ſe učil libomudrctwj, matematice a etice, w Praze opět bohoſlowj a cjrkewnjmu práwu. R. 1758 byl učitelem latiny w Klatowech, r. 1759 w Hradiſſti na Morawě; r. 1760 w Gindřichowě Hradci. Dne 20. zářj r. 1763 byl na kněžſtwj ſwěcen a kazatelem, až r. 1765 do terciorata do Telče odeſlán byl. Na to byl kazatelem nedělnjm w Kutné Hoře, potom ſwátečnjm w Praze na Starém Měſtě, a r. 1769 teprw řeholnj ſlib učinil w 33. roku wěku ſwého, byl kazatelem w Praze až do wyzdwiženj řehole, kázal w čeſké i německé řeči po přjležitoſti třikráte za týden. Dne 6. proſince 1776 ſtal ſe magiſtrem filoſofie a na to bakalářem bohoſlowj; r. 1777 weřegným papežſkým notářem. Při tom ſpiſowánjm knih ſe zabawowal. R. 1769 prwnj ſpis w čeſké řeči wydal. Po wyzdwiženj towaryšſtwa Jezjſſowa podrobil ſe předepſanému zkoumánj pro úřad paſtýřſký, a dne 10. liſtopadu 1784 byl za kanownjka wenkowſkého na Wyſſehradě wolen a inſtallowán, po čtyrech letech w 68. roce wěku ſwého do reſidence uweden a tu opět 22 let kázal; tedy 62 let byl kaztelem; r. 1812 ſlawil ſwé kněžſké druhotiny. W 90. roce wěku ſwého prawil, že na ſobě poznáwá ſlaboſt. Tu geſſtě wſſichni geho ſmyſlowé byſtřj byli; w 70. roce geſſtě mu zub narostl, genž ſe mu byl wydrolil. Nebyl koſtnatého, ſpiſſe ſſwihlého těla, wytáhlé poſtawy, přjgemné a wljdné twáře, mjrné powahy wůbec, ſrdce dobrého, ku pomáhánj wždy nakloněného. Pilnoſt, pracowitoſt a ſtáloſt geho w práci byla neunawitelna. We dne i w noci přemýſſlel o tom, čjm ſe zabawowal, mage křeſadlo u

lože swého, rozžal swětlo nočnjho času, kdykoli dobrá nětaká myšlenka mu připadla a hned gi poznamenal. Neustále doma trwal, pakli ho powinnost křesťanská aneb úřad newolal. Střjdmý w požjwánj pokrmu i nápoge, welmi pořádný, milownjk čistoty, neowssednj učenec, a gakkoliw znamenité gměnj měl, přece žádné nádhernosti u něho nebylo, ani w oděwu, ani w nábytku, ani w čeledi, aniž gaké pýchy w geho řeči a gednánj. W soužení a pronásledowánj byl co mučedlnjk trpěliwý, k swým negouhlawněgssjm nepřátelům wljdný, dobrotiwý, newyšlo z geho úst ani gedinké urážliwé neb hanliwé slowo. S neobyčegnou swědomitostj wssecky řády, nařjzenj a způsoby cjrkewnj zachowáwal; on gsa muž 91letý, senior kapitoly Wyssehradské, kněz jubilowaný, papežský notář, se wssj ponjženostj ruku poljbil panu Pjštěkowi, swětjcjmu biskupu, a tázán gsa, proč tak učinil, prawil: Wždyť pak biskupu slussj ruku poljbiti. Když přissel bohoslowec na kněžstwo wyswěcený, žádage Khuna, aby při primici kázati ráčil, a z úctiwosti i wděčnosti ruku mu poljbiti chtěl, nepřipustil tomu Khun, řjkáwage: Neslussj, aby kněz kněži ruku ljbal. Nábožnost geho wjce než kdo giný seznati měl gsem přjležitost, gsa w pozděgssjch letech geho zpowědlnjkem. Hluboce byl každý dogat, kdokoli widěl, gak nábožný kmet na zem klekal, aby pobožnost wykonáwal. Že milosrdný a sstědrý byl, každý okusil, kdokoli něco od něho žádal; nikdo nikoho neoslyssel. Swé gměnj takto uložil: Gsa we Wodolce farářem, kostel i sskolu wssjm potřebným zaopatřil; hodiny na kostelnj wěž zhotowiti dal, a při odchodu swém 2000 zl. kostelu a na chudé odkázal. 4150 zl. gsa kanownjkem Wyssehradským chudému ústawu Pražskému odewzdal; když ale Wyssehradsstj chudj od Pražských odděleni byli, nadánj toto naspět žádal, gehož polowice také pro Wyssehradské chudé se wymohla. 700 zl. dal do sspitálu sw. Bartoloměge, aby tam přigaty byly 3 osoby, genž u kanownjků Wyssehradských sloužily, a po smrti gegich pro swůg wěk žiwiti se nemohouce, nouzi by byly trpěti musely. O kostel a sakristii měl Khun wždy zwláſſtnj péči, aby se wsse w dobrém stawu nacházelo. Gsa starssjm kanownjkem a farářem, počal co možného bylo sprawowat. Pro kostel dal následugjcj wěci z mědi způsobiti a dobře pozlatiti: Monstrancj ku každodennj potřebě, melchisedech gest wykládán dobrými

kameny; ciborium býwalé staré dal pozlatit, a zlatem krumplowaný plášstjk přidělati; missu s koflíkem k pontifikálijm, 2 talijře a konwičky; krásný kříž do tabernakulum na welký oltář; tři kaditelnice dal platowati, geden kalich pozlatiti, a geho dolegšsj djl znowa mistrně z mědi udělati. P. Jozef Dewoty, kanownjk wenkowský, obětowal kostelu kalich, gehož swrchek měděný a spodek střjbrný welmi uměle byl zhotowen; Khun měl wlastnj kalich, gehož swrchek střjbrný byl a spodek měděný, darowal tedy kalich ten také kostelu a djly střjbrné k sobě a měděné opět k sobě srownati a pozlatit dal; — čtyry swjcny cegnowé prostřednj — čtweré konwičky s cjnowými talijři a 6 zwonečků koupil; — pacifikál dal platowat a kde třeba bylo pozlatit; misály dal nowě wázat — staré breviáře odstranil a dobré nowé zaopatřil. — Pro kostelnjky a ministranty nowé červené kabáty a komže zřjdil a staré opravil. Rochet, alb, humerálů, korporálů a ručnjků ku každodennj potřebě opatřil, co gich třeba bylo. Wšsecky oltáře dostaly potřebné ubrusy, swrchnj tenčj, spodnj tlustšsj, a kartounowé prostěradla, — několik párů polšstářů. — Aparát bjlý krásný ležel mnohá leta, nemage port; Khun zlaté dobré porty koupil; druhý pomerančowé barwy také až na porty zřjzen byl; Ludmila Nigrinowá, měšstanka Wyšsehradská, dala co pomerančowé barwy, a Barbora Pstrosowá, měšstanka Pražská co bjlé barwy na ornátě a dalmatikách gest; Khun koupil porty a co ostatnjho třeba bylo, a zřjdil také pluviál k tomu, užiw s gednoho starého kostelnjho co se užiti dalo. Aby kůr u welkého oltáře celý červeným damašskem potažen byl, koupil co třeba bylo a nowý baldachýn k oltáři M. P. w šsancjch se zlatými portami zřjdil. K tomu oltáři koupil střjbrný kříž a ku střjbrnému taberuaculum přidělati geg dal. Oltář sw. Martina, genž před lety z kaple sw. Martina do kaple sw. Anny neb nynj M. P. přeneššen byl a tu stál, obnowiti a do kostela k pilijři postawiti kázal, a k němu druhý oltář sw. Anny podobný k druhému pilijři znowa postawiti dal, a toliko obrazu sw. Anny, který giž w kostele byl, k tomu použil. Warhany a positiv oprawiti a naladiti dal. Na to z kostelnj kasy 1500 zl. přigal, sám pak ze swého 5140 zl. w. č. přidal. Aby kanownjci nepotřebowali ze swého residence oprawowati, a když by třeba bylo z nowa stawěti,

položil 6500 zl. na základ důchodů k stawenj residencj, podržel si wssak až do smrti swé úroky. 3 farnjch swých důchodů mezi kanownjky ročně rozdělil k 1000 zl. Bylo-li do hospodářstwj peněz třeba, Khun pomohl a půgčil, na zaplacenj se neptage, gednou 500 zl., gednou 300 zl., a tak po rozličně, konečně to kapitole darowal. K nadánj pro sskolnjho pomocnjka položil 1000 zl., 100 zl. na zaopatřenj knih dětem sskolnjm. Sbjrku knih swých počtem djlů sice newelikou, ale co do obsahu wýbornou, w které kněz w gakékoli důležitosti bohoslowecké rady dohledati se může, kapitole darowal čili odkázal; wsse, co doma potřebowal k slouženj msse sw., 3 krásné ornáty se wssjm přináležegjcjm, kalich, misál, konwičky atd. kostelu darowal, a aby kostel a kapitola daně dědické platiti nemusela, 100 zl. na to ustanowil. Poslednj léta dal se do spořádánj listownj kapitolnj; s newyslowitelnou pilnostj sepsal 24 ssuplj listů, registřjk podlé let a gmen na každé ssuple a pak obecný registřjk na wssech 24 ssuplj. Genom ten, kdo cosi podobného byl giž podnikl a tjm se objral, wj, gaká to práce. Poslednj léta swá neustále gesstě pracowal na kázanjch swátečnjch. Znamenitý počet wýborných a užitečných spisů w německé i české řeči wydal, a sice:

1. Spasitelná spráwa a naučenj, kterak křestan katolický u prostřed wezdegssjch starostj Bohu slaužiti může. W Praze 1769.

2. Freundschaftliche und richtige Erklärung der kathol. Religionsgründe wider die unrichtigen Erklärungen der Protestanten in Antwort auf das Sendschreiben an einen in römisch-katholischen Landen sich aufhaltenden Freund. Prag 1774. 8°.

3. Christlicher Unterricht von dem Stande und Sakramente der Ehe, wie auch von tugendsamer und gottesfürchtiger Erziehung der Kinder. 1775. 8°.

4. Kurzer Begriff der christl. Vollkommenheit. 1770, 1773, 1775; sammt einer Abhandlung über die drei göttlichen Tugenden. 1804.

5. Krátký wýtah křestanské dokonalosti; také w němčině 1771, 1776, 1804.

6. Mrawná a spasitelná kázanj na evangelie nedělnj na celý rok. 5 djlů. 1776. 8°.

7. Kázanj Jgnáce Wagnera zčeſſtěné. 1785. 8°.

8. Die Menschenliebe, das Lieblingswort der jetzigen Zeiten. 1790. 1828.

9. System der christlichen Religion in einer Uibersicht vorgestellt. 1801.

10. Prawý základ a podstatný pořádek křesťanského katolického náboženstwj. 1802.

11. Katechismus für Braut- und Eheleute, den Seelsorgern zum Unterricht ihrer Pfarrkinder gewidmet, 1796; též w čeſſtině, 1802.

12. Biblická konkordancj.

Rukopisy po sobě zanechal:

1. Swátečnj kázanj na hody Ježiſſe Krista. 2 ročnj běhy.
2. Swátečnj kázanj na dni Marie Panny a giných Swatých.
3. Swátečnj kázanj na dni Swatých.
4. Rozličná kázanj.
5. Erklärung der wahren und scheinbaren Mißbräuche unter den römisch-katholischen Gläubigen, in alphabetischer Ordnung. — Kam se tyto rukopisy po geho smrti dostaly, známo mi nenj. On byl po mnohá leta zpowědlnjkem u Urſſuljnek a Alžbětjnek w Praze. On tu gedinkou slabost do sebe měl, že nikomu nic neodepřel, a tak se stáwalo, že od zlých a bezbožných lidj často o penjze oſſizen a mimo swou wůli a swé nadánj do wſſeligakých pletek zaweden byl, z kterýchž mu mnoho těžkostj poſſlo, w čemž mu ale geho mjrnost, dobré swědomj, geho trpěliwost a ſſtěſſliwost přispjwaly. Dne 15. čerwna 1829 w Pánu zesnul w 93. roku wěku swého.

Karel Rudolf Buol-Šauenſſtein, proboſſt.

Karel Rudolf byl potomek Pawla z Buolu, muže to Swýcara w práwech zemských zběhlého a plukownjka, genž i se swými potomky nazwán byl z Ritbergů a Straßbergů, od Leopolda I. baronem učiněn a r. 1690 do cjrkwe katolické se nawrátil. Karel byl muž nábožný a učený, papeži a cjrkwi zcela odewzdaný

a biskupem w Churu od r. 1794. On sprawowal swé biskupstwj neohroženou stálostj a wěrnostj co dobrý pastýř w neghorssjch a negnebezpečněgssjch časech. On a geho bratr, c. k. zemský a konferenčnj ministr Jan Anton, byli r. 1808 hrabaty učiněni. Dědic tohoto starého sswýcarského kolena, které na třech mjstech má práwa úmluwy a obecná w Dissentu, we Fürstenau a Churwaldenu, gest syn rakauského ministra, genž za choti má kněžnu z Isenburgu. Karel Rudolf hágil swá práwa pastýřská, která měl nad znamenitým djlem země Tyrolské, kterouž mu Baworské řjzenj za ministra Montgelase roku 1809 násilně odňalo, za to byl pronásledowán, sužowán, oloupen a z biskupstwj swého wyhnán. Nemage w tom okamženj žádných důchodů, obdržel od cjsaře rakauského probošstwj Wyssehradské dne 29. března 1810 za swé zwlásstnj zásluhy o rakauské cjsařstwj. Tjm kapitole čest a potěssenj učiněno; ginak co probosst nic pamětihodného neučinil. Skonal dne 23. řjgna 1833 we sw. Hawle we Swýcařjch. Tělo geho bylo w biskupském kostele w Churu pohřbeno.

Zásluhy tehdegssjch pánů kanownjků o kostel i kapitolu.

Tomáš Weininger, rozen w Praze, od nábožných rodičů nábožně wychowán, byl negstarssj z třj bratrů, z nichž negmladssj kněz w kapucjnském řádu w mladém wěku gesstě zemřel. Druhý pak Kasspar, muž welmi učený, spisowatel w německé, české i latinské řeči, pastýř horliwý, r. 1835 gako farář w Kladně zemřel. Tomáš sstudie u Jezuitů w Praze odbyl a magistrem filosofie byl. Nemage let musel na wyswěcenj čekati a gsa tehdáž gesstě postawy maličké, málem by se mu byly pro malý geho wzrůst překážky dělaly; zjskal si wssak náklonnost tehdegssjho swětjcjho biskupa Erasma Kriegera, kanownjka Pražského a děkana Staro-Boleslawského, kterýž až do smrti dobrotiwě nakloněn mu byl. Byw na kněžstwo poswěcen, w tom čase gednjm rokem tak wzrostl, že tjm kwapným zrůstem běh krwe byl přerussen, tak že crkotem a až k umdlenj krew z nosu mu tekáwala. Přissed na kaplanstwj do hor a nemoha pro slabost namáhawou chůzi w horách wydržet, byl od swětjcjho biskupa a generálnjho wikáře do Hostomic přesazen, od-

tub do Zwoleněwsi, pak na lokálii a konečně za faráře do Libeznic se dostal. Zde s horliwostj dobrého pastýře o stádo swěřené pečowal. Hospodářstwj a hospodářského uměnj gsa milownjk, faru i přjgmy gegj zwelebil, z mjst pustých a skalnatých zahrad a sstěpnic nadělal, sskolku založil. Hrabě Nostic kostel Libeznický stawěl. Weininğer stawenj a wsse takměř sám řjdil a wedl, a chrám Páně tak skwostně a mistrně zřjzen gest, že gen we wětssjch městech takowé chrámy nalezáme. Zem po celém chrámu gest čistým bjlým a černým mramorem wydlažena, oltáře gsou mramorowé a obrazy na nich mistrowské; hodiny důkladné na wěži, wěž plechem přikryta, a toho wsseho by bez přičiněnj farářowa bylo nebýwalo. Byla tenkráte pro kostel Libeznický doba zwlássť přjhodná, že se wěci z kostelů w Praze wyzdwižených prodáwaly. Weininğer také co skwostného bylo zgednal a zaopatřil. Gsa milownjk liternjho uměnj, negwýborněgssj časopisy držel, a při swém polnjm hospodářstwj, při stawěnj kostela a při ostatnjch pastýřských zaměstknánjch pilnému čtenj wýborných knih čas wěnowal. Gaký milownjk literatury byl, ukazuge skwostná geho knihowna. Fleury, Buffon, Bisching a g. gsou spisy po 60—90 i wjce silných djlech, a ty se w nj nacházegj. Gsa milownjk sstěpařstwj a zahradnictwj, měl sbjrku owoce wsseho druhu z wosku uměle wytlačeného, kteráž za 1100 zl. prodána byla. On malé spissky ku wzdělánj lidu na swůg náklad wydáwal a mezi lid zdarma rozdáwal. Tak roku 1833 wydal zpráwu o cjrkwi Americké a o gednotě sw. Leopolda a 1000 wýtisků po celém arcibiskupstwj Pražském rozesslal, což geg 90 zl. stálo. Na Wyssehrad do residence zwolen byw, měl se do bytu, genž na spadnutj byl, stěhowati. On dal residenci č. 48 skoro celou znowa stawěti, což geg 7000 zl. stálo, a zahrádku hned u nj náležitě wysázel. To byl počátek geho na Wyssehradě. Giž od mládj byl neustupný milownjk přjsné sprawedlnosti, prawdy a pořádku; střjdmostj a mjrnostj swou nabyl stálého zdrawj, ssetrnostj značného gměnj, pastýřskou horliwostj důstogenstwj, stálostj a wytrwalostj we wssem dobrém slawné powěsti, která wssemu na cti utrhánj, wsseliké pomluwě wzdorowala. Nenj diwu, že muž takowý při swém nastoupenj do kapitoly pogednou wssecky nedostatky a zmatky přehlédl. On shledal stawenj w bjdném stawu, a pokladnice prázdné. Gaká pomoc?

Sprawugte pořádně statky, nechte wssecho zbytečného wydánj, utrhněte sobě, čeho nenj newyhnutelná potřeba, zapřete sebe samy — to byla geho rada. R. 1817 wzal na se správu dworů Kosořských. Dal 90 sáhů kamene nalámati, několik set malých i welkých kusů dřew natesati, aby z čeho bylo budoucj dwůr stawěti. Poněwadž w Kosoři půda i položenj dobré gest, založil tam zahradu několika strychů wýsewku. Správy potřebné byly předsewzaty, dobytek owčj i howězj se množil, co za brak na podzim se stržilo, za to opět čerstwého a potřebného se nakoupilo. Weiniňger na to dotjral, aby se sskolka založila; stalo se to u dwora Wyssehradského na wrchu. 8000 a wjce stromků se tu nacházelo. Zeď okolo nj byla chatrna; Weiniňger 400 zl. ze swého na ni wynaložil; on k tomu hleděl, aby i wlastnj zahradnjk do služby přigat byl, a zahrady opatrowal. Tráwa ze zahrady Botjčské se držjwe prodáwala; Weiniňger dal wjce dobytka do dwora uwésti, aby se tráwa doma spotřebowati mohla, a kde držjwe 6 neb 7 kusů kraw stáwalo, stálo 20 kusů. Weiniňgrowým tedy přičiněnjm bylo hospodářstwj zwelebeno; nebot ostatnj páni hospodářstwj nerozuměli, ale za to tu dobrou wlastnost do sebe měli, že tomu, kdo hospodařiti rozuměl, dowěřowali a gemu powolni byli. On také dnem i nocj přemýssleł, co by se ku prospěchu kapitoly dělati dalo. On dwě nowé pokladnice založil; gednu, aby měla kapitola z čeho obydlj pro swé wessteré duchowenstwo stawěti a sprawowati; druhou aby w čas nouze měla k čemu sáhnouti. Geho přičiněnjm se stalo, že kanownjci ze swé prebendy ani králowské daně platit, ani wýlohy na swé residence činiti nepotřebugj, gak to předkowé gegich činjwali. Nikdo nebyl tak málo marné cti žádostiw, gako Weiniňger; on pro pouhou marnou čest ani kroku neučinil, ani kregcaru newydal, on o žádné titule nedbal a toliko Bohu a swé powinnosti žiw gsa, ku prospěchu kapitoly a kostela celý swůg žiwot obětowal. Nehledage žádné sláwy, slawen bude od potomků a připočten negpředněgssjm zástupcům a dobrodincům weleslawného kostela a kapitoly Wyssehradské.

Wáclaw Hágek, rodič z Hradce Králowé, tam latinské sskoly odbyl, kdež za tehdegssjch časů 6, 10 a negwjce 15 žáků w gedné sskole býwalo, on geden z prwnjch byl, w Praze a w Hradci

ostatnj studie swé dokonal. Gsa na kněžstwj poswěcen, byl od biskupa swého hned na winici Páně wyslán, nebok byl tehdáž weliký nedostatek duchowenstwa w Hradeckém biskupstwj; on dostal také powolenj, že dwě mſſe swaté čjſti mohl, když we filiálnjm kostele služby Božj se wykonáwaly. Kratičký gen čas kaplanil, stal se administrátorem fary, ani to dlouho netrwalo, dostal wlastnj faru w Nebowidech, w Kutnohorském vikariátu, kdež na winici Páně pracowal, až na Wyſſehrad za kanownjka wolen byl. Mage na faře otce swého, muže welmi mjrného a dobrého, genž k hospodářstwj dohljžel, sám o to starosti mjti nepotřebowal, a nemage také k tomu náklonnosti, mnoho si toho newſſjmal, za to ale, nemage pomocnjka, kostel a ſſkolu sám pilně obstaráwal a práce pastýřské zastáwal. Gsa milownjkem mládeže, rád djtkám radosk činjwal; tak přicházely mu djtky na welký pátek, když do kostela chodjwal, s klapačkami a řechtačkami naproti; on giž napřed to wěda, ceston u pekaře hodný koš gidáſků zakoupil, a když k pekaři přiſſli, každé djtě gidáſſek dostalo. Tak o wánocjch na koledu ořechů a gablek, o welikonoci na pomláſku kolik kop čerwených wagec rozdal, a to negraděgi sám děláwal, což zagisté outlá srdce djtek mu zjſkalo. Rowněž i k owčičkám swým laskaw byl a s patronem swým dobře wycházel, rád čině, co patron žádal. Ferdinand Housa, muž dobře zasloužilý, infulowaný děkan a vikář Kutnohorský, seznaw dobrotu faráře Nebowidského, tagemnjkem vikariátnjm geg učinil, a co otec laskawý swého syna geg milowal, a Hágek wděčným se za to prokazowal. On powinnosti swé gako kanownjk pilně zastáwal, pjſemnj záležitosti kapitolnj ſſetrně do knih zapisowal, a gsa welký milownjk důwtipných nápadů, mage po chwjli, přepisowánjm a pořádánjm rozličných anekdot, pohádek a hádanek se zaměſtknáwal, gichž on měl sbjrku welmi znamenitou. Co se cti týče, býwal welmi choulostiw; dosti malé slowjčko mimo wſſe nadánj nad mjru geg hnětlo, a nechowage w srdci swém pro to žádné kyselosti, po wſſecky časy si to pamatowal. Bylk on wſſady co beránek bez winy.

František Xaverius Dřewěný, libomudrcké studie w Praze, bohoslowecké w Litoměřicjch odbyl. Osm let kaplanem w Turnowě byl a připrawowánjm tamněgſſjch synků k latinským ſſkolám to okolj sobě zawděčil. Po osmi letech do Loukowa za

faráře přissel, a opět po osmi letech na Wyssehrad za kanownjka se dostal. Děkan Želizko geg installowal a byl zwlásstnjm geho přjzniwcem. Gak obyčegně mladj gesstě lidé plni ohně i naděge tak i Dřewěný mnoho o tomto nowém swém powýssenj si předstawowal, gak si počjnati bude, a co wssecko slawného na Wyssehradě geg očekáwá. Přissed wssak a poohlednuw se, neshledal, co a gak si předstawowal; co staw kanownický na Wyssehradě od něho žádati bude, toho se nikdy nenadál. Každý den w určitý čas mssi swatou čjsti; w neděli a we swátek třeba třikráte na horu do kostela kráčeti, nechce-li celého půl dne w kostele stráwiti, každou neděli celou hodinu w tak slawném chrámu Páně kázati a častokráte před samým kázanjm spjwanou mssi swatou mjti: to prý ani kaplan wenku nečinj. Za to gest wssak kanownjk wjce, a proto powinen gest wětssj práce zastáwati; čjm důležitěgssj práce, tjm wětssj důstognost. — A k tomu ke wssemu byly přjgmy gen skrowny a to proto, že kanownjk w mjrnosti a zdrženliwosti ostatnjmu duchowenstwu přjklad dáwati má. — Tehdegssj titulárnj kanownjcí kapitole a kostelu dobročinnými se prokazowali.

Jan Nepomuk Kanĝ, rodič Chlumecký, býwalý oud towaryšstwa Ježjssowa a farář w Hljnském, darowal kapitole 5017 zl. w. č. Mjněnj geho počátečně směřowalo k zwýssenj prebend. Přjtel geho Weininĝer péči mage, aby důchody základnj k stawěnj residencj rostly, přiwedl geg wssak na tu mysslenku, aby ten kapitál k tomu cjli a konci obrátil. Což on také učinil, a za to žádného břemena kapitole neuložil.

Jozef Dewoty, farář Mikolowický, krásné welké hodiny do sákristie w kapitolnjm kostele darowal a welké potěssenj mjwá, když může ke cti a chwále kapitoly Wyssehradské přispjwati. Žiwotopis Karla Khuna do Wjdeňského časopisu (Neues Archiv für Geschichte, Literatur und Kunst) tisknouti dal. Snažj se též o wydánj spisů Khunowých, aby swětu se ukázalo, gaké muže kapitola Wyssehradská mjwala.

Wyssehrad r. 1835.

Wyssehrad hora, býwalé sjdlo knjžat a králů Českých, swatyně, kde záře učenj Kristowa pro králowstwj České, Polské a pro země Pruské wzessla a odtud po čase národy slowanské oswěcowala, nynj takměř pusta gest, proměněna we twrz pro wogsko w nebezpečném bogi. Proti Praze gest wysokou zdj 8° 2′ — proti Nuslým a Podolu 6° 4′ — a náspy obehnána; k západnj straně gest přjkrá skála a řeka Wltawa přirozenou hradbou. W těch hradbách gest 5 bassti, na každém rohu gedna. U zazděné brány nad Podolem bassta sw. Anežky, k západu nad skalou sw. Ludmily, k půlnoci ku Praze sw. Petra, na straně ku Karlowu sw. Leopolda a k Nuslým sw. Rocha. Pak gsou gesstě tak nazwané nárožnj hradby, w kterých brána Wyssehradská gest a wýpad k Podolu, a druhý do oudolj k Nuslým. W hradbách k půlnoci a k wýchodu gsou nákladné kasematy. We skále nad řekou gsou sklepy a w nich sklad ručničného prachu, siry, salitru; nad skálou rozsáhlé stawenj o gednom poschodj do 4 uhlů, w němž se wozy, káry, džjwj kolářské a giné potřebnosti dělostřelecké nacházegj. Při tom gest byt pro dohljžitele a druhý pro geho pomocnjka. Strážnice nedaleko hřbitowa a druhá u samé brány; w býwalé kapli sw. Martina gest sklad na ručničnj prach pro pěchotu Pražské posádky; to gsou gediná mjsta a stawenj wogenská. W býwalé kapli B. M. P. w hradbách nynj nágemnjci bydlj. R. 1835 od 1. dubna byl na mjsto branného dosazen dohljžitel wogenský na twrz Wyssehradskou a hradby okolo Karlowa. R. 1794 ouřad fortifikačnj se wssemi osadnjky, genž s hradbami pewnostnjmi mezugj, o meze gednal, a co gim, a co fortifikaci patřj, umluwil. Co každý měl, při tom byl ponechán. R. 1835 bylo opět takowé wyměřowánj a wymezowánj. Kapitolnj kostel 20° 2′ dlouhý počjtage od prahu welkých dweřj až ke zdi za welkým oltářem, wysoký 8° 4′, ssiroký od gedné zdi až ke druhé i s kaplemi 13° 3′. Prostředek mezi piljři gest 4° 3′ 4″ ssiroký. Klenutj po stranách tak nazwané gotické zwýssj 4° 4′, z délj od prahu dweřj kostelnjch až ku prahu sákristie 13° 4′. W prostředku kostela na každé straně 5 piljřů, tak že na přednjch

dwou presbyterium, na zadnjch dwou kůr založen a piljře zastawený gsou, tak že gen ssest gich samo o sobě kolem stogj, a zdá se, že starý kostel o gedno klenutj mezi dwěma pilјři delssj byl, a presbyterium o celou kupli wětssj. Wedlé kostela gest malý domek pro kostelnjka a okolo kostela hřbitow, na něm za kostelem zwonice, a dále w koutě umrlčj komora. Od kostela k západnj straně něco w prawo dům se zahradou, genž probosstowi patřj, a kde geho wikář také bydlj. Gedna kanownická residence o gednom poschodj; za nj sskolka, w které přes 13000 stromků wysázeno, a mnoho tisjc gaderujků na záhoukách se nacházj. Hned u sskolky gest stodola djlem pobořená a dwůr kapitolnj, naproti přes hlubokou cestu malý domek, obydlj wikáře kapitolujho wedlé býwalé kaple Mariánské. Mimo citadellu w nárožnjch hradbách ku bráně gest hospoda, Polsko nazwána, naproti stawenj mýtnj a wýsse po lewé straně domek pro stráž policegnj. Ostatek gsou pole a pastwisstě. Kdyby wůbci některému wogenskému napadlo, na Wyssehradě se usaditi a brániti, žjzeň by geg negprwé umořila; wody tu nenj, studně gen slabé pramjnky magj. Město hory Wyssehradu gest nynj pod horou k půlnočnj straně. Má 74 domů a 1100 obywatelů domácjch a přes 400 cizjch. Wssech obywatelů domácjch i cizjch měla tehdáž kapitola na swých statcjch okolo 2370. Město tehdáž kapitole poddané mělo městské práwo, gež od kapitoly ustanowený práwnjk Pečený řjdil; magistrátu město nemělo pro nedostatek obecnjch přjgmů na wýžiwu práwně zkoussenéko rady; rychtář Wáclaw Wildner, usedlý a mohowitý měsstan, obuwnjk, Němec, muž pokogný, pořádný a poctiwý; dwa policegnj komisaři Frantissek Bayer, usedlý měsstan, též mohowitý, hodinář; Wolf Augustin, hotowitel hudebnjch nástrogů, usedlý měsstan a Němec; obecnj starssj Martin Komenda, zámečnjk a Zimmermann. Knihownj Jan Kozák. Obec giných přjgmů nemá, leč nágem z několika bytů w radnjm domě a některé práwnj taxy. Obywatelé gsou takměř samj řemeslnjci. Čechů gest ssest. Gakkoli pořádkowé giž před wjce sty lety na Wyssehradě se nacházeli, u žádného se starssj památky pjsemnj nezachowalo, genž by sáhala až přes časy Karla VI. Negstarssj listina gest u nich: Generálie pro řemesla w králowstwj Českém od r. 1732. Řeznický pořádek

má 5 mistrů domácjch a 12 wenkowských; z domácjch gediný sedá na Wyšehradě. Starssj gsau Antonjn Pohan a Tomáš Zahoda, měsstan Pražský. Mistrowský kus gest: Předwede se kus howězjho a wepřowého dobytka, a mladý mistr musý od oka hádat, mnoho-li každý wážj; má uhodnaut na 5 liber. Sewcowský pořádek měl r. 1800 mistrů domácjch 42, wenkowských 160. R. 1834 domácjch 25, wenkowských 100. Přjčina toho gest, že doma chudoba se zmáhá, a wenku sſewci na Smichowě pro sebe pořádek založili a od Wyšehradského se oddělili. Za wyučenau dali 20, do učenj přigali 13. Starssj gsau Wáclaw Wildner a Jozef Suchan. Co mistrowský kus odwádj se pár ženských, pár mužských střewjců a pár bot. Truhlářský pořádek, tak nazwaný sedmeráčký, pořádek rozličných řemesel, také Reih-Zunft, k němuž gsau přiděleni: kamenjci, koželuzi, girchaři, hrnčjři, pekaři, bednáři, hřebenáři, sklenáři, saustružnjci, kožessnjci, knihaři, pokrýwači, tesaři, zednjci, dlaždiči, tkadlci, kartáři, a ti, genž hudebnj nástroge ze dřewa saustruhugj. Při tom pořádku gest wssech mistrů domácjch 44, wenkowských 60; 16 učedlnjkům se dalo za wyučenau a 35 gich do učenj přigato. Starssj gsau Jan Tichý, usedlý měsstan Wyšehradský, truhlář, a Filip Wrabec, hrnčjř, měsstan Wyšehradský. K zámečnickému pořádku gsau přiwtěleni: cjnaři, mosaznjci, cwočkáři, sſpendljkáři, hodináři, nožjři, kominjci, klempjři, sſiftaři, a ti, genž nástroge hudebnj z plechu dělagj. Mistrů domácjch gest 21, wenkowských 27. Učedlnjků přigato 10, za wyučenau dáno 4. Sarssj: Antonjn Wotápka, zámečnjk, a Jozef Hoch, nožjř. — Kregčj byli až do 1755 s truhláři spogeni, potom wssak cech pro sebe působili, 18 bylo mistrů domácjch a 101 wenkowských; učedlnjků přigato 34, a za wyučenau dostalo 8. Starssj: Wogtěch Susa a Wáclaw Šeferna. Mistrowský kus: Mladý mistr musý dle mjry kabát a sſněrowačku na stole w krogi křjdou wyregsowati. Kowáři magj wýsady od r. 1782 potwrzené, k nim přiwtěleni gsau: sedláři, koláři, prowaznjci, platýři, rukawičkáři. 8 domácjch, 72 wenkowských mistrů; 10 učedlnjků přigato a 10 za wyučenau dáno. Starssj: Frantissek Bawinský, kowář, a Antonjn Star, platýř.

Na Wyssehradě tehdáž byli tito řemeslnjci: Kregčj, ssewci, pekařů 6, knihařů 8, kamenjci 3, truhlářů 16, řeznjci, rukawičkář, kominjk, koláři, sedláři, tkadlec, kloboučnjci, koželuzi, postřjhač, sspendljkář, zámečnjci, nožjř, klempjř, soustružnjk, kožessnjci, kowáři, hodináři, hotowitelé hudebnjch nástrogů ze dřewa i z plechu, pilnikář, mosaznjk, prowaznjk, sklenář, cjnař, zátkař (sspuntař), zednjk, hřebenář, prýmkář (posamentýr).

Giní žiwnostnjci: Mlynář w kapitolnjm mlýně, 6 krupařů, sládek w panském piwowáře, který wssak sotwa 25 wárek ročně udělá; 4 hospody, 2 kořalny, cihelna a wápenice, kupci 2, obchodnjci we dřjwj s ohradami 3, nitkáři, ssátkáři, watáři, sklokaři, lepenkář, tabáčnici, hokyň asi 20; lakýři, drožďáři, hadrnjci, sswadleny, pradleny, dřewosstěpowé, ssindeláři, kartáčnjk, dohazowači, krawaři, drůbežnjci.

Děti sskolnjch: 76 chlapců, 76 holek; sskole odrostlých holek do 16 roků 33 — chlapců s učednjky 129; holek od 15 roků a na wdanj přes 140, wdow asi 50.

R. 1834 narodilo se na Wyssehradě 47 chlapců a 47 holek, mezi nimi 15 nemanželských, zemřelo 59 osob, a 12 párů bylo oddáwáno. Bóháče nenj na Wyssehradě, as 3 neb 4 gsou mohowitj.

Ostatnj zbožj kapitolnj gest: Probosst má Žitenice, krásný statek, má 503 gitra lesů, 314 giter rolj, zahrad, winic. Děkan s kanownjky i poněkud s ostatnjmi služebnjky kostelnjmi má: Lhotku dwůr, za Wyssehradskou branou hodinu cesty. Tam gest čjsel 7, dussj 82, polj 175 giter 1536 sáhů, luk 15 giter 236 sáhů, zahrad 1 giter 1492 sáhů, w poljch pořadj wysázených stromů 1199, lesů 86 giter 1557 sáhů, pastwissť 43 giter 1588 sáhů, rybnjků 2 gitra 313 sáhů; koně 4, protože pár Wyssehradských tu stále pracuge, 2 woly, 1 býk, 23 kraw, 2 galowice, 6 beranů, 140 matek, 87 zubkyň, 17 skopců, kruty, husy, kachny, na kmenu 1 samec a 6 samic od každého, 1 kohout, 30 slepic; z toho odwádj: 5 krocánů, 10 krut, 15 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat a 30 zl.; 30 kop wagec; ročnj roboty 70 dnj.

Wětrussice wes a dwůr dřjwe w Kouřimském kragi, nynj w Pražském za pořjčskou branou asi 2 hodiny. Čjsel 22, dussj 130.

Giného tu nenj než pole 145 giter 1114 sáhů; ačkoliw se zde pssenice sege, přece nenj pole zwlásstnj. 47 giter 1440 sáhů pastwissť. Na nich a po cestách wysazeno 2668 stromů. Howězjho dobytka: 1 býk, 14 kraw, 1 galowice, 7 beranů, 180 matek starých, 88 zubkyň, 74 letossnjch, skopců letossnjch 77. Drůbež na kmenu: 1 houser, 12 hus, 1 kačer, 6 kachen, 1 kohout, 30 slepic. Šafář platj z krávy 50 lib. másla a 6 zl. za sýr, 30 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat, 30 zl. a 30 kop wagec. We Wětrussicjch nenj wrchnostenského potahu, sedláci a chalupnjci musegj robotou pole obstarati. Poněwadž tam luk nenj, znamenitá částka sena a otawy z Wyssehradské louky se tam skrmj; ročnj robota gest 52 dnj.

Kosoř, wes a dwa dwory, piwowár na 6 sudů, židowna a 3 mlýny, genž ale zákupně (emfiteuticky) prodány gsou, položenjm někdy w kragi slánském, řjzenjm ale ast od dwou let do Kouřjmského přeložena, za ougezdskou branou w prawo na wrssjch před Zbraslawj, 3 hodiny cesty od Prahy. Čjsel 47, 338 dussj, polj 111 giter 844 sáhů, luk 15 giter 210 sáhů, zahrad 1 gitro 558 sáhů, lesů 21 giter 33 sáhů. Howězjho dobytka 5 starých wolů. Zde gest také galowina na chowánj, 5 býků, 4 wolky a toliko 2 krávy, z každé odwádj ssafář 50 liber másla a 6 zl. za sýr. Galowic gest tu 5 čtyr-, 8 tři-, 2 dwouleté a 10 ročnjch. Owčjho: 11 beranů ročnjch, 1 stará, 154 ročnjch a 60 letossnjch matek, skopců 110, zubkyň 51 letossnjch. Drůbež na kmenu gest: krůt, hus, kachen 1 samec a 6 samiček, 1 kohout, 30 slepic. Z toho ssafář odwádj 5 indiánů, 10 krůt, 15 hus, 20 kachen, 20 kapounů, 100 kuřat, 30 zl. a 30 kop wagec. Obec Kosořská odwádj ročně 29 kuřat, 8 kop wagec; robota tažnj 969 dnj, ručnj 188.

W sousedstwu u Kosoře gest wes Chegnice; tu má kapitola 4 čjsla, w nich 16 dussj. Při tom gest 8 giter 617 sáhů polj; 5 giter 1033 sáhů luk, 33 giter 73 sáhů lesů.

Wes Kowáry, pod býwalým slawné paměti mjstem Budčem; zde gsou 2 statky, w nich 5 dussj, které ročně 50 zl. roboty platj.

We Wsselisech, malé wsi w kragi Boleslawském, nedaleko

Mladé Boleslawi, má kapitola 19 čjsel a 63 dussj; dostáwá mjsto roboty 450 zl. ročně.

Podol, wes pod Wyssehradem k polednj straně na prawém břehu Wltawy, pak se táhne okolo wrchu k sw. Pankraci. Tu pod hradbami weliká winice Neumanka nazwaná, emfiteuticky prodaná, w bjdném giž stawu byla, až gi r. 1834 bohatý kupec Geitler koupil a pěkně zwelebil. Podol patřj djlem k Wrssowicům a djlem Trautmannsdorfowi, i ginj páni práwa tu magj. Kapitole patřj 29 čjsel a 157 dussj, a nemá giného užitku než 520 dnj roboty a 117 zl. kanonu. — Gednotliwé statky, gako: w Kowárech měla kapitola za starých časů we Wrssowicjch, w Nusljch, w Řjzku na Brandegsku, w Čerwené Doubrawici, w Pluhowém Žďáře, w Záběhlicjch, w Libni, w Litowicjch, we Lnářjch; zbožj to buď sama prodala, buď králowé ge zastawili, nynj z něho gen dost malý kanon beře; negwětssj gest z Brandegska 46 zl. 40 kr., pořádek řeznický Nowoměstský w Praze platj 37½ kr., ten gest negmenssj. Měla tehdáž kapitola na swých statcjch 204 čjsla, 1824 poddaných, polj 485 giter, 1083 sáhů, wůbec gen žitné aj owesné půdy, a to prostřednj; luk 37 giter 1319 sáhů, negsou wssak zwlásstnj, Wltawa Wyssehradskou louku silně už potrhala; zahrad 8 giter 1361 sáhů, které djlem znowa gsou wysázeny a teprw pozděgi užitek ponesou, kdežto posud znamenité wýlohy žádagj; w nich gest 1059 sstěpů, 1998 hrussek, 2972 sswestky, 2052 třessně a wissně, 167 ořechů, 46 cwerkljků, spolu 8274 stromy wysázeny gsou, a s těmi we sskolce přes 21000 wynássegj. Pastwisst gest 93 giter 1078 sáhů. Dobytka: 8 konj, howězjho 108 kusů, owčjho 1063. —

Změny na Wyssehradě od r. 1835 až do r. 1859.

Přewraty a bouře, genž po celé Ewropě panowaly, také na Wyssehradě účinkowaly. Kapitola i kostel přjgemněgssj twářnost na se wzaly. Wynásskou pana ministra domácjch záležitostj od 27. dubna 1850 č. 2285 bylo kr. hornj město Wyssehrad za samostat-

nou obec uznáno, a we swém nowém zřjzenj k okresu podkragského úřadu Karljnského přiwtěleno. Hrabby okolo pewnosti byly úplně dostaweny a brány pořádněgi zřjzeny.

Na mjsto knjžete biskupa Churského, Rudolfa Buol-Šauensteina, byl dne 12. kwětna 1835 za probossta dosazen Jozef Alois Jüstel, c. k. státnj a konferenčnj rada, rytjř a pozděgi komandér řádu sw. Leopolda a konečně tagný c. k. rada, přjsedjcj při c. k. komisi nad studiemi a práwnjch zákonů, doktor filosofie a bohoslowj, r. 1823 Rector Magnificus na Wjdeňských wysokých sskolách, oud c. k. akademie w Pádowě a společnosti hospodářské w Korutanech a probosst Staro-Boleslawský, muž, který kapitole Wyssehradské giž r. 1826, gak gsme se dočtli, znamenité služby prokázal. Zwlásstnjm řjzenjm Božjm byl on nástrogem w rukou Božských, aby kapitolu z mnohých nesnázj a z potupenj, gaké Bůh na nj skrze mnohá leta dopustil, wybawil. Od toho dne, co se probosstem stal, přestaly wsselické nátisky, wsse se ukázalo wljdněgssj Wyssehradu. Děkana nebylo — kanowujci sjdelnj toliko tři, titulárnjch wssech ssest a dwa wikáři. Pro služby Božj byl arci nedostatek kněžstwa, wssak se wssemožně wěřjcjm posluhowalo. Weininger žiwot dokonal r. 1836 dne 23. zářj a wesskerou pozůstalost swou kapitole odkázal — k základu na stawěnj bytů kanownických. Kapitola, sestáwagjcj ze dwou sjdelnjch kanownjků, měla brzy nowé dělnjky na winici Páně woliti. Překážky se ze žádné strany nedělaly, neboť probosstem byl státnj rada. Probosstowi nebylo lze při wolenj přjtomnu býti a dle prawidel kapitolnjch gest alespoň mimo syndyka třech osob potřebj. Kapitola tedy pozwala 2 kwardiány od kapucjnů a minoritů z Prahy, kteřj oúřad skrutatorů při wolenj zastáwali, a wywoleni byli: Tomáš Trubač, farář w Kundraticjch a Frantissek Kafka, farář w Čjžkowě. Wáclaw Hágek, gakožto negstarssj kanownjk, zastáwal farářstwj, Frantissek Dřewěný wedl hospodářstwj a kasy kapitolnj. Stawenj hospodářská za časů Weiningrowých se zwelebowala, a přjprawy k stawěnj piwowáru se konaly a pod spráwou Dřewěného po smrti Weiningra byl piwowár s welikým nákladem, s mnohým nerozumným wydánjm, na oko nádherně, ale sám w sobě welmi

bjdně a neuměle wystawen a zřjzen. Kanownická residence byla w byt pro sládka proměněna, a w zahradě k residenci patřjcj byl piwowár s kotlem na 20 sudů wystawen a 16000 zl. stř. wydáno, což mnoho mrzutostj a těžkostj w kapitole spůsobilo. Až když r. 1854 kapitola 4000 zl. stř. na piwowár opět wydala, mohl teprw sládek pohodlně wařiti. Bylo také ustanoweno, aby se děkanstwj a dwě kanownictwj neobsazowala, pokud by se kapitola nezmohla. Čistý wýnos z kapitolnjch důchodů byl na 8 djlů rozdělen, dle prawidla simply a duply. 4 djly t. g. dupla děkanské a dwě porce kanownické měly býti obloženy na nowé stawby; neb správy, ak byly gakékoliw, měly z ročnjch běžných přjgmů zaprawowány býti. Aby ale z běžných přjgmů na správy mnoho neubylo, dály se wýlohy z pokladnj truhly těch 4 porcj. Tak se stalo, že na nowé stawenj málo zůstalo, ačkoli sjdelnj páni znamenité prebendy si spůsobili, kapitola ale skoro do wětssjch těžkostj padala. Mimo to také tělesnj sjla pro stářj a neduhy slábla, a tudy i dussewnj bystrost klesala. Duchownj ale správa zwlásstnjm řjzenjm a milostj Božj nad předesslé časy znamenitě se zmáhala. Služby Božj horliwě se konaly, mládež i dospělý lid z okolnjch osad wenkowských i z Prahy ku chrámu Wyssehradskému se naklonil, pobožnosti k srdci Pána Ježjsse a Panny Marie — pobožnost žiwého růžence a sedmero bolestj Marie Panny i sedmero radostj, pak dewjtnjk před narozenjm Páně, pobožnost křjžowé cesty s postnjm kázanjm po celý postnj čas se držely, gednota sw. Leopolda a giná bratrstwa welmi se rozmohla a tjm weliký, na Wyssehradě prwé newjdaný počet nábožných dussj ku spowědnicjm a k stolu Páně přistupowal, tak že i we wssednj den wjce gich ku přigjmánj swátosti pokánj a swátosti oltářnj přicházelo, než w předessle časy w neděli a na swátky se stáwalo. Wysoce důstogný knjže pán a arcibiskup, Alois Šrenk, byl kapitole nakloněn, a přánj geho bylo, aby kapitola do pořádku přissla; učinil náwrh, aby si kapitola sama dle papežských a králowských starých i nowých kapitolnjch zásad stanowy napsala a gemu předložila. To wsse na kapitolu dobře působilo, ačkoliw duch ku prawému dobrému kapitoly a chrámu nakloniti se nechtěl, tak že swornost w kapitole a upřjmnost nepanowala. Práce ta, stanowy napsati, byla od kapitoly kněžj

Rufferowi odewzdána, a tak dostal přjležitost, aby archiw do pořádku uwedl.

Roku 1843 dne 13. března powolal Pán kanownjka Frantiſſka Dřewěného na onen swět. W neděli po Wſſech Swatých toho roku byl za kanownjka inſtallowán Wogtěch Ruffer, který giž od swého na kněžſtwj wyswěcenj r. 1817 gako wikář a katecheta při kapitolnjm chrámu Páně sw. Petra a Pawla na winici Páně bez přestánj pracowal. On přjležitost měl pozorowati, ano i od starých pánů ſlyſſel, gak by aſi kapitole pomoci se mohlo. On se o to zasadil, aby swé mjněnj a swé myſſlénky, gak by se státi mohlo, panu proboſſtowi obſſjrně předložil, který geſſtě tehdáž w cjsařſké radě seděl, a bez toho giž od dáwna záležitosti i staw kapitoly znal a nynj co gegj zastupitel w skutku ſi přál, aby se kapitola ze swých těžkostj opět powzneſla. On se toho ugal a spráwa zemſká dostala z Wjdně obſſjrné nařjzenj, aby dle účtárnjho spůsobu a uměnj důchodenſký staw kapitolnj se wyzwěděl: Mnoho práce to stálo. Kanownjk nowý wida, že to wſſe k tomu se schyluge, aby pořádek dle geho náhledů se zřjdil, odwážil se sám gediný k c. k. zemſké spráwě zadánj učiniti strany spůsobu, gakým se může cesta připrawiti, aby kapitola opět do pořádku přiſſla. Spis ten arci nebyl milý, poněwadž mnoho předeſſlých nařjzenj zwrhnuto býti muselo, byl wſſak přigat; byl také kapitole od zemſké spráwy předložen, aby ona swé zdánj podala. Kapitola t. g. tehdegſſj tři sjdelnj páni kanownjci nemilostiwě to neſli, a poněwadž prebendy ginak wykázány byly, wſſemu odporowali, gen žádali, aby pátý kanownjk wolen byl. Konec wſſeho byl wýnos dwornj, kterýž ustanowil spůsob, gakým kapitola nynj se řjdj a sprawuge. Znj pak takto w překladu:

Č. 60760.

Weledůstogná kollegiátnj kapitolo Wyſſehradſká!

C. k. spogená dwornj kancelář wyſ. dekretem od 17. zářj b. r. č. 23207 powolila, by se wolenj děkana kollegiátnj kapitoly na Wyſſehradě k tomu konci předsewzalo, aby on kapitolnj záležitosti řjdil, nad kázni bděl a o zlepſſenj stawu kapitoly pečowal.

Welebůstogné kapitole se práwo woličské ponechává. K žádosti, aby pátého kanowníka woliti se powolilo, na ten čas, než kapitolnj gměnj zcela do pořádku přigde, se nesswoluge.

Dle tohoto dwornjho dekretu kapitole se nařizuge:

a) Aby potřebné přjprawy k wolenj děkana hned zařjdila, a den, kdyby se woliti mělo, we srozuměnj s Pražským knjžecjm arcibiskupským ordinariátem a geho prostřednictwjm ponawrhla, aby se řjzenj zeměpanských wolebnjch komisarů powolilo.

b) Wywolenému a na negwyšssjm mjstě potwrzenému děkanu odewzdá se na základě inventáře, genž od nynějska připrawowati se má, wesskeré kapitolnj gměnj, pokud se pokladnic týče, pomocj likwidace, aby on ge řjdil, kteréž řjzenj děkan společně s čtyrmi kapituláry powede.

c) Na mjstě posawadnj depositnj pokladnice uprázdněných prebend má zřjzena býti kapitolnj pokladnice hlawnj, do které wesskeré kapitolnj přjgmy z důchodů a z hlawnjch pokladnic kapitolnjch bez rozdjlu ukládati se magj, a z které děkanu i ostatnjm kapitulárům gegich podjly se wydáwati, dluhy platiti, gakož i stawenj i sprawy bez rozdjlu summy wssech stawebnjch wěcj zaprawowati magj, které k základu na stawenj residencj přikázány negsou.

d) Pro děkana se podjl ročnj na tři tisjce zlatých wjd. čjs. a pro každého čtyř kapitulárů na patnácte set wjd. čjs. wyměřuge a mimo to děkanu držení ekwipáže se wssjm, co se při tom rozumj, spolu s gednjm služebnjkem na útraty kapitolnj powoluge, aniž by se to w geho portio duplex počjtalo.

e) Plody přjrodnj (naturálie), gežto kapitulárowé w dominikálnj ceně dostáwati a gim se toliko na ukázku děkanowu wydáwati magj, obmezj se toliko na skutečnou potřebu, a nesmějj během gednoho roku náhradnj sumu dle oučtů u c. k. státnj účtárny uložených pro kanownjka na 250 zl. wjd. č., a tudy pro děkana na 500 zl. w. č. ročně wyměřenou na žádný spůsob přewyssowati.

f) Podlé nowě woleného děkana bude od kapitulárů z gich středu wolený kontrolor ustanowen, který žurnál powede a kontrolnj zamčenj kapitolnj hlawnj pokladnice na starosti mjti bude, konečně

g) Účty důchodenské a domácj pokladnice magj potud posouzenj u státnj účtárny se podrobowati, pokud wssem ustanowenjm wyš. dekretu dwornj kanceláře od 1. čerwna 1830 č. 11018 wyhowěno nebude.

Přjlohy žádosti od 21. dubna 1844 gakož i inwentáře a wýkazy účetnj skrze arcibiskupskou konsistoř předložené w přjloze se wracegj.

W Praze 17. řjgna 1846.

Salm, m. p.

Hrdlička m. p.

Na to wolen byl r. 1847 za děkana kanownjk a farář Wáclaw Hágek; na mjsto geho zwolen za kanownjka Jakub Nawara, farář w Liblicjch, w Litoměřickém biskupstwj. — Frantissek Kawka zemřel 24. čerwence 1847 a Jan Berkowec, pastýř duchownj u c. k. pluku dělostřelců, byl wolen do kapitoly.

R. 1845 byl celý chrám Páně sw. Petra a Pawla bjlen a oltáře i kazatelna znowa ozdobeny, tak že chrám gako nowé roucho swatebnj obdržel. Po ozdobenj chrámu bylo třeba také ornáty a paramenty obstarati, a stalo se tak. 1700 zl. stř. wynaloženo na aparát bjlé barwy. Ostatně co wěkem od sta a půldruhého sta let zetlelo, wsse se wyprawilo, tak že i tu oko lidské si oblibowalo, a záduš k ničemu potahowána nebyla.

Při tom se učinil r. 1847 základ k stawěnj nowých dwou obydlj pro kanownjky nahoře u kostela a usnessено, že děkanstwj i obydlj pro wsech 6 kanownjků sjdelnjch poznenáhla se zřjdj, aby oudowé kapitolnj wssickni pohodlný přjstup ku chrámu Páně měli, a tak wesskeré kanownické služby Božj tjm snáze a ouplněgi wykonáwati mohli. I tu se řjci musj: Člowěk mjnj, Bůh měnj. Roku 1849 byly sice dwě residence wystawěny, a dwa páni kanownjci se tu usadili, tak že s tjm obydljm, genž gest památnjk starého w předhusitských časech býwalého děkanstwj, které ze začátku 18. stoletj nemohlo za obydlj sloužiti a které r. 1780 od kanownjka

Čjžka, který také sſestou prebendu doplnil a sám prwnj gj užjwal, za kanownické obydlj zřjzeno bylo; tři residence na wrchu u kostela se nynj nacházegj. Při těch až dosawád t. g. r. 1859 zůstalo. Dále ničehož se nestawělo, a toho neghlawněgſſj přjčina gsou zmatky, gež nám neſſťastný duch r. 1848 splodil. Gak se na Wyſſehradě dálo, tomu doswědčj následugjcj ačkoliw dosti kratičké popsánj.

Dne 8. a 9. čerwna 1848 přiwezeno bylo 8 děl na Wyſſehrad do pewnosti, a we zbrognici postaweno. Dne 10. w sobotu před hodem Božjm swatoduſſnjm k wečeru přiſſly 2 setniny pěſſjho wogska pluku Wellingtonowa do kasemátů. Dne 11. časně ráno přitáhla 3. setnina toho pluku, 1 ſſkadrona ulánů a sbor děloſtřelců. Tak měl Wyſſehrad za 100 let gedenkrát posádku. 6 důstognjků a wſſecko to wogsko tráwilo prwnj dni i noci pod ſſirým nebem, nemagjc žádné potrawy. 12. čerwna uláni s gednou setninou pěſſjch pewnosk opustili. Služby Božj se bez překážky w kollegiátnjm chrámu Páně konaly.

Dne 12. čerwna ráno w 10 hodin obec Wyſſehradská, učiniwſſi se swobodnou, wolila poslance ku prwnjmu řjšskému sněmu, činila to, držjc město Wyſſehrad za králowské město hornj.

We 2 hodiny odpoledne powstala bouře w Praze, powstal zmatek i w městě Wyſſehradě. Pewnosk se zahradila a uzawřela, děla se na wykázaná mjsta postawila. Tu nemohl nikdo ze zabránj do chrámu, toliko w pewnosti bydljcj se seſſli, a služby Božj odpolednj byly konány, poněwadž geden kanownjk a proboſſtský wikář na hoře w pewnosti swé byty měli. Dne 13. a 14. čerwna byl geſſtě ráno pan děkan s několika obywateli, genž w městě bydleli, do pewnosti puſſtěn, aby mſſi sw. sloužil. Dne 15. byly brány zawřeny a nikdo nebyl ani do pewnosti ani z nj puſſtěn. Lid Wyſſehradský i wenkowský byl rozdrážděn, aby wogsku gakou potrawu dodáwati bránil. Zmatek ten trwal 5 dnj. Konečně dostalo wogsko potrawy a zásoby potřebné. Pece ku pečenj chleba byly wystaweny, mouky a držjwj nawezeno, neužilo se wſſak toho, poněwadž nouze o potrawu přestala; nebok ačkoliw pewnosk zawřena zůstala, předce powoleno pro potřebné k žiwobytj wěci z pewnosti wycházeti a opět

se wraceti. 9. čerwence t. g. čtwrtou neděli po w. Dusse byly průchody do pewnosti tak dalece swobodny, že lid mohl do chrámu Páně dle libosti přicházeti. Od 14. čerwna až do 9. čerwence byly denně i w neděli gen 2 msse swaté slouženy a hodinky ranuj i odpolednj w určitý čas od těch dwou duchownjch, genž w pewnosti bydleli, w chrámu Páně konány. Pan děkan a páni kanownjci, genž w městě bydleli, sloužili msse swaté buď u sw. Trogice, w Podskalj neb w klássteře u sw. Alžběty.

Dne 6. srpna r. 1850 skonal děkan Wáclaw Hágek. Swé gměnj gesstě za žiwota swého rozdělil na rozličné nábožné fundace, pak 36 rozličným dobročinným ústawům w rozličné mjře penězité částky ustanowil, čemuž wssemu swědomitě se zadosk učinilo. — Na geho mjsto se dostal za děkana kanownjk a farář Wogtěch Russer, a sice 30. prosince t. r. — Dne 30. čerwna 1851 dokonal senior kapitoly Tomáš Trubač, a na geho mjsto byl Wáclaw Sigmund za kanownjka wolen.

Následek změn roku 1848 byl, že robota a giné poplatky, které se od poddaných na statcjch panských zaprawowaly a držitelům panských statků odwáděly, přestaly, a poplatujcj takowj za gistou sumu peněz, kterou složiti se uwolili, ode wsseho oswobozeni byli. Změna ta musela i na hospodářstwj kapitolnj působiti. Kapitál ale gakýs takýs přece kapitole přibyl. W tom čase ale nahodil se selský statek w Kosoři č. 18, mage 126 strichů pozemku, na prodeg. Ten statek byl za časů děkana Jozefa Florentina, gak se řjká, za pac prodán. A předce byl ten pán dobrý a bohatý; on odkázal kostelu Wyssehradskému okolo 30000 zl. A to čjslo 18 dělalo takowé těžkosti, že k piwowáru kapitolnjmu w Kosoři ani žádného přjgezdu nebylo, nebok půl wozowé cesty k piwowáru patřilo k čjslu 18. Gakkoliw kapitola neměla peněz nazbyt, předce to dokázala, že ten statek za 12000 zl. stř. koupila a wětssjm djlem wyplatila. K státnj půgčce r. 1856 kapitola sumou 13000 zl. přispěla. Že daně wzrostly, gest wůbec známo; tó bylo mimo giné nehody přjčinou, že až dosawád se nemohlo wyhowěti wssemu, co bylo dworským dekretem 1. čerwence 1830 č. 11108 ustanoweno. Zatjm ale co se pro zmatky swětské we zwelebowánj statků pozemských docjliti nemohlo, žehnal Bůh w duchownjm ohledu.

Pokog a swornost panowala w kapitole, pobožnost rozkwetla a libeznou wůni wydáwala, ačkoliw od r. 1848 i tu byla osláblа; ale to se tjm také děge, že w okolj se hogných přjležitostj k cwičenj se w pobožnosti podáwá. A pobožnost gest, gak pjše sw. Pawel, (Tim. 4. 8) ke wssem wěcem užitečná, má zaslјbenj sstastného a blahoslaweného žiwota zde i na onom swětě. — Kapitola si dobrou powěst zjskala u duchowenstwa i u wěřjcjch, a Bůh naklonil gi srdce Negwyššjho pastýře cjrkwe swaté w Čechách.

Roku 1858 7. března zástupce gegi Jozef Jůstel, probosst, odebral se na wěčnost; kapitola stratila ochranu silnou, a zdá se, že gi Bůh opět sám pod swou ochranu wzal a knjžeti pánu, kardinálu arcibiskupu Bedřichowi na srdce wložil, aby on o dobré kapitoly sám pečowal, a muže, genž při tom kollegiátnjm slawném chrámu Páně pracowali a pracugj, aby potěssil. Geden se obětowal z lásky k Pánu Bohu a prawil: Buď wůle Twá — a Bůh požehnal snaženj otcowskému knjžete Pána, kardinála a arcibiskupa, že toho, genž nikdy po žádném důstogenstwj netoužil, a gen že kněžského poswěcenj dosáhl, za sstastného se pokládal, a sice ouda té samé kapitoly, wěkem i službou negstarssjho, arci poněkud miláčka w Pánu zesnulého předchůdce probossta Jozefa Jůstla, na probosststwj Wyssehradské dosadil. Na mocnou přjmluwu knjžete arcibiskupa Geho cjsařská Milost Frantissek Jozef co patron probosststwj Wyssehraské děkanu Wyssehradské kapitoly Wogtěchu Rufferowi dne 3. prosince 1858 udělil.

Město Wyssehrad bylo od počátku pod ochranou kapitoly Wyssehradské, a gak nahoře powědjno, r. 1848 nowým zákonem zemským odewzdána gest městu samospráwa a wolena wlastnj městská rada, gako we wssech obcjch w králowstwj Českém. Wyssehrad přiwtělen k okresu Karljnskému, gruntownj knihy Wyssehradské gsou u Pražského ouřadu gruntownj knihy wedoucjho. Daně se odwáděgj do Pražské c. k. pokladnice. Na Wyssehradě gest ouřad policegnjho okresu č. X., který policegnj komisar zastáwá. Obywatelů přibylo, že počet gich wyrostl k 3000. Obchod, řemesla a žiwot nelissj se mnoho od r. 1835, gen že s počtem obywatelů chudiny mnoho přibylo a mohowitost wůbec se stenčila.

Pewnost k straně polednj a západnj zůstala gak byla ode dáwna. Na straně půlnočnj wystawena gest na rohu k Wltawě proti wýtoni nowá bassta; hradby, genž nedodělány skrze 200 let stály, gsou dodělány a náspy obroubeny. R. 1840 byla zazděna branka sw. Leopolda, kterou ssel průgezd z Prahy k bráně Táborské a prolámána a prokopána byla nowá weliká brána takměř u prostřed starých hradeb, kde měla před sto lety otewřena býti. Od té nowé brány prokopána gest hora Wyssehradská až ku kapli sw. Martina a sice tak, že silnice tjm průkopem pohodlně uspořádána gest, aby wozy s nákladem pohodlněgi ku bráně Táborské se dostaly, než se to stáwalo brankou dřjwěgssj, kdež tažnj dobytek často pochromu trpjwal. Brána okolo r. 1740 stawěná, tak nazwaná francouzská, byla až do r. 1841 zazděna, poněwadž cesta od branky, která gen prozatjm wystawena byla, k wýstupku podlé brány francouzské proloměnému wedla; po uprawenj nowé silnice byla brána ta francouzská r. 1841 otewřena, starý wedlé stawený most zbořen, a nowý most k této bráně přistawen.

Stráž, která u kostela býwala, a 17 mužů pro opatrowánj zbrognice a práchowen počjtala, gest od r. 1847 do nowé brány z Prahy do pewnosti wedoucj přewedena. Při oprawowánj hradeb byl djl kasemátů tak uspořádán, aby tam wogsko pohodlněgi ubytowáno býti mohlo; 2 až 3 setniny z nouze se tam ukryti mohou. R. 1848 a 1849 byl na Wyssehradě stále w kasemátech gistý počet wogska; nynj ale gako před lety každodenně stráž potřebná se střjdá.

Nebude zde od mjsta také o archiwu a knihowně kapitolnj zmjnku učiniti. Archiw i knihowna nacházj se w děkanstwj. Archiw gest mjstnost klenutjm, železnými dweřmi, okenicj a mřjžj proti wssj nehodě wssemožně ohražená. Listy a spisy se zde nacházegj od založenj kostela a kapitoly Wyssehradské. Na pergamenu gest až do nassich časů 491 listů, wssecky w latině, gen gediný od r. 1400 gest w českém gazyku psán. Na papjře gest psáno 15000 čjsel listů a spisů wětssjch. Mezi r. 1550 a 1662 gest gich negwjce w česstině, pak němčina panowat počala; wssecky gednagj gen o kapitole Wyssehradské. W archiwu se také některé staré rukopisy nacházegj.

Knihowna nemá tak gistého mjsta též w děkanstwj, we dwou

prostranných swětlých swětnicjch. Knihy ze starých předhusitských časů tu nenj žádné. Děkanowé a kanownjci w 17. stoletj počali knihownu opět zakládat. W gednom pokogi gsou knihy od počátku 17. stoletj až do začátku tohoto stoletj; gsou sestaweny podlé obsahu, filologické, filosofické, historické a geografické, dogmatické, ascetické a morálnj, kazatelské, o cjrkewnjm práwu, pjsma swatá a gich wýklady, pak knihy we francouzské, wlaské a anglické řeči. Seznam wssech těchto knih gest dle abecedy gmen spisowatelů sepsán. Gest sám pro sebe, poněwadž wssecky knihy obsahuge, genž tehdáž okolo r. 1820 do knihowny kapitolnj patřily, když w pořádek uwedeny byly. — Druhé oddělenj záležj z knih, genž od r. 1830 kanownjci Karel Khun, Tomáš Weininger a probosst Jozef Jůstel kapitole giž za žiwa darowali. Z 1590 spisů sestáwá sbírka Jůstlowa. Nacházj se w nj: Bullarium romanum Magnum, — acta conciliorum; takměř wssickni sw. Otcowé řečtj a latinsstj z prwnjch stoletj; řjmsstj i řečtj klasikowé atd. K 6000 spisů se až do r. 1859 nashromáždilo. Toto druhé oddělenj seznamenáno djlem w katalogu zwláštnjm, djlem w cedulkách dle abecedy spořádaných, gak dalece možná bylo.

Nyněgssi staw Hory města a hradu Wyssehradu i kapitoly nenj tak slawný, aniž tak bjdný, gako někdy býwal. Historie Wyssehradská gako každá giná gest důkazem, že geden negwyšssj, negmocněgssi a negprozřetelněgssi Pán wssjm wládne, wsse řjdj a sprawuge; nic nemůže, nic nedowede giný bez wůle geho; člowěk gen skaziti, on gen naprawiti může. Člowěk slabý, k zlému nakloněný, po wsse stoletj stegný, gen tak dalece se zwelebuge, čjm opatrněgi se cesty Páně držj; kde a kdykoli s cesty Páně dost málo segde, sobě i ginému sskodu působj a zkázu připrawuge. Zwelebowánj pokolenj lidského zrůstá tak, gak tráwa na lukách; od počátku celé léto roste, kwete kwjtj, přigde kosa a smete ge; ono sice nezahyne w kořenu, gednjm časem hogněgi a buguěgi, giným opět sskrowně zrůstá, wždy ale tráwou a polnjm kwjtjm zůstáwá, až to co porussitelného gest, obleče neporussitelnost. Srdce lidské nad mjru proměnitelné a sjdlo wsseho druhu náklonnostj sobě odporugjcjch, w tom okamženj k gednomu dobrotiwé, k druhému nad mjru ukrutné a nemilosrdné, dnes mjrné a přjwětiwé, zegtra zůřiwé a nelidské, a

tjm králowstwj samo w sobě rozdělené hyne; kámen na kameně by nezůstal, kdyby prozřetelnost Božská i zlé k dobrému neobracela. Tak o Wyssehradě by ani památky nebylo, sotwa by se určiti dalo, co a kde bylo to slawné mjsto, kdyby ruka Páně ho byla neostjhala, a některé památky byla nezachowala, aby tu widět bylo, co umj zlost lidská a převrácenost mysli, a že wsse swětské pomine, co duchownjho ale a co nebeského, to zůstane. Zachowegž, Pane, mjsto to swaté, patř naň okem milosrdenstwj, Bože můg! —

Oprawy.

Na str. 38 řádek poslednj, mjsto: též gim přisluhugjcj kněz, čti: „též probošstu přisluhugjcj kněz."

Na str. 39. řádek 15. mjsto: Pečeti w čerweném wosku, čti: „Pečeti w černém wosku."

Na str. 91 řádek 9. mjsto: Tento děkan měl Holomoucký dům, čti: „Tento děkan Holomoucký měl dům."

Digitized by Google

